JULES VERNE

JULES VERNE

MATHIAS SANDORF

PARTEA ÎNTÂI.

I. PORUMBELUL CĂLĂTOR.

Triestul, capitala Iliriei, este format din două oraşe care nu seamănă de loc între ele: un oraş nou şi bogat, Theresienstadt, foarte ordonat, construit pe ţărmul acelui mic golf cucerit de mâna omenească; celălalt, un oraş vechi şi sărăcăcios, construit alan-dala, înghesuit între Corso, care îl desparte de oraşul cel nou, şi pantele dealului Karst, al cărui vârf este încoronat de o cetăţuie cu un aspect pitoresc.

Portul Triest este apărat de digul din San Cario, Lângă care ancorează mai ales vase de comerţ. Aici se formează de obicei, şi uneori într-un număr îngrijorător, grupuri de pierde-vară, oameni fără căpătâi, ale căror haine – pantalonii, vestoanele sau jiletcile – ar fi putut foarte bine să nu aibă buzunare, căci proprietarii lor n-au avut şi, pe cât se pare, nu vor avea niciodată nimic de pus în ele. Totuşi, în acea zi de 18 mai 1867, printre aceşti vântură-lume aţi fi putut remarca doi inşi ceva mai bine îm-brăcaţi. Nu prea arătau că vor ajunge vreodată să aibă mulţi florini sau creiţari, afară numai dacă n-ar fi dat norocul peste ei. Şi adevărul era că oamenii aceştia ar fi fost în stare să facă orice, pentru a sili norocul să-şi schimbe pasul.

Unul se numea Sarcany, şi spunea că e tripolitan. Celălalt, de fel din Sicilia, se numea Ziroue. Se opri-seră amândoi la capătul digului, după ce îl cutreieraseră de vreo zece ori. Stăteau şi priveau orizontul mării, înspre vest de golful Triest, ca şi cum ar fi aşteptat să apară o navă care să le aducă norocul!

— Cât e ceasul? întrebă Zirone, în acea limbă italiană pe care tovarăşul său o vorbea tot atât de bine ca şi pe celelalte graiuri din jurul Mediteranei.

Sarcany nu răspunse.

— Ah, ce prost mai sunt! făcu sicilianul. Nu e oare ceasul când ţi se face foame, dacă ai uitat să pui ceva în gură de dimineaţă?

În această parte a imperiului austro-ungar este o amestecătură atât de pestriţă de austrieci, italieni, slavi, încât aceşti doi inşi, deşi se vedea că sunt străini de oraş, nu atrăgeau atenţia nimănui. Pe deasupra, nimeni n-ar fi putut ghici că n-aveau nici o leţcaie în buzunare, într-atâta se plimbau de ţanţoşi în mantalele lor de culoare închisă, care le ajungeau până la glezne.

Sarcany, cel mai tânăr dintre ei, de statură mijlocie, dar bine legat, cu ţinută şi maniere elegante, avea douăzeci şi cinci de ani. Îl chema Sarcany, atâta tot. Nume de botez n-are. Şi, de fapt, nici nu fusese botezat, căci părea a fi de origine africană, din Tripolitania sau din Tunisia; dar, cu toate că avea faţa arămie, trăsăturile sale regulate îl apropiau mai mult de tipul alb decât de cel negru.

Dacă e adevărat că uneori fizionomia te poate înşela, apoi acesta era desigur şi cazul lui Sarcany. Ar fi trebuit să fii un foarte bun observator ca, în figura aceasta cu trăsături atât de regulate, cu ochi negri şi frumoşi, cu nasul fin, cu gura umbrită de o mustaţă subţire, să desluşeşti viclenia pe care o ascundea acest tânăr. Şi nimeni n-ar fi putut descoperi pe faţa lui, aproape nepăsătoare, urmele acelea de dispreţ, de dezgust, pe care le întipăreşte pe figura unui om o necontenită stare de revoltă împotriva societăţii. Dacă fizionomiştii pretind – şi în cele mai multe cazuri au dreptate – că orice prefăcut până în cele din urmă se dă de gol, oricât de iscusit ar fi, desigur că Sarcany ar fi dezminţit categoric această afirmaţie.: Nimeni n-ar fi putut ghici, văzându-l, nici cine era, nici ce fusese înainte. Nu îţi provoca acea aversiune puternică pe care o simţi faţă de

excroci şi de pungaşi. Dar asta nu însemna decât că era cu atât mai periculos.

Cum a fost oare copilăria lui Sarcany? Nimeni nu ştia. Desigur, ca a unui copil părăsit. Cum a cescut şi cine l-a crescut? Prin ce colţ al Tripolitaniei se va fi pripăşit el în timpul primilor săi ani. Cine l-a îngrijit, de a putut scăpa de pericolele climei aceleia primejdioase? Nimeni n-ar fi fost în stare să spună – poate nici chiar el, care se născuse la voia întâmplării, crescuse la voia întâmplării şi fusese sortit să trăiască aşa, la voia întâmplăriitotuşi, în timpul adolescenţei sale nu fusese lipsit de o oarecare educaţie practică, datorită probabil faptului că îşi petrecuse viaţa cutreierând lumea, cunoscând tot felul de oameni, bătându-şi capul să găsească tot felul de mijloace, ca să iasă din vreo încurcătură sau măcar ca să-şi asigure traiul de azi pe tnâine. în felul acesta, şi datorită unor împrejurări destul de ciudate, ajunsese el să aibă legături, de vreo câţiva ani încoace, cu una din cele mai bogate case din Triest, casa bancherului Silas Toronthal, al cărui nume îl vom întâlni des în cursul acestei povestiri.

cât despre tovarăşul lui Sarcany, italianul Zirone, nu era altceva decât unul din oamenii aceia fără nici un Dumnezeu, un vântură-lume fără nici un scrupul, gata să se pună în slujba primului venit care îl va plăti bine, pe care apoi să-l părăsească de îndată ce s-ar găsi un altul care să-l plătească mai bine – un om în stare să facă orice. Sicilian de baştină, în vârstă de vreo treizeci de ani, Zirone era gata oricând să dea sau să primească sfaturi rele, şi mai ales să le pună în aplicare. Unde se născuse? Poate că ar fi spus-o, dacă ar fi ştiut. în orice caz nu spunea bucuros unde locuia – dacă într-adevăr avea o locuinţă. în Sicilia, viaţa sa de om fără căpătâi îl pusese în legătură cu Sarcany. Şi cei doi vagabondau astfel prin lume, încercând per fas et nefas 1 să-şi găsească norocul. Totuşi lui Zirone, acestui vlăjgan bărbos, foarte oacheş la faţă, cu părul negru ca tăciunele, i-ar fi fost cam greu să-şi ascundă firea sa de pungaş, pe care

i-o dădeau de gol ochii săi pe jumătate închişi şi legănarea continuă a capului. Dar el căuta să-şi ascundă această viclenie pălăvrăgind tot timpul. De altminteri, era mai degrabă vesel decât trist, cu o fire pe atât de des-chisă, pe cât era de închisă firea tânărului său prieten.

Dar în ziua aceea, Zirone era destul de zgârcit la vorbă. Se vedea cât de colo că era îngrijorat din cauza cinei. în ajun, o ultimă partidă de joc într-o speluncă ordinară îl lăsase lefter pe Sarcany. Aşa că nu mai ştiau cum s-o scoată la capăt. Nu se mai puteau bizui decât pe un noroc orb; şi cum acest har dumnezeiesc al pungaşilor nu se prea grăbea să le iasă în cale, aici, pe digul din San Carlo, se hotărâră să îi iasă ei înainte, pornind-o pe străzile oraşului nou.

Acolo, prin pieţe, pe chei, pe străzile principale, dincoace ca şi dincolo de port, prin împrejurimile canalului cel mare, săpat de-a curmezişul Triestului, forfoteşte, se îmbulzeşte, aleargă după fel de fel de treburi o populaţie de şaptezeci de mii de locuitori de origine italiană, a căror limbă – aceeaşi care se vorbeşte şi în Veneţia – se pierde prin vuietul cosmopolit de glasuri al tuturor acestor marinari, negustori, slujbaşi, funcţionari, care vorbesc o limbă amestecată cu cuvinte nemţeşti, franţuzeşti, englezeşti şi slave.

Dar, deşi acest oraş nou este un oraş bogat, nu înseamnă câtuşi de puţin că toţi cei care îi bat străzile sunt nişte muritori prea norocoşi. Nu. Nici chiar cei mai înstăriţi n-ar fi putut rivaliza cu negustorii aceia englezi, armeni, greci, evrei, care ocupă un loc de frunte în Triest şi care duc o viaţă luxoasă, demnă de capitala regatului austro-ungar. Dar, în afară de aceştia, cât de mulţi oameni necăjiţi nu rătăcesc de dimineaţa până seara de-a lungul acestor străzi de negustori, cu clădiri înalte, încuiate ca nişte case de bani, în care sunt depozitate mărfurile de tot felul, ce sunt atrase în acest port franc atât de minunat aşezat în fundul Adriaticei. Câţi oameni nu sunt aici, care n-au prânzit astăzi şi care poate că nici nu vor cina, întârziind pe cheiul pe care

vasele celei mai puternice societăţi maritime din Europa, Lloydul austriac, descarcă atâtea bogăţii aduse din toate colţurile lumii. În sfârşit, câţi nenorociţi, pe care îi găseşti cu sutele la Londra, la Liverpool, la Marsilia, la Havre, la Anvers, la Livorno, amestecându-se printre bogaţii armatori, prin preajma acestor arsenale, a căror intrare le este interzisă, sau în piaţa Bursei, care nu le va deschide niciodată porţile, sau la picioarele scărilor acestui Tergesteum, unde Lloydul şi-a instalat birourile, sălile de lectură, şi unde el trăieşte într-o înţelegere perfectă cu Camera de Comerţ!

Este un lucru ştiut că în toate marile oraşe maritime ale lumii vechi, ca şi ale celei noi, mişună o clasă de nenorociţi, cum numai în aceste centre mari întâlneşti. Nimeni nu ştie de unde vin. Nimeni nu ştie de unde au picat. Şi nici ei nu ştiu unde îşi vor mai sfârşi zilele. Numărul acestor dezmoşteniţi ai soartei este uriaş. De altfel, foarte mulţi din ei sunt străini. Trenurile şi vasele comerciale i-au azvârlit aici, ca pe nişte lăzi cu marfă de lepădat; apoi, ei rămân aici, umplând drumurile de pe care poliţia zadarnic mai încearcă să-i gonească.

Aşadar, Sarcany şi Zirone, după ce aruncară o ultimă privire peste golf, până înspre farul care se înălţa pe limba aceea de pământ numită Sf. Tereza, părăsiră digul, o luară pe lângă Teatro Comunale şi parc, şi ajunseră în Piazza Grande, unde mai hoinăriră un sfert de oră prin preajma fântânii de la picioarele statuii lui Carol al Vl-lea, fântână construită cu piatra scoasă din dealul Karst, din aropiere. După aceea o luară înapoi şi cotiră spre stânga. Zirone privea stăruitor pe toţi trecătorii, de parcă ar fi avut o poftă nebună să-i buzunărească. Ocoliră apoi uriaşul careu al Tergesleumului, tocmai la ora când se închidea Bursa.

— Iat-o goală… ca punga noastră găsi să zică sicilianul râzând, deşi nu avea nici un chef de râs.

Dar nepăsătorul Sarcany se făcea că nu pricepe gluma nesărată a prietenului său, care se întindea, căscând, ca un

om leşinat de foame.

Apoi străbătură piaţa triunghiulară, în mijlocul căreia se înalţă statuia de bronz a împăratului Leopold I. Un fluierat al lui Zirone, fluierat de haimana, stârni un stol de porumbei, din aceia albaştri, care uguiesc pe sub porticul Bursei vechi, ca porumbeii fumurii din piaţa San Marco, din Veneţia. Nu departe se afla Corso, care desparte noul Triest de cel vechi.

Intrară într-o stradă largă, dar lipsită de orice eleganţă, cu magazine pline de lume, dar fără gust – o stradă ce semăna mai degrabă cu Regent Street din Londra, sau cu Broadway din New-York, decât cu Boulevard des Italiens din Paris. De altfel era frecventată de o mulţime de trecători şi de un număr destul de mare de trăsuri ce mergeau dinspre Piazza Grande înspre Piazza della Legna – nume care arată cât de mult se resimte acest oraş de originea sa italiană.

Dacă Sarcany ţinea cu orice chip să arate că pe el nu-l ispiteşte nimic, în schimb Zirone nu trecea pe lângă magazine fără să arunce privirea aceea a oamenilor pofticioşi, care n-au posibilitatea să intre şi să cumpere. Căci se găseau aici o mulţime de lucruri care le-ar fi fost pe plac, mai ales prin băcănii şi prin berăriile unde berea curgea în valuri, mai din belşug ca în orice alt oraş din imperiul austroungar.

— Pe Corsoul ăsta parcă ţi-e mai foame şi mai sete, băgă de seamă sicilianul, plescăindu-şi limba de cerul gurii sale uscate.

La această observaţie, Sarcany, drept răspuns, se mulţumi să ridice din umeri. O luară apoi pe prima stradă la stânga. Ajungând pe marginea canalului, acolo unde Ponto Rosso – pod mobil – traversează canalul, urcară pe cheiul la care pol acosta chiar şi vasele de mare tonaj. Acolo erau mult mai puţin ispitiţi de tarabele negustorilor. În dreptul bisericii San Antonio, Sarcany o apucă deodată la dreapta. Tovarăşul său îl urmă fără să scoată o vorbă. Apoi traversară iarăşi Corso, şi iată-i acum pornind să-şi caute

norocul prin oraşul vechi, ale cărui străzi înguste – pe care trăsurile nu pot intra când aceste străzi încep să se caţăre pe primele pante ale dealului Karst – sunt astfel orientate, încât să nu poată fi bătute în toată lungimea lor de groaznicul bora, vântul acela puternic şi îngheţat care suflă dinspre nord-est. în acest Triest vechi, Zirone şi Sarcany – cei doi lefteri – trebuiau să se simtă mai în largul lor decât în mijlocul bogatelor cartiere din oraşul nou. într-adevăr, de când veniseră în capitala Iliriei locuiau într-un hotel modest, nu departe de biserica Santa Maria Maggiore. Dar cum hotelierul, care până atunci nu văzuse de la ei nici un ban, devenea din ce în ce mai stăruitor când venea vorba de nota de plată, din zi în zi tot mai încărcată, ei ocoliră această „stâncă primejdioasă", străbătură piaţa şi mai hoinăriră câteva minute pe lângă Arco di Riccardo. Nu era însă nici un chilipir pentru ei să stea şi să studieze aceste rămăşiţe de arhitectură romană. Aşa că, deoarece norocul nu voia cu nici un chip să le iasă în cale nici pe străzile acestea cu lume puţină, începură să urce, unul în urma altuia, potecile anevoioase ce duc până aproape de vârful dealului Karst, la terasa din faţa catedralei.

— Straşnică idee, n-am ce zice, să ne căţărăm până acolo susmormăi Zirone, strângându-şi mantaua.

Dar nu-şi părăsi tovarăşul; şi iată-i pe amândoi urcând aceste scări, care numai „străzi" nu se puteau numi, şi care încep de la poalele dealului Karst. După zece minute ajunseră la terasă, mai flămânzi şi mai însetaţi ca înainte. De aici, de la această înălţime, se deschidea o privelişte minunată, de-a lungul golfului Triestului şi până în largul mării, peste portul ce forfotea de bărci de pescuit, de vapoare şi de vase comerciale. De aici, de sus, privirea îmbrăţişează întreg oraşul, mahalalele, ultimele case aşezate în trepte pe coasta dealului, vilele împrăştiate pe înălţimi. Dar toate acestea nu-i mai încântau pe cei doi aventurieri. Mai văzuseră ei multe privelişti de-astea; şi apoi, de câte ori nu mai veniseră ei să-şi plimbe pe-aici

necazurile şi sărăciazirone, mai ales, ar fi hoinărit mai bucuros prin faţa bogatelor prăvălii de pe Corso. în sfârşit, acum că veniseră aici să-şi caute norocul, trebuiau să-l aştepte cu răbdare.

La capătul scării ce ducea la terasă, alături de catedrala în stil bizantin Saint-Just, se află un loc împrejmuit, care pe vremuri fusese un cimitir, iar acum era un muzeu de antichităţi. Mormintele nu mai existau, ci doar bucăţi de pietre funerare, culcate la pământ pe sub crengile joase ale unor pomi frumoşi – coloane romane, pietre de mormânt medievale, bucăţi de triglife şi de metope din diferite epoci ale Renaşterii, cuburi în care se mai văd încă urme de cenuşă – totul de-a valma prin iarbă.

Portiţa fostului cimitir era deschisă. Sareany nu trebui decât s-o împingă. Intră, urmat de Zirone, care se mulţumi să facă această reflecţie melancolică:

— Dacă am avea de gând să sfârşim cu viaţa, locul acesta ar fi cât se poate de potrivit!

— Şi dacă ţi s-ar propune s-o faci? Zise ironic Sareany.

— Eh aş refuza, prietene! Din zece zile, să-mi dai doar o zi fericită, şi sunt mulţumit

— Ţi se va da, şi chiar mai multe.

— Să te audă toţi sfinţii din Italia… şi numai Dumnezeu ştie câte sute mai sunt!

— Ei, haide să mergemzise Sareany. O luară pe o alee lăturalnică, printre două şiruri de urne, şi se aşezară pe o rozace mare, romană, culcată la pământ. Rămaseră tăcuţi câtva timp – ceea ce putea să fie pe placul lui Sareany, dar câtuşi de puţin şi pe placul prietenului său. Aşa că, în curând, Zirone, după două sau trei căscaturi pe care nu şi le putu stăpâni, zise:

— Fir-ar al naibii! Nu se mai grăbeşte să vină norocul ăsta, pe. care ne bizuim ca nişte proşti!

Sareany nu răspunse.

— Ce idee, să venim să-l căutăm printre aceste ruine, continuă Zirone. Mă tem că am greşit drumul, amice Pe

cine naiba să-l mai caute să-l procopsească, în fundul acestui cimitir vechi? Sufletele nu mai au nevoie de el, după ce şi-au părăsit învelişul lor pământesc. Şi când am să ajung şi eu aici, puţin o să mă mai sinchisesc de un prânz care întârzie sau de o cină care nu mai vine! Haide, să mergem!

Sarcany, scufundat în gândurile lui, cu privirea pierdută în gol, rămase pironit locului. Zirone stătu câteva momente, fără să mai scoată un cuvânt. Apoi, lăsându-se dus de limbuţia sa obişnuită, zise:

— Sarcany, ştii tu sub ce formă mi-ar plăcea să-l văd că apare norocul ăsta, care azi şi-a uitat de nişte muşterii vechi ca noisub forma unuia din casierii băncii Toronthal, care să vină aici cu portofelul dol. dora de bancnote, şi care să ne înmâneze numitul portofel din partea numitului bancher, o dată cu mii de scuze pentru că ne-au făcut să aşteptăm atâta!

— Ascultă-mă, Zirone, răspunse Sarcany, încruntând din sprâncene. îţi repet pentru ultima oară că nu mai avem de aşteptat nimic din partea lui Silas Toronthal.

— Eşti sigur de asta?

— Da. Tot creditul pe care-l puteam avea la el s-a isprăvit. Ultima dată când i-am cerut bani m-a refuzat categoric.

— Asta e rău!

— Foarte rău, dar… aşa el

— Ei bine, dacă creditul ţi s-a isprăvit – continuă Zirone, înseamnă că până acum ai avut credit. Şi pe ce bază aveai acest credit. Pe faptul că ţi-ai pus în mai multe rânduri inteligenţa şi râvna în serviciul băncii lui, ca să-i înlesneşti anumite afaceri…delicate! De aceea, în primele luni ale şederii noastre la Triest, Toronthal nu s-a arătat prea îndărătnic în privinţa banilor. Dar e cu neputinţă să nu-l mai ai încă la mână cu ceva, şi dacă l-ai ameninţa…

— Fii sigur că aş fi făcut-o de mult, dacă s-ar fi putut, răspunse Sarcany, ridicând din umeri, şi nici tu n-ar mai fi trebuit să alergi acum după o prăpădită de cină. Nu, zău că nu. Nu-l mai am la mână pe Toronthal ăsta. Dar, poate că

într-o bună zi îl voi avea. Şi atunci o să-mi plătească cu dobândă, şi cu dobândă la dobândă, banii pe care astăzi mi-i refuză, îmi închipui, de altfel, că afacerile băncii lui sunt cam încurcate acum şi fondurile îi sunt compromise în întreprinderi foarte îndoielnice. Urmările falimentelor din Germania, de la Berlin, de la München s-au resimţit până la Triest; şi oricât ar fi încercat să mi-o ascundă, când l-am văzut ultima dată, Silas Toronthal mi s-a părut totuşi foarte neliniştit. Eu zic să lăsăm apele să se tulbure de-a binelea… şi după ce se vor mai tulbura…

— Fie, făcu Zirone, dar până atunci noi n-avem de băut decât apă. Uite, Sarcany, eu cred că ar trebui să mai încerci o dată. Ar trebui să mai baţi înc-o dată la uşa lui şi să obţii măcar suma necesară ca să ne putem întoarce în Sicilia, prin Malta…

— Şi ce să facem în Sicilia?

— Asta mă priveşte personal. Cunosc foarte bine ţinutul, şi aş putea să duc cu noi o bandă de maltezi, nişte tovarăşi îndrăzneţi şi fără prejudecăţi, cu care am putea face ceva. Ce dracu’! Dacă nu mai este nimic de făcut aici, să plecăm şi să-l silim pe acest bancher afurisit să ne plătească cheltuielile de drum! Oricât de puţine lucruri ai şti despre afacerile lui, e de ajuns pentru ca el să fie mai bucuros să te ştie oriunde în altă parte, numai în Triest nu!

Sarcany dădu din cap.

— Eh, situaţia asta nu mai poate ţine aşa multă vreme. Am ajuns pe drojdie, adăugă Zirone.

Se sculase în picioare şi bătea cu piciorul în pământ, ca şi cum s-ar fi luat la harţă cu o mamă vitregă, care nu mai e în stare să-l hrănească. în momentul acela, privirea îi fu atrasă de o pasăre ce se căznea să zboare dincolo de gard. Era un porumbel, care de-abia mai bătea din aripile-i obosite şi care se lăsa din ce în ce mai jos.

Zirone, fără să se mai întrebe căreia din cele o sută şaptezeci şi şapte de specii în care sunt clasaţi porumbeii în nomenclatura ornitologică îi aparţinea această zburătoare,

nu vedea decât un singur lucru: că ea trebuia să facă parte neapărat dintr-o specie comestibilă. Aşa că, după ce i-l arătă prietenului său, începu să-l mănânce din ochi. Se vedea că pasărea ajunsese la capătul puterilor. Tocmai se lăsase pe o ieşitură a zidului catedralei, a cărei faţadă este străjuită de un turn înalt în patru colţuri, mai vechi de cât biserica. Rupt de oboseală, gata să se prăbuşească la pământ, porumbelul se aşează mai întâi pe acoperişul unei firide mici, care adăpostea statuia sfântului Just; dar nu se mai putu ţine pe picioruşele-i slăbite, şi biata pasăre alunecă până pe capitelul unei coloane antice, vârâte în colţul dintre turn şi faţada clădirii. Dacă Sarcany, care stătea mereu dus pe gânduri şi fără să se clintească, nu se gândea câtuşi de puţin să urmărească zborul acestui porumbel, în schimb Zirone nu-l scăpa din ochi. Pasărea venea dinspre miazănoapte. Un drum lung o adusese în această stare de istovire. Bineînţeles că instinctul o împingea spre un punct mai îndepărtat. Aşa că peste câteva clipe îşi luă zborul, urmând o traiectorie curbă, care o sili să se oprească iarăşi, tocmai pe crengile joase ale unuia din pomii vechiului cimitir. Zirone se hotărî să pună mâna pe el, şi, binişor-binişor, se îndreptă târâş spre pom. în curând ajunse la poalele unui trunchi noduros, de unde nu-i era greu să ajungă cu mâna până la primele ramuri. Stătu nemişcat şi mut, ca un câine care îşi pândeşte prada cocoţată deasupra capului său. Porumbelul, fără să-l fi zărit, dădu să-şi continue drumul, dar puterile îl părăsiră iarăşi şi căzu din nou pe pământ, la câţiva paşi de pom. cât ai clipi, sicilianul făcu o săritură, întinse mâna şi înhaţă pasărea. Fireşte că era cât p-aci să sugrume biata zburătoare, când, deodată, se opri, scoase un ţipăt de surpriză şi alergă într-un suflet la Sarcany.

— Un porumbel călător! zise el.

— Ei bine, iată un călător care a făcut acum ultimaa-i călătorie, răspunse Sarcany.

— Fără îndoială, continuă Zirone, şi cu atât mai rău pentru cei cărora le este destinat biletul atârnat de aripa lui…

— Un bilet, făcu Sarcany. Stai puţin, Zirone, stai puţin! Lucrul ăsta merită să mai întârzii puţin!

Şi opri mâna tovarăşului său, care era gata să gâtuie biata pasăre. Apoi, luând punguliţa din mâna lui Zirone, o deschise şi scoase dinăuntru un bilet scris în limbaj cifrat. Biletul nu conţinea decât optsprezece cuvinte, aşezate pe trei coloane, astfel: t h n a n z

0 e a p r g a p x n e s u iade ia în n ţ n n i

1 e u r r d i î e a r e i p v în i e

0 r d s t v

1 i 1 rr r t î i o e t r d t i o iu s e r e a r e e p e e e s

1 a p i 1 u î 1 t t a t o iuti n t d a în g 1

Nici un cuvânt despre locul de plecare şi despre destinaţie. în ce priveşte aceste optsprezece cuvinte, compuse, fiecare dintr-un număr egal de litere, era oare cu putinţă să le pricepi sensul, fără să le cunoşti cifrul. Lucrul era puţin probabil, dacă nu erai un descifrator iscusit; şi încă şi atunci, numai cu condiţia ca biletul să nu fi fost „indescifrabil”!

În faţa acestei, criptograme care nu-i spunea nimic, Sarcany rămase foarte dezamăgit şi zăpăcit. Biletul conţinea oare vreun lucru important şi, mai ales, compromiţător? Erai îndreptăţit s-o bănuieşti, ba chiar trebuia s-o presupui, judecând după toate precauţiile ce fuseseră luate ca să nu poată fi citit, dacă cumva ar fi căzut în alte mâini decât acele ale destinatarului. Faptul că trimiţătorul nu întrebuinţase pentru corespondenţa lui nici poşta, nici telegraful, ci acest instinct extraordinar al porumbelului călător, însemna că aici era vorba de o afacere care cerea un secret desăvârşit.

— Poate că în rândurile acestea stă ascunsă o taină care ne va aduce norocul, zise Sarcany.

— În cazul acesta, răspunse Zirone, porumbelul ar fi reprezentantul norocului după care alergăm într-una de azi

dimineaţă. Drace. Şi eu care era să-l sugrum!… în definitiv, lucru important e să punem mâna pe mesaj şi pe urmă nimic nu ne împiedică să punem la frigare pe mesager…

— Nu te grăbi, Zirone, zise Sarcany, care salvă şi de astă dată viaţa păsării. Poate că mulţumită acestui porumbel vom putea să aflăm şi cine este destinatarul biletului, dacă, bineînţeles, destinatarul locuieşte în Triest.

— Ei, şi pe urmă. Asta nu-ţi va ajuta să poţi citi ce scrie în bilet, Sarcany!

— Nu, desigur!

— Nici să afii de unde vine!

— Fireşte că nu… Dar, dacă reuşesc să cunosc pe unul din cei doi corespondenţi, mă gândesc că aceasta îmi va putea ajuta să-l cunosc şi pe celălalt! Aşa că în loc să omori biata pasăre, trebuie dimpotrivă, să cauţi s-o înzdrăveneşti ca să poată ajunge la destinaţie!

— Cu biletul? întrebă Zirone.

— Cu biletul, de pe care voi lua o copie exactă şi pe care o voi păstra până în momentul când va fi cazul să mă folosesc de ea.

Sarcany scoase atunci din buzunar un carnet şi, cu creionul, copie exact biletul. Ştiind că la cele mai multe criptograme nu trebuie să neglijezi nimic din felul în care sunt aranjate, Sarcany avu grijă să păstreze întocmai ordinea exactă a cuvintelor. După ce termină această operaţie, puse copia în carnetul său, apoi vârî biletul în punguliţă, pe care o legă sub aripa porumbelului.

Zirone îl privea, fără să împărtăşească prea mult speranţele prietenului său.

— Şi acum? făcu el.

— Acum, răspunse Sarcany, vezi de îi dă îngrijirile necesare poştaşului.

În realitate, porumbelul era mai sfârşit de foame decât de oboseală. Aripile sale nevătămate, fără nici o urmă de rană sau de fractură, dovedeau că sfârşeala lui momentană nu se datora nici plumbului vreunui vânător, nici vreunui copil

răufăcător care-l lovise cu piatra. îi era doar foame, şi mai ales îi era sete.

Zirone căută şi găsi pe jos câteva grăunţe, pe care pasărea le mâncă cu lăcomie; apoi îi potoli setea cu câteva picături de apă, rămase de la ultima ploaie, pe fundul unui ciob antic. Astfel încât, la o jumătate de ceas după ce fusese prins, întremat, încălzit, porumbelul îşi revenise complet şi-şi putea continua călătoria întreruptă.

— Dacă trebuie să meargă mai departe, dincolo de Triest, zise Sarcany, puţin ne interesează că o să cadă în drum, căci în curând îl vom fi pierdut din ochi şi ne va fi cu neputinţă să-l urmărim. Dacă însă e aşteptat şi trebuie să se oprească la una din casele din Triest, o să aibă destulă putere ca să ajungă până acolo, căci nu mai are de zburat decât vreo două minute.

— Ai perfectă dreptate, răspunse sicilianul. Dar chiar dacă nu merge dincolo de Triest, vom putea noi oare să-l urmărim cu privirea până la adăpostul lui obişnuit?

— În orice caz, vom încerca, zise simplu Sarcany.

Şi iată ce făcu: catedrala, compusă din două vechi biserici în stil roman, una închinată Sfintei Fecioare, cealaltă sfântului Just patronul Triestului, este sprijinită de un turn înalt, ce se înalţă la colţul faţadei, cu o rozacee mare, sub care se deschide poarta principală a clădirii. Acest turn domină platoul dealului Karst, la poalele căruia oraşul se aşterne ca o hartă în relief. Din acest punct ridicat se zăresc uşor toate acoperişurile şi casele, începând chiar de la poalele dealului şi până la ţărmul golfului. Nu era deci prea greu de urmărit porumbelul în zbor. Trebuia doar să-i dai drumul din acest turn, şi pe urmă, bineînţeles, să cauţi să recunoşti casa în care se va adăposti – dacă destinaţia lui era Triestul, iar nu un alt oraş din peninsula Ilirică. încercarea putea foarte bine să reuşească; în orice caz merita făcută. Nu le mai rămânea decât să dea din nou drumul păsării. Sarcany şi Zirone părăsiră deci cimitirul cel vechi, străbătură mica piaţă din faţa bisericii şi se

îndreptară spre turn. Una din porţile ogivale – şi anume cea de sub streaşină antică, chiar din dreptul firidei sfântului Just – era deschisă. Intrară amândoi şi începură să urce treptele anevoioase ale scării în spirală, care ducea la etajul de sus. Le trebuiră două sau trei minute ca să ajungă în vârf, chiar sub acoperişul clădirii, căreia îi lipseşte o terasă exterioară… Dar la etajul acesta sunt două ferestre, care se deschid într-o parte şi într-alta a turnului, şi prin care îţi poţi roti privirea în toate direcţiile.

Sarcany şi Zirone se aşezară la fereastra care dădea direct spre Triest, către nord-vest. Orologiul din turnul castelului, construit în secolul al XVI-lea în vârful dealului Karst, în spatele catedralei, bătu ora patru. Era încă în plină zi. Soarele cobora încet, într-o atmosferă foarte limpede, spre apele Adriaticei, iar faţadele dinspre turn ale celor mai multe case din oraş erau scăldate de razele lui.

Aşadar, toate împrejurările erau favorabile. Sarcany luă porumbelul, îl îmbărbăta cu o ultimă mângâiere şi îi dădu drumul. Pasărea bătu din aripi, dar începu să se lase din ce în ce spre pământ, încât cei doi se temură că poştaşul acesta aerian se va prăbuşi. Sicilianul, foarte tulburat, nu-şi putu stăpâni un adevărat strigăt de dezamăgire.

Nu! Iată-l că se ridică din nou, zise Sarcany.

Şi într-adevăr, porumbelul îşi restabili echilibrul de îndată ce dădu de stratul mai de jos al aerului; apoi, schimbându-şi brusc direcţia, se îndreptă spre cartierul nord-vestic al oraşului. Sarcany şi Zirone nu-l slăbeau din ochi. Nu vedeai nici cea mai mică şovăire în zborul acestei păsări, călăuzită de un instinct atât de minunat. Se ducea drept la ţintă – acolo unde ar fi trebuit să ajungă de un ceas, dacă n-ar fi fost silit să se oprească sub pomii din cimitirul cel vechi. Sarcany şi cu prietenul său îl urmăreau cu atenţie şi nelinişte. Se întrebau dacă nu cumva va trece dincolo de zidurile oraşului, ceea ce le-ar fi zădărnicit cu totul planurile. Dar porumbelul nu-i dezamăgi.

— Îl văd!… Îl văd şi acum! exclamă Zirone, care avea nişte ochi foarte ageri.

— Ceea ce trebuie să descoperim în primul rând, zise Sarcany, este casa unde se va opri, şi să-i determinăm poziţia exactă.

După câteva minute de la plecare, porumbelul se lăsă pe o casă, al cărui acoperiş ascuţit domina celelalte case din jur şi care se înălţa în mijlocul unui desiş de pomi, în partea dinspre spital şi grădina publică. Acolo, porumbelul dispăru printr-o ferestruică de la mansardă, care se vedea foarte bine de la distanţă, şi deasupra căreia era o morişcă de vânt, din fier forjat, care – dacă Triestul s-ar fi găsit în ţara flamandă – ar fi fost cu siguranţă lucrată de mâna lui Quentin Metsysk.

După ce se orientară în linii mari, nu le putea fi prea greu ca, luându-se după această morişcă de vânt uşor de recunoscut, să descopere mansarda cu ferestruica aceea şi apoi casa unde locuia destinatarul biletului. Sarcany şi Zirone se dădură repede jos din turn, şi, după ce coborâră dealul Karst, o luară pe nişte străduţe ce dădeau în Piazza della Legna. Acolo se orientară ca să poată găsi grupul de case ce formau cartierul estic al oraşului. Ajunşi la locul unde se întâlnesc cele două mari artere ale oraşului – Corsa Stadion, ce duce la grădina publică, şi Acquedotto, o alee frumoasă, cu pomi înalţi, care duce la marea braserie Boschetto – cei doi aventurieri şovăiră o clipă, neştiind încotro s-o apuce. Să o ia spre dreapta, sau spre stânga. Instinctiv o luară spre dreapta, cu gândul să cerceteze una câte una toate casele de pe aleea în direcţia căreia observaseră că morişca de vânt domina vârfurile câtorva arbori. Merseră deci aşa o bucată de vreme, cercetând cu atenţie toate faţadele şi acoperişurile de pe Acquedotto, fără să fi găsit ceea ce căutau, până când ajunseră la capătul aleii.

— Iat-o! strigă în sfârşit Zirone.

Şi arătă spre o morişcă ce scârţâia în bătaia vântului, deasupra unei ferestruici de mansardă, în jurul căreia tocmai zbura un stol de porumbei. Aşadar nu mai putea fi nici o îndoială. Aici intrase să se adăpostească pasărea călătoare. Casa, cu o înfăţişare modestă, se pierdea în această îngrămădire de clădiri de pe aleea Acquedotto. Sarcany se informă de la nişte negustori din vecinătate şi află numaidecât tot ce voia să afle. De ani de zile, casa aparţinea şi servea de locuinţă contelui Ladislau Zathmar.

— Cine e contele Zathmar? întrebă Zirone, căruia numele acesta nu-i spunea nimic.

— Contele Zathmar e… contele Zathmar, răspunse Sarcany.

— Dar dacă am întreba…?

— Mai târziu, Zirone, să nu dăm lucrurile peste cap. Să chibzuim bine şi să fim calmi. Şi acum, haidem la hanul nostru!

— Da!… Pentru cei care pot să se aşeze la masă, este chiar ora cinei, observă ironic Zirone.

— Dacă nu cinăm azi, poate că vom cina mâine! răspunse Sarcany.

— La cine?

— Cine ştie? Poate că la contele Zathmar!

Porniră agale – la ce bun să se grăbească – şi în curând ajunseră la hotelul lor, modest şi totuşi prea luxos pentru ei, din moment ce nu-şi puteau plăti nici camera. Acasă îi aştepta o surpriză. Tocmai sosise o scrisoare pe adresa lui Sarcany. Scrisoarea conţinea o bancnotă de două sute de florini, însoţită doar de câteva cuvinte: „Aceştia sunt ultimii bani pe care îi mai capeţi de la mine. îţi vor fi de ajuns ca să te reîntorci în Sicilia. Pleacă, şi să nu mai aud vorbindu-se de dumneata! SILAS TQRONTHAL”.

— Bravo! exclamă Zirone. Bancherul s-a răzgândit. Hotărât lucru, niciodată nu trebuie să-ţi pierzi speranţa, când e vorba de oameni de finanţe!

— Asta e şi părerea mea, răspunse Sarcany.

— Aşadar, banii aceştia ne vor sluji să plecăm din Triest?

— Nu. Să rămânem aici!

ÎI. CONTELE MATHIAS SANDORF.

Ungurii sunt acea ramură de maghiari care s-au aşezat pe meleagurile lor de azi cam în secolul al IX-lea al erei creştine. Ei formează astăzi o treime din populaţia totală a Ungariei, adică mai bine de cinci milioane de suflete. Că ar fi de origine spaniolă, egipteană sau tătară, ori că ar descinde din hunii lui Attila sau din finii nordici, chestiunea este încă controversată; şi, în definitiv, puţin ne interesează! Ceea ce trebuie menţionat în primul rând este faptul că nu sunt de loc slavi sau germani, şi pe cât se pare, nici n-ar vrea în ruptul capului să fie. De aceea, ungurii şi-au păstrat religia şi s-au dovedit a fi nişte catolici înfocaţi încă din secolul al Xl-lea – dată la care au fost creştinaţi. în afară de aceasta, ei mai vorbesc încă vechea lor limbă, o limbă dulce, armonioasă, care se potriveşte de minune cu farmecul poeziei, mai puţin bogată ca germana, dar mai concisă, mai energică; o limbă care în perioada cuprinsă între secolul al XiV-lea şi al XVI-lea a ajuns să înlocuiască limba latină în legi şi în ordonanţe, pentru ca apoi să devină limba naţională. La 21 ianuarie 1699, Tratatul de la Carlowitz asigură Austriei stăpânirea Ungariei şi a Transilvaniei. Peste douăzeci de ani, pragmatica sancţiune declara solemn că statele Austro-Ungariei rămân pentru totdeauna indivizibile. Dacă împăratul nu avea fii, putea să ocupe tronul fiica sa, în ordinea întâietăţii naşterii. Şi, graţie acestui statut; Maria Tereza se urcă, în 1749, pe tronul tatălui său, Carol al VI lea, ultimul vlăstar în linie bărbătească al dinastiei austriace.

Ungurii trebuiră să-şi plece capul în faţa forţei; dar după o sută cincizeci de ani se mai găseau încă mulţi unguri, de toate condiţiile şi din toate clasele sociale, care nu voiau să audă nici de pragmatica sancţiune, nici de Tratatul de la Carlowitz. Pe timpul când începe această povestire trăia Uri, maghiar de viţă nobilă, a cărui viaţă se rezuma la

aceste două sentimente: ura împotriva a tot ce este german, şi speranţa de a reda ţării sale autonomia ei de odinioară. Pe când era încă tânăr îl cunoscuse pe Kossuth, şi cu toate că originea sa nobilă şi educaţia lui trebuiau să-l despartă de Kossuth în chestiuni politice, totuşi nu putuse să nu admire sufletul mare al acestui patriot. Contele Mathias Sandorf locuia într-unul din comitatele Transilvaniei, în districtul Făgăraşului, într-un vechi castel medieval. Construit pe versantul nordic al Carpaţilor meridionali, care despart Transilvania de Valahia, castelul se înălţa măreţ pe acest lanţ abrupt de munţi, asemenea unuia din acele refugii ultime în care îconjuraţii pot rezista până în ultimul ceas. Nişte mine din vecinătate, bogate în minereu de fier şi de cupru, şi exploatate sistematic, îi aduceau proprietarului castelului din Artenak un venit considerabil. Acest domeniu cuprindea o parte din districtul Făgăraşului, a cărui populaţie nu e mai mică de şaptezeci şi două de mii de locuitori. Aceştia, fie orăşeni, fie ţărani, îşi mărturiseau deschis devotamentul lor neţărmurit faţă de contele Sandorf şi recunoştinţa lor nemărginită pentru binele pe care contele îl făcea în tot ţinutul. De aceea, castelul devenise obiectul unei supravegheri speciale din partea cancelariei din Viena pentru Ungaria, cancelarie cu totul independentă de celelalte ministere ale imperiului. Ideile stăpânului de la Artenak erau cunoscute forurilor superioare, cărora le produceau nelinişte, chiar dacă aceste foruri nu nelinişteau cu nimic persoana lui Sandorf.

Mathias Sandorf avea pe atunci treizeci şi cinci de ani. Era un bărbat de o statură ce abia depăşea statura mijlocie, şi părea a fi deosebit de voinic. Avea un cap bine înfipt pe umerii largi – un om cu trăsături distinse şi cu o ţinută mândră. Figura lui, puţin pătrată şi cu un ten uşor aprins, era caracteristică maghiarului în toată puritatea sa. Vioiciunea mişcărilor, vorba sa răspicată, privirea hotărâtă şi calmă, circulaţia activă a sângelui, ceea ce dădea nărilor şi colţurilor gurii un tremur uşor, obişnuitul su râs al

buzelor, semn incontestabil de bunătate, buna sa dispoziţie care se desprindea din vorbe şi din gesturi – toate acestea trădau o fire sinceră şi generoasă. S-a observat că există o mare asemănare între caracterul francez şi cel maghiar. în privinţa aceasta, contele Sandorf era dovada cea mai vie. Trebuie să notăm una din trăsăturile cele mai caracteristice ale acestei firi: contele Sandorf – destul de nepăsător faţă de lucrurile care îl priveau numai pe el, în stare uneori să treacă cu vederea ofensele care i se adresau numai lui – nu iertase şi nici nu ar fi iertat vreodată o jignire adusă prietenilor lui. Avea înrădăcinat în el, în cel mai înalt grad, simţul dreptăţii şi ura cu înverşunare făţărnicia. în această privinţă era neînduplecat faţă de oricine. Nu era de loc dintre oamenii aceia care. se mulţumesc să lase numai pe seama lui Dumnezeu grija de a-i pedepsi pe vinovaţi. E locul să spunem aci că Mathias Sandorf primise o educaţie foarte aleasă. în loc să se retragă în mijlocul plăcerilor pe care i le putea asigura imensa lui avere, el dăduse ascultare îndemnurilor sale lăuntrice, care îl mânau spre studiul fizicii şi al medicinei. Dacă nevoile vieţii l-ar fi silit să îngrijească bolnavi, ar fi ajuns un medic de mare valoare. Se mulţumi însă să devină un chimist foarte apreciat de savanţi. Universitatea din Pesta, Academia de ştiinţe din Presburg, Şcoala regală de Mine din Schemnilz şi Şcoala Normală din Timişoara l-au avut printre elevii lor cei mai sârguincioşi. Această viaţă studi-oasă îi completă şi îi desăvârşi calităţile cu care era înzestrat de la natură, făcând din el un om în înţe-lesul înalt al cuvântului, aşa cum îl şi socoteau toţi cei ce îl cunoscuseră şi, în special, profesorii lui, deveniţi mai târziu prietenii lui, din diferitele şcoli şi universităţi ale regatului.

Pe vremuri, în acest castel din Artenak era veselie, zgomot, mişcare. Vânătorii transilvăneni îşi dădeau bucuros întâlnire în această regiune sălbatică a Carpaţilor. Se organizau aici vânători mari şi primejdioase, cu gonaci, în care contele Sandorf căuta să-şi cheltuiască prisosul de

energie şi înclinaţiile sale combative, pe care nu şi le putea exercita în câmpul politicii. Se ţinea la o parte, urmărind îndeaproape desfăşurarea evenimentelor. Părea preocupat numai de viaţa lui personală, împărţindu-şi timpul între studiile lui şi acest trai pe picior mare, pe care l-l îngăduia averea sa imen-să. La data aceea, contesa Rena Sandorf mai trăia încă. Ea era sufletul acelor petreceri de la castelul din Artenak. Cu cincisprezece luni înainte de începutul acestei povestiri, moartea o lovise în plină tinereţe, în plină frumuseţe, lăsând în urma ei o fetiţă, care avea acum doi ani. Contele Sandorf fu lovit crunt de această nenorocire, care îl lăsă nemângâiat pentru toată viaţa. Castelul deveni tăcut şi pustiu. Din ziua aceea, doborât de durere, stăpânul castelului trăi aici ca într-un schit, îşi concentra toate preocupările asupra fetiţei sale, dată în grija Rosenei Lendeck, soţia intendentului contelui. Această fiinţă, foarte cumsecade, încă tânără, se dărui cu trup şi suflet îngrijirii singurei moştenitoare a familiei Sandorf, purtându-se cu ea ca o adevărată mamă. În timpul primelor luni de văduvie, Mathias Sandorf nu părăsi castelul din Artenak. Se reculese şi trăi numai cu amintirile trecutului. Apoi, gândul patriei sale, ajunsă iarăşi într-o situaţie umilitoare în Europa puse din nou stăpânire pe el. într-adevăr, războiul franco-italian din 1859 dăduse o lovitură teribilă puterii austriece. După şapte ani, în 1866, această lovitură fu urmată de una şi mai teribilă – aceea de la Sadowa. Ungaria se vedea acum supusă nu numai unei Austrii lipsite de posesiunile sale italiene, ci şi unei Austrii învinse din amândouă părţile şi supusă Germaniei. Ungurii – şi acesta este un sentiment pe care nu stai să-l mai judeci, pentru că îl ai în sânge – fură loviţi crunt în orgoliul lor. Pentru ei, victoriile de la Custozza şi de la Lissa nu putuseră compensa înfrângerea suferită la Sadowa. în cursul anului următor, contele Sandorf studiase temeinic terenul politic şi îşi dăduse seama că o mişcare separatistă ar putea reuşi. Aşadar sosise momentul de a trece la acţiune. În ziua de 3 mai a aceluiaşi an 1867, după

ce îşi îmbrăţişase fetiţa pe care o lăsa în buna grijă a Rosenei Lendeck, contele Sandorf părăsi castelul din Artenak, plecă la Pesta, unde intră în legătură cu prietenii şi cu partizanii săi, dădu câteva dispoziţii preliminare, apoi, peste câteva zile, veni la Triest, să aştepte desfăşurarea evenimentelor.

Triestul urma să fie principalul centru al conspiraţiei. De aici trebuiau să pornească toate firele acesteia, adunate în mâinile contelui Sandorf. în acest oraş, unde conducătorii conspiraţiei erau poate mai puţin suspectaţi, puteau acţiona mai în siguranţă, şi mai ales cu mai multă uşurinţă, pentru a duce la bun sfârşit această operă de patriotism. La Triest locuiau doi din prietenii cei mai intimi ai contelui Sandorf. însufleţiţi de acelaşi gând, ei erau hotărâţi să-l urmeze până la capăt în această operă măreaţă. Contele Ladislau Zailimar şi profesorul Ştefan Báthory erau şi ei maghiari, şi amândoi de viţă nobilă. Erau amândoi cu vreo zece ani mai în vârstă decât Mathias Sandorf şi amândoi aproape fără nici o avere. Unul din ei avea ceva venituri modeste de pe urma unui mic domeniu, situat în comitatul Lipto, dincoace de Dunăre; celălalt era profesor de fizică la Triest, trăind numai din venitul pe care i-l aduceau lecţiile. Ladislau Zathmar locuia în casa de curând recunoscută pe Acquedotto de Sarcany şi Zirone, o locuinţă modestă, pe care o pusese La dispoziţia lui Mathias Sandorf pe tot timpul cât acesta urma să rămână departe de castelul său din Artenak, adică până la sfârşitul mişcării pe care o plănuiseră, oricare ar fi fost acest sfârşit. Singurul servitor al casei era Borik, un ungur în vârstă de cincizeci şi cinci de ani. Era un om tot atât de devotat stăpânului său, pe cât de devotat era intendentul Lendeck lui Mathias Sandorf.

Ştefan Báthory ocupa o casă nu mai puţin modestă, pe Corsa Stadion, cam în acelaşi cartier în care locuia şi contele Zathmar. Acolo îşi petrecea el viaţa, împreună cu soţia şi cu fiul său Petru, pe atunci în vârstă de opt ani.

Ştefan Báthory era înrudit – într-un grad îndepărtat de rudenie, dar autentic – cu familia acelor principi maghiari care în secolul al XVI-lea ocupaseră tronul Transilvaniei. În decursul vremurilor, familia se destrămase în numeroase ramificaţii ce îşi pierduseră urma, încât lumea ar fi fost fără îndoială foarte uimită să regăsească pe unul din ultimii descendenţi ai acestei familii în persoana unui simplu profesor de la Academia din Presburg. în orice caz, Ştefan Báthory era un savant de primul rang, dintre aceia care trăiesc o viaţă retrasă, dar pe care lucrările lor îi fac celebri. Inclusum labor illustrataceastă deviză a viermelui de mătase ar fi putut fi şi deviza sa. Dar, într-o bună zi, ideile sale politice – pe care de altfel nu ţinea de loc să şi le ascundă – îl obligară să-şi dea demisia; şi atunci, el veni şi se instala la Triest, ca profesor particular, împreună cu soţia sa care îl ajutase cu multă bărbăţie în tot timpul acestor momente atât de grele. De la sosirea contelui Sandorf, cei trei prieteni se întruneau în casa lui Ladislau Zalhmar, deşi contele Sandorf ţinuse să ocupe un apartament în Palazzo Model Ic – acum hotelul Delormo, din Piazza Grande. Poliţia habar n-avea că această casă de pe Acquedotlo era centrul unei conspiraţii care număra o mulţime de partizani în principalele oraşe ale imperiului.

Ladislau Zathmar şi Ştefan Bâthory nu şovăirii nici o clipă să-l ajute pe Mathias Sandorf. îşi dăduseră şi ei seama, întocmai ca şi el, că împrejurările erau prielnice unei mişcări, care ar fi putut să aşeze iarăşi Ungaria la locul de cinste pe care ea râvnea să-l ocupe printre statele Europei. Ştiau prea bine că îşi puneau viaţa în joc, dar gândul acesta nu-i putea opri de la nimic. Casa de pe Acquedotto devenise deci locul de întâlnire al principalilor conducători ai conspiraţiei. O mulţime de partizani ai mişcării, trimişi din diferite puncte ale regatului, veniră aici să chibzuiască asupra măsurilor ce trebuiau luate şi să primească dispoziţii. când era vorba de instrucţiuni, ce nu puteau fi încredinţate nici poştei, nici telegrafului, un serviciu de

porumbei călători, purtători de mesagii, stabilea o comunicaţie rapidă şi sigură între Triest şi principalele oraşe din ţara ungurească şi din Transilvania. Cu un cuvânt – toate măsurile erau luate cu atâta precauţie, încât până acum conspiratorii putuseră să se pună la adăpost de cea mai mică bănuială. De altminteri, precum am văzut, corespondenţa nu se făcea decât în limbaj cifrat şi printr-o metodă care, dacă era foarte încurcată, cel puţin oferea o siguranţă absolută. La trei zile după sosirea porumbelului călător, al cărui bilet fusese interceptat de Sarcany, în ziua de 21 mai, către ora opt seara, Ladislau Zathmar şi Ştefan Bâthory se aflau în cabinetul de lucru, aşteptând întoarcerea lui Matbias Sandorf. Nişte afaceri personale îl obligaseră pe acesta să plece în Transilvania, la castelul său din Artenak; dar profitase de această călătorie pentru a se sfătui cu prietenii săi din Cluj, capitala provinciei, şi trebuia să se reîntoarcă chiar în ziua aceea, după ce le trimisese depeşa, a cărei copie o păstrase Sarcany.

Corespondenţa între Triest şi Buda continuase şi după plecarea contelui Sandorf, şi de asemenea sosiseră mai multe bilete cifrate aduse de porumbei. Chiar în momentul acela, Ladislau Zathmar era ocupat cu transpunerea textului criptogramatic în text clar, cu ajutorul instrumentului cunoscut sub numele de „grătar”…într-adevăr, aceste depeşe erau compuse după o metodă foarte simplă – aceea a transpunerii literelor. în acest sistem, fiecare literă îşi păstrează valoarea alfabetică, adică b rămâne b, o rămâne o, şi aşa mai departe. Dar literele sunt transpuse succesiv, potrivit plinurilor sau golurilor unui grătar care, aplicat pe depeşă, nu lasă să se vadă literele decât în ordinea în care trebuiesc citite, acoperindu-le pe celelalte. Se pare că aceste grătare, cunoscute de mult, dar perfecţionate în ultimul timp după sistemul colonelului Fleissner, au rămas încă procedeul cel mai bun şi cel mai sigur când e vorba să obţii o criptogramă indescifrabilă. în toate celelalte metode prin schimbarea ordinei, fie sisteme

cu o bază invariabilă sau cu cheie simplă, în care fiecare literă a alfabetului este totdeauna reprezentată printr-o aceeaşi literă sau printr-un acelaşi semn, fie sisteme cu bază variabilă sau cu cheie dublă, în care schimbi alfabetul la fiecare literă, siguranţa nu este completă. Unii descifratori încercaţi sunt în stare să realizeze adevărate minuni în acest gen de cercetări, operând fie cu ajutorul calculului probabilităţilor, fie prin încercări repetate. Fusese de ajuns să se bazeze pe literele, pe care întrebuinţarea lor mai frecventă le face să fie repetate mai des în criptogramă – de pildă, litera e în limbile franceză engleză şi germană, sau litera o în limba spaniolă, litera a în limba rusă, sau literele e şi i în limba italiană – pentru ca să izbutească să redea literelor textului criptografia! semnificaţia pe care ele o au în textul clar. De aceea, puţine sunt depeşele, întocmite după aceste metode, care să poată rezista deducţiilor lor agere. Se pare, deci, că grătarele şi dicţionarele cifrate – adică acele în care anumite cuvinte uzuale, reprezentând fraze gata făcute, sunt indicate prin numere – trebuie să ofere toate garanţiile de indescifrabilitate. Dar aceste două sisteme au un neajuns destul de serios: ele cer un secret absolut, sau mai bine zis obligaţia de a nu lăsa niciodată să cadă în mâini străine instrumentele sau cărţile ce servesc spre a alcătui aceste depeşe. Căci, dacă nimeni nu poate ajunge să citească aceste depeşe fără grătar sau fără dicţionarul respectiv, în schimb oricine va pune mâna pe aceste grătare sau dicţionare le va putea citi foarte uşor.

Aşadar, corespondenţa contelui Sandorf şi a partizanilor săi era alcătuită cu ajutorul unui carton găurit pe alocuri; dar chiar dacă grătarele de care se serveau prietenii lui şi cu el ar fi fost pierdute sau furate, n-ar fi fost mare nenorocire, căci, atât dintr-o parte, cât şi din cealaltă, orice depeşă, după ce fusese citită, era numaidecât distrusă. Nu trebuia să rămână nici o urmă despre complotul în care cei mai mari magnaţi ai Ungariei, laolaltă cu reprezentanţii

burgheziei şi ai poporului, îşi puneau viaţa în joc. Ladislau Zalhmar tocmai terminase de ars ultimele depeşe, când cineva bătu uşor la uşa cabinetului. Era Borik, care îl introducea pe contele Mathias Sandorf. Acesta tocmai venise pe jos de la gara vecină, Ladislau Zalhmar îi ieşi repede în întâmpinare.

— Cum a fost călătoria, Mathias?… întrebă el, cu graba unui om care abia aşteaptă să fie liniştit.

— A reuşit, Zathmar, răspunse contele Sandorf. Nici nu mă îndoiam de sentimentele prietenilor mei din Transilvania; putem fi siguri de concursul lor.

— Le-ai comunicat tu depeşa care ne-a sosit de la Pesta acum trei zile? continuă Ştefan Bâthory, care era atât de intim cu contele Sandorf, încât se tutuiau.

— Da, Ştefane, – răspunse Mathias Sandorf – da, i-ani înştiinţat. sunt gata şi ei. Se vor ridica la primul semnal. în decurs de două ore vom fi stăpâni pe Buda şi Pesta, într-o jumătate de zi pe principalele comitate de dincoace şi de dincolo de Tisa, şi într-o zi pe Transilvania şi pe guvernământul regiunilor grănicereşti. Şi atunci, opt milioane de unguri îşi vor recăpăta independenţa!

— Şi dieta întrebă Bâthory.

— Partizanii noştri sunt în majoritate în dietă, răspunse Mathyas Sandorf. Ei vor forma numaidecât noul guvern care va lua conducerea statului. Totul va merge în ordine şi uşor, căci, în ce priveşte administraţia, comitatele foarte puţin mai depind de coroană, iar şefii comitatelor îşi au poliţia lor.

— Dar consiliul de conducere al regatului, pe care palatinul îl prezidează la Buda?… întreba Ladislau Zathmar.

— Palatinul şi consiliul său de la Buda vor fi puşi numaidecât în imposibilitate de a acţiona.

— Şi în imposibilitate de a coresponda cu cancelaria Ungariei din Viena?

— Da. Am luat toate măsurile ca mişcarea să izbucnească peste tot în acelaşi timp, şi prin aceasta să avem succesul

asigurat.

— Succesul! exclamă Ştefan Bâthory.

— Da, succesul, răspunse contele Sandorf. în armată, toţi cei ce sunt de acelaşi sânge ca noi, adică de sânge unguresc, sunt alături de noi şi în favoarea noastră. Care este urmaşul maghiarilor de odinioară, a cărui inimă să nu bată cu putere la vederea drapelului Rudolfilor şi Corvinilor?

Şi Mathias Sandorf pronunţă aceste cuvinte cu căldura celui mai fierbinte patriotism.

— Dar până atunci – continuă el, să facem tot ce ne stă în putinţă pentru a înlătura orice bănuială. Cu cât vom fi mai prevăzători, cu atât vom fi mai puternici. N-aţi auzit vorbindu-se nimic suspect, aici la Triest?

— Nu, răspunse Ladislau Zathmar. Aici, toată lumea e preocupată în primul rând de lucrările pe care le face statul la Pola şi pentru care au fost angajaţi cea mai mare parte din lucrători.

Într-adevăr, de vreo cincisprezece ani încoace, guvernul austriac, ca să preîntâmpine o eventuală pierdere a Veneţiei – pe care mai târziu a şi pierdut-o – hotărâse să construiască Ia Pola, la extremitatea sudică a peninsulei istriene, nişte arsenaluri imense şi un port de război, care să domine întreg acest fund al Adriaticei. Cu toate protestele Triestului, căruia proiectele acestea îi micşorau importanţa maritimă, lucrările fuseseră continuate cu înfrigurare. Mathias Sandorf şi prietenii săi aveau deci motive să spere că şi triest inii ar fi dispuşi să-i urmeze, în cazul că mişcarea separatistă s-ar fi întins până la ei. în orice caz, secretul acestei conspiraţii în favoarea autonomiei maghiare fusese bine păstrat. Nimic n-ar fi putut da de bănuit poliţiei că principalii conspiratori erau acum întruniţi în această casă modestă” de pe Acquedotto.

Aşadar fusese prevăzut totul, pentru ca această întreprindere să reuşească, şi nu mai aveau decât să aştepte momentul fixat, pentru a trece la fapte.

Corespondenţa cifrată dintre Triest şi principalele oraşe din Ungaria şi Transilvania urma să devină din ce în ce mai rară, sau chiar să înceteze cu totul, în afară de cazul unor evenimente, de altfel puţin probabile. De acum înainte, porumbeii călători nu mai aveau de dus nici o depeşă, căci fuseseră luate şi ultimele măsuri. De aceea, dintr-un exces de precauţie, conspiratorii luaseră hotărârea să-i ţină închişi în porumbarul din casa lui Ladislau Zathmar: în afară de aceasta, trebuie să mai adăugăm că banul este nu numai puterea războiului, ci şi al conspiraţiilor. Lucru important este ca atunci când va bate ceasul izbucnirii răscoalei, conspiratorilor să nu le lipsească banii. în împrejurarea de faţă, banii nu lipseau.

După cum am mai spus, dacă Ladislau Zathmar şi Ştefan Bâthory îşi puteau pune viaţa în primejdie pentru independenţa ţării lor, în schimb nu-i puteau sacrifica şi averea, fiindcă veniturile lor personale erau foarte modeste. în schimb, contele Sandorf era extrem de bogat şi, o dată cu viaţa, el era gata să-şi sacrifice şi toată averea pentru nevoile cauzei pentru care lupta. De aceea, în ultimele luni, cu ajutorul intendentului său Lendeck, putuse să realizeze, ipotecându-şi moşiile, suma considerabilă de peste două milioane de florini. Dar această sumă trebuia s-o aibă în orice moment la dispoziţie. De aceea fusese depusă pe numele său, la o bancă din Triest, a cărei onorabilitate şi soliditate erau bine cunoscute de toată lumea. Era tocmai casa Toronthal, despre care vorbiseră Sarcany şi Zirone în cimitirul din oraşul de sus. Dar această împrejurare cu totul neprevăzută urma să aibă cele mai grave urmări, după cum vom vedea în decursul acestei povestiri în legătură cu aceşti bani, despre care fusese vorba în treacăt în decursul ultimei lor întâlniri, Mathias Sandorf spuse contelui Zathmar şi lui Ştefan Băthory că avea de gând să facă foarte curând o vizită bancherului Silas Toronthal, pentru a-l preveni să-i ţină la dispoziţie fondurile în cel mai scurt timp posibil.

De fapt, evenimentele îl obligau pe Mathias San’dorf să dea în curând semnalul aşteptat de la Triest, cu atât mai mult, cu cât chiar în seara aceea el avea motive să creadă că locuinţa lui Ladislau Zathmar era obiectul unei supravegheri care îl cam neliniştea. Către ora opt, când contele Sandorf şi Ştefan Bâthory ieşiră, unul pentru a se duce la locuinţa sa de pe Corsa Stadion, celălalt pentru a se înapoia la hotelul Delorme, li se păru că doi oameni îi spionau din umbră, că îi urmăreau de la oarecare distanţă şi că se ascundeau ca nu cumva să fie văzuţi. Mathias Sandorf şi prietenul său, voind să ştie ce le rămâne de făcut, se îndreptară fără şovăire spre aceşti doi indivizi suspecţi; dar indivizii se făcură nevăzuţi după colţul bisericii San Antonio, la capătul canalului mare, înainte de a fi ajunşi din urmă.

III. CASA TORONTHAL.

La Triest, „societatea” lipseşte aproape cu desăvârşire. Oamenii aparţinând diferitelor naţiuni şi diferitelor clase se întâlnesc rar unii cu alţii. Funcţionarii austrieci, de pe orice treaptă a ierarhiei administrative, au pretenţia să ocupe peste tot locul întâi. În general, ei sunt oameni cu o ţinută demnă, instruiţi, binevoitori, politicos!; dar au o leafă mică, inferioară poziţiei lor sociale, încât nu se pot lua la întrecere cu negustorii sau cu oamenii de finanţe. Aceştia, însă, fiindcă în familiile bogătaşilor recepţiilesunt rare, iar reuniunile oficiale lipsesc aproape tot timpul, nu au altceva de făcut decât să se arunce în vâltoarea luxului exterior; pe străzile oraşului, prin somptuozitatea echipajelor lor, sau la teatru, prin bogăţia toaletelor şi prin risipa de diamante pe care femeile lor şi le expun în lojile de la Teatro Communale sau de la Armonia. Printre aceste familii de bogătaşi se număra la acea dată şi familia bancherului Silas Toronthal.

Conducătorul acestei bănci, al cărei credit se întindea cu mult dincolo de graniţele regatului austro-ungar, era pe atunci în vârstă de treizeci şi şapte de ani. El şi cu doamna

Toronthal, mai tânără ca el cu câţiva ani, ocupau un adevărat palat pe aleea Acquedotto.

Silas Toronthal trecea drept un om putred de bogat, şi desigur că acesta era adevărul. îndrăzneţele şi norocoasele lui speculaţii la bursă, o mulţime de afaceri cu societatea Lloydului austriac şi cu alte case mari, împrumuturi importante a căror emisiune îi fusese încredinţată lui – toate acestea nu puteau decât să-i fi adus bani mulţi în casă. Aşa se explica viaţa pe picior mare pe care o ducea şi care îl scotea foarte mult în evidenţă. Cu toate acestea, aşa cum îi spusese şi Sarcany lui Zirone, nu era exclus ca afacerile lui Silas Toronthal să fi fost la acea dată cam încurcate, cel puţin pentru moment. Desigur că, în urmă cu şapte ani, afacerile lui se resimţiseră de pe urma consecinţelor războiului franco-italian, apoi, mai recent, a campaniei care se terminase prin dezastrul de la Sadowa, precum şi de pe urma consecinţelor scăderii rentelor de stat de atunci, pe principalele pieţe ale Europei şi în special pe ale regatului austro-ungar, din Viena, Pesta sau Triest şi bineînţeles că obligaţia de a rambursa sumele depuse la el în cont curent îi vor fi creat încurcături serioase. Dar cu siguranţă că după aceste momente de criză banca lui s-a refăcut şi, dacă ceea ce spusese Sarcany era adevărat, însemna că alte noi speculaţii prea îndrăzneţe vor fi compromis de curând soliditatea băncii sale.

Şi, de fapt, de câteva luni încoace, Silas Toronthal se schimbase mult, cel puţin din punct de vedere moral. Oricât de mult ar fi vrut el să se stăpânească, totuşi fizionomia i se schimbase, fără să-şi dea seama. Nu mai era atât de sigur pe sine ca altădată. Un observator atent ar fi remarcat că nu mai avea curajul să privească oamenii drept în faţă, aşa cum obişnuia înainte, ci mai degrabă se uita la tine cu o privire piezişă şi cu un ochi pe jumătate închis. Aceste simptome nu putură să-i scape nici doamnei Toronthal, o femeie bolnăvicioasă. fără prea multă vlagă, o fire de altfel foarte supusă voinţei soţului ei, ale cărei afaceri ea nu le

cunoştea decât foarte superficial. Dar dacă vreo lovitură fatală îi ameninţa banca, trebuie să spunem că Silas Toronthal nu putea să se aştepte la simpatia lumii. E adevărat că avea numeroşi clienţi în oraş şi în ţară, dar prieteni avea puţini. Îngâmfarea pe care i-o dădea poziţia lui socială, vanitatea sa înnăscută, aerele de superioritate pe care le lua faţă de toţi şi în orice împrejurare, toate acestea nu puteau să-i atragă pe oameni decât strict în măsura relaţiilor de afaceri. De altfel, triestinii îl socoteau străin, fiindcă era originar din Raguza, adică dalmat de naştere. Nici o legătură de familie nu-l lega deci de acest oraş, în care venise în urmă cu vreo cincisprezece ani, să-şi pună bazele averii lui.

Aceasta era situaţia casei Silas Toronthal. Totuşi, deşi Sarcany avea anumite bănuieli în privinţa afacerilor lui, nimic nu confirma încă zvonul că bogatul bancher ar fi fost la strâmtoare. Creditul său nu suferise de loc – cel puţin în aparenţă. De aceea contele Mathias Sandorf, după ce îşi realiză fondurile necesare, nu ezită să-i încredinţeze o sumă considerabilă, sumă ce trebuia să fie ţinută tot timpul la dispoziţia sa, cu condiţia de a-l înştiinţa pe bancher cu douăzeci şi patru de ore înainte.

Poate că cititorul se va mira că între această bancă, socotită printre cele mai onorabile, şi un individ ca Sarcany, puteau exista legături. Şi totuşi, aşa era; ba mai mult, aceste legături durau de vreo doi sau trei ani. Pe atunci, Silas Toronthal avusese de tratat nişte afaceri destul de importante cu regenţa din Tripoli. Sarcany, un fel de samsar lipsit de orice scrupule şi priceput în asemenea afaceri, izbutise să se amestece în operaţiile lui Toronthal, care – trebuie s-o spunem – erau destul de necurate. Fuseseră nişte chestiuni care trebuiau trecute sub tăcere – cu nişte damigene de vin, cu nişte comisioane dubioase, cu nişte afaceri prea puţin cinstite, în care bancherul nu voise să apară el în persoană. în astfel de împrejurări deveni Sarcany agentul acestor combinaţii necurate, îndeplinind şi

alte servicii de soiul acesta pentru bancher. De aici urmă o ocazie foarte firească pentru Sarcany de a pune piciorul în această bancă. Mai bine zis: de a pune mâna. Căci după ce părăsise Tripolitania, Sarcany îl şantajă tot timpul pe bancherul din Triest. Nu că Silas Toronthal ar fi fost cu totul la cheremul lui, căci din toate operaţiile acestea compromiţătoare nu exista nici o probă materială. Dar situaţia unui bancher este foarte delicată. Un singur cuvânt îi poate face mult rău. Iar Sarcany ştia prea bine acest lucru, pentru ca Toronthal să fie nevoit să ţină seama de el. Aşa că Silas Toromthal ţinu seama de Sarcany. Treaba aceasta îl costă sume destul de importante, care fură repede risipite prin casele de joc, cu uşurinţa aventurierului ce nu se gândeşte la ziua de mâine. După ce se ţinu tot timpul de capul lui, Sarcany deveni în curând atât de supărător şi atât de pretenţios, încât, în cele din urmă, bancherul îi tăie orice credit. Sarcany ameninţă. Silas Toronthal nu se lăsă intimidat. Şi bine i-a făcut, căci până la urmă „şantajistul” trebui să recunoască că, în. lipsa de probe directe, era dezarmat sau aproape dezarmat.

Iată de ce, de la o vreme încoace, Sarcany şi bunul său prieten Zirone rămăseseră pe drojdie, neavând nici măcar bani de drum ca să poată părăsi oraşul, să meargă să-şi caute norocul în altă parte. Dar cititorii îşi reamintesc că, pentru a se descotorosi de ei pentru totdeauna, Silas Toronthal le mai trimisese un ultim ajutor. Această sumă trebuia să le înlesnească plecarea din Triest şi reîntoarcerea în Sicilia, unde Zirone avea legături cu o bandă foarte temută, care jefuia provinciile din răsărit şi din centrul insulei. Aşadar, bancherul putea nădăjdui că nu va mai revedea niciodată pe samsarul său din Tripolitania, că nici măcar nu va mai auzi vorbindu-se de el. în privinţa aceasta, însă, ca şi în multe alte privinţe, bancherul se înşela amarnic. Cei două sute de florini de la Silas Toronthal, împreună cu cele câteva cuvinte ce însoţeau

aceşti bani, fuseseră, trimişi la hotelul la care locuiau cei doi aventurieri, în seara zilei de 18 mai.

După şase zile, în ziua de 24 a’aceleiaşi luni, Sarcany se prezentă la bancă, cerând să vorbească cu Silas Toronthal, şi stărui până când acesta consimţi să-l primească.

Bancherul se afla în biroul său, a; cărei uşă Sarcany o închise cu grijă de îndată ce fu introdus.

— Iar dumneata, strigă Silas Toronthal. Ce cauţi aici? Ţi-am trimis, şi pentru ultima dată, o sumă care trebuie să-ţi ajungă ca să părăseşti Triestul Să ştii că nu mai capeţi de la mine nici un ban, orice ai spune şi orice ai face! De ce n-ai plecat? Te înştiinţez că pe viitor voi lua măsuri să te împiedic să mă mai pisezi! Ce vrei de la mine?

Sarcany întâmpină cu mult sânge rece această ieşire, la care de altminteri se aştepta. Nu mai avea nici atitudinea aceea obraznică şi provocatoare din timpul ultimelor sale vizite în casa bancherului. Nu numai că era perfect stăpân pe sine, dar era şi foarte serios. îşi apropiase un scaun, fără să fi fost poftit să ia loc; apoi aşteptă ca bancherul să se mai potolească, pentru a-i răspunde.

— Haide, vorbeşte! urmă Silas Toronthal, care după ce se plimbă nervos de câteva ori în lungul şi-n latul biroului, se aşează şi el, fără să izbutească însă să se potolească de tot.

— Aştept să te mai linişteşti, răspunse calm Sarcany, şi am să aştept oricât va fi nevoie.

— Ce-ţi pasă dumitale dacă mă liniştesc sau nu? Te mai întreb pentru ultima oară: ce vrei de la mine?

— Silas Toronthal, zise Sarcany, e vorba de o afacere pe care vreau să ţi-o propun.

— Nu vreau să discut despre afaceri cu dumneata şi nici să tratez vreo afacere cu dumneata! Exclamă bancherul. între noi doi totul s-a terminat, şi vreau să părăseşti Triestul chiar azi, chiar în clipa asta, şi să nu te mai văd niciodată!

— Am de gând să părăsesc Triestul, răspunse Sarcany, dar nu vreau să plec până nu mă achit faţă de banca dumitale.

— Să te achiţi?… Dumneata?… Să-mi restitui banii?

— Să-ţi restitui şi banii, şi dobânda, fără să mai pun la socoteală o parte din beneficiile…

La această propunere atât de neaşteptată din partea lui Sarcany, Silas Toronthal ridică din umeri.

— Sumele pe care ţi le-am dat, continuă el, le-am trecut la contul de profit şi pierderi. Nu-mi datorezi nimic, nu-ţi cer nimic şi trag cu buretele peste tot ce a fost.

— Dar dacă eu nu vreau să rămân debitorul dumitale?

— Dar dacă nici eu nu vreau să rămân creditorul dumitale?

Silas Toronthal şi Sarcany se priviră drept în ochi. Apoi Sarcany, ridicând din umeri la rândul său, zise:

— Toate astea sunt vorbe, nimic altceva decât nişte vorbe. îţi spun încă o dată: am venit să-ţi propun o afacere foarte serioasă.

— Fără îndoială că pe cât de necinstită, pe atât de serioasă, nu-i aşa?

— Eh! N-ar fi, pentru prima oară că ai recurge la mine pentru a trata…

— Astea-s vorbe, nimic altceva decât nişte vorbe! zise bancherul, drept răspuns la observaţia obraznică a lui Sarcany.

— Ascultă-mă, zise Sarcany. Voi fi scurt.

— Cu atât mai bine.

— Dacă ceea ce am să-ţi propun n-o să-ţi convină, nu vom mai vorbi despre asta şi voi pleca!

— De aici, sau din Triest?

— Şi de aici, şi din Triest.

— Chiar mâine?

— Chiar astă-seară!

— Atunci, vorbeşte!

— Iată despre ce e vorba, Silas Toronthal, începu Sarcany. Dar, adăugă el întorcându-se, eşti sigur că nu ne aude nimeni?

— Ţii, aşadar, ca discuţia noastră să fie secretă? zise ironic bancherul.

— Da, Silas Toronthal, căci dumneata şi cu mine vom ţine în mâinile noastre viaţa unor personaje sus-puse!

— Poate dumneata. Eu, nu!

— Ai să vezi îndată. sunt pe cale de a descoperi o conspiraţie. Ce scop are această conspiraţie, încă nu ştiu. Dar de când cu deznodământul produs pe câmpiile Lombardiei şi de când cu afacerea de la Sadowa, toţi cei care nu sunt austrieci au o ocazie minunată să caute să se ridice contra Austriei. Eu am anumite, motive care mă îndreptăţesc să cred că se pregăteşte o mişcare, fără îndoială că în favoarea Ungariei, o mişcare de pe urma căreia am putea trage şi noi foloase!

Drept răspuns, Silas Toronthal se mulţumi să zică, pe un ton ironic:

— Eu n-am de tras nici un folos de pe urma unei conspiraţii…

— Ba poate că da!

— Şi anume cum?

— Denunţând-o!

— Să vedem cum, explică-te!

— Ascultă-mă, făcu Sarcany.

Şi îi povesti bancherului întâmplarea din cimitirul cel vechi, cum reuşise să pună mâna pe un porumbel călător, cum îi căzuse în mână un bilet cifrat, a cărui copie o păstrase, şi cum descoperise casa în care locuia destinatarul acestui bilet. Apoi adăuga că de cinci zile, Zirone şi cu el spionaseră tot ce se petrecea, dacă nu înăuntru, cel puţin primprejurul acestei case. Seara se întruneau acolo câteva persoane, totdeauna aceleaşi, şi nu intrau decât cu multă băgare de seamă. Alţi porumbei plecaseră de acolo, alţii se înapoiaseră, uni zburând spre miază-noapte, alţii venind din aceeaşi direcţie. Poarta casei era păzită de un servitor bătrân, care nu deschidea oricui şi care supraveghea cu grijă împrejurimile casei. Sarcany şi cu tovarăşul său trebuiseră chiar să acţioneze cu multă atenţie, ca să nu trezească bănuiala acestui om. Şi cu toate

acestea, se temeau că de câteva zile încoace bătrânul bănuieşte ceva.

Silas Toronthal îl asculta acum din ce în ce mai atent. Se întreba, ce putea să fie adevărat din toată povestea aceasta? Căci vechiul său samsar era un om destul de deocheat – şi în cele din urmă se întreba în ce fel înţelegea Sarcany să tragă vreun folos din această afacere.

După ce Sarcany îşi termină povestirea, şi după ce acesta mai susţinu înc-o dată că trebuie să fie vorba de o conspiraţie împotriva statului, conspiraţie de ale cărei secrete ar fi putut profita, bancherul se mulţumi să-i pună următoarele întrebări:

— Unde e casa de care vorbeşti?

— Pe Acquedotto, la numărul 89.

— Şi a cui e?

— A unui nobil ungur.

— Cum îl cheamă?

— Contele Ladislau Zathmar.

— Şi care sunt persoanele care îl vizitează?

— Încă special, doi unguri.

— Şi anume, cine?

— Un profesor din oraşul acesta, care se numeşte Ştefan Băthory.

— Şi celălalt?

— Contele Mathias Sandorf.

La auzul acestui nume, Silas Toronthal făcu un uşor gest de surpriză, care nu-i scăpă lui Sarcany. Cât despre cele trei nume pe care le rostise, nu-i fusese greu să le afle, urmărindu-l pe Ştefan Băthory pe când se întorcea la casa lui din Corsa Stadion, şi pe contele Sandorf, în timp ce se înapoia la hotelul Delorme.

— Precum vezi, Silas Toronthal, sunt nume pe care n-am stat la îndoială să ţi le destăinuiesc. Aşa că trebuie să recunoşti că nu caut câtuşi de puţin să fac pe vicleanul cu dumneata.

— Tot ce mi-ai spus este ceva foarte vag, răspunse bancherul, care se vedea că doreşte să ştie cât mai multe lucruri, înainte de a se angaja.

— Vag? făcu Sarcany.

— Bineînţeles! N-ai nici o probă materială!

— Dar asta ce-i?

Silas Toronthal luă copia biletului din mâna lui Sarcany, examinând-o cu multă curiozitate. Dar aceste cuvinte criptografiafe nu-i spuneau nimic şi nimic nu dovedea importanţa pe care Sarcany voia să le-o atribuie. Dacă afacerea aceasta îl interesa, era în primul rând din cauză că era în legătură cu contele Sandorf, clientul său, care i-ar fi putut pricinui oarecare încurcături în cazul că i-ar fi cerut o rambursare imediată a fondurilor depuse la banca lui.

— Ei bine, zise el în cele din urmă, părerea mea e că toată chestiunea aceasta este din ce în ce mai nelămurită.

— Dimpotrivă, nimic nu mi se pare mai limpede, răspunse Sarcany, pe care neîncrederea bancherului nu-l făcea săşi piardă cumpătul câtuşi de puţin.

— Ai reuşit să descifrezi acest bilet?

— Nu, Silas Toronthal, dar voi reuşi să-l descifrez când va veni timpul.

— Şi cum?

— Am mai fost eu amestecat în multe afaceri de soiul ăsta şi de alte soiuri, răspunse Sarcany, şi am avut până acum în mână destule depeşe cifrate. Aşa că, după ce am examinat cu toată atenţia şi pe cea de faţă, mi-am dat seama că cheia ei nu stă nici într-un număr oarecare, nici într-un alfabet convenţional, care să dea fiecărei litere un alt înţeles decât înţelesul său adevărat. Dar în biletul acesta, un s este un s, un p este un p; dar aceste litere au fost aşezate într-o ordine, căreia nu-i poţi da de rost decât cu ajutorul unui grătar!

Am văzut înainte că Sarcany nu se înşela. Sistemul întrebuinţat pentru această corespondenţă fusese sistemul

grătarului. Am văzut, de asemenea, că sistemul acesta era foarte greu de descifrat.

— Fie, zise bancherul, nu tăgăduiesc; poate că ai dreptate. Dar fără grătar este cu neputinţă să citim biletul!

— Fireşte.

— Şi cum ai să faci rost de acest grătar?

— Încă nu ştiu, răspunse Sarcany, însă fii sigur că până la urmă am să mi-l procur!

— Ce vorbeşti! Ei bine, Sarcany, dac-aş fi în locul dumitale, nu mi-aş mai daatâta ostenealã de prisos!

— Eu însă, o să-mi dau toată osteneala.

— La ce bun? Eu m-aş mulţumi să mă duc să spun poliţiei din Triest ceea ce bănuiesc, arătându-i şi acest bilet.

— Am să mă duc, Silas Toronthal, dar nu cu simple bănuieli, răspunse cu răceală Sarcany. Ceea ce vreau eu mai întâi sunt probele materiale, şi prin urmare, indiscutabile. înţeleg să am la mână întreaga conspiraţie. S-o am la mână, ca să trag de pe urma ei toate foloasele, foloase pe care îţi propun să le împărţim între noi doi! Eh, şi la urma urmei, cine ştie dacă nu va fi mai cu folos să te dai de partea conspiratorilor, în loc să loveşti în ei!

Asemenea cuvinte nu-l puteau uimi pe Silas Toronthal. Ştia prea bine de ce era în stare acest Sarcany, inteligent şi pervers. Nu e mai puţin adevărat însă că dacă omul acesta nu se sfia să vorbească astfel în faţa bancherului din Triest, era pentru că ştia şi el că puteai să-i propui orice acestui Silas Toronthal, a cărui conştiinţă elastică era gata oricând să se vâre în orice soi de afaceri. De altminteri, trebuie să mai repetăm că Sarcany îl cunoştea de multă vreme, şi că, în afară de aceasta, avea destule motive să creadă că de câtva timp încoace situaţia băncii lui era cam încurcată încât, dacă secretul conspiraţiei ar fi fost descoperit, denunţat, exploatat cât mai bine, desigur că aceasta l-ar fi ajutat pe bancher să-şi restabilească situaţia sa compromisă. Pe asta se bizuia Sarcany.

În timpul acesta, Silas Toronthal căuta să aibă o atitudine cât mai prudentă faţă de vechiul său samsar din Tripolitania. Fără îndoială că putea să existe un început de conspiraţie împotriva guvernului austriac, pe ai cărei autori îi descoperise Sarcany. Casa lui Ladislau Zathmar, în care se ţineau întruniri secrete, corespondenţa cifrată, suma enormă depusă la el de contele Sandorf şi care trebuia ţinută tot timpul la dispoziţia lui – toate acestea începeau să-i pară acum foarte suspecte. Se prea poate ca Sarcany să fi văzut limpede toată situaţia. Dar bancherul, dorind să afle cât mai mult, să ştie tot ce se ascunde în dosul jocului, său, nu voia Încă să se lase convins, aşa că se mulţumi să răspundă, cu un aer nepăsător:

— Şi pe urmă, după ce vei izbuti să descifrezi acest bilet – dacă vei izbuti! – vei vedea că nu e vorba decât despre nişte afaceri strict personale, fără nici o importanţă, şi prin urmare, din care nu vei avea de tras nici un folos pentru dumneata… şi nici pentru mine.

— Ba de loc, exclamă Sarcany, cu tonul celei mai profunde convingeri. De loc! Sunt pe punctul de a da de urmele unei conspiraţii dintre cele mai serioase, condusă de oameni de seamă. Şi adaug, Silas Toronthal, că nici dumneata nu te îndoieşti de asta!

— În sfârşit… ce vrei de la mine? întrebă bancherul, de astă dată cât se poate de lămurit.

Sarcany se sculă şi îi răspunse, coborând puţin vocea, dar privindu-l drept în ochi:

— Ceea ce vreau – şi apăsă asupra acestui cuvânt – iată ce vreau: vreau să am acces cât mai curând cu putinţă în casa contelui Zathmar, sub un pretext oarecare, pe care urmează să-l găsim, şi apoi să-i câştig încrederea. Odată intrat în casa lui, unde nimeni nu mă cunoaşte, voi şti eu să pun mâna pe grătar şi să descifrez această depeşă, de care mă voi folosi cât mai bine în interesul nostru.

— În interesul nostru? repetă Silas Toronthal. De ce ţii numaidecât să mă vâri şi pe mine în afacerea asta?

— Pentru că merită să te vâri, şi pentru că vei trage un profit mare de pe urma ei.
— Dar de ce n-o faci dumneata singur?
— Pentru că am nevoie de ajutorul dumitale!
— Haide, explică-te odată!
— Ca să ajung la ţintă, am nevoie de timp, şi ca să aştept, am nevoie de bani. Şi bani nu mai am!
— Creditul dumitale la mine s-a isprăvit, ştii prea bine.
— Nu face nimic! O să-mi deschizi un alt credit.
— Şi eu ce câştig din toată treaba asta?
— Iată ce câştigi: din cei trei oameni pe care ţi i-am numit, doi n-au nici o avere – contele Zathmar şi profesorul Bathory; în schimb al treilea e putred e bogat. Are în Transilvania o avere imensă. Şi dumneata ştii că dacă Sandorf este arestat în calitate de conspirator, bunurile sale confiscate vor reveni în cea mai mare parte celor care vor descoperi şi vor denunţa conspiraţia!… Dumneata şi cu mine, Silas Toronfhal, vom împărţi pe din două aceste bunuri.

Sarcany tăcu. Bancherul nu răspunse. Se gândea la ceea ce i se cerea ca participare la joc. De altfel nu era un om care să accepte să se compromită într-o afacere de soiul acesta; ştia însă că agentul lui era gata să se compromită pentru amândoi. Dacă se va hotărî să intre în această afacere, va şti el cum să-l lege pe Sarcany, printr-o învoială care l-ar pune la cheremul lui, permiţându-i însă ca el să rănnnă în umbră… Cu toate acestea, şovăi. Eh, şi la urma urmei, ce risca el. Numele lui nu va apărea în această afacere mârşavă, în schimb va culege beneficiile – nişte beneficii uriaşe, care puteau restabili situaţia compromisă a băncii sale.

— Ei, ce zici? întrebă Sarcany.
— Ei bine, nu! răspunse Silas Toronthal, îngrozit mai ales de gândul că ar avea un asemenea asociat, sau – căci cuvântul este mai nimerit – un asemenea complice.
— Refuzi?

— Da… Refuz… Şi apoi, nici nu cred în reuşita combinaţiilor dumitale!

— Bagă de seamă, Silas Toronthal, zise Sarcany, cu un ton ameninţător, de astă dată fără să caute să se stăpânească.

— Să bag de seamă? Şi de ce să bag de seamă, rogu-te?

— Pentru că eu ştiu anumite lucruri…

— Ieşi afară, Sarcanystrigă Silas Toronthal.

— Am să te silesc să…

— Ieşi afară!

În momentul acela se auzi o uşoară bătaie în uşa biroului. În timp ce Sarcany se trăgea repede lângă fereastră, uşa se deschise şi un uşier anunţă cu glas tare:

— Domnul conte Sandorf roagă pe domnul Toronthal să-l primească.

Apoi se retrase.

— Contele Sandorf! exclamă Sarcany.

Pe de o parte, „bancherul nu putea fi decât foarte stânjenit să-l vadă pe Sarcany la curent cu această vizită. Pe de altă parte presimţi că sosirea aceasta atât de neaşteptată a contelui îi va aduce mari încurcături.

— Hi, ia spune, ce caută aici contele Sandorf întrebă Sarcany, cu un ton destul de ironic. Care va să zică, ai relaţii cu conspiratorii din casa lui Zathmar? Mai ştii, poate că m-am adresat chiar unuia de-ai lor!

— Ţi-am spus să ieşi afară!

— N-am să ies, Silas Toronthal, şi am să aflu de ce se prezintă contele Sandorf la banca dumitale.

După ce rosti aceste cuvinte, Sarcany intră repede într-o odăiţă de lângă birou, trântind uşa după el. Silas Toronthal era gata să cheme uşierul să-l dea afară, dar se răzgândi, zicându-şi: „La urma urmei, e mai bine ca Sarcany să audă tot ce se vorbeşte aici.”

Bancherul sună uşierul şi îi porunci să-l introducă numaidecât pe contele Sandorf. Mathias Sandorf intră în birou şi după cum îi era felul, răspunse cu răceală la complimentele pe care i le făcea Silas Toronthal. Apoi se

aşează într-un fotoliu, pe care uşierul i-l adusese mai aproape.

— Domnule conte, zise bancherul, nu mă aşteptam la vizita dumneavoastră, pentru că nu ştiam că aţi sosit la Triest; dar casa Toronthal este totdeauna onorată de a vă primi.

— Domnule, răspunse Mathias Sandorf, eu nu sunt decât unul dintre clienţii dumitale cei mai neînsemnaţi, şi ştii că eu nu umblu după afaceri. Totuşi, îţi rămân îndatorat că ai binevoit să primeşti în depozit fondurile pe care le aveam disponibile în acel moment.

— Domnule conte, zise Silas Toronthal, ţin să vă reamintesc că acele fonduri sunt în cont curent la mine şi vă rog să nu uitaţi că vă aduc dobândă.

— Ştiu domnule… răspunse contele Sandorf. Dar repet: nu un plasament am căutat la banca dumitale, ci un simplu depozit.

— Fie domnule conte, continuă Silas Toronthal. Totuşi, în ziua de azi, banul contează şi este cât se poate de just ca nici banul dumneavoastră să nu rămână neproductiv. O criză financiară ameninţă întreaga ţară. Situaţia internă este foarte tulbure. Afacerile sunt paralizate. Câteva falimente ale unor bănci importante au zguduit din temelii încrederea publicului, şi se mai aşteaptă şi alte falimente…

— Dar banca dumitale este solidă, domnule, zise Mathias Sandorf, şi ştiu din sursă sigură că n-a suferit decât foarte puţin de pe urma acestor falimente, nu-i aşa?

— Da, foarte puţin, răspunse Silas Toronthal cât se poate de liniştit. Comerţul Adriaticei ne asigură, de altminteri, un curent de afaceri maritime, care lipseşte băncilor din Pesta şi din Viena; aşa încât noi n-am fost decât foarte uşor atinşi de această criză. Nu suntem de plâns, domnule conte, şi nici nu ne plângem.

— Nu pot decât să vă felicit, domnule, răspunse Mathias Sandorf. Aş vrea să vă întreb dacă, în legătură cu această criză, nu s-a vorbit despre ceva complicaţii interne?

Deşi contele Sandorf pusese această întrebare fără să pară a-i da nici cea mai mică importanţă, totuşi Silas Toronthal îl privi iscoditor, cu mai multă atenţie decât până acum. într-adevăr, întrebarea putea fi pusă în legătură cu ceea ce îi spusese Sarcany.

— În privinţa aceasta nu ştiu nimic, răspunse bancherul, şi n-am auzit de loc vorbindu-se că guvernul austriac s-ar teme de asemenea complicaţii. Dar poate că dumneavoastră, domnule conte, aveţi vreun temei să credeţi că, vreun eveniment apropiat…

— Ah, nu, câtuşi de puţin, răspunse Mathias Sandorf. Dar în lumea marei finanţe eşti uneori informat despre anumite lucruri, pe care marele public nu le află decât mai târziu. Iată de ce ţi-am pus întrebarea aceasta, lăsând la aprecierea dumitale să răspunzi sau nu.

— N-am auzit nimic în sensul acesta, zise Silas Toronthal, şi, de altfel, cu un client ca dumneavoastră, domnule conte, nici n-aş avea dreptul să mă închid într-o discreţie de pe urma căreia ar putea avea de suferit interesele dumneavoastră.

— Mulţumesc domnule, răspunse contele. sunt şi eu de părerea dumitale că nu există nici un motiv să ne temem de ceva, nici în interior, nici în exterior. De aceea voi părăsi în curând Triestul, pentru a mă înapoia în Transilvania, unde mă cheamă nişte chestiuni urgente.

— Aplecaţi, domnule conte, întrebă deodată Silas Toronthal.

— Da… cel mai târziu peste cincisprezece zile.

— Şi desigur că vă mai întoarceţi la Triest, nu-i aşa?

— Nu cred, domnule, răspunse contele. Dar, înainte de a pleca, aş vrea să pun în ordine toată contabilitatea castelului de la Artenak, pe care am neglijat-o. Am primit de la intendentul meu o mulţime de note de arenzi şi de venituri din păduri, pe care n-am timp să le verific. Nu cumva ai şti dumneata vreun contabil, sau nu mi-ai putea da

chiar dumneata vreun funcţionar de-al dumitale, care să-mi facă acest serviciu?
— Nimic mai uşor, domnule conte.
— Vă rămân foarte îndatorat.
— Şi când aţi avea nevoie de acest contabil?
— Cât mai curând posibil.
— Şi unde să se prezinte?
— La prietenul meu, contele Zathmar, care locuieşte pe Acquedotto, la numărul 89.
— S-a făcut.
— Este o treabă de vreo cincisprezece zile, şi după ce voi termina de pus la punct socotelile, voi pleca la castelul de la Artenak. Te rog să ţii disponibile fondurile pe care le am la dumneata.
La această cerere, Silas Toronthal nu-şi putu stăpâni un gest, pe care însă contele Sandorf nu-l observă.
— La ce dată doriţi să vă fie remise aceste fonduri, domnule conte? întrebă el.
— La 8 ale lunii viitoare.
— Vor fi la dispoziţia dumneavoastră.
Contele Sandorf se ridică, şi bancherul îl conduse până la uşa anticamerei. Când Silas Toronthal se întoarse în birou, îl găsi acolo pe Sarcany, care se mărgini să spună:
— Cel mai târziu poimâine trebuie să fiu introdus în casa contelui Zathmar, în calitate de contabil.
— Da, trebuie într-adevărrăspunse Silas Toronthal.
IV. BILETUL CIFRAT.
Peste două zile, Sarcany era instalat. în casa lui Ladislau Zathmar. Fusese prezentat de Silas Toronthal şi, pe baza acestei prezentări, acceptat de contele Sandorf. Aşadar era o complicitate strânsă între bancher şi agentul său în uneltirile pe care le urziseră. Scopul: descoperirea unui secret ce putea să-i coste viaţa pe conducătorii conspiraţiei. Rezultatul: drept răsplată a denunţării, o avere întreagă, care urma să cadă, pe de o parte în buzunarul unui aventurier în stare de orice ca să-şi umple buzunarele, iar

pe de altă parte, în casa de bani a unui bancher, ajuns pe punctul de a nu-şi putea onora angajamentele.

Bineînţeles că Silas Toronthal şi cu Sarcany se învoiseră să împartă pe din două, în mod egal, beneficiile pe care le aşteptau. în afară de aceasta, Sarcany trebuia să aibă la dispoziţie banii necesari pentru a trăi în mod convenabil la Triest, împreună cu tovarăşul său Zirone, şi pentru a putea face faţă cheltuielilor pe care le-ar necesita demersurile sale. în schimb, şi drept garanţie, trebuise să predea bancherului copia biletului care conţinea – fapt de care nu se îndoia câtuşi de puţin – secretul conspiraţiei. Poate că cititorul va fi îndemnat să-l acuze de imprudenţă pe Mathias Sandorf. în asemenea împrejurări, să introduci un străin în casa în care se hotărau lucruri atât de importante, în ajunul unui complot al cărui semnal urma să fie dat dintr-un moment într-altul, ar putea părea un act de o rară imprudenţă. Dar contele n-avea încotro, trebuia să procedeze astfel. Şi, în primul rând, avea tot interesul ca afacerile sale personale să fie cât mai grabnic puse în ordine, căci se apropia momentul când urma să se arunce în această aventură primejdioasă, în care îşi risca viaţa, sau cel puţin să se exileze, în caz de nereuşită. Pe de altă parte, introducerea unui străin în casa contelui Zathmar i se părea că ar înlătura orice bănuieli eventuale. Avea impresia că de câteva zile încoace – şi noi ştim că nu se înşela – nişte spioni dădeau târcoale prin aleea Acquedotlo, spioni care nu erau altcineva decât Sarcany şi Zirone. Oare poliţia din Triest pusese ochii pe el şi pe prietenii lui. Contele Sandorf putea să se gândească la asta, şi chiar trebuia să se teamă. Dacă locul de întâlriire al conspiratorilor, care până atunci fusese păzit cu străşnicie, părea totuşi suspect, ce alt mijloc mai bun era, spre a înlătura bănuielile, decât acela de a deschide casa, de a primi aici un funcţionar care nu s-ar ocupa decât de contabilitate?

cât priveşte prezenta acestui funcţionar, putea ea oare să însemne un pericol pentru Ladislau Zathmar şi oaspeţii

săinu, în nici un caz. Nu se mai făcea nici un schimb de corespondenţă cifrată între Triest şi celelalte oraşe ale regatului ungar. Toate hârtiile referitoare la mişcarea pusă la cale de ei fuseseră distruse. Nu rămăsese nici o urmă scrisă în legătură cu conspiraţia. Toate măsurile de precauţie fuseseră luate. Contele Sandorf n-avea decât să dea un semnal, când ar fi sosit momentul potrivit. Aşadar, în caz că guvernul ar fi mirosit ceva, introducerea unui funcţionar în această casă ar fi avut mai degrabă darul de a înlătura orice bănuială. Da, fără îndoială că raţionamentul era bun, măsura de precauţiune era bine cumpănită, dacă acest funcţionar n-ar fi fost tocmai Sarcany şi dacă protectorul său n-ar îi fost Silas Toronthal. De altfel, Sarcany, care era neîntrecut în falsitate, ştia să profite, de calităţile lui fizice, de figura lui deschisă, de fizionomia lui sinceră, de toată înfăţişarea sa cinstită şi modestă. Contele Sandorf şi cei doi prieteni ai săi nu puteau decât să cadă în cursă şi într-adevăr, căzură. Tânărul contabil se arătă zelos, îndatoritor, serviabil şi foarte priceput în asemenea lucrări de contabilitate, pe care trebuia să le verifice cu de-amănutul. De altminteri, nimic nu l-ar fi putut face să bănuiască, dacă n-ar fi ştiut-o, că se afla în faţa unor conducători ai unei conspiraţii, gata să răscoale pe unguri împotriva austriecilor. Mathias Sandorf, Ştefan Bathory şi Ladislau Zathmar nu păreau a se ocupa, în timpul întâlnirilor lor, decât de chestiuni de artă sau de ştiinţă. încetase orice corespondenţă secretă, orice forfotă misterioasă împrejurul casei. Dar Sarcany ştia ce are de făcut. Ocazia pe care o căuta nu putea să nu se iveascâ. Şi aştepta. Sarcany nu avusese decât un singur gând când intrase în casa lui Ladjslau Zathmar: să pună mâna pe grătarul ce servea la descifrarea criptogramelor.

Dar acum că nu mai sosea aici nici o depeşă cifrată, se întreba dacă nu cumva grătarul fusese distrus, din prudenţă. gândul acesta îl frământa într-una, căci toată urzeala uneltirii sale consta în aceasta: să citească biletul

adus de porumbelul călător, biletul pe care îl copiase întocmai aşa cum era scris.

Aşadar, în timp ce lucra ca să pună în ordine socotelile lui Mathias Sandorf, Sarcany se uita, observa, spiona. Accesul în biroul în care se întruneau Ladislau Zathmar şi prietenii săi nu îi era interzis de loc. Ba adeseori lucra acolo singur. Şi atunci, ochii şi degetele lui se ocupau cu altceva decât cu calcule sau cu alinierea cifrelor. Cotrobăia prin hârtii, deschidea sertarele cu nişte chei false pe care le fabricase chiar Zirone, foarte iscusit în meseria aceasta. Dar avea grijă să nu-l vadă Borik, care se părea că nu-l simpatizează de loc.

În primele cinci zile, cercetările lui Sarcany rămaseră zadarnice. Venea în fiecare dimineaţă cu nădejdea că va reuşi; şi în fiecare seară se reîntorcea la hotelul lui, fără să fi ajuns la vreun rezultat. Se temea că va eşua în criminala sa acţiune. Căci conspiraţia, dacă era vorba de o conspiraţie – şi nu putea să se îndoiască de acest lucru – putea să izbucnească de la o zi la alta, adică înainte de a o fi descoperit şi deci, denunţat.

— Dar decât să pierzi din mână profitul pe care l-ai realiza de pe urma unei denunţări, chiar şi fără să ai dovezi, îi spunea Zirone, mai bine ar fi să înştiinţezi poliţia şi să-i predai copia biletului.

— Darăspunse Sarcany. Aşa am să fac, dacă va fi nevoie!

Bineînţeles că Sarcany îl ţinea la curent pe Silas Toronthal cu toate cercetările lui. Şi nu îi era de loc uşor să potolească nerăbdarea bancherului. Norocul însă îi veni şi de astă dată într-ajutor. Prima dată, norocul îl ajutaseră când să-i cadă în mâini biletul cifrat; a doua oară urma să-l servească, ajutându-l să-l descifreze. Era în ultima zi a lunii mai, către ora patru dupăamiază. Sarcany, potrivit obiceiului său, urma să părăsească la ora cinci casa contelui Zathmar. Era cu atât mai dezamăgit că nu izbutise încă să descopere nimic, cu cât lucrarea cu care îl însărcinase contele Sandorf se apropia de sfârşit. După ce va termina această lucrare,

fireşte că va fi concediat, cu mulţumiri şi cu gratificaţii, dar nu va avea nici un motiv ca să mai poată veni în această casă.

La ora aceea, Ladislau Zathmar şi cei doi prieteni ai săi erau plecaţi. Nu mai era acasă decât Borik, ocupat jos, la parter. Sarcany, având toată libertatea de a acţiona, se hotărî să pătrundă în camera contelui Zathmar – ceea ce nu putuse face până atunci – şi să înceapă să cerceteze peste tot, cât mai amănunţit. Uşa era încuiată cu cheia. Sarcany izbuti să o deschidă cu cheia lui falsă, şi intră. între cele două ferestre ce dădeau înspre stradă se afla un birou cu oblon, a cărui formă antică ar fi încântat pe un amator de mobile vechi. Oblonul era lăsat, aşa că nu puteai vedea cum era pe dinăuntru. Era pentru prima dată că i se oferea ocazia să cerceteze această mobilă şi Sarcany nu era omul care să piardă o asemenea ocazie rară. Ca să cotrobăiască prin diferitele sertare ale biroului, n-avea decât să forţeze oblonul. Ceea ce şi făcu, cu ajutorul cheii false, fără să strice broasca.

În cel de al patrulea sertar pe care îl cercetă se afla, sub nişte hârtii, un fel de carton găurit în mod neregulat. Acest carton îi atrase numaidecât atenţia. „Grătarul „ îşi zise el. Şi într-adevăr Sarcany nu se înşela. Primul său gând fu să pună mâna pe carton; dar după ce se mai gândi, îşi spuse că, dacă contele Zathmar i-ar observa lipsa, dispariţia acestui grătar ar putea atrage după sine oarecare bănuieli.

Ei bine, îşi zise el, aşa cum am făcut copia biletului, voi lua tiparul grătarului, şi împreună cu Toronthal voi putea citi cu uşurinţă depeşa!” Acest grătar era un simplu carton pătrat, cu latura de şase centimetri şi împărţit în treizeci şi şase de pătrăţele egale, fiecare de câte un centimetru. Din aceste treizeci şi şase de pătrăţele aşezate pe şase rânduri orizontale şi şase verticale, asemenea unei table a lui Pitagora, care ar fi fost stabilită pe şase cifre, douăzeci şi şapte erau pline iar nouă goale, cu alte cuvinte în locul acestor nouă pătrăţele, cartonul era decupat.

Ceea ce îl interesa pe Sarcany era:

1) dimensiunea exactă a grătarului,

2) felul în care erau aşezate cele nouă pătrăţele goale.

Dimensiunea o luă cu ajutorul unui contur pe care îl trase cu creionul pe o foaie de hârtie albă, având grijă să însemne locul unde se găsea o mică cruciuliţă făcută cu cerneală, care părea să indice latura de sus a grătarului. Ordinea pătrăţelelor, goale şi-o însemnă punctându-le pe fiecare pe hârtia pe care trăsese conturul cartonului, adică: în rândul întâi, trei goluri ocupând locurile doi, patru şi şase; în rândul al doilea, un gol ocupând locul cinci; în rândul al treilea, un gol ocupând, locul trei; în rândul al patrulea două goluri ocupând locurile doi şi cinci; în rândul al cincilea, un gol ocupând locul şase; în rândul al şaselea, un gol ocupând locul patru.

Iată, de altfel, în mărime naturală acest grătar de care Sarcany urma să se folosească în curând într-un scop atât de criminal, în complicitate cu bancherul Silas Toronthal. În această copie, pătrăţelele negre reprezintă plinirile, iar cele albe, golurile cartonului. Câteva minute îi fură de ajuns lui Sarcany ca să ia tiparul de mai sus. Cu ajutorul acestui grătar, pe care putea apoi uşor să-l confecţioneze dintr-o bucată de carton, era sigur că va putea descifra copia biletului care se afla în mâimile lui Silas Toronthal. Puse deci grătarul la loc, în sertar, dedesubtul hârtiilor, ieşi din camera lui Ladislau Zathmar şi părăsi casa, grăbindu-se să se reîntoarcă la hotelul său.

Peste un sfert de oră Zirone îl văzu intrând în camera lor comună, cu un aer atâl de triumfător, încât nu se putu opri să nu strige în gura mare:

— Ce-i cu tine, prietene? Bagă de seamă! Văd că te pricepi mai bine să-ţi ascunzi necazurile decât bucuriile şi te dai de gol numaidecât când te laşi dus de...

— Termină cu observaţiile tale, Zirone, răspunse Sarcany, şi la treabă! N-avem nici o clipă de pierdut!

— Înainte de cină?... – înainte.

Sarcany căută repede o bucată de carton mai subţire, îl tăie după tiparul său, în forma unui pătrat care avea exact dimensiunile grătarului, fără să uite să însemne şi cruciuliţa în partea de sus a pătratului. Apoi, luând o riglă, împărţi cartonul în treizeci şi şase de pătrăţele egale. Din aceste treizeci şi şase de pătrăţele, nouă fură însemnate exact pe locul ce-l ocupau pe tipar, apoi, după ce le decupa cu vârful unui briceag, le scoase, astfel încât să lase să se vadă în locul rămas gol cuvintele, literele, sau anumite semne de pe biletul pe care ar fi aplicat acest grătar.

Zirone, aşezat în faţa lui Sarcany, îl privea cum lucrează, cu ochii holbaţi, arzând de nerăbdare. Operaţia îl interesa cu atât mai mult, cu cât pricepuse perfect sistemul criptografic întrebuinţat în această corespondenţă.

— E ingenios, zise el, extrem de ingenios! Sistemul ăsta îmi va fi de mare folos când mă gândesc că în fiecare din aceste pătrăţele goale poţi găsi câte un milion de franci!

— Şi chiar mai mult îl asigură Sarcany.

După ce termină această operaţie, Sarcany puse cartonul decupat în portofel.

— Mâine dis-de-dimineaţă sunt la Toronthal, zise el.

— Atenţie la casa lui de bani!

— Dacă el are biletul, în schimb eu am grătarul.

— De astă dată va trebui să se dea bătut!

— Şi se va da!

— Acum, putem cina?

— Putem.

— Atunci, haide să cinăm.

Şi Zirone, căruia îi era foame totdeauna, onoră cu pofta lui de lup excelenta masă pe care şi-o comandase, ca de obicei.

A doua zi, la întâi iunie, la ora opt dimineaţa, Sarcany se prezentă la bancă, şi Silas Toronthal porunci numaidecât să-l introducă în biroul său.

— Iată grătarul! se mărgini să spună Sarcany, punând pe masă cartonul pe care îl decupase în ajun.

Bancherul îl luă, îl suci, îl răsuci, dând din cap ca şi când n-ar fi împărtăşit încrederea pe care o arăta asociatul său.

— Haide să-l încercăm, zise Sarcany.

— Să-l încercăm.

Cititorul îşi aminteşte desigur că acest bilet cuprindea optsprezece cuvinte, fiecare compus din câte şase litere – cuvinte, de altminteri, cu desăvârşire de neînţeles. În primul rând, era evident că fiecare literă din aceste cuvinte trebuia să corespundă celor şase pătrăţele, pline sau goale, ce formau fiecare rând al grătarului. Prin urmare, se putea stabili dintru început că primele şase cuvinte ale biletului, compuse din treizeci şi şase de litere, fuseseră obţinute succesiv cu ajutorul celor treizeci şi şase de pătrăţele. într-adevăr – şi lucrul acesta era. uşor de constatat – ordinea în care erau aşezate pătrăţelele goale fusese atât de ingenios combinată în întocmirea acestui grătar, încât întorcându-l de patru ori cu câte un sfert de tur, pătrăţelele goale ocupau rând pe rând locul pătrăţelelor pline, fără să se repete niciodată în vreun loc.

Se vedea cât de colo că aşa trebuia să fie. De pildă, dacă la prima aplicare a grătarului pe o hârtie albă înscriai cifrele de la unu la nouă în fiecare pătrăţel gol, apoi după primul sfert de tur numerele de la zece la optsprezece, apoi după un al doilea sfert de tur de la nouăsprezece la douăzeci şi şapte, în fine, după al patrulea sfert de tur de la douăzeci şi opt la treizeci şi şase, în cel din urmă găseai pe hârtie numerele de la unu la treizeci şi şase, ocupând cele treizeci şi şase de pătrăţele care formau diviziunile grătarului.

Sarcany fu deci îndemnat în mod firesc să opereze mai întâi asupra primelor şase cuvinte ale biletului, aplicând de patru ori succesiv grătarul. Se gândea să înceapă apoi operaţia asupra celorlalte şase cuvinte, şi a treia oară asupra ultimelor şase, adică, în total, asupra celor optsprezece cuvinte din care se compunea criptograma.

Bineînţeles că Sarcany îi expuse lui Silas Torontthal toate aceste raţionamente, şi că bancherul nu putuse decât să

aprecieze desăvârşita lor justeţe. Dar, oare, practica va confirma teoria? Aici era tot interesul experienţei.

Iată care erau cele optsprezece cuvinte ale biletului, pe care e bine să le punem din nou sub ochii cititorului: thnianz iâeiarc erearc eeaprg ipvmie cpeees ăpxnes ofdstv lapilu u iad ea iilnrt îlttat mnţnni îioetr ointin ieurrd dtioms tdămgl în primul rând trebuiau descifrate primele şase cuvinte, în acest scop, Sarcany le scrise pe o hârtie alba, având grijă să distanţeze literele şi rândurile, aşa fel ca fiecare literă să corespundă unuia din pătrăţelele grătarului.

Aşadar, cuvintele fură aşezate astfel: t h n a n z eeaprg ăpxnes u i a d e a mnţnniieurr.

Apoi, grătarul fu aplicat pe acest ansamblu de litere, astfel ca marginea însemnată cu o cruciuliţă; să vină sus. Cele nouă pătrăţele goale lăsară să se vadă următoarele nouă litere, în timp ce celelalte douăzeci şi şapte rămâneau ascunse de plinurile cartonului:

—fsarcany învârti apoi cu un sfert de tur grătarul, de la stânga spre dreapta, astfel ca latura superioară să devină de astă dată latura dreaptă. în această a doua aplicare, prin golurile grătarului apărură literele următoare:

La a treia aplicare, literele vizibile – însemnate apoi cu grijă – fură acestea:

Ceea ce îi uimea în mod deosebit pe Silas Toronthal şi pe Sarcany era faptul că niciunul din cuvintele astfel formate nu aveau nici un înţeles. Ei se aşteptau să le citească în mod curent, din moment ce le obţinuseră prin aplicaţiile succesive ale grătarului. Şi totuşi, aceste cuvinte nu aveau câtuşi de puţin un înţeles mai clar decât acela al cuvintelor de pe biletul cifrat. Biletul urma, deci, să rămână indescifrabil?

A patra aplicare a grătarului dădu rezultatul următor:

Acelaşi rezultat nul, aceeaşi obscuritate, într-adevăr, cele patru cuvinte ce fuseseră obţinute prin cele patru aplicări ale grătarului erau acestea: h a z r x i e i r agnuaţne d n e p

e d n i u r t n e p a s ia rn n ceea ce nu avea absolut nici un înţeles.

Sarcany nu-şi putu ascunde furia pe care i-o pricinuia o asemenea dezamăgire. Bancherul se mulţumea să dea din cap, zicând, nu fără oarecare ironie:

— La urma urmei, poate că nu acest grătar l-au întrebuinţat conspiratorii pentru corespondenţa lor!

Această observaţie îl făcu pe Sarcany să tresară.

— Să continuăm, propuse el.

— Să continuăm, zise şi Silas Toronlhal.

Sarcany, după ce izbuti să-şi mai stăpânească nervozitatea, începu din nou experienţa asupra celor şase cuvinte ce formau a doua coloană a biletului. Aplică iarăşi de patru ori grătarul peste aceste cuvinte, de fiecare dată întorcându-l cu câte un sfert de tur. Nu obţinu decât această adunătură de litere, cu totul lipsite de vreun înţeles: î a e i d. i r r o v e s i t o t t s e i r t n i d i în i r p în o v 1 î e.

De astă dată, Sarcany aruncă grătarul pe masă, înjurând ca un birjar. Printr-un contrast ciudat, Silas Toronthal îşi păstrase tot sângele rece. Studia cuvintele astfel obţinute de la începutul experienţei şi stătea dus pe gânduri.

— Să le ia dracu’ de grătare şi pe toţi cei ce se servesc de elestrigă Sarcany, sculându-se. Ei, haide, ce-ar fi dacă te-ai aşeza din nou?

— Să mă aşez?

— Da, şi ce-ar fi dacă ai continua?

Sarcany se uită lung la Silas Toronthal. Apoi se aşeză din nou, luă grătarul şi-l aplică pe ultimele şase cuvinte ale biletului, ca o maşină, fără să-şi mai dea seama de ceea ce face. Iată cuvintele pe care le dădură aceste patru aplicări ale grătarului: r a e e p 1 a n în e s i i t n i d 1 e e a 1 t i t a g e r p e 1 u t o t.

Nici cuvintele acestea nu aveau nici un înţeles. Sarcany, întărâtat peste măsură, luase foaia albă pe care erau însemnate cuvintele ciudate pe care grătarul le scoase la

iveală rând pe rând, şi era cât pe-aci s-o rupă în bucăţi. Silas Toronthal îl opri.

— Linişteşte-te, îi zise el.

— Pe naiba! făcu Sarcany. Ce vrei să mai faci cu babilonia asta din care nu pricepi nimic?

— Scrie toate cuvintele astea unul după altul! răspunse simplu bancherul.

— Şi de ce?

— Aşa, ca să vezi ce iese!

Sarcany îl ascultă şi obţinu următorul şir lung de litere: h urî i e i r a g n u a ţ, n e d n e p e d n i u r t n e p a s am nâacidirrovesiţottseirtn idimi rp mo v l îeraceplanmesiâtnidlecaltităgerpelu tot.

Abia termină de scris aceste litere, că Silas Toronthal îi smulse foaia din mâini, o citi şi scoase un ţipăt. De astă dată, el era acela pe care sângele rece îl părăsise. Un timp, Sarcany se întrebă dacă nu cumva bancherul înnebunise, aşa deodată.

— Ia citeşte! strigă Silas Toronthal, întinzând hârtia lui Sarcany. Citeşte!

— Ce să citesc?

— Cum? Nu vezi că înainte de a compune aceste cuvinte cu ajutorul grătarului, corespondenţii contelui Sandorf au scris mai întâi de-a-ndoaselea? Sarcany luă hârtia, şi iată ce citi, pornind de la ultima literă spre prima: „Totul, e pregătit. La cel dintâi semnal pe care îl vom primi din Triest, toţi se vor ridica în masă pentru independenţa Ungariei. Xrzah.”

— Şi ultimele cinci litere? făcu el.

— O semnătură convenţională răspunse Silas Toronthal.

— În sfârşit, îi avem la mână. Dar poliţia nu-i are încă!

— Asta mă priveşte pe mine!

— Vei acţiona în cea mai mare taină?

— Asta e treaba mea, răspunse Sarcany. Guvernatorul Triestului va fi singurul om care va cunoaşte numele celor

doi patrioţi cinstiţi care au împiedicat chiar de la începuturile ei o conspiraţie împotriva imperiului Austriei!

Din tonul şi din gesturile ticălosului se vedea limpede ironia pe care o ascundeau vorbele lui.

— Atunci, eu nu va mai trebui să mă ocup de nimic, întrebă cu răceală bancherul.

— De nimic, răspunse Sarcany, decât de a-ţi încasa partea de beneficiu din această afacere.

— Când?

— Când vor cădea trei capete, care ne vor aduce fiecare mai bine de un milion!

Silas Toronthal şi Sarcany se despărţiră. Trebuiau să se grăbească, dacă voiau să tragă foloase de pe urma secretului, pe care întâmplarea îi ajutase să pună mâna, denunţând pe conspiratori înainte de a fi izbucnit conspiraţia.

În timpul acesta, Sarcany se reîntoarse, ca de obicei, în casa lui Ladislau Zathmar. îşi reluă lucrările de contabilitate, care se apropiau de sfârşit. Contele Sandorf îi spuse chiar, mulţumindu-i pentru zelul pe care îl arătase, că peste vreo opt zile nu va mai avea nevoie de serviciile sale. Pentru Sarcany, aceasta însemna clar că, la acea dată, semnalul aşteptat din Triest va fi trimis în principalele oraşe ale Ungariei. Sarcany continua, deci, să observe cu cea mai mare atenţie, dar fără să dea vreodată de bănuit, tot ce se petrecea în casa contelui Zathmar. Ba chiar se arăta atât de câştigat de ideile liberale, îşi ascundea atât de puţin ura de neînvins pe care spunea că o nutreşte împotriva rasei germane, în sfârşit, îşi juca atât de bine rolul, fără să aibă de loc aerul că minte, încât contele Sandorf se gândea să îl ia în serviciul său, mai târziu, când răscoala va fi făcut din Ungaria o ţară liberă. până şi Borik îşi schimbă părerile proaste pe care le avusese la început despre acest tânăr.

Aşadar, Sarcany nu mai avea mult până să-şi atingă ţelul. Contele Sandorf, în înţelegere cu cei doi prieteni ai săi, hotărâse să dea semnalul răscoalei în ziua de

8 iunie – şi această zi sosi. Dar conspiraţia era trădată. în seara zilei de 7 iunie, către ora opt, poliţia din Triest năvăli pe neaşteptate în casa lui Ladislau Zathmar. Orice împotrivire ar fi fost de prisos. Aşa că toţi cei din casă – contele Sandorf, contele Zathmar, profesorul Bathory şi chiar Sarcany, care de altfel nu se împotrivise, precum şi Borik – fură arestaţi, fără ca cineva să afle de arestarea lor.

V. ÎNAINTE, în TIMPUL JUDECĂŢII şi după JUDECATĂ.

Istria, pe care tratatele din 1815 au înglobat-o în Imperiul austro-ungar, este o peninsulă de forma triunghiulară, al cărei istm formează latura cea mai mare a triunghiului. Această peninsulă se întinde de la golful Triestului până la golful Quarhero, golfuri de-a lungul cărora sunt înşirate mai multe porturi. „Între altele, aproape de capătul sudic al peninsulei se deschide portul Pola, de care se ocupa pe atunci guvernul, ca să facă din el un arsenal maritim de primul rang. în special pe ţărmurile sale apusene, această provincie austriei a rămas încă foarte italiană, foarte veneţiană chiar, atât prin limbă, cât şi prin obiceiurile sale. E drept că elementul slav mai luptă aici împotriva elementului italian; cert este, însă, că influenţa germană se menţine destul de greu faţă de influenţa italiană şi cea slavă.

Mai multe oraşe importante de pe litoral sau din interior dau viaţă acestui ţinut scăldat de apele Adriaticei septentrionale. Astfel sunt: Capodistria şi Pirano, a căror populaţie de sărari lucrează aproape numai în marile saline de la revărsarea nurilor Riseno şi Corna-Lunga; Parenzo, sediul dietei Istriei şi reşedinţa episcopului; Rovigno, oraş bogat în produsele măslinilor săi; Pola, unde turiştii se duc să viziteze măreţele monumente de origine romană şi care era destinat să devină cel mai important port militar al întregii Adriatice. Dar niciunul din oraşele acestea nu poate pretinde să fie considerat drept capitala Istriei. Oraşul care poartă acest titlu este Pisino, situat aproape în centrul

triunghiului. Acolo urmau să fie duşi prizonierii, Fără ca ei s-o ştie, după arestarea lor ce avusese loc în mare taină.

La poarta casei lui Zalhmar aştepta un poştalion, în care fură urcaţi numaidecât toţi cei patru arestaţi. Doi jandarmi austrieci – din aceia ce veghează asupra siguranţei celor ce călătoresc de-a lungul câmpiilor Istriei – luară de asemenea loc alături de ei, Arestaţilor le era deci interzis ca, în tot timpul acestei călătorii, să schimbe între ei vreun cuvânt sau să încerce să stabilească o înţelegere între ei, înainte de-a fi apărut în faţa judecătorilor. O escortă formată din doisprezece jandarmi călări, comandată de un locotenent, se încolona înaintea, în spatele şi la uşile poştalionului, care după zece minute părăsise, oraşul. cât despre Borik, el fu dus de-a dreptul la închisoarea din Triest, şi pus la secret.

Încotro erau duşi arestaţiiân care fortăreaţă urma să-i închidă guvernul austriac, de vreme ce nu îi era de ajuns cea din Triestgrozav ar fi vrut s-o ştie contele Sandorf şi prietenii lui, dar în zadar. Era o noapte foarte întunecoasă. Felinarele poştalionului abia dacă luminau drumul până la primul rând de călăreţi din escortă. Goneau ca o furtună. Mathias Sandorf, Ladislau Zathmar şi Ştefan Bathory stăteau nemişcaţi şi muţi în colţul lor; Sarcany nici măcar nu căuta să rupă tăcerea, nici pentru a protesta împotriva arestării lui, nici pentru a întreba care era rostul acestei arestări.

După ce ieşi din Triesl, poştalionul îşi schimbă deodată direcţia şi o luă oblic înspre coastă. Atunci contele Sandorf putu auzi, în zgomotul de copite şi în zăngănitul săbiilor, murmurul îndepărtat al talazurilor izbindu-se de stâncile ţărmului. O clipă, câteva lumini pâlpâiră în noapte, apoi se stinseră aproape numaidecât. Era orăşelul Muggia, pe care poştalionul îl depăşi, fără să se oprească. Pe urmă, contelui Sandorf i se păru că drumul se îndreaptă din nou spre câmpie.

La ona unsprezece seara, trăsura se opri ca să-şi schimbe caii. Acolo era o fermă, unde caii aşteptau să. fie înhămaţi.

Nu era nicidecum o staţie de poştă. Voiseră să ocolească Capo d’Istria. Apoi escorta porni mai departe. Drumul ducea printre nişte vii, ale căror viţe se încolăceau în ghirlande de ramurile duzilor. Mergeau pe un câmp neted, şi caii goneau cu cea mai mare iuţeală. Bezna era cu atât mai adâncă, cu cât nişte nori groşi, aduşi de un sirocco 1 destul de puternic dinspre sud-est, acopereau tot cerul. Deşi geamurile poştalionului erau din când în când deschise ca să mai intre aer – căci nopţile de iunie sunt calde în Istria – era cu neputinţă să deosebeşti ceva afară, nici măcar o rază de lumină. Oricât erau de atenţi contele Sandorf, Ladislau Zalhmar şi Ştefan Bathory ca să reţină cele mai neînsemnate amănunte ale drumului, ca de pildă direcţia vântului sau timpul scurs de la plecare, nu izbuteau să-şi dea seama încotro gonea poştalionul. Autorităţile voiau desigur ca instrucţia acestei afaceri să fie făcută în cea mai mare taină şi într-un loc neştiut de lume. Către orele două dimineaţa schimbară caii pentru a doua oară. Ca şi prima dată, oprirea nu dură mai mult de cinci minute.

Contelui Sandorf i se păru că zăreşte în umbră câteva case îngrămădite la capătul unui drum: nu puteau fi decât casele mărginaşe ale vreunui cartier. într-adevăr, era Bufe, capitala districtului, situat la vreo douăzeci de mile la sud de Muggia. După ce caii fură înhămaţi, locotenentul de jandarmi şopti câteva cuvinte surugiului, şi poştalionul porni în galop. Către orele trei şi jumătate trebuia să se lumineze, de ziuă. Peste un ceas, arestaţii şi-ar fi putut da seama, după locul de unde va răsări soarele, de direcţia pe care o urmaseră, ca măcar să se orienteze dacă mergeau spre nord sau spre sud. Dar în clipa aceea, jandarmii lăsară storurile ferestrelor, şi interiorul trăsurii fu scufundat în cea mai desăvârşită beznă. Nici contele Sandorf, nici cei doi prieteni ai săi nu făcură nici cea mai mică observaţie. De altfel, cu siguranţă că nu li s-ar fi răspuns. Mai bine era, deci, să se resemneze şi să aştepte.

Peste o oră sau două – ar fi fost greu să socoteşti timpul scurs – poştalionul se opri pentru ultima oară şi schimbă repede caii, în târgul Visinada.

Din momentul acela, tot ceea ce putură observa cei din trăsură fu că drumul era din ce în ce mai greu. Strigătele surugiului şi plesniturile biciului nu mai conteneau să îndemne caii, ale căror potcoave izbeau pământul tare şi pietros al acestei regiuni muntoase. Nişte dealuri, pe care se aşterneau câteva petice mici şi cenuşii de pădure, strâmtaseră marginile zării. De două sau de trei ori, arestaţii putură auzi sunetele unui fluier. Erau nişte păstori tineri, care îşi cântau melodiile lor ciudate în timp ce păzeau turmele de capre; dar aceasta nu era decât o indicaţie foarte vagă cu privire la ţinutul pe care-l străbăteau, aşa că trebuiau să se împace cu gândul că nu pot să vadă nimic.

Să tot fi fost ora nouă dimineaţa, când poştalionul îşi schimbă mersul. Nu se puteau înşela: trăsura cobora cu iuţeală, după ce atinsese punctul cel mai înalt al drumului. Alergau într-o goană nebună, şi în mai multe rânduri trebuiră să frâneze roţile, ca să nu se dea de-a berbeleacul. De fapt, după ce urcaseră printr-o regiune foarte accidentată, dominată de Monte Maggiore, drumul cobora acum pe măsură ce se apropiau de Pisino. Faţă de înălţimile din jur, acest oraş pare pitit în fundul unei văi, deşi în realitate este situat la mare înălţime deasupra nivelului mării. Cu mult înainte de a intra în oraş se zăreşte clopotniţa ce se înalţă deasupra caselor, pitoresc aşezate în trepte pe coasta dealului.

Pisinc este capitala unui district, numărând vreo douăzeci şi cinci de mii de locuitori. Fiind situat cam în centrul acestui triunghi peninsular, mortacii, diferitele neamuri de slavi, ba chiar şi ţiganii se îndreaptă cu grămada spre acest oraş, mai ales în epoca bâlciurilor, în timpul cărora se face aici un comerţ destul de intens.

Cetate veche, capitala Istriei şi-a păstrat caracterul ei feudal. Aceasta se vede mai ales după castelul său fortificat ce domină câteva clădiri militare mai noi, în care sunt instalate serviciile administrative ale guvernului austriac. în curtea acestui castel se opri poştalionul, în ziua de 9 iunie, către orele zece dimineaţa, după un drum de cincisprezece ceasuri. Contele Sandorf, cei doi prieteni ai săi şi Sarcany trebuiră să coboare. Peste câteva minute erau încarceraţi separat în nişte celule boltite, în care ajunseră după ce urcară vreo cincizeci de trepte. Erau puşi la secret foarte riguros. Deşi nu aveau nici o posibilitate de a comunica între ei şi nu putură să-şi spună unul altuia ce gândeau, totuşi Mathias Sandorf, Ladislau Zathmar şi Ştefan Bathory erau munciţi de acelaşi gând: cum fusese descoperit secretul conspiraţiei. Oare numai simpla întâmplare pusese poliţia pe urmele complotului? Cu toate acestea, nu se putuse afla nimic în afară despre această afacere. Orice corespondenţă între Triest şi principalele oraşe ale Ungariei şi Transilvaniei fusese întreruptă. Să fi fost la mijloc o trădare? Dar cine era trădătorul? Niciodată nu făcuseră vreo destăinuire nimănui. Niciodată nu putuse să cadă vreo hârtie în mâinile unui spion. Toate documentele fuseseră distruse. Putea să fi scotocit poliţia până şi în colţurile cele mai tainice ale casei de pe Acquedotto, că n-ar fi găsit nici o notă suspectă. Şi, într-adevăr, poliţia nu descoperise nimic, decât doar grătarul, pe care contele Zatliniar nu-l distrusese, căci se putea să mai fi avut nevoie de el. Şi, din nefericire, acest grătar urma să devină un corp delict, a cărui întrebuinţare era cu neputinţă de explicat altfel decât prin necesităţile unei corespondenţe cifrate.

Într-un cuvânt – lucru pe care arestaţii nu-l ştiau încă – acuzaţia era bazată numai pe copia biletului, pe care Sarcany, în înţelegere cu Silas Toronthal, o predase guvernatorului Triestului după ce o descifraseră, transcriind-o în text clar. Din nenorocire, însă, aceasta era

suficient pentru a stabili o acuzaţie de complot contra siguranţei statului. Aşa că nu mai era nevoie de alte dovezi, pentru ca Mathias Sandorf şi prietenii săi să fie duşi în faţa unui tribunal special, un tribunal militar, care urma să-i judece potrivit codului justiţiei militare.

Şi totuşi era o trădare la mijloc, şi trădătorul nu era departe. Acest trădător, lăsându-se arestat fără să scoată o vorbă, lăsându-se judecat, lăsându-se chiar condamnat, chit că mai târziu va fi graţiat, trebuia să înlăture orice urmă de bănuială. Acesta era jocul lui Sarcany, joc pe care îl juca cu îndrăzneala lui obişnuită.

De altminteri, contele Sandorf, înşelat de acest om viclean – şi cine n-ar fi fost înşelat, să fi fost în locul lui – era hotărât să facă tot ce-i stătea în putinţă pentru a-l scoate din cauză. Nu i-ar fi de loc greu, se gândea el, să arate că Sarcany nu luase parte în nici un fel la complot, că nu era decât un simplu contabil, adus de curând în casa lui Ladislau Zathmar şi însărcinat numai cu afacerile personale ale contelui, în fine, că nu avea nici o legătură cu conspiraţia. La nevoie, ar invoca mărturia bancherului Silas Toronlhal pentru a-l dezvinovăţi pe tânărul funcţionar. Nu se îndoia, deci, că Sarcany va fi achitat atât de acuzaţia principală, cât şi de cea de complicitate, în caz că tribunalul va putea stabili o acuzaţie – ceea ce, de altminteri, nu i se părea un lucru absolut sigur. într-un cuvânt, guvernul austriac nu trebuia să afle nimic despre conspiraţie. Numai conspiratorii din Triest fuseseră descoperiţi. Partizanii lor din Ungaria şi din Transilvania îi erau cu totul necunoscuţi. Nu exista nici o urmă despre complicitatea lor. Mathias Sandorf, Ştefan Bathory şi Ladislau Zathmar nu puteau deci să aibă vreo nelinişte în privinţa aceasta. cât despre ei, erau hotărâţi să nege totul, numai dacă nu cumva li s-ar fi adus o probă materială despre complot. În acest caz vor şti să-şi jertfească viaţa. Mai târziu, alţi patrioţi vor duce mai departe mişcarea aceasta, care de astă dată nu izbutise. Cauza independenţei Ungariei îşi va găsi într-o bună zi şi

alţi conducători. Ei vor mărturisi care au fost speranţele lor. Vor arăta ţelul spre care tindeau, ţel care – mai devreme sau mai târziu – va fi atins. Nici măcar nu-şi vor da osteneala să se apere, şi vor şti să încheie, cu toată demnitatea, această partidă pe care o pierduseră. Contele Sandorf şi cei doi prieteni ai săi aveau dreptate când socoteau că acţiunea poliţiei în această afacere fusese foarte restrânsă. La Buda, la Pesta, la Cluj, în toate oraşele în care – la semnalul dat din Triest – urma să izbucnească răscoala, agenţii căutaseră zadarnic urmele complotului. Iată de ce guvernatorul procedase cuatâta discreţie la arestarea celor trei conducători din Triest. Dacă guvernul îi întemniţase în închisoarea din Pisino, dacă ţinea cu orice preţ să nu se vorbească nimic despre această afacere înainte de a fi lichidată, era pentru că guvernul spera, printr-o împrejurare oarecare, să afle cine erau autorii biletului cifrat, adresat nu se ştie de către cine conducătorilor conspiraţiei aflaţi în capitala Istriei.

Dar guvernul se înşelă. Semnalul aşteptat nu a mai fost dat, nu trebuia să fie dat. Mişcarea fusese stăvilită – cel puţin pentru moment. Aşa că, guvernul trebui să se mulţumească să-i judece numai pe contele Sandorf şi pe complicii lui, acuzându-i de crimă de înaltă trădare.

Totuşi, aceste cercetări duraseră câteva zile. De aceea, instruirea afacerii începu numai către 20 iunie, prin interogarea acuzaţilor. în timpul instrucţiei nu fură nici măcar confruntaţi între ei, aşa că nu se mai revăzură decât în faţa judecătorilor. Guvernul hotărâse ca cei trei conducători ai conspiraţiei să fie judecaţi de un consiliu de război. Se ştie cât este de sumară instrucţia cazurilor supuse acestei jurisdicţii excepţionale, cât de rapid decurg dezbaterile, pronunţarea şi executarea sentinţei. Aşa se întâmplă şi de astă dată. La 25 iunie, consiliul de război se întruni în una din sălile scunde ale fortăreţei din Pisino, şi chiar în ziua aceea acuzaţii apărură în faţa tribunalului militar.

Dezbaterile trebuiau să fie scurte, sobre şi fără nici un incident. Consiliul de război intră în şedinţă La orele nouă dimineaţa. Contele Sandorf, contele Zathmar, profesorul Bathory, pe de o parte, iar pe de altă parte Sarcany, se revăzură pentru prima oară de la încarcerarea lor. Strângerile de mână dintre Mathias Sandorf şi cei doi prieteni ai săi care se aflau pe banca acuzaţilor fură ca o nouă mărturie că erau strâns uniţi prin aceleaşi sentimente. Un gest din partea lui Ladislâu Zathmar şi Ştefan Bâthory îi dădu de înţeles contelui Sandorf că cei doi îi lăsau lui sarcina de a vorbi în faţa consiliului. Nici el şi nici ceilalţi nu voiseră să accepte serviciile unui apărător. Tot ce ’făcuse până acum contele Sandorf fusese bine făcut. Tot ce va spune el în faţa judecătorilor va fi bine spus.

Şedinţa era publică, în sensul că uşile sălii de consiliu fură deschise. Dar asistau puţine persoane, căci nu se auzise nimic în afară despre această afacere. Erau cel mult douăzeci de spectatori, din personalul închisorii. Mai întâi fu constatată identitatea acuzaţilor. Apoi, ’îndată după aceea, contele Sandorf întrebă pe preşedintele consiliului de război în ce loc fuseseră aduşi, el şi cu prietenii săi, ca să fie judecaţi; dar nu i se răspunse la această întrebare. Fu stabilită şi identitatea lui Sarcany, fără însă ca el să spună ceva de natură a separa cauza sa de cauza celorlalţi. Apoi fu comunicată acuzaţilor copia biletului, predată poliţiei de către trădători. când procurorul le puse întrebarea dacă recunoşteau că primiseră originalul acestui bilet, a cărui copie le era înfăţişată, ei răspunseră că, în privinţa aceasta, acuzarea era cea care trebuia să facă dovada. La acest răspuns li se arătă grătarul, care fusese găsit în camera lui Ladislau Zathmar. Contele Sandorf şi cei doi prieteni ai lui nu putură şi nici nu încercară să nege că acest grătar a fost în posesia lor. în faţa acestei probe materiale nu mai aveau ce să răspundă. Din moment ce grătarul acesta permitea să citeşti biletul criptografiat, era limpede că biletul fusese primit de acuzaţi. Astfel, acuzaţii aflară cum fusese

descoperit secretul conspiraţiei şi pe ce se sprijinea acuzaţia.

Din acest moment, întrebările şi răspunsurile fură foarte clare şi dintr-o parte şi din alta. Contele Sandorf nu mai putea nega. Vorbi deci şi în numele celor doi prieteni ai săi. Pregătiseră o mişcare ce trebuia să ducă la separarea Ungariei de Austria şi la autonomia regatului vechilor maghiari. Dacă n-ar fi avut loc arestarea lor, această mişcare ar fi izbucnit şi Ungaria şi-ar fi recâştigat independenţa. Mathias Sandorf, dându-se drept şef al conspiraţiei, nu voia să lase celorlalţi doi acuzaţi decât un rol secundar. Dar aceştia protestară contra afirmaţiei contelui Sandorf şi revendicară, o dată cu cinstea de a fi fost complicii lui, şi cinstea de a avea aceeaşi soartă ca şi el.

Dezbaterile nu mai putură dura mult. De altfel, când preşedintele consiliului întrebă pe acuzaţi despre legăturile lor cu alte persoane, ei refuzară să răspundă. Nici un nume nu fu rostit, niciunul nu trebuia rostit.

— Cele trei capete ale noastre sunt în mâna dumneavoastră, răspunse liniştit contele Sandorf, şi trebuie să vă mulţumiţi cu atâta.

Numai trei capete, căci contele Sandorf începu atunci să-l dezvinovăţească pe Sarcany, un tânăr contabil care lucrase în casa lui Ladislau Zalhmar, recomandat fiind de bancherul Silas Toronthal.

Sarcany nu putu decât să confirme spusele contelui Sandorf. El nu ştia nimic de conspiraţie. El fusese primul care rămăsese uluit când aflase că în această casă liniştită de pe Acquedotto se urzea un complot împotriva siguranţei statului. Dacă nu protestase în momentul arestării sale, a fost pentru că habar n-avea despre ce era vorba. Nici contele Sandorf, nici el nu întâmpinară nici o dificultate pentru a dovedi nevinovăţia lui Sarcany, şi probabil că în această privinţă consiliul de război îşi avea formată dinainte părerea sa. La cererea procurorului, se reveni aproape numaidecât asupra acuzaţiei ridicate împotriva lui Sarcany.

Pe la orele două după-amiază, dezbaterile se terminară şi sentinţa fu dată pe loc. Contele Mathias Sandorf, contele Ladisl'au Zathmar şi profesorul Ştefan Bathory, vinovaţi pentru crimă de înaltă trădare, fură condamnaţi la moarte. Condamnaţii urmau să fie împuşcaţi chiar în curtea fortăreţei. Execuţia trebuia să aibă loc în decurs de patruzeci şi opt de ore.

Sarcany era achitat, diar urma să fie pus în libertate numai după executarea sentinţei. Aceeaşi sentinţă hotăra şi confiscarea bunurilor celor trei condamnaţi. Se dădu ordin ca Mathias Sandorf, Ladislau Zathmar şi Ştefan Bathory să fie duşi din nou la închisoare. Sarcany fu dus şi el în celula lui, din fundul unui coridor de formă eliptică, la al doilea etaj al donjonului. cât despre cei trei conspiratori, ei trebuiau să fie încarceraţi, tot timpul cât mai aveau de trăit, într-o celulă destul de încăpătoare, situată la acelaşi etaj, tocmai la celălalt capăt al axei mari a elipsei pe care o descria coridorul. De astă dată, condamnaţii erau cu toţii la un loc, până în ultimele clipe ale vieţii lor.

Fu o consolare, ba chiar o bucurie pentru ei, când se văzură singuri şi când li se îngădui să-şi dea drumul unei emoţii, pe care în sfârşit puteau să şi-o reverse. Dacă în faţa judecătorilor stinseră să se stăpânească, acum însă avu loc reacţia, şi acolo, în celula lor, fără să fie văzuţi de nimeni, cei trei prieteni se îmbrăţişară îndelung.

— Prieteni, zise contele Sandorf, pricina morţii noastre sunt eu. Dar n-am de ce să vă cer iertare. Era vorba de independenţa Ungariei. Cauza noastră era o cauză dreaptă! Era de datoria noastră să luptăm pentru ea. Şi va fi o cinste să murim pentru această cauză.

— Dimpotrivă, Mathias, zise Ştefan Bathory, noi îţi mulţumim că ne-ai făcut şi pe noi părtaşi la această operă patriotică şi care va rămâne opera întregii tale vieţi…

— Şi vom rămâne legaţi pe veci prin moarte! adăugă liniştit contele Zathmar.

Apoi, toţi trei priviră în tăcere această celulă întunecoasă, în care trebuiau să-şi petreacă ultimele ceasuri ale vieţii lor. O fereastră îngustă, scobită în zidul gros al donjonului, la o înălţime de patrucinci picioare, lăsa să pătrundă o rază palidă de lumină. Mobila era compusă din trei paturi de fier, câteva scaune, o masă şi nişte poliţe fixate în pereţi, pe care se găseau diferite lucruri.

În timp ce Ladislau Zathmar şi Ştefan Bathory se lăsau în voia gândiirilor, contele Sandorf umbla în lungul şi în latul celulei. Ladislau Zathmar, rămas singur pe lume, fără nici o rudă, nu avea la cine să se gândească. Nu avea pe nimeni care să-l plângă, decât pe bătrânul său servitor Borik.

Nu era acelaşi lucru cu Ştefan Bathory. Moartea sa nu-l lovea numai pe el, ci şi pe soţia şi pe copilul lui. Aceste fiinţe atât de dragi puteau să se prăpădească de durere din pricina morţii lui. Şi chiar dacă i-ar fi supravieţuit, ce viaţă îi mai putea aşteptace viitor îi mai era hărăzit acestei femei, rămasă fără nici o avere, cu un copil abia în vârstă de opt ani. Dar chiar dacă Ştefan Bathory ar fi avut vreo avere, ce ar mai fi rămas din ea, după sentinţa care, o dată cu moartea lor, prevedea şi confiscarea averii condamnaţilor? cât despre contele Sandorf, tot trecutul îi reveni acum în minte. Soţia lui, pe care nu putea s-o uite nici o clipăfetiţa lui, un copil de doi ani, lăsată în grija intendentului, care va trebui s-o crească. Prietenii săi, pe care el îi dusese la pieire! Se întreba dacă făcuse bine ceea ce făcuse, dacă nu cumva mersese mai departe decât îi poruncea datoria faţă de ţara lui, din moment ce pedeapsa nu-l lovea numai pe el, din moment ce sentinţa lovea şi în nişte oameni nevinovaţi!

— Nu!… Nu!… Nu mi-am făcut decât datoria! repeta el. Patria înainte de toate, patria mai presus de orice!

Către orele cinci seara, un paznic intră în celulă, puse pe masă cina condamnaţilor, apoi ieşi fără să scoată o vorbă. Totuşi, Mathias Sandorf ar fi vrut să ştie în ce loc se afla, care era fortăreaţa în care erau întemniţaţi. Dar, la această întrebare, preşedintele consiliului de război nu socotise cu

cale să-i răspundă – şi de bună seamă că nici paznicul, care primise cu siguranţă un consemn foarte sever, nu ar fi răspuns.

Condamnaţii abia atinseră cina ce li se servise. îşi ’petrecură tot restul zilei vorbind despre diferite lucruri, despre speranţa că într-o bună zi mişcarea va fi reluată şi dusă până la capăt. Apoi, în mai multe rânduri, reveniră asupra incidentelor acestei afaceri.

— Ştim acum, zise Ladislau Zaltmar, de ce am fost arestaţi şi cum poliţia a aflat totul, după ce a pus mâna pe biletul acela…

— Da, fără îndoială, Ladislau, răspunse contele Sandorf, dar acest bilet, unul din ultimele bilete pe care le-am primit, în ce nâini a căzut mai întâi şi cine a putut face copia aceea?

— Şi după ce au Copiat biletul, adăugă Ştefan Bathory, cum au reuşit să-l descifreze, fără grătar?

— Prin urmare, cu siguranţă că acest grătar ne-a fost furat, măcar pentru o clipă… zise contele Sandorf.

— Furaţi… şi de cine? răspunse Ladislau Zathmar. în ziua când am fost arestaţi, grătarul se afla încă în sertarul biroului din camera mea, căci de-acolo l-au luat agenţii.

Într-adevăr, era un lucru inexplicabil. Că biletul a putut fi găsit legat de aripa porumbelului care-l aducea, că a putut fi copiat înainte de a ajunge la destinaţie, că, în fine, casa în. care locuia destinatarul a putut fi descoperită – toate acestea erau presupuneri ce puteau şi trebuiau admise în cele din urmă. Dar ca fraza criplografiată să fi fost descifrată fără instrumentul ce servise la alcătuirea ei, era un lucru cu neputinţă de înţeles.

— Şi totuşi, acest bilet a fost citit, continuă contele Sandor suntem absolut siguri că a fost citit, şi ca n-a putut fi citit decât cu ajutorul grătarului! Ceea ce a pus poliţia pe urmele complotului a fost biletul acesta; şi toată acuzaţia pe el s-a sprijinit!

— În definitiv, puţin ne interesează acum! zise Ştefan Bathory.

— Ba, dimpotrivă, ne interesează! exclamă contele Sandorf. Poate că am fost trădaţi! Şi dacă a fost un trădător… să nu ştii cine e…

Contele Sandorf se opri. îi veni în minte numele lui Sarcany; dar alungă numaidecât acest gând, fără ca măcar să-l împărtăşească prietenilor săi. Continuară apoi să vorbească, până noaptea târziu, despre toate lucrurile care rămâneau nelămurite din această afacere. A doua zi fură deşteptaţi dintr-un somn adânc de intrarea paznicului. Era dimineaţa penultimei lor zile. Execuţia trebuia să aibă loc peste douăzeci şi patru de ore.

Ştefan Bathory îl întrebă pe paznic dacă s-ar îngădui familiei sale să vină să-l vadă. Paznicul răspunse că n-avea nici un ordin în privinţa aceasta. De altfel, era cu neputinţă ca guvernul să consimtă a da condamnaţilor această ultimă mângâiere, din moment ce procesul fusese instruit în cea mai mare taină până în ziua judecăţii, şi din moment ce numele fortăreţei în care erau întemniţaţi nici măcar nu fusese rostit…

— Cel puţin, putem scrie. Şi vor ajunge scrisorile noastre la destinaţie? întrebă contele Sandorf.

— Am să vă aduc eu hârtie, tocuri şi cerneală, răspunse paznicul, şi vă promit că am să dau guvernatorului în mână scrisorile dumneavoastră.

— Îţi mulţumim, prietene, răspunse contele Sandorf, că faci tot ce îţi stă în putinţă pentru noi. cât despre răsplata pe care ţi-o datorăm…

— Mulţumirile dumneavoastră îmi sunt de ajuns, domnilor, răspunse paznicul, care nu-şi putu ascunde tulburarea.

Acest om cumsecade aduse numaidecât tot ce trebuia pentru scris. Condamnaţii îşi petrecură o parte din zi comunicând ultimele lor dorinţe. Din partea lui Mathias Sandorf toate sfaturile pe care inima iubitoare a unui tată putea să le dea fetiţei lui care rămânea orfană; din partea lui Ştefan Bathory – toată dragostea pe care un soţ şi un tată o putea arăta în cu’vintele de bun rămas adresate

soţiei şi fiului său; din partea lui Ladislau Zathmar – tot ce simţea un stăpân faţă de un vechi servitor şi prieten. în timpul acelei zile, oricât ar fi fost ei de adânciţi în gânduri, de câte ori nu-şi ascuţiră urechile. De câte ori nu căutară să prindă câte un zgomot ce se furişa din depărtare de-a lungul coridoarelor donjonului! De câte ori nu li se păru că uşa celulei se deschide, că li se îngăduia să-şi îmbrăţişeze unul soţia şi fiul, celălalt fiica! Ar fi fost o mare mângâiere, e adevărat... Dar poate că era mai bine că un consemn atât de nemilos îi lipsea de acest ultim rămas bun, că îi cruţa de aceste scene sfâşietoare!

Uşa celulei nu se deschise însă. Fără îndoială că nici doamna Bathory, nici lini său, nici intendentul Lendeck, căruia îi era încredinţată fetiţa contelui Sandorf, nu ştiau unde fuseseră duşi ei după arestarea lor, precum nu ştia nici Borik, care continua să fie deţinut în închisoarea din Triest. Şi pe urmă, desigur că niciunul din ei nu ştia încă ce sentinţă îi lovise pe conducătorii conspiraţiei. De aceea, condamnaţii nu aveau cum să-i mai vadă înainte de executarea sentinţei.

Aşa trecu dimineaţa acelei zile. Uneori, cei trei prieteni stăteau de vorbă. Alteori, rămâneau scufundaţi în gânduri. în astfel de momente, întreaga viaţă a omului li se perinda pe dinaintea ochilor cu o extraordinară intensitate. Propriu-zis, omul nu se reîntoarce în trecut. Tot ceea ce amintirea îi readuce în faţa ochilor îmbracă forma prezentului. Oare să fie aceasta un fel de presimţire a acelei veşnicii în care urmează să intre în curând, a acelei stări de neînţeles şi de necuprins care se numeşte infinit?

Dar dacă Ştefan Bathory şi Ladislau Zathmar se lăsau în voia amintirilor, în schimb Mathias Sandorf era tot timpul muncit de un gând, Era convins că în toată afacerea aceasta misterioasă, era la mijloc, o trădare. Iar pentru un om cu o fire ca a lui, să moară fără să-l fi pedepsit pe trădător, oricine ar fi fost acesta, şi fără măcar să ştie cine îl trădase, însemna o moarte de două ori mai cumplită. Cine găsise

acest bilet care dăduse poliţiei prilejul de a descoperi conspiraţia şi de a aresta pe conspiratori. Cine făcuse rost de mijloacele de a-l citi, cine îl descifrase? Cine îl predase sau îl vânduse poliţiei?… în faţa acestor probleme cu neputinţă de dezlegat, şi în prada unor adevărate friguri contele Sandorf îşi frământa creierul. De aceea, în timp ce prietenii săi scriau sau stăteau muţi ca nişte stane de piatră, el se plimba cu paşi mari şi foarte tulburat prin celulă, ca o fiară închisă în cuşcă. Un fenomen ciudat, dar perfect explicabil prin simplele legi ale acusticei, urma să-i dezvăluie în cele din urmă secretul pe care nu mai nădăjduia să-l afle vreodată. Contele Sandorf se oprise de mai multe ori în dreptul unghiului dintre zidul despărţitor şi peretele dinspre coridorul în care dădeau diferitele celule din acest etaj al donjonului. când ajungea în unghiul acesta, aproape de canatul uşii, i se părea că aude ceva ca un murmur nelămurit de voci îndepărtate. La început nu dădu nici o atenţie faptului; dar deodată auzi rostindu-se un nume – numele său – ceea ce îl făcu să-şi ascută urechile.

Era limpede că în acel loc se producea un fenomen de acustică, asemănător acelora care se pot observa în interiorul galeriilor unor domuri sau sub bolţile de formă elipsoidala. Sunetul, pornind dintr-un punct situat pe una din laturile elipsei, după ce o ia de-a lungul zidurilor, se aude bine în celălalt focar, fără să poată fi auzit însă în niciunul din punctele intermediare. Aşa se explică fenomenul ce se produce în criptele Panteonului din Paris, sub cupola catedralei Sf. Petru din Roma, sau în „whispering gallery”, galeria sonoră a bisericii Sf. Pavel din Londra. în condiţiile acestea, orice cuvânt, chiar rostit cu glas încet într-unul din focarele acestei curbe, se poate auzi foarte limpede în focarul opus.

Era deci neîndoios că două sau mai multe persoane discutau, de pe coridor, fie într-una din celulele situate la celălalt capăt al diametrului elipsei pe care o formează

acest coridor, iar punctul focal se afia chiar lângă uşa celulei în care era închis Mathias Sandorf.

La un senn al contelui Sandorf, ceilalţi doi veniră şi ei lângă uşă. Toţi trei stăteau cu urechile ciulite, ascultând. Câteva frânturi de fraze ajungeau destul de clar la urechea lor – fraze uneori întrerupte de îndată ce vorbitorii se îndepărtau cât de cât de punctul care, prin poziţia lui pe elipsa coridorului, determina producerea acestui fenomen. Şi iată cuvintele pe care le surprinseră la intervale diferite:

— Mâine, după ce va avea loc execuţia, vei fi liber…

— Şi atunci, averea contelui Sandorf va fi împărţită pe din două…

— Dacă nu eram eu, poate că n-ai fi ajuns să poţi descifra acest bilet…

— Şi dacă nu eram eu, care l-am găsit sub aripa porumbelului, nu ţi-ar fi căzut niciodată în mână nici dumitale…

— În fine, nimeni nu va putea bănui că noi suntem aceia cărora poliţia le datorează…

— Şi chiar dacă condamnaţii ar avea acum vreo bănuială…

— Nici rude, nici prieteni, nimerii nu va mai ajunge până la ei…

— Pe mâine, Sarcany… Pe mâine, Silas Toronthal…

Apoi vocile se stinseră şi se auzi zgomotul unei uşi închizându-se.

— Sarcany!… Silas Toronthal exclamă contele Sandorf. Ei!… Eisunt!

Se uita, înlemnit, la prietenii săi, palid ca ceara. Sub apăsarea unui spasm, inima încetase câteva clipe să mai bată. Pupilele-i îngrozitor de dilatate, gâtul său ţeapăn, capul bine înfipt pe umeri, totul trăda în această fire energică o mânie teribilă, împinsă până la ultimele limite.

— Ei!… Mizerabilii!… Ei!… repeta el într-una, aproape răcnind.

În sfârşit, îşi veni în fire; privi în jurul său şi începu să străbată cu paşi mari celula.

— Să fugim!… Să fugim!… striga el. Trebuie să fugim!

Şi omul acesta, care peste câteva ceasuri ar fi mers curajos la moarte, omul acesta care nici măcar nu se gândise să-şi salveze viaţa, omul acesta nu mai avea acum decât un singur gând: să trăiască, să trăiască pentru a-i putea pedepsi pe aceşti doi trădători, Toronthal şi Sarcany!

— Da, răzbunare! strigară Ştefan Bathory şi Ladislau Zalhmar într-un glas.

— Răzbunare, nu!… Dreptate!

Tot sufletul contelui Sandorf era cuprins în aceste cuvinte.

VI. DONJONUL DIN PISINO.

Fortăreaţa din Pisino este una din cele mai curioase mostre din acele formidabile clădiri ridicate în Evul Mediu. Este foarte impunătoare, cu aspectul său feudal, în sălile sale largi şi boltite nu lipsesc decât cavalerii, la ferestrele sale ogivale castelanele îmbrăcate în rochii lungi, înflorate şi cu bonete ascuţite, şi nişte arcaşi sau nişte arbaletieri pe metereze, pe la ferestruicile catapultelor, sau după grilajul din dosul podurilor mobile.

Clădirea este încă în stare perfectă; dar guvernatorul cu uniforma lui austriacă, soldaţii în ţinuta lor de azi, paznicii şi temnicerii care nu mai poartă costumul jumătate galben şi jumătate roşu din alte vremuri aduc o notă discordantă în mijlocul acestor impunătoare rămăşiţe ale unei epoci îndepărtate.

Din donjonul acestei fortăreţe se gândea contele Sandorf, cu câteva ceasuri înaintea execuţiei, să evadeze. Era o încercare nebunească, fără îndoială, din mment ce prizonierii nu ştiau nici măcar unde se află, şi din moment ce nu cunoşteau de loc ţinutul ce trebuiau să-l străbată după ce vor izbuti să evadeze. Şi poate că era bine că nu ştiau toate lucrurile acestea. Căci dacă ar fi ştiut în ce loc se află, cu siguranţă că ar fi dat înapoi în faţa tuturor acestor piedicica să nu le zicem imposibilităţice le stăteau în cale.

Nu doar că provincia aceasta a Istriei n-ar fi prezentat oarecare şanse favorabile unei evadări, căci, în orice

direcţie ar fi luat-o fugarii, în câteva ceasuri puteau ajunge în oricare punct de pe litoral. Şi nu doar că străzile oraşului Pisino ar fi fost atât de straşnic păzite, încât să rişti să fii arestat chiar dintru început. Dar să scapi din această fortăreaţăşi mai ales din donjonul în care erau închişi ei – era un lucru socotit până atunci absolut imposibil. Nimănui nu i-ar fi trecut nici măcar prin gând aşa ceva. Căci iată cum se prezenta donjonul fortăreţei din Pisino.

Acest donjon este clădit pe o terasă, unde oraşul se termină brusc. Dacă te apleci peste parapetul acestei terase, privirea ţi se afundă într-o prăpastie largă şi adâncă, cu pereţi abrupţi, acoperiţi de liane lungi şi încolăcite. Nici o stâncă nu iese în afară din acest perete. Nu există nici trepte pentru a-l putea urca sau coborî. Nici un loc pe care să te poţi opri. Nici un punct pe care să poţi pune piciorul, nicăieri. Nimic altceva decât nişte dungi paralele, capricioase, netede, crăpate, nesigure, care arată clivajul oblic al rocilor, într-un cuvânt, o prăpastie ale cărei adâncuri te atrag, te fascinează, o prăpastie care nu ar mai da înapoi nimic din ceea ce ar înghiţi.

Aci, deasupra acestei prăpăstii, se înalţă unul din zidurile laterale ale donjonului, în care se deschid câteva ferestruici ce luminează celulele diferitelor etaje. Dacă vreun prizonier s-ar fi aplecat în afara uneia din aceste ferestruici, s-ar fi tras înapoi îngrozit dacă ameţeala nu l-ar fi tras cumva în hău. Şi dacă ar fi căzut în această prăpastie, ce s-ar fi întâmplat? Fie că trupul i s-ar fi sfărmat de stâncile de la fund, fie că ar fi fost târât de torentul cu care nu te puteai lupta, când vin apele mari, oricât de bun înotător ai fi.

Această prăpastie este Buco, cum i se zice prin partea locului. În ea se varsă prisosul de apă dintr-un râu, numit Foiba. Acest râu nu-şi găseşte altă ieşire decât printr-o peşteră pe care şi-a săpat-o încetul cu încetul pe sub stânci şi care năvăleşte cu furia unor valuri năpraznice sau a unui puhoi turbat.

Ce curs urmează râul Foiba, trecând astfel pe dedesubtul oraşului, nu se ştie. Unde iese din nou la Suprafaţă, nu se ştie. Nu se cunoaşte nici lungimea, nici înălţimea, nici direcţia acestei peşteri, sau, mai bine zis, a acestui canal, săpat în şist şi în argilă. Cine poate spune dacă apele nu se izbesc de sute de colţuri de stânci sau de o pădure întreagă de stâlpi de piatră ce sprijinesc uriaşa boltă care poartă în spinare fortăreaţa şi oraşul întreg? Câţi va exploratori îndrăz-neţi încercaseră, mai demult, când nivelul nici prea ridicat, nici prea scăzut al apelor permitea să se folosească de o barcă uşoară, să coboare de-a lungul cursu lui Foi bei prin acest pântece întunecat al muntelui; dar bolţile prea joase ale peşterii le-au opus o rezistenţă de netrecut. Aşa că nu se ştia nimic despre acest râu subteran. Poate că se pierdea în vreo groapă căscată undeva în pământ, dedesubtul nivelului Adriaticei. Aşa se prezenta, deci, acest Buco, despre care contele Sandorf nici măcar nu auzise vorbindu-se vreodată. Şi cum o evadare nu putea fi încercată decât prin singura fereastră a celulei care se deschidea deasupra prăpastiei Buco, aceasta ar fi însemnat să meargă la O moarte tot aşa de sigură ca şi cum s-ar fi aşezat în faţa plutonului de execuţie.

Ladislau Zatmar şi Ştefan Bathory nu mai aşteptau decât momentul de a trece la fapte: gata să rămână, dacă era nevoie, şi să se sacrifice pentru a veni în ajutorul contelui Sandorf, sau. gata să-l urmeze, dacă fuga lor n-ar fi pus în primejdie evadarea lui.

— Vom fugi toţi trei, zise Mathias Sandorf, chiar dacă pe urmă va trebui să ne despărţim, când vom fi afară.

Se auzi clopotul din turnul oraşului bătând ora opt seara. Condamnaţii mai aveau încă douăsprezece ore de trăit. Noaptea începea să se lase, o noapte care se anunţa a fi foarte întunecoasă. Norii groşi abia se mişcau, plutind greu prin văzduh. Atmosfera înăbuşitoare, aproape cu neputinţă de respirat, era saturată de electricitate. O furtună năpraznică ameninţa. Fulgerele nu spintecau încă această

masă de vapori, adevărată masă de acumulatori ai fluidului electric, dar încă de pe acum zgomotul înăbuşii al unor bubuituri surde umplea văile munţilor din împrejurimile oraşului Pisino.

O evadare, încercată în asemenea condiţii, ar fi putut prezenta deci oarecare şanse, dacă sub picioarele fugarilor nu s-ar fi căscat o prăpastie necunoscută. Era o noapte neagră, aşa încât n-ar fi fost văzuţi. Era o noapte frământată de tunete, aşa încât n-ar fi fost auziţi. După cum îşi dăduse seama numaidecât contele Sandorf, evadarea nu era posibilă decât prin fereastra celulei. Nici nu se putea gândi să forţeze uşa, să-i spargă scândurile acestea groase, de stejar, întărite cu ferecături de fier. De altfel se auzeau şi paşii unei santinele răsunând pe lespezile coridorului. Şi apoi, chiar dacă ar fi izbutit să forţeze uşa, cum să se descurce prin labirintul fortăreţei. Cum să treacă dincolo de grilajul de la ieşire şi dincolo de podul mobil, care desigur că era păzit straşnic de soldaţi. Cel puţin înspre Buco nu era nici o santinelă. Dar Buco apăra mai bine această parte a donjonului decât ar fi apărat-o un cordon întreg de soldaţi!

Contele Sandorf începu să cerceteze dacă ar fi putut să se strecoare prin fereastra celulei. Această fereastră era înaltă cam de trei picioare şi jumătate şi lată de două picioare, lărgindu-se pe măsură ce se adâncea în zid, care în locul acesta putea avea cam patru picioare. Nişte zăbrele groase de fier, aşezate în formă de cruce, erau, înfipte în pereţi, aproape de nivelul interior. Era deci o fereastră în toată regula, iar nu un coş din scândură, dintre acele ce nu permit să intre lumina de cât de sus. De altfel ar fi fost şi de prisos, căci nici aşa nu puteai vedea prin această deschizătură în prăpastia de la poalele donjonului.

Dacă izbuteai să smulgi sau să dai la o parte zăbrelele, ar fi fost uşor să te strecori prin această fereastră, care semăna destul de bine cu o ferestruică pentru arcaşi, tăiată în zidul unei cetăţi. Dar după ce ar fi dat la o parte

zăbrelele, cum ar fi putut coborî fugarii, de-a lungul zidului perpendicular al donjonului cu o scară. Nu aveau nici o scară şi nici nu ar fi avut din ce să şi-o facă. Să întrebuinţeze cearşafuri, n-aveau decât nişte pături groase de lână, aruncate pe salteaua aşternută pe o ramă de fier, prinsă în pereţii celulei. Ar fi fost deci cu neputinţă să fugă prin această fereastră, dacă contele Sandorf n-ar fi remarcat că un fel de lanţ, sau mai degrabă un cablu de fier ce spânzura în afara donjonului, ar fi putut uşura evadarea.

Acest cablu era conductorul paratrăsnetului, fixat de vârful acoperişului şi coborând de-a lungul zidului care se înălţa deasupra prăpastiei Buco.

— Vedeţi cablul acestazise contele Sandorf. Trebuie s-avem curajul să ne servim de el, ca să evadăm.

— Curaj avem, răspunse Ladislau Zathmar, dar oare o să avem şi destulă putere?

— N-are importanţă, răspunse Ştefan Bathory. Dacă n-avem destulă putere, vom muri cu câteva ceasuri mai de vreme şi-atâta tot!

— Nu trebuie să murim, Ştefane, zise contele Sandorf. Ascultaţi-mă ce vă spun şi fiţi atenţi la vorbele mele: dacă am avea o frânghie, n-am şovăi nici o clipă să o legăm şi să ne dăm drumul pe ea în jos, nu-i aşa. Dar cablul acesta este mai bun decât o frânghie, chiar prin faptul că nu se bălăngăne, aşa că şi coborârea ne va fi mai uşoară. Fără îndoială că este fixat de zid prin cârlige de fier, ca orice conductor de paratrăsnet. Aceste cârlige vor fi tot atâtea puncte fixe, pe care picioarele noastre vor putea găsi un sprijin. Odată ce acest cablu este fixat de zid, nu ne vom mai putea teme că ne vom legăna în gol. Nici de ameţeală nu trebuie să ne fie frică, din moment ce e noapte şi nu vedem nimic dedesubtul nostru. Numai să putem ieşi pe această fereastră, şi, cu puţin sânge rece şi curaj, putem fi liberi! Că îţi rişti viaţa – asta se poate. Dar chiar dacă n-ai avea şanse decât zece la sută, ce importanţă mai are, când ştim că mâine dimineaţă, dacă paznicii ne mai găsesc în

această celulă, şansele noastre de a muri sunt de sută la sută!

— Aşa e, zise Ladislau Zathmar.

— Unde duce cablul acestaântrebă Ştefan Bathory.

— În vreun puţ, fără îndoială, răspunse contele Sandorf, în orice caz, în afara donjonului… şi asta e tot ce ne trebuie. Nu ştiu şi nu vreau să mă gândesc decât la un singur lucru: că la capătul acestui cablu ne aşteaptă libertatea… poate!

Contele Sandorf nu se înşela când spunea că, din loc în loc, conductorul paratrăsnetului trebuie să fie prins de zid cu cârlige. Asta însemna că fugarii ar fi putut coborî cu mai multă uşurinţă, căci cârligele de fixare erau tot atâtea trepte de care s-ar putea sprijini ca să nu alunece prea repede. Dar ceea ce nu ştiau ei era că dincolo de marginea platoului pe care era zidit acest donjon, cablul de fier nu mai era fixat, ci era lăsat în voie, şi că extremitatea lui de jos se înfunda chiar în apele Foibei, care la acea dată crescuseră în urma unor ploi. În fundul acestui horn, unde erau siguri că vor găsi pământ solid, îi aştepta torentul care se rostogolea vijelios în peştera Buco. De altfel, chiar dacă ar fi ştiut, ar fi renunţat oare să încerce să evadeze? Nu!

— Dacă e să „murim, ar fi zis Mathias Sandorf, să murim după ce vom face tot ce ne stă în putinţă ca să scăpăm de la moarte!”

În primul rând însă trebuia deschisă trecerea prin fereastră. Zăbrelele trebuiau smulse. Dar cum puteau să le smulgă fără să aibă un cleşte, fără să aibă o rangă, fără să aibă o sculă oarecare? Prizonierii n-aveau nici măcar un cuţit.

— Ceea ce ne mai rămâne după aceea este doar greu, dar nu imposibil, zise Mathias Sandorf. Ceea ce pare a fi, însă, imposibil, este să ieşim de-aici. Totuşi, să încercăm!

Zicând acestea, contele Sandorf se urcă până la fereastră, apucă zdravăn cu o mână zăbrelele şi văzu că poate n-ar fi nevoie de o sforţare prea mare, ca să le smulgă. Într-adevăr, zăbrelele de fier jucau puţin în scobiturile lor. Piatra

în care erau înfipte era roasă la colţuri şi deci nu mai opunea decât o rezistenţă destul de mică. Cablul paratrăsnetului trebuia, desigur, să fi fost în proaste condiţii de conductibilitate, fiindcă nu fusese reparat niciodată. Probabil că scânteile curentului, atrase de fierul zăbrelelor, au atacat şi zidul – şi se ştie că puterea curentului este, ca să zicem aşa, infinită. De aceea era roasă piatra în jurul scobiturilor în care erau înfipte în zid capetele zăbrelelor, de aceea piatra devenise aproape spongioasă, ca şi cum ar fi fost ciuruită de milioane de puncte electrice.

Cel care dădu în câteva cuvinte explicaţia acestui fenomen, de îndată ce îl observă şi el, fu Ştefan Bathory. Dar nu era vorba să stea şi să se explice, ci să se pună cu toţii pe treabă, fără să mai piardă nici un moment. Dacă reuşeau să scoată din zid capetele zăbrelelor, după ce ar fi lărgit cumva scobiturile în care erau înfipte, poate că le-ar fi fost uşor apoi să împingă zăbrelele până afară – căci în afară fereastra se lărgea tot mai mult – şi apoi să le dea drumul să cadă în gol. Zgomotul căderii lor nu putea fi auzit în mijlocul acestor bubuituri prelungi ale tunetului, care răsunau acum din ce în ce mai des şi mai aproape de pământ.

— Dar nu putem sparge această piatră cu mâinile! zise Ladislau Zalhmar.

— Nu, răspunse contele Sandorf. Ne-ar trebui o bucată de fier, un cuţit…

Aveau nevoie, într-adevăr, de aşa ceva. Oricât de fărâmicios era peretele în jurul scobiturilor, unghiile s-ar fi rupt, degetele ar fi sângerat, dacă ar fi încercat să-l sfarme, aşa, fără nici o unealtă. N-ar fi izbutit în nici un fel, dacă n-ar fi întrebuinţat măcar un cui. Contele Sandorf privi în jurul său la lumina slabă ce pătrundea în celulă, prin crăpătura uşii, de pe coridor. Pipăi cu mâna pereţii, sperând să găsească un cui bătut în zid. Dar nu găsi nimic. Atunci îi trecu prin minte ideea că, poate, n-ar fi fost imposibil să demonteze unul din picioarele paturilor de fier, prinse în

zid. Toţi trei se puseră pe treabă, şi în curând Ştefan Bathory îi opri din lucru pe ceilalţi doi, strigându-i încet. Nitul uneia din lamele metalice care, împletite, formau fundul patului, cedase. Era de ajuns deci să apuce această lamă de capătul rămas liber şi să o îndoaie de câteva ori, ca s-o desprindă din armătură. Ceea ce şi făcură numaidecât. Contele Sandorf avea acum în mâini o lamă de fier, lungă de cinci degete şi lată de un deget, pe care o înfăşură la un capăt cu cravata sa. Apoi se întoarse lângă fereastră şi începu să sfărâme marginea dinafară a scobiturilor. Operaţia aceasta nu se putea face fără zgomot. Dar din fericire, bubuitul tunetului îl acoperea. când furtuna se potolea pentru un moment, contele Sandorf se oprea puţin, apoi îşi relua numaidecât lucrul, care mergea destul de repede. Ştefan Bathory şi Ladislau Zathmar stăteau lângă uşă, ascultau şi îi dădeau de veste să se oprească din lucru, când paznicul se apropia de celulă.

Deodată, un „sssst! „ scăpă de pe buzele lui Ladislau Zathmar. Mathias Sandorf se opri.

— Ce este? întrebă Ştefan Bathory.

— Ascultă, făcu Ladislau Zathmar.

Tocmai îşi pusese urechea în focarul curbei elipsoidale: se producea iarăşi acelaşi fenomen de acustică, ce dezvăluise prizonierilor secretul trădării.

Iată frânturile de frază pe care le putură prinde, la intervale scurte:

— Mâine. pus… libertate…

— Da… pus… libertate… şi…

—.după execuţie… Apoi… caută pe tovarăşul meu, Zirone, care trebuie să mă aştepte în Sicilia…

— N-ai stat prea mult în donjonul acesta din… Cei care vorbeau erau, fără îndoială, Sarcany şi vreun paznic. Ba Sarcany mai pronunţase şi numele unui oarecare Zirone, care trebuie să fi fost amestecat în toată afacerea asta, nume pe care Mathias Sandorf avu grijă să-l reţină.

Din nefericire nu putură auzi ultimul cuvânt, care le-ar fi fost atât de folositor prizonierilor să-l ştie. Către sfârşitul ultimei fraze izbucnise o bubuitură puternică de tunet şi, în timp ce curentul electric se scurgea de-a lungul conductorilor paratrăsnetului, un mănunchi de scântei scăpărară din lama de metal pe care contele Sandorf o ţine în mână. Dacă lama n-ar fi fost înfăşurată în bucata aceea de mătase, fără îndoială că Mathias Sandorf ar fi fost atins de curent. Ultimul cuvânt, numele acestui donjon, se pierduse în puternicul bubuit de tunet. Prizonierii nu-l putuseră auzi. Şi totuşi, cât de mult ar fi sporit şansele unei evadări în nişte condiţii atât de grele, faptul că ar fi ştiut în ce fortăreaţă se aflau închişi şi prin ce ţinut trebuiau să fugă.

Contele Sandorf se apucă din nou de lucru. Din patru scobituri, trei erau acum roase şi lărgite, astfel încât capetele zăbrelelor puteau ieşi uşor. Continuară lucrul la lumina fulgerelor ce brăzdau necontenit văzduhul. la ora zece şi jumătate, operaţia era terminată cu totul. Zăbrelele scoase din zid puteau acum aluneca prin deschizătura ferestrei. Era destul să le împingi, ca să cadă în afara zidului. Ceea ce şi făcură, de îndată ce Ladislau Zathmar auzi santinela îndepărtându-se spre capătul coridorului. Zăbrelele împinse în afară se rostogoliră în gol. Furtuna tocmai se potolise pentru câtva timp. Contele Sandorf îşi ascuţi urechea, ca să audă zgomotul ce trebuie să-l facă acest obiect greu lovindu-se de pământ. Dar nu auzi nimic.

— Donjonul trebuie să fie zidit pe vreo stâncă înaltă ce domină toată valea, trase concluzia Ştefan Bathory.

— Puţin interesează înălţimearăspunse contele Sandorf. Cablul paratrăsnetului trebuie neapărat să atingă undeva pământul, căci altminteri n-ar funcţiona. Aşa că vom putea atinge şi noi pământul, fără să riscăm să ne prăbuşim în gol!

Raţionamentul era just în general, dar fals în particular, căci extremitatea paratrăsnetului se scufunda în apele

Foibei.

În sfârşit, acum că fereastra era liberă, momentul evadării sosise.

— Prieteni, zise Mathias Sandorf, iată cum vom proceda. Eu sunt cel mai tânăr şi, cred, cel mai voinic. Aşa că eu sunt primul care trebuie să încerc să cobor de-a lungul acestui cablu de fier. în caz că vreun obstacol, pe care nu-l putem prevedea, mă va împiedica să ajung până jos, poate că voi avea destulă putere să mă urc din nou până la fereastră, la două minute după mine, tu, Ştefane, te vei strecura prin deschizătura asta şi mă vei urma. După alte două minute, dumneata Ladislau vei veni după noi. Când vom fi toţi trei la poalele donjonului, vom acţiona după împrejurări.

— Te vom asculta, Mathias, răspunse Ştefan Bathory. Vom face tot ce ne vei spune tu să facem, vom merge unde ne vei spune tu să mergem. Dar nu vrem să iei asupra ta tot riscul…

— Viaţa noastră nu valorează cât a dumitale, adăugă şi Ladislau Zathmar.

— Existenţa noastră are aceeaşi valoare în faţa unui act de dreptate pe care trebuie să-l îndeplinim, răspunse contele Sandorf. Şi dacă unul singur din noi va supravieţui, el va fi acela care va trebui să facă dreptate îmbrăţişaţi-mă, prieteni.

Cei trei bărbaţi se îmbrăţişară cu căldură, şi parcă această îmbrăţişare le dădu puteri şi mai mari. Apoi, în timp ce Ladislau Zathmar făcea de pază la uşa celuiei, contele Sandorf se strecură prin deschizătura ferestrei. în clipa următoare era suspendat în aer. Apoi, strângând între genunchi cablul de fier, se lăsă să alunece încet-încet, căutând cu piciorul cârligele de fixare, ca să se sprijine o clipă de ele. în momentul acela, furtuna izbucni din nou cu o violenţă extraordinară. Nu ploua, dar era un vifor înspăimântător. Fulgerele urmau unul după altul. Zigzagurile lor se încrucişau deasupra donjonului, care le atrăgea prin poziţia sa izolată pe o mare înălţime. Vârful

paratrăsnetului strălucea într-o lumină alburie, pe care curentul o aduna aici sub forma unui mănunchi de scântei, iar vergeaua de metal se clătina sub loviturile vijeliei. Ne putem lesne închipui ce primejdios lucru era să te agăţi de acest conductor prin care se scurgea într-una curentul electric, ce se pierdea apoi în şuvoaiele din prăpastia Buco. Dacă paratrăsnetul era în bună stare, nu era nici un pericol să fii lovit, căci extrema conductibilitate a metalului în comparaţie cu cea a corpului omenesc, care este infinit mai mică, trebuia să-l apere pe îndrăzneţul agăţat de acest cablu. Dar dacă vârful paratrăsnetului ar fi fost cât de cât tocit, sau dacă acest cablu ar fi avut vreo scurgere, sau dacă ar fi fost rupt undeva în partea de jos, cei doi curenţi, pozitiv şi negativ, întâlnindu-se o electrocutare ar fi fost foarte posibilă chiar fără să aibă loc lovitura de trăsnet, adică numai datorită tensiunii curentului acumulat în aparatul defectat.

Contele Sandorf îşi dădea seama de primejdia la care se expunea. Dar un sentiment mai puternic de cât instinctul de conservare îl făcea să învingă orice teamă. Cobora încet, prevăzător, în mijlocul descărcărilor electrice care îl învăluiau din toate părţile. Piciorul său căuta, de-a lungul zidului, fiecare cârlig de fixare şi se odihnea o clipă. Apoi, când un fulger uriaş lumina prăpastia căscată dedesubtul lui, încerca zadarnic să-i pătrundă cu privirea adâncimea. în felul acesta a fost ucis Richeman, în 1753, de o scânteie mare cât pumnul, deşi se afla la o oarecare distanţă de paratrăsnetul al cărui cablu de scurgere îl întrerupsese. (n. a.);

După ce contele Sandorf coborâse astfel vreo şaizeci de picioare de la fereastra celulei, simţi un punct de sprijin mai sigur. Era un fel de banchetă, lată de câteva degete, care ieşea afară din zid. cât despre conductorul paratrăsnetului, acesta nu se termina aci, ci cobora mai departe. De fapt – ceea ce fugarul nu avea de unde şti – începând din locul acesta cablul nu mai era fixat, ci, aci aluneca de-a lungul

peretelui de stâncă, aci se legăna în hău, aci se lovea de câte un colţ de stâncă povârnit peste prăpastie.

Contele Sandorf se opri ca să mai răsufle. Picioarele i se odihneau acum pe marginea banchetei, continuând însă să se ţină cu mâinile de cablul de fier. Pricepu că ajunsese la temelia donjonului, dar încă nu-şi putea da seama la ce înălţime se afla deasupra văii. „Trebuie să Fie foarte adâncă valea”, se gândi el. într-adevăr, câteva păsări mari, îngrozite, târâte de furtună în lumina orbitoare a fulgerelor, zburau în jurul lui bătând deznădăjduite din aripi, şi, în loc să se înalţe, se afundau tot mai mult în hău, ceea ce însemna că dedesubtul lui se afla o prăpastie îngrozitoare. în clipa aceea auzi un zgomot deasupra lui. La lumina unui fulger, contele Sandorf văzu nelămurit o matahală desprinzându-se de zid. Era Ştefan Bathory, care se strecura afară prin fereastră. Apucase conductorul paratrăsnetului şi îşi dădea drumul, încet, să ajungă până la locul unde Se găsea Mathias Sandorf. Acesta îl aştepta, sprijinindu-se solid cu picioarele de marginea banchetei de piatră. Acolo, Ştefan Bathory va trebui să se oprească şi el, în timp ce prietenul său va continua să coboare. Peste câteva clipe, cei doi erau unul lângă altul, susţinuţi de această banchetă. când bubuiturile tunetului mai încetară, putură să vorbească şi să se audă unul pe altul.

— Şi Ladislau? întrebă contele Sandorf.

— Va fi şi el aci peste un minut.

— Totul e în ordine acolo sus?

— În ordine.

— Bine. Eu îi fac loc lui Ladislau, iar tu, Ştefane, vei aştepta aici până vine şi el. Ne-am înţeles?

În momentul acela, lumina unui fulger uriaş îi învălui pe amândoi. Simţiră cum curentul ce se scurgea prin cablu parcă îi pătrunde până în măduva spinării şi ei crezură că fuseseră trăsniţi.

— Ma… Mathias!… strigă Ştefan Bathory, cuprins de o groază pe care nu şi-o mai putea stăpâni.

— Haide, curaj!… Eu cobor!… Urmează-mă, zise contele Sandorf.

Apucase cablul, pentru a-şi da drumul să alunece până la cârligul următor, unde voia să se oprească, să-şi aştepte tovarăşul. Deodată se auziră nişte strigăte dinspre partea de sus a donjonului. Păreau că vin de la fereastra celulei. Apoi auziră mai lămurit:

— Fugiţi!

Era vocea lui Ladislau Zatmar. După aceea se zări o lumină vie, urmată de o detunătură seacă şi fără ecou. De astă dată nu mai era linia frântă a unui fulger brăzdând bezna, nu mai era lumina fulgerului spintecând văzduhul. Era un foc de armă tras la întâmplare, desigur, de la vreo ferestruică a donjonului. Fie că fusese un simplu semnal al paznicilor, fie că fusese un glonţ tras după fugari, sigur era însă că evadarea fusese descoperită. De fapt, santinela, auzind un zgomot suspect, dăduse alarma, şi cinci sau şase paznici năvăliseră în celulă. Lipsa celor doi arestaţi fu observată numaidecât, iar starea ferestrei dovedea că ei nu putuseră fugi decât pe aici. Atunci dăduse alarma Ladislau Zalhmar, scoţându-şi capul pe fereastra celulei, înainte ca paznicii să-l poată împiedica.

— Nenorocitul! exclamă Ştefan Bathory. Să-l părăsim!… Mathias!… Să-l părăsim…!

Se auzi o a doua împuşcătură. De astă dată, detunătura se confundă cu bubuiturile tunetului.

— Dumnezeu să-l aibă în pazărăspunse contele Sandorf! Dar trebuie să fugim… măcar de-ar fi numai ca să-l răzbunăm!… Vino, Ştefane, vino!

Era chiar timpul. Alte ferestre, de la etajele de jos ale donjonului, se deschiseseră. Alte focuri de armă le luminau. Se auziră zgomote de voci şi strigăte. Oare nu cumva paznicii, urmărindu-i de-a lungul banchetei ce mergea de jur împrejurul donjonului, urmau să taie retragerea fugarilor. Şi nu puteau fi atinşi, oare, de gloanţele trase dintr-o altă parte a donjonului?

— Vino! strigă încă o dată contele Sandorf.

Şi îşi dădu drumul să alunece de-a lungul cablului de fier, urmat numaidecât de Ştefan Bathory.

Atunci cei doi fugari văzură că acest cablu spânzura în golul ce se deschidea dedesubtul lor. Nu mai exista nici un punct de sprijin, nici un cârlig de fixare, ca să te mai odihneşti sau să mai răsufli. Erau părăsiţi în voia acestui cablu care se legăna şi le jupuia mâinile. Coborau strângându-l între genunchi, fără să se mai poată opri, în timp ce gloanţele şuierau trecând pe lângă urechile lor. Timp de un minut alunecară aşa, pe o lungime de mai bine de optzeci de picioare, întrebându-se dacă nu cumva prăpastia în care se prăvăleau era o prăpastie fără fund. începură să audă dedesubtul lor mugetele furioase ale unui puhoi de apă. Pricepură îndată: conductorul paratrăsnetului dădea într-un torent!

Dar, ce puteau să facă! Ar fi voit să urce din nou, căţărându-se pe cablu, dacă ar mai fi avut putere să ajungă până la temelia donjonului. De altfel, dacă era să aleagă între o moarte sau alta, tot mai bună era moartea care îi aştepta în această prăpastie. în acel moment izbucni um bubuit îngrozitor, în mijlocul unei puternice descărcări electrice. Deşi vergeaua paratrăsnetului din vârful donjonului nu fu atinsă direct, totuşi tensiunea curentului fu atât de mare de astă dată, încât la trecerea lui conductorul se roşi ca focul, ca un fir de platină sub descărcarea unei baterii sau a unei pile.

Ştefan Bathory, scoţând un ţipăt de durere, dădu drumul cablului, Mathias Sandorf îl văzu trecând în cădere pe lângă el, aproape atingându-l, şi prăbuşindu-se în gol, cu braţele întinse. Trebui să dea drumul şi el cablului de fier care îi ardea mâinile, şi se prăvăli de la o înălţime de mai bine de patruzeci de picioare în torentul Foibei, în fundul acestei prăpăstii necunoscute, Buco.

VII. TORENTUL FOIBE.

Era cam ora unsprezece seara. Norii învolburaţi se prefăcură acum în ploi torenţiale, cu nişte boabe uriaşe de grindină care mitraliau apele Foibei şi răpăiau lovindu-se de stâncile din apropiere. împuşcăturile pornite de la ferestruicile donjonului încetaseră. La ce bun să strice degeaba atâtea gloanţe pe fugari. Foiba nu putea da înapoi decât nişte cadavre, dacă nu cumva le înghiţise pentru totdeauna!

De-abia se scufundase în vârtejurile torentului, că Mathias Sandorf se şi simţi tras înăuntrul peşterii Buco, cu o putere căreia era cu neputinţă să i te împotriveşti. În câteva clipe trecu de la lumina puternică a descărcărilor electrice care umpleau fundul prăpăstii la bezna cea mai adâncă. Mugetul apelor înlocuise lumina fulgerelor şi bubuiturile tunetului. În peştera aceasta nu pătrundea nimic, nici zgomotele, nici lumina.

— Ajutor…!

Cel care strigase era Ştefan Bathory. Apa rece îl readusese în simţiri. Dar puterile îl părăsiseră, nu se mai putea ţine la suprafaţă, şi cu siguranţă că s-ar fi înecat, dacă un braţ vânjos nu l-ar fi apucat chiar în clipa când era să se dea la fund.

— Sunt aici… Ştefane!… Nu te teme!

Contele Sandorf îl sprijinea cu o mână, în timp ce cu cealaltă înota.

Situaţia era cât se poate de desperată. Ştefan Bathory de-abia se mai putea ajuta cu braţele, pe jumătate paralizate din pricina curentului electric. Dacă, în contact cu apa rece, arsura mâinilor se potolise simţitor, în schimb starea de amorţire în care se găsea nu-i îngăduia să se servească de ele. Dacă, contele Sandorf, care lupta din greu cu valurile, l-ar fi părăsit o singură clipă, de bună seamă că ar fi fost înghiţit numaidecât de ape. Mai era apoi şi această nesiguranţă totală în ce priveşte direcţia pe care o lua acest torent, în ce parte a ţinutului dădea, în ce râu sau în ce mare se vărsa. Chiar dacă Mathias Sandorf ar fi ştiut că

acest râu era Foiba, situaţia lui n-ar fi fost mai puţin desperată, pentru că nimeni nu ştia unde se varsă apele ei învolburate. Sticlele înfundate care fuseseră aruncate la intrarea peşterii nu mai apăruseră niciodată în vreun alt râu al peninsulei istriene, fie că se spărseseră pe drum de-a lungul acestui gang întunecat, fie că aceste şuvoaie l-ar fi târât în vreo râpă fără fund.

În timpul acesta, fugarii erau duşi de apă cu mare repeziciune, fapt care îi ajuta să se susţină mai uşor la suprafaţa apei. Ştefan Bathory îşi pierduse cunoştinţa. Era ca un corp fără viaţă în mâinile contelui Sandorf. Acesta se. zbătea pentru amândoi, dar îşi dădea seama că puterile îl vor părăsi în curând. Primejdiilor de a fi izbit de vreo stâncă, de pereţii peşterii sau de stalactitele bolţii li se adăugau altele şi mai mari: în primul rând, primejdia de a fi prins într-unul din acele vârtejuri pe care le formau numeroasele vâltori, acolo unde o cotitură bruscă a peretelui stăvilea şi schimba cursul firesc al apei.

De zeci de ori se simţi contele Sandorf apucat, împreună cu prietenul său, de câte o asemenea vâltoare, care îi trăgea cu o putere extraordinară, printr-un efect de Maelstorm. înlănţuiţi atunci într-o mişcare rotitoare, apoi azvârliţi ca din praştie către marginea vâltorii, ei nu izbuteau să mai iasă de acolo decât în momentul când vârtejul se mai potolea. O jumătate de oră se scurse astfel, în luptă cu moartea care-i pândea în fiecare minut, în fiecare secundă. Mathias Sandorf, înzestrat cu o putere supraomenească, încă nu slăbise cu totul. La urma urmei îi părea bine că prietenul său îşi pierduse aproape cu totul cunoştinţa. Dacă ar fi fost treaz, dacă şi-ar fi păstrat instinctul de conservare, s-ar fi zbătut, şi contele Sandorf ar fi trebuit să mai lupte şi cu el. Şi atunci, fie că ar fi fost silit să-l părăsească, fie că s-ar fi înecat amândoi. Dar situaţia aceasta nu continuă prea mult. Puterile începeau să-l lase din ce în ce mai mult. în unele momente, în timp ce ridica deasupra apei capul lui Ştefan Bathory, al său se afunda sub

stratul lichid. Respiraţia i se oprea brusc. Sufla din greu, se sufoca, trebuia să facă eforturi ca să nu se asfixieze. De câteva ori trebui chiar să dea drumul prietenului său, al cărui cap se dădea la fund numaidecât; dar de. fiecare dată izbuti să-l apuce din nou. Şi toată lupta asta trebuia s-o ducă în mijlocul puhoiului puternic al apelor care, după ce se umflau în unele porţiuni mai înguste ale canalului, năvăleau apoi descătuşate şi se spărgeau de stânci cu un vuiet asurzitor. un braţ de mare între două insule din nord-vestul Norvegiei, şi ale cărui ape cu vârtejuri au fost mult timp socotite ca fiind cele mai periculoase din lume.

În curând, contele Sandorf se socoti pierdut. Corpul lui Ştefan Bathory îi scăpă din mână definitiv. Cu o ultimă sforţare, încercă s-ă-l apuce din nou… Nu-l mai găsi, şi el însuşi se scufundă în straturile de jos ale şuvoiului. Deodată, o izbitură puternică îi sfâşie umărul. întinse mâna, instinctiv, şi degetele sale se agăţară de nişte rădăcini, care pluteau pe ape. Erau rădăcinile unui trunchi de copac, luat de torent. Mathias Sandorf se agăţă cu desperare de această epavă şi reveni la suprafaţa Foibei. Apoi, în timp ce cu o mână se ţinea de rădăcini, cu cealaltă îşi căută prietenul. într-o clipă, Ştefan Bathory fu înhăţat de braţ şi, după mari sforţări, urcat pe acest trunchi de pom, pe care luă loc şi Mathias Sandorf. Pentru moment erau în afara pericolului imediat de a se îneca, dar rămâneau legaţi de însăşi soarta acestei epave, lăsată în voia puhoaielor Foibei. Contele Sandorf îşi pierduse pentru o clipă cunoştinţa. De aceea, când îşi veni în fire, prima sa grijă fu să se asigure că Ştefan Bathory nu putea să alunece de pe trunchiul de pom. De altfel, pentru mai multă precauţie, el se aşează la spatele lui, aşa încât să-l poată susţine. Aşezat astfel, el avea privirea îndreptată înainte, pentru ca, dacă vreo rază de lumină ar fi pătruns în peşteră, să o poată zări şi să vadă încotro se îndreaptă apele la ieşirea din peşteră. Dar nimic nu arăta că s-ar fi apropiat de capătul cacestui canal care nu se mai sfârşea.

Totuşi, situaţia fugarilor se îmbunătăţise întrucâtva. Trunchiul de copac avea o lungime de vreo zece picioare, iar rădăcinile, plutind pe ape, trebuiau să-l împiedice să se răstoarne brusc. Dacă nu se izbea de ceva, stabilitatea sa părea asigurată. Cât despre viteza lui, ea nu putea fi mai mică de trei leghe pe oră, întrucât era egală cu viteza torentului care îl ducea.

Mathias Sandorf îşi recăpătase sângele rece. încercă atunci să-şi readucă la viaţă prietenul, care îşi sprijinea capul pe genunchii lui. Văzu că inima continua să-i bată, dar că abia mai respira. îşi lipi buzele de gura lui şi începu să-i sufle puţin aer în plămâni. Cine ştie, poate că primele atacuri de asfixie nu îi provocaseră în organism tulburări prea mari!

Într-adevăr, Ştefan Bathory făcu în curând o uşoară mişcare. Câteva expiraţii mai accentuate îi întredeschiseră buzele. în sfârşit izbuti să lege câteva cuvinte:

— Soţia mea!... Băiatul meu!... Mathias!... Toată viaţa lui era cuprinsă în aceste cuvinte.

— Ştefane, mă auzi?... Mă auziântrebă contele Sandorf, care trebuia să ţipe ca să se facă auzit, din pricina mugetelor torentului ce umpleau boitele peşterii Buco.

— Da... da... Te aud... Vorbeşte... Vorbeşte... Dă-mi mâna încoace...

— Ştefane, deocamdată nu maisuntem în pericol, îi spuse contele Sandorf. Suntem duşi de o epavă... Unde?... Nu pot să spun, dar cel puţin epava nu ne va părăsi!

— Dar donjonul? suntem departe de el acum. Ei cred, desigur, că ne-am găsit moartea în apele acestei prăpăstii şi desigur că nu se mai gândesc să ne urmărească aici! Oriunde s-ar vărsa acest torent, într-un râu sau în mare, noi vom ajunge acolo, şi vom ajunge vii. Să nu-ţi pierzi curajul, Ştefane! Eu am să veghez asupra ta. Mai odihneşte-te şi recapătă-ţi puterile, de care vei avea nevoie în curând. Peste câteva ceasuri vom fi salvaţi. Vom fi liberi!

— Şi Ladislau, murmură Ştefan Bathory. Mathias Sandorf nu răspunse. Ce ar fi putut să răspundă Ladislau Zathmar, după ce dăduse strigătul acela de alarmă pe fereastra celulei, desigur că fusese pus în imposibilitate de a mai fugi. Prietenii săi nu mai puteau să facă nimic pentru el!

În timpul acesta, Ştefan Bathory simţi din nou că nu are putere să-şi învingă toropeala care îl cuprinsese. Dar Mathias Sandorf veghea asupra lui, gata de orice sacrificiu, gata chiar să părăsească epava, dacă ea s-ar fi sfărâmat de unul din acele obstacole pe care era cu neputinţă să le ocoleşti în mijlocul acestei bezne desăvârşite. Trebuie să fi fost ceasul două dinspre ziuă, când viteza torentului, şi prin urmare şi aceea a trunchiului de copac, părea că se micşorează destul de simţitor. Fără îndoială, canalul începea să se lărgească, iar apele, găsind trecerea mai liberă printre pereţii peşterii, curgeau cu o iuţeală mai mică. Din faptul acesta se putea trage concluzia că extremitatea acestei trecători subterane nu putea fi departe. în acelaşi timp însă, dacă pereţii se îndepărtau, în schimb bolta cobora tot mai mult. când ridică mâna, contele Sandorf putu să atingă şisturile neregulate ce atârnau deasupra capului său. Uneori mai auzea câte un zgomot ciudat: pesemne că o rădăcină a copacului, ridicată drept în sus, atingea bolta cu vârful său. Din pricina aceasta, trunchiul, care se bălăbănea şi a cărei direcţie se schimba mereu, era într-una zdruncinat cu putere. Lovit de curent şi învârtit pe loc, trunchiul se răsucea şi fugarii se temeau să nu fie smulşi de pe el.

După ce acest pericol, care se repetă de câteva ori, fu înlăturat, mai rămânea un altul, la ale cărui urmări se gândea acum contele Sandorf: bolta peşterii era din ce în ce mai joasă. încă de pe acum trebuia să se dea brusc pe spate, de îndată ce mâna lui întâlnea câte o stalactită ce cobora mai mult din boltă. Va trebui, deci, să se scufunde din nou sub apă. El ar mai putea încerca, dar prietenul său cum să-l mai sprijinească pe sub apăşi dacă acest canal

subteran ar fi continuat tot aşa pe o porţiune mai lungă, oare va mai fi cu putinţă să iasă din el cu viaţă? Nu. Şi după ce înfruntase până acum moartea de atâtea ori, de astă dată n-ar mai fi putut scăpa cu viaţă!

Mathias Sandorf simţea, oricât de energic ar fi fost, că groaza îi îngheţa inima. Pricepea că se apropia momentul suprem. Rădăcinile trunchiului se izbeau tot mai tare de stâncile bolţii, şi din când în când trunchiul se afunda atât de adânc, încât apa îl acoperea cu totul.

„Cu toate acestea, îşi zicea contele Sandorf, gura peşterii nu mai poate fi departe!” Şi căuta să vadă dacă nu cumva, prin întunericul din faţa lui, se strecura vreo rază de lumină. Poate că la ora asta începea să mijească de ziuă, poate că afară nu mai e atât de întuneric. Poate că fulgerele mai luminau încă spaţiul de dincolo de Buco. în cazul acesta ar fi pătruns puţină lumină şi în acest canal, care ameninţa să nu mai poată cuprinde toate apele Foibei. Dar, nimic. Mereu aceeaşi beznă adâncă şi aceleaşi mugete de ape, a căror spumă rămânea neagră din pricina întunericului!

Deodată – o izbitură grozavă. Trunchiul de copac se lovise cu capătul dinainte de o stâncă uriaşă ce cobora din boltă. Din pricina izbiturii, trunchiul se scufundă complet. Contele Sandorf însă nu-i dădu drumul. Cu o mână se agăţă cu disperare de rădăcină, iar cu cealaltă îşi apucă prietenul, tocmai în clipa când era să fie târât de curent. Apoi se lăsă dus o dată cu el de învălmăşagul de ape care se izbeau acum de boltă.

Aceasta ţinu aproape un minut. Mathias Sandorf crezu că erau pierduţi. Instinctiv, îşi reţinu respiraţia, spre a-şi economisi puţinul aer care îi mai rămăsese încă în plămâni. Deodată, deşi stătea cu pleoapele închise, avu impresia – că prin masa lichidă vede o lumină vie. Fusese un fulger, urmat numaidecât de bubuitul tunetului. În sfârşit ajunseseră la lumină!

Într-adevăr, Foiba, după ce scăpase din acest canal întunecat, îşi reluase cursul sub cerul liber. Dar spre ce

punct al litoralului se îndreptaân ce mare se vărsaaceasta rămânea întrebarea de nerezolvat, întrebarea de care atârna însăşi viaţa lor. Trunchiul de copac se ridicase iarăşi la suprafaţă. Ştefan Bathory era mereu ţinut de Mathias Sandorf care, printr-o sforţare viguroasă, reuşi să-l urce din nou pe epavă şi să-şi reia locul în spatele lui. Apoi contele Sandorf privi înaintea lui, în jurul lui, deasupra lui. În urma lor, o masă întunecată dispărea acum încetul cu încetul. Era uriaşa stâncă Buco, în care se deschidea trecătoarea subterană prin care îşi făcuseră drum apele Foibei. Se crăpa de ziuă. Zorile plăpânde mijeau la orizont, nelămurite, ca acele stele îndepărtate şi licărind uşor, pe care ochiul abia le poate zări în timpul nopţilor senine de iarnă. Din când în când, câteva fulgere alburii luminau depărtările zărilor, însoţite de bubuiturile continui, dar înfundate ale tunetului. Furtuna se îndepărta sau se potolea încetul cu încetul, după ce cheltuise toată energia electrică adunată de prin văzduh.

Mathias Sandorf îşi plimbă neliniştit privirile în dreapta şi în stânga. Putu să vadă atunci că râul curgea cu o iuţeală foarte mare printre doi pereţi înalţi. Era aşadar un torent, care îi târa încă printre vâltorile şi vârtejurile sale. Dar, în sfârşit, deasupra capetelor lor se întindea acum infinitul cerului, iar nu bolta aceea joasă, ale cărei stalactite ameninţau în fiecare clipă să le sfărâme ţeasta. încolo, nici un ţărm pe care să poată pune piciorul, nici măcar un povârniş pe care să poată debarca. Doi pereţi, înalţi şi drepţi, închideau valea îngustă a Foibei. La urma urmei era acelaşi canal strâmt, cu pereţii săi verticali, roşi de ape. Lipsea însă tavanul său jos de piatră.

Ultima scufundare îl readusese în simţiri pe Ştefan Bathory. mâna lui căuta mâna lui Mathias Sandorf. Acesta se aplecă asupra lui şi îi zise:

— suntem salvaţi! Dar era oare îndreptăţit să rostească aceste cuvinte. Salvaţi, când nici măcar nu ştia unde se varsă acest râu, nici ce ţinut străbătea, nici când vor putea

părăsi această epavă? Totuşi avuatâta putere, încât să se ridice în picioare pe trunchiul copacului şi să repete de trei ori acest cuvânt, cu o voce răsunătoare:

— Salvaţi! Salvaţi! Salvaţi!

N-avea însă cine să-l audă. Nu era nici ţipenie de om pe malurile acestea stâncoase, fără nici un strat de humus, formate din roci şi din şisturi stratificate, unde nu se găsea nici măcar o mină de pământ care să poată hrăni nişte mărăcini. Ţinutul acesta, care se întindea dincolo de malurile înalte ale Foibei, nu putea atrage nici o fiinţă omenească. Era un ţinut pustiu, străbătut de această Foiba, întemniţată ca un canal de derivaţie între pereţii aceştia de granit. Nici un pârâiaş n-o alimenta pe tot parcursul său. Nici o pasăre nu zbura pe deasupra ei, nici măcar un peşte nu se putea aventura în apele sale prea repezi. Ici şi colo se vedeau ieşind din apă câteva stânci mari, ale căror vârfuri arătau că toată furia acestui curs de apă nu se datora decât unei creşteri momentane, produsă de ultimele ploi. Desigur că pe o vreme obişnuită, acest vad al Foibei nu era decât o râpă.

De altfel nu trebuia să le fie teamă că trunchiul de copac s-ar fi izbit de aceste stânci. Se ferea de la sine, numai prin faptul că se lăsa dus de firul apei, care le ocolea. Dar nu e mai puţin adevărat că ar fi fost cu neputinţă să-l abaţi din drumul acestui curent, sau să-i micşorezi viteza, sau să acostezi undeva la ţărm, în caz că o debarcare ar fi fost posibilă.

Se mai scurse încă un ceas în această situaţie, fără să se mai gândească la un pericol imediat. În văzduh, ultimele fulgere încetaseră. În depărtare, furtuna se potolise: doar câteva bubuituri înfundate, pe care norii înalţi, ale căror straturi lungi brăzdau zarea, le trimiteau mai departe. Se lumina tot mai mult de ziuă; dimineaţa curăţise văzduhul de vijelia din timpul nopţii. Trebuia să fie cam ora patru dimineaţa. Ştefan Bathory, pe jumătate refăcut, se odihnea

acum în braţele contelui Sandorf, care veghea pentru amândoi.

În momentul acela se auzi o detunătură îndepărtată dinspre sud-vest.

— Ce să fie asta, se întrebă Mathias Sandorf. O lovitură de tun care anunţă intrarea într-un port? în cazul acesta, înseamnă că nusuntem departe de litoral! Ce port poate fitriestulnu, pentru că estul e în partea aceea, de unde va răsări soarele! Să fie Pola, la capătul dinspre miazăzi al Istriei? Dar atunci…

Se auzi o a doua detunătură, urmată aproape numaidecât de a treia.

— Trei lovituri de tunâşi zise contele Sandorf. Oare nu e mai degrabă semnalul unui embargo? Să fie oare în legătură cu evadarea noastră?

Contele Sandorf avea dreptate să se teamă. Cu siguranţă că autorităţile nu neglijaseră nimic pentru a împiedica pe evadaţi să fugă cu vreo barcă de pe ţărm.

— Dumnezeu să ne ocrotească! murmură contele Sandorf. Numai el ne poate scăpa!

În timpul acesta, ţărmurile înalte ce închideau Foiba începeau să se coboare şi să se îndepărteze unul de celălalt. Totuşi nu puteai vedea încă ţinutul din jur. Cotiturile bruşte ascundeau zarea şi mărgineau privirea la câteva sute de picioare. Nu era cu putinţă să te orientezi de loc.

Vadul râului, foarte mult lărgit acum, dar mereu pustiu şi tăcut, permitea torentului să-şi urmeze drumul cu mai puţină repeziciune. Câteva trunchiuri de copaci, aduse de ape, coborau cu o viteză mai mică. Era o dimineaţă de iunie destul de răcoroasă. Fugarii se zgribuleau de frig în hainele lor, ude leoarcă. Era chiar timpul să găsească un adăpost, unde soarele să le îngăduie să se usuce.

Către ora cinci, ultimele ziduri de stânci făcură loc unor ţărmuri lungi şi joase, ce se întindeau de-a lungul unui şes pustiu. Foiba se vărsa acum, trecând printr-o vale largă de o jumătate de milă, într-o întindere destul de mare de apă

stătătoare, care ar fi meritat numele de lagună mai mică, dacă nu chiar acela de lac. în fund, înspre vest, câteva bărci, unele încă ancorate, altele întinzându-şi pânzele, gata de plecare la cele dintâi adieri ale brizei, păreau să arate că această mică lagună nu era decât un bazin mai larg, scobit în ţărm. Aşadar, marea nu mai era departe, şi cel mai bun lucru ce le rămânea de făcut era să caute să ajungă până acolo. N-ar fi fost prudent, însă, să ceară adăpost acestor pescari. în caz că ei ar fi avut cunoştinţă de evadarea lor, a te încrede în ei însemna să rişti să fii predat jandarmilor austrieci, care desigur că acum colindau toată câmpia.

Mathias Sandorf nu mai ştia ce hotărâre să ia când deodată, trunchiul de copac, izbindu-se de un buştean de la suprafaţa, apei, se opri brusc pe marginea din stânga a micii lagune. Rădăcinile i se încurcară atât de tare într-un desiş de mărăcini, încât trunchiul se opri de-a lungul ţărmului, ca o barcă prinsă de otgon. Contele Sandorf debarcă pe prund, cu băgare de seamă, uitându-se în toate părţile. Voia mai întâi să se asigure că nu-i vedea nimeni. cât putea cuprinde cu privirea nu văzu nici un suflet de om, un pescar sau altceva. Şi totuşi, la mai puţin de două sute de paşi, se afla un om întins pe nisip şi care, din locul unde era, putea vedea pe cei doi fugari. Crezându-se în siguranţă, contele Sandorf coborî atunci din nou până la trunchiul de copac, îl luă pe prietenul său în braţe şi îl aduse pe prund, fără săştie nici unde se găseau, nici în ce direcţie era bine s-o ia.

În realitate, această întindere de apă în care se vărsa Foiba nu era nici o lagună, nici un lac, ci un estuar. Prin partea locului i se spunea canalul Lemo şi comunica cu Adriatica printr-o deschizătură îngustă între Orsera şi Rovigno, pe coasta occidentală a peninsulei istricne. Dar pe atunci nu se ştia că în epoca marilor ploi apele Foibei, trecând prin prăpastia Buco, se Vărsau în acest canal. Pe ţărm, la câţiva paşi, era o colibă de pescari. Contele Sandorf

şi Ştefan Bathory, după ce mai prinseră puţină putere, căutară adăpost aici. Se dezbrăcară de hainele pe care razele unui soare puternic urma să le usuce în curând, şi aşteptară. Bărcile de pescuit tocmai părăsiseră canalul Lemo, şi cât puteai vedea cu ochii prundul părea pustiu.

În momentul acela, omul care fusese martorul acestei scene se ridică, se apropie de colibă, ca şi cum ar fi vrut să recunoască bine poziţia: apoi dispăru înspre sud, după colţul unei faleze. Peste trei ore, Mathias Sandorf şi prietenul său îşi îmbrăcară hainele; erau încă umede, dar ei nu mai puteau aştepta.

— Nu mai putem zăbovi mult timp în această colibă, zise Ştefan Bathory.

— Te simţi destul de zdravăn ca s-o porneşti la drum? îl întrebă Mathias Sandorf.

— sunt istovit mai ales de foame!

— Să căutăm să ajungem până la ţărm. Poate că vom găsi vreun prilej să ne facem rost de ceva hrană şi chiar să ne îmbrăcăm. Haide, ştefan!

Şi cei doi părăsiră coliba. Se vedea că erau istoviţi mai mult de foame decât de oboseală. Intenţia contelui Sandorf era s-o ia de-a lungul ţărmului dinspre sud al canalului Lemo, să ajungă la malul mării. Ţinutul era pustiu, dar brăzdat de numeroase pâraie ce curgeau înspre estuar. Din pricina prea deselor pâraie, toată această parte a estuarului formează doar un smârc întins, în al cărui nămol te înfundai până la genunchi. Trebuiră deci să ocolească smârcul, luând-o oblic spre sud, direcţie pe care o recunoscură uşor după soare. Fugarii merseră aşa timp de două ore, fără să întâlnească nici ţipenie de om, dar şi fără să-şi fi putut astâmpăra foamea care îi chinuia. Apoi, ţinutul deveni mai puţin sterp. Văzură un drum, cu direcţia E. V., pe care se afla o bornă ceindica distanţa. Dar aceasta nu spunea nimic despre regiunea prin care contele Sandor şi Ştefan Bathory se aventurau, ca orbii. Totuşi, câteva rânduri de duzi, iar mai departe un câmp de costreie le

îngăduiră, dacă nu să-şi potolească foamea, cel puţin să-şi mai. înşele stomacul. Grăunţele de costreie şi dudele acestea răcoritoare ar fi ajuns, poate, să-i mai ţină pe picioare până vor ajunge pe ţărmul mării. Dar dacă ţinutul acesta arăta că putea fi locuit, dacă aceste câmpuri cultivate dovedeau prezenţa omului, însemna că trebuia să te aştepţi să întâlneşti şi locuitori. Ceea ce se şi întâmplă, către prânz. Un grup de cinci sau şase oameni veneau pe drum. Mathias Sandorf n-ar fi vrut să fie văzuţi.

Din fericire zări la vreo cincizeci de paşi spre stânga o ogradă împrejurul unei ferme ruinate şi părăsite. Aici se refugiară cei doi fugari, înainte de a fi zăriţi, în fundul unei cămări întunecoase, în caz că vreun trecător s-ar fi oprit la această-fermă, aveau şanse să nu fie descoperiţi, chiar de ar fi trebuit să rămână aici şi peste noapte. Drumeţii erau nişte ţărani şi nişte lucrători de la sărării. Unii mânau nişte cârduri de gâşte, desigur că la târg, în vreun oraş sau sat care nu putea să fie departe de canalul Lemo. Ţăranii şi ţărăncile erau îmbrăcaţi după portul istrian, cu bijuterii, cu medalii, cu cercei, cu cruciuliţe, cu filigrane şi cu fel de fel de zorzoane ce împodobesc de obicei atât costumul bărbaţilor, cât şi cel al femeilor. cât despre lucrători, îmbrăcaţi mai simplu, cu traista în spate, cu băţul în mână, ei se duceau la sărăriile din apropiere, poate chiar până la importantele saline de la.

Stagnon sau de la Pirano, în vestid provinciei. când ajunseră în faţa fermei părăsite, câţiva din ei se opriră o clipă şi chiar se aşezară pe pragul porţii. Vorbeau tare, cu oarecare însufleţire, dar numai despre treburile lor. Cei doi fugari, ghemuiţi într-un colţ, ascultau. Poate că oamenii aceştia ştiau ceva despre evadarea lor şi vor vorbi şi despre astaşi poate că vor spune şi câteva cuvinte, din care contele Sandorf să se lămurească în ce parte a Istriei se găseau ei acum?

Dar oamenii nu rostiră nici un cuvânt despre acest lucru, aşa că trebuiră să se mulţumească cu simple bănuieli.

— Din moment ce oamenii de prin partea locului nu vorbesc, nimic despre evadarea noastră, băgă de seamă Mathias Sandorf, putem trage concluzia că încă n-au aflat nimic!

— Asta ar dovedi că am ajuns destul de departe de fortăreaţă, răspunse Ştefan Bathory. când mă gândesc la repeziciunea torentului care ne-a dus pe sub pământ mai bine de şase ore, nu aş fi câtuşi de puţin surprins să ne găsim destul de departe!

— Da, ai dreptate, zise contele Sandorf.

Totuşi, peste două ceasuri, nişte lucrători sărari ce trecură prin faţa ogrăzii fără să se oprească vorbeau despre o patrulă de jandarmi pe care o întâlniseră la intrarea în oraş. Dar numele oraşului nu spuseseră.

Ştirea aceasta îi nelinişti pe cei doi fugari. Dacă umblau pe aici jandarmii, însemna că probabil fuseseră trimişi în căutarea lor.

— Şi totuşi, zise Ştefan Bathory, în condiţiile în-care am fugit ar trebui să ne creadă morţi şi să nu ne mai urmărească.

— Nu ne vor crede morţi decât când vor găsi cadavrele noastre, răspunse Mathias Sandorf.

Oricum, nu se mai puteau îndoi de faptul că poliţia sta trează şi îi căuta de zor. Se hotărâră deci să rămână ascunşi aici, până la noapte. Foamea îi chinuia cumplit, dar nu îndrăzniră să-şi părăsească ascunzătoarea şi bine făcură. într-adevăr, către ora cinci seara, se auziră pe drum nişte tropote de cai.

Contele Sandorf, care se târâse pe brânci până la poarta ogrăzii, se întoarse repede la tovarăşul său şi îl trase în colţul cel mai întunecos al cămării. Rămaseră acolo, nemişcaţi, ascunşi sub o grămadă de mărăcini. Şase jandarmi comandaţi de un caporal veneau pe drum, mergând înspre răsărit. „Oare se vor opri la fermă?” se întrebă contele Sandorf, cuprins de o vie nelinişte. Dacă jandarmii vor scotoci această casă părăsită, cu siguranţă că

vor da peste cei ascunşi aici. Călăreţii făcură popas. Caporalul şi alţi doi jandarmi descălecară, în timp ce ceilalţi rămaseră călare. Aceştia primiră ordin să cutreiere locurile din jurul canalului Lemo, apoi să se întoarcă la fermă, unde ceilalţi îi vor aştepta până la ora şapte seara.

Cei patru jandarmi porniră numaidecât. Caporalul şi ceilalfi doi îşi legară caii de gardul pe jumătate năruit ce împrejmuia ograda. Apoi se aşezară la vorbă. Din fundul cămării în care se pitiseră, fugarii puteau auzi tot ce se vorbea.

— Da, astă-seară ne întoarcem în oraş să luăm instrucţiuni pentru la noapte, zise caporalul, răspunzând întrebării pe care i-o pusese unul din jandarmi. Poate că au sosit ceva ordine, prin telegraf, de la Triest.

Aşadar, oraşul despre care era vorba nu era Triest.ul. Contele Sandorf reţinu acest amănunt.

— Oare fugarii nu vor fi ajuns mai degrabă prin părţile canalului Quarnero, în timp ce noi îi căutăm pe aicizise celălalt jandarm.

— Da, asta se prea poate, răspunse primul jandarm, căci acolo se pot socoti mai în siguranţă decât aici.

— Dacă s-au ascuns acolo, zise caporalul, riscă tot atât de mult să fie descoperiţi, căci toată coasta este supravegheată, de la un capăt la altul al provinciei!

Al doilea amănunt ce trebuia notat: contele Sandorf şi cu prietenul său se găseau, deci, pe litoralul vestic al Istriei, adică aproape de ţărmul Adriaticei, iar nu pe malurile golfului opus, care înaintează foarte adânc în ţărm şi ajunge până la Fiume.

— Cred că se vor face cercetări şi prin salinele din Pirano şi din Capo d’Istria, continuă caporalul. Acolo se pot ascunde mai uşor, şi de acolo să pună mâna pe o barcă şi să treacă Adriatica, îndreptându-se spre Rimini sau spre Veneţia.

— Vai de pielea lor. Mai bine ar fi făcut să stea liniştiţi în celula lor! răspunse filosofic unul din jandarmi.

— Da, pentru că mai de vreme sau mai târziu tot o să-i prindă iarăşi, dacă nu cumva o să-i pescuiască în Buco. Măcar de i-ar pescui odată. S-ar termina şi cu povestea asta, iar noi n-ar mai trebui să colindăm tot ţinutul, ceea ce e al dracului de neplăcut pe căldura asta.

— Poate că s-a şi terminat toată daravera, zise caporalul. Poate că Foiba şi-a luat sarcina să-i execute iar. Condamnaţii ăştia nu puteau să aleagă un drum mai prost, ca să fugă din donjonul de la Pisino, decât în vremea când se umflă apele.

Aşadar Foiba se numea râul care îi dusese pe cei doi fugari. Fortăreaţa Pisino. Aşadar acolo fuseseră ei duşi după arestarea lor, acolo fuseseră întemniţaţi, judecaţi şi condamnaţi. Acolo trebuiau să fie executaţi. Din donjonul acestei fortăreţe fugiseră ei Contele Sandorf cunoştea bine oraşul Pisino. Era acum lămurit asupra acestui amănunt atât de important pentru el. De acum înainte, dacă nu cumva vor fi prinşi între timp, nu vor mai străbate la voia întâmplării peninsula istriană!

Convorbirea jandarmilor se opri aici; dar din aceste câteva cuvinte, fugarii aflaseră tot ce voiau să afle, în afară, poate, de numele oraşului cel mai apropiat de canalul Lemo, de pe ţărmul Adriaticei.

În timpul acesta, caporalul se ridicase şi umbla de colo până colo de-a lungul gardului ogrăzii, uitându-se dacă nu se mai reîntorc oamenii săi. Intră de două-trei ori în casa dărăpănată, cercetă toate încăperile, mai degrabă dintr-o obişnuinţă a meseriei lui decât dintr-o bănuială. Se apropie şi de uşa cămării, unde cu siguranţă că fugarii ar fi fost descoperiţi, dacă această cămară n-ar fi fost atât de întunecoasă. Ba chiar intră şi, în trecere, lovi grămada de mărăcini cu vârful săbiei, fără să-i atingă însă pe fugarii ghemuiţi dedesubtul maldărului de mărăcini. în momentul acela, Mathias Sandorf şi Ştefan Bathory trecură printr-o spaimă de nedescris. Erau însă foarte hotărâţi să-şi vândă cât mai scump pielea, dacă cumva ar fi fost descoperiţi.

Erau hotărâţi să se năpustească asupra caporalului, să-l ia prin surprindere, să-l dezarmeze, să-i atace şi pe cei doi jandarmi, să-i omoare sau să fie omorâţi. în clipa aceea, caporalul fu chemat de cei de afară, şi părăsi cămara, fără să fi observat nimic suspect. Cei patru jandarmi trimişi în cercetare se reîntorceau. Cu toată sârguinţa lor, nu găsiseră nici urmă de fugari în toată regiunea cuprinsă între drum, ţărmul mării şi canalul Lemo. Dar nu se întorceau singuri. Erau însoţiţi de un om.

Era un spaniol care lucra pe la sărăriile din împrejurimi. Mergea spre oraş, când jandarmii îl întâlniseră. Cum el le spuse că cutreierase tot ţinutul acesta dintre oraş şi sărării, ei se hotărâră să-l ducă la caporal, care să-l mai descoasă. Omul nu se împotrivi câtuşi de puţin şi îi urmă. când ajunse în faţa caporalului, acesta îl întrebă dacă lucrătorii din sărării nu cumva văzuseră pe aici doi străini.

— Nu, domnule caporal, răspunse omul, dar azi dimineaţă, la un ceas după ce am părăsit oraşul, am zărit doi oameni care tocmai veneau dinspre capătul canalului Lemo.

— Doi oameni, ziciântrebă caporalul.

— Da, dar cum pe aici se ştia că execuţia ar fi avut loc azi dimineaţă în donjonul din Pisino şi cum Vestea evadării nu se răspândise încă, nu m-am uitat în mod deosebit la aceşti doi oameni. Acum, că ştiu cum stau lucrurile, nu m-aş mira să fi Fost chiar fugarii.

Din fundul cămării, contele Sandorf şi Ştefan Bathory auzeau bine această convorbire atât de importantă pentru ei, va să zică fuseseră văzuţi pe când debarcau pe ţărmul canalului Lemo!

— Cum te cheamă? îl întrebă caporalul.

— Carpena, şi sunt lucrător la sărăriile de aici.

— I-ai recunoaşte pe aceşti doi oameni pe care i-ai văzut azi dimineaţă pe ţărmul canalului Lemo?

— Da, cred că da.

— Atunci, ai să te duci în oraş să dai o declaraţie şi să te pui la dispoziţia poliţiei!

— Voi face cum porunciţi.

— Ştii că se va da un premiu de cinci mii de florini pentru cel care îi va descoperi pe fugari?

— Cinci mii de florini?

— Şi ocna, pentru cel care îi va adăposti!

— Acum aflu pentru prima oară.

— Haide, du-te, zise caporalul.

Ştirea pe care o aflară din gura spaniolului îi făcu pe jandarmi să o ia din loc. Caporalul porunci oamenilor săi să încalece, şi cu toate că se înnoptase, porniră să scotocească toate ascunzişurile de pe ţărmurile canalului Lemo.

cât despre Carpena, el o porni întins înspre oraş, zicându-şi că dacă ar avea un dram de noroc, s-ar prea putea ca arestarea fugarilor să-i aducă un premiu gras, plătit din averea contelui Sandorf. Totuşi, Mathias Sandorf şi Ştefan Bathory mai rămaseră câtva timp în cămara aceea întunecoasă în care se ascunseseră. Se gândeau că jandarmii erau acum pe urmele lor, că fuseseră văzuţi, şi că prin urmare puteau fi recunoscuţi, că meleagurile isiriene nu le mai ofereau nici o siguranţă… N-aveau altceva de făcut decât să părăsească ţinutul în cel mai scurt timp, să treacă fie în Italia, de cealaltă parte a Adriaticei, fie de-a lungul Dalmaţiei şi a zonelor militare, peste graniţa austriacă.

Prima soluţie prezenta cele mai multe şanse de succes, cu condiţia însă ca fugarii să poată pune mâna pe o barcă sau să convingă pe vreun pescar de pe litoral să-i treacă pe malul italian. Aşa că adoptară această soluţie.

De aceea, către orele opt şi jumătate, de îndată ce se făcu destul de întuneric, Mathias Sandorf şi prietenul său părăsiră ferma dărăpănată şi se îndreptară spre vest, ca să ajungă cât mai repede pe coasta Adriaticei. în primul rând trebuiau să aibă grijă să o ia pe drum în jos, ca să nu se înămolească în mlaştinile din apropierea canalului Lemo. Dar s-o iei pe acest drum necunoscut, nu însemna oare să ajungi tocmai în oraşul pe care drumul îl lega cu inima

Istriei. Nu însemna oare să intri în gura lupului? Fără îndoială că da. Dar ce puteau să facă altceva?

Către orele nouă şi jumătate zăriră umbra foarte nelămurită a unui oraş, la o depărtare de un sfert de milă. Era foarte greu să-ţi poţi da seama ce oraş era. Se vedea doar o îngrămădire de case căţărate pe un enorm masiv stâncos ce domina marea, deasupra unui port ce se adâncea într-o scobitură a coastei. Peste toată această grămadă de clădiri se înălţa o clopotniţă subţire şi lungă, ca un cui uriaş căruia în tunericul nopţii îi dădea proporţii exagerate. Mathias Sandorf era hotărât să nu intre nici în ruptul capului în acest oraş, unde prezenţa a doi străini ar fi fost băgată în seamă numaidecât. Trebuiau deci să ocolească zidurile oraşului, dacă lucrul acesta ar fi fost cu putinţă, ca să ajungă undeva pe ţărmul mării.

În timpul acesta, însă, cei doi fugari erau urmăriţi de la distanţă, fără ca ei să bănuiască ceva, chiar de omul care îi zărise când puseseră, piciorul pe ţărmul canalului Lemo – de Carpena, pe care îl auziseră spunând acele cuvinte caporalului de jandarmi, într-adevăr, în timp ce mergea spre casă, gândindu-se tot timpul la premiul acela de cinci mii de florini, spaniolul o luase peste câmp, ca să poată observa mai bine drumul; şi iată că întâmplarea, norocoasă pentru el, dar nenorocoasă pentru ei, îl punea acum pe urmele fugarilor.

În momentul acela, o patrulă de poliţie, care tocmai ieşea pe una din porţile oraşului, era cât pe-aci să le taie drumul. Abia dacă mai avură timp să se ascundă într-un şanţ. Apoi porniră în grabă spre ţărm, mergând tot timpul pe sub zidurile portului. Deodată zăriră o căsuţă de pescari, cu ferestruicile luminate şi cu uşa întredeschisă. Dacă Mathias Sandorf şi Ştefan Bathory nu găseau aici adăpost, dacă oamenii de aici refuzau să-i găzduiască, însemna că erau pierduţi. Bineînţeles că a căuta adăpost aici însenna să joace totul pe o carte; dar n-aveau încotro, nu mai era timp de pierdut.

Contele Sandorf şi prietenul său se îndreptară repede într-acolo şi se opriră în pragul casei. înăuntru, la lumina unei lămpi de bord, un om îşi repara o plasă.

— Prietene, întrebă contele Sandorf, eşti bun să-mi spui ce oraş e acesta?

— Rovigno.

— Şi în casa cuisuntem aici?

— În casa pescarului Andrea Ferrato.

— Ar consimţi pescarul Andrea Ferrato să ne dea adăpost în noaptea asta?

Andrea Ferrato îi privi pe amândoi, făcu câţiva paşi înspre uşă, zări patrula de poliţie ivindu-se după colţul zidurilor portului, ghici cu siguranţă cine erau cei care îi cereau adăpost şi înţelese că bieţii oameni ar fi fost pierduţi, dacă el ar fi şovăit să le răspundă.

— Intraţi, zise el.

Dar cei doi fugari nu se grăbeau să treacă pragul casei pescarului.

— Prietene, zise contele Sandorf, se dă un premiu de cinci mii de florini aceluia care va preda poliţiei pe condamnaţii care au fugit dindonjonul din Pisino.

— Ştiu.

— Şi pedeapsa cu ocna pentru oricine le-ar da adăpost, adăugă contele Sandorf.

— Ştiu.

— Poţi să ne predai poliţiei, dacă vrei.

— V-am spus să intraţi, aşa că… intraţi, răspunse pescarul.

Şi Andrea Ferrato închise uşa, chiar în momentul când patrula de poliţie trecea prin faţa casei lui.

VIII. CASA PESCARULUI FERRATO.

Andrea Ferrato era corsican, de fel din Santa Manza, un mic port din regiunea Sartena, situat ceva mai sus de vârful meridional al insulei. Acest port, împreună cu porturile Bastia şi Porto Vecchio, sunt singurele porturi de pe această coastă orientală, atât de capricios tăiată până mai acum câteva mii de ani, azi însă îndreptată de eroziunea continuă

a valurilor, care aproape că i-au distrus capurile, i-au umplut golfurile, i-au şters golfuleţele şi i-au mâncat micile intrânduri de mare.

Aici, la Santa Manza, pe această porţiune strâmtă de mare dintre Corsica şi pământul italian, îndepărtându-se uneori cu barca lui până printre stâncile din strâmtoarea Bonifacio şi cea a Sardinei, se îndeletnicea Andrea Ferrato cu meseria lui de pescar. în urmă cu douăzeci de ani se căsătorise cu o fată din Sartena. După doi ani avură o fetiţă, pe care o botezară Maria. Meseria de pescar era destul de grea, mai ales când în afară de peşte mai pescuieşti şi mărgean, ale cărui bancuri submarine trebuie să le cauţi pe fundul mării, prin locurile cele mai periculoase din strâmtoare, Dar Andrea Ferraio era un om curajos, voinic, neobosit, ştiind să se slujească cu aceeaşi iscusinţă de plasă ca şi de curăţitoarea de nămol.

Treburile îi mergeau strună. Soţia lui, o femeie harnică şi ageră la minte, ţinea căsuţa din Santa Manza de îţi era mai mare dragul s-o vezi. Amândoi ştiau să scrie, să citească şi să socotească, aşa că erau nişte oameni cu oarecare învăţătură, dacă îi puneai alături de cei o sută cincizeci de mii de neştiutori de carte, pe care ni-i arată şi azi statistica vorbind despre cei două sute şaizeci de mii de locuitori ai insulei. în afară de asta – şi poate tocmai datorită faptului că învăţase carte – Andrea Ferrato, deşi italian de origine, era însă francez ca idei şi ca sentimente, aşa cum sunt cei mai mulţi dintre corsicani. Din această pricină avusese oarecare neplăceri din partea locuitorilor acelui canton.

Într-adevăr, acest canton situat la extremitatea sudică a insulei, departe de Bastia, departe de Ajaccio, departe de principalele centre administrative şi judecătoreşti, a rămas, în fond, foarte refractar faţă de tot ce nu este italian sau sard – o stare de lucruri regretabilă, care putem spera că va lua sfârşit o dată cu educaţia noilor generaţii.

Aşadar, locuitorii acelui canton duşmăneau oarecum familia lui Ferrato. Or, în Corsica, de la duşmănie până la

ură nu este decât un pas, iar de la ură până la violenţă, incă şi mai puţin. În curând, anumite împrejurări înrăutăţiră această stare de lucruri, într-o zi, Andrea Ferrato nu mai putu răbda şi, într-o pornire de mânie, „găuri pielea” unuia. Cu alte cuvinte, ucise o secătură de prin partea locului, care îl ameninţa într-una. De aceea, trebui să o şteargă.

Dar Andrea Ferrato nu era omul care să stea ascuns prin hăţişurile Corsicei, să ducă o viaţă de continuă luptă atât contra poliţiei, cât şi contra rudelor sau prietenilor mortului, să prelungească o serie de răzbunări care, în cele din urmă, i-ar fi atins pe ai săi. Hotărî să se expatrieze, şi reuşi să părăsească în taină Corsica, pentru a se refugia pe coasta Sardiniei. Soţia lui, după ce prefăcu în bani tot micul lor avut, după ce vându casa din Santa Manza, după ce îşi vându lucrurile din casă, barca şi plasele de pescuit, se duse şi ea după el, împreună cu fiica lor. Andrea Ferrato avea de gând să nu se mai întoarcă niciodată în ţinutul său natal.

De altfel, acest omor, deşi fusese săvârşit în stare de legitimă apărare, îi apăsa conştiinţa. Cu ideile lui cam superstiţioase pe care le moştenise din moşistrămoşi, Andrea Ferrato ţinea foarte mull să-şi răscumpere acest păcat. îşi zicea că nu va fi iertat că omorâse un om decât în ziua când va fi salvat viaţa altui om, chiar cu riscul propriei sale vieţi. Şi era foarte hotărât s-o facă, dacă i s-ar fi ivit vreodată ocazia. Dar după ce părăsise Corsica, Andrea Ferrato nu rămăsese decât puţin timp în Sardinia, unde putea fi recunoscut şi descoperit foarte uşor. Nu tremura pentru pielea lui, căci era curajos şi viteaz; în schimb tremura la gândul că răzbunarea i-ar fi putut atinge pe ai săi. Aştepta momentul potrivit pentru a se muta în altă parte, fără a trezi vreo bănuială, şi astfel trecu în Italia. Acolo, la Ancona, găsi o ocazie de a trece Adriatica şi de a ajunge pe coasta istrâană, ocazie pe care nu o scăpă din urină. Iată de ce, şi în urma căror împrejurări., se stabilise corsicanul acesta în micul port Rovigno. Venise aici în urmă

cu şaptesprezece ani; îşi reluase meseria de pescar – ceea ce îi îngăduise să-şi refacă repede bunăstarea de dinainte. La nouă ani după ce sosise aici, soţia lui născu un băiat, pe care îl botează Luigi, şi a cărui naştere costă viaţa mamei sale.

De când rămăsese văduv, Andrea Ferrato trăia numai cu fiica şi cu fiul său. Maria, acum în vârstă de optsprezece ani, era ca o mamă pentru băieţelul care mergea pe opt ani. Şi dacă inima lui n-ar fi fost tot timpul sfâşiată de durerea de a-şi fi pierdut vrednica sa tovarăşă de viaţă, pescarul din Rovigno ar fi fost un om tot atât de fericit cum poate fi un om care munceşte şi care are mulţumirea datoriei îndeplinite. Era iubit de toată lumea din ţinut, gata oricând să ajute pe oricine, fie cu un sfat bun, fie cu fapta. Era socotit de toţi, Şi pe drept cuvânt, ca un om iscusit şi priceput în meseria lui. Prin această puzderie de stânci care acoperă ţărmurile Istriei, nu avea de ce să-i pară rău după pescuitul său din golful Santa Manza şi din strâmtoarea Bonifacio. în afară de asta ajunsese şi un foarte bun cunoscător al acelor locuri, unde se vorbea aceeaşi limbă pe care o vorbise şi el în Corsica. Ceea ce câştiga pilotând vasele de-a lungul coastei, de la Pola până la Triest, se adăuga la ceea ce câştiga pescuind prin apele acestea bogate. De aceea oamenii săraci găseau totdeauna deschisă uşa casei sale, iar fiica sa, Maria, îl ajuta din toată inima în operele sale de binefacere.

Dar pescarul din Santa Manza nu uitase nici o clipă ceea ce îşi făgăduise sieşi. Viaţă pentru viaţă Luase viaţa unui om, trebuia să salveze, în schimb, viaţa altui om. Iată de ce, când cei doi fugari apărură în pragul casei lui, Andrea Ferrato, ghicind cine erau, deşi ştia la ce pedeapsă se expunea, nu şovăise să le spună: „Intraţi”, adăugând în sinea lui: „Şi Dumnezeu să ne ocrotească pe toţi”.

Între timp patrula de poliţie trecuse prin faţa casei lui Andrea Ferrato, fără să se oprească. Contele Sandorf şi Ştefan Bathory puteau deci să se socotească în siguranţă,

cel puţin pentru câteva ore din noapte, în casa pescarului corsican. Casa era clădită nu în oraş, ci la vreo cinci sute de paşi în afara zidurilor, dincolo de port, pe o temelie de stânci care se înălţa deasupra ţărmului. Dincolo, la mai puţin de două sute de metri, marea, izbindu-se de stâncile ţărmului, se întindea până în depărtările orizontului (cât vedeai cu ochii). înspre sud-vest se proiecta promontoriul, a cărui curbură închidea mica rază a portului Rovigno spre Adriatica.

Locuinţa lui Andrea Ferrato se compunea din patru odăi, dintre care două înspre stradă, iar două în spate, şi dintr-un şopron de scânduri, unde se aflau uneltele de pescuit. Barca lui era o simplă luntre napolitană cu un catarg, cu pupa pătrată, lungă de treizeci de picioare, echipată cu o antenă înaltă, cu o pânză triunghiulară – un gen de barcă foarte potrivită pentru pescuitul cu năvodul. când nu avea nevoie de ea, barca era ancorată după nişte stânci, unde puteai ajunge cu o mică iolă, trasă pe uscat. În spatele casei se întindea o ogradă de o jumătate de pogon, cu legume, duzi, măslini şi viţă de vie, înspre câmp, un gard de mărăcini o despărţea de un pârâu lat de cinci-şase picioare.

Aceasta era modesta, dar ospitaliera casă în care providenţa îi condusese pe fugari, aceasta era gazda care îşi punea viaţa în primejdie pentru a le da adăpost. De îndată ce uşa se închise în urma lor, contele Sandorf şi Ştefan Bathory cercetară cu privirea încăperea în care îi primise pescarul. Era încăperea principală a casei, cu câteva mobile doar, dar foarte curat ţinute, care dovedeau gustul şi hărnicia unei gospodine vrednice.

— Mai întâi de toate trebuie să mâncaţi, zise Andrea Ferrato.

— Da, suntem lihniţi de foame, răspunse contele Sandorf. De douăsprezece ceasuri n-am mai mâncat nimic!

— Auzi, Maria, urmă pescarul.

cât ai bate din palme, Maria puse pe masa puţină carne sărată de porc, peşte rasol, pâine, o sticlă de vin de regiune, struguri uscaţi, două pahare, două farfurii şi o faţă de masă albă. Un Veglione – un fel de lampă cu trei feştile alimentate cu untdelemn – lumina încăperea.

Contele Sandorf şi Ştefan Bathory se aşezară îndată la masă. Erau frânţi de oboseală.

— Dar dumneavoastră? se adresară ei pescarului.

— Noi am cinat, răspunse Andrea Ferrato.

Cei doi înfometaţi înfulecară – acesta e cuvântul potrivit – bucatele ce le erau oferite cuatâta simplitate şi din toată

inima. Dar în timp ce mâncau, nu conteneau să se uite la pescar, la fiică-sa şi la fiul său, care se aşezaseră într-un colţ al odăii şi îi priveau pe cei doi străini fără să scoată o vorbă.

Andrea Ferrato putea să aibă vreo patruzeci şi doi de ani. Era un bărbat cu o înfăţişare aspră, chiar puţin tristă, cu trăsături expresive pe faţa sa arsă de soare, cu ochii negri şi cu o privire vie. Purta îmbrăcămintea pescarilor de pe Adriatica, sub care puteai ghici o statură robustă şi vânjoasă.

Măria, care semăna leit cu fosta lui soţie, era înaltă, bine făcută, frumoasă, cu ochi negri şi focoşi, cu părul negru şi cu pieliţa obrajilor îmbujorată de vioiciunea sângelui corsican. Serioasă, ca urmare a îndatoririlor pe care le avusese de îndeplinit încă din fragedă tinereţe, cu acea linişte în ţinută şi în mişcări pe care o dă o fire chibzuită, totul arăta la această fată o energie la care ea desigur nu va renunţa niciodată, oricare ar fi împrejurările în care ar arunca-o soarta. Fusese cerută în căsătorie în mai multe rânduri, de tineri pescari de prin împrejurimi, dar ea nici nu voia să audă de aşa ceva. Oare nu aparţinea întreaga sa viaţă tatălui ei şi acestui copil, la care ţinea ca la propriul ei copil?

cât despre Luigi, acesta era un băiat hotărât, curajos, muncitor, obişnuit de pe acum cu viaţa de marinar. îl însoţea pe Andrea Ferrato la pescuit şi la pilotat, cu capul gol, fie vânt, fie ploaie. Făgăduia să ajungă un bărbat voinic, sănătos, bine legat, curajos, chiar îndrăzneţ, fără să-i fie teamă de furtuni, fără să-i pese de loc de primejdii. îşi iubea părintele şi îşi adora sora.

Contele Sandorf iscodise cu privirea aceste trei făpturi, unite printr-un sentiment atât de mişcător de afecţiune. Nu încăpea nici o îndoială că se găsea în casa unor oameni cumsecade, în care puteai avea toată încrederea. După ce masa se termină, Andrea Ferrato se ridică şi, apropiindu-se de Mathias Sandorf, zise:

— Acum, să vă culcaţi, domnilor. Nu ştie nimeni căsunteţi aici. Mâine, vom vedea ce e de făcut.

— Nu, Andrea Ferrato, auzise contele Sandorf. Acum ne-am potolit foamea şi ne-am mai întremat. Lasă-ne să plecăm numaidecât de-aici, unde prezenţa noastră înseamnă un pericol atât de mare pentru dumneata şi pentru ai dumitale!

— Da, să plecăm, adăugă Ştefan Bathory, şi Dumnezeu să te răsplătească pentru binele pe care ni l-ai făcut.

— Trebuie să vă duceţi la culcare, insistă pescarul. În seara asta toată coasta este supravegheată. Nici un vas, nici o barcă nu au voie să iasă în larg. În noaptea asta nu puteţi încerca să faceţi nimic.

— Fie, dacă aşa vrei dumneata, îi răspunse contele Sandorf.

— Da, aşa vreau eu.

— Un singur lucru să te mai întreb: de când s-a aflat despre evadarea noastră?

— De azi dimineaţă, răspunse Andrea Ferrato. Dar eraţi patru prizonieri în donjonul din Pisino. Şi aici nusunteţi decât doi. Al treilea urmează să fie pus în libertate, după cum se vorbeşte…

— Sarcany izbucni contele Sandorf, abia stăpânindu-şi o pornire de mânie ce îl apucase pronunţând acest nume, de oare ce îi era atâta scârbă.

— Şi al patrulea?… întrebă Ştefan Bathory, fără să aibă curajul să-şi termine fraza.

— Al patrulea mai trăieşte încă, răspunse Andrea Ferrato. Execuţia a fost amânată.

— Trăieşte! exclamă Ştefan Bathory.

— Da, zise ironic contele Sandorf. Călăii aceia aşteaptă să ne înhaţe din nou şi pe noi, ca să ne facă bucuria să murim toţi trei împreună.

— Maria, zise Andrea Ferrato, condu-i pe oaspeţii noştri în odaia din dos, dinspre ogradă, dar fără lumină. Astă seară nu trebuie să se vadă de afară că e lumină în odaia aceea.

Pe urmă te poţi culca şi tu. Lingi şi cu mine vom sta de veghe.

— Da tată, zise băiatul.

— Veniţi domnilor, îi pofti fata.

Contele Sandorf şi prietenul său strânseră călduros mâna pescarului. Apoi trecură în odaia din dos, unde îi aşteptau două saltele bune, umplute cu foi de porumb, pe care urmau să se odihnească după atâta oboseală.

Dar Andrea Ferrato şi părăsise casa, împreună cu Luigi. Voia să se asigure că nimeni nu dădea târcoale casei, nici dinspre ţărm, nici dincolo de pârâu. Fugarii se puteau odihni fără nici o grijă până a doua zi în zori. Noaptea trecu fără să se întâmple nimic deosebit. Pescarul ieşise din casă în mai multe rânduri. Nu văzuse nimic ce i-ar fi dat de bănuit. A doua zi, la 18 iunie, în timp ce oaspeţii săi mai dormeau încă, Andrea Ferrato se duse până în centrul oraşului şi pe chei, să mai tragă cu urechea. Ici şi colo, câteva pâlcuri de oameni stăteau de vorbă. Discutau despre afişul pus încă din ajun, care anunţa evadarea celor doi, pedeapsa prevăzută pentru tăinuitori şi premiul promis denunţătorului. Lumea flecărea, venea cu veşti noi, repeta zvonurile vagi care nu” spuneau mare lucru. Nimic nu arăta că Mathias Sandorf şi cu” prietenul „său ar fi fost văzuţi prin împrejurimi, sau măcar că li”s-ar fi bănuit prezenţa prin acel ţinut. Dar, către ora zece dimineaţa, când caporalul de Jandarmi şi oamenii săi se înapoiară la Rovigno după cercetările pe care le făcuseră în timpul nopţii, se răspândi zvonul că fuseseră zăriţi doi străini, acum douăzeci şi patru de ore, pe malurile canalului Lemo. Jandarmii cercetaseră tot ţinutul, până la mare, ca să le dea de urmă, dar fără nici un rezultat. Nu găseau nimic care să le arate că ei trecuseră pe acolo. Prin urmare, fugarii ajunseseră pesemne până la ţărm, puseseră, mâna pe o barcă şi fugiseră într-un alt punct al Istriei, sau chiar trecuseră frontiera austriacă. Totul era cu putinţă.

— Bravo, zicea lumea. Asta înseamnă pentru vistierie o economie de cinci mii de florini!

— Banii ăştia vor putea fi întrebuinţaţi mai bine decât să se plătească o denunţare mârşavă!

— Aşa el De-ar da Dumnezeu să scape!

— Să scape!… Păi, au şi scăpat!… La. ora asta sunt în siguranţă de cealaltă parte a Adriaticei!

judecând după astfel de vorbe pe care le puteai auzi printre ţăranii, muncitorii şi târgoveţii opriţi în faţa afişelor, se vedea că lumea era mai degrabă de partea condamnaţilor, cel puţin istrienii de origine slavă sau italiană. De aceea, funcţionarii austrieci nu puteau conta pe o denunţare din partea lor şi făceau tot ce le sta în putinţă ca să pună mâna pe fugari. Toate patrulele de poliţie şi posturile de jandarmi erau în picioare, încă din ajun, şi un neîncetat schimb de depeşe avea loc între Rovigno, Pisino şi când Andrea Ferrato se întoarse acasă, către ora unsprezece, împărtăşi şi celorlalţi aceste veşti, mai mult bune decât proaste.

La ora aceea, contele Sandorf şi Ştefan Bathory tocmai îşi terminau dejunul, serviţi de Maria în camera în care îşi petrecuseră noaptea. După aceste câteva ceasuri de somn şi după această mâncare gustoasă, se simţeau complet refăcuţi.

— Ce mai nou, prietene? întrebă contele Sandorf, de îndată ce uşa se închise după Andrea Fernato.

— Domnilor, răspunse pescarul, părerea mea e că deocamdată n-aveţi de ce să vă temeţi.

— Dar ce se mai vorbeşte în oraş? întrebă Ştefan Bathory.

— Se vorbeşte de doi străini care ar fi fost zăriţi ieri dimineaţă, în clipa când debarcau pe malul canalului Lemo… Şi de dumneavoastră e vorba, domnilor…

— Aşa e, de noi e vorba, zise Ştefan Bathory. Un om, un lucrător de la sărării, ne-a văzut şi ne-a denunţat.

Şi Andrea Ferrato fu pus la curent cu tot ce se petrecuse la ferma aceea părăsită, în timp ce fugarii erau ascunşi

acolo.
— Şi nu ştiţi cine e acel denunţător întrebă pescarul, stăruitor.
— Nu l-am văzut, răspunse contele Sandorf, doar l-am auzit vorbind.
— E un lucru foarte neplăcut, continuă Andrea Ferrato, dar important e că vi s-a pierdut urma. De altfel, chiar dacă s-ar bănui că v-aţi ascuns în casa mea, cred că nu trebuie să vă temeţi de vreo trădare. Toată lumea din ţinutul Rovigno este alături de dumneavoastră
— Da, răspunse contele Sandorf, şi nu mă mir de loc. Oamenii de pe aici sunt nişte oameni foarte cumsecade. Totuşi, trebuie să ţinem seamă şi de autorităţile, austriace, care vor face tot ce le stă în putinţă ca să ne înhaţe din nou.
— Ceea ce trebuie să vă liniştească, domnilor, zise pescarul, este că toată lumea crede că aţi şi trecut de cealaltă parte a Adriaticei.
— Să dea Dumnezeu să fie aşa! adăugă Maria, care îşi împreunase mâinile ca într-o rugăciune.
— Aşa va fi, draga mea copilă, răspunse contele Sandorff cu cea mai desăvârşită încredere în glas. Cu ajutorul cerului, aşa va fi!
— Şi cu al meu, domnule conte, zise Andrea Ferrato. Acum, eu mă duc la treburile mele. Lumea e obişnuită să ne vadă pe ţărm, pe Luigi şi pe mine, dregându-ne plasele sau curăţindu-ne luntrea, şi nu trebuie să ne schimbăm nimic din obiceiurile noastre. De altfel, trebuie să văd cum e timpul, înainte de a lua” o hotărâre. Vă rog să rămâneţi în odaia asta. Să nu ieşiţi de aici sub nici un motiv. Şi, ca să nu trezim nici o bănuială, deschideţi fereastra ce dă spre ogradă, dar staţi mai în fundul odăii, nu vă arătaţi. Eu mă întorc peste un ceas sau două.
Apoi Andrea Ferrato ieşi, însoţit de fiul său, lăsând-o pe Maria să-şi vadă de treburile ei obişnuite pe lângă casă. Câţiva pescari umblau de ici-colo de-a lungul ţărmului. Andrea Ferrato voi, din precauţie, să mai schimbe câteva

vorbe cu ei, înainte de a se duce s-ă-şi întindă plasele pe nisip.

— Vântul ăsta dinspre răsărit e bine venit, zise unul dintre ei.

— Da, răspunse Andrea Ferratoi furtuna de alaltăieri a curăţat straşnic tot cerul.

— Hm făcu un. altul, seara, briza ar putea foarte bine să se răcească şi să se schimbe în vijelie, dacă începe să mai bată şi briza.

— Ce are a facetot vânt dinspre uscat va fi, aşa că marea nu va fi agitată printre stânci.

— Vom vedea. Te duci la pescuit în noaptea asta, Andrea?

— Desigur, dacă e vremea bună.

— Dar nu ştii că este oprit de a ieşi în larg?

— Aceasta este numai pentru vasele mari, nu şi pentru bărcile care nu se îndepărtează prea mult de ţărm.

— Atunci, cu atât mai bine, căci s-a dat de veste că dinspre sud vin încoace nişte bancuri de ton, aşa că trebuie să ne grăbim să ne aşezăm năvoadele.

— Ei, aşfăcu Andrea Ferrato. Nu e târziu nici peste câteva zile!

— Ba, poate că da!

— Ba nu, ascultă-mă pe mine ce-ţi spun Eu dacă ies în noaptea asta, mă duc să pescuiesc bonicuşi înspre Orsera sau Parenzo.

— Treaba ta! Dar noi începem să ne aşezăm năvoadele la poalele stâncilor.

— Faceţi cum vreţi!

Andrea Ferrato şi Luigi se duseră să-şi caute plasele, pe care le lăsaseră sub şopron, întinse pe nisip ca să se usuce. Peste două ceasuri, pescarul se întoarse acasă, după ce îi spuse fiului său să pregătească cângile pentru pescuitul bonicuşilor – un fel de peşti mari cu carnea roşie-închisă, aparţinând genului tonilor, din specia anxidelor. După vreo zece minute, după ce fuma o pipă în pragul casei sale,

Andrea Ferrato se duse la oaspeţii săi în odaia lor, în timp ce Maria îşi vedea de lucru mai departe prin jurul casei.

— Domnule conte, zise pescarul, vântul bate dinspre uscat şi nu cred că marea va fi furioasă în noaptea asta. Or, mijlocul cel mai simplu, şi prin urmare cel mai bun pentru a fugi fără să vi se poată da de urmă, este să vă îmbarcaţi împreună cu mine. Dacă vă hotărâţi, cel mai bun lucru ar fi să plecăm astăseară, pe la zece. O să vă strecuraţi printre stânci până la marginea apei. N-o să vă vadă nimeni. Iola mea vă va duce până la barcă, şi vom porni repede în larg, fără să dăm cuiva de bănuit, căci toţi ştiu că eu ies la pescuit în noaptea asta. Dacă briza se înteţeşte, vom merge de-a lungul ţărmului, aşa încât să vă debarc dincolo de frontiera austriacă, peste golful Cattaro.

— Dar dacă briza nu se înteţeşteântrebă contele Sandorf. Atunci, ce ai de gând să faci?

— Vom ieşi în larg, răspunse pescarul, vom străbate Adriatica şi am să vă debarc prin apropiere de Rimini, acolo unde se varsă Padul.

— Barca dumitale e în stare să facă drumul acesta? întrebă Ştefan Bathory.

— Da. E o barcă bună, pe jumătate prevăzută cu punte, o barcă pe care eu şi cu fiul meu am pus-o la încercare pe timp de furtună. De altfel, trebuie să riscăm.

— Noi, fireşte că trebuie să riscăm, căci e în joc viaţa noastră, răspunse contele Sandorf. Dar dumneata, prietene, de ce să-ţi pui viaţa în primejdie?

— Asta e treaba mea domnule conte, răspunse Andrea Ferrato, şi dacă vreau să vă servesc, nu-mi fac decât datoria.

— Datoria?

— Da.

Şi Andrea Ferrato povesti întâmplarea aceea din viaţa sa, în urma căreia trebuise să părăsească Santa Manza şi Corsica, adăugând că binele pe care urma să-l facă acum n-

ar fi decât o dreaptă ispăşire a. răului pe care-l făcuse atunci.

— Ce suflet de omexclamă contele Sandorf, profund mişcat de această povestire. Apoi continuă:

— Dar fie că mergem dincolo de golful Cattaro, fie că mergem până la coasta italiană, dumneata va trebui să lipseşti de aici destul de multă vreme. Ce vor crede oamenii din Rovigno despre lipsa dumitale? După ce că ne-ai pus în siguranţă, nu trebuie să te mai expui să fii arestat la întoarcere…

— Să n-aveţi nici o grijă de nimic, domnule conte, răspunse Andrea Ferrato. Uneori rămân şi cinci-şase zile pe mare, când vremea pescuitului e în toi. De altfel, vă spun înc-o dată: asta e treaba mea. Aşa trebuie să facem, şi aşa vom face Hotărârea pescarului era neclintită. Planul lui Andrea Ferrato era, de bună seamă, cel mai bun şi cel mai uşor de adus la îndeplinire, căci cu barca lui cu pânze – cel puţin aşa spera el – nu avea de ce să se teamă, chiar dacă marea ar fi fost furioasă. Măsurile de precauţie trebuiau luate numai în momentul îmbarcării. Noaptea se anunţa a fi întunecoasă, fără lună pe cer şi foarte probabil că o dată cu căderea umbrelor, de-a lungul coastei se va lăsa o ceaţă groasă, din aceea care nu se mai întinde şi în larg. La ora aceea, de-a lungul ţărmului pustiu nu va mai fi nimeni, în afară de unu sau doi vameşi. cât despre ceilalţi pescari, vecinii lui Andrea Ferrato, aceştia vor fi ocupaţi să-şi întindă năvoadele dincolo de puzderia asta de stânci, adică la două sau trei mile mai jos de Rovigno. Când ei vor zări barca lui, dacă o vor zări, barca va fi de mult în larg, cu cei doi fugari ascunşi sub punte.

— Şi ce distanţă e în linie dreaptă între portul Rovigno şi punctul cel mai apropiat de pe coasta italiană întrebă atunci Ştefan Bathory.

— Cam cincizeci de mile.

— Şi cât timp ne trebuie ca să o străbatem?

— Dacă avem vânt bun din spate, putem ajunge cam în douăsprezece ore. Dar dumneavoastră n-aveţi bani. şi veţi avea nevoie de ei. Luaţi brâul ăsta în care sunt trei sute de florini şi încingeţi-vă cu el.

— Prietene… protestă Mathias Sandorf.

— O să mi-i daţi înapoi mai târziu, îl întrerupse pescarul, când veţi fi în siguranţă. Şi acum, aşteptaţi-mă!

După ce puseră totul la cale, Andrea Ferrato se duse la treburile lui, aci lucrând pe ţărm, iaci făcându-şi de lucru prin casă. Luigi cără în barcă merinde pentru clteva zile, fără ca cineva să-l observe, după ce mai întâi avu grijă să înfăşoare toate proviziile într-o pânză de schimb.

Nu era cu putinţă nimic care i-ar fi putut stânjeni planurile lui Andrea Ferrato. Ba chiar se arătă atât de prevăzător tot restul zilei, încât nici nu se mai duse,să-i vadă pe oaspeţii săi. Mathias Sandorf şi Ştefan Bathory rămaseră ascunşi în fundul odăii, a cărei fereastră fu lăsată tot timpul deschisă.

Se înţeleseseră ca pescarul să le dea de veste când va fi timpul să plece. De altfel, în timpul după-amiezii veniră mai mulţi vecini să stea cu el la taifas, şi vorbiră despre pescuit şi despre toninele care apăruseră prin părţile Istriei. Andrea Ferrato îi primi în încăperea cea mare şi le dădu de băut, după cum îi era obiceiul.

Aşa trecu cea mai mare parte a zilei, cu lume care venea şi pleca, şi cu taifas. Uneori venea vorba şi de prizonierii care evadaseră. La un moment dat se zvoni chiar că fuseseră prinşi prin împrejurimile canalului Quarnero, pe cealaltă coastă a Istriei, zvon care fu dezminţit în curând. Totul părea deci că merge strună. Bineînţeles că ţărmul era supravegheat mai straşnic ca de obicei, fie de slujbaşii vămii, fie de agenţii poliţiei sau de jandarmi; fără îndoială însă că nu va fi aşa de greu să scapi de toată supravegherea asta când se va lăsa întunericul. Opreliştea, cum am spus, nu privea decât vasele de cursă lungă sau cabotoarele din Mediterana, nu şi bărcile de pescuit, care nu se îndepărtau prea mult de ţărm. Aşa că, Andrea Ferrato putea foarte

bine să-şi pregătească de plecare barca, fără să-l fi bănuit cineva.

Andrea Ferrato îşi făcuse toate socotelile, dar nu avusese în vedere o vizită, cu care se pomeni către ora şase seara. Laânceput, vizita aceasta nu-l îngrijoră în mod deosebit, ci doar îl cam miră. Nu îi pricepu rostul ameninţător decât după plecarea vizitatorului. Ceasul tocmai bătuse de şase. Maria se îndeletnicea cu pregătirea cinei, şi masa era aşezată în odaia cea mare, când se auziră două bătăi la uşă. Fără, să şovăiască nici o clipă, Andrea Ferrato se duse să deschidă. Rămase uluit: în faţa lui era spaniolul Carpena.

Acest Carpena era de fel din Almayate, un orăşel din provincia Malaga. Părăsise Spania – aşa cum Andrea Ferrato părăsise Corsica – fără îndoială că în urma vreunei încurcături – şi venise să se stabilească în Istria. Aici se îndeletnicea cu meseria de sărar, cărând în interiorul ţării produsele salinelor de pe coasta occidentalăo meserie afurisită, de pe urma căreia câştiga doar atât cât să poată trăi. Era un bărbat voinic şi tânăr, având abia douăzeci şi cinci de ani, mic de statură, dar lat în spate, cu un cap cât o baniţă, cu păr creţ, aspru şi negru, o mutră din acelea colţuroase, care îţi fac tot atâta plăcere să le vezi la un câine, ca şi la un om. Carpena, care era un om ursuz, duşmănos, răzbunător şi pe deasupra destul de laş, nu era văzut cu ochi buni de nimeni. Nu se ştia prea lămurit de ce trebuise să fugă din ţara lui. Mai multe hărţuieli cu tovarăşii săi de prin saline, pe care îi amenința şi cu care se încaieră într-una, nu putuseră să-i facă o reputaţie bună. Toată lumea era bucuroasă să n-aibă nici o legătură cu el. Totuşi, Carpena n-avea câtuşi de puţin aceeaşi părere proastă despre el, nici despre firea lui, nici despre făptura lui. Dimpotrivă. Aşa se explică – şi vom vedea îndată în ce scop – că el încerca să intre în legături cu Andrea Ferrato. Trebuie să recunoaştem că, de la început, pescarul îl primise cu destulă răceală şi vom vedea că purtarea lui era

îndreptăţită, după ce vom arăta ce pretenţii avea omul acesta.

Carpena abia intrase în odaie, că Andrea Ferrato îl şi opri întrebându-l:

— Ce cauţi aici la mine?

— Tocmai treceam pe aici, şi cum am văzut lumină la dumneata, am intrat.

— Şi de ce?

— Aşa, ca să te văd, vecine.

— Ştii prea bine că vizitele dumitale nu-mi fac nici o plăcere.

— De obicei aşa este, răspunse spaniolul, dar azi poate că o să te răzgândeşti.

Andrea Ferrato nu pricepu şi nu putea ghici ce însemnau aceste cuvinte destul de enigmatice ale lui Carpena. Cu toate acestea nu-şi putu stăpâni o tresărire, care nu-i scăpă de loc vizitatorului său. După ce acesta închise uşa după el, începu iar:

— Am de vorbit ceva cu dumneata.

— Nu cred că avem nimic de vorbit noi doi.

— Ba da… trebuie să-ţi vorbesc… între patru ochi, adăugă spaniolul, coborând puţin vocea.

— Atunci, vino dincolo, răspunse pescarul, care în ziua aceea avea motivele lui să nu refuze nimănui intrarea în casa sa.

La un semn al lui Andrea Ferrato, Carpena străbătu încăperea şi îl urmă în odaia lui. Această odaie nu era despărţită decât printr-un perete subţire de aceea pe care o ocupa contele Sandorf şi tovarăşul său. Una dădea înspre drum, cealaltă înspre ogradă. De îndată ce rămaseră singuri, pescarul întrebă:

— Ce vrei de la mine?

— Vecine, începu Carpena, vin iarăşi să fac apel la buna dumitale prietenie.

— Şi în legătură cu ce?

— În legătură cu fiica dumitale.

— Să nu te mai aud că-mi vorbeşti despre asta

— Dar ascultă-mă… Ştii că mi-e dragă Maria, şi că dorinţa mea cea mai arzătoare este să-mi fie nevastă.

Iată ce dorea Carpena. într-adevăr, de câteva luni încoace, Carpena se ţinea de capul fetei. După cum lesne îşi poate da seama oricine, îi dădea ghes mai mult interesul decât dragostea. Faţă de ceilalţi pescari, Andrea Ferrato era un om înstărit; şi faţă de spaniol, care nu avea nimic, pescarul era un om de-a dreptul bogat. Aşa că era foarte firesc ca în mintea acestui Carpena să fi încolţit gândul de a ajunge ginerele lui; pe de altă parte, tot atât de firesc era ca de fiecare dată pescarul să-i spună să-şi mai pună pofta-n cui, pentru că nu-l putea suferi.

— Carpena, zise cu răceală Andrea Ferrato, ai mai întrebat-o şi pe fiica mea, şi ea ţi-a spus: nu! M-ai mai întrebat şi pe mine, şi eu ţi-am spus: nu! Dacă totuşi mai stăruieşti şi azi, eu îţi spun pentru ultima dată: nu!

Faţa spaniolului se contractă violent. Buzele îi tremurau lăsând să i se vadă dinţii. Din ochi îi scapără o privire sălbatică. Dar odaia aceasta, slab luminată, nu-i îngădui lui Andrea Ferrato să observe chipul acesta plin de răutate.

— Acesta e ultimul dumitale cuvânt? întrebă Carpena.

— Acesta e ultimul meu cuvânt, dacă acum e pentru ultima dată când dumneata îţi reînnoieşti cererea, răspunse pescarul. Dar dacă mai vii înc-o dată cu aceeaşi cerere, vei căpăta acelaşi răspuns.

— Am să mai vin. Da, am să mai vin, zise Carpena, dacă Maria îmi va spune să mai vin!

— Maria… Ştii prea bine că fiica mea n-are pentru dumneata nici un sinţământ de prietenie sau de preţuire, exclamă Andrea Ferrato.

— Simţămintele ei se pot schimba, după ce voi avea o întâlnire cu ea, răspunse Carpena.

— O întâlnire?

— Da Ferrato, vreau să-i vorbesc.

— Şi când?

— Chiar acum!… Mă-nţelegi?… Trebuie să-i vorbesc! Trebuie!… Chiar în seara asta!

— Uite, îţi răspund eu în locul ei.: nu!

— Bagă de seamă ce faci, zise Carpena, ridicând vocea, bagă de seamă!

— Să bag de seamă

— Am să mă răzbun!

— N-ai decât să te răzbuni, dacă poţi şi dacă îţi dă mânarăspunse Andrea Ferrato, care se aprinse şi el. Ştii prea bine că ameninţările tale nu mă înfricoşează. Şi acum haide, pleacă, dacă nu vrei să te dau afară!

Spaniolul simţi că sângele i se urcă în ochi. Era cât pe-aci să se năpustească asupra pescarului. Izbuti însă să se stăpânească, şi, după ce trânti cu putere uşa, ieşi valvârtej, fără să rostească un cuvânt.

Abia ieşise Carpena, că uşa dinspre odaia vecină, unde se aflau fugarii, se deschise. Contele Sandorf, căruia nu-i scăpase nimic din această convorbire, se ivi în prag şi, înaintând spre Andrea Ferrato, îi spuse încet:

— Omul ăsta e cel ce ne-a denunţat caporalului de jandarmi. Ne cunoaşte. Ne-a văzut când am debarcat pe malul canalului Lemo. Ne-a urmărit până la Rovigno. Se vede cât de colo că ştie că dumneata ne-ai dat adăpost în casa dumitale. Aşa că, lasă-ne să fugim numai decât, sau de nu, suntem pierduţi… şi dumneata la fel.

Andrea Ferrato rămase ca trăsnit. Nu găsi nimic ce să-i răspundă contelui Sandorf. Simţea clocotindu-i în vine sângele de corsican. îi uitase pe cei doi fugari, pentru care riscase atâta până atunci. Nu se mai gândea acum decât la spaniol, nu-l mai vedea înaintea ochilor decât pe Carpena

— Ticălosul!… Ticălosul!… murmură el în sfârşit. Da. Ştie totul! Suntem la cheremul lui Ar fi trebuit să pricep de la-nceput!

Mathias Sandorf şi Ştefan Bathory îl priveau îngrijoraţi. Aşteptau să vadă ce va zice, ce va face. Trebuiau să ia

grabnic o hotărâre, nu mai era de pierdut nici o clipă. Poate că în momentul acesta erau şi denunţaţi.

— Domnule conte, zise în cele din urmă Andrea Ferrato, poliţia poate năvăli în casa mea dintr-o clipă în alta. Desigur că golanul ăsta ştie, sau cel puţin bănuieşte că dumneavoastră sunteţi aici A venit să-mi propună un târg Să-i dau pe fiica mea, ca să tacăva căuta cu orice preţ să vă piardă, ca să se răzbune împotriva meaşi dacă agenţii vin aici, e cu neputinţă să scapi din ghearele lor, şi veţi fi descoperiţi. Da, trebuie să fugiţi numaidecât!

— Ai dreptate, Ferrato, zise contele Sandorf. Dar înainte de a ne despărţi, lasă-mă să-ţi mulţumesc pentru tot ce ai făcut pentru noi, şi pentru ce voiai să faci…

— Ceea ce voiam să fac, vreau şi acum, zise foarte serios Andrea Ferrato.

— Refuzăm, răspunse Ştefan Bathory.

— Da, refuzăm, adăugă contele Sandorf. Destul ţi-ai primejduit viaţa până acum. Dacă suntem găsiţi în locuinţa dumitale, ocna te aşteaptă. Vino, Ştefan, să părăsim această casă, până nu aducem într-însa urgia şi nenorocirea. Să fugim, dar să fugim singuri Andrea Ferrato îi opri.

— Unde vă duceţi? zise el. Tot ţinutul e păzit. Agenţii poliţiei şi jandarmii cutreieră toată câmpia zi şi noapte. Nicăieri nu găsiţi un punct pe ţărm de unde să vă puteţi îmbarca, şi nici o potecă nepăzită care să vă ducă la graniţă. Să plecaţi aşa, singuri, înseamnă să vă duceţi la moarte sigură!

— Urmaţi pe tatăl meu, domnilor, adăugă Maria. Orice s-ar întâmpla, încercând să vă salveze, el nu-şi face decât datoria.

— Aşa e, fata mea, răspunse Andrea Ferrato, nu-mi fac decât datoria, ai dreptate. Fratele tău ne aşteaptă, de bună seamă, la iolă. Noaptea e foarte întunecoasă. până să prindă ei de veste, noi vom fi în larg. Sărută-mă, Maria, sărută-mă, şi să plecăm. Dar contele Sandorf şi prietenul său nu voiau în ruptul capului să accepte un asemenea

sacrificiu. Să părăsească această casă pentru a nu-l pune în primejdie pe pescar. Dar să se îmbarce însoţiţi de el, când bietul om ar putea să plătească această faptă cu ocna – asta nu!

— Haide, Ştefan, zise contele Sandorf. Odată plecaţi din casa aceasta, nu vom mai avea să ne temem decât pentru noi!

Şi prin fereastra deschisă a odăii lor, fugarii erau gata să sară în ogradă, apoi să fugă fie până la ţărmul mării, fie în interiorul ţinutului, când Luigi intră, alergând într-un suflet.

— Agenţii! strigă el.

— Adio! zise Mathias Sandorf. Şi sări pe fereastră, urmat de tovarăşul său.

În momentul acela, o patrulă de poliţie năvăli în camera din faţă. în fruntea lor era Carpena.

— Ticălosule! izbucni Andrea Ferrato.

— Acesta e răspunsul meu la refuzul tău! îi răspunse spaniolul.

Pescarul fu înhăţat şi legat burduf. într-o clipă, agenţii intrară şi cercetară toate încăperile. Fereastra deschisă dinspre ogradă le arăta drumul pe care îl luaseră fugarii. Agenţii se năpustiră numaidecât după ei.

Cei doi ajunseseră acum la gardul ce despărţea fundul ogrăzii de pârâu. Contele Sandorf, după ce îl trecu dintr-o săritură, îl ajută pe Ştefan Bathory să-l treacă şi el, când, deodată, se auzi o împuşcătură la vreo cincizeci de paşi în spatele lor.

Ştefan Bathory fusese lovit de un glonţ, care îi atinse doar umărul; dar braţul îi rămase paralizat, aşa că încercarea prietenului său de a-l ajuta să sară gardul nu-i mai era de nici un folos.

— Fugi! îi strigă el. Fugi, Mathias!

— Nu Ştefan, nu. Vom muri împreună, răspunse contele Sandorf, după ce încercase pentru ultima dată să-l ridice pe tovarăşul său rănit.

— Fugi, Mathias, repetă Ştefan Bathory, şi scapă-ţi viaţa, ca să-i pedepseşti pe trădători!

Ultimele cuvinte ale lui Ştefan Bathory fură ca un ordin pentru contele Sandorf. Pe umerii săi apăsa acum sarcina întregii opere pe care o începuseră toţi trei împreună – numai pe umerii lui! Magnatul din Transilvania, conspiratorul din Triest, tovarăşul lui Ştefan Bathory şi-al lui Ladislau Zathmar trebuia să facă loc omului dreptăţii.

În clipa aceea agenţii, care ajunseseră la capătul ogrăzii, se aruncară asupra rănitului. Contele Sandorf era cât pe-aci să cadă în mâinile lor, dacă ar mai fi şovăit o singură clipă.

— Adio, Ştefan, adio, strigă el. Şi, dintr-o săritură, trecu pârâul din dosul gardului apoi se făcu nevăzut.

Cinci sau şase împuşcături fură trase în direcţia lui dar gloanţele nu-l atinseră pe fugarul care, schimbându-şi mereu direcţia, alerga cât îl ţineau picioarele înspre mare. Agenţii însă continuau să-l urmărească. Neputându-l vedea prin întuneric, renunţară să o ia de-a dreptul pe urmele lui. Se împrăştiară în toate părţile, ca să-i taie orice retragere, atât înspre interiorul ţinutului, cât şi înspre oraş şi înspre promontoriul care închide golful la nord de Rovigno. O patrulă de jandarmi venise în ajutorul lor şi se răspândiră în aşa fel, încât contele Sandorf să nu mai aibă nici o altă ieşire decât spre litoral.

Dar odată ajuns acolo, ce mai putea să facăisbuti-va, oare, să pună mâna pe o barcă, să o pornească în largul Adriaticei. Cu siguranţă că nu va mai avea timp, şi înainte chiar de a putea părăsi ţărmul, va fi doborât de gloanţe. Totuşi, îşi dădu seama numaidecât că orice retragere înspre răsărit îi va fi tăiată, împuşcăturile, strigătele agenţilor şi jandarmilor care se apropiau tot mai mult, îi arătau că era înconjurat de pe acum din toate părţile dinspre uscat. Nu putea fugi, aşadar, decât spre mare şi pe mare. Bineînţeles că asta însemna să meargă la moarte sigură; era mai bine

însă să-ţi găseşti moartea în valuri, decât s-o aştepţi în faţa plutonului de execuţie, în curtea fortăreţei din Pisino.

Contele Sandorf alergă deci înspre ţărm. Din câteva salturi ajunse până la marginea apei. Simţea agenţii în spatele lui, iar gloanţele trase la întâmplare îi şuierau pe deasupra capului.

Ţărmul era presărat cu o mulţime de stânci, aşa cum se poate vedea în tot lungul acestui litoral al Istriei. Printre aceste stânci, o sumedenie de băltoace num ca îi gropile scobite în nisip, unele adânci de mai multe picioare, altele în care apa abia ajungea până la glezne. Acesta era singurul drum care îi mai rămânea deschis lui Ma’thias Sandorf. Deşi era încredinţat că la capătul lui îl aştepta moartea, el nu şovăi să-l urmeze.

Iată-l, deci, trecând peste băltoace, sărind din stâncă în stâncă; dar atunci silueta lui se desprinse mai limpede pe fondul mai puţin întunecat al zării. Numaidecât, nişte strigăte arătau că fusese văzut, şi agenţii se luară în goană după el. Contele Sandorf era hotărât, de altfel, să nu se lase prins de viu. Marea n-avea decât să-l predea poliţiştilor, dar ea nu le va da decât un cadavru. Această goană înverşunată pe stâncile alunecoase şi care se clătinau, pe iarba aceasta de mare vâscoasă, printre băltoacele în care risca la fiecare pas să cadă, ţinu aproape un sfert de ceas. Fugarul izbutise să păstreze distanţa; dar în curând uscatul se termină.

Ajunsese acum pe una din ultimele stânci de pe ţănm. Doi sau trei agenţi erau abia la vreo zece paşi de el, ceilalţi, mai în urmă cu vreo douăzeci de paşi. Atunci contele Sandorf se ridică în picioare. Scoase un ultim strigăt – un strigăt de adio adresat cerului, Apoi, în clipa când o salvă îl învălui într-o ploaie de gloanţe, se azvârli în mare. Agenţii care ajunseră până la marginea şirului de stânci nu mai zăriră decât capul fugarului, ca un punct negru, purtat spre larg.

O nouă salvă încreţi faţa apei în jurul lui Mathias Sandorf. Şi cu siguranţă că fusese atins de unul sau de mai multe

gloanţe, căci el se scufundă sub valuri şi nu mai ieşi la suprafaţă.

Jandarmii şi poliţiştii rămaseră până spre ziuă să observe toată întinderea aceasta presărată cu stânci, tot ţărmul acesta nisipos, începând de la promontoriul din nordul golfului şi până dincolo de fortul de la Rovigno. Dar… în zadar. Nimic nu arăta că Mathias Sandorf s-ar fi putut întoarce pe ţărm. Cu siguranţă deci că dacă nu fusese ucis de un glonţ, contele Sandorf se înecase.

Totuşi, cu toate cercetările cât se poate de amănunţite, nu fu găsit nici un corp, nici printre stânci, nici pe ţărm, pe o lungime de mai bine de două leghe. Dar cum vântul bătea dinspre uscat, iar direcţia curenţilor era către sud-vest, fără îndoială că trupul neînsufleţit al fugarului fusese târât în larg. Aşadar, contele Sandorf, seniorul maghiar, avusese drept mormânt valurile Adriaticei!

Aceasta fu versiunea – şi, în definitiv, cea mai firească – pe care o adoptă guvernul austriac, după o anchetă amănunţită. Aşa că justiţia trebui să-şi urmeze cursul. Ştefan Báthory, prins în împrejurările pe care le ştim, fu dus din nou în timpul nopţii, şi sub escortă, în donjonul din Pisino, unde se întâlni pentru câteva ceasuri cu Ladislau Zathmar. Execuţia era fixată pentru a doua zi, la 30 iunie. Fără îndoială că în aceste ultime clipe ale vieţii lor, Ştefan Báthory şi-ar fi putut revedea pentru ultima oară soţia şi copilul, iar Ladislau Zathmar ar fi putut primi o ultimă îmbrăţişare din partea servitorului său, căci se dăduse autorizaţia de a intra în donjonul din Pisino. Dar doamna Báthory cu fiul său precum şi Borik, care ieşise din închisoare, părăsiseră Triestul. Neştiind unde fuseseră duşi prizonierii, deoarece arestarea fusese ţinută în mare secret, ei căutaseră până în Ungaria, până în Austria, iar după pronunţarea sentinţei de condamnare nu mai avură timp să-i regăsească. Ştefan Báthory nu avu, deci, nici această ultimă consolare de a-şi revedea soţia şi fiul. Nu le putu

spune numele acelor trădători, care scăpaseră acum şi de dreapta pedeapsă a lui Mathias Sandorf!

La ora cinci seara, Ştefan Báthory şi Ladislau Zathmar fură împuşcaţi în curtea fortăreţei. Căzură ca nişte oameni care au ştiut să-şi dea viaţa pentru patria lor. De acum încolo, Silas Toronthal şi Sarcany puteau să se socotească la adăpost de orice răzbunare. Secretul trădării lor nu era cunoscut decât de ei şi de guvernatorul Triestului, trădare care le fu plătită cu o jumătate din averea lui Mathias Sandorf, cealaltă jumătate fiind rezervată, printr-o favoare specială, moştenitoarei contelui, când va împlini optsprezece ani. Silas Toronthal şi Sarcany, care nu ştiau ce înseamnă remuşcarea, puteau, deci, să se bucure în linişte de bogăţiile obţinute prin mârşava lor trădare. Un alt trădător, de asemenea se părea că nu trebuie să se mai teamă de nimic, era spaniolul Carpena, căruia i se plăti premiul de cinci mii de florini, destinat denunţătorului. Dar dacă bancherul şi complicele lui puteau rămâne mai departe la Triest, cu capul sus, pentru că secretul trădării lor fusese păstrat, în schimb Carpena, sub povara urii tuturor, trebui să părăsească Rovigno şi să se ducă aiurea. De altfel, puţin îi păsanu mai avea de ce să se teamă, nici chiar de răzbunarea lui Andrea Ferrato. Căci pescarul fusese arestat, judecat şi condamnat la ocnă pe viaţă, pentru că dăduse adăpost fugarilor. Maria rămăsese singură cu frăţiorul ei, Luigi, pradă mizeriei, în casa aceea din care tatăl lor fusese smuls pentru totdeauna Aşa dar, trei ticăloşi, mânaţi doar de pofta banilor, fără măcar să fi fost împinşi de un simţământ de ură contra victimelor lor – afară, poate, de Carpena – trei ticăloşi, dintre care unul urmărea să-şi restabilească situaţia băncii sale compromise, iar ceilalţi doi să câştige o avere, nu se dăduseră înapoi din faţa acestei mârşăvii.

Oare o asemenea ticăloşie va rămâne nepedepsită, aici pe pământ, unde dreptatea lui Dumnezeu nu se arată totdeauna. Cei trei patrioţi, contele Sandorf, contele

Zathmar şi Ştefan Bâthory, şi omul acela simplu dar cumsecade, Andrea Ferrato, nu vor fi oare răzbunaţi niciodată? Viitorul va răspunde la această întrebare.

PARTEA A DOUA.

I. PESCADE ŞI MATIFOU.

La cincisprezece ani după ultimele întâmplări ce încheie prologul acestei povestiri, în ziua de 24 mai 1882, era zi de sărbătoare la Raguza, unul din principalele oraşe ale provinciilor dalmate.

Dalmaţia nu e decât o lungă fâşie de pământ, aşezată între partea septentrională a Alpilor Dinarici, Herţegovina şi Marea Adriatică. Locul de abia ajunge ca să poată adăposti, puţin mai înghesuită, o populaţie de patru-cinci sute de mii de suflete. Aceşti datarăţi sunt o rasă frumoasă de oameni: sobri, în această regiune stearpă, unde pământul cultivab il este atât de rar; dârji, cu toate nenumăratele urgii pe care le-au îndurat de-a lungul istoriei lor, mânclri faţă de Austria, la care Tratatul de la Campoformio i-a anexat în 1815, şi, înainte de toate, foarte cinstiţi, din moment ce ţara aceasta a putut fi numită, după frumoasa expresie a domnului Yriarte, „ţara uşilor fără lacăte!”

Dalmaţia e împărţită în patru regiuni, care se împart la rândul lor în districte; aceste regiuni sunt: Zara, Spalato, Cattaro şi Raguza. Reşedinţa guvernatorului general este în Zara, capitală provinciei. Tot în Zara se întruneşte şi dieta, dintre membrii căreia unii sâmt membri şi în camera superioară de la Viena. Vremurile s-au schimbat mult de când, în veacul al XVI-lea, uscocii – turcii fugari, în război deschis cu musulmanii ca şi cu creştinii, cu sultanul ca şi cu republica Veneţiei – terorizau acest ţărm al Adriaticei. Dar uscocii au dispărut şi urmele lor nu se mai regăsesc decât în Carniolia. Acum regiunea Adriaticei este tot atât de sigură ca orice altă regiune de pe ţărmurile mândrei şi poeticei Mediterane. Raguza, sau mai bine-zis micul stat al Raguzei a fost mult timp un stat republican, chiar înaintea Veneţiei, deci din secolul al IX-lea. Abia în anul 1808, un

decret al lui Napoleon I l-a alăturat în anul următor regatului Iliriei, făcând din el un ducat pentru mareşalul Marmont. încă din secolul al IX-lea corăbiile raguzane, care cutreierau toate mările Levantului, aveau monopolul comerţului cu „necredincioşii” – monopol acordat de Sf. Scaun – ceea ce dădea Raguzei o importanţă deosebită faţă de aceste mici republici ale Europei meridionale. Raguza se mai distingea şi prin alte însuşiri alese iar faima învăţaţilor săi, renumele scriitorilor săi, gustul artiştilor săi îi atrăsese denumirea de „Atena slavonă”. Dar pentru cerinţele comerţului maritim e nevoie şi de un port în care să se poată ancora bine, de o apă destul de adâncă, pentru ca să poată primi vasele de mare tonaj. Un asemenea port însă, îi lipsea Raguzei. Portul său e strimt, astupat de stânci care se ridică până la suprafaţa apei, încât nu permite de loc intrarea altor vase decât a cabotoarelor mai mici sau a simplelor bărci de pescuit.

Din fericire la o jumătate de leghe mai spre nord, în fundul uneia din scobiturile golfului Ombla-Fumera, un capriciu al naturii a format unul din acele porturi minunate, care pot satisface toate nevoile celei mai largi navigaţii. Este portul Gravosa – poate cel mai bun port de pe această coastă dalmată. Aici, apa e destul de adâncă, bună chiar şi pentru vasele de război; aici este loc destul şi pentru şantiere de reparaţii şi pentru şantiere de construcţii; aici, în fine, pot face escală şi pacheboturile acelea mari, cu care viitorul va înzestra toate mările globului. Deci, la această dată, drumul de la Raguza până la Gravosa devenise un adevărat bulevard, plantat cu pomi frumoşi, mărginit de vile încântătoare şi foarte frecventat de populaţia oraşului, care număra pe atunci între şaisprezece şi şaptesprezece mii de locuitori.

În ziua aceea, pe la orele patru – era o frumoasă după-amiază de primăvară – raguzanii porniseră în mare număr spre Gravosa. în acest cartier – căci Gravosa, aşezată la porţile oraşului, putea fi socotită un cartier al Raguzei – era

o sărbătoare locală, cu fel de fel de jocuri, cu barăci de bilei, cu muzică şi dans în aer liber, cu scamatori, acrobaţi şi comedianţi, ale căror reclame, instrumente şi cântece făceau un zgomot asurzitor pe străzile cartierului şi până pe cheiurile portului. Pentru un străin ar fi fost o ocazie minunată de a studia diferitele tipuri ale rasei slave, amestecată cu tot felul de nomazi. Dar în afară de aceşti nomazi, veniţi la serbare ca să exploateze curiozitatea vizitatorilor, mai veniseră şi o mulţime de oameni de la ţară şi de la munte, ca să petreacă.

Erau mai ales multe femei: doamne de la oraş, ţărănci din împrejurimi sau pescăriţe de pe litoral. La unele vedeai după îmbrăcăminte că voiau să imite ultima modă din Europa occidentală. La celelalte, portul varia de la regiune la regiune, măcar prin câteva amănunte: purtau cămăşi albe, cu mânecile şi pieptul brodate, mantale largi, fără mâneci, cu desene multicolore, brâuri cu o sumedenie de ţinte de argint – un adevărat mozaic în care culorile se îmbină ca într-un covor persan – apoi, peste părul împletit cu tot felul de panglici colorate, nişte pălării albe cu un văl – aşa-zis „okronga” – care cade pe spate ca vălul unui turban oriental, turetci şi ghete prinse de picior cu cordoane de pai. Şi peste toată această găteală ciudată o mulţime de giuvaere, brăţări, coliere sau bănuţi de argint, totul aranjat într-o sută de feluri, pentru podoaba gâtului, a braţelor, a pieptului şi a brâului. Aceste zorzoane le puteai vedea până şi la găteala bărbaţilor de la ţară, care nu dispreţuiau nici ei sclipitorul chenar de dantelă care scoate mai bine la iveală marginile veşmintelor.

Dar dintre toate aceste costume raguzane pe care le purtau cu atâta graţie până şi marinarii din port, costumele lucrătorilor clin port – o corporaţie privilegiată – erau cele care atrăgeau în mod cu totul deosebit privirile tuturor. când îi vedeai îmbrăcaţi aşa – cu turban, vestă, jiletcă, brâu, şalvari şi papuci – hamalii aceştia păreau nişte orientali în

toată legea. Parcă crai pe cheiurile de la Galata sau în piaţa Tophane din Constantinopol.

Sărbătoarea era în toi. Barăcile gemeau de lume, la fel ca şi piaţa, şi cheiurile. De altfel, mai era şi un număr de senzaţie foarte nimerit pentru a atrage cât mai mulţi curioşi: lansarea unui „trabacolo” – un fel de vas specific Adriaticei, cu două catarge şi două pânze în formă de trapez. Lansarea trebuia să aibă loc la ora şase seara; corabia, după ce i se scoseseră proptelele ce o susţineau în timpul construcţiei, nu mai aştepta decât să se dea drumul otgonului, ca să o pornească pe luciul mării.

până atunci, însă, comedianţii, muzicanţii ambulanţi şi acrobaţii îşi arătau care mai de care talentele şi iscusinţa lor, spre marea mulţumire a publicului. Trebuie să spunem că muzicanţii erau cei care atrăgeau cei mai mulţi spectatori. Printre ei, guzlarii, sau cântăreţii din guzlă, adunau cei mai mulţi bani. Cântau cu o voce guturală cântecele ţării lor, acompaniindu-se cu instrumentele lor ciudate; merita să te opreşti să-i asculţi. Guzla, de care se servesc aceşti virtuoşi ai străzii, are mai multe coarde întinse pe un mâner foarte lung, pe care cântăreţul trage cu un arcuş mic, cântând în acelaşi timp şi din gură; e adevărat că de cele mai multe ori vocea nu-l ajută, dar cântă şi el cum poate.

Unul din aceşti cântăreţi – un vlăjgan cât toate zilele, cu faţa palidă şi cu părul brun, ţinându-şi între genunchi instrumentul ce semăna cu un violoncel prăpădit – cânta, făcând în acelaşi timp fel de fel de gesturi, o canţonetă, a cărei traducere aproape euvânt cu euvânt, ar fi cam asta:

Când răsună cântecul,.

Cântecul ţigăncii, Bagă de seamă de vezi Cum îşi cântă ea cântecul, Sau, ia seama La ţigancă!

Dacă stai departe de ea, ţi dacă Focul prea duios al privirii ei Se ascunde aşa, sub genele ei lungi, Alunei poţi s-o priveşti, poţi s-o asculţi I Când răsună cântecul, Cântecul

ţigăncii, Bagă de seamă de vezi Cum îşi cântă ea cântecul, Suu, ia seama La ţigancă!

După acest prim cuplet, cântăreţul, cu talerul de lemn în mână, veni să le ceară celor de faţă obolul – câţiva bănuţi de aramă. Dar se vede că strânsese destul de puţini bani, căci se întoarse la loc să mai încerce să-şi înduioşeze auditoriul cu al doilea cuplet al canţonetei:

Dar dacă ţiganca, în timp ce cântă, Te priveşte cu ochii săi mari şi negri, Inima ji-o prinde într-o clipită, Şi dacă ţi-a prins-o… nu-i mai dă drumul când răsună cântecul, Cântecul ţigăncii, Bagă de seamă de vezi Cum îşi cântă ea cântecul, Sau, ia seama La ţigancă!

Un bărbat în vârstă de vreo cincizecişi cinci de ani asculta liniştit cântecul ţiganilor; dar, cum era foarte puţin sensibil la astfel de manifestări poetice, punga lui rămăsese până atunci închisă. E adevărat că nu cântase ţiganca, de care era vorba în canţonetă, „privindu-l cu ochii ei mari şi negri”, ci namila asta de om care vorbea în numele ei. Era gata să o ia din loc fără să dea un ban, când fata care îl însoţea îl opri, zicând:

— Tată, n-am bani la mine. Te rog, dă-i ceva acestui om cumsecade!

Şi aşa se pomeni guzlarul cu patru sau cinci creiţari, pe care altfel nu i-ar fi căpătat, dacă n-ar fi intervenit fata. Aceasta nu pentru că tatăl ei, care era un om foarte bogat, ar fi fost atât de zgârcit, încât să nu miluiască un biet coţcar de bâlci; dar se vedea că nu era dintre aceia pe care mizeriile omeneşti să-l poată înduioşa.

Apoi, strecurându-se amândoi prin mulţime, se îndreptară spre alte barăci nu mai puţin zgomotoase, în timp ce guzlarii se împrăştiau prin cârciumile învecinate ca să-şi „lichideze” gologanii pe care îi adunaseră. Nu cruţară sticlele de „şliboviţă” – ţuica aceea aspră obţinută prin distilarea prunei şi care curgea ca apa prin gâtlejurile acestor ţigani.

Dar nu toţi artiştii aceştia bătuţi de vreme, nu toţi aceşti cântăreţi sau scamatori se bucurau la fel de bunăvoinţa publicului. Printre cei mai năpăstuiţi erau şi doi acrobaţi, care se căzneau zadarnic pe o estradă să atragă spectatori. Deasupra acestei estrade spânzurau nişte pânze într-o stare destul de jalnică, vopsite în culori ţipătoare, reprezentând animale sălbatice, pictatecu vopsea de apă, clei şi albuş de ou, cu contururi fantastice – lei, şacali, hiene, tigri, şerpi boa etc, sărind, alergând sau târându-se în mijlocul unor peisaje aiurea. în spate era o mică arenă, ascunsă în dosul unor pânze învechite şi cu prea multe găuri, ca ochii indiscreţilor să nu fie îndemnaţi să se uite înăuntru, ceea ce desigur că păgubea încasările. în faţă, pe unul din stâlpii destul de slab înfipţi în pământ, era prinsă o tablă, o firmă rudimentară, pe care puteai citi aceste cinci cuvinte, scrise grosolan cu cărbune:

PESCADE ŞI MATIFOU acrobaţi francezi.

Din punct de vedere fizic – şi desigur că şi din punct de vedere moral – aceşti doi oameni erau atât de deosebiţi unul de altul, pe cât pot fi două făpturi omeneşti. De bună seamă că numai originea lor comună îi apropiase, ca împreună să cutreiere lumea şi să se ia la trântă cu viaţa. Amândoi erau din Provenţa. De unde îşi. găsiseră astfel de nume ciudate oamenii aceştia, care poate că acolo, în ţara lor îndepărtată, purtau: alt nume? Oare nu de la cele două puncte geografice între care se deschide golful Alger – capul Matifou şi peninsula Pescade? Ba chiar de la ele: şi adevărul e că aceste nume li se potriveau de minune, ca numele de Atlas unei namile de luptător de Mei. Capul Matifou este o colină de formă rotundă, uriaşă şi impunătoare, care se înalţă la capătul nord-estic al portului Alger, ca şi cum ar vrea să înfrunte stihiile dezlănţuite şi să merite celebrul vers: „Puterea sa de neînvins a obosit vremea!”

Şi, de fapt, aşa arăta şi atletul Matifou – un Aicide, un Porthos, un rival demn de Ompdraille, de Nicolas Creste şi

de alţi luptători faimoşi de pe arenele din sudul Franţei.

Acest atlet – despre care s-ar fi putut spune că „trebuie să-l vezi ca să crezi” – avea o înălţime de aproape şase picioare, capul mare, umerii foarte largi, pieptul ca foalele unui fierar, picioarele ca nişte trunchiuri de copaci de doisprezece ani, braţele ca nişte biele de maşină, mâinile ca nişte foarfeci mari de tăiat metale. Era însăşi puterea omenească întruchipată, şi dacă şi-ar fi ştiut vârsta, ai fi rămas uimit când ai fi aflat că abia intrase într-al douăzeci şi doilea an. Fiinţa aceasta, de o inteligenţă fără îndoială mediocră, avea însă o inimă bună, o fire naivă şi blândă. Nu ura şi nu duşmănea pe nimeni. N-ar fi fost în stare să facă nimănui nici cel mai mic rău. De-abia îndrăznea să strângă mâna ce i se întindea, de frică să n-o strivească într-a sa. Deşi era puternic ca un tigru, nu avea nimic din firea unui tigru. De aceea tăcea şi se supunea la un simplu cuvânt, la un simplu gest al prietenului său, ca şi cum un capriciu al naturii ar fi făcut din el fiul uriaş al acestui prichindel.

Prin contrast, la capătul vestic al golfului Alger, peninsula Pescade, din faţa capului Matifou, este îngustă, subţire şi lungă – o fâşie stâncoasă şi gingaşă, care se prelungeşte în mare. De aci se trăgea numele de Pescade, pe care îl purta acest băiat de douăzeci de ani, mic, subţire, plăpând, şi care nu cântărea în livre nici pe sfert din cât cântărea celălalt în kilograme. Era însă foarte mlădios, sprinten în. mişcări, ager la minte, bine dispus în orice împrejurare, filosof în felul său, inventiv şi practic – o adevărată maimuţă, dar fără să aibă şi răutatea maimuţei – şi care îşi legase pentru totdeauna soarta lui de soarta bunului şi zdravănului pachiderm, pe care îl conducea de-a lungul tuturor grelelor încercări ale acestei vieţi de comedianţi.

Amândoi erau acrobaţi de meserie şi colindau toate bâlciurile. Matifou lupta în arene, făcea toate exerciţiile de forţă, îndoia în mâini bare de fier, îi ridica cu braţele întinse pe cei mai grei dintre spectatori, jongla cu tânărul său camarad de parcă ar fi jonglat cu o bilă de biliard. Pescade

defila, cânta, făcea fel de fel de giumbuşlucuri, înveselea publicul, ţopăind ca o paiaţă, fără să obosească niciodată, şi uimea lumea cu figurile lui de echilibristică pe care le executa cu multă dibăcie, sau cu figurile pe care le făcea cu cărţile de joc, în care i-ar fi întrecut pe cei mai iscusiţi prestidigitatori, arătându-se oricând gata să-i câştige pe cei mai şireţi jucători la orice jocuri de calcul sau de noroc?

— Mi-am trecut bacalaureatul! îi plăcea lui să spună mereu.

Dar „mă veţi întreba: de ce?" asta era vorba lui Pescade – de ce, în ziua aceea, pe cheiul Gravosei, aceşti doi bieţi comedianţi se vedeau părăsiţi de spectatorii ce treceau la alte barăci. De ce erau ameninţaţi să încaseze o nimica toată, deşi aveau atât de mare nevoie de bani? Era într-adevăr un lucru inexplicabil.

Şi totuşi limbajul lor – un amestec plăcut de provensală şi de italiană – era mai mult decât suficient ca să-i facă să fie înţeleşi de un un public dalmat. De când plecaseră din ţara lor, din Proventa, singuri, fără părinţi – pe care, de altfel, nu şi-i cunoscuseră niciodată, ca nişte adevărate produse ale unei generaţii spontanee – izbutiseră să o scoată cumva la capăt, bătând târgurile şi bâlciurile, trăind mai degrabă prost decât bine, dar totuşi trăind, şi dacă nu prânzeau în fiecare zi, măcar cinau aproape în fiecare seară: ceea ce era de ajuns, căci – după cum spunea mereu Pescade – „nu trebuie să ceri imposibilul".

Şi totuşi, dacă în ziua aceea bravul băiat nu cerea, imposibilul, cel puţin încerca şi el, căutând să atragă câteva duzini de spectatori în faţa teatrului său de bâlci, cu speranţa că până la urmă se vor hotărî să-i viziteze sărăcăcioasa lui arenă. Dar nici reclama zgomotoasă pe care o făcea, cu plăcutul său accent străin, pentru a atrage lumea, nici potopul său de vorbe fără şir, care ar fi îmbogăţit pe un scriitor de vodeviluri, nici maimuţărelile sale, care ar fi descreţit fruntea chiar şi a unui sfânt de piatră din firida unei catedrale, nici strâmbăturile şi mersul

său deşelat, de parcă ar fi fost de cauciuc, nici jocul perucii lui, ce i se revărsa peste stofa roşie a tunicii, nici ţopăielile sale, demne de Pulcinello din Roma sau de Stentarello din Florenţa, n-aveau nici o putere asupra publicului. Şi doar de câteva luni de zile de când erau aici izbutiseră să atragă publicul acesta slav!

După ce părăsiseră Proventa, cei doi prieteni străbătuseră Alpii Maritimi, regiunea Milanului, Lombarei iei, Veneţiei, cocoţaţi – ca să zicem aşa – unul în cârca celuilalt, căci Matifou era renumit prin forţa lui, iar Pescade prin sprinteneala lui. Faima lor îi adusese până la Triest, în inima Iliriei. De la Triest, urmând drumul Istriei, coborâseră pe coasta dalmată, la Zara, la Salone, la Raguza, găsind că e mai cu câştig să meargă mereu înainte decât să se întoarcă pe vechiul drum. Căci pe unde trecuseră o dată, toată lumea le cunoştea repertoriul. Dar dacă mergeau tot înainte, însemna că aduceau cu ei un repertoriu nou, din care puteau să scoată ceva parale.

Acum, însă, vedeau prea bine că turneul lor, care niciodată nu fusese foarte bun, ameninţa să devină foarte rău. De aceea, bieţii comedianţi nu mai aveau decât o dorinţă, pe care nu ştiau cum s-o înfăptuiască: să se întoarcă în patria lor, să mai vadă o dată Proventa şi să nu se mai aventureze atât de departe de locurile lor de baştină. Dar Pescade şi Matifou trăgeau după ei o ghiulea – ghiuleaua mizeriei… şi să faci câteva sute de leghe cu această ghiulea de picioare, era foarte greu!

Înainte de a se gândi însă la viitor, trebuiau să se gândească la prezent, adică la cina de astă-seară, care nu le era câtuşi de puţin asigurată. Nu aveau încă nici un creiţar în casă – dacă putem da acest nume pretenţios colţului de fular în care Pescade obişnuia să ţină legat avutul celor doi asociaţi. Degeaba se străduia el din toate puterile în faţa teatrului său de bâlci! Degeaba lansa apeluri desperate prin văzduh! Degeaba Matifou îşi arăta muşchii braţelor, ale căror vine ieşeau în afară ca tulpinile unei iedere încolăcite

în jurul unui trunchi noduros de copacnici un spectator nu arăta că ar avea de gând să intre în baracă.

— Tare cărpănoşi mai sunt dalmaţii ăştia, zise Pescade.

— Chiar, nişte cărpănoşirepetă Matifou.

— Hotărât lucru, cred că azi cam greu vom face saftea. De aceea zic eu, Matifou, că ar trebui să ne luăm catrafusele…

— Şi unde să ne cărăm?

— Dar curios mai eştirăspunse Pescade.

— Haide, spune!

— Ei bine, ce ai zice de o ţară, unde am putea fi aproape siguri că vom mânca măcar o dată pe zi?

— Şi care e ţara aceea, Pescade?

Ah e departe, e cam departe, foarte departe… şi chiar mai departe decât foarte departe, Matifou! E la capătul pământului?

— Pământul n-are capăt, răspunse sentenţios Pescărie. Dacă ar avea capăt, n-ar fi rotund. Dacă n-ar fi rotund, nu s-ar învârti. Dacă nu s-ar învârti ar sta nemişcat! Şi dacă ar sta nemişcat…

— Ia spune, ce s-ar întâmpla întrebă Matifou.

— Ce să se întâmple. Ar cădea peste soare mai repede decât scot eu un iepure din pălărie!

— Şi atunci?

— Şi atunci, s-ar întâmpla ceea ce i se întâmpla unui scamator neîndemânatic, ţinâd două din bilele cu care jonglează se ciocnesc în aer! Crac! Totul se duce naibii, şi publicul te fluieră şi ţi cere banii înapoi, iar tu trebuie să i-i dai, şi în seara aceea nu mai cinezi nimic!

— Care va să zică dacă Pământul ar cădea peste soare, noi n-am mai cina? întrebă Matifou.

Şi gândurile lui Matifou se scufundară în aceste perspective infinite. Stând într-un colţ al estradei, cu braţele încrucişate pe piept, mişca din cap ca un chinez de porţelan, nu mai zicea nimic, nu mai vedea nimic, nu mai auzea nimic. Era adâncit în gândurile cele mai de neînţeles pentru el. Totul se învălmăşea în căpăţâna lui mare. Şi iată

că simţi în străfundurile fiinţei lui o prăpastie imensă. I se păru că se ridică sus, foarte sus… mai sus decât foarte sus: vorba aceasta a lui Pescade, aplicată la depărtarea lucrurilor, îi rămăsese înfiptă în minte. Apoi, deodată, simţi că se rostogoleşte… în propriul său stomac, adică în hău!

Fu un adevărat coşmar. Bietul om se ridică de pe scăunel, cu mâinile întinse, ca un orb. încă un pas şi ar fi căzut de pe estradă.

— Hei, Matifou! Ce-i cu tine strigă Pescade, apucându-l de mână şi izbutind, nu fără greutate, să-l tragă înapoi.

— Ce-i… ce-i… ce-i cu mine?

— Da, ce-i cu tine? E că… – făcu Matifou, adunându-şi încetul cu încetul ideile – treabă foarte grea, deşi numărul lor nu era prea mare – e că trebuie să stau de vorbă cu tine, Pescade!

— Dă-i drumul, vorbeşte dragul meu, nu-ţi fie teamă, nu te aude nimeni. Publicul a dispărut!

Matifou se aşează pe scăunelul său, şi cu braţul său vânjos, dar binişor, ca şi cum i-ar fi fost frică să nu-l spargă, îl trase lângă el pe bravul său camarad mai mic.

ÎI. LANSAREA UNUI TRABACOLO

— Aşadar, nu mai merge, întrebă Matifou.

— Ce să nu mai meargă, zise Pescade.

— Treaba.

— Ar putea merge şi mai bine, fără îndoială, dar ar putea merge şi mai prost.

— Pescade!

— Ce e, Matifou?

— Mi-e ciudă pe mine pentru ceea ce am să-ţi spun.

— Mie o să-mi fie ciudă pe tine numai dacă meriţi să-mi fie ciudă!

— Uite ce e… Ar trebui să mă părăseşti.

— Nu pricep ce vrei să spui… Să te las baltă? întrebă Pescade.

— Da.

— Spune mai departe, uriaşul visurilor mele. Mă interesează tot ce spui tu.

— Da… sunt convins că dacă vei fii singur, vei ieşi mai bine la socoteală!… Eu te stânjenesc, şi dacă n-aş fi eu, tu ai găsi uşor un mijloc să…

— Ia spune, Matibu, răspunse foarte serios Pescade, nu-i aşa că tu eşti un om voinic?

— Da!

— Şi înalt?

— Da!

— Ei bine, aşa de voinic şi de înalt cum eşti, nu ştiu cum a putut să încapă în tine prostia asta atât de mare pe care mi-ai spus-o.

— De ce, Pescade?

— Pentru că e o prostie mai mare decât tine, Matifou. Eu să te părăsesc, nătărăul meu iubit. Dar dacă n-aş fi eu cu tine, te întreb: cu cine ai mai face tu jonglerii?

— Cu cine?

— Cine ar mai face saltul mortal pe ceafa ta?

— Nu zic că…

— Sau săritura cea mare pe palmele tale?

— La naiba!… făcu Matifou, încurcat în faţa acestor întrebări atât de stăruitoare.

— Da… în faţa unui public în delir… bineînţeles, când se întâmplă să avem public!

— Public!… murmură Matifou.

— Aşa că, urmă Pescade, taci din gură şi să nu ne gândim decât să câştigăm atât cât să avem cu ce cina astă-seară.

— Mie nu mi-e foame!

— Ba întotdeauna ţi-e foame Matifou, aşa că ţi-e foame şi acum, răspunse Pescade, deschizând cu amândouă mâinile fălcile uriaşe ale prietenului său, care nu mai avea nevoie şi de măselele minţii, ca să poată spune că are cei treizeci şi doi de dinţi. Văd asta după caninii tăi, lungi ca nişte colţi de dulău. Ţi-e foame, ascultă-mă pe mine ce-ţi spun, şi când nu

vom câştiga decât o jumătate de florin sau un sfert de florin, tot n-ai să rămâi nemâncat!

— Dar tu, micul meu Pescade?

— Eu?… Mie îmi ajunge un bob de mei. Eu n-am nevoie să fiu puternic; pe câtă vreme, tu fiul meu… Fii atent ce îţi spun. Cu cât mănânci mai mult cu atât te îngraşi mai mult! Şi cu cât te îngraşi mai mult, cu atât mai mult te faci un fenomen…!

— Fenomen… da!

— Eu, dimpotrivă, cu cât mănânc mai puţin, cu atât slăbesc mai mulţi şi cu cât slăbesc mai mult, cu atât mai mult mă fac şi eu un fenomen. Nu-i aşa?

— Aşa-i, răspunse Matifou, cu aerul cel mai naiv din lume. Prin urmare, în interesul meu, Pescade, trebuie să mănânc, nu-i aşa?

— Întocmai cum zici, dulăul meu. Şi, pe de altă parte, eu, în interesul meu, nu trebuie să mănânc!

— Va să zică, dacă n-ar fi demâncare decât pentru unul singur…

— Aceea ar fi partea ta!

— Şi dacă ar fi pentru doi oameni…?

— Tot partea ta ar fi. Ce dracu’, Matifou, doar tu faci cât doi!

— Cât patru… cât şase… cât zece!… exclamă uriaşul, pe care, într-adevăr, nu l-ar fi putut doborî nici zece oameni.

Lăsând la o parte exagerarea gogonată care le place atleţilor de când lumea, adevărul era că Matifou îi învinsese pe toţi luptătorii care se măsuraseră până acum cu el. Se povesteau despre el aceste două întâmplări care dovedesc forţa sa într-adevăr uluitoare. într-o seară, la Nâmes, într-un circ construit din lemn, una din bârnele care susţineau căpriorii clădirii slăbi. Se auzi o trosnitură care aruncă groaza printre spectatorii ameninţaţi să fie striviţi de prăbuşirea acoperişului, sau să se strivească unii pe alţii în picioare, grăbindu-se spre ieşire. Dar Matifou era şi el acolo. Dintr-un salt fu lângă bârna care şi începuse să iasă

de la locul ei, şi în clipa când căpriorii se clătinau gata să se prăbuşească, el îi susţinu cu umerii săi puternici, până când ieşi toată lumea din sală. Apoi, dintr-un alt salt, se repezi afară, în timp ce acoperişul se prăbuşea în urma lui. întâmplarea aceasta dovedeşte puterea umerilor săi. În ce priveşte puterea braţelor sale, iată acum o altă întâmplare. într-o zi, pe câmpia din Camargue, un taur furios scăpă din ţarcul în care era închis, o luă la goană, răni câteva persoane, şi ar fi pricinuit cele mai mari nenorociri, dacă n-ar fi intervenit Matifou. Matifou îi ieşi în faţă, îl aşteptă, înfigându-se fără teamă în faţa lui; apoi, în clipa când taurul se năpusti înspre el, cu botul în pământ, el îl apucă de coarne, îl răsturnă la pământ cu o lovitură de picior şi îl ţinu cu picioarele în sus, până ce taurul fu legat şi domolit.

S-ar putea povesti şi alte întâmplări în legătură cu această putere supraomenească; cele două de mai sus, însă, sunt suficiente pentru a ne arăta nu numai forţa lui Matifou, ci şi curajul şi devotamentul său, căci el nu şovăia niciodată când era vorba să-şi pună viaţa în pericol pentru a veni în ajutorul semenilor săi. Era, deci, un om pe cât de puternic, pe atât de bun la suflet. Ca să nu-şi piardă însă din putere – cum repeta într-una prietenul său – Matifou trebuia să mănânce; şi Pescade îl silea să mănânce, lipsindu-se mai bine el, când nu era demâncare decât pentru unu sau chiar pentru doi oameni. Dar în seara aceea, cina nu se ivea – nici măcar pentru unul singur – la orizont.

— Pentru că e ceaţă, spunea Pescade.

Şi pentru a risipi această ceaţă, bietul băiat începu iar să facă fel de fel de maimuţăreli şi să strige, încercând să atragă lumea. Se învârtea de colo până colo pe estradă, dădea din mâini şi din picioare, umbla deşelat ca un om de gumă, iar când nu mergea pe picioare mergea în mâini, căci observase că dacă umbli cu capul în jos nu îţi mai e atât de foame. Repeta mereu, într-un limbaj pe jumătate provensal, pe jumătate slav, aceleaşi glume răsuflate, pe care

comedianţii le vor repeta într-una, cât va mai fi pe lume un comediant de bâlci care să distreze gloata de gurăcască.

— Intraţi, domnilor, intraţistriga Pescade. Nu se plăteşte decât la ieşire… doar un fleac de creiţar!

Dar ca să ieşi, trebuia întâi să intri; şi dintre cele cinci sau şase persoane ce se opriseră în faţa pânzelor vopsite, niciuna nu se hotăra să intre. Atunci Pescade, luând o nuia fioroasă, începu să arate animalele sălbatice zugrăvite pe pânze. Nu că ar fi avut de arătat publicului o menajerie – nici vorbă. Ci pentru că aceste animale îngrozitoare existau pe undeva, prin văgăunile Africii sau Indii lor, şi dacă Matiâou le-ar fi întâlnit în cale, pentru Matiâou o asemenea întâlnire ar fi fost floare la ureche!

Şi începu să-i dea drumul obişnuitei sale reclame, ale cărei fraze uriaşul le întrerupea prin lovituri de tobă, lovituri care izbucneau ca nişte bubuituri de tun.

— Hiena, domnilor, iată hiena, de fel din ţinutul Capului Bunei Speranţe, animal sprinten şi sângeros, sare zidurile cimitirelor, unde îşi caută prada dezgropând morţii!

Apoi, arătând în partea cealaltă a pânzei o dihanie ce se bălăcea într-o apă galbenă, printre nişte ierburi albastre:

— Priviţi, domnilor, priviţi! Tânărul şi interesantul rinocer, în vârstă abia de cincisprezece luni. A fost crescut în Sumatra, unde era cât pe-aci să dea la fund o corabie, cu cornul său îngrozitor!

Apoi, în primul plan, în mijlocul unei grămezi verzui de oseminte ale victimelor fiarei:

— Priviţi, domnilor, priviţi! înfiorătorul leu din Atlas! Locuieşte în mijlocul Saharei, prin nisipurile arzătoare ale deşertuluicând încep căldurile tropicale se ascunde în peşteri! când dă de apă se aruncă în ea, şi iese afară ud leoarcă. De aceea a şi fost botezat leul numid! Dar toate străduinţele lui ameninţau să rămână de prisos. Pescade îşi,spărgea plămânii degeaba. Zadarnic izbea şi Matifou în toba mare gata s-o spargă, începuseră să deznădăjduiască. între timp, câţiva dalmaţi, nişte vlăjgani de munteni cât

toate zilele, se opriseră în sfârşit în faţa atletului Matifou, pe care păreau că-l iscodesc cu ochi de cunoscători.

Pescade prinse numai decât momentul, provocându-i pe oamenii aceştia de treabă să se măsoare cu Matifou.

— Intraţi, domnilor, intraţi! Acum e momentul! Mare luptă de oameni! Luptă cinstită! Umerii trebuie să atingă podeaua. Matifou se angajează să trântească pe toţi cei care ar binevoi să-l cinstească cu încrederea lor. Un tricou de onoare, premiu pentru învingători. Doriţi să încercaţi dumneavoastră, domnilor? – adăugă Pescade, adresându-se celor trei vlăjgani care îl priveau cu gura căscată.

Dar vlăjganii îşi luară seama numaidecât; nici prin minte nu le trecea să-şi încerce puterile şi să se facă de râs, oricât de multă cinste le-ar fi făcut această luptă. Aşa că, Pescade trebui să se mulţumească să anunţe că, în lipsă de alţi adversari, lupta va avea loc între Matifou şi el. Da, „Dibăcia luându-se la trântă cu forţa!”

— Intraţi, domnilor, intraţi, striga într-una din răsputeri bietul Pescade. Veţi vedea ce n-aţi mai văzut niciodată! Pescade în luptă cu Matifou! Cei doi gemeni din Provenţa. Da… doi gemeni… dar nu de aceeaşi vârstă… şi nici de la aceeaşi mamă!… Nu-i aşa că semănăm leit unul cu altul?… Şi el cu mine, dar mai ales eu cu el!

Un tânăr se oprise în faţa acestui teatru de bâlci. Asculta cu toată seriozitatea glumele răsuflate ale lui Pescade.

Tânărul acesta, în vârstă de cel mult douăzeci şi doi de ani, era de statură mai degrabă înaltă decât mijlocie. Trăsăturile sale frumoase, puţin cam obosite de muncă, chipul său pe care îi era întipărită o oarecare asprime trădau o fire gânditoare, educată poate la şcoala suferinţei. Ochii săi mari şi negri, barba pe care o purta tăiată scurt, buzele prea puţin obişnuite să zâmbească, dar net desenate şi umbrite de o mustaţă subţire, arătau neîndoios că tânărul era ungur de origine. era îmbrăcat simplu, într-un costum modern, dar nu după ultima modă. Vedeai cât de colo că acest tânăr era de pe-acum un bărbat în toată firea.

Cum spuneam, tânărul asculta zadarnica reclamă pe care o făcea Pescade, căznindu-se să atragă spectatori, şi îl privea oarecum înduioşat. Şi cum suferise şi el, fără îndoială că nu putea rămâne nepăsător la suferinţele altuia.

— Ăştia sunt francezi! îşi zise el. Bieţii oameni! Se vede că azi nu câştigă nici un ban!

Şi atunci îi veni ideea să le fie el singur publicul, un public care plăteşte. La urma urmei, asta nu va fi decât o pomană, dar cel puţin o pomană deghizată, şi probabil că va fi cât se poate de bine venită.

Înainta deci spre intrare, adică spre pânza care, ridicându-se, dădea acces în mica încăpere.

— Intraţi, domnilor, intraţi, striga Pescade, începe reprezentaţia!

— Dar… sunt numai eu singur… zise tânărul, cu tonul cel mai binevoitor.

— Domnule, răspunse Pescade, cu un aer de mândrie uşor şăgalnică, adevăraţii artişti ţin mai mult la calitatea decât la cantitatea publicului lor!

— Totuşi, îmi daţi voie… urmă tânărul, scoţându-şi punga.

Şi luă doi florini pe care îi puse pe farfuria de cositor, aşezată într-un colţ al estradei. „Ce om cumsecade!” îşi zise Pescade. Apoi întorcându-se spre tovarăşul său:

— Haide, repede, Matifou, grăbeşte-te! Să-i arătăm domnului grozav! Iată însă că în momentul când să intre, unicul spectator al arenei franco-provensale se întoarse brusc. Tocmai o zărise pe fata aceea, însoţită de tatăl său, care se oprise acum un sfert de oră în faţa tarafului de guzlari. Cei doi tineri se întâlniseră în acelaşi gând, pentru a săvârşi amândoi câte o faptă bună. Fata dăduse de pomană ţiganilor guzlari, iar tânărul, acrobaţilor.

Se vede însă că tânărul nu se mulţumea numai cu acest fel de întâlnire, în acelaşi gând: căci de îndată ce o zări pe fată, uită că era spectator şi că îşi plătise locul, şi se repezi în direcţia în care tânăra se pierdea prin mulţime.

— Hei, domnule!… Domnule… strigă Pescade. Banii dumneavoastră!… Ce naiba, doar n-am muncit pentru ei!… Dar unde o fi?… Parcă a intrat în pământ! Hei, domnule…!

Dar degeaba îşi mai căuta spectatorul, care se făcuse nevăzut. Pescade se uită la Matifou, care rămăsese cu gura căscată, din cale afară de buimăcit.

— Tocmai când era să începem zise în cele din urmă uriaşul. N-avem noroc, şi pace!

— Să începem, totuşi, răspunse Pescade, coborând scăriţa ce ducea în arenă.

Cel puţin în felul acesta să-şi merite banii încasaţi: mergând în faţa sălii goale, în faţa băncilor goale – dacă ar fi avut barem nişte bănci!

În clipa aceea izbucni dinspre port o larmă grozavă. Mulţimea începu să se frământe, ca şi cum ar fi fost purtată de un val înspre malul mării. Se auziră sute de glasuri strigând:

— Trabacolo!… Trabacolo…!

Era ora când trebuia să fie lansat micul vas. Acest spectacol, care atrăgea întotdeauna lumea, era de natură să stârnească curiozitatea tuturor. De aceea piaţa şi cheiul, care până acum gemeau de lume, se goliră în curând; toţi alergau spre şantierul de construcţie, unde trebuia să aibă loc operaţia de lansare…

Pescade şi Matifou pricepură că nu puteau spera să aibă spectatori – cel puţin deocamdată. De aceea, dorind să regăsească pe unicul spectator care dispăruse, plecară şi ei, fără măcar să se mai gândească să încuie uşa – la urma urmei, la ce bun s-o mai încuie? – şi se îndreptară spre şantier.

Acest şantier se afla la capătul unei fâşii de pământ, în afara portului Gravosa, pe o pantă pe care talazurile în retragere o împodobeau cu ciucuri uşori de spumă.

Tot dând cu coatele în dreapta şi în stânga, cei doi acrobaţi se pomeniră în primul rând al spectatorilor. Niciodată, nici chiar în serile reprezentaţiilor în scop de binefacere, nu

fusese atâta îmbulzeală în faţa teatrului lor de bâlci. Vai, ce decădere a artei!

Trabaacolo, după ce i se scoseseră proptelele care îi susţineau flancurile, era gata de lansare. Ancora era la locul ei; era de ajuns să i se dea drumul, de îndată ce corpul vasului ar fi intrat în apă, pentru a împiedica corabia să-şi ia un avânt prea mare de-a lungul canalului de lansare. Deşi acest trabacolo avea o deplasare doar de vreo cincizeci de tone, era totuşi o masă destul de considerabilă, pentru ca să fie nevoie să se ia toate măsurile de precauţie în această operaţie. Doi lucrători de la şantier se aflau pe punte, în spate, lângă catargul mic al pupei, în vârful căruia flutura pavilionul dalmat, iar alti doi în fată, însărcinaţi cu manevra ancorei.

Trabacolo trebuia să fie coborât cu partea de dinapoi, aşa cum se procedează în operaţiile de felul acesta. Tălpoaia vasului, aşezată pe ulucul uns cu săpun, nu era reţinută decât de cheia de lansare. Era de ajuns să dai drumul acestei chei, ca vasul să înceapă să alunece; pe urmă, viteza crescând din ce în ce mai mult datorită masei pusă în mişcare, micul vas şi-ar fi continuat drumul singur în elementul său natural.

Încă de pe acum vreo şase dulgheri, înarmaţi cu ciocane mari de fier, izbeau în penele vârâte sub tălpoaia vasului; în faţă, ca să-l ridice puţin, astfel încât zdruncinătura căderii să-l împingă înspre mare.

Toată lumea urmărea această operaţie cu cea mai mare atenţie, în mijlocul unei tăceri generale. în momentul acela, de după cotitura peninsulei dinspre sudul portului Gravosa apăru un iaht de plăcere.

Era o goeletă, care se deplasa cu vreo trei sute cincizeci de tone şi care voia s-o taie în linie dreaptă prin faţa acestui punct al şantierului de construcţie, ca să lase liberă intrarea portului. Cum briza bătea dinspre nord-est, goeleta plutea în direcţiavântului, cu amurele la babord, astfel încât să se apropie fără nici o altă manevră de locul

de ancorare. Nu trecură nici zece minute, că iahtul se apropia tot mai mult, se făcea tot mai mare, ca şi cum l-ar fi privit printr-o lunetă, al cărei tub s-ar fi prelungit într-una. Dar pentru a intra în port, acest iaht trebuia să treacă pe dinaintea şantierului unde se făceau pregătirile pentru lansarea trabacoloului. De îndată ce fu semnalată, şi spre a evita orice accident, operaţiile se suspendară până după trecerea iahtului şi prin faţa canalului de lansare. O ciocnire între aceste două vase, unul izbindu-l pe celălalt din mare viteză drept în coastă, ar fi pricinuit cu siguranţă o nenorocire pe bordul iahtului.

Lucrătorii încetară deci de a mai bate penele, iar lucrătorul însărcinat să sloboadă cheia de lansare primi ordin să aştepte. Mai era vorba doar de câteva minute.

Între timp, goeleta se apropia de ţărm cu iuţeală. Se putea vedea chiar că marinarii începuseră pregătirile de ancorare. Două din pânzele bompresului fuseseră strânse; marinarii o strângeau acum pe a treia, şi în acelaşi timp şi pânzele de pe vântrelele catargului din faţă. Dar trincheta şi al doilea foc erau încă întinse, aşa că iahtul mergea încă cu destulă viteză.

Toate privirile erau îndreptate spre acest vas de toată frumuseţea, ale cărui pânze albe erau aurite de razele soarelui în amurg. Mateloţii săi, în uniformă levantină, purtând bonete roşii, alergau la manevre, în timp ce căpitanul, pe dunetă, alături de pilot, dădea ordine cu, o voce liniştită. în curând, goeleta, care mai avea puţin până să intre în port, se găsea tocmai în dreptul şi de-a curmezişul şantierului de construcţie.

Deodată izbucni un strigăt de groază. Trabacolo pornise. Cheia de lansare scăpase nu se ştie cum şi vasul începea să alunece pe uluc, chiar în clipa când iahtul ajunsese cu tribordul în dreptul lui. Cele două vase urmau deci să se ciocnească. Nu mai era nici timp şi nici mijlocul de a împiedica ciocnirea. Nu se mai putea face nici o manevră. Strigătelor îngrozite ale celor de faţă le răspunseră

strigătele de spaimă ale celor de pe goeletă. Căpitanul însă îşi păstră sângele rece şi dădu ordin de virare, dar era cu neputinţă ca vasul său să mai aibă timp să depăşească canalul de lansare, pentru a evita ciocnirea.

Într-adevăr, trabacoloul alunecase pe uluc. Un fum alb, iscat de frecarea, tălpoaiei, se ridica la capătul dinainte al vasului, în timp ce partea dinapoi se adâncea tot mai mult în apele golfului.

Deodată, din mulţime se desprinse un. om. Se repezi şi apucă o parâmă ce atârna în partea dinainte a trabaeoloului. Dar zadarnic se opinteşte s-o reţină, înţepenindu-se din toate puterile, cu riscul de a fi şi el târât. Alături este înfipt în pământ un pilon de fier, servind la acostarea vaselor. într-o clipă, parâma e învârtită în jurul pilonului şi începe, să se desfăşoare încet-încet, în timp ce omul, ameninţat să fie tras şi să-şi strivească mâinile, încearcă să o ţină pe loc, opintindu-se cu o putere supraomenească. Totul se petrecu în zece secunde. Deodată, parâma se rupse. Dar aceste zece secunde fuseseră de ajuns. Trabacolo intrase de-a binelea în apele golfului, săltându-se ca într-o mişcare de tangaj. Alunecă cu iuţeală de-a lungul canalului de lansare, trecând la mai puţin de un picior de partea dinapoi a goeletei, şi nu se opri până în momentul când ancora sa, căzând la fund, îl opri cu o zvâcnitură. Goeleta era salvată. Iar omul, căruia nimeni nu avusese timpul să-i vină într-ajutor – atât de neaşteptată şi de fulgerătoare fusese această manevră – omul acesta era Matifou.

— Bravo!… Bine!… Foarte bine! exclamă Pescade, alergând spre tovarăşul său, care-l ridică în braţe, dar nu ca să jongleze cu el, ci ca să-l îmbrăţişeze, aşa cum ştia el, adică aproape să-i pârâie oasele.

Din toate părţile izbucniră atunci uralele mulţimii. Lumea se înghesui în jurul acestui Hercule, nu mai puţin modest decât faimosul erou care săvârşise cele douăsprezece munci din poveste, şi care nu pricepea de loc de ce se

entuziasmează publicul. Peste cinci minute, goieleta ancora în mijlocul portului; apoi, o barcă elegantă cu şase lopeţi aduse pe chei pe proprietarul acestui iaht.

Era un om înalt de statură, în vârstă de cincizeci de ani, cu părul aproape alb, cu o barbă ce începea să încărunţească, tăiată în felul oriental. Nişte ochi mari, iscoditori şi neobişnuit de vioi, îi însufleţeau faţa cam arsă de soare, cu trăsături regulate şi încă frumoase. Ceea ce te izbea la acest om în primul rând era aerul de nobleţe, chiar de măreţie, care se desprindea din toată făptura lui. Costumul său de bord – un pantalon albastru-închis, un veston de aceeaşi culoare, cu nasturi de metal, un cordon care-i încingea mijlocul, o pălărie uşoară de pânză cafenie – toate acestea îi veneau de minune şi lăsau să se ghicească un corp viguros, cu o ţinută frumoasă, în ciuda vârstei sale destul de înaintate.

De îndată ce acest domn, care se vedea că era un om energic şi puternic, coborî din barcă, se îndreptă spre cei doi acrobaţi, pe care mulţimea îi înconjura şi îi aclama. Lumea se dădu la o parte, ca să-i facă loc. când ajunse lângă matifou, primul său gest nu fu de loc acela de a-şi căuta punga ca să-i dea un bacşiş bun. Nu. El îi întinse atletului mâna şi îi spuse în limba italiană:

— Îţi mulţumesc, prietene, pentru fapta dumitale. Matifou era foarte ruşinat de cinstea ce i se arăta, şi încă pentru un lucru într-adevăr atât de neînsemnat

— Da!… Bravo!… A fost admirabil Matifou, zicea într-una Pescade, în limbajul său provensal.

— Sunteţi francezi? întrebă străinul.

— Da, francezi, răspunse Pescade, cu oarecare mândrie. Francezi din sudul Franţei!

Străinul îi privea cu o adevărată simpatie, în care se amesteca şi puţină emoţie. Sărăcia lor era prea bătătoare la ochi ca el să se poată înşela. Avea în faţă doi bieţi comedianţi, dintre care unul, punându-i în joc viaţa, îi

făcuse un mare serviciu, căci o ciocnire, a trabacoloului cu goeleta ar fi făcut numeroase victime.

— Vă rog să veniţi la mine pe bord, zise el.

— Când, înălţimea voastră? întrebă Pescade, schiţând cel mai graţios salut.

— Mâine dis-de-dimineaţă.

— Dis-de-dimineaţă, zise Pescade, în timp ce Matifou încuviinţă pe tăcute, mişcându-şi de sus în jos capul său uriaş.

Între timp, mulţimea nu mai contenea să se îmbulzească în jurul eroului zilei. Fără îndoială că l-ar fi purtat în triumf, dacă greutatea lui nu i-ar fi speriat chiar şi pe cei mai hotărâţi şi mai voinici dintre ei. Dar Pescade, totdeauna chibzuit şi prevăzător, se gândi că era momentul să se folosească de buna dispoziţie a unui asemenea public. Şi, în timp ce străinul, după o ultimă strângere de mână, se îndreptă spre chei, el începu să strige cu glasul său voios şi atrăgător:

— Începe lupta, domnilor, începe lupta între Matiâou şi Pescade. Intraţi, domnilor, intraţi!… Se plăteşte numai la ieşire… sau la intrare, cum doriţi!

De astădată fu ascultat şi urmat de un public cum poate că în viaţa lui nu mai văzuse. în ziua aceea, arena se dovedi a fi prea neîncăpătoare. Multă lume rămase pe dinafară. Trebui să dea multora banii înapoi. cât despre străin, el abia făcuse câţiva paşi înspre chei, că se şi pomeni faţă-n faţă cu fata aceea însoţită de tatăl său, care asistaseră şi ei la toată scena. La câţiva paşi în urma lor era tânărul care îi urmărise tot timpul şi la salutul căruia tatăl fetei răspunse cât se poate de mândru, fapt care nu îi scăpă străinului.

Văzându-l pe tatăl fetei, străinul avu o tresărire, pe care cu greu şi-o putu ascunde. îl apucă un fel de scârbă, în timp ce privirea i se lumină ca de un fulger. Cu toate acestea, tatăl fetei se apropie de el şi, foarte politicos, îi spuse:

— Aţi scăpat dintr-o mare primejdie, domnule, mulţumită curajului acestui acrobat.

— Adevărat, domnule, răspunse străinul, în a cărui voce se simţea, cu voia sau fără voia sa, o tulburare, pe care nu şi-o putu stăpâni. Apoi continuă:

— Pot să vă întreb, domnule, cu cine am onoarea să vorbesc?

— Cu domnul Silas Toronthal, din Raguza, răspunse vechiul bancher din Triest. Aş putea să ştiu şi eu cine este proprietarul acestui iaht?

— Doctorul Antekirtt, răspunse străinul.

După ce se salutară, cei doi se despărţiră, în timp ce în arena acrobaţilor francezi răsunau uralele şi aplauzele publicului. în seara aceea, nu numai că Matifou mâncă pe săturate, adică cât patru, dar mai rămase mâncare încă pentru unul, adică atâta cât îi era de ajuns bravului său tovarăş, Pescade.

III. DOCTORUL ANTEKIRTT sunt oameni care dau mult de lucru Faimei, această femeie – orchestră cu o sută de guri, care le poartă numele cu surle şi fanfare în cele patru puncte cardinale ale lumii. Unul din aceştia era şi faimosul doctor Antekirtt, sosit de curând în portul Gravosa. Pe deasupra, sosirea lui mai fusese marcată şi de o întâmplare, care ar fi fost ea singură de ajuns ca să atragă atenţia lumii chiar şi asupra celui mai obişnuit dintre călători. El, însă, nu era dintre călătorii obişnuiţi. într-adevăr, de câţiva ani încoace, prin toate ţările Orientului se ţesuse un fel de legendă în jurul doctorului Antekirtt. Asia mică de la Dardanele până la canalul de Suez, Africa de la Suez până la hotarele Tunisiei, tot litoralul arab al Mării Roşii nu mai conteneau să-i repete numele, ca pe acela al unui om extraordinar de priceput în ştiinţele naturii, un fel de gnostic de taleb 2, care stăpânea cele mai ascunse taine ale Universului. Pentru cei din vechime, el ar fi fost un adevărat Epiphanes3. în ţinuturile Eufratului ar fi fost cinstit ca un urmaş al magilor de altădată. Ce era exagerat în această faimă? Faptul că era socotit de unii ca un adevărat vrăjitor, înzestrat cu puteri supranaturale? Adevărul este că

doctorul Antekirtt nu era decât un om, nimic altceva decât un om, dar un om foarte învăţat, cu o minte foarte sănătoasă şi cuprinzătoare, cu o judecată sigură, un om înzestrat cu o putere neobişnuită de a pătrunde în miezul lucrurilor, cu un uimitor spirit de observaţie, şi care fusese ajutat şi de unele împrejurări. De pildă, într-una din provinciile centrale ale Asiei mici izbutise să salveze o populaţie întreagă de o molimă îngrozitoare, socotită până atunci fără leac, dar al cărei leac îl găsise el. Faptul acesta îi atrase o faimă nemaipomenită.

Ceea ce făcea să-i sporească şi mai mult această celebritate se datora în primul rând misterului de nepătruns care îi învăluia persoana. De unde venea? Nu ştia nimeni. Ce trecut avusese. Nici asta n-o ştia nimeni. Nimeni n-ar fi putut spune unde trăise şi cum trăise. Se vorbea doar că acest doctor Antekirit era, ca să zicem aşa, adorat de populaţiile din ţinuturile Asiei mici şi ale Africei orientale; că trecea drept un medic excepţional, că vestea tratamentelor sale care dăduseră rezultate uluitoare se răspândise până în marile centre culturale ale Europei, că îngrijea cu aceeaşi atenţie pe oamenii săraci ca şi pe bogaţii stăpâni şi pe paşalele acestor ţinuturi. Dar în ţările Occidentului nu fusese văzut niciodată; ba, de câţiva ani încoace, nu se ştia nici locul unde îşi avea reşedinţa. Din pricina aceasta, unii erau porniţi să creadă că ar coborî dintr-o reincarnaţie a vreunui zeu indian, că ar fi o fiinţă supranaturală care vindecă servindu-se de mijloace supranaturale. Dar dacă doctorul Antekirtt nu-şi exercitase încă arta în principalele state ale Europei, renumele său aici i-o luase demult înainte. Deşi nu venise la Raguza decât ca simplu călător – ca un turist bogat care se plimba cu iahtul său propriu, vizitând diferitele puncte ale Mediteranei – numele său se răspândi numaidecât în tot oraşul până să-l poată vedea pe doctorul Antekirtt în persoană, privirile mulţimii erau aţintite asupra goeletei. De altfel, accidentul, pe care curajul lui Matifou îl

preîntâmpinase, ar fi fost de ajuns ca să atragă, atenţia lumii asupra acestui vas. într-adevăr, iahtul acesta ar fi făcut cinste celomai bogaţi, celor mai luxoşi amatori de sporturi nautice din America, din Anglia şi din Franţa. Cele două catarge, drepte şi apropiate de centru – fapt care permitea o largă desfăşurare trinchetei şi velei mari – lungimea bompresului echipat cu două pânze triunghiulare, încrucişarea velelor pătrate ale catargului de la prova, săgeata sa prelungă, în fine, tot acest aparat al velelor trebuia să-i asigure o viteză deosebită, pe orice fel de timp.

Această goeletă avea o deplasare de trei sute cincizeci de tone. Lungă şi subţire, cu cheta şi elansamentul mici, dar cu grinzile transversale ce susţin puntea destul de largi, şi cu un pescaj destul de mare, ca să-i asigure o stabilitate perfectă, iahtul acesta era ceea ce se cheamă un bun vas de mare, un vas pe care timonierul era foarte sigur, care putea pluti în direcţia vuitului manevrat până la patru quarturi3 numai din cârmă. în larg, ca şi în apropiere de ţărm, cu o briză bună făcea uşor treisprezece noduri şi jumătate pe oră4. într-un concurs internaţional iahtul Regatului Unit, ca Boadicee, Gaetana sau Mordon n-ar fi putut să-i ţină piept. Cât priveşte frumuseţea exterioară şi interioară a acestui iaht, cel mai sever iahtman n-ar fi putut imagina ceva mai desăvârşit. Albeaţa punţii, din brad de Canada, fără un singur nod, cop asii a fin lucrată, capotele de protecţie a instrumentelor de pe punte şi spiraâurile din lemn de teck, a căror aramă strălucea ca aurul, ornamentaţia roţii cârmei, piesele de rezervă aranjate sub învelitoarele lor albe ca zăpada, perfecţiunea cu care erau lucrate scripetele şi macaralele, otgoanele, funiile, parâmele de catarg şi toate obiectele de manevră curentă, contrastând viu cu culoarea diferitelor cabluri de fier galvanizat, forma elegantă a bărcilor sale lustruite şi atârnate în ordine pe gruele lor4, negrul strălucitor al corpului vasului împodobit de jur împrejur cu un ciubuc îngust, auriu, sobrietatea ornamentelor din partea de dinapoi a iahtului – toate

acestea făceau din el un vas de un gust ales şi extrem de elegant.

Trebuie să ştim cum arăta acest iaht şi pe dinăuntru, nu numai pe dinafară, căci, în definitiv, era locuinţa plutitoare a misteriosului personaj care va fi eroul acestei povestiri. E adevărat că nimeni nu putea să viziteze vasul. Dar povestitorul este înzestrat cu un fel de a doua vedere, care îi îngăduie să descrie chiar şi ceea ce nu i-a fost dat să vadă.

În interiorul acestei goelete, luxul se lua la întrecere cu confortul. Camerele şi cabinele, saloanele sau sufrageria erau admirabil pictate şi decorate. Covoarele, draperiile şi tot mobilierul erau adaptate într-un mod cât se poate de ingenios cerinţelor unei navigaţii de plăcere. Acest gust şi acest confort se regăsea nu numai în camerele căpitanului şi ale ofiţerilor, ci şi în bufeturile unde vesela de argint şi de porţelan era astfel aranjată, încât să nu sufere nimic de pe urma tangajului şi raliului, în bucătăria unde domnea o curăţenie cum numai la olandezi mai vezi, s-au în dormitoarele unde hamacele echipajului se puteau legăna în voie. Oamenii de pe vas, vreo douăzeci la număr, purtau elegantul costum al marinarilor maltezi; pantaloni scurţi, cizme de mare, cămăşi vărgate, centuri de culoare brună, bonete roşii, bluze de pânză groasă, pe care erau brodate în alb iniţialele goeletei şi proprietarului ei.

Dar care era portul de origine al acestui iaht în ce registru de evidenţă era trecut el? în care ţară de pe ţărmurile Mediteranei acosta în timpul iernii? în sfârşit, ce naţionalitate avea? Nu ştia nimeni, cum nimeni nu ştia nici naţionalitatea doctorului. în vârful catargului flutura un pavilion verde, cu o cruce roşie în colţul de sus. în zadar l-ai fi căutat în şirul atât de numeros al diferitelor pavilioane care străbat toate mările globului. în orice caz, actele iahtului fuseseră prezentate ofiţerului portului încă înainte ca doctorul Antekirtt să fi debarcat, şr fără îndoială că fuseseră găsite în perfectă regulă, căci, după vizita medicală obişnuită, i se dăduse intrare liberă. Numele

goeletei era înscris pe placa de dinapoi, cu litere mici, aurii, fără indicaţia portului de origine; acest nume era Savarena.

Aşa se prezenta minunatul iaht de plăcere ce putea fi admirat acum în portul Gravosa. Pescade şi Matifou, care urmau să fie primiţi a doua zi pe bord de doctorul Antekirtt, îl. contemplau cu totatâta curiozitate ca şi marinarii din port, dar cu mai multă înfrigurare. Ei, care erau de baştină de pe ţărmurile Proventei, erau extrem de sensibili la tot ce era în legătură cu marea, mai ales Pescade, care putea să privească cu ochi de cunoscător această minune de construcţie maritimă. Iată, deci, cu ce se îndeletniceau ei, chiar în seara aceea, după terminarea reprezentaţiei.

— Ah, făcu Matifou.

— Ah, făcu şi Pescade.

— Ce zici, Pescade?

— Nu mai am nimic de zis, Matifou!

Şi cuvintele acestea rostite cuatâta admiraţie de bieţii acrobaţi spuneau mai mult decât orice cuvinte de laudă. Pe bordul Savarenei, toate manevrele următoare operaţiei de acostare se terminaseră; velele erau strânse pe vergile lor, echipamentul vasului era adunat la un loc şi aranjat cu grijă, pânza de protecţie era ridicată pe puntea dinapoi a vasului. Goeleta fusese ancorată într-un colţ al portului, ceea ce însmna că vasul urma să stea aici mai mult timp. De altfel, în seara aceea, doctorul Antekirtt se mulţumi să facă o simplă plimbare prin împrejurimile Gravosei. în timp ce Silas Toronthal şi fiică-sa se întorceau la Raguza cu trăsura lor care îi aşteptase pe chei, şi în timp ce tânărul de care am mai vorbit se întorcea acasă pe jos de-a lungul' aleii, fără să mai aştepte sfârşitul serbării, care la ora aceea era în toi, doctorul se mărginea să viziteze portul. Era unul din cele mai bune porturi de pe coastă, adăpostind un număr destul de mare de vase de diferite naţionalităţi. Apoi, după ce ieşi din oraş, o luă de-a lungul ţărmului golfului Ombra Fiumera, care se întinde pe o adâncime de douăsprezece leghe, până la gurile râului Ombra, un râu destul de adânc

pentru ca vasele, chiar cele de un tonaj mai mare, să-l poată urca aproape până la poalele munţilor Vlastiţa. Către ora nouă se reîntoarse pe dig şi asistă la sosirea unui mare pachebot al companiei Lloyd, care venea din Indii; în sfârşit se înapoie pe bord, coborî în camera lui, luminată de două lămpi, şi rămase acolo singur până a doua zi.

Aşa îi era obiceiul, şi căpitanul Savarenei – un marinar în vârstă de vreo patruzeci de ani, anume Narsos – avea ordin să nu-l deranjeze niciodată în timpul orelor sale de singurătate. Trebuie să spunem că, dacă lumea nu ştie nimic despre trecutul acestui om, nici ofiţerii sau marinarii săi nu ştiau nimic. Asta însă nu însemna că ei nu iar fi fost devotaţi cu trup şi suflet. Dacă doctorul Antekirtt nu tolera cea mai mică abatere de la disciplina de bord, în schimb el era bun ca un adevărat părinte faţă de toţi, dând tuturor îngrijiri şi bani când aveau nevoie. De aceea, mateloţii se înghesuiau care mai de care să figureze în registrul de bord al Savarenei. Nici un matelot nu fusese dojenit aspru, pedepsit sau concediat. întreg echipajul goeletei forma o singură familie.

După ce doctorul se reîntoarse pe punte, se făcură toate pregătirile în vederea nopţii. Felinarele din faţa şi din spatele vasului fură aşezate la locurile lor, oamenii de cart îşi luară postul în primire, şi pe bord se aşternu o tăcere desăvârşită. Doctorul Antekirtt se aşează pe un divan larg dintr-un colţ al camerei sale. Pe o masă erau câteva ziare, pe care servitorul său i le cumpărase din Gravosa. Doctorul le parcurse cu o privire distrată, citind mai mult faptele diverse decât articolele de fond, urmărind sosirile şi plecările vaselor, deplasările şi vilegiaturile notabilităţilor provinciei. Apoi dădu la o parte teancul de ziare. îl cuprinse un fel de toropeală. Şi către ora unsprezece se culcă, fără să mai ceară ajutorul valetului său; dar stătu mult timp aşa, până să-i vină somn. Şi dacă cineva i-ar fi putut ghici gândul care îl obseda, poate că ar fi fost uimit să afle că gândul

acesta se rezuma doar la atâta: „Cine era tânărul care îl salutase pe Silas Toronthal, pe cheiul din Gravosa?”

A doua zi dimineaţa, către ora opt, doctorul Antekirtt se urcă pe punte. Se anunţa o zi minunată. Răsăritul soarelui împurpura creasta munţilor ce se înălţa în fundul golfului. Ceaţa începea să se risipească, alunecând afară din port, pe întinsul apelor, în curând, Savarcna se scaldă în plină lumină.

Căpitanul Narsos se apropie de doctorul Antekirtt ca să primească ordinele, pecare acesta, după ce îl salută, i le dădu în câteva cuvinte. Apoi, o barcă cu patru oameni şi un cârmaci se desprinse de bord, îndreptându-se spre chei, unde trebuiau s-o aştepte, aşa cum fusese stabilit, Pescade şi Matifou.

Era o zi mare, era o adevărată sărbătoare pentru băieţii aceştia de treabă, mânaţi de soartă atât de departe de ţara lor, la câteva sute de leghe de Provenţa lor, pe care doreau atât de mult să o mai vadă o dată!

Amândoi erau pe chei. îşi lepădaseră straiele de comedianţi şi, îmbrăcaţi în haine ponosite, dar curate, admirau iahtul ca şi în ajun. Erau foarte bine dispuşi. Nu numai că în seara trecută cinaseră pe săturate, dar şi dejunaseră de dimineaţă: o adevărată nebunie, pe care în definitiv şi-au permis-o pentru că făcuseră o reţetă extraordinară de patruzeci şi doi de florini. Dar asta nu însemna că şi-ar fi cheltuit toţi baniinici pomeneală! Pescade era un om foarte socotit, aşa că traiul le era asigurat acum pentru cel puţin zece zile.

— Orice ai zice, Matifou, norocul ăsta care a dat peste noi ţi se datoreşte ţie!

— Oh, Pescade!

— Da, ţie, ilustrul meu prieten!

— Ei bine, da… mie… fie, dacă vrei tu! Răspunse Matifou.

În clipa aceea, barca Savarenei acostă la chei. Cârmaciul se ridică şi, cu boneta în nână, se grăbi să spună că era la ordinele „domnilor”.

— Domnilor? făcu Pescade. Care domni?

— Chiar dumneavoastră, răspunse cârmaciul, dumneavoastră, pe care vă aşteaptă domnul doctor Antekirtt pe bordul vasului său.

— Asta-i bună Iată-ne ajunşi domni, zise Pescade.

Matifou făcea nişte ochi mari şi îşi învârtea întruna şapca, foarte încurcat.

— Sunt la dispoziţia dumneavoastră când doriţi, domnilor, zise cârmaciul.

— Acum… chiar acum dorim, îi răspunse Pescade, cu un gest prietenos!

În clipa următoare, cei doi prieteni erau aşezaţi confortabil în barcă, pe covorul negru cu margine roşie care acoperea banca, în timp ce cârmaciul luase loc în spatele lor. Bineînţeles că sub greutatea atletului, barca se afundă cu patru sau cinci degete deasupra liniei de plutire. Trebuiră chiar să ridice colţurile covorului, ca să nu se ude. La un semn al cârmaciului, cele patru lopeţi prinseră să vâslească, şi barca alunecă cu iuţeală către Savarena. Trebuie să recunoaştem – pentru că acesta este adevărul – că bieţii oameni erau întrucâtva mişcaţi, ca să nu zicem ruşinaţi. Atâtea onoruri pe capul unor comedianţi. Matifou nu îndrăznea să mai facă nici o mişcare. Cu despre Pescade, oricât era de încurcat, el nu-şi putu totuşi ascunde un zâmbet, ce îi lumina figura fină şi inteligentă. Barca trecu pe dinapoia goeletei, şi se opri la tribord – locul de onoare. Cei doi prieteni se urcară pe punte, pe scara de frânghie ale cărei şipci se îndoiră sub greutatea lui Matifou, şi fură conduşi îndată la doctorul Antekirtt, care îi aştepta pe dunetă.

După ce le dădu bună ziua foarte prietenos, doctorul trebui să stăruiască mult ca Pescade şi Matifou să consimtă să ia loc. Dar, până la urmă, o făcură şi pe asta. Doctorul îi privi câteva clipe în tăcere. Figura lui, rece şi frumoasă, le impunea. Totuşi, ţi puteai da seama foarte bine că dacă

zâmbetul îi lipsea de pe buze, în schimb i se ascundea în inimă.

— Prieteni, zise el, m-aţi salvat ieri dintr-o mare primejdie, pe mine şi echipajul meu. Am ţinut să vă mulţumesc încă o dată, şi de aceea v-am rugat să veniţi pe bord.

— Domnule doctor, răspunse Pescade, care începea să devină din nou stăpân pe sine, sunteţi prea bun şi n-ar fi trebuit să vă mai deranjaţi pentruatâta treabă. Prietenul, meu n-a făcut decât ceea ce ar fi făcut oricare altul în locul lui, dacă ar fi avut puterea pe care o are el. Nu-i aşa, Matifou?

Acesta încuviinţă după cum îi era obiceiul, clătinându-şi capul uriaş de sus în jos.

— Fie cum zici, răspunse doctorul, dar nu un oarecare altul, ci tocmai prietenul dumitale a fost acela care şi-a pus viaţa în primejdie, şi eu mă simt îndatorat faţă de dânsul!

— Vai domnule, răspunse Pescade, îl faceţi să roşească pe prietenul meu Matifou. Şi aşa, fire aprinsăcume el, nu trebuie să i se urce sângele la cap…

— Bine, prieteni, urmă doctorul Antekirtt, văd că nu vă plac deloc complimentele, aşa că n-am să mai stărui. Cu toate acestea, fiindcă orice serviciu merită…

— Domnule doctor, zise Pescade, vă cer iertare că vă întrerup, dar orice faptă bună îşi are răsplata chiar în ea însăşi, cum spun cărţile de morală, aşa că şi noi ne socotim răsplătiţi.

— Vă şi socotiţi răsplătiţi? Şi în ce fel anume? întrebă doctorul, care crezu că poate i-o luase altcineva înainte.

— Chiar aşa, cum vă spun, continuă Pescade. După ce uriaşul nostru a dat o dovadă atât de neobişnuită despre forţa lui, publicul a voit să-l admire în condiţii mai artistice şi a dat năvală în arenele noastre provensale. Matifou a culcat la pământ o jumătate de duzină de bărbaţi, dintre cei mai zdraveni munteni şi dintre cei mai voinici hamali din Gravosa! Am făcut o reţetă uriaşă!

— Uriaşă?

— Da!… cum n-am mai pomenit în turneele noastre acrobatice.

— Şi cât anume?

— Patruzeci şi doi de florini!

— Ah, într-adevăr!… Dar eu n-am ştiut de asta!… răspunse doctorul Antekirtt, pe un ton vesel. Dacă aş fi ştiut că daţi o reprezentaţie, ar fi fost şi o datorie şi o plăcere pentru mine să asist şi eu. De aceea îngăduiţi-mi să-mi plătesc biletul acum…

— Deseară, domnule doctor, zise Pescade, dacă binevoiţi să onoraţi luptele noastre cu prezenţa domniei voastre!

Matifou se înclină foarte respectuos, încovoindu-şi umerii laţi, „care nu se tăvăliseră niciodată până acum în ţarină”, cum spunea programul, prin gura lui Pescade.

Doctorul Antekirtt îşi dădu seama că nu i-ar putea face în nici un chip pe acrobaţi să accepte vreo recompensă bănească. Se gândi deci să. procedeze altfel. De altminteri, îşi făcuse planul încă din ajun. Din cele: câteva informaţii pe care le culesese încă de aseară, reieşea că cei doi comedianţi erau nişte oameni cumsecade, demni de toată încrederea.

— Cum vă cheamă? întrebă el.

— Singurul nume pe care mi-l ştiu, domnule doctor, este Pescade.

— Şi pe dumneata?

— Matifou, răspunse uriaşul.

— Matifou, repetă Pescade, rostind cu mândrie acest nume faimos în toate arenele din sudul Franţei.

— Dar acestea sunt nişte porecle… observă, doctorul.

— Altele n-avem, răspunse Pescade, sau dacă am avut vreodată, poate că le-am pierdut pe drum, căci buzunarele noastre sunt cam găurite…

— Dar… rude aveţi?

— Rude, domnule doctor… Mijloacele noastre modeste nu ne-au permis niciodată luxul acesta. Dar dacă într-o bună zi

o să ajungem şi noi bogaţi, se vor găsi rude destule care să ne moştenească

— Din ce parte a Franţei sunteţi?

— Din Provenţa, răspunse mândru Pescade, adică francezi get-beget!

— Să ştii că ai haz, Pescade!

— Aşa îmi cere meseria. Vă puteţi închipui dumneavoastră, domnule doctor, o paiaţă, un măscărici, un comediant de bâlci, care să fie veşnic posomorât! Doar într-un singur ceas s-ar pomeni din partea publicului cu mai multe mere în cap decât ar putea să mănânce toată viaţa Da! sunt o fire veselă, foarte veselă, este adevărat!

— Şi Matifou?

— Oh! Matifou este mai serios, mai gânditor, mai închis, răspunse Pescade, dându-i prieteneşte tovarăşului său o palmă uşoară, aşa cum baţi un cal pe gât când vrei să-l mângâi. Aşa i-o cere şi lui meseria. Când jonglezi cu greutăţi de cincizeci de kilograme trebuie să fii foarte serios. când lupţi, lupţi nu numai cu braţele, ci şi cu capul. Şl Matifou a luptat întotdeauna… chiar şi cu mizeria. Şi totuşi, nu l-a doborât până acum!

Doctorul Antekirtt asculta cu mult interes pe pirpiriul ăsta cumsecade, cu care până acum soarta fusese atât de vitregă şi care totuşi nu cârtea de loc împotriva ei. Bănuia într-însul cel puţin totatâta curaj cât şi inteligenţă, şi se gândea cât de departe ar fi putut ajunge acest tânăr, dacă mijloacele materiale nu i-ar fi lipsit chiar din primii ani ai vieţii sale.

— Şi încotro vreţi s-o luaţi acum? îl întrebă el.

— Drept înainte, la voia întâmplării, răspunse Pescade. Întâmplarea nu e totdeauna o călăuză rea; şi de obicei cunoaşte bine drumurile atâta doar că mă tem să nu ne fi dus de astă dată prea departe de ţara noastră… La urma urmei, de vină suntem noi. Ar fi trebuit s-o întrebăm de la-nceput încotro ne duce.

Doctorul Antekirtt îi iscodi o clipă pe amândoi. Apoi continuă:

— Ce aş putea eu să fac pentru dumneavoastră? stărui el…

— Nimic, domnule doctor, nimic… vă asigur… răspunse Pescade.

— Nu vă e dor să vă reîntoarceţi în Provenţa voastră?

Ochii celor doi acrobaţi se aprinseră.

— Aş putea să vă duc până acolo, urmă doctorul.

— Asta ar fi ceva grozavzise Pescade. Apoi adresându-se prietenului său: Matifou, ai vrea să te reîntorci acasă?

— Da… dacă vii şi tu, Pescade!

— Dar ce o să facem acolo? Din ce o să trăim?

Matifou se scarpină pe frunte, aşa cum făcea întotdeauna când se găsea într-o încurcătură.

— Ce o să facem… ce o să facem… bâigui el.

— Habar n-ai ce o să facem… nici tu, nici eu!… Dar, în sfârşit, acolosuntem în ţara noastră. Nu vi se pare ciudat, domnule doctor, ca nişte prăpădiţi ca noi să aibă şi ei o ţară, ca nişte sărăntoci care n-au nici măcar rude să aibă şi ei un loc de baştină al lor. Lucrul ăsta mi s-a părut întotdeauna de neînţeles!

— V-ar conveni să rămâneţi amândoi cu mine? întrebă doctorul Antekirtt.

La propunerea aceasta atât de neaşteptată, Pescade se sculă brusc, în timp ce uriaşul îl privea, încurcat, neştiind dacă trebuie să se scoale şi el sau nu.

— Să rămânem cu dumneavoastră, domnule doctor? răspunse în cele din urmă Pescade. Dar la ce v-am putea fi noi de folos? Toată viaţa n-am făcut altceva decât jonglerii şi scamatorii. Numai dacă nu cumva aţi dori să vă distrăm în timpul drumului, sau acolo în ţara dumneavoastră…

— Ascultaţi-mă, zise doctorul Anlekirtt, am nevoie de oameni curajoşi, iscusiţi şi inteligenţi, care să mă poată ajuta în îndeplinirea planurilor mele. Nimic nu vă reţine aici, nimic nu vă cheamă acolo în ţara voastră. Vreţi să faceţi parte dintre oamenii mei?

— Dar după ce vă veţi îndeplini planurile… zise Pescade.

— Dacă vreţi, puteţi rămâne cu mine şi mai departe, răspunse doctorul, zâmbind, puteţi rămâne pe bord cu mine. Iată, de pildă, veţi da lecţii de acrobaţie oamenilor din echipajul meu. Dacă însă vreţi să vă reântoarceţi în ţara voastră, puteţi să vă reîntoarceţi, cu atât mai mult cu cât şi acolo traiul vă va fi asigurat pe toată viaţa.

— Oh, domnule doctor! exclamă Pescade. Dar dumneavoastră nu vreţi să ne lăsaţi să facem şi noi ceva! Nu putem sta numai aşa, de pomană!

— Vă promit că o să vă dau de lucru, ca să fiţi mulţumiţi!

— Fireşte că oferta dumneavoastră este foarte ispititoare, răspunse Pescade.

— Aveţi ceva de spus în privinţa asta?

— Un singur lucru: ne vedeţi aci pe amândoi, pe Matifou şi pe mine. Amândoi suntem din aceeaşi ţară, şi fără îndoială că am fi dintr-aceeaşi familie, dacă am avea şi noi o familie! Doi fraţi de cruce! Matifou n-ar putea trăi fără Pescade, nici Pescade fără Matifou! Gândiţi-vă la cei doi fraţi siamezi! N-au putut fi despărţiţi niciodată, pentru că o despărţire i-ar fi costat viaţa, nu-i aşa? Ei bine, şi noi suntem doi fraţi siamezi!… Ţinem foarte mult unul la celălalt, domnule doctor!

Şi Pescade îi întinse mâna lui Matifou, care-l trase către el şi îl strânse la piept ca pe un copil.

— Prieteni, zise doctorul Antekirtt, nu e vorba câtuşi de puţin să fiţi despărţiţi unul de altul, şi înţeleg prea bine că nu vreţi să vă despărţiţi niciodată!

— Atunci, s-a făcut, domnule doctor, dacă…

— Dacă ce?

— Dacă şi Matifou îşi dă consimţământul.

— Spune da, Pescade, zise uriaşul, spune da pentru amândoi

— Bine, răspunse doctorul, am înţeles, şi puteţi fi siguri că n-o să vă pară rău. De azi încolo nu veţi mai duce grijă de nimic!

— Oh, domnule doctor, băgaţi de seamă ce faceţi! exclamă Pescade. Poate că dumneavoastră nu vă gândiţi că vă angajaţi la lucruri prea mari!

— Şi de ce?

— Pentru că întreţinerea noastră o să vă coste scump, mai ales a lui Matifou, Matifou ăsta e un mâncăcios fără pereche, şi de bună seamă că nu vreţi să-şi piardă din puteri cât timp e în serviciul dumneavoastră!

— Ba dimpotrivă, vreau să şi le dubleze!

— În cazul acesta, o să vă ruineze!

— Nu pot fi ruinat atât de uşor, Pescade!

— Totuşi, două prânzuri… trei prânzuri pe zi…

— Şi cinci, şi şase, şi zece dacă vrea răspunse doctorul Antekirit, zâmbind. Masa va fi tot timpul întinsă pentru el!

— Auzi, Matifou! izbucni Pescade în culmea bucuriei. O să poţi mânca aşadar, pe săturate!

— Şi tu la fel, Pescade.

— Oh, eu cât un pui de vrabie. îmi daţi voie să vă întreb, domnule doctor, dacă vom naviga?

— Da, şi încă mult, prietene. Acum am treabă prin toate colţurile Mediteranei. Voi avea clientelă cam peste tot pe litoral. Am de gând să practic medicina în mod internaţional. Dacă un bolnav mă cheamă la Tanger sau în insulele Baleare, când eu mă găsesc la Suez, nu se cuvine oare să mă duc să-l caut? Ceea ce face un medic dintr-un oraş mare, care aleargă dintr-un cartier într-altul; nu voi face-o alergând din strâmtoarea Gibraltar în Arhipelag, din Adriatica în golful Lyon, din Marea Ionică în golful Gabes. Mai am şi alte vase, de zece ori mai rapide decât această goeletă… Şi mă veţi însoţi foarte adeseori în vizitele mele!

— Asta ne convine de minune, domnule doctor! răspunse Pescade, frecându-şi palmele.

— Nu vă e frică de mare? întrebă doctorul.

— Nouă? făcu Pescade. Nouă să ne fie frică! Noi, care suntem copii ai Provenţei încă pe când eram doar nişte ţânci şterpeleam luntrele de la ţărm! Nu, nu ne e frică de

mare, nici de aşa-zisul rău de mare! Noi, care suntem obişnuiţi să mergem cu capul în jos şi cu picioarele în sus. Dacă, înainte de a se îmbarca, domnii şi cucoanele ar face numai două luni exerciţiul ăsta, n-ar mai avea nevoie să stea tot timpul drumului cu nasul în lighean. Intraţi, poftiţi intraţi, domnilor şi doamnelor, începe reprezentaţia!

Şi năstruşnicul Pescade se lăsă dus de obişnuinţa lui, ca şi cum ar fi fost pe estrada teatrului său de bâlci.

— Bravo Pescade, zise doctorul, ne vom înţelege de minune! Şi, mai întâi de toate, te sfătuiesc să nu-ţi pierzi buna dispoziţie ei. Râzi, băiete, râzi şi cântă cât îţi place. Poate că viitorul ne rezervă lucruri destul de triste, pentru ca să avem nevoie de veselia dumitale în timpul drumului!

Vorbind astfel, doctorul Antekirtt devenise iar serios. Pescade, care îl observa tot timpul, presimţi că în trecutul acestui om vor fi fost multe nenorociri, pe care poate că într-o bună zi îi va fi dat să le cunoască.

— Domnule doctor, zise el, începând de azi suntem ai dumneavoastră cu trup şi suflet.

— Şi chiar începând de azi, zise doctorul, puteţi să vă instalaţi definitiv în cabina dumneavoastră. E aproape sigur că voi rămâne, câteva zile la Gravosa şi la Raguza dar e bine să vă obişnuiţi chiar de acum cu viaţa de pe bordul Savarenel.

— până în momentul când ne veţi duce în ţara dumneavoastră, adăugă Pescade.

— Eu n-am ţară, răspunse doctorul, sau bine-zis am o ţară pe care mi-am făcut-o eu însumi, o ţară a mea, şi care, dacă vreţi, va fi şi a dumneavoastră!

— Să mergem, Matifou, strigă Pescade, să mergem să lichidăm întreprinderea noastră. Fii liniştit, nu datorăm nimănui nimic, aşa că n-o să fim vânduţi la mezat!

După ce se despărţiră de doctorul Antekirtt, cei doi prieteni se urcară în barca ce îi aştepta şi care îi duse pe cheiul Gravosei. în două ore făcură tot inventarul şi cedară unui confrate teatrul lor de bâlci, pânzele vopsite, toba cea

mare şi cea mică – adică întregul lor avut. Treaba asta nu dură mult şi cu siguranţă că nu se simţiră prea îngreunaţi de povara celor câţiva florini pe care îi băgaseră în buzunar.

Totuşi, Pescade ţinu să-şi păstreze, o dată cu zdrenţele lui de acrobat, şi trompeta, iar Matifou – trombonul şi hainele de luptător. Le venea foarte greu să se despartă de aceste instrumente şi de aceste catrafuse care le aduceau aminte de atâtea succese şi triumfuri. Le ascunseră în fundul singurului cufăr, care conţinea lucrurile, garderoba, în sfârşit, tot avutul lor.

Pe la unu după amiază, Pescade şi Matifou se întoarseră pe bordul Savarenel. O cabină mare, în faţă, le fusese pusă la dispoziţie, o cabină confortabilă, înzestrată „cu tot ce trebuie pentru scris”, cum spunea năzdrăvanul băiat. Echipajul făcu cea mai călduroasă primire acestor camarazi, cărora le datora salvarea de la o mare nenorocire. De îndată se instalară, Pescade şi Matifou putură constata că bucătăria bordului nu-i va face să regrete câtuşi de puţin bucătăria aromelor provensale.

— Vezi tu, Matifou, repeta Pescade, golind un pahar de vin straşnic de Asti, când ştii cum să te porţi, ajungi totdeauna departe. Dar, trebuie să ştii cum să te porţi!

Matifou nu putu răspunde decât clătinând din cap, căci gura îi era plină cu o bucată uriaşă de şuncă friptă la grătar, care dispăru cât ai clipi din ochi, împreună cu două ochiuri, în adâncurile stomacului său.

— Ce reţetă grozavă am face dacă te-ar vedea lumea şi cum mănânci, dragul meu Matifou, zise Pescade.

IV. VĂDUVA LUI ŞTEFAN BATHORY.

Sosirea doctorului Antekirtt stârnise mare vâlvă nu numai la Raguza, ci şi în toată provincia dalmată. După ce anunţaseră sosirea acestei goelete în portul Gravosa, ziariştii se aruncaseră cu lăcomie asupra acestei prăzi care promitea o serie de cronici senzaţionale. Proprietarul Savarenei nu mai putea scăpa de onorurile şi în acelaşi timp de neplăcerile celebrităţii. Persoana sa era acum la ordinea

zilei. în jurul său începură să se ţească firele legendei. Nimeni nu ştia cine era, de unde venea, unde se ducea, ceea ce nu putea decât să aţâţe şi mai mult curiozitatea lumii. Căci, bineînţeles, când nu ştii nimic, timpul devine mai vast, imaginaţia se poate desfăşura în voie, ceea ce se întâmplă chiar şi celui ce pare a fi mai bine informat.

Reporterii, dornici să satisfacă curiozitatea cititorilor, se grăbiseră să meargă la Gravosa, unii urcându-se chiar şi pe bordul goeletei. Nu izbutiră însă să vadă pe misteriosul personaj, de care opinia publică se ocupa atât de stăruitor. Ordinele erau categorice. Doctorul nu primea pe nimeni. Aşa că răspunsurile căpitanului Narsos la toate întrebările vizitatorilor, erau veşnic aceleaşi:

— De unde vine doctorul?

— De unde-i place.

— Şi unde se duce?

— Unde are chef.

— Dar cine este el?

— Nimeni nu ştie, şi poate că nici chiar el nu ştie mai bine decât cei ce întreabă.

Şi să-ţi mai informezi cititorii cu nişte răspunsuri atât de laconiceurmarea fu că imaginaţia lumii începu s-o ia razna în plină fantezie. Doctorul Antekirtt deveni tot ce vreţi. Era tot ce voiau să născocească aceşti cronicari aflaţi la strâmtoare. Pentru unii era şef de piraţi. Pentru alţii, regele unui mare imperiu din Africa şi care călătorea incognito, pentru a cunoaşte lumea. Unii afirmau că era un exilat politic, alţii că după ce fusese alungat din ţara lui în urma unei revoluţii, cutreiera acum lumea ca un filosof Kvom ce voia să se instruiască. Aveai din ce alege. Uite priveşte acest titlu de doctor cu care se fălea el, părerile erau împărţite: pentru unii era un mare medic, care tratase nişte cazuri foarte grave, cu rezultate admirabile; pentru alţii era cel mai mare şarlatan, pe care l-ai fi pus într-o grea încurcătură, dacă i-ai fi cerut să-ţi arate certificatele sau diplomele lui!

În orice caz, medicii din Gravosa şi din Raguza nu aveau nici un motiv să-l urmărească pentru practicarea ilegală a medicinii. Doctorul Antekirtt se ţinu tot timpul într-o strictă rezervă, şi când voiau să-i facă cinstea să-l consulte, el găsea totdeauna câte un pretext ca să refuze. De altfel, proprietarul Savarenei nici nu se gândi să-şi ia un apartament pe uscat. Nici măcar nu trase la vreunul din hotelurile oraşului. în timpul primelor două zile după sosirea lui la Gravosa, cel mult dacă se duse până la Raguza. Se mărgini să facă câteva plimbări prin împrejurimi, şi de vreo două sau trei ori, îl luă cu el şi pe Pescade, a cărui inteligenţă naturală îi plăcea foarte mult. Dar dacă doctorul nu se duse personal la Raguza, în schimb îl trimise într-o zi pe Pescade. După ce se reîntoarse, flăcăul acesta de ispravă, care fusese însărcinat cu vreo misiune de încredere, poate ca să culeagă ceva informaţii, răspunse la întrebările ce i se puseră precum urmează:

— Aşadar, locuieşte pe Stradone?

— Da, domnule doctor, adică pe cea mai frumoasă stradă din oraş. Ocupă un adevărat palat, nu departe de piaţa unde li se arată străinilor palatul vechilor dogi, o casă splendidă, cu servitori şi cu trăsuri. Duce o viaţă de miliardar în toată legea.

— Şi celălalt?

— Celălalt, adică, mai bine zis, ceilalţi, răspunse Pescade. Ceilalţi locuiesc în acelaşi cartier, dar casa lor se pierde în fundătura acelor străzi pietroase, înguste, întortocheate… la drept vorbind nişte adevărate scări, care duc la nişte locuinţe mai mult decât modeste.

— Şi locuinţa lor cum arată?

— Locuinţa lor e destul de sărăcăcioasă, mică, cu o înfăţişare tristă pe dinafară, deşi înăuntru îmi închipui că trebuie să fie ţinută foarte curat, domnule doctor. Se vede cât de colo că e locuită de oameni săraci, dar mândri.

— Şi doamna aceea…?

— N-am văzut-o. Mi s-a spus că nu iese aproape niciodată din strada Marinella.

— Şi fiul ei?

— Pe el l-am zărit, domnule doctor, tocmai în clipa când se întorcea acasă, la mama sa.

— Şi cum ţi s-a părut?

— Mi s-a părut îngândurat, ba chiar îngrijorat. Se zice că tânărul acesta a trecut prin multe necazuri!… Asta i se citeşte pe chip…

— Dar şi tu, Pescade, ai trecut în viaţa ta prin multe necazuri, şi totuşi nu ţi se citeşte pe chip.

— Suferinţele trupeşti nu sunt tot una cu suferinţele sufleteşti, domnule doctor. De aceea, eu am putut totdeauna să mi le ascund pe ale mele, şi chiar să râd de ele!

Doctorul îl tutuia acum pe Pescade, care îi ceruse să-i facă acest hatâr, hatâr de care urma să aibă parte în curând şi Matifou. Căci, într-adevăr, uriaşul acesta era prea impunător, pentru ca cineva să-şi îngăduie să-i tutuiască cu una, cu două!

Între timp, doctorul, după ce pusese aceste întrebări şi primise aceste răspunsuri, îşi încetă plimbările prin împrejurimile Gravosei. Părea că aşteaptă un demers, pe care n-ar fi vrut să-l provoace singur ducându-se la Raguza, unde vestea sosirii sale pe bordul Savarenei desigur că era cunoscută de toată lumea. Rămase deci pe bord, şi ceea ce aştepta să se întâmple, se întâmplă.

În ziua de 29 mai, către orele unsprezece dimineaţa, după ce cercetase cu luneta cheiul Gravosei, doctorul porunci să i se pregătească barca, coborî în ea, apoi debarcă în apropierea digului unde se afla un om care părea că-l aşteaptă.

— El este! îşi zise doctorul. El este!… îl recunosc, oricât de mult s-a schimbat de atunci!

Acest om era un bătrânel, încovoiat de vreme, deşi nu avea mai mult de şaptezeci de ani. Părul său alb îi acoperea

capul, pe care şi-l ţinea tot timpul în pământ. Avea o faţă posomorâtă, tristă, abia însufleţită de o privire pe jumătate stinsă, pe care se vedea că lacrimile o scăldaseră adesea. Stătea pe chei, nemişcat, fără să piardă din ochi barca din clipa când se desprinsese de goeletă.

Doctorul nu voia de loc să arate că îl bagă în seamă pe acest bătrânel, şi cu atât mai puţin că l-ar fi recunoscut, aşa că trecu pe lângă el ca şi cum nu l-ar fi văzut. Dar abia făcuse câţiva paşi, că bătrânul se luă după el şi, descoperi ducânduse cu un aer foarte umil, întrebă:

— Dumneavoastră sunteţi domnul doctor Antekirtt?

— Da, eu sunt, răspunse doctorul, privindu-l pe bietul om, ale cărui pleoape nici măcar nu tresăriră, când ochii doctorului se fixară asupra lui. Apoi adăugă:

— Cine eşti dumneata, prietene, şi ce doreşti de la mine?

— Mă numesc Borik, răspunse bătrânelul, sunt în serviciul doamnei Băthory şi vin din partea doamnei să vă cer o întâlnire…

— Doamna Băthory? repetă doctorul. Văduva ungurului aceluia, care a plătit cu viaţa patriotismul său?

— Chiar dânsa, răspunse bătrânul. Şi cu toate că n-aţi văzut-o niciodată, e cu neputinţă să n-o cunoaşteţi, din moment ce dumneavoastră sunteţi doctorul Antekirtt!

Acesta îl asculta atent pe bătrânul servitor, care stătea tot timpul cu ochii în pământ. Părea că se întreabă dacă nu cumva sub cuvintele acestea era vreun gând ascuns. Apoi continuă:

— Ce doreşte de la mine doamna Băthory?

— Din motive pe care dumneavoastră desigur că le înţelegeţi, doamna ar dori să aibă o întrevedere cu dumneavoastră, domnule doctor.

— Am să mă duc s-o văd.

— Dânsa ar prefera să vină pe bordul vasului dumneavoastră.

— De ce?

— Întrevederea aceasta trebuie să fie secretă.

— Secretă?… Faţă de cine…?

— Faţă de fiul dânsei. Domnul Petru nu trebuie să ştie că doamna Bâthory a primit vizita dumneavoastră.

Răspunsul acesta păru că-l uimeşte pe doctorul Antckirtt; dar se stăpâni faţă de Borik.

— Prefer să mă duc eu la locuinţa doamnei Bathory, urmă el. N-aş putea merge când fiul dânsei lipseşte de acasă?

— Puteţi, domnule doctor, dacă aţi vrea să veniţi chiar mâine. Petru Bâihory tocmai trebuie să plece astă-seară la Zara, şi nu se va întoarce decât după douăzeci şi patru de ore.

— Şi cu ce se ocupă Petru Bathory?

— E inginer, dar încă nu şi-a putut găsi un post. Ah, viaţa a fost atât de grea şi pentru mama sa şi pentru el!

— Grea!… făcu doctorul Antekirtt. Doamna Baihory n-are nici un fel de mijloace de trai…?

Se opri. Bătrânul îşi lăsase bărbia în piept, în timp ce sughiţuri de plâns înăbuşit îi zguduiau pieptul.

— Domnule doctor, zise el în cele din urmă, eu nu pot să vă spun mai multe. La întâlnirea pe care dânsa vi-o cere, doamna Bâihory vă va spune tot ce trebuie să ştiţi.

Doctorul trebui să facă o sforţare să-şi stăpânească tulburarea.

— Unde locuieşte doamna Bâihory? întrebă el.

— La Raguza, în cartierul Stradone, pe strada Marinella, la numărul 17.

— Pot să o văd pe doamna Bâthory mâine pe la prânz, între orele unu şi două?

— Puteţi, domnule doctor, şi eu am să vă conduc la dânsa.

— Spune-i doamnei Bâthory că voi fi acolo în ziua şi la ora fixată.

— Vă mulţumesc în numele dânsei, zise bătrânelul.

Apoi, după o clipă de şovăire, adăugă:

— Aţi putea crede că e vorba de un serviciu pe care vi l-ar cere…

— Şi dacă ar fi aşa? zise cu vioiciune doctorul.

— Dar nu e vorba de aşa ceva, răspunse Borik.

Apoi, după o plecăciune respectuoasă, o porni pe drumul ce duce de la Gravosa spre Raguza. Bineînţeles că ultimele cuvinte ale bătrânului servitor îl cam uimiseră pe doctorul Antekirtt. Rămăsese pe chei nemişcat, privindu-l pe Borik care se îndepărta. Întorcându-se pe bord, dădu voie lui Pescade şi Matifou să coboare pe uscat, apoi se închise în camera lui, unde voia să stea singur tot restul zilei. Pescade şi Matifou se folosiră, aşadar, de permisiune, ca nişte adevăraţi rentieri ce erau. îşi îngădui ră chiar şi plăcerea de a vizita câteva barăci de la bâlci. N-am putea spune că sprintenul clown nu fu ispitit să dea lecţii câte unui echilibrist neîndemânatic, sau că vigurosul luptător nu avea poftă să ia parte şi el la luptele dintre atleţi. Dar îşi amintiră că aveau cinstea să facă parte din personalul Satârenei. Rămaseră deci nişte simpli spectatori şi nu se arătară zgârciţi cu aplauzele, când li se părea că erau bine meritate.

A doua zi, doctorul porunci să fie dus la ţărm, cu puţin înainte de amiază. După ce trimise barca înapoi la bord, porni spre drumul ce uneşte portul Gravosa cu Raguza, o alee frumoasă, mărginită de vile admirabile şi umbrită de arbori înalţi pe o lungime de doi kilometri. Aleea nu era încă însufleţită, cum urma să fie peste câteva ceasuri, de forfota echipajelor şi de lumea care se plimba pe jos sau călare. Cu gândul tot timpul la întrevederea sa cu doamna Băthory, doctorul o luă pe o alee lăturalnică şi în curând ajunse la Borgo-Pille, un fel de braţ de piatră ce se alungeşte în afară din întreitul veşmânt de fortificaţii al Raguzei. Portiţa era deschisă, şi după ce străbăteai cele trei rânduri de întărituri, intrai înăuntrul cetăţii.

Alcoa Stradone este o splendidă arteră principală, pavată cu lespezi de piatră şi prelungindu-se de la Borgo-Pille până în cartierul Plocce, după ce traversează întreg oraşul. Ea se întinde la poalele unui deal pe care casele sunt aşezate în etaje, ca într-un amfiteatru. La capătul aleii se înalţă palatul

dogilor de altădată, un monument minunat din secolul al XV-lea, cu o curte interioară, un portic în stilul Renaşterii şi ferestre cu bolte în semicerc, ale căror coloane subţiri şi zvelte amintesc epoca cea mai strălucită a arhitecturii toscane.

Dar doctorul nu trebui să meargă până acolo. Strada Marinella, pe care Borik i-o indicase în ajun, e pe partea stângă, cam pe la jumătatea aleii Stradone. Dacă la un moment dat îşi mai încetini pasul, aceasta fu când aruncă o privire asupra unei case somptuoase, zidită în granit, a cărei faţadă bogat ornamentată, precum şi anexele se înălţau pe partea dreaptă a aleii. Poarta deschisă a curţii lăsa să se vadă o caleaşcă cu nişte cai minunaţi şi cu vizitiul pe capră, în timp ce valetul aştepta în faţa peronului, adăpostit de o verandă elegantă. în clipa următoare, un bărbat se urcă în acea trăsură, caii străbătură repede curtea, şi poarta se închise numai decât în urma lor. Acest bărbat era acelaşi care, în urmă cu trei zile, îl oprise pe doctorul Antekirtt pe cheiul Gravosa, era fostul bancher din Triest, Silas Toronthal.

Voind să evite această întâlnire, doctorul se dăduse repede înapoi, şi nu îşi continuă drumul decât după ce echipajul care gonea cu toată iuţeala se făcu nevăzut la capătul aleii Stradone.

— Amândoi în acelaşi oraş! murmură el. Asta e o ispravă a întâmplării, n-ai ce-i face!

Ce înguste, ce anevoie de urcat, ce prost pavate şi cu o înfăţişare sărăcăcioasă erau străzile acestea care dădeau în aleea Stradone. închipuiţi-vă un fluviu larg care nu are drept afluenţi decât nişte biete şuvoaie. Casele se cocoţează una de-asupra alteia, ca să mai poată găsi puţin aer. Ele stau ochi în ochi – dacă ne este îngăduit să numim astfel ferestrele sau lucarnele ce dau înspre stradă. Casele urcă astfel până sus de tot, pe unul din cele două dealuri, ale căror vârfuri sunt încoronate de forturile Mincetto şi San Lorenzo. Cu neputinţă ca o trăsură să treacă pe aici. Strada

aceasta, care în zilele când plouă cu găleata se transformă într-o adevărată albie a unui şuvoi, este atât de piezişă, încât a trebuit să fie lucrată toată numai în scări. Ce deosebire ca de la cer la pământ între locuinţele acestea umile şi splendidele palate sau edificii de pe aleea Stradone!

Doctorul ajunse în strada Marinella şi începu să urce nesfârşita scară de piatră. Trebui să urce astfel mai bine de şaizeci de trepte, până ajunse în faţa casei cu numărul 17.

Uşa casei se deschise numaidecât. Bătrânul Borik îl aştepta. îl conduse, fără să scoată o vorbă, într-o încăpere curată, dar sărăcăcios mobilată. Doctorul se aşează. Nimic nu te putea face să crezi că ar fi fost câtuşi de puţin tulburat că se găseşte în această casă, nici chiar când doamna Bâthory intră şi zise:

— Domnul doctor Antekirtt?

— Sunt gata să vă ascult, doamnă. Eu sunt, doamnă, răspunse doctorul, ridicându-se.

— Aş fi voit să vă scutesc de oboseala de a veni atât de departe şi de a mai urca atâta!

— Ţineam să vă fac vizita, doamnă, şi vă rog să mă credeţi că sunt cu totul la dispoziţia dumneavoastră!

— Domnule doctor, zise doamna Bâthory, abia ieri am aflat de sosirea dumneavoastră la Gravosa şi l-am trimis numaidecât pe Borik să vă solicite o întrevedere.

— Eu mă retrag, zise bătrânelul.

— Nu, rămâi aici, Borikrăspunse doamna Bathory. Dumneata, care eşti singurul, prieten al familiei noastre, ştii tot ce vreau să-i spun domnului doctor Antekirtt.

Doamna Băthory se aşează, iar doctorul luă loc în faţa ei, în timp ce bătrânelul rămase în picioare lângă fereastră. Văduva profesorului Băthory avea acum vreo şaizeci de ani. Se ţinea încă dreaptă, în ciuda vârstei, dar părul său alb şi faţa-i brăzdată de zbârcituri arătau cât de mult avusese de luptat cu necazurile şi cu mizeria. îţi dădeai seama, însă, că este încă o femeie energică, aşa cum fusese şi în trecut.

Recunoşteai în ea pe vrednica tovarăşă de viaţă, pe confidenţa intimă a omului ce îşi jertfise situaţia pentru ceea ce el socotea ca o datorie a sa, şi, în sfârşit, pe părtaşa lui de încredere, după ce intrase în conspiraţia aceea alături de Mathias Sandorf şi de Ladislau Zathmar.

— Domnule doctor, zise ea, cu o voce care nu-i putea ascunde tulburarea, fiindcă dumneavoastră sunteţi doctorul Antekirtt, eu vă sunt obligată şi vă datorez povestirea evenimentelor petrecute la Triest, acum cincisprezece ani…

— Doamnă, tocmai pentru că eu sunt doctorul Antekirtt, vă rog cruţaţi-vă o istorisire oare atât prea dureroasă pentru dumneavoastră. O cunosc şi – fiindcă eu sunt doctorul Antekirtt – adaug că cunosc şi toată viaţa pe care aţi dus-o de la acea dată de neuitat, de 30 iunie 1867.

— Vreţi să-mi spuneţi, atunci, domnule – continuă doamna Băthory – cărui fapte se datoreşte interesul dumneavoastră faţă de viaţa mea?

— Este un interes pe care orice om de inimă îl datorează văduvei maghiarului, care n-a şovăit nici o clipă să-şi pună viaţa în pericol pentru independenţa patriei sale!

— L-aţi cunoscut pe Ştefan Băthoryântrebă văduva, cu o voce uşor tremurătoare.

— L-am cunoscut, doamnă, şi l-am iubit, şi păstrez un profund respect tuturor celor ce-i poartă numele.

— Sunteţi, aşadar, din ţara pentru care el şi-a vărsat sângele?

— Nu sunt din nici o ţară, doamnă.

— Atunci, cine sunteţi dumneavoastră?

— Un mort care nu are încă mormânt! răspunse liniştit doctorul Antekirtt.

La auzul acestui răspuns atât de neaşteptat, doamna Băthory şi Borik tresăriră; dar doctorul se grăbi să adauge:

— Totuşi, doamnă, dacă eu v-am rugat să nu-mi istorisiţi trecutul acela, în schimb trebuie să vă istorisesc eu unele întâmplări; căci, dacă sunt anumite lucruri pe care dumneavoastră le cunoaşteţi, sunt însă altele care desigur

că vă sunt necunoscute şi pe care tot trebuia să le aflaţi odată.

— Bine, domnule, vă ascult, răspunse doamna Bathory.

— Doamnă – continuă doctorul Antekirtt, – acum cincisprezece ani, trei nobili unguri s-au aşezat în fruntea unei conspiraţii, al cărei scop era să redea Ungariei independenţa sa de odinioară. Aceşti oameni erau contele Mathias Sandorf, profesorul Ştefan Băthory şi contele Ladislau Zalhmar, care trăiau de multă vreme cu aceeaşi nădejde în suflet, trei fiinţe în pieptul cărora bătea o singură inimă.

La 8 iunie 1867, în ajunul zilei când urma să fie dat semnalul răscoalei ce trebuia să cuprindă întreaga ţară ungurească şi Transilvania, casa din Triest a contelui Zathmar, în care se aflau conducătorii conspiraţiei, a fost invadată de poliţia austriacă. Contele Sandorf şi cei doi tovarăşi ai săi au fost arestaţi, duşi, întemniţaţi chiar în noaptea aceea în donjonul din Pisino şi, după câteva zile, condamnaţi la moarte. Un tânăr contabil, numit Sarcany, care fusese arestat o dată cu ei în casa contelui Zathmar – un om, de altminteri, cu totul străin de complot – a fost pus în curând în libertate, după ce afacerea aceasta se termină. în ajunul zilei când sentinţa urma să fie executată, arestaţii, închişi toţi trei în aceeaşi celulă, încercară să evadeze. Contele Sandorf şi Ştefan Bâthory izbutiră, slujindu-se de sârma unui paratrăsnet, să fugă din donjonul din Pisino, şi se prăbuşiră în torentul Foibei, tocmai în clipa când Ladislau Zathmar, înhăţat de gardieni, era pus în imposibilitate de a-i urma.

Deşi fugarii aveau foarte puţine şanse de a scăpa cu viaţă, căci un râu subteran îi târa de-a lungul unui ţinut pe care nici măcar nu-l cunoşteau, ei izbutiră totuşi să ajungă pe ţărmul canalului Lemo, apoi în oraşul Rovigno, unde găsiră adăpost în casa pescarului Andrea Ferrato.

Acest pescar – un om foarte inimos! – făcuse toate pregătirile ca să-i treacă de cealaltă parte a Adriaticei,

când, din motive de răzbunare personală, un spaniol numit Carpena, care aflase unde se ascunseseră fugarii, îi denunţă poliţiei din Rovigno. Fugarii încercară să scape şi a doua oară. Dar Ştefan Bâthory fu rănit şi prins numaidecât de agenţi. Cu despre Mathias Sandorf, urmărit de poliţişti până pe malul mării, căzu sub ploaia de gloanţe a urmăritorilor, şi Adriatica nu înapoie nici măcar cadavrul. A doua zi, Ştefan Bâthory şi Ladislau Zathmar au fost împuşcaţi în curtea fortăreţei din Pisino. Pescarul Andrea Ferrato, condamnat la ocnă pe viaţă fiindcă le dăduse adăpost, a fost trimis la ocnele din Stein.

Doamna Bâthory îşi lăsă bărbia în piept. Ascultase cu inima strânsă de durere istorisirea doctorului.

— Cunoaşteţi aceste amănunte, doamnă? o întrebă el.

— Da, domnule, din ziare, după cum le-aţi ştiut şi dumneavoastră tot din ziare, nu-i aşa?

— Da, doamnă, din ziare, răspunse doctorul. Dar ceea ce ziarele n-au putut să publice, deoarece această afacere a fost instruită în cea mai mare taină, am izbutit însă să aflu eu, mulţumită indiscreţiei unui paznic al fortăreţei – şi am să vi-o spun şi dumneavoastră.

— Spuneţi, domnule, zise doamna Băthory.

— Dacă contele Sandorf şi Ştefan Băthory au fost găsiţi şi prinşi în casa pescarului Ferrato, este pentru că fuseseră trădaţi de spaniolul Carpena. Dar dacă fuseseră arestaţi în urmă cu trei săptămâni, în casa aceea din Triest, este pentru că fuseseră denunţaţi poliţiei austriece de către nişte trădători.

— Nişte trădători!… făcu doamna Băthory.

— Da, doamnă, şi dovada acestei trădări rezultă din înseşi dezbaterile procesului. Mai întâi, aceşti trădători au găsit la un porumbel călător un bilet cifrat, adresat contelui Sandorf, şi pe care l-au copiat exact, în al doilea rând, ei au izbutit să găsească chiar în casa contelui Zathmar grătarul ce servea la citirea acestor depeşe. Apoi, după ce-au descifrat biletul, l-au predat guvernatorului Triestului. Şi

bineînţeles că o parte din averea confiscată contelui Sandorf a servit să plătească trădarea aceasta a lor.

— Se ştie cine sunt aceşti ticăloşi?… întrebă doamna Băthory, cu o voce care îi tremura de emoţie.

— Nu, doamnă, răspunse doctorul. Poate că cei trei condamnaţi îi cunoşteau şi le-ar fi spus numele, dacă şi-ar fi putut revedea pentru ultima dată familia, înainte de a muri!

Într-adevăr, nici doamna Băthory, care la data aceea lipsea din oraş împreună cu fiul său, nici Borik, reţinut în închisoarea din Triest, nu putuseră fi alături de condamnaţi în ultimele lor ceasuri.

— Oare nu se va putea şti niciodată numele acestor ticăloşiântrebă doamna Bâthory.

— Doamnă, răspunse doctorul Antekirtt, trădătorii sfârşesc totdeauna prin a se trăda pe ei înşişi!

Iată, acum, ce trebuie să mai adaug, pentru a-mi completa istorisirea: Dumneavoastră aţi rămas văduvă, cu un copil de opt ani, şi aproape complet lipsită de mijloace. Borik, servitorul contelui Zathmar, după moartea stăpânului său n-a mai vrut să vă părăsească; dar el era sărac, şi nu avea ce să vă aducă altceva decât devotamentul său. Atunci, doamnă, dumneavoastră aţi părăsit Triestul şi v-aţi instalat în această locuinţă modestă din Raguza. Aţi muncit, aţi muncit cu braţele, pentru a putea face faţă nevoilor vieţii de toate zilele, precum şi nevoilor vieţii sufleteşti. Voiaţi, într-adevăr, ca fiul dumneavoastră să urmeze în ştiinţă acelaşi drum pe care îl urmase cu «atâta strălucire tatăl său. Dar, câte lupte n-a trebuit să daţi, şi câtă mizerie n-a trebuit să îndураţi, cu atâta curaj. De aceea, mă închin cu adânc respect în faţa nobilei femei care a dat dovadă deatâta energie, şi în faţa mamei, ale cărei îngrijiri au făcut din fiul său un om.

Spunând aceste cuvinte, doctorul se ridicase, şi obişnuita sa înfăţişare atât de liniştită, de astă dată era tulburată de o emoţie, pe care nu şi-o putea stăpâni.

Doamna Bâthory nu răspunse nimic. Aştepta, neştiind dacă doctorul îşi terminase istorisirea sau dacă urma s-o continue, vorbind despre lucruri care o interesau atât de mult şi în legătură cu care ea îi ceruse această întrevedere.

— Totuşi, doamnă, continuă doctorul care îi pricepu gândul, fireşte că puterile omeneşti au margini, şi, cum eraţi suferindă, istovită de atâtea încercări grele prin care aţi trecut, poate că v-aţi fi prăbuşit sub povara acestor îndatoriri, dacă un necunoscut, adică nu, dacă un prieten al profesorului Băthory, nu v-ar fi venit într-ajutor. Niciodată nu v-aş fi pomenit despre asta, dacă bătrânul dumneavoastră servitor nu mi-ar fi comunicat dorinţa dumneavoastră de a mă vedea.

— Aveţi dreptate, domnule, răspunse doamna Băthory. De aceea, nu e oare de datoria mea să-i mulţumesc doctorului Antekirtt?

— Şi de ce, doamnă? Pentru că, acum cinci sau şase ani, în amintirea prieteniei ce-l lega de contele Sandorf şi de cei doi prieteni ai săi, precum şi din dorinţa de a vă ajuta în opera dumneavoastră, doctorul Antekirtt v-a trimis o sumă de o sută de mii de florini. Nu era el oare prea fericit că poate să vă pună la dispoziţie aceşti bani? Dimpotrivă, doamnă, eu sunt acela care trebuie să vă mulţumesc că aţi binevoit să acceptaţi acest dar, dacă darul acesta a putut veni în ajutorul văduvei şi fiului lui Ştefan Băthory.

Văduva făcu o plecăciune şi răspunse:

— În orice caz, domnule doctor, ţineam să vă exprim recunoştinţa mea. Acesta era cel dintâi motiv al vizitei pe care voiam să v-o fac. Dar mai era şi un al doilea motiv…

— Care, doamnă?

— De… de a vă restitui această sumă…

— Cum, doamnă?… zise intrigat doctorul. N-aţi vrut s-o acceptaţi…?

— Domnule, nu m-am socotit îndreptăţită să dispun de aceşti bani. Nu-l cunoşteam pe doctorul Antekirtt. Nu auzisem niciodată rostindu-i-se numele. Această sumă

putea foarte bine să fie un fel de pomană, putea să vină tocmai din partea acelora împotriva cărora luptase soţul meu şi a căror milă mi-ar fi fost odioasă. De aceea n-am vrut să mă ating de ea, nici chiar în scopul pentru care trimisese doctorul Antekirtt.

— Va să zică… suma aceasta…

— Este neatinsă.

— Şi fiul dumneavoastră…?

— Fiul meu nu va datora nimănui nimic, decât sie însuşi…

— Şi mamei sale, adăugă doctorul, căruiia atâta măreţie sufletească şiatâta energie de caracter nu puteau decât să-i stârnească admiraţia şi să-i impună cel mai adânc respect.

În timpul acesta, doamna Băthory se ridicase şi dintr-un scrin încuiat scoase un teanc de bancnote, pe care i-l întinse doctorului.

— Domnule, zise ea, vă rog să luaţi înapoi aceşti bani, căci sunt ai dumneavoastră; şi vă rog să primiţi mulţumirile unei mame, ca şi cum s-ar fi servit de ei ca să-şi crească fiul!

— Banii aceştia nu mai sunt ai mei, doamnă, răspunse doctorul, cu un gest de refuz.

— Vă repet că nu puteam în nici un caz să-i primesc!

— Dar dacă i-ar folosi Petru Băthory…

— Fiul meu îşi va face, până la urmă, situaţia pe care o merită, iar eu am să pot conta întotdeauna pe el, aşa cum a putut conta şi el pe mine.

— Sper că nu va refuza un dar, pe care un prieten al tatălui său insistă să-l accepte.

— Ba da, va refuza!

— Dar, cel puţin, doamnă, îmi daţi voie să încerc…?

— Vă rog să nu faceţi asta, domnule doctor, răspunse doamna Băthory. Fiul meu nici nu ştie că am primit aceşti bani, şi doresc să n-o ştie niciodată

— Cum doriţi, doamnă… înţeleg sentimentele care vă fac să procedaţi astfel, pentru că eu nu am fost şi nu sunt pentru dumneavoastră decât un necunoscut!… Da, le

înţeleg şi le admir!… Vă repet, însă, că dacă banii aceştia nu sunt ai dumneavoastră, nici ai mei nu sunt!

Doctorul Antekirtt se ridică să plece. Refuzul doamnei Bâthory nu îl jignise, fireşte; delicateţea ei nu-i provocă decât sentimentul celui mai profund respect. O salută şi dădu să se retragă, când o ultimă întrebare îl opri din drum.

— Domnule, zise doamna Bâthory, aţi vorbit adineauri despre nişte uneltiri josnice care i-au trinmis la moarte pe Ladislau Zathmar, pe Ştefan Bâthory şi pe contele Sandorf, nu-i aşa?

— Da, doamnă, acesta este adevărul.

— Şi nu-i cunoaşte nimeni pe aceşti trădători?

— Ba da, doamnă!

— Cine?

— Dumnezeu!

Doctorul Antekirtt se înclină încă o dată şi ieşi. Doamna Bâthory rămase pe gânduri. Printr-o tainică legătură sufletească, de care poate că nu-şi dădea prea bine seama, se simţea irezistibil atrasă către acest ins misterios, a cărui fiinţă era atât de strâns legată de evenimentele intime ale vieţii ei. Oare îl va mai vedea vreodată? Şi dacă Savarena îl adusese la Raguzia numai pentru a-i face această vizită, oare se va mai reîntoarce vreodată? în orice caz, a doua zi, ziarele anunţau că spitalele din acest oraş primiseră din partea unui necunoscut un dar de o sută de mii de florini. Era darul doctorului Antekirtt; dar nu era oare şi darul văduvei lui Ştefan Bâthory, dar pe care ca îl refuzase pentru dânsa şi pentru fiul ei?

V. DIVERSE ÎNTÂMPLĂRI.

Totuşi doctorul Antekirtt nu se grăbea să părăsească Gravosa, aşa cum bănuise doamna Bâthory. După ce încercase zadarnic să vină în ajutorul mamei, voita acum să vină în ajutorul fiului. Dacă până atunci Petru Băthory nu izbutise să-şi facă o situaţie la care îi dădeau dreptul studiile sale strălucite, fără îndoială că nu va refuza ofertele

pe care voia să i le facă doctorul. Să-i creeze o situaţie demnă de însuşirile lui alese, demnă şi de numele pe care îl purta – aceasta nu mai putea fi luată drept o pomană umilitoare. N-ar fi fost altceva decât răsplata dreaptă ce i se cuvenea acestui tânăr. Dar, după cum spusese şi Borik, Petru Băthory era plecat la Zara pentru nişte afaceri…

Doctorul însă nu voi să mai întârzie şi îi scrise chiar în ziua aceea. în scrisoare nu îi spunea, decât că ar fi încântat să-l primească pe bordul Savarenel, întrucât voia să-i facă o propunere, care l-ar fi putut interesa. Puse această scrisoare la poştă la Gravosa, după care nu-i mai rămânea decât să aştepte ca tânărul inginer să se întoarcă de la Zara.

În timpul acesta, doctorul continuă să trăiască mai retras ca oricând pe bordul goeletei. Ancorată în mijlocul portului, Savarena, al cărei echipaj nu cobora niciodată pe uscat, era tot atlt de izolată ca şi cum s-ar fi găsit în mijlocul Mediteranei sau al Atlanticului.

Felul său de a fi era, într-adevăr, destul de ciudat, ca să poată aţâţa curiozitatea lumii şi a reporterilor, care nu renunţaseră de loc la ghidul de „a-i lua un interviu” acestui personaj legendar, cu toate că nu erau admişi pe bordul iahtului său nu mai puţin legendar Şi cum Pescade şi prietenul său Matifou aveau o deplină „libertate de manevră”, reporterii li se adresară lor, încercând să obţină câteva informaţii, pe care apoi ziarele ar fi ştiut cum să le înflorească.

Pescade era un ghiduş care înveselea tot echipajul, bineînţeles cu voia doctorului Anlekirtt. Dacă Matifou era veşnic serios ca un cabeslan şi tot pe atâta de puternic, în schimb Pescade râdea şi cânta tot timpul, sprinten şi uşor ca steguleţul unui vas de război. Se căţăra pe catarge, iscusit ca un matelot şi iute ca o sfârlează, dând lecţii de echilibristică echipajului s«au înveselindu-l cu nesfârşitele lui glume. Oare nu-i recomandase doctorul Antekirtt să-şi

păstreze această bună dispoziţie? Ei bine, iată că şi-o păstra, şi în acelaşi timp o mai împărtăşea şi altora!

Spuneam mai sus că Pescade şi Matifou aveau „libertatea de manevră”, ceea ce înseamnă că erau liberi să plece şi să vină când pofteau. Echipajul trebuia să rămână pe bord, ei însă puteau coborî pe uscat când doreau. De aceea era firesc ca reporterii să-i urmărească, să caute să-i ademenească, să le pună fel de fel de întrebări. Dar Pescade nu era omul pe care să-l poţi trage de limbă sau, dacă vorbea, vorbea fără să spună nimic limpede.

— Cine-i acest doctor Antekirtt?

— Un medic vestit. Vă vindecă de toate bolile, chiar şi după ce aţi dat ortul popii!

— E bogat?

— N-are nici un sfanţ… Eu Pescade, sunt acela care-l împrumut în fiecare duminică.

— Şi de unde vine?

— Dintr-o ţară al cărei nume nu-l ştie nimeni.

— Şi unde e ţara aceea?

— Tot ce pot să vă spun e că se mărgineşte la miazănoapte cu nimica toată, iar la miazăzi cu absolut nimic.

Era cu neputinţă să scoţi alte informaţii de la năzdrăvanul tovarăş al lui Matifou, care, pe de altă parte, rămânea mut ca o stană de piatră. Dar dacă nu răspundeau niciodată la aceste întrebări indiscrete ale reporterilor, în schimb cei doi prieteni nu mai conteneau să vorbească între patru ochi despre noul lor stăpân, începuseră să-l îndrăgească – şi-l îndrăgeau mai mult decât pe un părinte, între ei şi doctorul Antekirtt se stabilise un fel de afinitate chimică, un fel de coeziune, care din zi în zi îi lega tot mai strâns de el.

Şi în fiecare dimineaţă se aşteptau să-i cheme în camera lui şi să-l audă că, în sfârşit, le spune: „Prieteni, am nevoie de voi!”

Spre marele lor necaz însă clipa aceasta nu mai venea.

— Oare multă vreme vom mai sta aşa, zise într-o zi Pescade. E neplăcut să nu faci nimic, mai ales când n-ai fost

obişnuit să stai cu mâinile în sân!
— Dar Braţele şi picioarele încep să prindă rugină, zise uriaşul, privindu-şi braţele-i enorme, rămase fără ocupaţie, ca bielele unei maşini în repaus.
— Ei, haide, spune, Matifou!
— Ce vrei să spun, Pescade?
— Ştii ce cred eu despre doctorul Antekirtt?
— Nu, dar spune-mi ce gândeşti, Pescade. Asta mă va ajuta să-ţi răspund.
— Ei bine, eu cred că în trecutul său se ascund nişte lucruri… nişte lucruri… Asta i se poate citi din priviri, care te fulgeră, uneori, gata să te orbească, nu altceva… Şi în ziua când şi tunetul va izbucni…
— Va face un zgomot…!
— Da, Matifou, zgomot… dar şi treabă. Şi sunt sigur că şi noi vom avea, atunci de lucru!
Pescade avea dreptate. Deşi pe bordul goeletei domnea liniştea cea mai desăvârşită, agerul băiat observase anumite lucruri, care îi dădeau de gândit. Că doctorul nu era un simplu turist ce călătoreşte pe iahtul său de plăcere de-a lungul şi de-a latul Mediteranei numai ca să se distreze, era un lucru cât se poate de lămurit. De bună seamă că Savarena era un centru în care se adunau o mulţime de fire nevăzute, pe care le mânuia,misteriosul său proprietar.
Într-adevăr, doctorul primea scrisori şi telegrame aproape din toate colţurile acestei mări minunate, ale cărei valuri scaldă ţărmul atâtor ţări diferite, fie de pe litoralul francez sau spaniol, fie de pe litoralul Algeriei, Marocului sau Tripolitaniei. Cine le trimiteacu siguranţă că nişte corespondenţi ocupaţi cu anumite treburi, a căror seriozitate nu putea fi pusă la îndoială; sau poate că erau nişte clienţi care cereau vreo consultaţie prin corespondenţă faimosului doctor, ceea ce era foarte puţin probabil. Ba chiar dacă te-ai fi găsit în birourile telegrafului din Raguza, cu greu ai fi putut pricepe sensul acestor

telegrame, căci erau scrise într-o limbă necunoscută, pe care se părea că numai doctorul o ştia. Şi chiar dacă ai fi înţeles această limbă, ce concluzie ai fi putut trage din nişte fraze ca acestea: „Alemeira; Se credea că ne găsim pe urmele Iul Z. R. Drum greşit, acum abandonat.” „Regăsit corespondentul lui H. V. 5. în legătură cu banda lui K. 3, între Catania şi Sinacuza. ~Va urma.” „în Manderaggio, La Valelta, Malta, am constatat trecerea lui T. K. 7.” „Cirene. Aşteptăm noi ordine. Flotila din Aniek. Gaia. Electric 3 stă sub presiune zi şi noapte.”

„R. O.3. Mort la ocnă. Amândoi dispăruţi.”

Şi cealaltă telegramă, purtând o menţiune particulară cu ajutorul unui număr convenit: „2117. Sare. Pe vremuri, samsar… Serviciul Toronlhal. încetat raporturi cu Tripoli din Africa.”

Apoi, celor mai multe din aceste telegrame li se trimitea de pe Savarena acelaşi răspuns: „Cercetările să continue. Nu cruţaţi nici bani, nici eforturi. Trimiteţi noi documente”.

Acest schimb de corespondenţă misterioasă părea că pune sub supraveghere tot bazinul Mediteranei. Doctorul nu era deci atât de lipsit de ocupaţie, cum voia să pară. Totuşi, în ciuda secretului profesional, nu se putea ca o asemenea corespondenţă să nu ajungă să ifie cunoscută de public, fapt care făcu să sporească curiozitatea lumii cu privire la acest personaj enigmatic.

Printre oamenii cei mai intrigaţi din înalta societate raguzană era fostul bancher din Triest. Cititorul n-a uitat că Sila Toronthal il întâlnise pe doctorul Aniekirtt pe cheiul Gravosa, la câteva minute după sosirea Savarenei. întâlnirea aceasta îi provocase unuia din cei doi un viu sentiment de repulsie, iar celuilalt un sentiment nu mai puţin viu de curiozitate. Dar, deocamdată, împrejurările nu-i îngăduiră bancherului să-şi satisfacă această curiozitate.

Adevărul era că prezenţa doctorului făcuse asupra lui Silas Toronthal o impresie cu totul neobişnuită, pe care el însuşi nu şi-o putea lămuri. Ceea ce se vorbea tot timpul în

Raguza pe socoteala lui, haina aceasta de mister în care părea că vrea să se învăluie, imposibilitatea de a te apropia de el, toate acestea îi stârneau bancherului dorinţa de a-l mai revedea. în acest scop, bancherul se duse de mai multe ori la Gravosa. Stătea pe chei şi privea goeleta, arzând de dorinţa de a se duce pe bord. într-una din zile chiar se duse, dar cârmaciul îi dădu şi lui acelaşi invariabil răspuns:

— Domnul doctor Antekirft nu primeşte pe nimeni.

Ca urmare, Silas Toronthal fu cuprins de un fel de iritare cronică, întocmai ca în faţa unui obstacol pe care nu-l putea trece în nici un fel. Bancherul se gândi atunci să plătească pe cineva care să-l spioneze pe doctorul Antekirtt. Angaja un agent, în care avea toată încrederea, şi îl puse să observe toate mişcările misteriosului străin, chiar şi când acesta nu făcea altceva decât să viziteze Gravosa şi împrejurimile. Ne putem lesne închipui, atunci, neliniştea care trebuie să-l fi cuprins pe Silas Toronthal, când află că bătrânul Borik avusese o convorbire cu doctorul, şi că a doua zi acesta se dusese să-i facă o vizită doamnei Bâthory.

— Cine e omul ăsta? se întreba el mereu.

Şi totuşi… ce l-ar fi putut face pe Toronthal să se mai teamă în actuala lui situaţiepână acum nimic nu ieşise la iveală în legătură cu uneltirile lui de acum cincisprezece ani. Dar tot ce era în legătură cu familiile celor pe care îi trădase sau îi vânduse nu putea decât să-l neliniştească. Dacă conştiinţa sa nu era câtuşi de puţin obişnuită cu remuşcările, în schimb teama se strecura adesea în sufletul său; şi vizita pe care o făcuse doamnei Bâthory acest doctor necunoscut, atât de puternic prin faima numelui său şi prin averea sa uriaşă, nu-l putea lăsa nepăsător.

— Cine să fie omul ăsta?… repeta el întruna. Ce a căutat la Raguza, în casa doamnei Bâthory?… A fost chemat în calitate de medic?… în fine, ce putea să fie comun între ea şi el?

Nu găsea nici un răspuns. Totuşi, ceea ce îl mai linişti puţin pe Silas Toronthal, după o anchetă minuţioasă, fu

certitudinea că vizita făcută doamnei Bâthory nu se repetase. Bancherul ţinea acum morţiş să intre cu orice preţ în legătură cu doctorul. gândul acesta îl obseda zi şi noapte. Trebuia să facă tot posibilul, ca să pună capăt odată acestei obsesii. Printr-um fel de iluzie care de obicei pune stăpânire pe creierele înfierbântate, Toronthal îşi închipuia că se va linişti din nou după ce va izbuti să-l vadă pe doctorul Antekirtt, după ce va sta de vorbă cu el şi va afla motivele venirii lui la Gravosa. De aceea căută ocazia de a-l întâlni.în sfârşit crezu că găsise ocazia mult aşteptată, şi iată cum:

De câţiva ani încoace, doamna Toronthal suferea de o stare de astenie, pe care medicii din Raguza nu o puteau vindeca. Cu toate îngrijirile lor şi ale fiicei sale, doamna Tdronthal, deşi nu stătea încă la pat, se prăpădea văzând cu ochii. Să fi avut oare starea aceasta o cauză de ordin moral? Se prea poate, dar nimeni nu-i putuse da încă de urmă. Numai bancherul ar fi fost în măsură să spună dacă soţia lui, care-i cunoştea tot trecutul, nu cumva căpătase un sentiment de dezgust profund pentru viaţa aceasta care nu putea decât s-o îngrozească. în orice caz, starea sănătăţii doamnei Toronthal, pe. care medicii din oraş renunţaseră să încerce s-o mai trateze, i se păru bancherului că iar fi ocazia cea mai nimerită pentru a-l mai întâlni pe doctorul Antekirtt. Fără îndoială că nu va putea refuza o consultaţie, o vizită, măcar din simplă omenie. Silas Toronthal scrise deci o scrisoare, pe care o trimise cu unul din oamenii săi pe bordul Savarenei.

„Aş fi foarte fericit, scria el, să am avizul unui medic de mare autoritate, ca dumneavoastră". Apoi, scuzându-se pentru deranjul pe care acest lucru îl putea aduce într-o existenţă atât de retrasă ca a sa, îl ruga pe doctorul Antekirtt „să-i indice ziua când ar urma să-l aştepte la palatul de pe aleea Stradone".

A doua zi când doctorul primi scrisoarea, uitându-se mai întâi la semnătură, nici un muşchi al feţei sale nu tresări. O

citi până la capăt, fără ca cel mai uşor gest să trădeze natura gândurilor pe care scrisoarea i le-ar fi sugerat. Ce răspuns să-i deasă profite oare de această ocazie ce i se oferea pentru a pătrunde în palatul Toronthal şi a intra în legătură cu familia bancheru-l luidar a intra în această casă, fie chiar ca medic, nu însemna oare să ajungă într-o situaţie care nu-i putea conveni câtuşi de puţin?

Doctorul nu stătu mult pe gânduri. Răspunse printr-un bilet scurt, ce fu predat servitorului bancherului. Biletul nu conţinea decât două rânduri: „Doctorul Antekirtt regretă că nu poate da îngrijirile sale doamnei Toronthal. El nu practică medicina în Europa.” Atât şi nimic mai mult.

când bancherul primi răspunsul acesta laconic, mototoli biletul cu un gest plin de ciudă. Se vedea cât de colo că doctorul refuză să aibă relaţii cu el. Era un refuz abia mascat, care arăta că personajul acesta ciudat era de mult hotărât să se păzească să aibă legături cu bancherul.

„Şi apoi, îşi zise el, dacă nu practică medicina în Europa, de ce a acceptat s-o consulte pe doamna Băthory… afară numai dacă nu cumva s-o fi prezentat la ea pentru cu totul alte motive!… Dar, în cazul acesta, ce a căutat acolo?… Ce legături sunt între ei? „

Nesiguranţa aceasta îl rodea pe Silas Toronthal, a cărui viaţă era foarte tulburată de prezenţa doctorului la Gravosa, şi urma să rămână tulburată atâta vreme cât Savarena nu ridica ancora. De altfel nu spuse nici un cuvânt nici soţiei, nici fiicei sale în legătură cu rugămintea pe care o adresase doctorului Antekirtt. Ţinea să păstreze numai pentru sine taina neliniştilor sale, continuând însă în acelaşi timp să-l spioneze pe doctor, astfel încât să fie la curent cu tot ce făcea doctorul prin Gravosa şi prin Raguza.

Chiar a doua zi, o altă întâmplare îi dădea un nou prilej tot atât de serios de a se alarma. Petru Băthory se întorsese de la Zara, descurajat şi abătut. Nu putuse să ajungă la nici un rezultat în privinţa postului care i se oferise, de a conduce o importantă uzină metalurgică din Herţegovina.

— Condiţiile nu erau acceptabile, se mărgini el să-i spună mamei sale.

Doamna Băthory se uită lung la fiul său, fără să-l mai întrebe de ce erau inacceptabile aceste condiţii. Apoi îi înmână o scrisoare, sosită pentru el în lipsa lui. Era scrisoarea prin care doctorul Antekirtt îl ruga pe Petru Bâthory să poftească pe bordul Savarenei, pentru a sta de vorbă împreună în legătură cu o afacere care îl interesa direct. Petru Bâthory întinse mamei sale scrisoarea. Oferta doctorului nu o miră de loc.

— Mă aşteptam la asta, zise ea.

— Te aşteptai la propunerea asta, mamă? întrebă tânărul, destul de uimit de cuvintele ei.

— Da… Petru!… Doctorul Antekirtt mi-a făcut o vizită în lipsa ta.

— Ştii cumva ceva despre omul acesta de care se vorbeşte atâta în Raguza, în ultimul timp?

— Nu, dragul meu, dar doctorul Antekirtt îl cunoştea pe tatăl tău, era prietenul contelui Sandorf şi al contelui Zathmar, şi în această calitate s-a prezentat el la mine.

— Mamă, întrebă Petru Bâthory, ce dovezi ţi-a dat acest doctor că ar fi fost prietenul tatălui meu?

— Nici o dovadărăspunse doamna Bâthory, care nu voia să pomenească nimic despre cei o sută de mii de florini pe care îi trimisese doctorul.

— Dar dacă este vreun agent, vreun spion de-al Austriei, urmă Petru Bâthory.

— Ai să vezi tu, băiete.

— Aşadar, mă sfătuieşti să mă duc să-l văd?

— Da, te sfătuiesc să te duci. Nu trebuie să treci cu vederea gestul unui om care vrea să treacă asupra ta toată prietenia pe care a avut-o faţă de tatăl tău.

— Dar ce caută la Raguza? continuă Petru. Are ceva interese pe aici?

— Poate că da, răspunse doamna Bâthory. Se zice că e un om extrem de bogat, şi poate că vrea să-ţi ofere o situaţie

demnă de tine.

— Am să mă duc, mamă, şi voi vedea ce vrea cu mine.

— În cazul acesta, du-te chiar azi, copilul meu, şi înapoiază-i vizita pe care eu nu i-o pot înapoia.

Petru Bâthory o îmbrăţişa pe maică-sa, ţinând-o mult timp la pieptul său. Părea că îl înăbuşea o taină, o taină pe care desigur că nu îndrăznea s-o destăinuiască. Ce se ascundea oare în inima lui, ce taină atât de gravă şi atât de dureroasă, pe care nu cuteza s-o încredinţeze mamei sale?

— Bietul meu copil! murmură doamna Bâthory.

Pe la ora unu după-amiiază, Petru cobora pe aleea Stradone, înspre portul Gravosa. Trecând prin faţa palatului Toronthal, se opri o clipă – numai o clipă. Privirile i se îndreptară înspre unul din pavilioane, ale cărui ferestre dădeau spre stradă. Perdelele erau lăsate. Casa părea nelocuită. Petru Bâthory îşi continuă drumul. Dar oprirea lui nu scăpase privirii unei femei, care se plimba încoace şi încolo pe celălalt trotuar al aleii Stradone. Era o fiinţă înaltă de statură. Vârsta?… Între patruzeci şi cincizeci de ani. Mersul?… Măsurat, aproape mecanic, ca şi cum tot corpul i-ar fi fost dintr-o singură bucată. Această străină – căci naţionalitatea i se recunoştea după părul său brun şi creţ şi după culoarea arămie a feţei sale de marocană – era înfăşurată într-o mantie de culoare închisă, a cărei glugă îi acoperea coafura împodobită cu monezi de aur. Era oare o ţigancă, sau o egipteancă, ori indiană. N-ai fi putut spune precis, într-atâta tipurile acestea seamănă între ele. în tot cazul nu cerea de pomană, şi desigur că nici n-ar fi primit-o. Se afla acolo de bună voie sau poate pusă de altcineva, supraveghind, spionând tot ce se petrecea în palatul Toronthal, precum şi în casa din strada Marinella.

Într-adevăr, de îndată ce îl zări pe tânărul acela ce cobora aleea Stradone îndreptându-se spre Gravosa, ea îl urmări în aşa fel, încât să nu-l piardă din ochi, dar şi cu destulă dibăcie, pentru ca să nu fie observată că îl urmărea. De’ altminteri Petru Bâthory era prea adâncit în gânduri pentru

a mai băga de seamă ce se petrecea în jurul lui. când îşi încetini pasul în dreptul palatului Toronthal, femeia şi-l încetini şi ea. Când o porni din nou la drum, ea îl urmări, potrivit-şi mersul după pasul lui. Ajungând la primele întărituri ale Raguzct, Petru Băthory le străbătu destul de repede, iar străina nu rămase nici ea mult în urmă. După ce ieşi pe poarta cetăţii, ea se luă după el pe drumul ce duce la Gravosa, urmărindu-l la o distanţă de vreo douăzeci de paşi pe o alee lăturalnică.

În momentul acela, Silas Toronthal se întorcea la Raguza, într-o trăsură descoperită. Trebuia deci neapărat să se încrucişeze pe drum cu Petru Băthory. Văzându-i pe amândoi, marocana se opri o clipă. Se gândea poate că unul din ei îl va opri pe celălalt. Atunci privirea i se lumină şi căută să se ascundă după un pom gros. Dar dacă aceşti doi oameni îşi vor vorbi, cum va putea ea să-i audă?

Nu se întâmpla însă nimic. Silas Toronthal îl zărise pe Petru Băthory cu vreo douăzeci de paşi înainte de a ajunge în dreptul lui. De astă dată nu-i răspunse nici măcar în felul acela trufaş cu care fusese silit să-i răspundă la salut, atunci, pe cheiul Gravosei, când era însoţit de fiicăsa. întoarse capul în altă parte tocmai în momentul când tânărul îşi scotea pălăria, şi trăsura goni mai departe spre Raguza.

Străina nu scăpase nici un amănunt din această scenă: un fel de zâmbet îi lumină figura, de obicei atât de nepăsătoare. cât despre Petru Băthory, care se vedea că era mai mult mâhnit decât supărat de purtarea lui Silas Toronthal, el îşi continuă drumul, cu un pas mai puţin grăbit, dar fără să întoarcă capul.

Marocana îl urmări de departe, murmurând acesta cuvinte în limba arabă:

— E timpul să vină!

Peste un sfert de oră, Petru ajunse pe cheiul portului Gravosa. Se opri un timp să privească eleganta goeletă, al cărei steguleţ fâlfâia uşor în bătaia brizei mării, în vârful’

catargului cel mare, „De unde vine oare acest doctor Antekirttrepeta el mereu în sinea lui. Pavilionul acesta îmi este cu totul necunoscut”. Apoi, adresându-se unui pilot care se plimba pe chei, îl întrebă:

— Prietene, dumneata ştii ce pavilion este acela?

Nici pilotul nu ştia. Tot ce putea spune în legătură cu această goeletă era că venea de la Brindisi, şi că după ce actele ei fuseseră examinate de ofiţerul portului, fuseseră găsite în perfectă regulă. Or, întrucât era vorba de un iaht de plăcere, autorităţile îi respectaseră dorinţa de a rămâne necunoscut.

Petru Bâthory luă atunci o barcă şi spuse barcagiului să-l ducă pe bordul Savarenei, în timp ce marocana îl privea, uluită, cum se îndepărtează de ţărm. Peste câteva minute, tânărul puse piciorul pe puntea goeletei şi întrebă dacă doctorul Antekirtt era pe bord. Fireşte că obişnuitul consemn, care interzicea oricărui străin accesul pe bordul Savarenei, nu era valabil şi pentru el. De aceea, şeful echipajului îi răspunse că doctorul se afla în cabina lui. Petru Bâthory îi trimise cartea de vizită, întrebând dacă doctorul putea să-l primească. Un pilot luă cartea de vizită şi coborî pe scara ce duce la salonul din spatele vasului.

Peste un minut, pilotul urcă din nou pe punte, spunând că doctorul îl aştepta pe domnul Petru Bâthory. Tânărul fu condus numaidecât într-un salon luminat doar de o lumină palidă ce se strecura prin perdelele uşoare ale spiraiurilor. Dar când ajunse la uşa ale cărei canaturi erau larg deschise, lumina pe care o reflectau oglinzile peretelui din fund deveni mai puternică.

Doctorul Antekirtt stătea pe un divan, în penumbră. când apăru fiul lui Ştefan Bâthory, el avu o uşoară tresărire, pe care Petru nu o putu observa, şi de pe buzele lui scăpară – ca să zicem aşa – aceste cuvinte:

— E el… E leit el!

Şi într-adevăr, Petru Bâthory era portretul viu al tatălui său, aşa cum trebuie să fi fost nobilul ungur la vârsta de

douăzeci şi doi de ani: aceeaşi energie în priviri, aceeaşi nobleţe în mişcări, aceiaşi ochi ageri, gata să se entuziasmeze pentru tot ce înseamnă bine, adevăr şi frumos.

— Domnule Bâthory, zise doctorul ridicându-se, sunt foarte fericit că ai binevoit să răspunzi la invitaţia mea.

Şi, la un gest al lui, Petru Bâthory se aşează în colţul celălalt al salonului.

Doctorul i se adresase în limba maghiară, care ştia că este limba maternă a tânărului.

— Domnule doctor, zise Petru Bâthory, aş fi venit să vă întorc vizita pe care aţi făcut-o mamei mele, chiar dacă n-aş fi fost invitat pe bordul vasului dumneavoastră. Ştiu căsunteţi unul din acei prieteni necunoscuţi nouă şi cărora le este scumpă amintirea tatălui meu, percum şi a celorlalţi doi patrioţi care au murit o dată cu el!… Vă mulţumesc că le-aţi păstrat un loc în amintirea dumneavoastră!

Evocând trecutul acesta, atât de îndepărtat acum, vorbind despre tatăl său şi despre prietenii săi, contele Mathias Sandorf şi Ladislau Zathmar, Petru nu-şi putu stăpâni tulburarea.

— Vă cer iertare, domnule, zise el, când îmi amintesc ceea ce au făcut, nu pot să…

Nu simţea el, oare, că doctorul Antekirtt era poate mai tulburat decât el? Şi că, dacă nu-i răspundea, era pentru a nu lăsa să se vadă nimic din ceea ce se petrecea în sufletul său?

— Domnule Bâthory, zise el în cele din urmă, nu ai de ce să-mi ceri iertare pentru o durere atât de firească. De altfel, dumneata eşti de sânge unguresc, şi care fiu al Ungariei ar putea fi atât de denaturat, încât să nu-şi simtă inima strângându-i-se la astfel de amintiri. Pe vremea aceea, acum cincisprezece ani? – da! au şi trecut cincisprezece ani de-atuncidumneata erai foarte tânăr. Abia dacă poţi spune că l-ai cunoscut pe tatăl dumitale şi că îţi mai aduci aminte de evenimentele la care ai luat parte!

— Mama mea are întru totul firea lui, domnule doctor, răspunse Petru Bâthory. Ea m-a crescut în cultul aceluia pe care ea n-a încetat a-l plânge. Toate faptele lui, toate năzuinţele lui, toată viaţa aceasta de jertfire de sine pentru semenii săi şi de dragoste faţă de patria sa, toate acestea le-am aflat de la dânsa. Nu aveam decât opt ani când a murit tatăl meu, şi cu toate acestea mi se pare că trăieşte şi acum, căci el trăieşte în însăşi fiinţa şi în chipul mamei mele.

— Iţi iubeşti mama aşa precum merită, zise doctorul Antekirtt, iar noi o venerăm ca pe văduva unui martir!

Petru îi mulţumi doctorului pentru frumoasele sale cuvinte. Inima îi bătea cu putere, şi nu băgă de seamă că vorbea tot timpul cu un fel de răceală, firească sau voită, ce părea a fi potrivită însăşi firii sale.

— Pot să vă întreb, continuă el, dacă l-aţi cunoscut personal pe tatăl meu?

— Da, domnule Bâthory, răspunse doctorul după o clipă de şovăire, clar numai aşa cum poate cunoaşte un student pe profesorul său – unul din cei mai distinşi profesori ai universităţii ungureşti. Eu mi-am făcut studiile medicale în ţara dumneavoastră. Am fost studentul tatălui dumitale, care nu era mai mare ca mine decât cu vreo zece ani. Am învăţat să-l stimez, să-l iubesc, căci simţeam vibrând în lecţiile lui tot ceea ce a făcut din el, mai târziu, un patriot înflăcărat, şi nu l-am părăsit decât în momentul când a trebuit să plec în străinătate, să-mi termin studiile pe care le începusem în Ungaria. Dar, după puţin timp, profesorul Ştefan Bâthory şi-a sacrificat situaţia sa ideilor pe care le socotea nobile şi drepte, fără ca vreun interes personal să-l fi putut opri din drumul datoriei. în epoca aceea a părăsit el Presburgul, pentru a veni să se stabilească în Triest. Mama dumitale l-a ajutat cu sfaturile ei, în perioada, aceea de grele încercări. Ea avea toate calităţile unei femei, aşa după cum tatăl dumitale avea toate calităţile unui bărbat. Mă ierţi, domnule Bâthory, că îţi reîmprospătez aceste amintiri

dureroase, şi dacă am făcut-o, este pentru că dumneata nu eşti de loc dintre aceia care să le poată da uitării!

— Nu, domnule doctor, nu, răspunse tânărul, cu entuziasmul neînfrânat al vârstei sale, aşa după cum nici Ungaria nu-i va uita niciodată pe cei trei bărbaţi care s-au jertfit pentru ea – pe Ladislau Zathmar, pe Ştefan Bâthory şi pe cel mai îndrăzneţ dintre ei, pe contele Mathias Sandorf!

— Dacă el a fost cel mai îndrăzneţ, răspunse doctorul, crede-mă că cei doi prieteni ai săi nu au fost mai prejos nici în dragostea de patrie, nici în spiritul de sacrificiu, nici în curaj. Toţi trei au dreptul în aceeaşi măsură la stimă Toţi trei au acelaşi drept de a fi răzbunaţi…

Doctorul se opri. Se întreba dacă doamna Bâthory îi făcuse oare cunoscute lui Petru împrejurările în care conducătorii conspiraţiei fuseseră predaţi poliţiei, dacă ea rostise în faţa lui cuvântul de „trădare…”? Dar tânărul nu se opri asupra ultimului cuvânt al doctorului. în realitate, doamna Bâthory nu-i spusese nici un cuvânt despre acest lucru. Desigur că ea nu voise să sădească un sentiment de ură în sufletul fiului său şi să-l împingă poate în felul acesta pe un drum greşit, din moment ce nimeni nu cunoştea numele trădătorilor.

Doctorul se crezu deci obligat să păstreze aceeaşi rezervă, cel puţin deocamdată, şi de aceea nu stărui. Ceea ce însă nu şovăi el să spună, fu că, fără actul odios al spaniolului aceluia care îi predase pe fugarii ascunşi în casa pescarului Andrea Ferrato, foarte probabil că Ştefan Bâthory şi contele Mathias Sandorf ar fi scăpat de urmărirea agenţilor din Rovigno. Şi după ce ar fi trecut frontiera austriacă, în orice ţară s-ar fi dus, toate uşile le-ar fi fost deschise.

— La mine ar fi găsit oricând adăpost, adăugă el.

— În ce ţară, domnule doctor, întrebă Petru.

— În Cefalonia, unde locuiam la data aceea.

— Da! în insulele ioniene, sub protecţia pavilionului grec ar fi fost salvaţi şi tatăl meu ar trăi şi acum!

Un răstimp, convorbirea fu întreruptă de această întoarcere spre trecut. Apoi, doctorul continuă:

— Domnule Petru, amintirile ne-au dus prea departe de prezent. Vrei să vorbim acum, mai întâi de toate, de viitorul pe care îl întrezăresc eu pentru dumneata?

— Vă ascult, domnule doctor, răspunse Petru. În scrisoarea dumneavoastră mi-aţi dat de înţeles că era vorba de interesele mele…

— Aşa e, domnule Petru, şi dacă am avut prilejul să aflu cu câte sacrificii şi-a crescut doamna Bâthory fiul, ştiu de asemenea că şi dumneata ai fost demn de sacrificiile sale, şi că după încercările grele prin care aţi trecut, ai ajuns un adevărat bărbat…

— Un bărbat!… zise Petru Bâthory, cu oarecare amărăciune în glas. Un bărbat, care n-a putut încă să se lipsească de ajutorul altora, nici să-şi arate recunoştinţa faţă de mama sa pentru tot ceea ce a făcut ea pentru el.

— Aşa este, dar vina nu e de loc a dumitale, răspunse doctorul. Ştiu prea bine cât este de greu să-ţi croieşti un rost în viaţă, când sunt atâţia concurenţi care îşi dispută atât de puţine locuri. Eşti inginer?

— Da. domnule doctor. Am ieşit din şcoli cu acest titlu, dar sunt inginer liber, fără nici o legătură cu statul. Aşa că a trebuit să caut să mă plasez singur la vreo întreprindere industrială, şi până acum n-am găsit nimic care să-mi convină, cel puţin în Raguza.

— Dar în altă parte?

— În altă parte… zise Petru Bâthory, şovăind puţin în faţa întrebării.

— Da… Nu pentru o afacere de felul acesta te-ai dus dumneata la Zara, zilele trecute?

— Mi se vorbise, într-adevăr, de un post pe care putea să mi-l ofere o întreprindere metalurgică.

— Şi ce e cu postul acela?

— Mi l-au oferit!

— Şi nu l-ai acceptat?

— Am fost silit să-l refuz, pentru că trebuia să mă stabilesc definitiv în Herţegovina.

— În Herţegovina. Şi probabil că doamna Bâthory nu te-ar fi putut însoţi acolo…?

— Mama, domnule doctor, m-ar fi urmat oriunde m-ar fi obligat interesele mele să mă duc.

— Atunci, de ce n-ai acceptat postul acela, stărui doctorul.

— Domnule doctor, răspunse tânărul, în împrejurările în care mă găsesc în prezent, am motive serioase să nu pot pleca din Raguza.

Doctorul observase că Petru Bâthory era puţin cam stânjenit în timp ce rostea ultimele cuvinte. când îşi exprima această dorinţă – mai mult decât dorinţă – această hotărâre de a nu părăsi Raguza, vocea îi tremura. Care era deci motivul atât de serios pentru care el refuza propunerile ce i se făcuseră?

— Motivele dumitale, zise doctorul, vor face desigur inacceptabilă şi propunerea pe care voiam să ţi-o fac eu.

— Ar fi fost vorba să plec din Raguza…?

— Da… într-o ţară unde trebuie să fac nişte lucrări mari, pe care aş fi fost încântat să le pun sub conducerea dumitale.

— Regret, domnule doctor, clar vă rog să mă credeţi că dacă am luat această hotărâre…

— Te cred, domnule Petru, şi poate că regret mai mult decât dumneata. Aş fi fost atât de fericit să pot trece asupra dumitale toată dragostea pe care o aveam faţă de tatăl dumitale!

Petru Bâthory nu răspunse. Se vedea că suferea, că se zbătea în prada unei lupte lăuntrice. Doctorul ghici că tânărul ar fi vrut să vorbească, dar nu îndrăznea, în cele din urmă, însă, o pornire pe care nu şi-o putea stăpâni îl împinse înspre omul acesta, care arătaatâta simpatie pentru părinţii săi şi pentru el.

— Domnule doctor… domnule doctor… zise el, cu o tulburare pe care nu mai încerca să şi-o ascundă. Nu!… Să

nu credeţi că ceea ce mă face să vă răspund printr-un refuz ar fi un simplu capriciu sau o încăpăţânare!… Dumneavoastră mi-a ţi vorbit ca un prieten al lui Ştefan Bâthory… Dumneavoastră vreţi să-mi arătaţi şi mie aceeaşi prietenie… Simt şi eu, deşi nu vă cunosc decât de câteva minute… Da, simt faţă de dumneavoastră, domnule doctor, aceeaşi afecţiune pe care aş fi avut-o şi faţă de tatăl meu.

— Petru!… Copilul meu, exclamă doctorul, apucându-i mâna.

— Da, domnule doctor… continuă Petru Bâthory, şi am să vă spun totul. Iubesc o fată din oraşul acesta… între noi doi e prăpastia care desparte sărăcia de bogăţie… Dar eu nu vreau să văd această prăpastie, şi poate că nici ea nu vrea s-o vadă. Oricât de rar o pot vedea, fie pe stradă, fie la fereastra ei, este o fericire la care n-aş avea putere să renunţ… Aş înnebuni la gândul că ar trebui să plec, şi încă pentru multă vreme!… Ah!… domnule doctor… vă rog să mă înţelegeţi… şi să mă iertaţi că vă refuz…

— Da, Petru, zise doctorul, te înţeleg şi n-ai de ce să-ţi ceri iertare. Ai făcut foarte bine că mi-ai vorbit deschis… Mama dumitale ştie lucrul acesta, pe care mi l-ai spus mie acum?

— Nu i-am spus încă nimicN-am îndrăznit, pentru că în situaţia modestă în care ne aflăm, poate că ar fi avut înţelepciunea să-mi smulgă orice speranţă… Dar cred că a ghicit şi a înţeles de ce sufeream… şi cât puteam să sufăr!

— Petru, zise doctorul, ţi-ai pus toată încrederea în mine, şi bine ai făcut!… Fata aceasta e bogată…?

— Foarte bogată!… Prea bogată răspunse tânăru! Prea bogată pentru mine!

— E o fată demnă de dumneata?

— Ah, domnule, credeţi că ma-aş fi putut gândi vreodată să-i aduc mamei mele o fiică nepotrivită?

— Ei bine, Petru, urmă doctorul, poate că nu există nici o prăpastie care să nu poată fi trecută.

— Domnule doctor, exclamă tânărul, nu-mi daţi speranţe care nu se pot înfăptui!

— Care nu se pot înfăptui?!

Şi accentul cu care doctorul Antekirtt rosti aceste cuvinte arăta atâta siguranţă şi încredere în sine, încât Petru Bâthory se simţi deodată cu totul altul, stăpân pe prezent, stăpân pe viitor.

— Da, Petru, continuă doctorul, poţi să ai încredere în mine. când vei socoti de cuviinţă, o să-mi spui numele fetei aceleia…

— Domnule doctor, zise Petru Bâthory, de ce vi l-aş ascunde?… E domnişoara Toronthal.

Sforţarea pe care trebui s-o facă doctorul pentru a continua să rămână calm la auzul acestui nume de care-i eraatâta silă fu asemenea sforţării unui om la picioarele căruia cade trăsnetul şi care totuşi nici măcar nu tresare. Câteva secunde rămase nemişcat şi mut. Apoi, fără ca glasul său să trădeze nici cea mai mică emoţie, zise:

— Bine, Petru, bine Lasă-mă să mă gândesc la toate lucrurile astea… Lasă-mă să văd ce e de făcut…

— Ei mă retrag, domnule doctor, răspunse tânărul, strângând mâna pe care i-o întindea doctorul, şi îngăduiţi-mi să vă mulţumesc aşa cum i-aş mulţumi şi tatălui meu.

Petru Bâthory părăsi salonul, lăsându-l pe doctor singur; urcă pe puntea vasului, coborî în barca ce îl aştepta, debarcă pe dig şi o luă pe drumul ce ducea la Raguza. Străina, care tot timpul vizitei sale pe bordul Savarenei îl aşteptase, se luă după el. Petru Bâthory se simţea foarte uşurat sufleteşte. În sfârşit, îşi deschisese inimaputuse să se destăinuiască unui prieten… poate chiar mai mult decât prieten. Trăia una din acele zile fericite, cu care soarta ni se arată de obicei atât de zgârcită!

Şi cum să nu fie fericit când, trecând prin faţa palatului de pe aleea Stradone, văzu la una din ferestrele pavilionului un colţ al perdelei ridicându-se uşor, apoi numaidecât căzând din nou?

Dar străina văzu şi ea această mişcare şi se opri în faţa palatului aceluia, până ce Petru Bâtbory dispăru după colţ,

luând-o pe strada Marinella. Apoi se duse imediat la biroul de telegraf şi expedie o telegramă, care nu conţinea decât acest cuvânt: „Vino!” Adresa acestei telegrame era următoarea: „Sarcany, Postcrestante. Siracuza. Sicilia”.

VI. GURILE CATTARO.

În felul acesta, întâmplarea, care joacă un rol atât de important în lumea aceasta, reunise în acelaşi oraş al Raguzci familia Bâthory şi familia Torontal! Nu numai că le reunise, dar le şi apropiase una de alta, căci amândouă familiile locuiau în acelaşi cartier Stradone. Pe urmă, Sava Toronthal şi Petru Bâthory s-au văzut, s-au întâlnit, s-au iubit Petru, fiul aceluia pe care o trădare îl trimisese la moarte, Sava, fiica aceluia care fusese trădătorul!

Iată ce-şi spunea doctorul Antekirtt, după plecarea tânărului inginer:

— Şi Petru a plecat plin de speranţe… Şi tocmai eu sânt acel ce i-am sădit în suflet aceste speranţe pe care până acum nu le avea…

Era oare doctorul omul care să pornească o luptă hotărâtă împotriva soartei? Simţea el oare că are puterea de a hotărî mersul lucrurilor? Oare nu-i va lipsi această forţă, această energie morală necesară pentru a învinge destinul?

— Nu voi lupta, exclamă el. O asemenea iubire este îngrozitoare, este criminală! Dacă Petru Bâthory, după ce va deveni soţul fiicei lui Silas Toronthal, va afla într-o bună zi adevărul, nici măcar nu-şi va mai putea răzbuna tatăl! Nu-i va mai rămânea decât să se sinucidă de desperare. De aceea îi voi spune tot, dacă va fi nevoie!… Îi voi spune tot ce a făcut familia aceasta împotriva familiei lui!… Am să sfărâm această iubire, cu orice preţ!

Într-adevăr, o asemenea căsătorie ar fi fost de-a dreptul monstruoasă. Cititorul n-a uitat că în decursul convorbirii sale cu doamna Bâthory, doctorul Anlekirtt îi povestise cum cei trei conducători ai conspiraţiei din Triest fuseseră victimele unei uneltiri mârşave, care ieşise la iveală în timpul dezbaterilor şi pe care o indiscreţie a unuia din

paznicii donjonului din Pisino i-o făcuse cunoscut şi lui. Mai ştim de asemenea că doamna Bâthory, din anumite motive, nu spusese încă nimic fiului său despre această trădare. De altminteri, ea nici nu-i cunoştea pe trădători. Nu ştia că unul din aceştia, un om foarte bogat şi respectat de lume, locuia în Raguza, la numai câţiva paşi de casa ei, în aleea Stradone. Doctorul nu le spusese numele. De ce? Desigur, pentru că nu sosise încă ceasul să-i demaşte. Dar el îi cunoştea. El ştia că unul din aceşti trădători era Silas Toronthal, iar celălalt era Sarcany. Şi dacă nu mersese mai departe cu destăinuirile, era pentru că se bizuia pe concursul lui Petru BAthory, era pentru că voia să-l asocieze şi pe fiu la opera de justiţie care trebuia să-i pedepsească pe ucigaşii tatălui său şi totodată să-i răzbune şi pe ceilalţi doi tovarăşi ai lui, pe Ladislau Zaftimar şi pe contele Mathias Sandorf!

Şi iată că acum nu mai putea să-i spună această taină fiului lui Ştefan Bathory, fără să-l lovească drept în inimă!

— Nu interesează! repeta el. Mai bine să sufere oricât de cumplit!

Dar cum să acţioneze, după ce va lua această hotă râresă-i dezvăluie doamnei Bâthory sau fiului ei tot trecutul bancherului din Triestavea el toate dovezile materiale ale trădării lui? Nu, pentru că Mathias Sandorf, Ladislau Zathniar şi Ştefan Bâthory, singurii care ar fi putut dovedi ticăloşia lui Toronthal, muriseră. Să răspândească prin oraş zvonul despre această trădare, fără să înştiinţeze din vreme familia Bâthory. Da, fără îndoială că aceasta ar fi fost de ajuns, pentru ca să sape o nouă prăpastie între Petru şi fata bancherului – de astă dată o prăpastie de netrecut. Pe de altă parte însă, Silas Toronthal n-ar fi căutat oare să părăsească Raguza o dată ce acest secret ar fi fost dat în vileag? Căci doctorul nu voia ca bancherul să dispară, să i se piardă urmele. când va bate ceasul dreptăţii, trădătorul va trebui să fie la îndemâna judecătorului. Şi în privinţa aceasta, lucrurile urmau să ia cu totul altă întorsătură decât

îşi închipuia el. După ce se gândi în fel şi chip, doctorul, nefiind în măsură de a acţiona direct asupra lui Silas Toronthal, se hotărî să se grăbească. în primul rând trebuia să-l smulgă pe Petru Bâlhory din acest oraş, unde cinstea numelui său era primejduită. Da! Va şti să-l atragă atât de departe, încât nimeni să nu-i poată da de urmă. După ce îl va avea în puterea lui, îi va spune tot ce ştia despre Silas Toronthal şi despre complicele său Sarcany, şi-l va câştiga de partea lui. Dar pentru asta nu trebuia să tărăgăneze lucrurile nici o zi. în acest scop, o simplă depeşă a doctorului aduse din portul său de origine, aici la gurile Catlaro, în sudiil Raguzei, pe Adriatica, una din cele mai rapide dintre maşinile sale de locomoţie. Era una din acele minunate Thornycrofts, care au servit de model torpiloarelor moderne. Acest zvelt fus de oţel, lung de patruzeci şi unu de metri, având o deplasare de şaptezeci de tone, fără nici un catarg sau vreun coş, având doar o platformă exterioară şi o cuşcă metalică pentru cârmaci prevăzută cu ferestruici lenticulare, ermetic închisă când marea era furioasă, putea să se strecoare printre ondulările valurilor de adâncime, fără să piardă nici din timp şi nici să se rătăcească. Aşa că, având o viteză superioară tuturor torpiloarelor europene sau americane, putea face foarte uşor cincizeci de kilometri pe oră. Datorită acestei viteze extraordinare, doctorul putuse în nenumărate rândun să parcurgă nişte distante neobişnuit de lungi. Din această cauză se spunea despre doctorul Antekirtt că putea fi văzut pretutindeni, căci într-un timp foarte scurt ar fi ajuns din fundul arhipelagului până în cele mai îndepărtate puncte ale Mării Syrtelor.

Deosebirea principală dintre Thornycrofts şi maşinile doctorului era că întrebuinţa electricitatea, nu vapori supraîncălziţi, inventase nişte acumulatori puternici, în care pulea înmagazina acest fluid sub o tensiune, ca să zicem aşa, infinită. De aceea aceste maşini rapide purtau denumirea de Electric, însoţite de un simplu număr de

ordine. Aşa era Electric 2, care fusese chemat la gurile Cattaro.

După ce dădu aceste ordine, doctorul aşteptă momentul de a trece la acţiune. Totodată îi înştiinţa pe Matifou şi Pescade că în curând va avea nevoie de serviciile lor.

E de prisos să mai spunem cât de încântaţi au fost cei doi prieteni aflând că în sfârşit vor avea ocazia să-şi arate tot devotamentul lor faţă de doctorul Antekirtt. Un nor, un singur nor umbri întrucâtva bucuria cu care cei doi prieteni întâmpinară această veste. Pescade trebuia să rămână la Raguza, ca să supravegheze palatul de pe aleea Stradone şi casa din strada Marinella, în timp ce Matifou urma să-l însoţească pe doctorul Anlekirtt la Cattaro. Cu alte cuvinte, era vorba de o despărţire – prima despărţire după atâţia ani de când aceşti doi tovarăşi de suferinţe trăiseră nedespărţiţi. De aceea Matifou se frământa într-una, gândindu-se că nu-l va mai avea alături pe micul său Pescade.

— Răbdare, dragul meu Matifou, răbdareâi zicea acesta. Despărţirea asta n-o să ţină mult! Numai până când jucăm piesa, şi gata. Căci, dacă nu mă-nşel, se pregăteşte o piesă straşnică, şi avem un director tot aşa de straşnic, care ne rezervă fiecăruia aici câte un rol straşnic!… Ascultă-mă pe mine ce-ţi spun. N-o să te plângi de rolul pe care trebuie să-l joci!

— Crezi?

— Sunt sigur! Haide, haide, să nu mai facem pe îndrăgostiţii, ce naiba! Nici nu e în firea ta, deşi ştiu că eşti grozav de sentimental. Dar să nu facem nici pe fricoşii. Şi tocmai tu, care eşti ca un munte… Nu, nu, tu o să fii geniul cel bun care apare la sfârşitul piesei, să pedepsească viciul şi să răsplătească virtutea…!

— Ca la teatru, zise Matifou.

— Da, ca la teatru. Te văd în rolul acesta dragă Matifou. când trădătorul nici nu se aşteaptă, apari tu, cu labele tale uriaşe, şi e destul să-ţi strângi pumnii, că ai şi adus

deznodământul!… Rolul nu e lung, în schimb e simpatic! Şi unde mai pui aplauzele pe care o să le primeşti, şi banii care o să-ţi curgă gârlă!

— Da, fără îndoială, răspunse uriaşul, dar până una alta, vorba e că trebuie să ne despărţim.

— Doar pentru câteva zile! atâta îţi cer însă, să-mi făgăduieşti că în lipsa mea n-o să te prăpădeşti cu firea mâncă cum se cade, de şase ori pe zi, şi vezi de te îngraşă, dragul meu Matifou… Şi acum, îmbrăţişează-mă, sau mai degrabă fă-te că mă îmbrăţişezi, aşa ca la teatru. Dar vezi să nu mă înăbuşi!… Ce dracu', trebuie să te obişnuieşti să mai joci şi comedie în viaţă… Îmbrăţişează-mă înc-o dată, şi să nu-l uiţi pe micul tău Pescade, care se va gândi tot timpul la iubitul său urs Matifou.

Cu asemenea mişcătoare cuvinte de rămas bun se despărţiră aceşti doi prieteni buni. când se văzu singur pe bordul Savarenei, Matifou simţi că i se rupe inima în uriaşul său piept. Chiar în ziua aceea, prietenul său se instalase la Raguza, din ordinul doctorului, care îi dădu sarcina să nu-l piardă nici o clipă din vedere pe Petru Bâthory, să supravegheze palatul Toronlhal şi să fie la curent cu tot ce se întâmplă acolo.

În răstimpul acelor ceasuri lungi pe care Pescade trebuia să le petreacă prin cartierul Stradone, cu siguranţă că ar fi întâlnit-o şi pe străina aceea (care fără îndoială avea aceeaşi însărcinare ca şi el), dacă marocana, după ce trimisese telegrama, n-ar fi părăsit Raguza pentru a se duce la un loc dinainte stabilit, unde urma să se întâlnească cu Sarcany. Aşa că Pescade nu fu stânjenit câtuşi de puţin în operaţiile lui, şi putu să-şi îndeplinească sarcina de încredere ce i se dăduse, cu toată agerimea lui obişnuită.

Desigur că Petru Băthory nu şi-ar fi putut închipui vreodată că va fi supravegheat atât de aproape, nici nu ar fi putut ghici că în locul spioanei dinainte acum îl urmăreau privirile lui Pescade. După convorbirea sa cu doctorul, după mărturisirea pe care i-o făcuse, se simţea şi mai plin de

încredere în sine. Pentru ce ar mai fi ascus acuma marnei sale convorbirea pe care o avusese pe bordul Savarenei. Nu-i citea ea oare, numai din. priviri, cele mai ascunse gânduri. N-ar fi înţeles ea oare că se petrecuse o schimbare în sufletul lui, că supărarea şi deznădejdea făcuse loc speranţei şi fericirii?

Petru Bâthory mărturisi deci totul mamei sale. îi spuse cine era fata pe care o iubea, cum din pricina ei refuzase el să părăsească Raguza. Nu-i păsa de situaţia lui. Oare nu-i dăduse speranţe doctorul Antekirtt?

— Aşadar, de aceea sufereai atâta, copilul meu? zise doamna Băthory. Dumnezeu să-ţi ajute şi să-ţi dea toată fericirea care ne-a lipsit până acum!

Doamna Bâthory trăia foarte retrasă în locuinţa ei din strada Marinella. Nu ieşea în oraş decât când se ducea la liturghie, însoţită de bătrânul ei servitor, îndeplinindu-şi îndatoririle religioase cu acea cucernicie corectă şi severă a ungurilor catolici. Nu auzise niciodată vorbindu-se de familia Toronthal. Niciodată, nu-şi ridicase măcar privirea asupra acestui palat, prin faţa căruia trecea de câte ori se ducea la biserica Mântuitorului, ce ţinea de mănăstirea Franciscanilor, aproape de capătul aleii Stradone. Aşa că ea habar n-avea de fiica fostului bancher din Triest. Petru trebui să i-o descrie în amănunt, să-i spună unde o văzuse pentru întâia dată, şi că nu putea avea nici o îndoială că şi fata îl iubea. Tânărul îi vorbi cu o însufleţire, pe care doamna Bâthory o găsi foarte firească pentru sufletul gingaş şi pasionat al fiului său.

Dar ţind Petru îi spuse situaţia familiei Toronthal şi când ea află că această fală va fi una din cele mai bogate moştenitoare din Raguza, doamna Bâthory nu putu să-şi ascundă neliniştea. Va consimţi oare vreodată bancherul ca singura sa copilă să devină soţia unui tânăr fără avere, dacă nu chiar şi fără viitor?

Cu toate acestea, Petru nu găsi de cuviinţă să stăruie asupra răcelii, asupra dispreţului chiar, cu care Silas

Toronthal îl întâmpinase până atunci. Se mulţumi doar să repete cuvintele doctorului, care îi spusese că putea, că trebuia să aibă încredere în prietenul tatălui său, că îl iubea aproape ca un părinte, fapt de care doamna Bâthory nu avea nici un temei să se îndoiască, ştiind ce voise să facă şi până acuma doctorul, pentru a-i veni în ajutor, ei şi fiului său. În sfârşit, nu se putu opri să nu nădăjduiască şi ca, întocmai ca şi fiul său, întocmai ca şi Borâk, care socoti cu cale să-şi dea şi el părerea, şi începând din ziua aceea pătrunse o rază de fericire în modesta casă din strada Marinella.

Duminica următoare, la biserica Franciscanilor, Petru Bâthory avu din nou bucuria să o vadă pe Sava Toronthal. Zărindu-l pe Petru, chipul fetei, veşnic întunecat de o umbră de tristeţe, se lumină deodată. Tinerii îşi vorbiră astfel numai din priviri şi inimile lor se înţeleseră. Iar când Sava se întoarse acasă, tulburată de această întâlnire, ea ducea cu dânsa ceva din fericirea pe care o citise atât de lămurit pe faţa tânărului.

În timpul acesta, Petru nu-l mai văzu pe doctor. Aştepta să-l mai invite să vină pe bordul goeletei. Trecură câteva zile, dar nu veni nici o scrisoare să-i fixeze o nouă întâlnire. „Fără îndoială că doctorul vrea să adune informaţii… se gândi el. Desigur că a venit la Raguza sau a trimis pe cineva, să culeagă amănunte despre familia Toronthal!… Poate că a ţinut chiar s-o cunoască pe Sava!… Danu e cu neputinţă ca el să-l fi văzut şi pe tatăl ei şi să-i spună despre ce este vorba… Totuşi, un singur rând din partea lui, un singur cuvânt doar, mi-ar fi făcut mare plăcere, mai ales dacă acest cuvânt ar fi fost: „Vino „. Dar cuvântul acesta nu sosi. Doamna Bâthory de-abia izbuti să mai potolească nerăbdarea fiului său. Vedea că îl apucă deznădejdea, şi acum ca era cea care trebuia să-l mai îmbărbăteze, deşi era şi ea destul de neliniştită. Doctorul trebuia doar să ştie foarte bine că uşa casei din strada Marinella îi era deschisă oricând; şi chiar în afara acestui nou interes pe care i-l

purta acum lui Petru, dar măcar interesul pe care îl arătase familiei acestuia, faţă de care manifestase până acumatâta simpatie, ar fi trebuit să-i fie de ajuns pentru a-l face să mai treacă pe aici. până la urmă, Petru, care număra fiecare zi şi fiecare ceas, nu mai avu putere să rabde. Trebuia cu orice preţ să-l mai vadă pe doctorul Antekirtt. O putere de neînvins îl împingea spre Gravosa. Odată ajuns pe bordul goeletei, doctorul îi va înţelege nerăbdarea şi îl va scuza că se dusese să-l caute, chiar dacă era prea de timpuriu.

La 7 iunie, la ora opt dimineaţa, Petru Bâthory plecă de-acasă, fără să-i spună mamei sale nimic despre planurile lui. Ieşi din Raguza şi o luă spre Gravosa, cu un pas atât de grăbit, încât Pescade cu greu s-ar fi putut ţine după el, dacă n-ar fi fost atât de sprinten. Ajunse pe chei şi se opri în dreptul locului unde era ancorată Savarena în timpul ultimei sale vizite pe bord. Savarena nu mai era în port. Petru se uită peste tot să vadă dacă nu cumva îşi schimbase locul… Dar n-o mai zări nicăieri. întrebă pe un marinar ce se plimba pe chei dacă nu cumva ştie ce se întâmplase cu goeleta doctorului Antekirtt. I se răspunse că Savarena ridicase ancora încă din seara trecută şi că nu se ştie încotro plecase, aşa după cum nu se ştia nici de unde venise. Goeleta plecase! Doctorul Antekirtt dispăruse tot atât de misterios precum venise! Petru Băthory se întoarse din nou pe drumul Raguzei, de astă dată mai deznădăjduit ca oricând Fără îndoială că dacă cineva i-ar fi spus tânărului că goeleta plecase la Cattaro, el n-ar fi şovăit nici o clipă să plece după ea. Un asemenea drum însă, ar fi fost. de prisos. Căci Savarena, după ce ajunsese în dreptul gurilor Cattaro, ancorase, fără să mai intre în port. Doctorul, însoţit de Matifou, poruncise să fie duşi la ţărm de una din bărcile de pe bord, după care iahtul pornise numaidecât în larg, cu o destinaţie necunoscută.

Nu există în toată Europa un loc mai ciudat decât acesta, cunoscut sub numele de Gurile Cattaro. Cattaro nu este nicidecum un fluviu, cum ar fi îndemnat oricine să creadă:

este un oraş, reşedinţă a unei episcopii, şi care a devenit capitala unui ţinut. Cât priveşte gurile, acestea nu sunt decât şase golfuleţe, aşezate la rând unul după altul, comunicând între ele prin nişte canaturi înguste pe care le poţi străbate în şase ore. Din acest şirag de lacuri mici, care se pierd printre munţii litoralului, cel din urmă, aşezat la poalele muntelui Norri, formează graniţa imperiului Austriei. Dincolo începe imperiul otoman.

Doctorul debarcase la intrarea acestor guri. Aici îl aştepta o barcă rapidă, cu motor electric, pentru a-l duce în golfuleţul cel mai îndepărtat. După ce ocoli capid Ostro, după ce trecu pe dinaintea localităţii Castel-Neovo, după ce lăsă în urmă Stolivo, apoi Perasto, loc renumit de pelerinaj, apoi Risano, unde portul dalmat începe să se amestece cu portul turcesc şi cu cel albanez, ajunse, trecând din lac în lac, până la cel din urmă, dincolo de care este clădit oraşul Cattaro.

Electric 2 era ancorat la câteva sute de metri de oraş, în apele acestea adormite şi întunecate, a căror faţă nu era tulburată de nici o adiere în această frumoasă seară de iunie. Dar doctorul nu voi să rămână pe bord. Desigur că, în interesul planurilor sale de mai târziu, lumea nu trebuia să ştie că această rapidă maşină de locomoţie era a lui. De aceea debarcă chiar la Cattaro, cu ghidul să tragă la unul din hotelurile din oraş, unde trebuia să-l însoţească şi Matifou. Barca cu motor cu care veniseră se pierdu în întuneric, înspre partea dreaptă a portului, într-un colţ al unui golfuleţ, unde trebuia să aştepte fără să fie văzută de nimeni. Aici, la Cattaro, doctorul putea să rămână tot atât de necunoscut ca şi când s-ar fi refugiat în cel mai tăinuit colţ din lume. Locuitorii acestei bogate regiuni a Dalmaţiei, slavi de origine, nici nu vor băga de seamă prezenţa unui străin în mijlocul lor.

Privindu-l dinspre golf, ai zice că oraşul Cattaro este construit într-o scobitură a muntelui Norri. Cele dintâi case se întind de-a lungul cheiului, pe care mâna omenească îl

construise în acea parte a lacului unde apele înaintau până în masivul muntelui. Pacheboturile, mai ales cele ale Lloydului, precum şi cabotoarele mari ale Adriaticei acostează în partea din fund a acestui lac, căruia pomii şi verdeaţa bogată de pe ţărm îi dau un aspect vesel şi luminos. Chiar în aceeaşi seară, doctorul se ocupă cu căutarea unei locuinţe. Matifou îl urma, fără să scoată o vorbă, fără să întrebe măcar unde debarcaseră. Că era în Dalmaţia sau în China, puţin îi păsa. Se ţinea ca un câine credincios după stăpânul său. el nu era decât o prca-ascultătoare unealtă, pe care doctorul urma să o pună în funcţiune, când va socoti cu cale.

După Ce trecură de chei şi de fortificaţiile oraşului Cattaro, se înfundară într-o mulţime de străzi înguste şi aşezate în panta, pe care mişună o populaţie de patru-cinci mii de locuitori. Era ora când se închidea Poarta Mării, poartă ce nu rămlne deschisă decât,până la orele opt seara, afară de zilele când sosesc pacheboturile.

Doctorul îşi dădu seama în curând că în tot oraşul nu era nici un hotel. Trebuia deci să caute o gazdă, care să-i închirieze un apartament, ceea ce, de altfel, proprietarii din Cattaro o fac foarte bucuros, şi cu folos.

Găsiră şi gazdă, şi locuinţă. Doctorul se instala într-o stradă destul de curată, într-un apartament de la parter, care era tocmai suficient pentru el şi pentru însoţitorul său. Se înţelese cu proprietarul ca acesta să se îngrijească de hrana lui Matifou; şi cu toate că proprietarul ceru un preţ exagerat, gândindu-se la cogeamite vlăjganul pe care trebuia să-l ospăteze, afacerea fu încheiată, spre satisfacţia ambelor părţi contractante. Cât. despre doctorul Antckirtt, el urma să ia masa în oraş.

A doua zi, după ce îl lăsă pe Matifou să-şi petreacă timpul cum voia, doctorul îşi începu plimbările, ducându-se mai întâi la poştă, unde trebuiau să-i fie adresate scrisorile sau telegramele, sub iniţiale dinainte convenite. Nu-i sosise încă nimic pe adresa lui. Ieşi atunci afară din oraş, voind să

cerceteze împrejurimile, în curând găsi un restaurant destul de bun, unde obişnuia să se întrunească „lumea bună” din Cattaro, adică ofiţerii, şi funcţionarii austrieci, care se considerau aici ca într-un exil, ca să nu zicem ca într-o închisoare.

Doctorul nu mai aştepta acum decât momentul de a trece la fapte. Iată care era planul său: Se hotărâse să pună pe cineva să-l răpească pe Petru Bâthory şi să-l aducă pe bordul goeletei. Dar ar fi fost foarte greu să încerce această răpire în timpul cât iahtul era ancorat la Raguza. Tânărul inginer era cunoscut în Gravosa, şi cum atenţia lumii era îndreptată asupra Savarenei şi a proprietarului ei, afacerea aceasta, adrniţând că ar fi reuşit, ar fi făcut mare vâlvă. Pe de altă parte, iahtul nu era decât un vas cu pânze, şi dacă vreun steamer din port s-ar fi luat după el, l-ar fi ajuns numaidecât. La Cattaro, insă, răpirea s-ar fi putut săvârşi în condiţii cu mult mai bune. Nimic mai uşor decât să-l atragă aici pe Petru Bâthory. Dacă doctorul i-ar fi scris un singur cuvânt, cu siguranţă că ar fi venit imediat. Aici nu-l cunoştea nimeni, cum nu-l cunoştea nici pe doctorul Antckirtt, şi de îndată ce ar fi fost pe bord, Electric ar fi pornit în larg. Petru Băthory ar fi aflat atunci tot ceea ce nu ştia despre trecutul lui Silas Toronthal, şi, în faţa amintirii tatălui său, chipul Savei i s-ar fi şters din minte pentru totdeauna.

Acesta era planul ce putea fi adus la îndeplinire foarte uşor. încă vreo două sau trei zile – ultimul termen pe care şi-l fixase doctorul – şi treaba era gata: Petru urma să fie despărţit pentru totdeauna de Sava Toronthal.

A doua zi, 9 iunie, sosi o scrisoare de la Pescade. Scria că n-avea nimic nou de comunicat în legătură cu palatul de pe aleea Stradone. cât despre Petru Bâthory, Pescade nu-l mai văzuse din ziua când tânărul venise la Gravosa, cu douăsprezece ore după plecarea goeletei. Cu toate acestea, nu se putea ca Petru să fi părăsit Raguza; de bună seamă că stătea toată ziua închis în casă. Pescade bănuiaşi nu se

înşelacă plecarea Savarenei adusese această schimbare în obiceiurile tânărului inginer, mai ales că în ziua aceea se întorsese acasă deznădăjduit, văzând că iahtul plecase.

Doctorul se hotărî să treacă la fapte chiar de a doua zi, scriindu-i o scrisoare lui Petru Bâthory, crisoare prin care să-l invite să vină numaidecât la Cattaro. Dar o Întâmplare cu totul neaşteptată urma să schimbe aceste planuri, îngăduind hazardului să intervină pentru aajunge la acelaşi rezultat.

Sera, pe la orele opt, doctorul se afla pe cheiul Caitaro, când se anunţă sosirea pachebotului Saxonia. Saxonia venea de la Brindisi, unde, după ce făcuse escală, luase nişte pasageri. Se ducea la Triest, trecând pe la Catlaro, Raguza, Zâna şi alte porturi de pe coasta austriacă a Adriaticei. Doctorul stătea la debarcader, când, deodată, la lumina palidă a amurgului, privirea îi fu ca imobilizată la vederea unui călător, ale cărui bagaje erau transportate pe chei.

Acest om, în vârstă cam de vreo patruzeci de ani, cu un aer semeţ, chiar obraznic, dădea ordine cu o voce tare. Era una din fiinţele acelea care par a fi nişte mojici chiar când sunt politicoşi.

— El… aici… la Cattaro!

Acestea fură cuvintele care erau cât pe-aci să-i scape de pe buze doctorului; dar se reţinu, nu fără greutate, înfrânându-şi în acelaşi timp o mişcare de mânie, care-i aprinse privirea. Pasagerul acesta era Sarcany. Trecuseră cincisprezece ani de când îndeplinise funcţia de contabil în casa contelui Zathmar. Judecând cel puţin după costumul pe care-l purta, nu mai era acel vântură-lume pe care l-am văzut rătăcind pe străzile Triestului la începutul acestei povestiri. Purta un elegant costum de voiaj şi un pardesiu croit după ultima modă, iar cuferele lui, cu o mulţime de arămuri, arătau că fostul samsar din Tripolitania se obişnuise acum cu un trai pe picior mare.

De altfel, de cincisprezece ani încoace, Sarcany dusese o viaţă de plăceri şi de lux, mulţumită uriaşei sume ce îi revenise din jumătatea averii contelui Mathias Sandorf. Cu ce mai rămăsese din ea, nici cei mai buni prieteni ai săi, dacă ar fi avut prieteni, n-ar fi putut-o spune. în tot cazul părea foarte îngrijorat, nelinişţit chiar. Care să fi fost pricina? Era foarte greu să pătrunzi în străfundurile acestei firi atât de închise.

„De unde vine oare?… Unde se duce?” se întreba doctorul, care nu-l pierdea nici o clipă din ochi.

Nu-i fu greu să afle de unde venea Sarcany, după ce îl întrebă pe căpitanul Saxonici. Pasagerul luase pachebotul de la Brindâsi. Dar oare, venea din nordul sau din sudul Italiei? Nu ştia nimeni. De fapt, venea din Siracuza. Chici primi telegrama marocanei, părăsi imediat Sicilia, ca să vină la Cattaro.

Într-adevăr, la Cattaro – loc de întâlnire pe care îl stabiliseră dinainte – îl aştepta femeia aceea, a cărei misiune la Raguza părea că se terminase. Străina era acolo, pe chei, aşteptând sosirea pachebotului. Doctorul o zări, îl văzu pe Sarcany îndreptându-se spre ea, putu auzi chiar aceste cuvinte pe care femeia le spunea în arabă şi pe care doctorul le înţelese:

— Era timpul să vii Sarcany nu răspunse decât printr-un semn din cap. Apoi, după ce supraveghease depunerea bagajelor sale la vamă, o luă împreună cu marocana înspre dreapta, astfel încât să ocolească zidurile oraşului, fără să intre în oraş prin Poarta Mării. Doctorul părea că şovăie. Oare îi va scăpa Sarcany? Oare trebuia să-l urmărească?

Întorcându-se, îl văzu pe Matifou care privea ca un gură-cască la debarcarea şi îmbarcarea pasagerilor Saxoniei. La un gest al său, uriaşul veni numaidecât.

— Ascultă Matifou, îi spuse el arătând pe Sarcany care se îndepărta, vezi pe omul acela?

— Da.

— Dacă ţi-aş spune să pui mâna pe el, ai face-o?

— Da.

— Dar dacă se împotriveşte, o să-l pui în neputinţă de a fugi?

— Da.

— Nu uita însă că vreau să-l am viu!

— Da.

Matifou nu vorbea mult, dar meritul lui era tocmai că vorbea cât se poate de limpede. Doctorul putea conta pe el. Porunca pe care o primise o va îndeplini, fără îndoială. cât despre marocană, ar fi fost de ajuns să o lege burduf, să-i pună căluş în gură şi să o azvârle într-un colţ până să poată da ea alarma, Sarcany ar fi fost pe bordul Electricului. întunericul – deşi nu era încă o beznă adâncă – urma să uşureze executarea acestui plan.

În timpul acesta, Sarcany şi străina îşi continuau drumul, ocolind zidurile oraşului, fără să-şi dea seama că erau spionaţi şi urmăriţi. Mergeau tăcuţi. Desigur că nu voiau să-şi vorbească decât undeva, unde ştiau că nu-i putea auzi nimeni. Ajunseră astfel aproape de poarta dinspre miazăzi, care deschidea drumul ce ducea din Cattaro spre munţii de la frontiera austriacă.

Acolo e un târg important, un bazar bine cunoscut al muntenegrenilor. Aici îşi desfac ei mărfurile, căci nu au voie să intre în oraş decât în număr foarte restrâns, după ce mai întâi trebuie să-şi lase armele. în fiecare săptămână, muntenii aceştia vin marţea, joia şi sâmbăta din Njegus sau din Celinje, şi fac un drum de cinci sau şase ore, ca să aducă la târg nişte ouă, cartofi, păsări, ba chiar câteva legături de lemne, care se vând d repede şi pe un preţ bun. în ziua aceea era tocmai marţi. Câteva grupuri, care nu-şi terminaseră vânzarea decât foarte târziu, rămăseseră să-şi petreacă noaptea aici în bazar. Erau vreo treizeci de munteni; umblau de colo-colo, stăteau de vorbă, discutau, se certau, unii se şi întinseseră pe jos ca să doarmă, alţii frigeau la un foc de cărbuni un miel pus la frigare, aşa cum se obişnuieşte la albanezi. Aici veniră să caute adăpost

Sarcany şi însoţitoarea lui, în locul acesta, pe care se vede că îl cunoşteau de mult. Aici puteau foarte bine sta de vorbă în tihnă, şi chiar să rărnână peste noapte, să nu mai umble să-şi caute gazdă, pe care poate că nici n-ar fi găsit-o. De altfel, de când venise la Cattaro, străina nici nu îşi dăduse osteneala să-şi caute vreo locuinţă.

Doctorul intră, urmat de Matifou, în bazarul acesta foarte întunecos. în fund se vedeau licărind ici şi colo câteva vetre, fără flacără, şi prin urmare fără lumină. Totuşi, în asemenea împrejurări, răpirea lui Sarcany era o ’treabă destul de grea, afară numai dacă n-ar fi plecat de aici înainte de a se crăpa de ziuă. Doctorul avea deci toate motivele să regrete că nu-şi pusese în aplicare planul încă pe când aceştia erau pe drum, între Poarta Mării şi Poarta dinspre miazăzi. Dar acum era prea târziu. Nu mai rămânea altceva de făcut decât să aştepte să se ivească o împrejurare favorabilă. în orice caz, barca aştepta în dosul stâncilor, la mai puţin de două sute de paşi de bazar, iar la vreo patru sute de metri se vedea nedesluşit silueta neagră a Electricului, al cărui felinar din faţă arăta locul unde era ancorat.

Sarcany şi marocana se retraseră într-un colţ foarte întunecos, lângă un grup de munteni, care şi adormiseră. Ar fi putut deci să stea de vorbă în tihnă despre treburile lor, fără să fie auziţi de cineva, dacă doctorul, înfăşurat în mantaua lui de călătorie, n-ar fi izbutit să se strecoare printre ceilalţi munteni, care nu-l băgară în seamă. Matifou se piti cât putu mai bine, dar stătea gata pentru orice la cel dintâi semnal al doctorului.

Prin simplu fapt că vorbeau în limba arabă, Sarcany şi străina erau desigur încredinţaţi că niciunul din cei de pe aici nu-i putea înţelege. Dar se înşelau, căci doctorul era şi el de faţă. Cunoscând bine toate graiurile din răsăritul apropiat şi din nordul Africii, el nu pierdea un singur cuvânt din această convorbire.

— Ai primit telegrama pe care ţi-am trimis-o la Siracuza? zise marocana.

— Da Namir, răspunse Sarcany, şi am plecat chiar a doua zi cu Zirone.
— Unde e Zirone?
— Prin împrejurimile Cataniei, unde îşi organizează o nouă bandă.
— Mâine trebuie să te duci la Raguza, Sarcany, şi să-l vezi pe Silas Toronthal!
— O să mă duc să-l văd! Aşadar, nu te-ai înşelat, Namir. Zici că era timpul să viu…?
— Da… Fiica bancherului…
— Fiica bancherului, repetă Sarcany, cu un glas atât de ciudat, încât doctorul nu se putu stăpâni să nu tresară.
— Da!… fiica lui, zise Namir.
— Cum, urmă cu un ton batjocoritor Sarcany, îşi îngăduie să-şi dea frâu liber inimii, fără încuviinţarea mea?
— Văd că ai rămas mirat, Sarcany. Şi cu toate acestea, aşa e. O să fii însă şi mai mirat, când o să-ţi spun cine e acela care vrea să se însoare cu Sava Toronthal!
— Vreun nobil ruinat, care vrea să-şi refacă averea cu milioanele socrului
— Aşa e, continuă Namir, un tânăr de origine nobilă, clar fără avere.
— Şi cum se numeşte neobrăzatul?
— Petru Bâthory.
— Petru Bâthory! exclamă Sarcany. Petru Bâthory să se însoare cu fata lui Silas Toronthal!
— Potoleşte-te, Sarcany, zise Namir, căutând să-l liniştească. Pentru mine nu mai e nici un secret faptul că fata lui Silas Toronthal şi fiul lui Ştefan Bâthory se iubesc. Dar poate că Silas Toronthal nu ştie nimic, despre asta!
— El… să nu ştie!… făcu Sarcany.
— Da, cred că nu ştie, şi de altfel nici n-ar consimţi în ruptul capului…
— Mai ştii! răspunse Sarcany. Silas Toronlhal e în stare de orice… e în stare chiar să consimtă la căsătoria aceasta, măcar numai pentru a-şi mai linişti conştiinţa, dacă cumva

în ultimii cincisprezece ani îşi va fi făcut rost de o conştiinţă!… Noroc că mai sunt şi eu pe aici, ca să-i dau peste cap tot jocul! Mâine voi fi la Raguza!

— Bine, zise Namir, care se părea că are oarecare putere asupra lui Sarcany.

— Fata lui Silas Toronlhal nu va fi a altuia decât a mea, auzi tu ce-ţi spun, Namir. Şi prin ea o să-mi refac eu averea.

Doctorul auzise tot ce trebuia să audă. Puţin îi păsa acum de ceea ce avea să mai vorbească străina cu Sarcany.

Iată deci, că mâna lui Dumnezeu intervenea într-o operă de dreptate omenească: un ticălos venea să ceară în căsătorie pe fiica unui alt ticălos, asupra căruia avea toată puterea. De acum înainte n-avea de ce să se mai teamă pentru Petru Bâthory, pe care rivalul, acesta avea să-l înlăture. Aşa că era de prisos să-l mai cheme la Cattaro, şi mai ales era de prisos să caute să-l răpească pe omul acesta, care pretindea cinstea de a ajunge ginerele lui Silas Toronthal.

— Ticăloşii ăştia n-au decât să se unească între ei prin căsătorii şi să facă una şi aceeaşi familie, îşi zise doctorul. Vom vedea noi, pe urmă, ce mai e de făcut!

Apoi se îndepărtă, după ce îi făcu semn lui Matifou să-l urmeze. Matifou, care nu întrebase de ce voia doctorul Antekirtt să-l pună să-l înhaţe pe pasagerul de pe Saxonia, nu întrebă nici de ce renunţa acum la această răpire.

A doua zi, 10 iunie, către ora opt şi jumătate seara, uşile salonului cel mare din palatul de pe aleea Stradoie se deschideau larg şi un servitor anunţa cu glas tare:

— Domnul Sarcany!

VII. ÎNCURCĂTURI.

Trecuseră paisprezece ani de când Silas Toronthal părăsise Triestul pentru a se stabili la Raguza, în acest palat somptuos de pe aleea Stradone. Fiind dalmat de origine, nimic nu era mai firesc decât să se întoarcă pe meleagurile sale de baştină, acum că se lăsase de afaceri.

Secretul trădătorilor fusese bine. păstrat. Preţul trădării li se plătise întocmai. De pe urma acestei denunţări se aleseseră cu o avere în toată legea, atât bancherul, cât şi fostul său samsar din Tripolitania. După execuţia celor doi condamnaţi în curtea fortăreţei clin Pisino şi după evadarea contelui Mathias Sandorf, care îşi găsise moartea în valurile Adriaticei, sentinţa fusese completată prin confiscarea averii lor. Din casa şi dintr-o moşioară aparţinând contelui Ladislau Zathmar nu mai rămăsese nimic, nici măcam atât'a încât să asigure traiul bătrânului său servitor. Nu rămăsese nimic nici de pe urma lui Ştefan Bâthory, căci acesta neavând nici o avere, trăia doar din venitul lecţiilor sale. în schimb, castelul din Artenak şi bogatele lui dependinţe, minele din apropiere, pădurile de pe versantul nordic al Carpaţilor, în sfârşit tot domeniul acesta îi aducea contelui Mathias Sandorf un venit considerabil. Acestea fură bunurile oare se împărţită în două: o parte, scoasă la licitaţie publică, servi drept plată denunţătorilor; cealaltă parte, pusă sub sechestru, urma să fie restituită moştenitoarei contelui Sandorf, când va împlini optsprezece ani. Dacă copila murea înainte de a împlini această vârstă, partea ei urma să revină statului. Or, partea cuvenită denunţătorilor însemna, pentru fiecare, mai bine de un milion şi jumătate de florini, sumă de care puteau dispune după plac.

Cei doi complici se hotărâră să se despartă. Sarcany nu avea nici un chef să rămână prin preajma lui Silas Toronthal. Acesta, la rândul lui, nu ţinea câtuşi de puţin să continue relaţiile cu vechiul său samsar. Aşa că Sarcany plecă din Triest, împreună cu Zirene, care, dacă nu-şi părăsise prietenul pe vremea pe când acesta era la ananghie, nu era să-l părăsească tocmai acum când dăduse norocul peste el. Dispărură amândoi, şi bancherul nu mai auzi nimic vorbindu-se de ei. Unde plecaseră? Desigur că în vreun mare oraş al Europei, unde nimeni nu se interesează de originea oamenilor, cu condiţia să fie bogaţi, şi nici de

sursa averii lor, cu condiţia să arunce banii fără nici o socoteală, într-un cuvânt, nu se mai vorbi nimic, despre aceşti aventurieri aici în Triest, unde numai Silas Toronthal îi cunoştea.

După plecarea lor, bancherul respiră uşurat. Socotea că nu mai are nici un motiv să se teamă de omul care în anumite privinţe îl avea la mână şi care putea oricând să se folosească de această situaţie. Dar, deşi Sarcany era acum foarte bogat, totuşi nu te puteai bizui de loc pe o mână-spartă ca el, căci de bună seamă că după ce îşi va toca toată averea nu se va sfii să se întoarcă din nou la vechiul său complice. După şase luni, Silas Toronthal, restabilindu-şi situaţia afacerilor, grav compromise, îşi lichidă banca şi părăsi definitiv Triestul, pentru a se muta la Raguza. Căci deşi n-vea nici un motiv să se teamă de indiscreţia guvernatorului – singurul care ştia ce rol jucase el în descoperirea acestei conspiraţii – nu voia totuşi să piardă nimic din consideraţia de care se bucura în Triest; de altminteri, averea sa considerabilă îi asigura o viaţă pe picior mare oriunde ar fi avut poftă să se mute.

Poate că această hotărâre de a părăsi Triestul îi mai fusese dictată şi de o împrejurare cu totul deosebită – pe care o vom arăta mai târziu – şi de care nu avea cunoştinţă decât doamna Toronthal şi cu el. Această împrejurare îl pusese în legătură, o singură dată doar, cu acea Namir, ale cărei legături cu Sarcany le cunoaştem.

Aşadar, noua reşedinţă pe care şi-o alese bancherul fu Raguzia. Plecase din acest oraş pe vremea când era foarte tânăr, neavând aici nici familie, nici rude. Lumea din oraş îl uitase, şi el se reîntoarse aici, unde nu mai reapăruse de aproape patruzeci de ani, ca un simplu străin. Societatea bună din Raguza îl primi bine pe bogătaşul nou venit. Această societate nu ştia despre el decât un singur lucru: că la Triest, Toronthal avusese o situaţie strălucită. Bancherul găsi şi cumpără un palat în cartierul cel mai aristocratic al oraşului. începu să ducă o viaţă pe picior mare, după ce mai întâi îşi schimbă toţi servitorii. Primi lume, şi fu invitat la rangul său. Din moment ce nimeni nu ştia nimic despre trecutul său, nu era el oare unul din acei privilegiaţi ai

soartei, care au tot dreptul să se socotească nişte oameni fericiţi?

Este adevărat că Silas Toronthal nu ştia ce înseamnă remuşcările. Şi, dacă n-ar fi fost teama că într-o bună zi secretul îngrozitoarei sale trădări ar putea fi dezvăluit, nimic nu părea că l-ar putea tulbura în această viaţă. Totuşi, lângă el, ca un reproş mut, dar veşnic viu, era doamna Toronthal. Nenorocita femeie, o fiinţă cinstită şi cumsecade, ştia de odiosul complot care trimisese pe cei trei patrioţi la moarte. Un cuvânt pe care îl scăpase bărbatul său pe vremea când afacerile îi mergeau prost, speranţa pe care acesta şi-o formulase întrun mod atât de imprudent că o parte din averea contelui Matias Sandorf l-ar putea ajuta să se refacă, în fine, nişte semnături pe care trebuise să le ceară soţiei sale, toate acestea aduseseră după sine mărturisirea amestecului său în descoperirea conspiraţiei din Triest.

Doamna Toronthal începu să aibă un sentiment de dezgust profund faţă de bărbatul său, sentiment cu atât mai profund, cu cât şi ea era de origine maghiară. Dar, după cum am mai spus, era o femeie lipsită de energie morală. Doborâtă de această lovitură, ea nu se mai putu reface. De atunci ducea o viaţă retrasă, atât la Triest, cât şi mai târziu la Raguza, cel puţin în măsura în care i-o îngăduia situaţia ei. Fireşte că trebuia să apară la toate recepţiile de la palatul din aleea Straclone, căci soţul ei ar fi obligat-o; dar după ce îşi termina rolul de femeie de lume se retrăgea în apartamentul ei. Acolo, consacrându-se cu totul educaţiei fiicei sale, asupra căreia îşi revărsa toată afecţiunea, ea încerca să uite. Să uite, când omul compromis în această afacere trăia sub acelaşi acoperiş cu ea. Se întâmplă însă că, la doi ani după ce se instalară la Raguza, această stare de lucruri să se încurce şi mai mult. Dacă noua încurcătură însemna pentru bancher un nou motiv de îngrijorare, în schimb pentru doamna Toronthal însemna un adevărat chin. Doamna Bâthory, fiul său şi Borik se mutaseră şi ei din

Triest, la Raguza, unde mai aveau nişte rude. Văduva lui Ştefan Bâthory nu-l cunoştea pe Silas Toronthal; nu ştia nici măcar că existaseră vreodată ceva legături între bancher şi contele Mathias Sandorf. De unde era să bănuie că acest om ar fi fost amestecat în crima care îi costase viaţa pe cei trei nobili unguri, din moment ce soţul ei nu putuse să-i dezvăluie, înainte de a muri, numele ticăloşilor care îi vânduseră poliţiei austriece?

Dar dacă doamna Bâthory nu-l cunoştea pe bancherul din Triest, în schimb acesta o cunoştea. Nu putea fi ceva mai neplăcut pentru el decât să ştie că locuieşte şi ea în acelaşi oraş, să o întâlnească uneori în drum, să o vadă muncind din greu ca să-şi poată creşte copilul. Dacă doamna Bâthory ar fi locuit în Raguza la dala când el se hotărâse să se stabilească acolo, poate că el ar fi renunţat să se mai mute. Dar, când văduva Tui Ştefan Bâthory se mută în modesta casă de pe strada Marinella, el îşi şi cumpărase palatul de pe aleea Slradoue, se instalase şi începuse să fie cunoscut de societatea din Raguza. Era prea târziu, nu mai putea să-şi schimbe pentru a treia oară reşedinţa.

— Până la urmă te obişnuieşti cu toate, îşi zise el.

Şi bancherul se hotărî să închidă ochii în faţa acestei mărturii permanente a trădării sale. Şi când Silas Toronthal îşi închidea ochii, parcă îi era de ajuns ca să nu mai vadă nimic nici înăuntrul propriei sale conştiinţe. Dar ceea ce pentru bancher nu era, la urma urmei, decât un lucru neplăcut, pentru doamna Toronthal ei a uri neîncetat prilej de remuşcări şi de chin. în tainä ea încercă în mai multe rânduri să trimită. ajutoare acestei văduve, care n-avea alte mijloace de trai decât munca braţelor sale; dar aceste ajutoare fuseseră întotdeauna refuzate, ca atâtea altele pe care nişte prieteni necunoscuţi încercaseră să i le ofere. Femeia aceasta energică nu cerea nimic şi nu voia să primească nimic de la nimeni.

O împrejurare neprevăzută, şi care păruse cu neputinţă, urma să facă şi mai insuportabilă această situaţie, şi mai

grozavă încă, prin încurcăturile pe care le aducea.

Doamna Toronthal. îşi revărsa toată căldura dragostei asupra fiicei sale, care avea abia doi ani şi jumăate când, spre sfârşitul anului 1867, se mutaseră la Raguza. Acum, Sava avea aproape şaptesprezece ani. Era o făptură încântătoare, care semăna mai mult cu tipul maghiar decât cu cel dalmat. Părul ei bogat şi negru, ochii arzători şi mari, fruntea Înaltă şi inteligentă, gura frumos desenată, tenul fraged, statura ei frumoasă şi destul de înaltă, toate aceste calităţi fizice atrăgeau asupra ei privirile tuturor. Dar ceea ce te izbea mai mult în făptura ei, ceea ce trebuia să impresioneze mai viu firile sensibile, era aerul serios al acestei fete, chipul său veşnic gândilor, ca şi cum ar fi căutat tot timpul în minte amintiri de demult, era acel,nu ştiu ce", care în acelaşi timp te atrage şi oarecum te întristează. întreg felul ei de a fi impunea o rezervă extremă tuturor celor care frecventau saloanele tatălui său sau care o întâlneau uneori pe aleea Stradone. Ne putem lesne închipui că, fiind moştenitoarea unei averi despre care se spunea că este uriaşă şi care într-o zi trebuia să-i revină ei în întregime, Sava era foarte curtată. Dar fata, de câte ori era întrebată de mama sa, refuza, fără explicaţii, orice partidă, deşi toate întruneau condiţiile cerute de convenienţele sociale. De altminteri, în privinţa aceasta, Silas Toronthal nu căutase niciodată să-i afle părerea şi nici n-o silise. Fără îndoială că ginerele care îi trebuia lui – mai mult lui decât Savei – nu se ivise încă. Pentru a termina portretul Savei Toronthal, trebuie să mai notăm că ea admira mult actele de virtute sau de curaj înnăscute dintr-un sentiment patriotic. Nu că ar fi interesat-o politica, dar o impresiona puternic tot ce se povestea în legătură cu patria sa, sacrificiile făcute pentru patrie, sau exemplele recente cu care se mândreşte istoria ţării sale. Dacă astfel de sentimente nu le datora originii sale – şi cu siguranţă că nu le moştenise de la Silas Toronthal! – în schimb, fiinţă nobilă şi generoasă cum era, ea le găsise în chip firesc în însăşi

inima ei. Oare nu însuşi faptul acesta explică – aşa cum cititorul desigur că a şi presimţit-o – apropierea sufletească ce se crease între Sava Toronthal şi Petru Bâthory? Fără îndoială că daghinionul se amestecase în planurile bancherului şi se amuza punându-i faţă în faţă pe aceşti doi tineri. Sava avea abia doisprezece ani când, într-o zi, auzi pe cineva spunând despre Petru:

— Acesta e fiul unuia ce şi-a dat viaţa pentru Ungaria!

Şi lucrul acesta nu se mai şterse niciodată din amintirea ei. Apoi, crescură amândoi. Sava se gândea la Petru, chiar înainte ca acesta să fi observat. îl vedea atât de serios, a atât de gânditor E adevărat că era sărac, dar cel puţin lucra ca să fie demn de numele părintelui său – şi fata cunoştea toată povestea acestuia. Se ştie ce a urmat apoi, se ştie cum Petru Bâthory fu şi el atras şi fermecat la vederea Savei, a cărei fire se potrivea cu firea lui, şi cum – când fata poate că nu-şi dădea încă seama de sentimentele ce se trezeau în sufletul ei – tânărul o şi iubea, cu o dragoste înfocată pe care în curând trebuia să o împărtăşească şi ea. După ce vom arăta care era situaţia şi în. familia ei, vom fi spus tot ce e de spus în legătură cu ea.

Faţă de tatăl ei, Sava era totdeauna cât se poate de rezervată. Niciodată inima bancherului nu se deschidea faţă de fiica lui, niciodată fata nu se arăta prea iubitoare faţă de tatăl său. Tatăl Savei avea un suflet sec, o fire cu care fata simţea că nu se potriveşte în nici o privinţă; aşa încât Şava avea faţă de Silas Toronthal doar acel respect pe care o fiică îl datorează tatălui ei, atât şi nimic mai mult. încolo, el o lăsa să facă tot ce poftea, nu se împotrivea gusturilor ei şi nici operelor sale de binefacere, care, dimpotrivă, erau chiar pe placul firii lui lăudăroase. într-un cuvânt: din partea lui, o nepăsare. Din partea ei, trebuie să mărturisim că era mai degrabă o antipatie, ha chiar un sentiment de dezgust. Faţă de doamna Toronthal Sava nutrea sentimente cu totul deosebite. Soţia bancherului îndura supusă tirania soţului său, care nu-i arăta prea

multă consideraţie; în schimb era o fiinţă bună şi de o mie de ori mai cinstită şi mai demnă decât el. Doamna Toronthal o iubea profund pe Sava. Dedesubtul acestei ţinute atât de rezervate a fetei, care ştiuse să descopere calităţi sufleteşti de preţ. Dar această dragoste a mamei faţă de fiica sa trecea dincolo de marginile ei fireşti, era o dragoste amestecată cu un fel de admiraţie, de respect şi chiar cu puţină teamă. Nobleţea de caracter a Savei, bunul simţ de care dădea dovadă şi, uneori, chiar felul ei atât de hotărât, puteau explica acest fel ciudat de dragoste maternă. La dragostea mamei, fata răspundea cu aceeaşi dragoste. S-ar fi simţit strâns legate una de cealaltă, chiar dacă între ele n-ar fi existat nici o legătură de sânge. Nu e de mirare deci că doamna Toronthal a fost cea dintâi care a ghicit ceea ce se petrecea în mintea şi apoi în inima fetei. Sava îi vorbise adesea de Petru Bâthory şi de familia lui, fără să bage de seamă dureroasa impresie pe care numele acesta o producea asupra mamei sale. De aceea, când doamna Toronthal văzu că Sava îl iubea pe acest tânăr, murmură:

— Voia lui Dumnezeu!

E lesne de ghicit ce înţeles aveau aceste cuvinte rostite tocmai de doamna Toronthal; dar în ce măsură, oare, dragostea Savei pentru Petru ar fi putut însemna o dreaptă răscumpărare a răului săvârşit împotriva familiei Bâthory?

Chiar dacă doamna toronthal, care era o fiinţă cucernică şi evlavioasă, se putea gândi că faptul acesta era hotărât de pronia cerească, mai trebuia să consimtă şi soţul ei la apropierea prin căsătorie a celor două familii. De aceea, fără să-i spună Savei nici un cuvânt, se hotărî să afle care era părerea lui în această privinţă. însă, de la primele vorbe ale soţiei sale, Silas Toronthal se aprinse peste măsură, într-o pornire de furie pe care nu căută câtuşi de puţin să şi-o stăpânească. Doborâtă de furioasa ieşire a soţului său, doamna Toronthal trebui să se retragă în apartamentul său, în timp ce el o ameninţa:

— Bagă de seamă, doamnă!… Dacă mai îndrăzneşti să-mi vorbeşti vreodată de asta, să ştii că ai să te căieşti amarnic!

Aşadar, fatalitatea – cum o numea Silas Toronthal – nu numai că adusese familia Bâthory în acest oraş, ci făcând chiar ca Sava şi cu Petru să se cunoască curând şi să se iubească!

Veţi întreba: de ce era bancherul atât de întărâtat? Avea oare ceva planuri tainice în legătură cu Sava şi cu viitorul ei, planuri pe care dragostea dintre cei doi tineri încercau să le zădărnicească? Oare, în caz că într-o bună zi mârşava sa trădare ar fi fost dată în vileag, n-ar fi avut el tot interesul, dimpotrivă, ca să arate că urmările faptei sale fuseseră cât de cât reparate în prealabil? Ce ar mai fi putut spune atunci Petru Bâthory, o dată devenit soţul Savei Toronthal? Ce ar mai fi putut face atunci doamna Bâthory? Fără îndoială, ar fi fost o situaţie îngrozitoare (fiul victimei căsătorit cu fiica asasinului) în primul rând pentru ei, nu pentru el, Silas Toronthal. Mai era însă la mijloc şi Sarcany, despre care nu mai avea ştiri de mult, mai era la mijloc şi întoarcerea lui posibilă oricând şi, probabil, că şi anumite angajamente pe care şi le luase bancherul faţă de complicele său. Or acesta din urmă nu era omul care să le uite, în momentul când norocul i-ar fi întors spatele.

Bineînţeles că Silas Toronthal se întreba tot timpul ce s-o fi ales de vechiul său samsar din Tripolitania. N-avea nici o ştire despre el, de când se despărţise după afacerea de la Triest, şi trecuseră de-atunci cincisprezece ani! Chiar şi în Sicilia, unde ştia că Sarcany avea relaţii prin mijlocirea tovarăşului său Zirone, cercetările rămăseseră zadarnice. Cu toate acestea, Sarcany putea să apară în orice zi. Bancherul era îngrijorat tot timpul. Nu cumva aventurierul acesta o fi murit? Iată o ştire pe care Silas Toronthal ar fi primit-o cu o satisfacţie lesne de înţeles. Poate că atunci ar fi privit altfel posibilitatea unei uniri prin căsătorie între familia Bâthory şi familia sa. în tot cazul, deocamdată nu se putea gândi la aşa ceva.

Silas Toronthal nu voi deci să revină asupra hotărârii pe care i-o comunicase soţiei sale, când ea îndrăznise să-i vorbească de Petru Bâthory. De altfel, în această privinţă, el nu-i dăduse nici o explicaţie, începu acum să o supravegheze mai îndeaproape pe Sava, chiar să o spioneze. Faţă de tânărul inginer se hotărî să se arate cât mai dispreţuitor, să întoarcă capul când îl va întâlni, în sfârşit să se poarte cu el astfel, încât să-i zădărnicească orice speranţă. Şi, într-adevăr, izbuti de minune să-l facă să înţeleagă că orice încercare din partea lui ar fi cu totul de prisos. în aceste împrejurări răsună, în seara zilei de 10 iunie, numele lui Sarcany, de-a lungul saloanelor palatului din aleea Stradonc, după ce uşa se deschise în faţa acestui neruşinat. Sarcany, însoţit de Namir, luase trenul de Raguza chiar în dimineaţa aceea. Trăsese la unul din hotelurile cele mai de seamă din oraş, se gătise foarte elegant şi, fără să piardă nici un ceas, se prezentă la fostul său complice.

Silas Toronthal îl primi şi dădu ordin să nu fie deranjaţi. Cum a întâmpinat el vizita lui Sarcany? A fost oare destul de stăpân pe sine, încât să nu lase să se întrevadă nimic din tot ceea ce simţea în sufletul său revăzându-l? Vor fi căzut oare uşor la învoială? Dar Sarcany se arătase oare tot aşa de poruncitor şi de neobrăzat ca altădată? I-a reamintit oare bancherului anumite promisiuni, anumite înţelegeri pe care le încheiaseră, pe vremuri, ei între eiân sfârşit, au vorbit oare despre trecut, despre prezent sau despre viitor? Toate acestea sunt lucruri pe care nu le putem şti, căci întrevederea lor n-a fost tulburată de nimeni. Dar, ce a urmat:

După douăzeci şi patru de ore se răspândi în tot oraşul o ştire care uimi pe toată lumea, şi pe bună dreptate. Se vorbea de căsătoria lui Sarcany – un mare bogătaş din Tripolitania – cu domnişoara Siva Toronthal. Fireşte că, în faţa ameninţărilor omului care cu un singur cuvânt putea să-l piardă, bancherul trebuise să cedeze. De acea, nici rugăminţile soţiei sale, nici groaza pe care o arăta Sava, de

care tatăl său voia să dispună după bunul său plac, nimic nu-l puteau mişca.

Să spunem un cuvânt şi despre interesul pe care-l avea Sarcany să facă această căsătorie, interes pe care nu-l ţinu ascuns nici faţă de Silas Toronthal. Sarcany era acum ruinat. Partea de avere, care bancherului îi îngăduise să-şi refacă situaţia băncii, abia îi fusese de ajuns aventurierului ca să trăiască în răstimpul acesta de cincisprezece ani. De când plecase din Traest, el cutreierase Europa, trăind ca un prinţ; pentru el, hotelurile din Paris, din Londra, din Berlin, din Viena, din Roma n-au avut niciodată destule ferestre pe care să poată azvârli banii, după capriciile sale. După ce gustă din tot felul de plăceri, pentru a se ruina până la capăt, îşi încercă norocul şi la joc, atât prin oraşele unde jocurile de noroc erau permise, în Elveţia şi în Spania, cât şi pe la mesele de joc din principatul Monaco, dinăuntrul graniţelor franceze. Bineînţeles că Zirone îl însoţise tot timpul. Apoi, când nu mai avură decât câteva mii de florini, se înapoiară în acea regiune care îi era atât de dragă sicilianului, în acea parte răsăriteană a Siciliei. Acolo aşteptară desfăşurarea evenimentelor, cu alte cuvinte aşteptau momentul potrivit ca Sarcany să intre din nou în legături cu bancherul din Triest. într-adevăr, ce era mai simplu decât să-şi refacă averea căsătorindu-se cu Sava Toronthal, unica moştenitoare a bogătaşului Silas Toronthal, care nu-i putea refuza nimic lui Sarcany? Şi, de fapt, orice refuz era cu neputinţă; de altfel, bancherul nici nu încercă să-l refuze. La urma urmei, poate că între aceşti doi oameni exista o taină, iar în problema pe care voiau s-o rezolve poate că exista o necunoscută, pe care urma să o scoată la iveală viitorul.

Cu toate acestea, Sava îi ceru tatălui său, în mod foarte lămurit, o explicaţie. De ce dispunea astfel de ea?

— De această căsătorie, atârnă cinstea mea! răspunse în cele din urmă Silas Toronthal. Şi această căsătorie se va face!

când Sava duse mamei sale acest răspuns, doamna Toronthal căzu aproape în nesimţire în braţele fiicei sale, vărsând întruna lacrimi de deznădejde. Silas Toronthal spusese deci adevărul! Căsătoria fusese fixată pentru ziua de 6 iulie.

Ne putem închipui starea lui Petru Bâthory în timpul celor trei săptămâni care mai rămăseseră până la această dată. Era îngrozitor de zbuciumat. în prada unor accese de Furie neputincioasă, aici se închidea în casă, aici fugea din acest oraş blestemat, încât doamna Bâthory se temea că nu-l va mai revedea niciodată.

Ce cuvinte de mângâiere mai putea ea să-i spună? Câtă vreme nu fusese vorba de căsătorie, Petru Bâthory, deşi respins de tatăl fetei, mai putea avea o rază de speranţă. Dar acum, dacă Sava se mărită, însemna că între ei se deschidea o nouă prăpastie, de astădată o prăpastie de netrecut! Da, de netrecut, orice ar fi spus doctorul Antekirtt, el, care de asemenea îl părăsise pe Petru, cu toate promisiunile pe care i le făcuse. Şi totuşi, se întreba el, cum putuse fata aceas-ta, care-l iubea, a cărei fire energică i-o cunoştea, să consimtă la această căsătorie. Ce mister domnea în palatul de pe aleea Sinadone, în care se petreceau lucruri atât de ciudate? Mai bine ar fi făcut dacă părăsea atunci Raguza, dacă primea oricare din posturilece i se oferiseră în altă parte, dacă pleca departe de Sava, pe care tatăl său o dădea acum acestui străin, acestui Sarcany!

— Nu, repeta el într-una. E cu neputinţă!… O iubesc…

Deznădejdea intrase deci în casa de pe strada Marinella, pe care o rază de fericire o luminase timp de câteva zile!

Pescade, care observa tot ce se petrecea şi era la curent cu zvonurile din oraş, era printre cei dintâi care ştiu ce se pregătea în casa lui Toronthal. Îndată ce află vestea căsătoriei Savei Toronthal cu Sarcany, trimise o scrisoare la Cattaro. Şi îndată ce observă jalnica stare în care îl adusese această ştire pe tânărul inginer – de care se interesa în mod deosebit – el o aduse la cunoştinţa doctorului Antekirtt.

Drept răspuns, Pescade primi ordin să observe mai departe tot ce se petrecea la Raguza şi să-l ţină pe doctor la curent cu toate noutăţile.

Între timp, pe măsură ce se apropia fatala dată de 6 iulie, starea lui Petru Băthory se înrăutăţea tot mai mult. Maică-sa nu mai izbutea să-l liniştească. De altfel, cum ar fi fost cu putinţă să schimbe planurile lui Silas Toronthal? Oare nu era limpede ca lumina zilei că această căsătorie, judecând chiar şi numai după graba cu care îi fusese fixată data, era de mult timp hotărâtă, că Sarcany şi bancherul se cunoşteau de mult, că acest „bogătaş tripolitan" avea desigur o putere cu totul deosebită asupra tatălui Savei? Cu opt zile înainte de nuntă, Petru Băthory, frământat de aceste gânduri care nu-l slăbeau nici o clipă, se gândi să-i scrie lui Silas Toronthal. Scrisoarea lui rămase fără răspuns. Petru căută atunci să-l. întâlnească pe bancher pe stradă… Nu izbuti. Se duse la el acasă… Nu i se dădu voie să intre. cât priveşte pe Sava şi pe mama sa, ele nu se mai arătau nicăieri. Şi nu era nici o posibilitate de a ajunge la ele.

Dar dacă Petru Bâthory nu reuşi să o mai vadă nici pe Sava, nici pe tatăl ei, în schimb de mai multe ori se întâlni faţă-n faţă pe aleea Stradone, cu Sarcany. La privirea plină de ură a tunarului, Sarcany nu răspunse decât prin cel mai obraznic aer de dispreţ. Petru Bâthory se gândi atunci să-l provoace, pentru a-l sili să se bată în duel… Dar cum era să accepte Sarcany o ieşire pe teren, când interesul său era să evite orice duel, tocmai acum, când urma să devină soţul Savei Toronthal.

Trecură şase zile. în seara zilei de 4 iulie, Petru, cu toate rugăminţile mamei sale şi ale lui Borik, plecă de acasă. Bătrânul servitor, încercă să-l urmărească, dar în curând îl pierdu din vedere. Petru mergea la voia întâmplării, ca un nebun, pe străzile cele mai pustii ale oraşului, de-a lungul zidurilor Raguzei. Peste un ceas fu adus acasă aproape mort. O lovitură de pumnal îi străbătuse partea de sus a plămânului stâng. Nu mai încăpea nici o îndoială: Petru,

ajuns în culmea disperării, se înjunghiase singur! îndată ce află despre această nenorocire, Pescade alergă la biroul de telegraf. Peste un ceas, doctorul Antekirtt primea la Cattaro ştirea sinuciderii tânărului. Ar fi greu de descris durerea doamnei Bâthory, când se află în faţa fiului său, care poate că nu mai avea de trăit decât câteva ceasuri. Dar tăria sufletească a mamei învinse slăbiciunea femeii. întâi – îngrijirile, lacrimile – mai târziu! Trimise după un medic. Acesta sosi numaidecât, examina pe rănit, îi ascultă suflul slab şi intermitent, cercetă adâncimea rănii, îl bandajă, îi dădu toate îngrijirile necesare, dar nici doctorul nu mai avea nici o speranţă. După cincisprezece ore, starea tânărului se agrava şi mai mult în urma unei hemoragii puternice, iar respiraţia sa, care abia se mai simţea, ameninţa să i se stingă într-un ultim suspin.

Doamna Băthory căzu în genunchi, rugându-se lui dumnezeu să-i ţină copilul în viaţă. în momentul acela, uşa camerei se deschise… Doctorul Antekirtt apăru şi înainta spre patul muribundului. Doamna Băthory era gata să alerge spre el; însă o reţinu cu un gest. Doctorul se aplecă asupra lui Petru şi îl examina cu atenţie, fără să rostească un singur cuvânt. Apoi îl privi fix, stăruitor, îndelung. Din ochii săi se desprindea parcă o putere magnetică; părea că voia să facă să pătrundă, în acest creier în care gândirea era pe cale de a se stinge, propria sa viaţă o dată cu propria sa voinţă.

Deodată, Petru se ridică în coate. Pleoapele i se deschiseră, îl privi îndelung pe doctor… Apoi căzu din nou, fără viaţă. Doamna Băthory se aruncă peste trupul neînsufleţit al fiului său, scoase un ţipăt şi leşină în braţele bătrânului Borik.

Doctorul închise ochii tânărului care murise; apoi se ridică, părăsi camera, murmurând această cugetare, luată din legendele indiene:

— Moartea nu nimiceşte; ea doar ne face nevăzuţi!

O ÎNTÂLNIRE în CARTIERUL STRADONE.

Moartea tânărului inginer făcuse mare vâlvă în oraş; dar nimeni nu putu bănui adevărata cauză a sinuciderii lui Petru Bâtbory, şi mai ales nimeni nu bănui că Sarcany şi Silas Toronlhal erau vinovaţi de această nenorocire. Căsătoria Savei Toronthal cu Sarcany trebuia să aibă loc a doua zi, 6 iulie. Vestea sinuciderii, în împrejurări atât de impresionante, nu ajunsese până la urechile doamnei Toronthal şi ale fiicei sale. Silas Toronthal, de acord cu Sarcany, luase toate măsurile în privinţa aceasta.

Fusese stabilit de asemenea ca ceremonia căsătoriei să fie cât mai simplă. Se va da ca motiv un doliu în familia lui Sarcany. Fireşte că aceasta nu se potrivea de loc cu obiceiurile fastuoase ale lui Silas Toronthal; dar, în împrejurarea de faţă, crezu de cuviinţă şi el că era mai bine ca lucrurile să se petreacă fără prea mult zgomot. Proaspăt căsătoriţii nu vor rămânea decât câteva zile la Raguza; pe urmă vor pleca la Tripolis, unde se zicea că Sarcany îşi avea reşedinţa. Nu va fi deci nici o recepţie la. palatul de pe aleea Stradone, nici cu ocazia citirii actului dotal care îi asigura fetei un venit considerabil, nici după terminarea ceremoniei religioase de la biserica Franciscanilor, care urma imediat după ceremonia civilă.

În ziua aceea, în timp ce în casa Toronthal se făceau ultimele pregătiri în vederea căsătoriei, doi oameni se plimbau pe trotuarul din faţă, discutând. Aceşti doi oameni erau Matifou şi Pescade. întorcându-se la Raguza, doctorul Antekirtt îl adusese cu el şi pe Matifou. Prezenţa lui la Cattaro nu mai era necesară. E de prisos să mai spunem că cei doi prieteni, „cei doi gemeni”, cum zicea Pescade, erau foarte fericiţi că se revedeau. După ce sosise la Raguza, doctorul se dusese mai întâi, după cum am arătat, la casa din strada Marinela; după aceea se retrăsese într-un hotel modest din cartierul Plocce, aşteptând să se termine căsătoria lui Sarcany cu Sava Toronthal, pentru a-şi continua apoi îndeplinirea planurilor.

A doua zi se duse iarăşi la doamna Bâthory, ajută la aşezarea mortului în sicriu şi se reîntoarse la hotelul său, după ce îi trimisese pe Pescade şi pe Matifou să supravegheze aleea Stradone. în timp ce era numai ochi şi urechi, nimic nu-l împiedica pe Pescade să şi vorbească.

— Văd că te-ai îngrăşat, dragul meu Matifou, zise el, ridicându-se pe vârful picioarelor, ca să poată pipăi pieptul uriaşului.

— Da… şi tot zdravăn sunt!

— Mi-am dat seama, când m-ai îmbrăţişat…

— Ce se mai aude cu piesa de care-mi vorbeai?… întrebă Matifou, cu gândul la rolul său.

— Merge, merge!… Dar, vezi, acţiunea piesei e foarte complicată!

— Complicată?

— Da!… Nu e de loc o comedie, ci o dramă, şi începutul e chiar foarte adânc mişcător!

Pescade tăcu. Un cupeu, alergând în goană, se oprise în dreptul palatului de pe aleea Stradone. Poarta se deschise şi se închise numaidecât în urma cupeului, în care Pescade îl recunoscu pe Sarcany.

— Da… foarte adânc mişcător, continuă el, şi chiar se anunţă ca un mare succes.

— Şi trădătorul?… întrebă Matifou, pe care personajul acesta părea că-l interesează în mod deosebit.

— Ei bine, trădătorul triumfă în acest moment, aşa cum se întâmplă întotdeauna într-o piesă bine întocmită Dar… răbdare I… Să aşteptăm deznodământul!

— Când eram la Caltare, zise Matifou, crezusem că, în sfârşit…

— Intri în scenă?

— Da, Pescade, da!

Şi Matifou povesti ce se petrecuse în bazarul din Cattaro, cum braţele lui se pregătiseră în vederea unei răpiri, care însă n-a mai avut loc.

— Eh. era prea devreme, zise Pescade, care în timp ce „vorbea numai ca să nu adoarmă”, cum se zice, se uita tot timpul în dreapta şi în stânga. Tu nu trebuie să apari decât în actul al patrulea sau al cincilea, dragul meu Matifou… Ba chiar s-ar putea să nu apari decât în ultima scenă!… Dar să n-ai nici o grijă!… O să produci un efect straşnic!… Poţi să fii sigur de asta!

În clipa aceea se auzi un murmur îndepărtat dinspre colţul străzii Marinella.

Pescade, întrerupându-şi vorba, înainta câţiva paşi înspre partea dreaptă a palatului Toronthal. Un convoi, ieşind din strada Marinella, intrând în aleea Stradone, îndreptându-se către biserica Franciscanilor, unde urma să aibă loc serviciul funebru. De altfel, puţine persoane luau parte la această înmormântare, a cărei simplitate desigur că nu atrăgea atenţia lumii: un sicriu modest, purtat pe braţe, acoperit cu un linţoliu negru…

Convoiul înainta încet, când deodată, Pescade, abia stăpânindu-şi un ţipăt, îl apucă de braţ pe Matifou.

— Ce-i cu tine? îl întrebă Matifou.

— Nimic. E prea lungă toată povestea, ca să ţi-o spun acum.

O recunoscuse pe doamna Bâthory, care însoţea convoiulde mmormântare a fiului său. Biserica nu refuzase slujba religioasă pentru acest mort, pe care desperarea îl împinsese la sinucidere, şi preotul îl aştepta în capelă, pentru a-l conduce la cimitir.

Doamna Bâthory mergea în urma sicriului, cu ochii pironiţi în gol. Nu mai avea putere nici să plângă. Privirile ei, aproape rătăcite, se aţinteau primprejur, sau căutau parcă să pătrundă până dedesubtul giulgiului ce acoperea trupul neînsufleţit al fiului său. Bătrânu Borik, într-o stare jalnică, se târa alături de dânsa. Pescade simţi că-i dau lacrimile. Dacă n-ar fi avut datoria să stea la postul său, inimosul băiat n-ar fi şovăit să se alăture celor câţiva prieteni şi vecini ce urmau convoiul lui Petru Bâthory.

Deodată, în momentul când convoiul urma să treacă prin faţa palatului Toronthal poarta cea mare se deschise, în curte, în faţa peronului, două trăsuri erau gata de plecare. Prima ieşi pe poartă şi coti, astfel încât s-o ia în jos pe aleea Stradone. în această trăsură, Pescade îl zări pe Toronthal, cu soţia şi cu fiica sa. Doamna Toronthal, zdrobită de durere, stătea lângă Sava, care era mai palidă decât vălul ei de mireasă. în cealaltă trăsură era Sarcany, însoţit de câteva rude sau prieteni. Nunta era tot atât de simplă ca şi înmormântarea. De ambele părţi, aceeaşi tristeţe îngrozitoare. Deodată, în clipa când prima trăsură o coti, se auzi un ţipăt sfâşietor. Doamna Bâthory se opri şi, cu rnâna întinsă spre Sava, o blestemă. Cea care scosese acest ţipăt era Sava. O văzuse pe mama lui Petru în doliu. Pricepuse tot ce i se tăinuise până atunci… Petru murise din pricina ei, şi acest convoi de înmormântare care trecea tocmai în clipa când trăsura ei de nuntă o ducea la biserică, era convoiul lui de înmormântare!

Sava leşină. Doamna Toronthal, înmărmurită de spaimă, voi s-o readucă în simţiri… Zadarnic!… Fata abia mai respira! Silas Toronthal nu-şi putu reţine o, mişcare de mânie. Dar Sarcany, care sosi între timp, ştiu să se stăpânească. în aceste condiţii era cu neputinţă să mai apară în faţa ofiţerului stării civile. Trebuiră să dea ordin trăsurilor să se întoarcă acasă, şi poarta se închise cu zgomot în urma lor. Sava fu dusă în camera ei şi culcată. Stătea nemişcată, iar maică-sa îngenunche alături de ea. Trimiseră în grabă după un medic. în timpul acesta, convoiul lui Petru Bâthory îşi urma drumul spre biserica Franciscanilor; apoi, după ce se oficie slujba morţilor, porni înspre cimitirul din Raguza. Între timp, Pescade înţelese că doctorul Antekirtt trebuia informat cât mai grabnic despre această întâmplare neprevăzută. îi spuse deci lui Matifou:

— Rămâi aici şi fii cu ochii în patru. Şi alergă într-un suflet spre cartierul Pâocce.

Doctorul rămase mut tot timpul istorisirii pe care i-o făcu Pescade pe nerăsuflate. „Oare n-am sărit peste cal? se întreba el. Am lovit oare într-o fiinţă nevinovată?… Da, fără îndoială. Dar această fiinţă nevinovată este fata lui Silas Toronthal!” Apoi adresându-se lui Pescade:

— Unde e Matifou?

— În faţa palatului de pe aleea Stradone.

— Voi avea nevoie de amândoi, astă-seară.

— La ce oră?

— La nouă.

— Unde vă aşteptăm?

— La poarta cimitirului.

Pescade se duse numaidecât să-l întâlnească pe Matifou, care nu-şi părăsise postul. Seara către orele opt, doctorul, înfăşurat într-o pelerină largă, se îndreptă spre portul Raguza. La cotitura zidului ce împrejmuia oraşul, se opri pe marginea unui golfuleţ, pierdut printre stânci, ceva mai sus de port. Locul era cu desăvârşire pustiu. Nici o casă, nici o barcă măcar nu se zărea prin împrejurimi. Luntrele pescarilor nu-şi Făceau niciodată drum pe aici, de teama sumedeniei de stânci care închideau golfuleţul. Doctorul se opri, se uită în jur şi fluieră scurt. Era un semnal. Un marinar se apropie numaidecât zicând:

— La ordinele dumneavoastră, stăpâne

— Barca e acolo, Pazzer?

— Da, după stânca aceea.

— Cu toţi oamenii?

— Cu toţi.

— Şi Electricul?

— Ceva mai departe, spre miazănoapte, cam la vreo şase sute de metri dincolo de golf. Şi marinarul arătă cu mâna înspre o umbră, prelungă ca un fus, ce abia se zărea în depărtare, căci pe bord nu era aprinsă nici o lumină.

— când a sosit de la Cattaro? întrebă doctorul.

— Abia de o oră.

— Şi fără să fie văzut de nimeni?

— De nimeni. S-a furişat tot pe lângă stânci.

— Să nu părăsească nimeni postul, Pazzer, şi să mă aşteptaţi aici, chiar toată noaptea dacă va fi nevoie.

— Da, stăpâne!

Marinarul se întoarse la barca sa, pitită după ultimele stânci. Doctorul Antekirtt mai rămase câtva timp pe ţărm. Aştepta, desigur, să se întunece bine. Din când în când se mai plimba în sus şi în jos, cu paşi mari. Apoi se oprea. Şi, cu braţele încrucişate pe piept, mut şi nemişcat ca o stană de piatră, privirile i se pierdeau peste întinsul acestei Mări Adriatice, ca şi cum ar fi vrut să-i încredinţeze tainele lui. Era o noapte fără lună şi fără stele. Abia dacă se simţea o uşoară briză dinspre uscat, din acelea, care pornesc să adie o dată cu căderea umbrelor. Câţiva nori înalţi, dar destul de groşi, acopereau tot întinsul cerului până în depărtările apusului, unde cea din urmă geană de lumină se topea acum în întunericul nopţii.

— Haide, îşi zise în cele din urmă doctorul. Şi, luând-o de-a lungul zidurilor oraşului, se îndreptă spre cimitir.

În faţa porţii cimitirului, pitiţi după un copac, îl aşteptau Pescade şi Matifou. La ora aceasta, cimitirul era închis. Se stinsese şi lumina din casa paznicului. până a doua zi dimineaţă nu mai venea nimeni pe aici. Fără îndoială că doctorul cunoştea exact planul cimitirului. Şi fără îndoială că n-avea de gând să intre pe poartă, căci ceea ce urma să facă aici trebuia făcut în cea mai mare taină.

— Urmaţi-măzise el adresându-se lui Pescade şi Matifou, care îi ieşiseră înainte.

Şi o luară cu toţii de-a lungul zidului cimitirului, destul de înalt din pricina înclinării terenului. După zece minute de mers. doctorul se opri; apoi, când ajunse în dreptul unei spărturi din zid, zise:

— Să intrăm pe aici.

Şi se furişă prin această spărtură, urmat de Pescade şi Matifou. Aici, sub copacii bătrâni ce străjuiau mormintele, întunericul era mai adânc. Totuşi fără să şovăie nici o clipă,

doctorul o luă pe o alee, apoi pe alta mai lăturalnică ce ducea înspre partea de sus a cimitirului. Ici-colo câteva păsări de noapte, pe care trecătorul le tulbura din odihna lor, îşi luară zborul. Dar, în afară de bufniţe şi huhurezi, nu era nici ţipenie de om printre pietrele de morminte năpădite de buruieni. Cei trei se opriră în curând în faţa unui mormânt modest, un fel de capelă mică, a cărei uşă nu era încuiată cu cheia. Doctorul împinse uşa; apoi, apăsând pe butonul unei lanterne de buzunar, făcu să ţâşnească o dâră de lumină, dar astfel încât să nu poată fi văzută de afară.

— Intră, îi spuse el lui Matifou. Matifou intră în mica capelă; în faţa lui, pe unul din ziduri, erau prinse trei plăci de marmură. Pe una din aceste plăci, pe cea din mijloc, era scris:

ŞTEFAN BATHORY.

Pe placa din stânga nu era nici o inscripţie. Cea din dreapta urma să aibă în curând una.

— Scoate placa aceasta, zise doctorul. Matifou scoase cu uşurinţă placa, ce nu era încă fixată bine în zid; o puse jos, alături, şi în fundul adânciturii din zid apăru un coşciug. Era coşciugul cu trupul lui Petru Bâthory.

— Scoate coşciugul acesta, zise doctorul.

Matifou scoase coşciugul, fără să aibă nevoie de ajutorul lui Pescade, oricât de greu era, şi îl duse afară, aşezându-l jos pe iarbă, în faţa capelei.

— Desfă capacul, zise doctorul dându-i lui Pescade o şurubelniţă.

În câteva minute treaba fu gata. Doctorul Antekirtt dădu la o parte giulgiul ce acoperea trupul, se aplecă şi îşi lipi urechea de pieptul lui, ca şi cum ar fi vrut să asculte bătăile inimii. Apoi, ridicându-se, îi spuse lui Matifou:

— Scoate afară din coşciug trupul acesta.

Matifou făcu întocmai, fără să scoată un cuvânt, nici el şi nici Pescade, deşi era vorba de o dezgropare neîngăduită.

După ce aşeză trupul lui Petru Bâthory, jos, pe iarbă, Matifou îl acoperi cu giulgiul, peste care doctorul aruncă pelerina sa. Capacul fu înşurubat din nou, coşciugul fu pus la loc, placa fu aşezată astfel, ca să acopere adâncitura zidului întocmai ca înainte. Doctorul stânse lanterna, şi întunericul îi învălui iarăşi.

— Ia trupul acesta, îi spuse el lui Matifou.

Matifou ridică în braţele sale vânjoase, ca pe un copil, trupul tânărului; apoi, urmat de Pescade, porni după doctor, luând-o pe aleea lăturalnică ce ducea de-a dreptul la spărtura din zidul cimitirului. Peste cinci minute, după ce ieşiră din cimitir, doctorul, Pescade şi Matifou se îndreptară spre ţărm, ocolind zidurile oraşului. Niciunul nu scosese o vorbă; dar dacă Matifou, care făcea întocmai ceea ce i se poruncea, nu se gândea la nimic, în schimb mintea lui Pescade era năpădită de tot felul de gânduri.

Pe tot drumul de la cimitir, până la ţărm, doctorul Antekirtt şi cei doi însoţitori ai săi nu întâlniseră nici un suflet de om. Dar când se opriră pe malul golfuleţului unde îi aştepta barca Electricului, zăriră um vameş care se plimba în sus şi în jos printre stâncile de pe ţărrn. îşi urmară drumul, totuşi, fără să se sinchisească câtuşi de puţin. La un semnal al doctorului se apropie de ei conducătorul bărcii, care nu se zărea nicăieri. Doctorul îi făcu un semn lui Matifou; acesta, trecând dincolo de stânci, se pregăti să urce în barcă. în momentul acela, vameşul se apropie şi întrebă:

— Cine sunteţi?

— Nişte oameni care te lasă să alegi între douăzeci de florini şi o lovitură de pumn de la dumnealui răspunse Pescade arătându-l pe Matifou. Paznicul nu stătu pe gânduri şi luă cei douăzeci de florini.

— Să ne urcăm în barcă zise doctorul. Apoi, numaidecât, barca se făcu nevăzută în întuneric. Peste cinci minute acosta lângă vasul lung ca un fus, care era cu neputinţă să fie zărit de pe ţărm. Barca fu trasă pe bord, şi Electricul,

mânat de maşinile lui. ce nu făceau nici cel mai mic zgomot, se pierdu în larg.

Matifou aşezase trupul lui Petru Bâthory pe o canapea dintr-o cameră strâmtă şi fără nici o ferestruică prin care să străbată în afară lumina. Doctorul, rămas singur lângă trupul tânărului, se aplecă, şi buzele lui îi sărutară fruntea lividă.

— Acum, Petru, trezeşte-te! zise el. îţi poruncesc să te trezeşti.

Numaidecât, ca şi cum n-ar fi fost decât scufundat în somnul acela magnetic atât de asemănător somnului veşnic al morţii, Petru deschise ochii. Un fel de repulsie se zugrăvi, la început, pe faţa lui, când îl recunoscu pe doctorul Antekirtt.

— Dumneavoastră!… murmură el. Dumneavoastră, care m-aţi părăsit!

— Da, eu sunt. Petru!

— Dar cine sunteţi dumneavoastră?'?

— Un mort… ca şi tine!

— Un mort…?

— Da… sunt contele Mathias Sandorf.

PARTEA A TREIA.

I. MEDITERANA

„Mediterana e frumoasă mai ales prin două lucruri: prin cadrul său atât de armonios, şi prin vioiciunea, prin limpezimea aerului şi a luminii. Aşa cum este, ea îl căleşte de minune pe om. Ea îi dă vlagă şi rezistenţă, ea dă viaţă celor mai viguroase neamuri de oameni." Aşa spunea Michelet, şi avea dreptate. Dar, din fericire pentru omenire, natura, în lipsa lui Hercule, a despărţit stâncile Calpe şi Abyla, pentru a da naştere strâmtorii Gibraltar. Trebuie chiar să admitem, în ciuda afirmaţiilor atâtor geografi, că această strâmtoare a existat de când e lumea. Dacă n-ar fi această strâmtoare, n-ar mai fi nici Mediterana. Căci marea aceasta pierde prin evaporare de trei ori mai multă apă decât îi aduc fluviile sale; şi dacă n-ar fi acest curent din

Atlantic care o împrospătează cu apele lui prin această strâmtoare, ea n-ar mai fi de multe veacuri decât un fel de Mare Moartă, în loc să fie în cel mai înalt grad Marea Vie. Într-unul din colţurile cele mai ascunse şi mai neştiute ale acestui vast lac mediteranian se retrăsese contele Sandorf, care, până în clipa când urma să-şi desăvârşească opera ce o începuse, trebuia să rămână doctorul Antekirtt, pentru a se folosi de toate avantajele pe care i le dădea presupusa sa moarte.

Există două Mediterane pe globul pământesc – una în Lumea Veche, alta în Lumea Nouă… Mediterana americană este golful Mexic, care se întinde pe o suprafaţă de nu mai puţin de patru milioane şi jumătate de kilometri pătraţi. Dacă Mediterana latină nu are decât o suprafaţă de 2.885.522 de kilometri pătraţi, adică pe jumătate cât cealaltă, în schimb ea e mai variată în ansamblul ei, mai bogată în bazinuri şi în golfuri, în întinse subîmpărţiri hidrografice care au meritat denumirea de mări. Aşa, de pildă, Marea Cretei, ce se întinde în nordul insulei cu acelaşi nume, iar în sudul ei – Marea Libică; apoi, Marea Adriatică, între Italia, Austria, Turcia şi Grecia; Marea Ionică, ce scaldă ţărmurile insulelor Corfu, Zante, Cefaloniia şi ale altor insule; Marea Tirenianã, în vestul Italiei; Marea Eoliană, în jurul insulelor Lipan, golfurile Lyon, al Provenţei, al Genovei, al celor două Ligurii, golful Gabes, ce scaldă ţărmurile Tunisiei, apoi golfurile Syrte ce scobesc atât de adânc litoralul între Cirenaica şi Tripolitania, pe continentul african.

Care din ungherele tainice ale acestei mări, cu atâtea locuri rămase încă prea puţin cunoscute, şi-l alesese oare doctorul Antekirtt? Unde îşi ducea el viaţa acum? sunt sute de insule şi mii de insuliţe pe întinsul acestei mări. Zadarnic ai încerca să socoteşti toate peninsulele şi golfuleţele din bazinul Mediteranei. Câte popoare, diferite ca rasă, ca obiceiuri, ca organizare politică, nu se înghesuie pe ţărmurile acestei mări, pe care istoria omenirii şi-a pus

pecetea sa mai bine de douăzeci de veacuri: francezi, italieni, spanioli, austrieci, turci, greci, arabi, egipteni, tripolâtani, tunisieni, algerieni, marocani, ba chiar şi englezi, în Gibraltar, în Malta şi în Cipru. Trei continente mari o închid între ţărmurile lor: Europa, Asia, şi Africa. Unde îşi alesese, deci, îndepărtata sa reşedinţă, în care avea să-i făurească planul noii sale vieţi contele Mathias Sandorf, devenit doctorul Antekirtt, nume atât de drag locuitorilor din ţările orientale? Petru Bâthory avea să afle în curând.

După ce deschisese ochii pentru o clipă, Petru căzuse iarăşi intr-o stare de nesimţire totală, ca şi atunci când doctorul îl lăsase ca mort în casa din strada Marinella. Doctorul săvârşise atunci unul din acele efecte fiziologice în care voinţa joacă un rol atât de important şi ale cărei efecte nu mai sunt puse azi la îndoială. înzestrat cu o neobişnuită putere de sugestie, şi fără să se folosească de lumina de magneziu sau măcar de un punct metalic strălucitor, el putuse, numai prin puterea privirii sale pătrunzătoare, să provoace la tânărul muribund o stare hipnotică şi să-l aducă cu totul sub puterea voinţei lui. Petru, slăbit în urma pierderii de sânge şi fără să mai dea nici un semn de viaţă, nu era totuşi decât adormit, şi fusese trezit sub puterea voinţei doctorului. Dar viaţa aceasta, gata să se stângă, trebuia acum salvată. Era o sarcină foarte grea, căci cerea îngrijiri deosebit de atente, precum şi toate mijloacele ştiinţei medicale. Doctorul însă, avea să izbutească.

‚Va trăi… Vreau să trăiască… îşi zicea el într-una. Ah, de ce nu mi-am pus în aplicare planul încă de pe când eram la Cattaro?… De ce sosirea lui Sarcany la Raguza m-a oprit oare să-l smulg din acest oraş blestemat?… Dar îl voi salva!… în viitor, Petru Bâthory trebuie să fie mâna dreaptă a lui Mathias Sandorf „ într-adevăr, de cincisprezece ani încoace, singurul gând al doctorului Antekirtt era să pedepsească şi să răsplătească. Nu uitase nici un moment ce datora tovarăşilor săi, Ştefan Bâthory şi Ladislau

Zathmar, mai mult decât sie însuşi. Acum venise timpul să treacă la fapte, şi de aceea, şi sosise el la Raguza pe bordul Savarenei. în acest lung răstimp, înfăţişarea doctorului se schimbase atât de mult, încât era cu neputinţă să mai fie recunoscut de cineva. Părul îi albise cu totul, iar faţa îi căpătase, o culoare palidă şi ştearsă. Era unu! din bărbaţii aceia care la cincizeci de ani îşi mai păstrează încă vigoarea tinereţii, dar care au căpătat acum şi răceala, şi calmul vârstei înaintate. Cei care vedeau acum figura aceasta severă şi rece a doctorului Antekirtt nu s-ar mai fi putut gândi nici la părul stufos, nici la faţa îmbujorată, nici la barba roşcată, nu şi-ar fi reamintit nimic din înfăţişarea tânărului conte Sandorf. Călit, însă, de nenorocirile prin care trecuse, el rămăsese unul din acele caractere de fier despre care s-ar putea spune că simpla lor prezenţă deviază acul magnetic. Ei bine, el voia şi putea să facă din fiul lui Ştefan Bâtbory ceea ce făcuse din sine însuşi: un om cu acelaşi caracter de fier.

De altfel, doctorul Antekirtt rămăsese, de multă vreme, singurul supravieţuitor din familia mare a Sandorfilor. Se ştie că el avea un copil, o fetiţă, care după arestarea lui fusese încredinţată soţiei lui Lendeck, intendentul castelului din Artenak. Fetiţa aceasta, pe atunci în vârstă de doi ani, era unica moştenitoare a contelui. Ei trebuia să-i revină, când va împlini optsprezece ani, jumătate din averea tatălui său, parte ce îi fusese rezervată prin sentinţa ce pronunţa în acelaşi timp confiscarea bunurilor lui Sandorf şi condamnarea lui la moarte. Intendentul Lendeck, fiind lăsat ca îngrijitor al acestei părţi a averii din Transilvania a contelui Sandorf, pusă sub sechestru, rămăsese la castel împreună cu soţia sa şi cu acest copil, căruia îşi consacrau toată viaţa lor. Dar se vede că o fatalitate crudă apăsa asupra familiei Sandorf, care se reducea acum doar la această făptură plăpândă. Căci, la câteva săptămâni după condamnarea conspiratorilor din Triest şi după celelalte evenimente ce au mai urmat, copila dispăru fără urmă. Nu i

se găsi decât pălăria, pe malul unuia din numeroasele pârâuri de munte ce curgeau prin parcul castelului. Din nenorocire, era vădit că fetiţa fusese târâtă în fundul uneia din aceleaş vâltori în care se varsă vijelios puhoaiele Carpaţilor. Dar înafară de această bănuială, nici o altă dovadă nu se mai găsi. Rozena Lendeck, soţia intendentului, adânc zguduită de această nenorocire, muri după câteva săptămâni. în timpul acesta, guvernul nu voi să schimbe nimic din dispoziţiile luate cu prilejul procesului. Sechestrul asupra părţii din domeniu rezervat fetei fu menţinut, încât bunurile contelui San dorf nu urmau să revină statului decât în cazul când moştenitoarea lui, a cărei moarte nu putea fi constatată legal, nu va reapare în termenul fixat pentru a-şi lua în primire moştenirea.

Aceasta fu ultima lovitură ce se abătuse asupra neamului Sandorfilor, ameninţat să se stângă în urma dispariţiei singurului vlăstar al nobilei şi puternicei familii. Apoi, încetul cu încetul, timpul îşi desăvârşi opera, şi vălul uitării se întinse şi peste această întâmplare, ca şi peste toate celelalte în legătură cu conspiraţia din Triest.

Mathias Sandorf află de moartea copilului său pe când se găsea la Otranto, unde trăia necunoscut de nimeni. O dată cu fetiţa aceasta pierdea tot ce îi mai rămăsese de la contesa Rena, care îi fusese atât de puţină vreme soţie şi pe care o iubise atât de mult! într-o bună zi el părăsi Otranto, tot aşa de neştiut de nimeni precum venise, şi nimeni n-ar fi fost în stare să spună unde plecase să-şi croiască o viaţă nouă. Peste cincisprezece ani, când contele Mathias Sandorf îşi făcu din nou apariţia, nimeni n-ar mai fi putut bănui că el se ascunde acum sub numele de doctorul Antekirtt.

Mathias Sandorf începu să se consacre cu trup şi suflet operei sale. Acum, că era singur pe lume, îi mai rămăsese o sarcină de îndeplinit, o sarcină pe care o socotea drept sfântă. La câţiva ani după ce părăsise Otranto şi ajunsese un om foarte puternic datorită averii sale uriaşe, câştigată

în împrejurări ce vor fi cunoscute în curând, uitat şi necunoscut de nimeni, porni pe urmele celor pe care jurase să-i pedepsească sau să-i răsplătească. încă de pe atunci se gândea că Petru Bâthory trebuia asociat la această operă de dreptate. Se îngriji să-şi angajeze agenţi, prin diferitele oraşe de pe litoralul mediteranian. Aceştia, plătiţi foarte bine şi trebuind să păstreze cel mai desăvârşit secret asupra sarcinilor lor, nu corespondau decât cu doctorul, fie prin rapidele mijloace de comunicaţie pe care le ştim, fie prin firul telegrafic submarin ce lega insula Antekirtta cu cablurile electrice ale Maltei şi, prin Malta, cu Europa.

Verificând spusele agenţilor săi, doctorul reuşi să dea de urma tuturor celor ce avuseseră vreun amestec, direct sau indirect, cu conspiraţia contelui Sandorf. Putu să-i supravegheze, deci, de la distanţă, să se ţină la curent cu toate faptele lor şi, ca să zicem aşa, să-i urmărească pas cu pas, mai ales de patru sau de cinci ani încoace. Ştia că Silas Toronthal părăsise Triestul şi că se instalase la Raguza, în palatul' acela de pe aleea Stradone, împreună cu soţia şi cu Fiica sa. îi ţinu urma şi lui Sarcany, prin toate oraşele cele mai de seamă ale Europei prin care aventurierul îşi risipea banii, apoi prin Sicilia, prin provinciile acelea răsăritene pe unde el şi Zirone puneau la cale o lovitură care să-i scoată la liman. Despre Carpena află că plecase din Rovigno şi din Istria, prin Italia sau prin Austria, pierzând vremea fără să facă nimicatâta timp cât cele câteva mii de florini, preţul denunţului său, îi îngăduia să trăiască în trândăvie. Apoi, ar fi vrut să-l ajute pe Andrea Ferrato să evadeze din ocnele de la Stein, din Tirol, unde îşi ispăşea mărinimoasa-i purtare faţă de fugarii din Pisino; dar, după câteva luni, moartea îl eliberă din lanţuri pe acest cumsecade pescar. cât despre copiii săi Maria şi Luigi, aceştia plecaseră şi ei din Rovigno; şi de bună seamă că luptau cu mizeriile unei vieţi zdrobite în două rânduridar ei se ascunseseră atât de bine, încât fu cu neputinţă să le dea de urmă. Doctorul nu pierduse din vedere nici o clipă nici pe doamna Bâthory,

stabilită la Raguza împreună cu fiul său şi cu Borik, bătrânul servitor al lui Ladislau Zathmar, şi se ştie cum îi trimisese o sumă foarte importantă, care însă nu fu acceptată de mândra şi vrednica femeie.

În sfârşit, sosise ceasul când doctorul putea să-şi înceapă greaua sa luptă. Atunci veni la Raguza, încredinţat că nimeni nu-l va mai recunoaşte, după o absenţă de cincisprezece ani, el, pe care toţi îl socoteau mort. Şi iată că-l găseşte aici pe fiul lui Ştefan Bâthory şi pe fiica lui Silas Toronthal, uniţi printr-o dragoste pe care trebuia s-o zdrobească cu orice preţ. Se ştie ce a urmat după aceea: intervenţia lui Sarcany în această legătură a tinerilor şi urmările acestei intervenţii de o parte şi de alta, apoi în ce stare a fost adus Petru Bâthory în casa mamei sale, ce a făcut doctorul Antekirtt în momentul când tânărul era gata să-şi dea sufletul, cum şi în ce fel l-a readus la viaţă, pentru ca în cele din urmă să i se arate sub adevăratul său nume de Mathias Sandorf. Acum, trebuia să-l vindece, trebuia să-i spună tot ce nu ştia încă, şi anume că Ştefan Bâthory şi cei doi tovarăşi ai săi fuseseră victimele unei odioase trădări, trebuia să-i spună cine erau trădătorii, trebuia, în sfârşit, să şi-l asocieze la rolul acesta de judecător neînduplecat, pe care doctorul voia să-l exercite în afara justiţiei omeneşti, căci el însuşi fusese victima acestei justiţii.

Aşadar, mai întâi de toate trebuia să-l vindece pe Petru Bâthory, şi sarcinii acesteia i se consacră acum cu totul doctorul Antekirtt. în timpul primelor opt zile după ce fu transportat pe această insulă, Petru fu cu adevărat între viaţă şi moarte. Nu numai rana îi era foarte gravă, dar şi starea sa morală era cât se poate de proastă. Amintirea Savei, pe care o credea măritată acum cu acel Sarcany, gândul la mama sa care îl jelea, apoi reîntoarcerea la viaţă a contelui Mathias Sandorf, care trăia sub numele de doctorul Antekirtt – Mathias Sandorf, prietenul cel mai devotat al tatălui său – toate acestea îi tulburau sufletul, atât de greu încercat şi până atunci.

Doctorul veghea zi şi noapte la căpătâiul lui Petru, îl auzea repetând, în delir, numele Savei Toronthal. Pricepu cât de mult o iubea şi cât îl chinuia gândul căsătoriei aceleia pe care o iubea. Se întrebă dacă nu cumva dragostea lui Petru va rămâne neclintită chiar şi după ce va afla că Sava era fiica omului care îl trădase, care îl vânduse, care îl omorâse pe tatăl său. Oricum, însă, doctorul trebuia să i-o spună. Era hotărî s-o facă. Era de datoria sa. De nenumărate ori, Petru Bâthory era gata să-şi dea sufletul. Rănit şi trupeşte, şi sufleteşte, fu atât de aproape de moarte, încât nu-l mai recunoştea nici pe contele Mathias Sandorf, care veghea la căpătâiul lui. Nu mai avea nici măcar puterea să rostească numele Savei.

Dar îngrijirile doctorului se dovediră mai tari ca ameninţările morţii şi reacţia organismului nu întârzie să se producă. Tinereţea birui boala. Bolnavul se întrema trupeşte, cu mult înainte de a se întrema şi sufleteşte. Rana începu să i se cicatrizeze, plămânii începură să-i funcţioneze normal, şi pe la 17 iulie doctorul era încredinţat că Petru va fi salvat. în ziua aceea, tânărul îl recunoscu. Izbuti chiar să-i spună pe nume, cu o voce încă foarte slabă:

— Pentru tine, fiul meu, sunt contele Mathias Sandorf, îi răspunse el, dar numai pentru tine!

Şi cum Petru îl privea cerându-i parcă nişte lămuriri pe care era nerăbdător să le afle cât mai curând, adăugă:

— Mai târziu, mai târziu…!

Convalescenţa lui Petru îşi urma cursul, grabnic şi sigur, într-o cameră cu gust aranjată, expusă din plin sănătoasei brize a mării, cu ferestrele ce clădeau spre nord şi spre est, sub umbra frumoşilor copaci, veşnic înverziţi. Doctorul îl îngrijea tot timpul, mereu alergând la patul bolnavului de câte ori acesta avea nevoie de ceva. Dar de când se asigură că boala lui Petru merge spre bine, fireşte că doctorul îşi luă pe lângă sine un ajutor, a cărui inteligenţă şi bunătate îi inspirau o încredere desăvârşită.

Acest ajutor era Pescade, tot atât de devotat lui Petru Bâthory ca şi doctorului. E de prisos să mai spunem că el şi cu Matifou păstraseră cel mai desăvârşit secret asupra celor petrecute în cimitirul din Raguza şi că nu aveau să spună niciodată cuiva că tânărul fusese scos viu din mormântul său.

Pescade fusese amestecat şi el într-o măsură destul de mare în tot ceea ce se petrecuse în timpul acestor luni din urmă. Aşa că arăta un interes deosebit faţă de bolnavul pe care-l îngrijea acum. Această dragoste a lui Petru Bâthory, zădărnicită prin apariţia lui Sarcanyun ticălos neruşinat care îi inspira pe drept cuvânt o ură profundăapoi întâlnirea dintre convoiul de înmormâmtare şi trăsurile nuntaşilor, în faţa palatului de pe aleea Stradone, apoi răpirea din cimitirul din Raguza – toate acestea îl răscoliseră adânc pe inimosul Pescade, cu atât mai mult, cu cât se simţea legat de planurile doctorului Antekirtt, deşi nu pricepea încă despre ce fel de planuri era vorba. Aşa că Pescade primi foarte bucuros sarcina de a-l îngriji pe bolnav. Totodată i se spuse că, pe cât era cu putinţă, să-l şi înveselească cu voioşia lui obişnuită. Aşa şi făcu. De altfel, de când cu întâmplarea aceea de la bâlciul din Gravosa,. el se simţea îndatorat faţă de Petru Bâthory, şi aştepta de-atunci mereu prilejul ca să se achite de el, într-un fel sau altul.

Iată de ce, Pescade, stând pe un scaun alături de convalescent, se străduia să-i alunge gândurile întunecate, vorbind într-una, flecărind tot timpul, nedându-i răgaz să se lase furat de amintiri. în astfel de împrejurări, întrebat fiind într-o zi de Petru, trebui să-i spună cum făcuse cunoştinţă cu doctorul Antekirtt.

— Ştiţi chestia aceea cu trabacoloul domnule Petru, răspunse Pescade. Vă aduceţi aminte, desigur…!

Chestia aceea cu trabacoloul, care a făcut din Matifou, aşa deodată, un erou!

Petru nu uitase întâmplarea aceea din timpul serbării din Gravosa, în legătură cu sosirea iahtului o plăcere; dar nu ştia că, la propunerea doctorului, cei doi acrobaţi se lăsaseră de meseria lor, ca să intre în serviciul lui.

— Da, domnule Bâthory! zise Petru. Da. Asta a fost… şi curajul lui Matifou a însemnat pentru noi un noroc grozav Dar ceea ce îi datorăm domnului doctor, nu trebuie să ne facă să uităm ceea ce vă datorăm şi dumneavoastră!

— Mie?

— Dumneavoastră, domnule Petru, dumneavoastră, care în ziua aceea eraţi cât pe aci să intraţi să vedeţi reprezentaţia noastră, şi care ne-aţi dat doi florini, pe care nu-i muncisem, pentru că aţi fugit apoi, cu toate că aţi plătit intrarea.

Şi Pescade îi reaminti lui Petru Bâthory cum, în clipa când era să intre în arena lor provensală, dispăruse aşa deodată, după ce le dăduse doi florini. Tânărul uitase întâmplarea aceea, dar îi răspunse lui Pescade printr-un zâmbet. Dar printr-un zâmbet trist, căci îşi aduse aminte numaidecât că se amestecase atunci prin mulţime, ca s-o găsească pe Sava Toronthal.

Închise ochii. Se gândea la toate cele ce se petrecuseră de atunci încoace. Şi gândindu-se la Sava, pe care o credea măritată – era chiar încredinţat că acum era măritată – îl cuprinse o durere atât de chinuitoare, încât îi venea să blesteme pe cei care îl scăpaseră din ghearele morţii. Pescade îşi dădu seama prea bine că serbarea aceea din Gravosa îi trezea amintiri dureroase, aşa că nu mai stărui. Stătea tăcut zicându-şi: „Să-i dau bolnavului meu câte o jumătate de lingură de bună dispoziţie tot la cinci minute. Da, asta e reţeta doctorului, dar nu e de loc o treabă uşoară!”

După un timp, Petru deschise din nou ochii şi începu iar vorba:

— Aşadar, înainte de chestia cu trabacoloul nu-l cunoşteai pe doctorul Antekirtt?

— Nu-l văzusem niciodată, domnule Petru, răspunse Pescade, nici măcar nu auzisem de numele lui.

— Şi din ziua aceea nu l-ai mai părăsit niciodată?

— Niciodată, afară doar de cazul când a binevoit să mă însărcineze cu anumite misiuni.

— Şi în ce ţarăsuntem noi aici. Ai putea să-mi spui, Pescade?

— Mie mi se pare căsuntem într-o insulă, domnule Petru, căcisuntem înconjuraţi de mare din toate părţile.

— Fireşte că da, dar în ce parte a Mediteranei?

— Ei, asta-i asta, făcu Pescade. Habar n-am dacă suntem în sud, în nord, în vest sau în est. La urma urmei, puţin interesează. Ceea ce e sigur, e că suntem la doctorul Antekirtt şi căsuntem bine hrăniţi, bine îmbrăcaţi, bine adăpostiţi, fără să mai vorbim de toate atenţiile cu caresuntem înconjuraţi…

— Dar ştii măcar cum se numeşte această insulă, a cărei poziţie n-o cunoşti, întrebă Petru.

— Cum se numeşte?… A da, ştiu, răspunse Pescade. Se numeşte Aniekirtta!

Petru Báthory, privindu-l îndelung, căută zadarnic să-şi amintească dacă vreo insulă din Mediterana purta într-adevăr acest nume.

— Da, domnule Petru, dazise bravul băiat. Antekirtta. Nici o longitudine, nici o latitudine. Mediterana, iată adresa pe care ar trebui să-mi scrie unchiul meu, dacă aş avea vreun unchi, dar până acum cerul n-a vrut să-mi dăruiască bucuria asta. La urma urmei, nu e de mirare că insula aceasta se numeşte Antekirtta, din moment ce aparţine doctorului Antekirtt! Dar dacă domnul doctor şi-a luat numele de la insula lui, sau dacă insula şi-a luat numele de la domnul doctor, asta mi-ar fi cu neputinţă s-os pun, chiar de aş fi secretarul general al Societăţii de Geografie!

Între timp, convalescenţa lui Petru îşi urma cursul său firesc. Nu se produse niciuna din complicaţiile care erau de temut. Cu o hrană mai substanţială acum, dar hrănit cu

măsură, pe zi ce trecea bolnavul prindea puteri văzând cu ochii. Doctorul îl vizita adesea şi stăteau de vorbă despre orice, afară de lucrurile care l-ar fi interesat mai mult pe tânăr. Dar Petru, nevoind să treacă prea devreme la mărturisiri, aştepta momentul potrivit. Pescade îi raportase tot timpul doctorului despre anumite părţi din convorbirile dintre el şi bolnavul său. Bineînţeles că taina ţesută nu numai în jurul persoanei contelui Mathias Sandor, ci şi în jurul insulei în care el îşi avea reşedinţa, îl preocupa mult pe Petru Băthory. Şi bineînţeles că tot timpul se gândea şi la Sava Toronfhal, atât de departe de el acum, căci orice comunicaţie între Antekirtta şi continentul european părea a fi întreruptă. Dar se apropia timpul, când va fi destul de în putere ca să asculte totul! Da! Ca să asculte şi să priceapă totul! Şi, în ziua aceea, asemenea chirurgului când operează, doctorului nu-i va păsa de ţipetele pacientului…

Trecură mai multe zile. Rana tânărului se cicatrizase complet. Acum putea chiar să se scoale şi să stea la fereastră. Aici, soarele binefăcător al Mediteranei: îl mângâia, briza mării, umplându-i plămânii, îi dădea sănătate şi putere. Simţea că renaşte la o viaţă nouă. Şi privirile i se aţinteau asupra zării nemărginite, ca şi cum ar fi căutat ceva dincolo de depărtările orizontului. Sufletul îi era încă bolnav. Această vastă întindere de apă din jurul necunoscutei insule era aproape totdeauna pustie. Doar câteva cabotoare, şebecuri, tartane, polacre sau speromare se mai iveau din când în când în largul mării, fără să acosteze însă aici. Niciodată însă un vas mare de comerţ, niciodată vreunul din pacheboturile acelea care străbat în lung şi-n lat marele lac european. Era ca şi cum Antekirtta s-ar fi găsit la marginea lumii în ziua de 24 iulie, doctorul îl anunţă pe Petru Băthory că a doua zi după-amiază putea să iasă, şi se oferi să-l însoţească în timpul acestei prime plimbări.

— Domnule doctor, zise Petru, dacă sunt destul de în puteri ca să ies, înseamnă că sunt destul de în puteri şi ca

să vă ascult.

— Să mă asculţi, dragul meu?… Ce vrei să spui?

— Vreau să spun că dumneavoastră ştiţi toată povestea mea, dar eu n-o ştiu pe a dumneavoastră!

Doctorul îl privi atent, dar nu ca un prieten, ci ca un medic ce urma să hotărască dacă e cazul să taie sau să ardă rana bolnavului. Apoi, aşezându-se lângă el, zise:

— Vrei să ştii povestea vieţii mele, Petru. Ei bine, atunci, ascultă-mă!

ÎI. TRECUTUL ŞI PREZENTUL

— Şi, mai întâi, povestea doctorului Antekirtt, care începe din momentul când contele Mathias Sandorf se aruncă în apele Adriaticei:

Am scăpat teafăr din ploaia de gloanţe cu care mă acoperi ultima salvă a poliţiştilor. Noaptea era foarte întunecoasă. Nu puteam fi văzut. Valurile mă trăgeau în larg, încât nu m-aş fi putut reîntoarce la ţărm, chiar dacă aş fi vrut. De altfel, nu voiam câtuşi de puţin să mă întorc. Mai bine să mor, decât să fiu înhăţat din nou, şi pe urmă să fiu dus şi împuşcat în donjonul din Pisino. Dacă pieream, terminam cu toate. Dar dacă izbuteam să scap, puteam cel puţin să trec drept mort. Nimic nu m-ar mai fi împiedicat să; aduc la îndeplinire opera de dreptate pe care îi jurasem contelui Zaihmar, tatălui tău şi mie însumi s-o îndeplinesc… şi pe care o voi îndeplini!

— O operă de dreptate? făcu Petru, a cărui privire se aprinse deodată, la auzul acestor cuvinte atât de neaşteptate pentru el.

— Da, dragul meu Petru, ai să cunoşti şi tu aceasta operă, căci te-am smuls din cimitirul din Raguza aşa mort cum erai, dar tot atât de viu ca şi mine, ea să te asociez şi pe tine la această operă.

La auzul acestor cuvinte, Petru Bâthory simţi că retrăieşte clipele de acum cincisprezece ani, când tatăl său se prăbuşea în curtea fortăreţei din Pisino.

— În faţa mea se întindea marea nesfârşită, până la ţărmul italian. Oricât de bun înotător aş fi fost, nu mă puteam gândi s-o străbat. Dacă cerul nu m-ar fi ajutat, fie să întâlnesc o epavă, fie să fiu salvat de un vas străin care să mă ia pe bord, cu siguranţă că aş fi pierit. Dar când ai fost gata să-ţi sacrifici viaţa, te simţi destul de puternic să ţi-o şi aperi, dacă lucrul acesta e cu putinţă. Mai întâi m-am dat de câteva ori la fund, ca să scap de ultimele gloanţe. Apoi, după ce am fost sigur că nu mai sunt zărit, m-am ţinut la suprafaţa apei şi m-am îndreptat spre larg. Hainele nu mă stinghereau prea mult, fiindcă erau foarte uşoare şi ajustate pe corp. Putea să fie ora nouă seara. Cred că am înotat aşa mai bine de un ceas în direcţia opusă coastei, îndepărtându-mă de portul Rovigno, ale cărui lumini dispăreau încetul cu încetul în depărtare. Dar încotro mergeam şi ce speranţă puteam avea? Nici o speranţă, dragul meu Petru, dar simţeam în mine o putere de a rezista, o tenacitate, o voinţă supraomenească susţinându-mă. Nu viaţa căutam să mi-o salvez, ci opera de dreptate pe care trebuia s-o îndeplinesc. Şi dacă în momentul acela ar fi trecut pe lângă mine o barcă, m-aş fi dat la fund ca s-o evit. câţi trădători nu mai puteam încă întâlni pe ţărmul acesta austriac, gata să mă vândă ca să încaseze premiul pus pe capul meu! Chiar aşa se şi întâmplă, cam la un ceas de când înotam. Din umbră apăru, aproape pe neaşteptate o barcă. Venea din larg şi se grăbea să ajungă la ţărm. Cum începusem să obosesc, făceam pluta, dar mă întorsei, instinctiv, gata să mă dau la fund. O barcă de pescari care se îndrepta spre unul din ţărmurile Istriei nu putea decât să-mi pară suspectă! Numaidecât mă încredinţai că bănuielile mele erau întemeiate. Unul din mateloţi strigă cârmaciului, în limba dalmată, să cârmească. Mă dădui repede la fund, şi barca trecu peste mine, fără ca oamenii să mă fi văzut. Abia mai respirând, ieşit la suprafaţă şi continuai să înot înspre apus. când se lăsă noaptea, briza se mai domoli. Valurile se potoliră şi ele o dată cu vântul.

Curentul mă ţinea la suprafaţă, târându-mă în larg. Mai înotând, mai odihnindu-mă, mă îndepărtai, de ţărm timp de încă un ceas. Nu mai vedeam decât ţinta pe care trebuia s-o ating, şi altceva nimic. Cincizeci de mile spre a trece Adriatica, bine, fie, voiam să le străbat şi le-aş fi străbătut! Ah, dragul meu Petru! Trebuie să fi trecut prin astfel de încercări, ca să-ţi dai seama de ce este în stare omul, ce rezultanţă a forţei morale unită cu forţa fizică poate ieşi din această maşină omenească! Mă menţinui aşa încă un ceas. Partea aceasta a Adriaticei era pustie cu desăvârşire. Ultimele păsări o părăsiseră, ducându-se pe la cuiburile lor de prin stânci. Pe deasupra mea nu mai treceau decât goelanzi şi pescăruşi, doi câte doi, cu ţipete ascuţite. în timpul acesta, deşi nu voiam să ţin seamă de oboseală, braţele-mi deveneau grele, picioarele abia mi le puteam mişca. Degetele mi se răşchirau singure şi de-abia mai puteam ţine mâinile strânse. Capul îmi atârna greu, de parcă aş fi avut o ghiulea pe umeri, şi abia mi-l mai puteam ţine deasupra apei. Un fel de halucinaţie puse atunci stăpânire pe mintea mea. Gândurile mi se învălmăşeau în cap. în mintea-mi tulburată se iscară asociaţii de idei foarte ciudate, îmi dădui seama că abia aş mai putea vedea o lumină care s-ar ivi prin apropiere, sau să aud un zgomot la numai câţiva paşi de mine. Şi chiar aşa se şi întâmplă.

Trebuie să fi fost cam miezul nopţii. Deodată, în depărtare, spre răsărit, se auzi un vuiet surd şi nedesluşit. O lumină puternică trecu peste pleoapele-mi, care se închiseră fără să vreau. încercai să-mi înalţ capul, şi izbutii numai după ce mă scufundai pe jumătate în apă. Apoi privii. îţi povestesc toate amănuntele acestea, dragul meu, pentru că trebuie să le cunoşti, şi în felul acesta să mă cunoşti şi pe mine.

— Vă cunosc foarte bine, domnule doctor, foarte bine, zise tânărul. Credeţi că mama nu mi-a spus cine era contele Mathias Sandorf?

— Pe contele Mathias Sandorf poate să-l fi cunoscut, dragul meu Petru, dar pe doctorul Antekirtt – nu. Iar tu, pe

acesta trebuie să-l cunoşti. Ascultă-l, deci. Ascultă-mă!

Zgomotul pe care-l auzisem era zgomotul unui vapor ce venea dinspre răsărit şi se îndrepta spre coasta italiană. Lumina venea de la felinarul principal, atârnat de odgonul catargului – ceea ce arăta că era vorba de un sieamer. Văzui şi celelalte lumini, una roşie la babord şi una verde la tribord; şi fiindcă le vedeam pe amândouă în acelaşi timp, însemna că vaporul venea înspre mine direct.

Momentul avea să fie hotărâtor. Căci, după toate semnele, steamerul părea să fie austriac, fiindcă venea dinspre Triest. Aşa că a-i cere ajutor, însemna să mă dau pe mâna jandarmilor din Rovigno Eram hotărât să n-o fac, dar eram tot atât de hotărât să profit de mijlocul de salvare ce mi se prezenta.

Steamerul acesta era un vas de mare viteză. îl vedeam cum creştea pe măsură ce se apropia de mine, despicând valurile, vedeam şi marea înspumată din faţa lui. în mai puţin de două minute trebuia să fi străbătut distanţa până la locul unde mă găseam eu.

Eram sigur că steamerul acesta era un vas austriac. Dar se putea foarte bine să aibă destinaţia Brindisi sau Otranto, sau măcar să facă escală într-unul din aceste porturi. în cazul acesta, ar fi urmat să ajungă acolo în mai puţin de douăzeci şi patru de ore. Hotărârea mea era luată: aşteptai. încredinţat că nu puteam fi văzut din pricina întunericului, mam menţinut în direcţia pe care o urma şi această matahală, ce înainta acum foarte încet, şi pe care abia o mai legănau valurile de adâncime. în sfârşit, steamerul ajunse lângă mine, dominând toată marea cu prova sa, înaltă de peste douăzeci de picioare. Valurile de spumă din faţă mă învăluiră, dar n-am fost lovit. Corpul vasului mă atinse, dar mă dădui repede la o parte. Totul se petrecu în câteva clipe. Apoi, când am ajuns în dreptul părţii dinapoi a vasului, mă agăţai de cârmă, cu riscul de a fi strivit de elice. Din fericire însă, vasul era încărcat la maximum, încât elicea, înfundată adânc sub valuri, nu bătea apa la suprafaţă – altminteri nu

m-aş fi putut desprinde din acest vârtej şi ar fi trebuit să dau drumul cârmei de care mă agăţasem. Ca la toate vapoarele, două lanţuri de fier spânzurau în partea dinapoi a vasului, legându-se de cârmă. Apucai unul din aceste lanţuri, mă ridicai până la cârligul lor de fixare, puţin deasupra apei, şi mă aşezai cum putui pe grinda cârmei. Acum eram întrucâtva în siguranţă. Peste trei ore se lumină de ziuă. îmi făcui socoteala că mai trebuia să rămân în această poziţie încă douăzeci de ore, dacă steamerul făcea escală la Brindisi sau la Otranto. Mai mult aveam să sufăr de sete şi de foame. Dar ceea ce era mai important era faptul că nu puteam să fiu văzut de pe punte, nici din baleniera, atârnată de grui. E adevărat că puteam fi văzut şi semnalat de alte vase. Dar am întâlnit puţine vase, şi acestea treceau destul de departe, ca să poată zări pe omul agăţat de lanţurile cârmei. Un soare arzător îmi îngădui în curând să-mi usuc hainele, de care mă dezbrăcai. Cei trei sute de florini de la Andrea Ferrato erau la mine. Banii aceştia aveau să-mi fie de mare folos, când voi ajunge pe uscat. Nu mai aveam de ce să mă tem acolo. într-o ţară străină, contelui Mathias Sandorf n-avea de ce să-i fie frică de agenţii Austriei. Refugiaţii politici nu sunt extrădaţi. Dar nu-mi era de ajuns să fiu în viaţă, ţineam cu orice preţ să fiu socotit mort. Nimeni nu trebuia să ştie că ultimul fugar din donjonul din Pisin. O pusese piciorul pe pământul italian. Ceea ce voiam eu, se împlini întocmai. Ziua trecu fără să se întâmple nimic deosebit. Se lăsă noaptea. Către ora zece seara se zări o lumină aprinzându-se, la intervale regulate, înspre sud-vest. Era farul din Brindisi. Peste două ore, steamerul intră în raza portului.

Dar înainte ca pilotul portului să fi urcat pe bord, cam la o depărtare de două mile de uscat, şi după ce îmi făcui pachet hainele, pe care mi le pusei pe după gât, dădui drumul lanţurilor cârmei şi mă lăsai încetişor în apă. în curând nu mai văzui steamerul; îi auzeam doar mugetele sirenei.

Peste o jumătate de ceas, înotând pe o mare liniştită, ajunsei la ţărm, fără să fiu văzut de nimeni; mă ascunsei după nişte stânci, mam îmbrăcat şi, oboseala fiind mai tare decât foamea, adormii buştean, sleit de puteri, pe nişte iarbă de mare uscată. când se lumină de ziuă intrai în Brindisi, trăsei la unul din cele mai modeste hoteluri din oraş şi aşteptai acolo desfăşurarea evenimentelor, înainte de a-mi face un plan pentru noua-mi viaţă. Peste două zile, dragul meu Petru, aflai din ziare deznodământul conspiraţiei din Triest. Se mai spunea că se făcuseră cercetări pentru a găsi trupul contelui Sandorf, dar Iară nici un rezultat. Eram socotit mort, întocmai ca şi cum aş fi fost împuşcat împreună cu ceilalţi doi tovarăşi ai mei, Ladislau Zathmar şi tatăl tău, Ştefan Băthory, în curtea donjonului din Pisino. Eu, mort!… Nu dragul meu, nu. Şi în curând o să vadă lumea că sunt viu!

Petru Băthory ascultase foarte atent povestirea doctorul. Era atât de puternic impresionat ca şi cum ar fi ascultat un glas venind din fundul unui mormânt. Dar cel care vorbea era contele Mathias Sandorf în faţa lui Petru, în faţa portretului viu al lui Ştefan Băthory, obişnuita lui răceală îl părăsise. Mathias Sandorf îi descinsese larg băierele sufletului, i se arătase aşa cum era, după ce atâţia ani de zile se ascunsese faţă de toată lumea. Dar nu-i spusese încă nimic despre ceea ce Petru ardea de nerăbdare să afle, nimic despre ajutorul pe care contele Sandorf îl aştepta din partea lui. Tot ce povestise doctorul despre îndrăzneala cu care trecuse Adriatica era adevărat până în cele mai mici amănunte. Aşa ajunsese el teafăr la Brindisi, în timp ce Mathias Sandorf urma să rămână mort pentru toată lumea. Dar trebuia să părăsească Brindisi cât mai repede. Oraşul acesta nu era decât un port de trecere, în care lumea se îmbarca pentru Indii sau debarca pentru Europa. De obicei este un oraş pustiu, afară de una sau două zile pe săptămână, când sosesc pacheboturile, şi mai ales cele ale „Peninsular and Oriental Company”. Or, aceasta ar fi fost de

ajuns, pentru ca fugarul din Pisino să fie recunoscut; şi, dacă nu-i mai era teamă pentru viaţa lui, în schimb ţinea cu orice preţ să treacă drept mort. La aceste lucruri se gândea doctorul, a doua zi după sosirea sa la Brindisi, în timp ce se plimba în jurul coloanei Cleopatrei, de unde începea drumul Appia, vechiul drum de pe vremea romanilor. îşi şi făcuse planuri pentru noua sa viaţă. Voia să plece în Orient, să ajungă bogat, şi prin urmare puternic. Dar nu-i venea de loc la socoteală să se îmbarce pe unul din pacheboturile acestea care deservesc coasta Asiei mici, la un loc cu fel de fel de pasageri străini. îi trebuia un mijloc de transport mai discret, pe care nul putea găsi la Brindisi. Aşa că, chiar în seara aceea, plecă cu trenul la Otranto. într-o oră şi jumătate ajunse în acest oraş, situat aproape la capătul cizmei peninsulei italiene, pe canalul pe care-l formează intrarea strâmtă a Adriaticei. Aici, în portul acesta părăsit, doctorul se tocmi cu proprietarul unui şebec, gata să plece la Smirna, unde ducea nişte cai mici, albanezi, care nu găsiseră cumpărători la Otranto. A doua zi, şebecul porni în larg, şi doctorul văzu în zare farul de la Punta di Lucea, în punctul cel mai îndepărtat din sudul Italiei, în timp ce pe coasta din faţă, munţii Acroceraunieni se pierdeau în ceaţă. Peste câteva zile, după un drum liniştit, ocoliră capul Matapan din sudul Greciei, şi şebecul intră în portul Smirnei.

Doctorul îi povestise pe scurt această parte a călătoriei sale; îi povesti apoi cum află din ziare ştirea morţii năpraznice a fetiţei sale, care-l lăsa singur pe lume.

— În sfârşit, zise el, ajunsesem pe acest pământ al Asiei mici, unde aveam să trăiesc atâţia ani, necunoscut de nimeni. în tinereţea mea, în timp ce studiam la diferite şcoli şi Universităţi din Ungaria – unde preda şi tatăl tău, bucurându-se de o preţuire deosebită – m-am ocupat în mod deosebit cu medicina, chimia şi ştiinţele naturale; acestor studii urma să le cer acum să-mi asigure existenţa. Am avut norocul să reuşesc, şi chiar mai curând decât

nădăjduiam, mai întâi la Smirna, unde, timp de şapte sau opt ani, mi-am creat o reputaţie strălucită ca medic. Câteva tratamente reuşite m-au pus în legătură cu cei mai bogaţi oameni din aceste ţinuturi, în care medicina se află încă într-o stare rudimentară. M-am hotărât apoi să plec din acest oraş. Şi întocmai ca profesorii de odinioară, vindecând şi în acelaşi timp învăţând arta de a vindeca, iniţiindu-mă în terapeutica necunoscută a talebilor din Asia mică şi a pandiţilor din India, am slrăbătut toate aceste regiuni, oprindu-mă ici câteva săptămâni, colo câteva luni, chemat de unii şi de alţii la Karalusar, la Binder, la Adana, la Aâep, la Tripoli, la Damasc, peste tot bucurându-mă de o faimă din ce în ce mai mare şi adunând o avere ce creştea pe măsură ce creştea şi faima mea. Dar asta nu era de ajuns. Trebuia să cuceresc o putere nemărginită, ca a unui rajah din India, care să fie pe cât de bogat, pe atât de învăţat. Această ocazie se prezentă în curând.

La Homs, în nordul Siriei, era un om ce se prăpădea de o boală cronică. până atunci nici un medic nu-i putuse pune diagnosticul. Din pricina aceasta nu i se putuse aplica nici un tratament care să fi dat un rezultat satisfăcător. Acest personaj, numit Faz-Rhat, ocupase funcţii înalte în imperiul otoman. Pe atunci n-avea decât patruzeci şi cinci de ani, şi ţinea cu atât mai mult la viaţă, cu cât averea lui imensă îi îngăduia să-şi facă toate plăcerile.

Faz-Rhat auzise vorbindu-se de mine, căci la acea dată ajunsesem un medic vestit. îmi trimise vorbă că mă roagă să mă duc la Homs să-l-văd, şi m-am dus.

— Doctore, îmi spuse el, îţi dau jumătate din averea mea, dacă îmi salvezi viaţa!

— Păstrează-ţi amândouă jumătăţile, i-am răspuns eu! Te voi îngriji şi, cu voia lui dumnezeu, te voi vindeca!

Am examinat foarte atent pe bolnavul acesta, pe care medicii il părăsiseră. îi spuseseră că nu mai are de trăit decât cel mult câteva luni. Eu, însă, am avut norocul să-i pot pune un diagnostic sigur. Timp de trei săptămâni arii rămas

lângă Faz-Rhat, ca să urmăresc rezultatul tratamentului pe care i-l aplicasem. Se vindecă complet. când voi să se achite faţă de mine, n-am vrut să primesc decât atât cât socoteam că mi se cuvine. Apoi am plecat din Homs. Peste trei ani, în urma unui accident de vânătoare, Faz-Rhat îşi pierdu viaţa. Neavând rude sau urmaşi direcţi, m-a făcut pe mine, prin testament, unicul moştenitor al tuturor bunurilor, a căror valoare reprezentativă nu putea fi preţuită sub cincizeci de milioane de florini. Se împliniseră atunci treisprezece ani de când fugarul din Pisino se refugiase în aceste ţinuturi ale Asiei Mici. Numele doctorului Antekirtt, devenit legendar, era cunoscut acum în toată Europa. Obţinusem deci rezultatul dorit. îmi rămânea doar să-mi ating unicul scop al vieţii mele.

Mă hotărâsem să mă întorc în Europa, sau măcar în vreun punct din Mediterana, cât mai înspre miazăzi. Am vizitat ţărmul african şi, cu o sumă imensă, am cumpărat o insulă importantă, bogată, fertilă, în stare să întreţină o mică colonie – insula Antekirtta. Aici, dragul meu Petru, sunt suveran, sunt stăpân absolut sunt rege fără supuşi, dar eu un personal care îmi e supus devotat cu trup şi suflet, cu mijloace de apărare canvor fi straşnice când vor fi gata, cu mijloace de comunicaţie care mă ţin în legătură cu diferite puncte din bazinul Mediteranei, şi cu o flotilă de o rapiditate care, ca să zic aşa, mă poate face stăpân pe tot întinsul acestei mări!

— Unde e situată insula Antekirtta? întrebă Petru Bâthory.

— Prin părţile Syrtei mari, regiune care se bucură de cea mai proastă reputaţie din timpurile cele mai vechi, la extremitatea acestei mări, pe care vâturile de miazănoapte o fac primejdioasă chiar şi pentru vasele moderne, în fundul golfului Sidra, care intră adânc în coasta africană, între Tripolitania şi Cirenaica.

Într-adevăr, insula Antekirtta este situată în nordul grupului de insule Syrtice. Cu mulţi ani în urmă, doctorul străbătuse coastele Cirenaicei, Suza, vechiul port Cyrene,

ţara lui Barca, toate oraşele acestea care au înlocuit vecinie oraşe Plolemais, Berenice, Adrianopolis, într-un cuvânt, acest străvechi Pentapolis, odinioară grecesc, macedonean, roman, persan, sarazin ele, iar astăzi arab şi ţinând de paşalâcul din Tripoli. în drumurile lui – căci se ducea cam peste tot unde era chemat – ajunsese până prin numeroasele arhipelaguri presărate de-a lungul litoralului libian, Pharos şi Antlnrode, Plinthine şi Enesipt, stâncile Tyndariene, Pyrgos, Plateea, Ilos, insulele Hyphale, Poritienele, insulele Albe, şi, în sfârşit, cele Syrtice.

Aici, în golf, la treizeci de mile sud-vest de regiunea Benghazi, punctul cel mai apropiat de pe coastă, această insulă Antekirtta îi atrase atenţia în mod deosebit. Era numită astfel fiindcă era situată în faţa celorlalte insule Syrtice sau Kyrtice. Din momentul acela, doctorul îşi puse în minte să facă din ea, într-o zi, domeniul său; şi anticipând luarea în stăpânire a insulei, îşi luase şi el numele de Antekirtt, a cărui faimă se întinse în curând în toată Lumea Veche.

Două motive serioase îi dictaseră această alegere: mai întâi, Antekirtta, care avea o circumferinţă de optsprezece mile, era o insulă destul de mare, ca să poată adăposti tot personalul pe care voia să şi-l angajeze; era destul de ridicată deasupra nivelului mării, căci un con a cărui înălţime atingea opt sute de picioare permitea să supraveghiezi golful până la ţărmul Cirenaicei; era destul de variată produse şi bine udată de pâraie, ca să poată face faţă nevoilor celor câteva mii de locuitori. Pe de altă parte, era aşezată în fundul acestei mări foarte primejdioase în timp de furtună şi care, în timpurile străvechi, fusese fatală argonauţilor. De altfel, acest fapt a fost semnalat de Apolloriius din Rhoclos, Horaţiu, Virgiiiu, Properţiu, Seneca, Valerius Flaccus, Lucan şi atâţia alţii, mai mult geografi decât poeţi, ca Pofibiu, Sallustiu, Strabon, Mela, Pliniu, Proeopju, care au dinţat sau au descris aceste Syrle, al căror nume înseamnă „locuri care te răpesc”. Tocmai acesta

era ţinutul care îi convenea de minune doctorului Antekirtt. Cumpără insula pe un preţ enorm şi deveni proprietarul ei, fără nici un fel de altă obligaţie, cu acte în regulă, aprobate şi semnate de sultan, care făceau din posesorul Antekirttei, un proprietar suveran.

De trei ani, doctorul locuia în această insulă. Vreo trei sute de familii de europeni şi de arabi, atraşi de ofertele lui şi de garanţia unei vieţi fericite, formau aici o mică colonie de vreo două mii de suflete. Nu erau de loc nişte sclavi, nici chiar nişte supuşi, ci nişte tovarăşi devotaţi căpeteniei lor, precum şi acestui colţ al globului, ce devenise acum noua lor patrie.

Cu timpul fu organizată aici o administraţie, o miliţie însărcinată cu apărarea insulei, o magistratură aleasă dintre fruntaşi, care însă n-avea niciodată ocazia să-şi exercite mandatul. Apoi, după planurile pe care doctorul le trimisese celor mai mari şantiere din Anglia, din Franţa şi din America, se construiseră vasele acestei minunate flote, steamere, steam-iahturi, goelete sau Electrice, destinate călătoriilor rapide de-a lungul şi de-a latul bazinului Mediteranei. Totodată fuseseră ridicate aici şi fortificaţii, care însă nu erau terminate, deşi doctorul, din motive foarte serioase, grăbea lucrările.

Se temea, oare, Antekirtta de vreun duşman, de pe aici, de prin meleagurile golfului Sidrei? Da! O sectă periculoasă, mai bine zis o asociaţie de piraţi, priveau cu invidie şi cu ură pe străinul care întemeia această colonie în apropierea litoralului libian. Această sectă era „Frăţia musulmană” a lui Sicii Mohamed Ben-Ali-Es-Senusi. în acest an, în anul 1260 al hegirei, secta devenise mai ameninţătoare ca oricând, numărând acum aproape trei milioane de aderenţi. Centrele sale de acţiune, răspâmdite în Egipt, în imperiul otoman din Europa şi din Asia, prin ţinuturile triburilor Baele şi Teuboii, în Sudanul oriental, în Tunisia, în Algeria, în Maroc, în Sahara independentă şi până la graniţele Sudanului occidental, erau în număr mai mare în

Tripolitauia şi Cirenaica. Din această situaţie rezulta un pericol permanent pentru aşezările europene din Africa de Nord, din această minunată Algcrie destinată să ajungă ţara cea mai bogată din lume şi, în primul rând, bineînţeles, pentru această insulă Antekirtta. Aşadar, a folosi toate mijloacele moderne de apărare, nu era decât o măsură de prevedere din partea doctorului.

Iată câte lucruri noi află Petru Bâthory în decursul acestei convorbiri, care avea să-i mai descopere încă multe altele. Aici fusese el adus, în insula Antekirtta, din această îndepărtată mare a Syrtelor ca într-unul din colţurile cele mai neştiute ale Lumii Vechi, la câteva sute de leghe de Raguza, unde lăsase două fiinţe iubite, a căror amintire n-avea să-l mai părăsească niciodată: pe mama sa şi pe Sava Toronfhal. Apoi, în câteva cuvinte, doctorul completă amănuntele privitoare la această a doua parte a vieţii lui. În timp ce lua astfel de măsuri pentru siguranţa insulei, în timp ce se ocupa să pună în valoare bogăţiile solului insulei, să-l amenajeze pentru nevoile materiale şi morale ale unei mici colonii, el era ţinut la curent cu soarta prietenilor săi de odinioară, a căror urmă n-o pierduse nici un moment – printre alţii, doamna Bâthory, fiul său şi Borik, care se mutaseră din Triest la Raguza.

Astfel, Petru află de ce venise goeleta Savarena la Gravosa, în acele condiţii ce stârniseră atât de mult curiozitatea tuturor, de ce doctorul îi făcuse vizita doamnei Bâthory, cum ea refuzase, fără ca fiul ei să fi ştiut ceva, banii ce îi fuseseră puşi la dispoziţie, cum doctorul sosise tocmai la timp, pentru a-l răpi din mormântul acela în care nu era decât adormit de un somn hipnotic.

— Da, pe tine fiul meu, adăugă el, pe tine care pierzându-ţi capul nu te-ai dat înapoi de la o sinucidere.

La auzul acestui cuvânt, Petru avu putere să se ridice, cu o mişcare de. indignare.

— O sinucidere! strigă el. Aşadar, aţi putut să credeţi că am vrut să mă sinucid?

— Dragul meu… într-un moment de deznădejde…

— Deznădejde… da I Eram foarte deznădăjduit!… Mă credeam părăsit chiar şi de dumneavoastră, prietenul tatălui meu, părăsit după toate promisiunile pe care mi le-aţi făcut şi pe care nu eu vi le-am cerut… Deznădăjduit, da, eram deznădăjduit, şi mai sunt, şi acum!… Dar deznădăjduitului, dumnezeu nu-i spune să moară… ci să trăiască… pentru a se răzbuna!

— Nu pentru a se răzbuna… ci pentru a pedepsi, răspunse doctorul. Dar atunci, dragul meu Petru, cine te-a înjunghiat?

— Un om pe care-l urăsc, răspunse Petru, un om cu care m-am întâlnit în seara aceea, din întâmplare, pe o stradă pustie, prin preajma zidurilor oraşului. Poate că omul acela a crezut că mă voi năpusti eu asupra lui. Dar mi-a luat-o înainte… M-a lovit!… Omul acela e Sarcany, e…

Petru nu putu termina. Gândindu-se la ticălosul acela în care el vedea acum pe soţul Savei, mintea i se tulbură, ochii i se închiseră, viaţa părea că se scurge din el, ca şi cum rana i s-ar fi deschis din nou. într-o clipă, doctorul îl readuse la viaţă. îl privi îndelung:

— Sarcany!… Sarcany! murmură el.

Petru ar fi trebuit să se odihnească puţin după zguduirea prin care trecuse. Dar nu voi.

— Nu, zise el. Mi-aţi spus doar; voi începe cu povestea doctorului Antekirtt, din momentul când contele Mathias Sandorf s-a aruncat în apele Adriaticei.

— Da, dragul meu…

— Aşa că mai trebuie să-mi spuneţi ceea ce nu ştiu încă despre contele Mathias Sandorf.

— Te simţi în puteri ca să mă asculţi?

— Da, desigur!

— Ei bine, fie, zise doctorul. E mai bine să termin o dată cu secretele pe care trebuie să le afli şi tu, cu toate lucrurile groaznice ce s-au petrecut atunci, ca să nu mai revin niciodată asupra acestui trecut. Tu ai crezut, dragul meu,

că te-am părăsit când am plecat din Gravosa… Ei bine, ascultă-mă… Mă vei judeca după aceea!

Ştii că în ajunul zilei când urma să aibă loc executarea sentinţei, tovarăşii mei şi cu mine am încercat să evadăm din fortăreaţa din Pisino. Dar Ladislau Zathmar fu prins de gardieni chiar în momentul când voia să iasă din celulă. Tatăl tău şi cu mine, târâţi de şuvoaiele ce clocotesc în prăpastia Buco, scăparăm de urmărirea lor. După ce am scăpat ca prin minune din vârtejul Foibei, când am pus piciorul pe ţărmul canalului lemo, am fost văzuţi de un ticălos, care n-a şovăit să ne vândă, ca să ia premiul pus de stăpânire pe capetele noastre. Fiind descoperiţi în casa unui pescar din Rovigno, în momentul când se pregătea să ne treacă de cealaltă parte a Adriaticei, tatăl tău fu arestat şi dus din nou în fortăreaţa din Pisino. Eu, mai norocos, am izbutit să scap. Toate astea le ştii; dar iată ceea ce nu ştii încă. înainte de a fi denunţaţi de spaniolul acela, numit Carpena – denunţ care pe pescarul Andrea Ferrato îl costă libertatea şi, după câteva luni, viaţa – doi oameni vânduseră secretul conspiraţiei din Triest.

— Şi cum se numesc?… izbucni Petru Bâthory.

— Întreabă-mă mai întâi cum a fost descoperită trădarea lor, zise doctorul.

Şi povesti pe scurt tot ceea ce se petrecuse în celula donjonului, povesti cum, datorită unui fenomen de acustică, izbutise să afle numele celor doi trădători.

— Spuneţi-mi cum se numesc, strigă înc-o dată Petru Bâthory. Cred că o să-mi spuneţi cum se numesc!

— Am să-ţi spun!

— Cine sunt?

— Unul din ei e contabilul care pătrunsese ca spion în casa lui Ladislau Zathmar. E omul care a vrut să te asasineze. E Sarcany!

— Sarcany! strigă Petru, care, adunându-şi puterile făcu câţiva paşi spre doctor. Sarcany!… Ticălosul acela!… Şi dumneavoastră ştiaţi!… Şi dumneavoastră, prietenul lui

Ştefan Bâthory, dumneavoastră care v-a oferit să-l protejaţi pe fiul său, dumneavoastră căruia i-am încredinţat secretul dragostei mele, dumneavoastră care i-aţi dat curaj, dumneavoastră l-aţi lăsat pe ticălosul acela să pătrundă în casa lui Silas Toronthal, când l-aţi fi putut opri cu un singur cuvânt!… Şi prin tăcerea dumneavoastră, aţi încurajat această crimă… da!… această crimă care a dat-o pe nenorocita fată lui Sarcany!

— Da dragul meu Petru, aşa este.

— Şi de ce?

— Pentru că ea nu putea să fie soţia ta!

— Ea?… Ea…?

— Da. Pentru că, dacă Petru Bâthory s-ar fi însurat cu domnişoara Toronthal, ar fi fost o crimă şi mai îngrozitoare!

— Dar de cede ce?… repeta într-una Petru, ajuns în culmea tulburării.

— Pentru că Sarcany avea un complice… Da! Un complice, în toată uneltirea aceasta odioasă care l-a trimis la moarte pe tatăl tău!… Şi acest complice… a sosit momentul să-l cunoşti!… este bancherul din Triest, Silas Toronthal!

Petru auzise bine, pricepuse… Nu putu să mai scoată nici un cuvânt. Un spasm îi contractă buzele. Dacă groaza nu i-ar fi paralizat şi înţepenit tot corpul, s-ar fi prăbuşit. Privirile sale, aţintite în gol, păreau că vor să pătrundă adâncurile unor taine de nepătruns.

Aceasta dură doar câteva secunde, în timpul cărora doctorul se întrebă cu groază dacă pacientul său nu cumva se va prăpădi, după teribila operaţie la care îl supusese.

Dar şi Petru Bâthory era o fire foarte energică. Izbuti să-şi stăpânească revolta sufletească. Din ochi i se prelinseră câteva lacrimi. Apoi, după ce căzu iar în fotoliu, îşi lăsă mâna într-a doctorului.

— Dragul meu Petru, zise acesta, cu o voce blândă şi gravă, pentru lume noi suntem nişte morţi, amândoi. Acum, sunt singur pe lume, nu mai am prieteni, nu mai am copil!… Vrei să fii tu copilul meu?

— Da… tată, răspunse Petru Bâthory.

Şi sub imboldul unui sentiment cu adevărat părintesc şi a unui sentiment cu adevărat filial, cei doi se aruncară unul în braţele celuilalt.

III. CE SE PETRECEA LA RAGUZA în timp ce acestea se petreceau în insula Antekirtta, iată ce se mai întâmplase la Raguza:

Doamna Bâthory nu mai era în acest oraş. După moartea fiului său, Borilc, ajutat de câţiva prieteni, reuşi să o ducă departe de casa de pe strada Marinella. în primele zile, lumea crezuse că nenorocita mamă nu va mai putea rezista, că-şi va pierde minţile de durere. Şi, de fapt, biata femeie, oricât de energică era, dădu oarecare semne de tulburare mintală, care îi îngroziră pe medici. în aceste împrejurări şi în urma sfaturilor lor, doamna Bâthory fu dusă în salul Vinticello, la un prieten al familiei sale. Aici urma să aibă toate îngrijirile. Dar cum mai putea fi mângâiată această mamă, această văduvă, această fiinţă de două ori lovită crunt, în dragostea pentru soţul ei şi pentru fiul ei?

Bătrânul său servitor nu voise s-o părăsească. Aşa că, după ce încuie bine casa din strada Marinella, Borik o urmă – el, umilul şi credinciosul prieten al bietei văduve atât de crunt lovită.

Despre Sava Toronthal, pe care mama lui Petru Bâthory o blestemase, nu mai vorbiră niciodată nici un cuvânt. Nu mai ştiau nici măcar că nunta ei fusese amânată pentru o dată mai îndepărtată. De altfel, starea în care se găsea o silea pe biata fată să stea tot timpul în pat. Primise o lovitură pe cât de neaşteptată, pe atât de teribilă. Iubitul ei era mort… mort de deznădejde, fără îndoială!… Şi în timp ce ea pornise spre biserică spre a săvârşi această căsătorie odioasă, convoiul acela îi ducea trupul lui neînsufleţit la cimitir…

Timp de zece zile, adică până la 16 iulie, Sava fu într-o stare foarte îngrijorătoare. Mama sa stătea tot timpul la căpătâiul ei. Acestea fură, de altfel, ultimele îngrijiri pe care

i le dădu doamna Toronthal, căci ea însăşi avea să fie în curând lovită de moarte. în timpul lungilor ceasuri de veghe, câte gânduri nu schimbaseră între ele mama şi fiica. E lesne de ghicit, aşa că nu mai trebuie să stăruim. Două nume reveneau mereu, printre lacrimi şi suspine: numele lui Sarcany, pentru a-l blestema, şi numele lui Petru, care nu mai era acum decât un nume săpat pe o piatră de mormânt, pentru a-l plânge.

Din aceste convorbiri, la care Silas Toronthal se ferea să ia parte vreodată, se ferea chiar şi să-şi vadă fiica, reieşea că doamna Toronthal mai făcuse un ultim demers pe lângă soţul său. Încercase să-l facă să consimtă să renunţe la această căsătorie, de care Sava se îngrozea numai gândindu-se. Dar bancherul rămăsese neclintit în hotărârea sa. Poate că dacă ar fi putut lua singur o hotărâre, fără nici o constrângere dinafară, s-ar fi lăsat înduplecat de rugăminţile soţiei sale. Dar, cum era sub stăpânirea complicelui său, chiar mai mult decât s-ar fi putut crede, nici nu voi s-o asculte pe doamna Toronthal. Căsătoria Savei cu Sarcany era hotărâtă, şi urma să aibă loc de îndată ce starea sănătăţii Savei o va permite.

Ne putem uşor închipui cât de enervat fusese Sarcany când avusese loc această întâmplare neprevăzută, cât de mult se înfuriase văzând că îi încurcă socotelile, şi cu ce ameninţări îl copleşise pe Silas Toronthal. Nu era decât o întârziere, fireşte, dar dacă întârzierea aceasta se prelungea prea mult, putea să-i răstoarne toate planurile de viitor. Pe de altă parte, ştia prea bine că Sava nu avea pentru el decât cea mai profundă repulsie. Şi ce ar mai fi devenit această repulsie, dacă fata ar fi bănuit că Petru Bâthory fusese înjunghiat tocmai de omul pe care era silită să-l ia de bărbat?

cât despre Sarcany, el nu putea decât să se simtă fericit că se descotorosise în felul acesta de rivalul său. Nici o remuşcare, de altfel, în sufletul său, întins oricărui simţământ omenesc.

— Bine că băiatul ăsta s-a gândit să se omoare, îi spuse el într-una din zile lui Silas Toronthal. Cu cât vor rămâne în viaţă mai puţini din neamul Bâthorylor, cu atât va fi mai bine pentru noi. Se vede că cerul ne ocroteşte!

Şi, într-adevăr, cine mai rămăsese în viaţă din cele trei familii, Sandorf, Zathmar şi Bâthory. O bătrână, ale cărei zile erau numărate. Da, se părea că Dumnezeu îi ocrotea pe aceşti ticăloşi, şi că îi va ocroti şi mai mult, atunci când Sarcany va fi soţul Savei Toronthal şi stăpân pe averea ei!

Cu toate acestea, Dumnezeu parcă voia să-i încerce răbdarea, căci căsătoria părea că va trebui să se mai amâne încă. Când fata se mai refăcu întrucâtva – cel puţin fiziceşte – de pe urma acestei groaznice lovituri, când Sarcany credea că în curând îşi va atinge ţinta, doamna Toronthal căzu, la rândul său, bolnavă. Toată maşinăria vieţii sufleteşti a nenorocitei femei era uzată, de când cu evenimentele acelea din Triest, când aflase cu ce fel de om trebuia să-şi ducă viaţa. Apoi, toate demersurile pe care le făcuse pe lângă soţul ei în favoarea lui Petru, pentru a repara măcar în parte răul făcut familiei Bâthory, şi toate rugăminţile sale, zadarnice în faţa influenţei lui Sarcany, care se întorsese pe neaşteptate la Raguza, toate acestea o zdruncinaseră profund.

Încă din primele zile se văzu lămurit că biata femeie se va prăpădi în curând. Medicii nu-i dădeau decât câteva zile de trăit. Se topea văzând cu ochii. Nici un tratament n-o mai putea salva, nici un leac, doar dacă Petru Bâthory ar fi ieşit din mormânt şi s-ar fi însurat cu fiica ei! Acum era rândul Savei să o îngrijească. Nu mai pleca de la căpătâiul ei nici zi, nici noapte.

E lesne de înţeles cât de mult îl înfurie pe Sarcany şi această întârziere. îl mustra tot timpul pe bancher, care însă era şi el tot atât de neputincios în faţa sorţii. Deznodământul nu avea să întârzie.

— Pe la 29 iulie, adică peste câteva zile, se părea că doamna Toronthal se mai întremase puţin. Dar această

stare se datora doar unei febre puternice, care avea s-o biruiască în următoarele patruzeci şi opt de ore. Tot timpul cât avu febră, doamna Toronlhal aiurea; începu să vorbească alandala, spunând vorbe fără nici o noimă.

Un cuvânt – un nume pe care îl repeta întruna – o surprinse pe Sava. Era numele Bâthory, dar nu era vorba de tânăr, ci de mama sa, pe care bolnava o chema, îi cerea iertare tot timpul, ca şi cum ar fi fost copleşită de remuşcări.

— Iertaţi-mă… doamnă… iertaţi-mă…

Şi când doamna Toronthal, într-un moment de linişte, fu întrebată de fiica sa, ea îi răspunse, speriată:

— Taci, Sava!… Taci!… N-am spus nimic…!

Veni şi noaptea de 30 spre 31 iulie. Un timp, medicii crezură că boala doamnei Toronthal, după ce atinsese punctul culminant, va începe să intre în perioada de convalescenţă. Ziua îi fusese mai bine, fără tulburări cerebrale, şi cu toţii erau, pe bună dreptate, surprinşi de o schimbare atât de neaşteptată în starea bolnavei. Noaptea promitea a, fi tot atât de liniştită cum fusese şi ziua. Dar aceasta era pentru că doamna Toronthal, înainte, de a muri, mai făcea o ultimă sforţare de voinţă, ce dovedea o energie nebănuită. Era pentru că, după ce se. spovedise şi se împărtăşise, luase o anumită hotărâre, şi nu mai aştepta decât momentul potrivit pentru a o duce la îndeplinire. în noaptea aceea stărui ca fiică-sa să se ducă să se odihnească câteva ceasuri. Sava, cu toate că la început se împotrivi, în cele din urmă trebui să se supună voinţei mamei sale. Seara, pe la orele 11, Sava intră în camera ei. Doamna Toronthal rămăsese singură. Toată lumea dormea; în casă domnea, o linişte desăvârşită, pe drept cuvânt „liniştea morţii”.

Atunci, doamna Toronthal se sculă din pat, şi cu toate că toţi credeau despre ea că era atât de slăbită, încât nu mai putea face nici cea mai mică mişcare, avu totuşi puterea, după ce se îmbrăcă, să se ducă şi să se aşeze la masa ei de

scris. Luă o foaie de hârtie şi, cu o mână tremurătoare, scrise doar câteva rânduri, urmate de semnătura ei. Puse foaia de hârtie într-un plic, pe care-l lipi, şi scrise această adresă: DOAMNEI BATHORY, STR. MARINELLA, Cartierul STRADONE RAGUZA Luptându-se apoi cu oboseala pe care i-o pricinuise această sforţare, deschise uşa camerei sale, coborî scara principală, străbătu curtea, deschise anevoie poarta şi ieşi în stradă.

Aleea Stradone era întunecată şi pustie la ora aceea, căci trebuie să fi fost după miezul nopţii. Abia târându-se, doamna Toronthal merse vreo cincizeci de paşi pe trotuar, se opri în faţa unei cutii poştale, puse scrisoarea la cutie şi se întoarse acasă. Dar după acest ultim act. de voinţă, puterile o părăsiră şi se prăbuşi în pragul porţii de la intrare. Acolo o găsiră, peste un ceas, Silas Toronthal şi Sava. O duseră în camera ei. clar bolnava nu-şi mai revenea în simţiri.

A doua zi Silas Toronthal îi spuse lui Sarcany tot ce se întârnplase. Niciunul din ei nu ar fi putut bănui că doamna Toronthal ieşise în timpul nopţii ca să pună o scrisoare la cutie. Dar de ce ieşise din casă? iată ce nu-şi puteau explica, şi întânplarea aceasta rămase pentru ei un motiv serios de îngrijorare.

Bolnava mai zăcu încă douăzeci şi patru de ore. Mai dădea foarte puţine semne de viaţă. Erau ultimele sforţări ale unui suflet gata să părăsească închisoarea trupului. Sava îi luase mâna, ca şi cum ar fi vrut s-o mai reţină pe lumea aceasta, unde ea rămânea atât de singură şi de părăsită. Dar gura mamei sale rămânea acum mută, iar buzele ei nu mai rosteau numele Bâthory. Fără îndoială, conştiinţa îi era împăcată, ultima ei dorinţă se împlinise, aşa că doamna Toronthal nu mai trebuia nici să se roage, nici să ceară iertare. în noaptea următoare, pe la orele trei dinspre ziuă, în timp ce Sava era singură lângă ea, muribunda făcu o mişcare, şi mâna ei atinse mâna fiicei sale. La această atingere deschise ochii pe jumătate. Apoi privirea ei se

îndreptă spre Sava. Şi privirea aceasta era atât de întrebătoare, încât Sava îşi dădu seama că mama ei dorea ceva.

— Mamă!... Mamă!... zise. ea. Vrei ceva?

Doamna Toronthal făcu semn că da.

— Vrei să-mi spui ceva?

— Da! şopti limpede doamna Toronthal.

Sava se aplecă spre bolnavă... Aceasta îi făcu semn să se apropie şi mai mult. Fata îşi lipi capul de capul mamei sale, care îi zise:

— Copilul meu, am să mor...

— Mamă! Mamă...!

— Mai încet... şopti doamna Toronthal, mai încet!... Să nu ne audă nimeni!

Apoi, după o nouă sforţare, zise:

— Sava, trebuie să-ţi cer iertare pentru răul pe care ţi l-am făcut... pentru răul pe care n-am avut curajul să-l împiedic.

— Tu, mamă...?! Tu mi-ai făcut rău...?! Tu să-mi ceri iertare?!

— Sărută-mă pentru ultima oară, Sava... Da... Pentru ultima oară... Asta va însemna că mă ierţi...

Fata îşi lipi uşor buzele de fruntea palidă a muribundei.

Aceasta avu putere să-şi petreacă braţul pe după gltul fetei. Apoi, ridicându-se şi privind-o înspăimântător de fix, zise:

— Sava... Sava... tu nu eşti fiica lui Silas Toronthal... Tu nu eşti fiica mea!... Tatăl tău...

Nu putu termina. Un spasm puternic o zvârli din braţele Savei, şi sufletul său îşi luă zborul o dată cu ultimele-i cuvinte. Fata se aplecă asupra moartei... Voia s-o trezească, s-o readucă la viaţă... Zadarnic.

Atunci începu să strige. Veniră toţi ai casei. Silas Toronthal fu printre cei dintâi care intrară în camera soţiei sale. când îl zări, Sava, cuprinsă de o nestăpânită pornire de scârbă, se feri din faţa acestui om, pe care avea acum dreptul să-l

dispreţuiască, să-l urască, pentru că nu era tatăl ei. Muribunda îi destăinuise acest lucru – şi oamenii când mor nu mint!

Fugi apoi afară din odaie, înspăimântată de cuvintele ce i le spusese nenorocita femeie, care o iubise ca pe fiica ei, şi poate chiar mai înspăimântată de lucrurile pe care aceasta nu avusese timp să i le spună!

A treia zi, doamna Toronthal fu înmormântată cu mare pompă. Bancherul era înconjurat de mulţimea aceea de prieteni care roiesc întotdeauna în jurul unui om bogat. lângă el păşea Sarcany, afirnând astfel prin prezenţa lui că nu intervenise nici o schimbare în planurile lor, în urma cărora avea să devină un membru al familiei Toronthal. Şi de fapt, aceasta era speranţa lui; dar mai avea încă multe piedici de trecut până să ajungă să şi-o vadă împlinită. De altfel, Sarcany se gândea că împrejurările acestea, care o lăsau şi mai mult pe Sava la cheremul lui, nu puteau fi decât favorabile realizării planurilor sale. Dar întârzierea provocată de boala doamnei Toronthal se mai prelungea acum în urma morţii ei. Pe timpul cât familia era în doliu nu putea fi vorba de căsătorie. Aşa era obiceiul, trebuiau să aştepte să mai treacă măcar câteva luni.

Desigur că faptul acesta îl supăra grozav pe Sarcany, grăbit cum era să-şi atingă cât mai repede scopul. Dar n-avea ce face, trebuia să respecte obiceiurile, nu însă fără să aibă discuţii aprinse cu Silas Toronthal. Şi discuţiile lor se terminau de fiecare dată cu astfel de cuvinte din partea bancherului:

— Ce pot să fac eu. Şi, de altfel, dacă nunta se face numai peste cinci luni, nu văd ce motiv ai avea să fii îngrijorat?

Fireşte că cei doi bărbaţi se înţelegeau de minune între ei. Dar oricât de bine s-ar fi înţeles, Sarcany era tot timpul într-o stare de enervare, care-l ducea uneori la scene de o extremă violenţă.

Pe deasupra, amândoi erau îngrijoraţi gândindu-se că nu ştiau unde se dusese doamna Toronthal în ajunul morţii

sale. Sarcany se gândi chiar că poate ea a vrut să pună la poştă o scrisoare, a cărei destinaţie voia să rămână neştiută de nimeni.

Bancherul, căruia Sarcany îi împărtăşi acest gând, fu şi el de aceeaşi părere.

— Dacă într-adevăr aşa a fost, repeta Sarcany, înseamnă că scrisoarea aceea ne ameninţă direct şi grav. Soţia dumitale a fost totdeauna de părerea Savei şi a susţinut-o împotriva mea, ba chiar îl susţinea pe rivalul meu; şi cine ştie dacă în clipa morţii n-a găsit destulă putere, de care de altfel puteai s-o crezi în stare, ca să ne trădeze secreteleân cazul acesta, n-ar fi oare mai bine să luăm din vreme toate măsurile şi să plecăm din oraşul acesta, în care, şi dumneata, şi eu, avem mai mult de pierdut decât de câştigat?

— Dacă scrisoarea aceasta ne ameninţa, spuse Silas Toronthal, după câteva zile ameninţarea şi-ar fi făcut efectul. Dar vezi că până acum nu s-a întâmplat nimic!

La acest argument, Sarcany nu ştiu ce să mai răspundă. într-adevăr, dacă scrisoarea doamnei Toronthal ar fi fost în legătură cu planurile lor viitoare, n-aveau de ce să se aştepte deocamdată la vreo primejdie când va fi cazul, vor mai vedea ei ce au de făcut. Ceea ce se şi întâmplă, la cincisprezece zile după moartea doamnei Toronthal, dar cu totul altfel de cum se aşteptau ei. De la moartea mamei sale, Sava stătea tot timpul retrasă, tot timpul în camera ei. Nn venea nici la masă. Bancherul, foarte stânjenit faţă de ea, se ferea să rămână cu Sava între patru ochi, ceea ce l-ar fi pus într-o încurcătură şi mai mare. O lăsa deci să facă ce poftea, iar el stătea într-o altă aripă a palatului. în mai multe rânduri, Sarcany îl certase aspru că accepta o asemenea situaţie. Ca urmare a acestui fel de viaţă, Silas Toronthal nu mai avea nici o ocazie să-şi întâlnească fata, şi aceasta îi cam încurca planurile lui Sarcany, care avu o explicaţie foarte hotărâtă cu bancherul. Deşi nu putea fi vorba de nuntă până nu treceau primele luni de doliu, totuşi

Sarcany nu voia ca Sava să se obişnuiască cu gândul că tatăl său şi cu el ar putea renunţa la această căsătorie.

În cele din urmă, Sarcany se arătă atât de categoric şi de poruncitor faţă de Silas Toronthal, încât acesta, în ziua de 16 august, o anunţă pe Sava că voia să-i vorbească chiar în seara aceea. Se aştepta la un refuz din partea ei, căci o anunţase că Sarcany dorea să fie şi el de faţă la această întrevedere. Dar Sava îi trimise vorbă că se va supune poruncii lui.

Spre seară, Silas Toronthal şi Sarcany o aşteptau nerăbdători în salonul cel mare. Primul era hotărât să nu se lase dus, având de partea lui drepturile pe care i le clădea autoritatea lui de tată. Al doilea, hotărât să se abţină, să asculte mai degrabă decât să vorbească, voia în primul rând să descopere care erau gândurile. ascunse ale fetei. Se temea tot timpul ca nu cumva fata să fi fost pusă la curent, mai bine decât se aşteptau ei, cu anumite lucruri.

La ora hotărâtă, Sava intră în salon. Sarcany se ridică; dar la salutul lui, fata nu răspunse nici măcar printr-o simplă înclinare a capului, ca şi cum nu l-ar fi zărit, sau, mai degrabă, ca şi cum n-ar fi vrut să-l vadă.

La un semn al lui Silas Toronthal, Sava luă loc. Apoi, liniştită, cu faţa care părea şi mai palidă sub hainele de doliu, aşteptă să fie întrebată.

— Sava, începu bancherul, am respectat durerea pe care ţi-a pricinuit-o moartea mamei tale şi n-am vrut să-ţi tulbur singurătatea. Dar acum, după ce a trecut un timp de la aceste triste evenimente, trebuie neapărat să discutăm şi să aranjăm unele chestiuni de afaceri. Deşi nu ai atins încă majoratul, e bine să ştii de pe acum care e partea de moştenire de la…

— Dacă nu e vorba decât de avere, răspunse Sava, e de prisos să mai vorbim, Nu pretind nimic din moştenirea de care îmi vorbeşti!

Sarcany făcu o mişcare ce arăta din partea sa cea mai vie dezamăgire, dar poate că şi o surpriză amestecată cu

oarecare îngrijorare.

— Cred că nu-ţi dai prea bine seama de ceea ce spui, zise Silas Toronthal. Fie că vrei, fie că nu vrei, tu eşti moştenitoarea doamnei Toronthal, mama ta, şi legea mă obligă să-ţi dau socoteală de averea aceasta, când vei fi majoră…

— Bineînţeles, în cazul când eu n-aş renunţa la această succesiune, răspunse calm fata.

— Şi de ce să renunţi?

— Pentru că e limpede că n-am nici un drept la ea.

Bancherul tresări. Niciodată nu s-ar fi aşteptat la un asemenea răspuns. cât despre Sarcany, el tăcu. îşi dădea seama că Sava ascundea ceva, şi voia să vadă clar ce anume ascunde.

— Nu ştiu Sava, continuă Silas Toronthal, enervat de răspunsul prompt şi liniştit al fetei, nu ştiu ce înseamnă cuvintele acestea, nici cine te-a învăţat să le rosteşti. De altfel, eu nu discut aici dreptul şi jurisprudenţa! Tu eşti sub tutela mea şi n-ai nici un drept de a refuza sau de a accepta. Aşa că vei face bine să te supui autorităţii tatălui tău, pe care cred că nu-l tăgăduieşti, nu-i aşa?

— Cine ştie? răspunse Sava.

— Asta-i bună! exclamă Silas Toronthal, care începea să-şi piardă răbdarea. Asta-i bună! Dar tu mai ai încă trei ani până să poţi vorbi, astfel. Când vei fi atins majoratul, vei face ce vei pofti cu averea ta până atunci însă, mie îmi sânt încredinţate interesele tale, şi le voi apăra aşa cum socot eu de cuviinţă!

— Bine, fie, răspunse Sava, voi aştepta.

— Ce ai să aştepţi? zise bancherul. Uiţi desigur că situaţia ta se va schimba în curând, de îndată ce va trece timpul ce se cuvine Cu atât mai puţin ai dreptul, prin urmare, să dispui după bunul tău plac de această avere, cu cât nu eşti singura interesată în această afacere.

— Da!… O afacere! răspunse Sava, cu un ton dispreţuitor.

— Credeţi-mă, domnişoară… crezu de cuviinţă să zică şi Sarcany, pe care cuvintele acestea rostite cu un dispreţ atât de jignitor îl vizau direct, vă rog să credeţi că un sentiment mai onorabil…

Dar Sava nici nu-l băgă în seamă, ci continuă să-l privească ţintă pe bancher, care îi spuse enervat:

— Nu, nu poţi să hotărăşti numai tu singură… căci moartea mamei tale n-a schimbat întru nimic planurile noastre.

— Ce planuri? întrebă fata.

— Planul de căsătorie, pe care te prefaci că l-ai uitat, planul acela care urmează să facă din domnul Sarcany ginerele meu!

— Eşti sigur că această căsătorie va face din domnul Sarcany ginerele dumitale?

De astă dată ironia era atât de directă, încât Silas Toronthal se ridică să iasă din cameră, într-atâta simţea nevoia să-şi ascundă tulburarea. Dar Sarcany îl reţinu cu un gest. El voia să meargă până la capăt, voia cu orice preţ să ştie ce-i rămânea de făcut.

— Ascultă-mă, tată, căci e ultima dată când îţi mai spun iată, zise atunci fata, domnul Sarcany nu vrea să se însoare cu mine de dragul meu, ci de dragul averii, la care eu renunţ. Oricât ar fi de neobrăzat, nu va îndrăzni să mă contrazică Totuşi, fiindcă ţine să-mi reamintească că eu consfinţisem la această căsătorie, am să-i răspund numaidecât. Da, trebuit să mă sacrific, când am crezut că în această chestiune era în joc cinstea tatălui meu. Dar dumneata ştii că tatăl meu nu poate fi amestecat în acest fel mârşav. Aşa că, dacă dumneata vrei să-l îmbogăţeşti pe domnul Sarcany, n-ai decât să-i dai averea!… Asta-i tot ce cere el!

Fata se ridică şi se îndreptă spre uşă.

— Sava, strigă atunci Silas Toronthal, tăindu-i drumul, e o babilonie în vorbele tale… încât nu le mai pricep de loc… şi

de bună seamă că nici tu nu le pricepi!… Mă întreb dacă nu cumva moartea mamei tale…

— A mamei mele… daera mama mea… mama mea sufletească, murmură fata.

—.dacă nu cumva durerea ţi-a zdruncinat judecata, continuă Silas Toronthal, care nu se mai auzea decât pe sine. Da Dacă nu cumva ţi-ai pierdut minţile…

— Mi-am pierdut minţile!

— Dar ceea ce am hotărât să se facă, se va face şi înainte de şase luni vei fi soţia lui Sarcany.

— Niciodată!

— Voi şti eu să te silesc, n-ai nici o grijă!

— Şi cu ce drept? răspunse fata, cu un gest de indignare, pe care de astă dată nu şi-o putu stăpâni.

— Cu dreptul pe care mi-l dă autoritatea de tată!

— Dumneata… domnule! Dumneata nu eşti tatăl meu, şi eu nu mă numesc Sava Toronthal!

La auzul acestor cuvinte, bancherul, nemaigăsind ce să răspundă, se dădu un pas înapoi, în timp ce fata, fără a-şi întoarce măcar capul, ieşi din salon, ducându-se în camera ei. Sarcany, care în tot timpul acestei convorbiri o privise cu atenţie, nu fu câtuşi de puţin surprins de sfârşitul acestei scene. Ghicise totul de la început. De ceea ce se temuse, nu scăpase. Sava ştia că nu o lega nimic de familia Toronthal. cât despre bancher, el fu cu atât mai mult copleşit de această lovitură neaşteptată, cu cât nu putuse să fie destul de stăpân pe sine ca să o preîntâmpine.

Sarcany luă atunci cuvântul şi, obişnuit cum era să vorbească pe şleau, rezumă situaţia. Silas Toronthal se mulţumea să asculte. De altfel, nici nu putea decât să aprobe, căci vecinul său complice vorbea cât se poate de lămurit şi cu judecată.

— Nu trebuie să ne mai aşteptăm ca Sava să consimtă vreodată, de bună voie cel puţin, la această căsătorie, zise el. Dar, din motivele pe care noi le cunoaştem, mai mult ca oricând trebuie ca această căsătorie să se facă! Ce ştie ea

despre trecutul nostrunimic, căci altfel ar fi spus-o. Ceea ce ştie, e că nu este fiica dumitale, şiatâta tot. Îşi cunoaşte ea tatăl? De loc. Aceasta ar fi fost cel dintâi nume pe care ni l-ar fi aruncat în faţă. Este ca informată de multă vreme despre adevărata ei situaţie faţă de noi? Nu, şi probabil că doamna Toronthal i-a spus numai cu puţin timp înainte de a muri. Dar ceea ce mi se pare tot atât de sigur este că nu i s-a spus decât: atât cât să-i dea dreptul să nu se supună omului care nu-i este tată!

Silas Toronthal aprobă dând din cap argumentarea lui Sarcany. De altfel, ştim că Sarcany nu se înşela nici în privinţa felului în care fusese informată tânăra fată despre aceste lucruri, nici asupra datei când îi fuseseră împărtăşite, nici în sfârşit asupra faptului că nu toate tainele în legătură cu naşterea sa îi fuseseră dezvăluite.

— Să tragem acum încheierea, urmă Sarcany. Oricât de puţine lucruri ştie Sava despre situaţia ei, şi cu toate că habar n-are de trecutul nostru, suntem ameninţaţi amândoi, dumneata în onorabila situaţie de care te bucuri la Raguza, iar eu în interesele foarte serioase pe care trebuie să mi le asigure această căsătorie şi la care nu vreau să renunţ nici în ruptul capului! Aşa că, iată ce trebuie să facem, şi cât mai curând: să plecăm din Raguza şi s-o luăm şi pe Sava cu noi, fără să mai aibă timp să se întâlnească sau să vorbească cu cineva, şi să nu ne mai întoarcem în acest oraş decât după ce ne vom căsători şi după ce Sava, ajungând soţia mea, va avea tot interesul să tacă. O dată plecată în străinătate, ea va fi atât de bine sustrasă oricărei influenţe, încât nu ne vom mai teme de loc de eacât priveşte consimţământul ei la această căsătorie, şi încă într-un răstimp care să-mi asigure toate foloasele ce vor decurge de aici, asta mă priveşte pe mine, şi dumnezeu să mă bată dacă n-o să reuşesc!

Silas Toronthal fu de acord: situaţia era întocmai cum o prezenta Sarcany. Nici măcar nu-i trecu prin gând să se împotrivească. Cum era dominat din ce în ce mai mult de

complicele lui, nici nu s-ar fi putut împotrivi. Şi de ce să se împotrivească? Pentru cine? Pentru fata care nu-l putuse niciodată suferi? Pentru fata faţă de care nu simţise niciodată vreo afecţiune?

În seara aceea hotărârâră ca planul să fie pus în aplicare chiar înainte ca Sava să mai iasă din casă. Apoi Silas Toronthal şi Sarcany se despărţiră. Şi – precum vom vedea – aveau toate motivele să se grăbească. Căci, a treia zi, doamna Bâthory, însoţită de Borik, care locuiau acum în satul Vintâcello, veni – pentru prima dată de la moartea fiului său – în casa din strada Marinella. Voia să se mute definitiv, să părăsească pentru totdeauna oraşul acesta, prea plin pentru ea de amintiri sfâşietoare, şi de aceea venise acum să facă toate pregătirile de plecare. când Borik deschise uşa, găsi în cutia de scrisori o scrisoare. Era scrisoarea pe care doamna Toronthal o pusese la poştă chiar în ajunul morţii sale şi în împrejurările pe care le ştim. Doamna Bâthory luă scrisoarea, o deschise, se uită mai întâi la semnătură, apoi citi dintr-o răsuflare cele câteva rânduri scrise de o mână muribundă, rânduri care dezvăluiau secretul naşterii Savei. Ce asociaţie bruscă între numele Savei şi al lui Petru avu loc oare în mintea doamnei Bâthory?

Ea!… El!… exclamă ea.

Şi fără să mai spună un cuvânt căci nici n-ar fi fost în stare, fără să-i răspundă bătrânului servitor şi dându-l la o parte, când acesta voi s-o reţină, se năpusti afară din casă, coborî pe strada Marinela, traversă aleea Stradone şi nu se opri decât în faţa porţii palatului Toronthal. îşi dădea ea oare seama de ceea ce făcea îşi dădea ea oare seama că ar fi fost mai bine să acţioneze mai puţin pripit şi deci cu mai multă prudenţă, chiar în interesul Savei? Nu. Se simţea împinsă spre această fată cu o putere căreia nu i se putea împotrivi, ca şi. cum bărbatul său, Ştefan Bâthory, ca şi cum fiul său, Petru, ar fi ieşit din mormânt şi i-ar fi poruncit:

— Salveaz-o!… Salveaz-o!

Doamna Bâthory bătu la poarta palatului Toronthal. Poarta se deschise. Ieşi un servitor şi o întrebă ce dorea. Doamna Bâthory dorea s-o vadă pe Sava. Domnişoara Toronthal nu mai era acolo! Doamna Bâthory dorea să vorbească cu Silas Toronthal. Bancherul plecase în ajun, fără să spună unde se duce, şi o luase cu el şi pe tânăra fată. Doamna Bâthory, zguduită de această lovitură din urmă, se clătină şi căzu în braţele lui Borik, care o ajunsese din urmă. Apoi, după ce bătrânul servitor o duse acasă, pe strada Marinella, ea îi spuse:

— Mâine mergem la nunta Savei cu Petru! Şi Doamna Bâthory îşi pierduse minţile.

IV. PRIN ÎMPREJURIMILE MALTEI în timp ce se petreceau aceste ultime evenimente care îl priveau atât de aproape pe Petru Bâthory, starea sănătăţii lui se îmbunătăţea din zi în zi. în curând nu-l va mai îngrijora nici rana, care i se vindecase aproape complet. Dar cât de mult trebuia să sufere gândindu-se la mama sa, gândindu-se la Sava, pe care o credea pierdută pentru el!

Mama sa?… N-o putea totuşi lăsa aşa, doborâtă de lovitura acestei neadevărate morţi a fiului său. De aceea botărârâ să fie informată cu multă băgare de seamă, astfel încât să-l-poată întâlni în Antekirtta. Unul din agenţii din Raguza ai doctorului avea ordin să n-o piardă din ochi, până când sănătatea lui Petru va fi complet refăcută, şi aceasta în foarte scurt timp.

În privinţa Savei, Petru se hotărâse, oricât de greu îi venea, să nu-i vorbească niciodată doctorului despre ea. Dar cum ar fi putut s-o uite, deşi ştia că acum era soţia lui Sarcany. Oare, dacă era fiica lui Silas Toronthal, înseamnă că n-o mai iubea. Câtuşi de puţin! În definitiv, de ce era răspunzătoare Sava de crima tatălui ei. Şi totuşi, crima aceasta îl dusese la moarte pe Ştefan Bâthory. Numai Petru putea şti ce luptă teribilă se ducea din cauza aceasta în sufletul său. Doctorul îşi dădea seama. De aceea, pentru a da un alt curs gândurilor tânărului, îi amintea tot. timpul de

actul acela de dreptate la care trebuiau să conlucreze amândoi. Trădătorii trebuiau pedepsiţi – şi vor fi! Cum vor izbuti să pună mâna pe ei, nu se ştia încă, dar vor izbuti!

— O mie de drumuri, dar un singur ţel, spunea mereu doctorul.

Şi dacă era nevoie, va străbate toate aceste o mie de drumuri, ca să-şi atingă ţelul.

În timpul ultimelor zile de convalescenţă, Petru putu să se plimbe, prin insulă şi s-o viziteze, fie pe jos, fie cu trăsura. Şi cine n-ar fi rămas uimit, văzând în ce stare înfloritoare ajunsese această mică colonie sub administraţia doctorului Antekirtt?

În primul rând, se lucra fără răgaz la fortificaţiile care trebuiau să pună la adăpost de orice atac oraşul, clădii la poalele colnicului din mijlocul insulei, apoi portul şi insula însăşi. când vor fi terminate aceste lucrări, bateriile, înzestrate cu tunuri cu tragere lungă, vor putea executa un foc încrucişat, astfel încât să facă cu neputinţă apropierea vreunui vas inamic. Electricitatea urma să joace un rol important în acest sistem de apărare, fie pentru lansarea torpilelor ce apărau canalul de intrare al portului, fie pentru manipularea pieselor de artilerie. Doctorul ştiuse să obţină cele mai minunate rezultate utilizând această forţă, de mare viilor. O staţie centrală, înzestrată cu motoare, acţiona cu vapori, avea douăzeci de dinamuri de un sistem nou, foarte perfecţionat. Aici se producea curentul, pe care nişte aciunulalori speciali, de o extraordinară intensitate, îl puneau la dispoziţia tuturor serviciilor din Antekirtta: de distribuţie a apei, iluminatul oraşului, de telegraf şi telefon, de cale ferată de pe ţărmurile şi din interiorul insulei. într-un cuvânt, doctorul, ajutat fiind de serioasele studii pe care le făcuse în tinereţe, realizase unul din deziderateie ştiinţei moderne: proprietatea electricităţii de a transporta energia la distanţă. Apoi, graţie acestui agent atât de practic şi de util, putuse construi vasele despre care am vorbit, precum

şi acele Electrice, care puteau străbate cu o viteză extraordinară Marea Mediterană de la un capăt la altul.

Dar cum cărbunele era indispensabil maşinilor cu aburi ce serveau la producerea electricităţii, în magaziile Antekirttei se găsea în permanenţă un stoc de cărbune, şi acest stoc era împrospătat mereu cu ajutorul unui vas, care aducea combustibil direct din Anglia. Portul, în fundul căruia se ridica în amfiteatru orăşelul, era de formaţie naturală, dar fusese îmbunătăţit prin lucrări mari. Două diguri, un zăgaz, un stăvilar mai mic îl puneau la adăpost de vânturile din orice direcţie, încât flotila Antekirttei era în deplină siguranţă, pe orice vreme. Această flotilă se compunea din goeleta Savarena, vasul destinat aprovizionării cu cărbuni din Swansea şi Cardiff, un steam-iaht cu o deplasare de şapte sau opt sute de tone, numit Ferralo, şi trei Electrice, dintre care două, amenajate ca torpiloare, puteau fi foarte folositoare apărării insulei. Astfel, datorită doctorului, Antekirtta îşi vedea sporându-i din zi în zi mijloacele-i de apărare. Piraţii din Tripolitania şi Cirenaica o ştiau prea bine. Cu toate acestea, cea mai mare dorinţă a lor ar fi fost să pună mâna pe ea, căci posesia acestei insule i-ar fi ajutat foarte mult marelui maestru al confreriei senuzismului Sidi Mohamed El-Mahedi în planurile lui. Cunoscând însă toate greutăţile pe care le-ar fi întâmpinat un asemenea atac, aştepta să se ivească prilejul potrivit, cu acea răbdare care e una din însuşirile de bază ale arabului. Doctorul cunoştea şi el intenţiile senuziştilor şi de aceea grăbea aceste lucrări de apărare. Ca să poată trece peste aceste fortificaţii după ce ele vor fi gata, ar fi însemnat să întrebuinţeze mijloace moderne de distrugere, de care însă senuziştii nu dispuneau încă. De altfel, locuitorii insulei între optsprezece şi patruzeci de ani fuseseră instruiţi şi constituiţi în companii de miliţieni, înzestraţi cu arme de precizie cu tragere rapidă, instruiţi în manevrarea artileriei, încât această miliţie, pusă sub comanda unor şefi aleşi dintre cei

mai destoinici, reprezenta o forţă de cinci-şase sute de oameni, pe care se putea conta.

Câţiva dintre colonişti ocupau nişte ferme aşezate pe câmp. Cei mai mulţi dintre ei însă locuiau în orăşelul ce primise numele transilvănean de Artenak, în amintirea domeniului pe care contele Mathias Sandorf îl avusese pe versantul sudic al Carpaţilor. Orăşelul avea un aspect foarte pitoresc. Avea doar câteva sute de case. în loc să fie construit în linii drepte, asemenea oraşelor americane, cu străzi şi bulevarde trase parcă cu frânghia, aici casele erau împrăştiate care încotro, printre grădini înverzite şi la umbra deasă a pomilor, unele clădite în stil european, altele în stil arab, cam dezordonat aranjate – totul însă cu un aspect cât se poate de plăcut – un oraş în sensul modest al cuvântului, un oraş în care membrii unei familii puteau duce foarte bine o viaţă comună, păstrându-şi în acelaşi timp liniştea şi independenţa unei vieţi de cămin.

Dacă erau fericiţi? Da, aceşti băştinaşi ai Antekirttei erau nişte oameni fericiţi. „Ubi bene, ibi patria!” (Unde este bine, acolo este patria) este fără îndoială o deviză prea puţin patriotică; dar lucrul acesta li se va trece cu vederea unor oameni inimoşi veniţi aici la chemarea doctorului, şi care, nefericiţi în patria lor, îşi găsiseră fericirea şi buna stare în insula aceasta atât de primitoare. cât despre locuinţa doctorului Antekirtt, coloniştii o botezaseră Siadthaus, ceea ce înseamnă „casa oraşului”. Aici locuia nu stăpânul, ci omul cel mai de seamă dintre ei. Era una din acele adorabile case maure, cu terase, curte interioară, galerii, portice, fântâni, saloane şi camere împodobite de decoratori veniţi de prin provinciile arabe. Pentru construcţie se întrebuinţaseră materialele cele mai de preţ, marmură şi onix, aduse din carierele muntelui Filfila, de pe ţărmurile golfului Numidiei, la câţiva kilometri de Philippeville, casa fiind construită de un inginer-arhitect pe cât de priceput, pe atât de artist. Aceste materiale se pretaseră de minune la toate fanteziile arhitectului, şi, sub această climă tare a Africii, căpătaseră

de pe acum acea nuanţă aurie cu care pensula razelor soarelui colorează priveliştele ţărilor orientale.

Artenakul era dominat de turla zveltă a unei bisericuţe, pentru construcţia căreia se adusese din aceeaşi carieră marmură albă şi neagră – care răspundeau de minune cerinţelor sculpturii şi ale arhitecturii – apoi marmură albastră cu vine albe sau marmură galbenă cu vine roşii, asemenea celei de Carrara sau de Paros. În afara oraşului, pe înălţimile din jur, se ridicau alte case, cu o înfăţişare mai vioaie, apoi câteva vile, un mic spital în care doctorul, singurul medic al coloniei, avea de gând să-şi trimită bolnavii, când va fi nevoie. Apoi, pe povârnişurile dinspre ţărm, erau împrăştiate alte case, ce formau o mică staţiune balneară. Printre ele, una dintre cele mai confortabile, dar semănând cu un mic blochaus, aproape de dig, s-ar fi putut chema „Vila Pescade şi Matifou”, căci aici fuseseră instalaţi cei doi prieteni nedespărţiţi. Nu, niciodată n-au visat ei un asemenea noroc!

— E bine aici, spunea mereu Matifou.

— Prea bine încă, răspundea Pescade, şi mai mult decât meritătm! Vezi tu, Matifou, ar trebui să mai învăţăm şi noi ceva carte, să mergem la şcoală, să luăm premii la gramatică, să luăm diplome de merit…

— Dar tu eşti un om cu carte, Pescade, răspundea Hercule. Tu ştii să citeşti, ştii să scrii, ştii să socoteşti…

De fapt, faţă de camaradul său, Pescade putea trece drept un om învăţat în realitate, însă, bietul băiat îşi dădea prea bine seama de defectele lui. Dar unde şi când să fi învăţat, el care nu fusese niciodată la şcoală, cum zicea el, decât la „Liceul Proştilor de dau în Gropi”. De aceea, stând tot timpul în biblioteca din Artenak, căuta să înveţe, citea, în timp ce Matifou, cu încuviinţarea doctorului, muta nisipul şi stâncile de pe ţărm, ca să facă un mic adăpost pentru bărcile de pescuit.

De altfel, Petru Bâthory îl încuraja tot timpul pe Pescade, văzându-l deosebit de inteligent, o inteligenţă căreia nu-i

lipsea decât cultura. Era acum profesorul lui, îl îndruma astfel încât să-şi însuşească temeinic cunoştinţele de bază – şi elevul făcea progrese rapide. Mai erau şi alte motive pentru care Petru se apropiase atât de mult de Pescade. Oare nu-i cunoştea el atât de bine trecutul? Oare nu avusese el misiunea să supravegheze palatul Toronthal? Oare nu fusese el fie faţă, acolo pe aleea Slradone, la trecerea convoiului său de înmormântare, când Sava leşinase? De multe ori trebuise Pescade să-i povestească aceste întâmplări dureroase, la care, îndirect, luase şi el parte. De aceea, numai cu el putea sta de vorbă, numai cu el vorbea Petru, când îl copleşeau amintirile. Din această pricină se simţeau ei atât de legaţi unul de celălalt. Între timp se apropia momentul când doctorul urma să-şi pună în aplicare dublul său plan: mai întâi de a răsplăti, apoi de a pedepsi.

Ceea ce nu putuse să facă pentru Andrea Ferrato, mort la câteva luni după condamnarea sa, în ocnele din Stein, ar fi voit să facă acum pentru copiii lui. Din nefericire însă, cu toate străduinţele agenţilor săi, nu putuse afla nimic despre Luigi şi despre sora lui. După moartea tatălui lor, copiii plecaseră din Rovigno şi din Istria, pentru a doua oară, în pribegie. încotro se duseseră? Nimeni nu ştia, nimeni nu putea da nici o informaţie. Aceasta îl mâhnea profund pe doctor. Totuşi, nu renunţase la gândul de a-i găsi pe copiii omului ce se sacrificase pentru el, şi dădu dispoziţii ca cercetările să continue fără răgaz.

cât despre doamna Bâthory, singura dorinţă a lui Petru era s-o aducă în insula Antekirtta. Dar doctorul voind să se folosească de presupusa moarte a lui Petru, cum se folosea de a sa însăşi, reuşi să-l facă să înţeleagă că trebuia să acţioneze cu multă băgare de seamă. De altfel, aştepta ca, pe de o parte, convalescentul său să-şi recapete forţele, pentru a-l însoţi în campania pe care urma s-o întreprindă; iar pe de altă parte, ştiind că nunta Savei cu Sarcany fusese amânată din pricina morţii doamnei Toronthal, era hotărât

să nu întreprindă nimic până nu se va face această nuntă. Unul din agenţii săi din Raguza îl ţinea la curent cu tot ce se petrecea acolo şi supraveghea casa doamnei Bâthory tot atât de atent ca şi palatul de pe aleea Stradone.

Aşa se prezenta situaţia la data aceea. Doctorul aştepta cu nerăbdare să treacă la acţiune. Dacă deocamdată nu ştia nimic despre Carpena, a cărui urmă i se pierduse după plecarea lui din Rovigno, în schimb Silas Toronlhal şi Sarcany, care erau în Raguza, nu puteau să-i scape din mână.

Astfel stând lucrurile, ne putem închipui cât de neliniştit fu doctorul când, în ziua de 20 august, sosi prin Malta la Antekirtta, la Stadthaus, o telegramă de la agentul său. Telegrama îi anunţa mai întâi plecarea lui Silas Toronthal, a Savei şi a lui Sarcany, apoi dispariţia doamnei Bâthory şi a lui Borik, care părăsiseră Raguza, fără să li se poată da de urmă.

Nu mai era timp de pierdut. Doctorul îl chemă pe Petru. îi spuse deschis tot ce aflase. Ce lovitură pentru bietul tânăr! Maică-sa dispărută, Sava – dusă de Silas Toronthal nu se ştie unde şi, fără ndoială că tot în mâinile lui Sarcany!

— Plecăm chiar mâine, zise doctorul.

— Ba chiar aziexclamă Petru. Dar unde s-o căutăm pe mama?… Unde s-o căutăm pe…

Nu-şi termină gândul, căci doctorul îl întrerupse, spunându-i:

— Nu ştiu dacă nu trebuie să vedem doar o simplă coincidenţă între aceste două fapte. Vom afla mai târziu dacă Silas Toronthal şi Sava au vreun amestec în dispariţia doamnei Băthory. Dar, mai întâi, trebuie să dăm de urma acelor doi ticăloşi!

— Şi unde să-i găsim?

— Poate că… în Sicilia!

Ne amintim că în decursul acelei convorbiri dintre Sarcany şi Zirone, pe care contele Sandorf o surprinsese în donjonul din Pisino, Zirone vorbise despre Sicilia ca despre

teatrul obişnuit al isprăvilor sale, propunându-i tovarăşului său să se întoarcă acolo, într-o zi, când va fi silit de împrejurări. Doctorul reţinuse acest amănunt, o dată cu numele lui Zirone. Era un indiciu slab, e adevărat, dar în lipsa altuia, putea şi acesta să-i ajute să dea de urma lui Sarcany şi a lui Silas Toronthal.

Plecarea fu deci hotărâtă numaidecât. Pescade şi Matifou, înştiinţaţi că-l vor însoţi pe doctor, trebuiau să fie gata să-l urmeze. Pescade află atunci cine erau Silas Toronthal, Sarcany şi Carpena.

— Trei pungaşi! zise el. Eram sigur Apoi îi spuse lui Matifou: Vei intra în scenă.

— Curând?

— Da, dar aşteaptă-ţi replica!

Plecară chiar în seara aceea. Ferrato, gata în orice clipă să pornească în larg, aprovizionat cu merinde şi cu combustibil, cu compasurile în regulă, ridică ancora către ora opt.

Din golful Syrtei mari până în punctul meridional al Siciliei, adică până la capul Portio di Palo, sunt cam nouă sute cincizeci de mile. Steam-iahtului, a cărui viteză medie depăşea optsprezece mile pe oră, nu-i trebuia decât o zi şi jumătate ca să străbată această distanţă.

Ferrato, acest crucişător al marinei antekirttiene, era un vas minunat. Construit în Franţa, pe şantierele Londrei, avea aproape o mie cinci sute de cai putere. Cazanele lui, sistem Belleville – sistem în care tuburile conţin apa, iar nu flacăra – avea avantajul că consuma cărbune puţin, că producea o vaporizare rapidă, că ridica uşor tensiunea vaporilor până la paisprezece – cincisprezece kilograme pe centimetru pătrat, fără nici un pericol de explozie. Aceşti vapori, captaţi din nou de aparatele de încălzit cazanele, deveneau un agent mecanic de o forţă uimitoare şi permiteau steam-iahtului, deşi acesta nu era atât de lung ca marile vase de poştă ale escadrelor europene, să le egaleze în viteză.

E de prisos să mai spunem că Ferrato era amenajat cât se poate de confortabil pentru pasagerii lui. Pe deasupra, mai avea şi patru tunuri de oţel, care se încărcau prin culasă, aşezate pe pasarelă; apoi două tunuri-revolvere Hotchkiss, două mitraliere Gatlings, iar pe pasarela din faţă mai era şi un tun cu tragere lungă, ce putea arunca la o distanţă de şase kilometri un proiectil conic de o sută treizeci de milimetri.

Ca stat major – un căpitan, dalmat de origină, numit Kostrik, un secund şi doi locotenenţi; la maşini – un mecanic-şef, un ajutor-mecanic, patru fochişti şi doi fochişti-ajutori; ca echipaj – treizeci de marinari, dintre care un şef de echipaj şi doi cartnici; la camere şi la bucătărie – un cabiner-şef, un bucătar-şef şi trei ajutoare – în total patru ofiţeri şi patruzeci şi trei de oameni. Acesta era personalul de bord.

Ieşiră din golful Sidrei în condiţii destul de bune. Deşi vântul bătea din faţă – o briză destul de rece dinspre nord-vest – căpitanul putu să dea vasului o viteză mare; dar îi fu cu neputinţă să întrebuinţeze pânzele, flocurile, trínchetele, velele pătrate ale catargului din faţă, velele catargului mare şi ale celui din spatele vasului.

În timpul nopţii, doctorul şi cu Petru, în cele două camere alăturate pe care le ocupau pe bord, precum şi Pescade şi Matifou, în cabinele lor din faţă, putură să se odihnească fără să le pese de legănările steamiahtului, care naviga în condiţii perfecte. La drept vorbind, dacă cei doi prieteni dormirá tun, în schimb doctorul şi Petru, în prada celor mai vii nelinişti, abia putură să aţipească.

A doua zi, când pasagerii urcară pe punte, străbătuseră mai bine de o sută douăzeci de mile de la plecarea lor din Antekirtta. Briza bătea din aceeaşi direcţie, din ce în ce mai tare. Soarele se înălţase pe un cer ce prevestea furtună, şi atmosfera, apăsătoare, anunţa apropiata dezlănţuire a stihiilor. Pescade şi Matifou salutară pe doctor şi pe Petru Bălhory.

— Bună dimineaţa, prieteni, zise doctorul. Cum aţi dormit în pătucurile voastre?

— Am dormit buştean, ca nişte oameni cu conştiinţa împăcatărăspunse vesel Pescade.

— Dar Matifou şi-a luat dejunul?

— Da domnule doctor, un castron de cafea neagră, cu două kilograme de biscuiţi!

— Hm!… sunt cam tari biscuiţii!

— Ei, aşpentru unul care pe vremuri mânca şi pietre… între două mese!

Matifou clătină domol din căpăţâna sa uriaşă, în felul său obişnuit de a încuviinţa spusele camaradului său.

În timpul acesta, Ferrato, din ordinul doctorului, înainta cu toată viteza, despicând valurile din faţa sa în două brazde de apă înspumată.

De altfel era şi mai bine să se grăbească. încă de pe acum, căpitanul Kostrik, după ce se sfătuise cu doctorul, se întreba dacă n-ar fi cazul să facă un popas la Malta, ale cărei lumini se vor putea zări către orele opt seara.

Într-adevăr, atmosfera era din ce în ce mai ameninţătoare. Cu toată briza din vest, ce bătea tot mai tare pe măsură ce soarele cobora spre asfinţit, nori groşi se ridicau într-una dinspre răsărit, acoperind pe trei sferturi cerul. Deasupra mării se lăsase o fâşie plumburie, pe care câte o rază de soare ce străbătea printre despicăturile ei o făceau să pară neagră ca cerneala. Câteva fulgere începeau să spintece uriaşul nor încărcat cu electricitate, a cărui margine de sus se termina în rotocoale greoaie. în acelaşi timp, ca şi cum s-ar fi pornit o luptă înverşunată între vânturile dinspre apus şi cele dinspre răsărit, care nu începuseră încă să bată, dar a căror putere agita marea, valurile creşteau tot mai mult, se învolburau şi începeau să se năpustească furioase pe puntea iahtului. Apoi, către ora şase, sub această boltă de nori groşi ce acopereau văzduhul, totul se scufundă în întuneric. Tunetul bubuia asurzitor şi fulgerele orbitoare brăzdau bezna adâncă.

— Liber la manevră, zise doctorul, adresându-se căpitanului.

— Da. Trebuie, domnule doctor, răspunse căpitanul Kostrik. Aşa e pe Mediterană – sau vremea cea mai minunată, sau vremea cea mai afurisită. Răsăritul şi Apusul se iau la luptă pe viaţă şi pe moarte, şi mă tem că, ajutat şi de furtună, până la urmă va birui Răsăritul! Marea va fi foarte agitată dincolo de Gozo sau de Malta, şi s-ar putea să ne stingherească rău de tot. Nu vă propun să poposim la La Valetta, ci să căutăm un adăpost, până mâine dimineaţă, după coasta apuseană a uneia din aceste insule.

— Fă cum socoteşti de cuviinţă, răspunse doctorul. Steam-iahtul se găsea la vest de Malta, la o distanţă de vreo treizeci de mile. Pe insula Gozo, situată mai la nord-vest de Malta, de care nu o despart decât două canaluri strâmte, formate de un ostrov aşezat chiar între cele două insule, se află un far foarte puternic, putând fi zărit de la o depărtare de două zeci şi şapte de mile.

În mai puţin de o oră, şi cu toată furtuna ce răscolea marea, Ferraio trebuia să intre în raza farului. După determinarea poziţiei insulei şi fără să se apropie prea mult de uscat, ar fi putut căuta totuşi prin apropiere un adăpost pentru câteva ceasuri.

Aceasta şi făcu căpitanul Kostrik, după ce luă din timp toate măsurile de precauţie, micşorând viteza, pentru a evita vreun accident fie la corpul vasului, fie la maşini. Dar nici după un ceas, farul de la Gozo nu se zări încă. Era cu neputinţă să vezi pământul, deşi malurile insulei sunt destul de înalte.

Furtuna era în toi. Cădeau stropi mari de ploaie caldă. Norii zdrenţuiţi de vânt erau purtaţi prin văzduh cu mare iuţeală. Printre ei se vedea strălucind o clipă câte o stea care se stângea numaidecât, iar cozile zdrenţelor de nori, târându-se pe deasupra apei, măturau marea ca nişte pământufuri uriaşe. Din când în când, steam-iahtul era

scăldat cu totul în lumina orbitoare a fulgerelor, iar bubuiturile tunetului zguduiau necontenit înaltul cerului.

până acum, situaţia fusese doar grea; acum însă începea să devină îngrijorătoare. Căpitanul Kostrik, dându-şi seama că intrase cel puţin cu douăzeci de mile în raza farului din Gozo, nu îndrăznea să se apropie mai mult de insulă. Era îndreptăţit chiar să se teamă ca nu cumva înălţimea ţărmului să-l împiedice de a zări lumina. în cazul acesta însemna că se găsea în imediata apropiere a uscatului. Or, dacă ar fi intrat printre stâncile singuratice din preajma ţărmurilor insulei, ar fi fost pierdut.

Către ora nouă şi jumătate, căpitanul luă deci hotărârea să micşoreze presiunea. Dacă nu opri complet, măcar reduse motoarele la câteva învârtituri de elice doar, ceea ce era necesar, pentru ca vasul să mai poată fi condus din cârmă. în felul acesta, vasul trebuia să fie, şi de fapt fu puternic zguduit, dar cel puţin nu mai risca să fie aruncat pe coastă.

Aceasta dură trei ore, cam până la miezul nopţii, când situaţia se agrava şi mai mult. Aşa cum se întâmplă adesea în timp de furtună, lupta între vânturile opuse, dintre răsărit şi apus, încetă dintr-o dată. Briza bătu din nou, din aceeaşi direcţie din care bătuse în timpul zilei, dar de astă dată cu mai multă putere. Oprită câtva timp de curentele contrare, furtuna deveni mai năprasnică acum, când cerul se mai limpezi.

— Un far în faţă la tribord, strigă unul din oamenii de cart, care era de gardă la bompres.

— Bara complet jos, ordonă căpitanul Kostrik care voia să se îndepărteze de coastă.

Văzuse şi el farul semnalat. Licăririle lui intermitente arătau că era vorba de farul din Gozo. Era tocmai timpul să se îndrepte în direcţia opusă, căci vânturile potrivnice se dezlănţuiau acum cu o furie de nedescris. Ferrato nu era nici la două mile de punctul deasupra căruia se ivise pe neaşteptate lumina farului. Mecanicul primi ordinul să

mărească presiunea; dar deodată maşinile îşi încetiniră mersul, apoi se opriră de tot.

Doctorul, Petru Băthory, cu toţii erau pe punte, presimţind o nenorocire. într-adevăr, se întâmplase un accident. Clapeta pompei de aer nu mai acţiona, condensatorul funcţiona prost şi, după câteva ture zgomotoase, ca şi cum în partea dinapoi a vasului s-ar fi produs nişte detunături, elicea se opri complet. Un asemenea accident era ireparabil, cel puţin în aceste condiţii. Ar fi trebuit demontată pompa, ceea ce ar fi durat câteva ceasuri. Or, în mai puţin de douăzeci de minute, târât de furtună, steam-iahtul putea să ajungă la coastă.

— Sus trincheta!… Sus flocul mare!… Sus brigantina!

Acestea fură ordinele pe care le dădu căpitanul Kostrik, care nu se mai putea bizui acum decât pe pânze, pentru a fi stăpân pe vas, ordine pe care oamenii echipajului se grăbiră să le execute manevrând cu toţii cot la cot. Nu e nevoie să mai spunem că le veni în ajutor şi Pescade cu sprinteneala lui, precum şi tovarăşul său, cu puterea sa uimitoare. Matifou trăgea la odgoane, de parcă era gata să le rupă.

Dar situaţia vasului continua să rămână primejduită. Un vas cu vapori, cu o formă prelungă, nu îndeajuns de lat, cu o mică afundare în apă, cu un sistem de pânze insuficient, nu e făcut să navigheze pieziş sau împotriva vântului. Dacă trebuie să meargă împotriva vântului, oricât de puţin furioasă ar fi marea, riscă totuşi să nu fie stăpân pe cârmă şi să fie târât de vânt.

Aceasta era primejdia care ameninţa şi vasul Ferrato. în afară de faptul că întâmpina mari greutăţi să-şi întindă pânzele, dar îi mai era şi cu neputinţă să revină înspre vest contra vântului. Puţin câte puţin, îm pins înspre stâncile ţărmului, se părea că nu-i mai rămânea decât să-şi aleagă locul unde să eşueze în condiţii cât de cât mai puţin fatale. Din nefericire însă, din pricina nopţii întunecoase, căpitanul Kăstrik nu putea distinge de loc cum era litoralul. Ştia că

insulele Gozo şi Malta erau despărţite între ele de două canaluri, North Comino şi South Comino, între care se găsea un ostrov. Dar era oare cu putinţă să găsească deschizătura lor, acum, în bezna aceasta adâncă, şi să se aventureze când marea era atât de furioasă, să caute adăpostul coastei orientale a insulei şi eventual să ajungă în portul’ La Valettanumai un pilot de prin aceste părţi ar fi putut încerca o manevră atât de primejdioasă. Pe o vreme aşa de îngrozitoare, pe o noapte ca asta, cu ceaţă şi cu ploaie, ce pescar s-ar fi hazardat să vină în ajutorul vasului în primejdie?

Totuşi, sirena de alarmă a steam-iahtului lansa apeluri asurzitoare, pe care vuietul vântului nu le putea înăbuşi, şi trei lovituri de tun fură trase una după alta.

Deodată, dinspre uscat se zări prin ceaţă un punct negru. O barcă înainta spre Ferraio. Era desigur, vreun pescar, pe care furtuna îl silise să se refugieze în fundul golfuleţului Melleah. De acolo, de unde barca sa era adăpostită după stânci, ascunsă în această minunată grotă Calypso – care ar putea fi comparată cu grota lui Fingal din insulele Hebride – el auzise semnalele şi loviturile de tun ale vasului aflat în pericol. Şi numaidecât, cu riscul vieţii sale, omul acesta nu şovăise o clipă să vină în ajutorul steam-iahtului, aproape pierdut. Dacă Ferrato mai putea fi salvat, apoi numai el îl mai putea salva.

Barca se apropia din ce în ce mai mult. Un odgon fu pregătit pe bord spre a-i fi zvârlit, în momentul când va acosta. Trecură câteva minute, ce păreau că nu se mai sfârşesc. Vasul se afla acum la vreo sută de metri de stânci.

În momentul acesta azvârliră odgonul; „dar un val uriaş ridicând barca o izbi de coastele vasului. Barca se sfărâmă în bucăţi, iar pescarul ar fi pierit cu siguranţă, dacă nu-l prindea Matifou, care-l aşează apoi pe punte, ca pe un copil. După aceea, fără să scoată o vorbă – mai era oare timp de vorbe – pescarul sări pe pasarelă, apucă roata cârmei, şi Ferraio, în clipa când era să fie izbit şi sfărâmat de stânci,

coti, intră în deschizătura strâmtă a canalului North Comino şi, cu vântul în spate, ajunse în mai puţin de douăzeci de minute pe coasta răsărite ană a Maltei, pe o mare mai liniştită. Apoi îşi continuă drumul, la o jumătate de milă de ţărm. Pe la ora patru dimineaţa, când începu să mijească de ziuă, intră pe canalul din La Valetta şi ancoră la cheiul La Senglea, în faţa portului militar.

Doctorul Antekirtt urcă pe pasarelă şi, adresându-se tânărului marinar, îi zise:

— Ne-ai salvat, prietene

— Nu mi-am făcut decât datoria.

— Eşti pilot?

— Nu, sunt pescar.

— Şi cum te numeşti?

— Luigi Ferrato!

V. MALTA.

Aşadar, cel care îi salvase era fiul pescarului din Rovignoprintr-o întâmplare providenţială, Luigi Ferrato era acela al cărui curaj şi iscusinţă salvase steam-iahtul, pasagerii şi întregul său echipaj de la o pierzanie sigură!

Doctorul era gata să se repeadă la Luigi, să-l îmbrăţişeze… Dar se reţinu. Dacă şi-ar fi arătat recunoştinţa ar fi fost contele Sandorf, iar contele Sandorf trebuie să rămână mort pentru toţi, chiar şi pentru fiul lui Andrea Ferrato.

Dar Petru Bâthory, care din aceleaşi motive trebuia să fie şi el la fel de rezervat, era să uite lucrul acesta, dacă doctorul nu-l oprea deodată cu o privire. Apoi coborâră amândoi în salon, rugându-l pe Luigi să-i urmeze.

— Prietene, îl întrebă doctorul, eşti fiul pescarului din Istria, care se numea Andrea Ferrato?

— Da, domnule, răspunse Luigi.

— Nu ai o soră…?

— Ba da, şi locuim amândoi în La Valetta. L-aţi cunoscut pe tatăl meuântrebă el după o clipă de şovăire.

— Pe tatăl dumitale, zise doctorul. Tatăl dumitale a găzduit acum cincisprezece ani pe doi fugari în casa sa din Rovigno.

Aceşti fugari erau nişte prieteni de-ai mei, pe care devotamentul său nu i-a putut salva. Dar acest devotament l-a costat pe Andrea Ferrato libertatea şi viaţa, pentru că a fost trimis la ocnele din Stein, unde a şi murit…

— Şi a murit fără să fi regretat nimic din tot ce a făcut! răspunse Luigi.

Doctorul luă mâna tânărului pescar.

— Luigi, zise el, prietenii mei mi-au dat mie sarcina de a plăti datoria lor de recunoştinţă faţă de tatăl dumitale. De ani de zile caut să aflu ce s-a întâmplat cu dumneata şi cu sora dumitale, dar de la plecarea voastră din Rovigno vi s-a pierdut urma. Mulţumesc lui Dumnezeu că mi te-a trimis în cale! Vasul pe care l-ai salvat dumneata l-am botezat cu numele de Ferrato, în amintirea lui Andrea. Lasă-mă să te îmbrăţişez, copilul meu.

În timp ce doctorul îl strângea la pieptul său, Luigi simţea că-i dau lacrimile.

În faţa acestei mişcătoare scene, Petru nu se putu reţine. Se simţi mânat de o pornire a întregii sale fiinţe înspre acest tânăr, cam de aceeaşi vârstă cu el, înspre acest brav fiu al pescarului din Rovigno.

— Şi eu!… Şi eu te îmbrăţişez, exclamă el cu braţele întinse spre Luigi.

— Dumneavoastră… domnule?

— Da, eu… fiul lui Ştefan Băthory!

Putea oare doctorul să regrete că lui Petru îi scăpase această mărturisirenu! Căci Luigi Ferrato va şti să-i păstreze secretul, întocmai ca şi Pescade şi Matifou.

Luigi fu pus atunci la curent cu totul, şi mai ales cu scopul pecare-l urmărea doctorul. Un singur lucru nu i se spuse: că tânărul pescar se afla în faţa contelui Mathias Sandorf.

Doctorul voi să fie condus numaidecât la Maria Ferrato. Era nerăbdător s-o vadă, era nerăbdător mai ales să afle ce viaţă ducea, o viaţă de muncă şi de mizerie, fără îndoială, căci moartea lui Andrea o lăsase singură, cu fratele său în grijă.

— Da, domnule doctor; răspunse Luingi, să plecăm numaidecât, dacă doriţi! Maria trebuie să fie foarte îngrijorată din pricina measunt aproape patruzeci şi opt de ore de când am plecat de acasă ca să pescuiesc în golful Melleah, şi s-o fi temând poate că în timpul furtunii de azi-noapte mi s-o fi întâmplat vreo nenorocire!

— Îţi iubeşti mult sora? îl întrebă doctorul Anterkirtt.

— Ea mi-e şi mamă şi soră, răspunse Luigi.

Insula Malta, situată la o sută de kilometri de Sicilia, ţine oare mai mult de Africa decât de Europa, deşi se află la o depărtare de două sute de kilometri de continentul african. Este o chestiune care i-a pasionat mult pe geografi. în orice caz, după ce a fost dăruită de Carol Quintul călugărilor ospitalieri alungaţi din Thodos de Soliman, care luară atunci numele de cavaleri de Malta, ea aparţine acum englezilor, şi cu greu li s-ar putea lua înapoi. Malta este o insulă lungă de douăzeci şi opt de kilometri şi lată de şaisprezece. Capitala ei e La Valetta şi anexele sale, apoi are alte oraşe şi sate ca Cittâ Vecchia – un fel de oraş sfânt, care a fost reşedinţă episcopală pe timpul cavalerilor – Bosquet, Dinghi, Zebug, Itard, Berkercara, Luca, Farrugi etc. Destul de fertilă în partea răsăriteană, foarte stearpă în partea apuseană, insula oferă un contrast izbitor, fapt pentru care şi populaţia e mai densă în regiunea răsăriteană. în total are peste o sută de mii de locuitori.

Ceea ce a făcut natura pentru această insulă, tăind în ţărmurile ei patru sau cinci porturi, cele mai frumoase din lume, întrece orice închipuire. De jur împrejur apă, peste tot capuri, înălţimi care parcă abia aşteaptă să fie fortificate cu baterii de coastă. De aceea, cavalerii făcuseră încă de pe atunci din această insulă o poziţie greu de cucerit, iar englezii, care au păstrat-o în ciuda tratatului de pace de la Amiens, au făcut din ea o adevărată fortăreaţă. Se pare că nici un cuirasat n-ar fi în stare să forţeze trecătorile Adarsei Mari sau pe cele ale portului Carantinei sau Marsa Muscetto. De altfel, înainte de toate ar trebui să se apropie

de coastă, dar acum pe coastă sunt instalate două tunuri de o sută de tone, cu aparate hidraulice de încărcare şi de reglare, care pot arunca un proiectil de nouă sute de kilograme la o distanţă de cincisprezece kilometri.

Bineînţeles că la Malta sunt englezi destui. Este un guvernator general, care îşi are reşedinţa în vechiul palat al Marelui Maestru al Ordinului, un amiral, şeful marinei şi al porturilor, o garnizoană de patrucinci mii de oameni; dar mai sunt şi italieni, care ar vrea să se socotească aici ca la ei acasă, apoi o populaţie flotantă, cosmopolită, ca în Gibraltar, şi mai ales maltezi.

Maltezii sunt africani. Îi vezi prin porturi conducându-şi bărcile lor viu colorate; îi vezi pe străzi gonindu-şi căruţele pe pantele repezi; îi vezi prin pieţe vânzând fructe, legume, carne, peşte, la lumina candelei de sub o icoană zugrăvită în culori ţipătoare şi într-o hărmălaie asurzitoare. Ai zice că toţi oamenii seamănă unii cu alţii, căci toţi au faţa oacheşă, părul negru, puţin creţ, privirile aprinse, statura mijlocie, dar robustă. Ai jura că toate femeile fac parte din aceeaşi familie, căci toate au ochii mari, cu gene lungi, părul de culoare închisă, mâini încântătoare, au picioarele subţiri, talia zveltă, sunt mlădioase şi au o piele albă, pe care soarele n-o poate bronza, fiind acoperită de „falzetta” – un fel de manta de mătase neagră, cum se poartă şi prin Tunisia – pe care o poartă toate femeile, şi care serveşte în acelaşi timp de broboadă, de năframă şi chiar de evantai.

Maltezii au o înclinaţie firească înspre negustorie. îi întâlneşti peste tot unde e rost de negoţ. sunt oameni muncitori, economi, harnici, cumpătaţi, dar în acelaşi timp sunt firi aprinse, care nu te iartă. Vorbesc un dialect al cărui fond este arab, rămăşiţă a cuceririi ce a urmat după căderea Imperiului de Răsărit, o limbă vie, sprintenă, pitorească, plină de metafore, de imagini şi de poezie. sunt buni marinari şi pescari îndrăzneţi, pe care desele furtuni de pe mările acestea i-au obişnuit cu primejdiile. în această insulă se îndeletnicea acum Luigi cu meseria lui, cu aceeaşi

îndrăzneală ca şi cum ar fi fost maltez, şi aici locuia el, cu sora sa Maria, de aproape cincisprezece ani.

Am pomenit mai înainte de La Valetta şi anexele ei, pentru că, în realitate, sunt cel puţin şase oraşe, înspre cele două porturi ale Marsei Mari şi Carantinei. Floriana, La Senglea, La Cospiqua, La Vittoriosa, La Sliema, La Misida nu sunt nişte cartiere, nici chiar o simplă îngrămădire de case locuite de oameni nevoiaşi, ci adevărate oraşe, cu locuinţe luxoase, cu hoteluri, cu biserici, demne de capitale, care au douăzeci şi cinci de mii de locuitori şi în care poţi admira aceste palate care se numesc „hanurile” Provenţei, Castiliei, Auvergnei, Italiei şi Franţei.

Fratele şi sora locuiau în La Valetta. Ar fi poate mai bine să spunem că locuiau sub La Valetta, căci stăteau într-un fel de cartier subteran numit Manderaggio, în care dai din strada San Marco. Aici îşi putuseră găsi ei o locuinţă pe potriva slabelor lor mijloace, şi în această construcţie subterană îi conduse Luigi pe doctor şi pe Petru, de îndată ce terminară cu ancorarea steam-iahtului.

Cei trei, după ce refuzară sutele de bărci ce îi asaltară, oferindu-se să-i ducă la ţărm, debarcară pe chei. Trecură apoi de Poarta Marinei, asurziţi de clopotele şi de clopoţelele care fac să plutească deasupra capitalei Maltei un fel de atmosferă sonoră. După ce trecură pe sub fortul cu două rânduri de cazemate, urcară un povârniş foarte abrupt, apoi o stradă îngustă în scară. Trecând printre două şiruri de case înalte cu balcoane verzui şi cu firide cu lămpi aprinse, ajunseră în faţa catedralei Sf. Ioan, în mijlocul celei mai gălăgioase populaţii din lume.

când ajunseră în spatele acestui deal, cam în dreptul catedralei, coborâră din nou, îndreptându-se spre portul Carantinei; apoi, pe strada San Marco, se opriră la jumătatea pantei, în faţa unei scări care se înfunda, în dreapta, înspre centrul oraşului.

Manderaggio este un cartier ce se prelungeşte până sub zidurile de apărare, cu străzi strâmte, în care soarele nu

poate pătrunde niciodată, cu ziduri înalte şi îngălbenite, în care sunt scobite alandala o sumedenie de găuri ce servesc drept ferestre, coborând parcă în nişte canaluri de scurgere, peste tot uşi scunde, umede, murdare, peste tot poteci surpate, tuneluri întunecate, care nu merită nici măcar numele de uliţe. Şi în toate pragurile, în toate ferestrele, în toate gangurile întortocheate, pe toate scările şubrede, o lume înspăimântătoare: bătrâne cu chipuri de vrăjitoare, mame cu feţe palide, anemiate de aerul închis, fete de toate vârstele, zdrenţăroase, copii aproape goi, bolnăvicioşi, tăvălindu-se prin noroi, cerşetori schilozi şi cu tot felul de răni, bărbaţi, hamali sau pescari, cu priviri sălbatice, în stare de orice, apoi, prin tot acest furnicar omenesc, câte un poliţist englez flegmatic, obişnuit cu lumea aceasta de necrezut, nu numai familiarizat, ci chiar familiar cu toată gloata asta. O adevărată Curte a Miracolelor, clar transportată în nişte stranii străzi subterane, ale căror ultime ramificaţii se termină în dreptul ferestruicilor zăbrelite ale zidurilor fortului, la nivelul cheiului Carantinei, scăldat de soare şi de briza mării.

Într-una din casele acestui cartier, la ultimul etaj, locuiau Maria şi Luigi Ferrato. Aveau doar două camere. Doctorul fu izbit de mizeria neagră din această locuinţă, dar în acelaşi timp şi de curăţenia ei. Regăseai aici mâna gospodinei harnice, care îngrijise pe vremuri şi casa pescarului din Rovigno.

când intrară doctorul şi Petru Băthory, Maria se ridică. Apoi, adresându-se fratelui său, exclamă:

— Dragul meu copil… Dragul meu Luigi…!

E lesne de înţeles cât de neliniştită fusese în timpul furtunii din noaptea trecută. Luigi îşi îmbrăţişa sora şi îi prezentă pe cei care îl însoţeau. Doctorul povesti în câteva cuvinte în ce împrejurări îşi riscase Luigi viaţa pentru a salva vasul în primejdie, arătându-l în acelaşi timp pe Petru, fiul lui Ştefan Băthory.

În timp ce vorbea, Maria îl privea atât de atentă, atât de tulburată, încât doctorul se temu un moment să nu recunoască în el pe contele Sandorf. Dar nu fu decât o sclipire de o clipă, care se stinse numaidecât în ochii ei. Cum ar fi putut recunoaşte, după ce trecuseră cincisprezece ani, pe cel care nu fusese oaspetele tatălui său decât câteva ceasuri? Fiica lui Andrea Ferrato avea acum treizeci şi trei de ani. Era încă frumoasă, prin puritatea trăsăturilor feţei şi prin focul privirii ochilor săi mari. Câteva fire albe, ici-colo prin părul său negru, arătau că suferise mai mult din pricina asprimii vieţii decât de trecerea anilor. încărunţirea aceasta timpurie nu se datora vârstei, ci trudei, necazurilor, zbuciumului prin care trecuse de la moartea pescarului din Rovigno.

— Viitorul dumitale şi al lui Luigi ne aparţine nouă, acumzise doctorul Antekirtt, terminându-şi povestirea. Prietenii mei nu-i erau oare atât de îndatoraţi lui Andrea Ferrato? îngăduieşti Maria, ca Luigi să nu se mai despartă de acum încolo de noi?

— Domnilor, răspunse Maria, fratele meu n-a făcut altceva decât ceea ce trebuia să facă, azi-noapte, când v-a venit în ajutor, şi mulţumesc cerului că i-a dat acest gând bun. E doar fiul unui om care n-a cunoscut niciodată decât un singur lucru: datoria!

— Nici noi nu cunoaştem decât un singur lucru, răspunse doctorul, adică dreptul nostru de a ne plăti datoria de recunoştinţă faţă de copiii aceluia care…

Se opri. Maria îl privea din nou, cu o privire pătrunzătoare. Se temea să nu cumva să fi spus prea mult.

— Maria, zise atunci Petru Bâlhory, nădăjduiesc că n-ai să-l împiedici pe Luigi să fie fratele meu?

— Şi nici dumneata n-ai să refuzi să fii fiica mea? adăugă doctorul, întinzându-i mâna.

Maria trebui atunci să le povestească viaţa lor, începând de când plecaseră din Rovigno; cum agenţii Austriei, care o spionau mereu, îi făceau viaţa insuportabilă acolo, cum se

gândise să vină în insula Malta, unde Luigi urma să se desăvârşească în meseria de marinar, continuându-şi în acelaşi timp meseria de pescar; povesti apoi cum o duseseră în anii aceia, când trebuiseră să lupte din greu împotriva mizeriei, căci bruma de bani. ce le mai rămăseseră se terminase numaidecât. Dar în curând, Luigi putu să se ia la întrecere în îndrăzneală şi iscusinţă cu maltezii, a căror faimă e bine cunoscută. înotător neîntrecut ca şi ei, Luigi s-ar fi putut lua la întrecere cu faimosul Nicolo Pescei, fiu al oraşului La Valetta, care se zice că ducea depeşe de la Napoli la Palermo, trecând Marea Eoliană înot. Aşa că îi era foarte uşor să vâneze pescăruşii şi porumbeii aceia sălbatici, ale căror cuiburi trebuie să le cauţi prin fundul grotelor, pe care învălmăşeala talazurilor, izbindu-se de stânci, le face atât de primejdioase. Pescar îndrăzneţ, barca lui nu dăduse niciodată înapoi din faţa unei furtuni, când era vorba să-şi întindă plasele sau să-şi pună undiţele. Şi, în asemenea împrejurări se afla el, în noaptea trecută, în golfuleţul Melleah, când auzi semnalele steam-iahtului în pericol.

Dar la Malta, păsările de mare, peştele, moluştele se găsesc din belşug, aşa că preţul lor prea mic fac ca pescuitul să nu fie o meserie prea bănoasă. Oricâtă osteneală îşi dădea, numai cu mare greutate putea face faţă Lingi nevoilor micii lor gospodării, cu toate că şi Maria mai lucra ceva croitorie. De aceea, din pricina venitului lor atât de mic, trebuiseră să se mute în locuinţa asta din Manderaggio.

În timp ce M.aria povestea, Luigi, care întinse în camera lui, ieşi cu o scrisoare în mână. Erau cele câteva rânduri pe care le scrisese Andrea Ferrato înainte de a muri.

„Măria, scria el, ţi-l dau în seamă pe fratele tău. în curând nu va mai avea pe nimeni pe lume decât pe tine. Nu-mi pare rău de loc, dragii mei copii, pentru cele ce am făcut, decât atât că n-am izbutit să-i salvez, fie chiar cu preţul libertăţii şi vieţii mele, pe aceia care mi se încredinţaseră mie. Ceea

ce am făcut atunci, aş mai face-o şi acum. Nu-l uitaţi niciodată pe tatăl vostru, care moare trimiţându-vă ultimele lui îmbrăţişări. ANDREA FERRATO”

La citirea acestei scrisori, Petru Bâthory nu căuta câtuşi de puţin să-şi ascundă tulburarea, în timp ce doctorul Antekirtt întorcea capul, ca să nu-l vadă Măria.

— Luigi, zise el atunci, barca dumitale s-a sfărâmat azi-noapte, izbindu-se de iahtul meu…

— Era veche, domnule doctor, răspunse Luigi, şi pierderea nu e prea mare.

— Bine, fie Luigi, dar îmi dai voie s-o înlocuiesc printr-o alta, chiar prin vasul pe care l-ai salvat.

— Cum…?

— Vrei să fii secund pe bordul vasului Ferrato? Am nevoie de un tânăr destoinic, de un marinar bun.

— Primeşte Luigi, exclamă Petru, primeşte!

— Dar… sora mea?

— Sora dumitale va face parte din acea mare familie care locuieşte în insula mea, Antekirtt răspunse doctorul. De acum încolo, traiul vostru mă priveşte pe mine, şi am să vi-l fac atât de fericit, încât să nu regretaţi nimic din trecut, decât doar pierderea tatălui vostru.

Luigi apucase mâinile doctorului, le strângea, le săruta, în timp ce Maria nu-şi putea arăta recunoştinţa altfel decât prin lacrimi.

— Mâine vă aştept pe bord, zise doctorul.

Şi, ca şi cum n-ar mai fi fost în stare să-şi stăpânească tulburarea, ieşi repede, după ce îi făcu semn lui Petru să-l urmeze.

— Ah, ce bine e, dragul meu, îi zise el, ce bine e să răsplăteşti!

— Da… mai bine decât să pedepseşti, răspunse Fetru.

— Dar trebuie să şi pedepseşti!

A doua zi, doctorul îi aştepta pe bord pe Maria şi pe Luigi Ferrato.

Căpitanul Kostrik primi dispoziţii să repare neântârziat maşinile sleam-iahtului. Cu ajutorul agenţiei maritime Samuel Grech et Comp. de pe strada Levante, căreia vasul îi fu încredinţat, lucrările aveau să fie terminate în curând. Era nevoie totuşi de cinci sau şase zile, căci trebuiau demontate pompa de aer şi condensatorul, care nu Funcţionau bine. întârzierea aceasta nu putea decât să-l supere pe doctorul Antekirtt, care ardea de nerăbdare să ajungă cât mai repede pe coasta siciliană. De aceea, la un moment dat, se gândea să cheme la Malta goeleta sa Savarena, dar renunţă. Căci mai bine era să aştepte câteva zile în plus şi să ajungă în Sicilia cu un vas rapid şi bine înarmat.

Totuşi, din precauţie şi pentru orice eventualitate ce s-ar fi putut ivi, trimise o depeşă prin firul submarin ce lega Malta.de Antekirtta. Prin această depeşă dădea ordin Electricului 2 să vină numaidecât spre coasta Siciliei, prin regiunea capului Portio di Pallo.

Către ora nouă dimineaţa, o barcă îi aduse pe bord pe Maria Ferrato şi pe fratele ei, care fură primiţi de doctor cât se poate de călduros. Luigi fu prezentat căpitanului, şefilor de echipaj şi echipajului, cu titlul de secund, ofiţerul care îndeplinea această funcţie urmând să treacă pe bordul Electricului 2, de îndată ce vor ajunge pe coasta meridională a Siciliei.

Uitându-te la Luigi îţi dădeai seama numaidecât că era un adevărat marinar. cât despre curajul şi îndrăzneala sa, se ştia cum se purtase în urmă cu treizeci şi şase de ore, în golful Melleah. Toată lumea îl primi foarte călduros. Apoi, prietenul său Petru şi căpitanul Kostrik îl conduseră să viziteze vasul, pe care dorea să-l cunoască în toate amănuntele. în timpul acesta, doctorul stătea de vorbă cu Măria despre fratele ei, într-un fel care o mişca profund.

— Da!… E leit tatăl său, zicea ea.

La propunerea pe care i-o făcu doctorul, fie de a rămâne pe bord până la sfârşitul expediţiei proiectate, fie de a se

duce de-a dreptul la Antekirtta, unde se oferea s-o conducă chiar el, Maria îi ceru să-i îngăduie să-l însoţească în Sicilia. Rămase deci stabilit că ea se va folosi de timpul cât Ferrato rămânea în La Valetta, pentru ca să-şi mai aranje:e treburile, să-şi vândă cele câteva lucruri care nu aveau pentru ea valoarea unor amintiri, să-şi adune în sfârşit puţinul ce-l avea, astfel ca în ajunul plecării să se poată instala în cabina ei.

Doctorul nu-i ascunse Măriei planurile lui, pe care era hotărât să le ducă până la capăt. O parte din aceste planuri fuseseră înfăptuite, căci copiii lui Andrea Ferrato nu mai aveau să se îngrijească de acum încolo de soarta lor. Mai rămânea acum să dea de urma lui Silas Toronthal şi a lui Sarcany, pe de o parte, iar pe de altă parte să pună mâna pe Carpena, şi era sigur că va reuşi. cât priveşte pe primii doi, socotea că le va da de urmă prin Sicilia. cât despre Carpena, îi vor căuta şi pe el până îl vor găsi.

Măria îi spuse atunci doctorului că ar dori să-i vorbească între patru ochi.

— Ceea ce vreau să vă spun, zise ea, am găsit de cuviinţă că nu trebuie să afle fratele meu. Nu s-ar fi putut stăpâni, şi asta fără îndoială că ne-ar fi adus alte nenorociri.

— În momentul acesta, Luigi vizitează restul echipajului, răspunse doctorul. Să coborâm în salon.

Măria, şi acolo vei putea vorbi în linişte, fără să-ţi fie teamă că te aude cineva.

După ce uşa salonului fu închisă, cei doi luară loc pe o canapea, şi Maria zise:

— Carpena e aici, domnule doctor.

— La Malta?

— Da, de câteva zile.

— În La Valetta?

— Chiar în Manderaggio, unde locuim noi.

Doctorul fu în acelaşi timp foarte surprins şi foarte mulţumit de ceea ce afla. Apoi continuă:

— Eşti sigură, Maria?

— sunt sigură! Chipul lui mi-a rămas întipărit în minte. O sută de ani să fi trăit, şi tot l-aş fi recunoscut numaidecât!… E aici!

— Luigi nu ştie?

— Nu domnule doctor şi înţelegeţi desigur de ce n-am vrut să ştie. L-ar fi căutat, l-ar fi găsit pe acest Carpena, l-ar fi provocat, poate…

— Foarte bine ai făcut. Maria. Numai mie îmi aparţine omul ăsta. Dar ce crezi, el te-a recunoscut?

— Nu ştiu, răspunse Maria. L-am întâlnit de două sau de trei ori pe uliţele din Manderaggio, şi s-a întors să se uite după mine, oarecum bănuitor. Dacă cumva ma-a urmărit, dacă o fi întrebat pe cineva cum mă cheamă, înseamnă că ştie cine sunt.

— Nu ţi-a vorbit niciodată?

— Niciodată.

— Şi ştii cumva, Maria, de ce o fi venit în La Valetta. Ştii cumva ce învârte pe aici, de când a venit?

— Tot ce pot să vă spun e că trăieşte printre oamenii cei mai stricaţi din Manderaggio. Zi şi noapte e prin cârciumile cele mai deochiate, cu cei mai cunoscuţi pungaşi. Şi cum se pare că nu duce lipsă de bani, cred că umblă să-şi strângă o bandă de tâlhari de teapa lui, ca să dea vreo lovitură.

— Pe aici…?

— Asta nu pot s-o ştiu, domnule doctor.

— Nu face nimic, am s-o ştiu eu în acest moment, Petru intră în salon, urmat de tânărul pescar, şi convorbirea fu întreruptă.

— Ce zici Luigi, întrebă doctorul Antekirtt, eşti mulţumit de ceea ce ai văzut?

— E un vas minunat! răspunse Luigi.

— Îmi pare bine că îţi place, zise doctorul, pentru că dumneata îl comanzi în calitate de secund, până când împrejurările vor face din dumneata chiar căpitanul lui

— Oh, domnule doctor…

— Dragul meu Luigi, zise Petru, când îl ai alături pe doctorul Antekirtt, să ştii că totul e cu putinţă.

— Da, totul e cu putinţă, Petru, zise doctorul, dar spune mai degrabă că totul e cu putinţă cu ajutorul lui dumnezeu.

Măria şi Luigi se despărţiră apoi de doctor şi de Petru, pentru a se întoarce la mica lor locuinţă. Rămase hotărât că Luigi nu-şi va începe serviciul decât după ce sora lui se va instala şi ea pe bord. Maria nu trebuia să rămână singură în Manderaggio, căci se putea ca ticălosul acela de Carpena să fi recunoscut în ea pe fiica lui Andrea Ferrato.

După ce fratele şi sora plecară, doctorul îl chemă pe Pescade, căruia voia să-i vorbească în prezenţa lui Petru Bâthory. Pescade sosi numaidecât, şi rămase în poziţia unui om gata să primească un ordin şi gata să-l execute.

— Pescade, îi zise doctorul, am nevoie de tine.

— De mine şi de Matifou?

— Deocamdată numai de tine.

— Şi ce trebuie să fac?

— Să cobori îndată pe uscat, şi să te duci în Manderaggio, unul din cartierele subterane din La Valetta, să-ţi iei acolo o locuinţă, o cameră, în vreo cocioabă, fie chiar şi în cel mai păcătos han de acolo.

— Am înţeles.

— Acolo, ai să urmăreşti toate mişcările unui om, pe care nu trebuie să-l scapi din ochi nici în ruptul capului. Dar nu trebuie să bănuiască nimeni că noi doi ne cunoaştem. Dacă e nevoie, ai să te deghizezi.

— Lăsaţi, că mă pricep eu la astea!

— Mi s-a spus, continuă doctorul, că omul ăsta umblă să tocmească cu bani grei pe cei mai mari pungaşi din Manderaggio. Dar în slujba cui şi în ce scopasta nu se ştie, şi asta trebuie s-o afli tu cât mai curând.

— Am să aflu.

— După ce vei fi aflat despre ce e vorba, să nu te întorci pe bord, căci s-ar putea să fii urmărit. Să-mi trimiţi doar o

vorbă, cu poşta, şi să-mi dai o întâlnire, seara, în capătul celălalt al cartierului La Senglea. Eu am să viu la întâlnire.

— S-a făcut, zise Pescade. Dar cum să-l recunosc eu pe omul ăsta?

— N-o să-ţi fie greu! Eşti un băiat deştept şi mă bizui pe deşteptăciunea ta!

— Pot măcar să aflu cum îl cheamă pe domnul acesta?

— Carpena.

La auzul acestui nume, Petru izbucni:

— Cum!… Spaniolul ăsta e aici?

— Da, răspunse doctorul, locuieşte în acelaşi cartier în care i-am regăsit şi pe copiii lui Andrea Ferrato, pe care el l-a trimis la ocnă şi la moarte.

Şi îi povesti tot ce aflase de la Maria. Pescade pricepu atunci cât era de urgent să descopere planurile ce le urzea spaniolul, care de bună seamă că punea la cale vreo ticăloşie, prin aceste ascunzişuri ale oraşului La Valetta. Peste un ceas, Pescade părăsi bordul. Pentru a nu putea fi bănuit, în caz că ar fi fost urmărit, începu mai întâi să hoinărească pe lunga Strada Reale, care duce de la Fortul Saint-Elme până în cartierul Floriana. Apoi, când se lăsară umbrele, se îndreptă spre Manderaggio.

Într-adevăr, pentru a aduna o bandă de ticăloşi, gata oricând să omoare sau să jefuiască, un loc mai bun ca harababura din acest oraş subteran nici că s-ar fi putut găsi. Erau aici oameni de toate soiurile, excroci din Orient şi din Occident, fugari de pe vasele de comerţ, dezertori de pe vasele de război, dar mai ales erau lepădături de maltezi, tâlhari cunoscuţi în toată lumea, prin vinele cărora curgea încă sângele acelor groaznici piraţi de pe vremea incursiunilor maurilor.

Carpena, însărcinat să găsească o duzină de oameni hotărâţi – hotărâţi la orice – nu putea aşadar să întâmpine aici decât greutatea de a alege între prea mulţi clienţi ce se prezentau. De aceea, tot timpul de când sosise umbla prin cârciumile de pe uliţele cele mai păcătoase din

Manderaggio, unde muşteriii săi veneau să-l caute. Aşa că, Pescade îl recunoscu fără nici o greutate; ceea ce era însă mai greu, era să afle pe seama cui lucra spaniolul, care îşi plătea oamenii cu bani gheaţă.

Fireşte că banii aceştia nu puteau să fie banii lui. Cei cinci mii de florini, premiul pe care îl încasase după afacerea din Rovigno, îi tocase demult. Alungat din Istria de dispreţul şi hula lumii, gonit din toate salinele de pe litoral, Carpena porni să colinde prin lume. După ce îşi cheltuise repede toţi banii, ajunse mai sărac decât fusese mai înainte. Ceea ce nu va mira pe nimeni, este faptul că acum se găsea în slujba unei temute bande de răufăcători, pentru care recruta un anumit număr de oameni, spre a-i înlocui pe cei de curând trimişi la ştreang, în scopul acesta se afla el acum la Malta, şi mai cu seamă în cartierul Manderaggio. Dar, foarte prevăzător faţă de tovarăşii săi pe care îi tocmea cu plată, se ferea să le spună unde urma să-i ducă. De altfel, acestora puţin le păsa. S-ar fi dus şi la capătul pământului, numai să li se dea bani peşin şi să întrezărească ei un viitor strălucit de furturi şi de jafuri. Trebuie să spunem, aci, că nemernicul de Carpena a rămas ca trăsnit întâlnind-o pe Maria pe uliţele din Manderaggio. Deşi trecuseră cincisprezece ani, o recunoscuse numaidecât, aşa cum îl recunoscuse şi ea. Nu-i venea de loc la socoteală că ea ar fi putut afla pentru ce venise el aici, în La Valetta.

Pescade trebuia deci să lucreze cu multă dibăcie, dacă voia să afle ceea ce doctorul ţinea atât de mult să ştie şi ceea ce, pe de altă parte, spaniolul tăinuia cuatâta grijă. Totuşi, Carpena căzu în curând în cursa lui Pescade. Şi cum să nu-l fi luat în seamă Carpena pe acest bandit atât de tânăr, care se ţinea scai de el, oare i se vârâse sub piele, care îi vorbea de sus, ca unul care e mândru că face parte din această faimoasă pleavă din Manderaggio, care se lăuda că are la activul său un dosar, din care cea mai neînsemnată pagină ar fi putut atrage după sine în Malta ştreangul, în Italia ghilotina, în Spania sugrumarea; care le arăta cel mai

profund dispreţ tuturor laşilor din cartier ce tremurau când vedeau un poliţist, în sfârşit, un tip dat dracului Carpena, care se pricepea de minune la soiul ăsta de oameni, nu putea decât să-l preţuiască!

Din comedia aceasta atât de bine jucată rezultă că Pescade îşi atinsese ţinta, căci, în dimineaţa zilei de 26 august, doctorul Anlekirtt primi o scurtă notă, prin care i se clădea o întâlnire, în seara aceea, la marginea cartierului Senglea. în timpul ultimelor zile se lucrase foarte intens pe bordul vasului Ferrato. Peste trei zile cel mult, după terminarea reparaţiilor şi aprovizionarea cu cărbuni, vasul putea porni în larg.

Seara, doctorul se duse la locul indicat de Pescade. Era un fel de piaţă mică, cu arcade, aproape de şoseaua care înconjoară oraşul, la marginea cartierului. Era ora opt. în piaţă se mai găseau vreo cincizeci de persoane, căci tarabele nu se încinseseră încă. Doctorul se plimba printre aceşti oameni, bărbaţi şi femei, aproape toţi maltezi de origine, când, deodată, simţi că cineva îl apucă de braţ.

Un derbedeu zdrenţăros şi cum nu se poate mai murdar, cu o pălărie veche şi ruptă pe cap, îi întinse o batistă, zicând:

— Iată ce am şterpelit de la înălţimea voastră Altă dată, înălţimea voastră să-şi păzească buzunarele!

Era Pescade – cu neputinţă însă de recunoscut în halul în care era.

— Diavole păcătos! zise doctorul.

— Diavol, da!… Dar păcătos, nu, domnule doctor!

Acesta îl recunoscu pe Pescade şi nu se putu stăpâni să nu zâmbească. Apoi, fără nici o altă legătură, întrebă:

— Şi Carpena?

— Se munceşte să adune vreo doisprezece dintre cei mai ai dracului tâlhari din Manderaggio.

— Pentru cine?

— Pentru un oarecare Zirone!

Sicilianul Zirone, tovarăşul lui Sarcany? Ce legături puteau fi între aceşti nemernici şi Carpena?

Iată la ce explicaţie se opri doctorul, şi desigur că nu se înşela: Trădarea spaniolului, care urma să ducă la arestarea fugarilor din Pisino, nu se putea să nu ajungă până la urechile lui Sarcany. Acesta, căutându-l, desigur, şi găsindu-l în cea mai neagră sărăcie, a putut uşor face din el unul din acei agenţi în slujba bandei sale. Carpena avea să fie, aşadar, primul jalon pe un drum pe care de acum încolo doctorul nu va mai merge orbecăind.

— Ştii în ce scop îi tocmeşte Carpena pe aceşti indivizi? îl întrebă el pe Pescade.

— Pentru o bandă care operează în Sicilia.

— În Sicilia? Da… aşa el Şi, în mod special, în ce parte a Siciliei?

— În părţile dinspre răsărit, între Siraeuza şi Catania.

Hotărât lucru, le dăduse de urmă!

— Cum ai reuşit să obţii aceste informaţii…?

— Chiar de la Carpena, cu care m-am împrietenit şi pe care îl prezint înălţimii voastre!

Drept răspuns, doctorul se mulţumi să dea din cap.

— Acum, poţi să te întorci pe bord, zise el, şi să-ţi iei nişte haine mai ca lumea.

— Ba de loc! Astea îmi convin de minune!

— Şi de ce?

— Pentru că am cinstea să fiu şi eu tâlhar din banda sus-zisului Zirone

— Prietene, răspunse doctorul, bagă bine de seamă ce faci! Cu jocul ăsta, îţi pui în primejdie viaţa!

— În slujba dumneavoastră, domnule doctor, zise Pescade, vă sunt doar atât de îndatorat!

— Straşnic băiat!

— De altfel, fără să mă laud, sunt puţin cam şiret, şi am de gând să-i bag pe toţi ticăloşii ăştia în sacul meu cu scamatorii!

Doctorul îşi dădea seama că, în aceste condiţii, ajutorul lui Pescade putea fi foarte folositor planurilor sale. Jucându-şi atât de bine rolul, inteligentul băiat izbutise să câştige încrederea lui Carpena până într-atâta, încât îi aflase şi secretele; aşa că trebuia lăsat să continue.

După ce vorbiseră vreo cinci minute, doctorul şi Pescade se despărţiră, ca să nu fie văzuţi împreună. Pescade o luă pe cheiul din La Senglea, până la capăt, unde urcă într-o barcă şi se întoarse la Manderaggio. înainte ca el să fi ajuns acolo, doctorul Antekirtt se şi înapoiase pe bordul, steam-iahtului. îl puse la curent pe Petru Bâthory cu tot ce aflase. în acelaşi timp găsi că nu trebuia să-i ascundă nici lui Matifou faptul că, în interesul tuturora, Pescade se lansase într-o aventură destul de periculoasă.

Uriaşul dădu din cap, deschise şi închise de trei ori la rând palmele-i enorme. Apoi zise încet, ca pentru sine:

— Să nu cumva să se atingă cineva de el...

Cuvintele acestea spuneau mai mult decât ar fi putut spune Matifou, dacă ar fi avut talentul de a întocmi fraze lungi.

VI. ÎN ÎMPREJURIMILE CATANIEI.

Dacă omul ar fi fost însărcinat să făurească, el, globul pământesc, fără îndoială că l-ar fi făcut rotund, ca la strung, întocmai ca o bilă de biliard, fără să-i lase nici un zgrunţure, nici o încreţitură. Dar Creatorul nu l-a făcut aşa. De aceea, pe coasta Siciliei, între Aci Reale şi Catania, se află pe minunatul litoral o sumedenie de capuri, de stânci, de grote şi de munţi.

În această parte a Mării Tireniene începe strâmtoarea Mesinei, al cărei ţărm din faţă este încadrat de lanţul munţilor Calabriei. Strâmtoarea, coasta, munţii aceştia ce domină Etna erau tot atât de falnici pe vremea lui Homer ca şi azi. Dacă pădurea în care Enea l-a găsit pe Achemenide nu mai există azi, în schimb grota Galateei, grota lui Polifem, insulele Ciclopilor şi, ceva mai înspre nord, stâncile Scyllei şi Charybdei sunt tot acolo, pe locurile cunoscute din

istorie, şi poţi coborî şi azi pe aceleaşi locuri pe care a debarcat şi eroul troian, când a venit aici să-şi întemeieze noul său regat.

Trebuie să recunoaştem că uriaşul Polifem are la activul său isprăvi de felul acelora cu care uriaşul Matifou nu se poate mândri. Dar Matifou are avantajul că este încă în viaţă, pe când Pofifem e mort de trei mii de ani, dacă cumva o fi existat vreodată, aşa cum afirmă Ulyssen. Căci, de fapt, Elisée Reclus e de părere că, probabil, acest faimos ciclop nu era decât vulcanul Etna, al cărui crater scânteiază în timpul erupţiilor ca un ochi imens în vârful muntelui şi car; azvârle bucăţi de stânci uriaşe, ce devin apoi nişte ostroave, sau nişte stilici la suprafaţa apei, ca Faraglioni. Aceste Faraglioni, situate la câteva sute de metri de ţărm şi de drumul Cataniei, dublat acum de o cale ferată ce leagă Siraeuza de Messina, sunt vechile insule ale Ciclopilor. Grota lui Polifem nu e departe de aici, şi în tot lungul coastei răsună zgomotul asurzitor al mării izbindu-se de aceste văgăuni săpate în stâncile de bazalt. Chiar aici, în mijlocul acestor stânci, în seara zilei de 29 august, doi oameni, cărora farmecul amintirilor istorice nu le spunea nimic, vorbeau despre anumite lucruri pe care jandarmii sicilieni ar fi fost foarte bucuroşi să le audă.

Unul din cei doi, care de câteva minute pândea sosirea celuilalt, era Zirone. Celălalt, care apăruse venind pe drumul dinspre Catania, era Carpena.

— În sfârşit, bine că ai venit exclamă Zirone. Ai întârziat cam mult! Am crezut că şi Malta a fost înghiţită de ape ca insula Iulia, vecina ei de pe vremuri, şi că ai ajuns să îngraşi acum thoninele şi bonicuşii din fundul Mediteranei!

După cum se vede, prietenul lui Saroany era tot aşa de vorbăreţ ca pe vremuri, cu toate că trecuseră de atunci cincisprezece ani, şi tot atât de neobrăzat ca şi atunci. Cu pălăria pe o ureche, pe umeri cu o pelerină cafenie, cu nişte jambiere strânse cu şireturi până la genunchi, se vedea cât

de colo ce fel de om era, ce fel de om fusese totdeauna: un bandit.

— N-am putut să mă întorc mai devreme, răspunse Carpena, şi chiar azi dimineaţă m-a lăsat pachebotul la Catania.

— Ai venit împreună cu oamenii tăi?

— Da.

— câţi ai?

— Doisprezece.

— Numai doisprezece?

— Da, dar unul şi unul!

— sunt din Manderaggio?

— Câţiva din ei, şi mai ales maltezi.

— Bună achiziţie, dar sunt cam puţini, răspunse Zirone, căci de câteva luni nevoile sunt din ce în ce mai mari şi mai costisitoare! Jandarmii parcă mişună acum prin toată Sicilia, şi în curând vor fi câtă frunză şi iarbă, în sfârşit, dacă marfa e de bună calitate…

— Cred şi eu, Zirone, zise Carpena, şi o să-i vezi când o să-i pui la încercare. Pe deasupra, am mai adus cu mine şi un băiat straşnic, un fost comediant de bâlci, sprinten şi foarte şmecher, din care la nevoie am putea face şi o fală, şi care cred că ne va aduce servicii serioase.

— Ce făcea la Malta?

— Şterpelea ceasuri când avea ocazie, sau, când nu găsea ceasuri, şterpelea batiste!

— Şi cum îl cheamă?

— Pescador.

— Bine! zise Zirone. când o să-l punem la treabă o să vedem câte parale face. Unde i-ai ascuns pe toţi ăia?

— La hanul Santa-Grotta, mai sus de Nicolosi.

— Şi când o să-ţi reiei acolo funcţia de hangiu?

— Chiar de mâine…

— Ba chiar de astă-seară, răspunse Zirone, după ce voi primi şi eu instrucţiuni noi. Aştept aici să treacă trenul de

Messina, aştept un bilet care o să-mi fie aruncat pe fereastra de la uşa vagonului din urmă.

— Un bilet de la... el?

— Da... de la el!... Din pricina însurătorii lui, care nu se mai face odată, mă sileşte să lucrez, ca să putem trăi! Ei dar ce nu faci pentru un tovarăş atât de straşnic ca el?

Deodată, dinspre Catania, se auzi un huruit îndepărtat, pe care însă nu-l puteai confunda cu zgomotul talazurilor. Era trenul pe care îl aştepta Zirone. Cei doi se căţărară atunci pe povârnişul stâncos, şi în curând fură lângă calea ferată.

Două fluierături, înainte de a intra într-un tunel scurt, anunţară apropierea trenului, care mergea foarte încet; în curând, gâfâitul locomotivei se auzi tot mai tare, felinarele străpunseră întunericul cu lumina lor albă, făcând să lucească şinele din faţă, până departe.

Zirone urmărea foarte atent trenul, ale cărui vagoane se perindau la trei paşi în faţa lui. Cu puţin înainte ca ultimul vagon să ajungă în dreptul său, geamul se lăsă jos şi o femeie îşi scoase capul pe fereastră. când îl zări pe sicilian aşteptând la postul său, aruncă iute o portocală, care se rostogoli la vreo zece paşi de Zirone.

Această femeie era Namir, spioana lui Sarcany. Peste câteva clipe nu se mai văzu; trenul dispăruse în direcţia Aci Reale. Zirone luă de jos portocala, sau mai bine zis cele două jumătăţi de portocală prinse laolaltă cu o sfoară, apoi, urmat de spaniol, se adăposti după o stâncă înaltă. Acolo, Zirone aprinse o lanternă, desfăcu cojile portocalei şi scoase un bilet care cuprindea această înştiinţare: „ Speră să vă întâlnească la Nicolosi peste cinci sau şase zile. Păziţi-vă mai ales de un oarecare doctor Antekirtt „

Fireşte că Sarcany aflase, pe când se găsea la Raguza, că acest personaj misterios, de care se ocupa atât de mult lumea curioasă, fusese de două ori în casa doamnei Bâthory. De aici o oarecare nelinişte la acest om, obişnuit să fie tot timpul cu ochii în patru. De aici şi înştiinţarea aceasta, pe

care avea grijă să o trimită tovarăşului său Zirone, nu prin poştă, ci prin Namir.

Acesta băgă biletul în buzunar, stânse lanterna şi îl întrebă pe Carpena:

— Ai auzit vreodată vorbindu-se de un oarecare doctor Antekirtt?

— Nu, răspunse spaniolul, dar poate că Pescador îl cunoaşte! Băiatul ăsta dat naibii ştie tot!

— O să vedem, zise Zirone. Ce crezi Carpena, nu ne temem să umblăm noaptea pe drumuri, nu-i aşa?

— Mai bine noaptea decât ziua, Zirone!

— Da… ziua e plin de jandarmi peste tot! Atunci…la drum! înainte de ora trei trebuie să ajungem la hanul Santa-Grotta!

Şi, trecând linia ferată, cei doi se înfundară pe potecile bine cunoscute de Zirone, ce străbăteau meleagurile dimprejurul Etnei.

Acum optsprezece ani exista în Sicilia, şi în special la Palermo, capitala sa, o puternică bandă de răufăcători. Banda număra câteva mii de indivizi, legaţi între ei printr-un fel de rit francmasonic. Furtul şi contrabanda era obiectivul acestei asociaţii numită „Mafia”, căreia mulţi comercianţi şi industriaşi îi plăteau un fel de impozit anual, ca să-şi poată vedea cât de cât, nestingheriţi, de afacerile lor.

La data aceea – adică înainte de povestea cu conspiraţia din Triest – Sarcany şi Zirone erau dintre principalii membri ai Mafiei, şi nu dintre cei mai puţin zeloşi. Cu timpul, însă, din pricina unei mai bune administraţii, măcar a oraşelor, dacă nu şi a satelor, această asociaţie începu să fie stingherită în acţiunile ei şi să o ducă mai prost. Impozitele şi veniturile se micşorară. Aşa că cei mai mulţi dintre asociaţi se despărţiră, căutând în tâlhăria la drumul mare un mijloc de existenţă mai bun.

În acest timp, regimul politic al Italiei se schimbase, în urma unificării ţării. Sicilia, ca şi celelalte provincii, avu

aceeaşi soartă, trebui să se supună şi ea noilor legi, şi în special obligaţiilor legii recrutării. Răzvrătiţii care nu voiră să se supună legilor şi cei ce nu voiau să facă armata, toţi oamenii aceştia fără nici un scrupul, „mafiştii” şi alţii, se întovărăşiră în bande ce începură să jefuiască satele.

Zirone era chiar şeful unei asemenea bande. Apoi, după ce toată partea din averea contelui Mathias Sandorf, ce-i revenise lui Sarcany ca răsplată a trădării lui, fu mâncată, cei doi îşi reluară vechea lor ocupaţie, aşteptând să se ivească o ocazie mai bună ca să se procopsească. Dar ocazia se ivise: era căsătoria lui Sarcany cu fata lui Silas Toronthal. Se ştie cum fusese zădărnicit acest plan şi în ce împrejurări.

Ce regiune minunată pentru tâlhării era, chiar şi la această dată, Sicilia! Intr-o circumferinţă de şapte sute douăzeci de kilometri, între punctele acestui triunghi care proiectează la nord-est capul Faro, la vest capul Marsala, la sud-est, capul Passaro, străvechea Trinacria cuprinde nişte lanţuri de munţi, Pelorele şi Nebrodele, un grup vulcanic independent, Etna, Gâarella, Cântară, Platani, torenţi, văi, şesuri, oraşe cu foarte proaste căi de comunicaţie între ele, târguri ale căror împrejurimi sunt destul de sărace, sate pierdute printre stânci şi în care cu greu poţi ajunge, mănăstiri izolate în trecători sau pe creste de munţi, în sfârşit o mulţime de refugii în care te poţi adăposti, şi o sumedenie de golfuleţe, unde marea îţi oferă mii de prilejuri de a fugi. Acest petic de pământ, această Sicilie, este, în mie, un rezumat al globului pământesc, în care găseşti tot ce vrei: munţi, vulcani, văi, câmpii, fluvii, râuri, lacuri, torenţi, oraşe, sate, cătune, porturi, golfuri, promontorii, capuri, stânci – toate astea la dispoziţia unei populaţii de aproape două milioane de locuitori, răspândită pe o suprafaţă de douăzeci şi şase de mii de kilometri pătraţi.

Putea oare să existe un loc mai prielnic pentru isprăvile banditeşti? De aceea, cu toate că numărul bandiţilor tindea

să se micşoreze, cu toate că banditul sicilian, ca şi cel calabrez par că şi-au trăit traiul, că sunt alungaţi – cel puţin din literatura modernă! – în fine, deşi oamenii încep să-şi dea seama că munca e mai rentabilă decât furtul, e bine ca drumeţii să nu se aventureze prin aceste ţinuturi, dragi lui Cacus 1 şi binecuvântate de Mercur2, fără să ia măsuri de precauţie.

Totuşi, în ultimii ani, jandarmeria siciliană, tot timpul trează, tot timpul în gardă, făcuse prin regiunile răsăritene câteva expediţii încununate de succes. Mai multe bande, care căzuseră în capcană, fuseseră în bună parte distruse. Printre altele şi banda lui Zirone, care nu mai număra acum decât vreo treizeci de oameni. De aceea se hotărâse el să-şi mai împrospăteze banda şi cu alte elemente, în special cu maltezi. Ştia că prin tavernele din Manderaggio, pe care odinioară le frecventase şi el, borfaşi fără lucru se găseau cu sutele. De aceea se dusese Carpena în La Valetta, şi dacă nu adusese decât doisprezece oameni, cel puţin aceştia erau aleşi pe sprânceană.

Nu e nici o mirare că spaniolul i se arăta atât de devotat lui Zirone. îi convenea de minune meseria asta; dar cum era laş din fire, se expunea cât mai rar în primele rânduri, unde prea era mare primejdia. El se mulţumea doar să pregătească loviturile, să facă planurile şi să îndeplinească funcţia de cârciumar, în această tavernă din Santa-Grotta, acest groaznic cuib de hoţi, pierdut pe undeva pe la poalele vulcanului.

Bineînţeles că Sarcany şi Zirone cunoşteau, din viaţa lui Carpena, toată povestea în legătură cu Andrea Ferrato; în schimb, Carpena nu ştia nimic despre afacerea din Triest. Credea pur şi simplu că intrase în legături cu nişte bandiţi cumsecade, care de ani de zile îşi fac meseria prin munţii Siciliei.

În tot timpul acestui drum de opt mile, de la şuncile lui Polifern şi până la Nicolosi, Zirone şi Carpena nu avură nici o întâlnire neplăcută, adică nu întâlniră nici un jandarm în

cale. Mergeau pe nişte poteci destul de anevoioase, printre vii, printre livezi de măslini, de portocali, de chitri, printre dumbrăvi de frasini, de stejari şi smochini. Uneori o luau prin albiile pâraielor secate, care, văzute de departe, par nişte drumuri pietruite, clar nebătătorite încă de tăvălugul compresorului. Sicilianul şi spaniolul trecură prin satele San GiO'Vanni şi Tramestieri, care se află la o mare înălţime deasupra nivelului Mediteranei. Pe la orele zece şi jumătate ajunseră la Nicolosi – un târg aşezat în mijlocul unui cazan imens, adăpostit înspre nord şi vest de conurile eruptive ale Montpilierilor, ale muntelui Rossi şi ale Serrei Pizzuta.

În acest târg se găsesc şase biserici, o mănăstire închinată sfântului Nicolo d'Arena şi două hanuri, ceea ce arată îndeosebi importanţa sa. Dar Zirone şi Carpena n-aveau ce căuta la aceste două hanuri. Cârciuma de la Santa-Grotta îi aştepta la un ceas de drum, întruna din trecătorile cele mai întunecoase ale masivului Etnei. Ajunseră acolo, înainte ca orologiile din turnurile bisericilor din Nicolosi să bată miezul nopţii.

La taverna Santa-Grotta toată lumea era trează. Oamenii cinau, într-o hărmălaie de strigăte şi de înjurături. Aici erau strânşi toţi indivizii angajaţi de Carpena, cărora un bătrân din bandă, numit Benito – un nume înadins ales, pentru că era tocmai contrar firii sale – le făcea onorurile casei. Restul bandei, vreo patruzeci de munteni şi de dezertori, se găsea acum la vreo douăzeci de mile spre vest, operând pe celălalt versant al Etnei; trebuiau să vină şi ei în curând aici. Aşa că la Santa-Grota nu erau decât cei doisprezece maltezi, aduşi de spaniol. Peste toată hărmălaia aceasta de înjurături şi de glasuri ce se lăudau cu isprăvile lor se auzea vocea lui Pescado adică a lui Pescade. Dar în acelaşi timp flăcăul trăgea cu urechea, observa totul, îşi întipărea bine în minte tot ce îi putea fi de vreun folos. Astfel reţinu el un cuvânt, pe care îl rosti Benito, adresându-se musafirilor săi, ca să mai potolească larma, cu puţin înainte de venirea lui Carpena şi a lui Zirone.

— Mai tăceţi din gură, maltezii dracului, mai tăceţi din gură! O să vă audă din Cassone, unde comisarul central, binevoitorul chestor al provinciei, a trimis un detaşament de carabinieri!

Ameninţarea era făcută în glumă, căci Cassone era destul de departe de Santa-Grotta. Dar noii veniţi crezură că larma lor putea fi într-adevăr auzită de carabinieri, cum se numesc jandarmii pe aici. Aşa că gălăgia se mai potoli; oamenii continuau însă să golească carafele cu vinişorul acela de Etna, pe care Benito le umplea mereu, pentru a le ura bun venit într-un cuvânt, cu toţii erau mai mult sau mai puţin beţi, când uşa cârciumii se deschise.

— Straşnici băieţi! exclamă Zirone, intrând. Carpena a dat o lovitură bună, iar Benito văd că ştie ce are de făcut!

— Mureau de sete oamenii ăştia, răspunse Benito.

— Şi cum moartea asta e cea mai grozavă, urmă Zirone, râzând, ai voit să-i cruţi. Bravo! Acuma, să se ducă să doarmă! Mâine, vom face cunoştinţă!

— De ce să mai aşteptăm până mâine? zise unul din ei.

— Pentru că acumsunteţi prea chercheliţi, ca să ne putem înţelege şi să ascultaţi, răspunse Zirone.

— Chercheliţi!… Auzi vorbă!… Chercheliţi!… Pentru că am golit câteva sticle de poşircă de-a voastră, noi care suntem obişnuiţi cu ginul şi cu whisky-ul din cârciumile noastre din Manderaggio!

— Care e ăla? întrebă Zirone.

— E împieliţatul de Pescador! răspunse Carpena.

— Care e ălaântrebă Pescador la rândul său, arătându-l pe sicilian.

— E Zirone, răspunse Carpena.

Zirone îl privi cu atenţie pe tânărul borfaş, pe care Carpena i-l lăudase atâ’ta şi care se arăta a fi atât de dezgheţat. Găsi, fără îndoială, că are o mutră inteligentă şi îndrăzneaţă, căci dădu din cap a încuviinţare. Apoi, adresându-se lui Pescador:

— Aşadar, ai băut şi tu ca ceilalţi!

— Mai mult ca ceilalţi!
— Şi eşti încă treaz?
— Păi, doar n-o să mă ameţesc numai cu atâta!
— Ia ascultă, băiete, urmă Zirone, mi-a spus Carpena că ai putea să-mi dai o lămurire, de care aş avea nevoie.
— Numai aşa, pe gratis…?
— Ei bine, iată!
Şi Zirone îi aruncă o jumătate de piastru, pe care Pescador, ca un scamator de meserie, îl şi făcu să dispară cât ai clipi din ochi în buzunarul vestei.
— E dat naibii! zise Zirone.
— Tare dat naibii, răspunse Pescador. Ia să vedem, despre ce e vorba?
— Cunoşti bine Malta?
— Şi Malta, şi Italia, şi Istria, şi Dalmaţia, şi Adriatica, răspunse Pescador.
— Ai călătorit…?
— Mult, dar pe buzunarul meu!
— Te sfătuiesc să nici nu călătoreşti vreodată altfel, căci când îţi plăteşte guvernul drumul…
— Te costă prea scump, răspunse Pescador.
— Întocmai, zise Zirone, încântat de acest tovarăş nou care măcar putea să stea de vorbă.
— Şi mai departe?… urmă inteligentul băiat.
— Mai departe, iată despre ce este vorba: în timpul numeroaselor tale călătorii, Pescador, ai auzit vreodată vorbindu-se de un anume doctor Antekirtt?
Cu toată agerimea sa, Pescade nu se aştepta la o „bombă” ca asta. Dar fu de ajuns de stăpân pe sine, ca să-şi ascundă uimirea. Cum de putuse Zirone, el care nu fusese la Raguza când sosise acolo Savarena, şi nici la Malta, în timp ce Ferrafci era ancorat acolo, cum de auzise despre doctor şi chiar să-i afle numele?
Cu mintea lui ageră, însă, înţelese numaidecât că răspunsul său putea să-i fie de folos; aşa că, fără să şovăiască, zise:

— De doctorul Antekrittfireşte că am auzit!… Pe tot întinsul Mediteranei numai de el se vorbeşte!

— L-ai văzut vreodată?

— Niciodată!

— Dar ştii cine e doctorul ăsta?

— Un biet om, un arhimilionar, se zice, care nu umblă niciodată fără să aibă câte un milion în fiecare buzunar… şi haina sa de voiaj are cel puţin şase buzunare. Un nenorocit, care trebuie să facă medicină ca un amator, aci pe goeleta lui, aci pe steam-iahtul său, şi oare-ţi dă numaidecât leacuri pentru oricare din cele douăzeci şi două de mii de boli cu care natura l-a dăruit pe om!

În Pescade se trezea acum iarăşi măscăriciul de altădată; pălăvrăgeala lui îl uimea atât pe Zirone, cât şi pe Carpena, care părea că spune: „Ce zici? Grozavă achiziţie „

Pescade făcu, după ce aprinse o ţigară, scoţând parcă fumul în acelaşi timp pe nas, pe ochi şi chiar pe urechi.

— Aşadar, zici că doctorul ăsta e bogat întrebă Zirone.

— Aşa de bogat, că ar putea cumpăra toată Sicilia, ca să-şi facă din ea o grădină englezească, răspunse Pescade. Apoi, socotind că venise momentul potrivit ca să-i dea lui Zirone ideea acelui plan, a cărui înfăptuire o urmărea flăcăul, zise:

— Uite ce. e, căpitane Zirone. Dacă nu l-am văzut niciodată pe acest doctor Antekirtt, în schimb i-am văzut unul din iahturi, căci se zice că are o flotilă întreagă, pentru plimbările lui pe mare.

— Unul din iahturile lui?

— Da, vasul său Ferraio. Un vas minunat, cu care mi-ar plăcea grozav să fac nişte excursii prin golful Neapole, cu una sau două prinţese alături, alese pe sprânceană!

— Unde ai văzut iahtul acela?

— La Malta, răspunse Pescade.

— când?

— Alaltăieri, în La Valetta, când ne-am îmbarcat noi, cu sergentul nostru Carpena, era încă ancorat în portul militar.

Dar se spunea că va pleca cu douăzeci şi patru de ore în urma noastră.

— Unde?

— Chiar în Sicilia, la Catania.

— La Catania, făcu Zirone.

Coincidenţa aceasta între plecarea doctorului Antekirtt şi înştiinţarea pe care o primise de a se păzi de el nu putea decât să-l pună pe gânduri pe Zirone. Pescade pricepu că în mintea lui Zirone se frământa un gând ascuns, dar ce fel de gândneputând ghici, se hotărî să-l iscodească mai îndeaproape.

Zirone zise:

— Ce dracu vrea să facă aici în Sicilia afurisitul ăsta de doctor, şi tocmai la Catania?

— Ei, asta-i bună! Vine să viziteze oraşul! Vine să urce pe Etna! Vine să se plimbe, ca orice călător bogat!

— Pescador, zise Zirone în mintea căruia din când în când încolţea câte o bănuială, se pare că ştii prea multe lucruri despre omul ăsta!

— Nu mai multe decât aş fi în stare să fac, dacă mi s-ar ivi prilejul, răspunse Pescade.

— Ce vrei să spui?

— Că dacă doctorul Antekirtt va veni să se plimbe, după câte se pare, pe pământurile noastre, ar trebui ca înălţimea sa să ne plătească o taxă grasă de trecere.

— Zău, făcu Zirone.

— Şi dacă treaba asta n-o să-l coste decât un milion sau două, înseamnă că a scăpat ieftin!

— Crezi?

— Şi în cazul ăsta, înseamnă că Zirone şi prietenii săi au fost nişte mari nătărăi!

— Bine, făcu Zirone râzând. Acum, după ce ne-ai făcut complimentul acesta, te poţi duce la culcare.

— Aşa şi fac, căpitane, răspunse Pescade, dar ştiu de pe acum ce am să visez.

— Ce ai să visezi?

— Milioanele doctorului Antekirtt… un vis de aur, în toată legea!

Apoi, după ce mai aruncă un fum de ţigară, se duse la ceilalţi tovarăşi ai săi, în şura hanului, în timp ce Carpena intra în odaia lui.

Dar isteţul băiat, în loc să doarmă, începu să cumpănească tot ce făcuse şi spusese. Din moment ce Zirone îi vorbise, spre marea lui uimire, de doctorul Antekirtt, oare făcuse bine ceea ce făcuse. Să vedem!

Venind în Sicilia, doctorul spera să-l găsească aici pe Sarcany şi, în caz că erau împreună, pe Silas Toronthal, ceea ce era cu putinţă, căci amândoi părăsiseră Raguza. în lipsa lui Sarcany, se gândea să pună mâna măcar pe Zirone, apoi, prin promisiuni sau ameninţări, să-l facă să spună unde se găseau Sarcany şi Silas Toronthal. Acesta era planul său; iată, acum, cum voia să-l pună în aplicare: în tinereţea sa, doctorul vizitase de mai multe ori Sicilia, şi în special regiunea Htnei. Cunoştea diferitele drumuri pe care o luau excursioniştii, dintre care drumul cel mai umblat trece pe lângă casa zidită la poalele conului’central, şi care se cheamă casa englezilor – „Casa Inglese”.

Ori, în acest timp, banda lui Zirone, căreia Carpena îi adusese întăriri din Malta, cutreiera povâmişurile Etnei. Era deci sigur că sosirea unui personaj atât de celebru ca doctorul Antekirti va produce obişnuitul efect. Şi cum doctorul va face tuturor cunoscută intenţia sa de a urca pe Etna, era tot aşa de sigur că Zirone va afla, mai ales cu ajutorul lui Pescade. După cum am văzut, începutul fusese chiar foarte uşor, căci Zirone fusese acela care îl întrebase întâi pe Pescador despre doctor. Iată acum ce cursă voia el să-i întindă lui Zirone, cursă în care se putea foarte uşor să cadă.

În ajunul zilei când doctorul trebuia să pornească să urce vulcanul, doisprezece oameni de pe Ferrato, bine înarmaţi, se vor duce în taină la Casa Inglese. A doua zi, însoţit de Lingi, de Petru şi de o călăuză, doctorul va pleca din

Catania, pe drumul obişnuit, astfel ca să ajungă la Casa Inglese către ora opt seara, şi să înopteze acolo. Aşa fac toţi turiştii care vor să vadă de sus de pe Etna răsăritul soarelui şi toţi munţii Calabriei. Acest loc de popas, situat la trei mii de metri deasupra nivelului mării, se datoreşte câtorva gentlemeni, iubitori de confort, (n. a.).

Fără nici o îndoială că Zirone, îndemnat de Pescade, va căuta să-l înhaţe pe doctorul Antekirtt, crezând că n-au de-a face decât cu el şi cu cei doi însoţitori ai lui. Dar când vor ajunge la Casa Inglese, Zirone va fi luat în primire de marinarii de pe Ferrato, fără să mai poată opune nici o rezistenţă.

Pescade, cunoscând acest plan, se folosise deci în mod fericit de împrejurări, pentru a-i băga în cap lui Zirone idee a de a pune mâna pe doctorul Antekirtt – o pradă bogată, pentru răscumpărarea căruia va putea lua bani grei, şi, în acelaşi timp, ţinea seama şi de înştiinţarea pe care o primise. De altfel, dacă era vorba să se păzească de acest om, oare nu era mai bine să se asigure de el, să-l aibă la mână, chiar de ar fi trebuit să piardă banii pe care i-ar fi putut lua drept preţ de răscumpărare. Aceasta era hotărârea pe care o luase Zirone, aşteptând noi instrucţiuni de la Sarcany.

Dar pentru a fi mai sigur de reuşită, şi în lipsa bandei sale pe. care în momentul acela n-o avea la îndemână, plănuia să ducă la bun sfârşit această ispravă cu ajutorul maltezilor lui Carpena, ceea ce, de altminteri, nu-l putea îngrijora pe Pescade, pentru că aceşti doisprezece răufăcători n-ar fi putut ţine piept oamenilor de pe Ferrato. Dar Zirone nu făcea nimic la întâmplare. Deoarece, după spusele lui Pescador, steam-iahtul trebuia să sosească a doua zi, părăsi în zori taverna din Santa-Grotta şi se duse la Catiania. Nu-l cunoştea nimeni, aşa că nu era nici o primejdie.

Steam-iahtul ancorase de câteva ceasuri. Dar nu acostase lângă chei, întotdeauna tixit de vase, ci în fundul unui fel de avanport, între zăgazul dinspre nord şi un masiv enorm de

lavă negricioasă, pe care erupţia din 1669 o împinsese până în mare. încă de pe când se crăpase de ziuă, Matifou şi unsprezece oameni din echipaj, sub conducerea lui Luigi, debarcaseră în Catania, de unde porniră apoi, unul câte unul, înspre Casa Inglese. Prin urmare, Zirone nu ştia nimic de această debarcare; şi, cum Ferrato era ancorat la vreo două sute de metri de ţărm, nu putu nici să observe ce se petrecea pe bord.

Către ora şase seara, o barcă aduse pe chei doi pasageri de pe steam-iaht. Erau doctorul şi Petru Bâthory. Aceştia, mergând pe Via Stesicoro şi pe Strada Etna, se îndreptară înspre minunatul parc Bellini, poate unul dintre cele mai frumoase parcuri din Europa, cu tufişurile sale de flori, cu povârnişurile sale capricioase, cu terasele sale umbrite de pomi înalţi, cu apele sale curgătoare şi cu măreţul vulcan înălţându-se în zare, cu creştetul învăluit într-un nor de aburi.

Zirone îi urmărise pe cei doi pasageri, fiind sigur că unul din ei era doctorul Antekirtt. Făcu chiar în aşa fel, încât să se apropie mai mult de ei, prin îmbulzeala aceasta de lume, atrasă de muzica din parcul Bellini. Dar doctorul şi Petru observaseră manevrele acestui individ suspect. Dacă ăsta era Zirone, era într-adevăr o ocazie minunată de a-l atrage de-a binelea în cursa ce i-o pregătiseră.

De aceea, către orele unsprezece seara, când cei doi părăseau grădina întorcându-se pe bord, doctorul îi spuse lui Petru, cu voce tare:

— Da, ne-am înţeles. Plecăm mâine, şi vom dormi la Casa Inglese.

Desigur că spionul aflase tot ce voia să ştie, căci numaidecât se şi făcuse nevăzut.

VII. CASA INGLESE.

A doua zi, pe la ora unu după-amiază, doctorul şi Petru Bâthory se pregătiră să părăsească bordul. înainte de a coborî în barcă, doctorul îi spuse căpitanului Kostrik să supravegheze sosirea Electricului 2, care era aşteptat să

vină dintr-un moment în tr-altul, şi să-l trimită în largul Faraglionilor, adică a stâncilor lui Polifem. Dacă planul reuşea, dacă Sarcany, sau măcar Zirone şi Carpena erau prinşi, trebuia ca vasul acesta rapid să fie gata să-i ducă în Antekirlta, unde doctorul voia să-i aibă sub mână pe trădătorii din Triest şi Rovigno. Barca porni. Peste câteva minute ajunseră la una din scările cheiului din Catania. Doctorul Antekirtt şi Petru erau îmbrăcaţi ca nişte turişti care trebuiau să înfrunte o temperatură ce poate coborî până la şapte sau opt grade sub zero, când la nivelul mării temperatura este de plus treizeci de grade. O călăuză de la secţia Clubului Alpin, de pe strada Lincoln nr. 17, îi aştepta cu caii, care, la Nicolosi, urmau să fie înlocuiţi cu catâri, dobitoacele acelea cu mersul atât de sigur şi de neobosit.

Oraşul Catania, destul de îngust faţă de lungimea sa, îl străbătură repede. Nimic nu-i dădea de bănuit doctorului că ar fi spionaţi şi urmăriţi. După ce o luară pe drumul ce ducea spre Belvedere, începură să urce cele dintâi pante ale masivului Etna, căruia sicilienii îi spun Mongibello şi al cărui diametru nu e mai mic de douăzeci şi cinci de mile. Drumul era foarte prost şi întortocheat. Ocolea mereu scurgerile de lavă împietrită, rocile bazaltice, solidificate în urmă cu milioane de ani, sau râpele secate acum, dar care primăvara se schimbă în torenţi vijelioşi – totul într-o regiune de pădure, cu măslini, portocali, roşcovi, frasini, viţă de vie, ale cărei curmeie se căţăraţi printre crengile pomilor din jur. Aceasta este una din cele trei zone ce alcătuiesc vegetaţia acestui vulcan, acestui „munte al Focului”, cum traduceau fenicienii cuvântul Etna, sau „acest cui al pământului şi stâlp al cerului”, cum îi spuneau geologii unei epoci în care ştiinţa geologiei nu exista încă. După două ceasuri de mers, în timpul unui popas de câteva minute, mai necesar cailor decât călăreţilor. Doctorul şi cu Petru putură admira la picioarele lor oraşul Catania, acest minunat rival al oraşului Palermo, care numără nu mai puţin de optzeci şi cinci de mii de suflete. Mai întâi, liniile străzilor sale principale, ce merg paralel cu cheiul, apoi clopotniţele şi cupolele celor o sută de biserici, numeroasele şi pitoreştile sale mânăstiri, casele sale în stilul cam încărcat al secolului al XVII-lea, şi totul încercuit în cel mai fermecător cordon de arbori înverziţi care înconjoară vreun oraş. Apoi, mai departe, portul, căruia Etna a avut grijă să-i construiască diguri naturale, după ce l-a acoperit în bună parte, în timpul acelei îngrozitoare erupţii din 1669, care a distrus paisprezece oraşe şi sate, făcând optsprezece mii de victime omeneşti, revărsând peste câmpie mai bine de un miliard de metri cubi de lavă. De altfel, dacă Etina e mai puţin agitat acum în secolul al XlX-lea, este pentru că are pe deplin dreptul la odihnă. De la începutul erei creştine a avut peste treizeci de erupţii. Dacă Sicilia totuşi a rezistat,

înseamnă că temelia insulei e foarte solidă. De altminteri, trebuie să observăm că vulcanul nu şi-a făcut un crater permanent, ci mereu îşi schimbă craterele, după toane. Muntele crapă acolo unde se dezvoltă unul di,n acele accese prin care răbufneşte focul şi se prelinge toată lava adunată în rărunchii muntelui. Aşa se explică toată sumedenia aceasta de vulcani mai mici: Monte Rossi, format în decurs de trei luni pe o înălţime de o sută treizeci şi şapte de metri de nisipurile şi zgura din 1669; apoi Frumento, Simoni, Stornello, Crisinco, asemenea unor mici clopotniţe împrejurul unui dom de catedrală, fără să mai socotim şi craterele din 1809, 1811, 1819, 1838, 1852, 1865, 1879, ale căror pâlnii găuresc flancurile conului central, asemenea unor căsuţe de fagure. După ce trecură de cătunul Belvedere, călăuza o luă pe o potecă mai scurtă, ca să ajungă pe drumul Tramestieri, aproape de cel care duce la Nicoloisi. Mergeau încă tot prin prima zonă de vegetaţie a masivului care se întinde până aproape de târgul acesta, la o altitudine de două mii o sută douăzeci de picioare. Pe la ora patru după-amiază, fără să fi întâlnit nici lupi, nici mistreţi de-a lungul celor cincisprezece kilometri cât făcuseră de la Catania, zăriră şi orăşelul Nicolosi. Mai aveau încă douăzeci de kilometri până să ajungă la Casa Inglese.

— Cât timp doreşte înălţimea voastră să ne oprim aici? întrebă călăuza.

— Cât mai puţin, răspunse doctorul, pentru că aş vrea să ajungem acolo astă-seară pe la nouă.

— Patruzeci de minute, se poate?

— Bine, fie şi patruzeci de minute!

Era de ajuns ca să îmbuce ceva, într-unul din cele două hanuri ale târgului, care mai salvează puţin reputaţia culinară a birturilor din Sicilia. Lucrul acesta se cuvine spus spre cinstea celor trei mii de locuitori din Nicolosi, socotind în acest număr şi pe cerşetorii de care e plin târgul. Drumeţii mâncară o friptură de ied, nişte fructe, struguri,

portocale şi rodii, apoi luări; un vin de San Placido, din viile din împrejurimile Cataniei. sunt multe oraşe, mai mari, în Italia, în crucim hangiu cu greu ar putea să ofere musafirilor săi atâtea bunătăţi.

Înainte de ora cinci, doctorul, Petru şi călăuza, călări pe catâri, continuară urcuşul, străbătând a doua zonă a masivului, zona forestieră. Aceasta însă nu înseamnă că aici pădurea ar fi fost mai deasă, căci tăietorii distrug, ca peste tot, străvechii şi minunaţii codri, din care nu va mai rămâne în curând decât amintirea. Totuşi, ici-colo, de-a lungul coastelor de lavă. pe marginea prăpăstiilor, vezi dumbrăvi întregi sau măcar grupuri de fagi, de stejari, de smochini cu frunzele aproape negre, apoi, ceva mai sus, brazi, pini şi mesteceni. Chiar şi cenuşa aceasta, amestecată cu puţină humă, face să crească suprafeţe mari de ferigi, de frăsinele, de nalbe, sau covoare întinse de muşchi.

Către ora opt seara, doctorul şi cu Petru ajunseseră la o altitudine de trei mii de metri, aproape de limita zăpezilor veşnice. Pe coastele Etnei este atât de multă zăpadă, încât ar putea aproviziona toată Italia şi Sicilia.

Era regiunea lavei negre, a cenuşei, a zgurei, întinzându-se dincolo de imensa vale, de imensa căldare de formă eliptică numită Vallc del Bove. Trebuiră să ocolească stâncile abrupte, înalte de o mie până la trei mii de picioare, care se vedeacă erau formate din straturi de trachit şi de bazalt, asupra cărora vremea n-a avut nici o putere.

În faţă se înălţa conul propriu-zis al vulcanului acoperit ici-colo de petice de verdeaţă, de întinderi de fanerogame. Această parte centrală şi rotundă ca o cocoaşă, formând ea singură un munte – Pelia pe Ossa – îşi înalţă piscul până la o înălţime de trei mii trei sute şaisprezece metri deasupra nivelului mării.

Terenul începea acum să se clatine sub picioare. Vibraţiile provocate de tulburările vulcanice din adâncuri, care frământă neîncetat masivul Etnei, se simţeau puternic sub stratul de zăpadă. Aburii sulfuroşi ce ieşeau din gura

vulcanului şi pe care vântul îi împrăştia înspre orificiul craterului coborau uneori până la baza conului, şi o puzderie de grăunţe de zgură, asemenea cocsului incandescent, cădeau pe covorul alburiu al zăpezii şi se stingeau sfârâind.

Temperatura era foarte scăzută acum – câteva grade sub zero – şi drumeţii respirau foarte greu din pricina aerului rar. Trebuiră să se învelească strâns în mantalele lor. Un vânt tăios ridica de pe jos zăpada prăfuită, învârtejind-o în aer. De la înălţimea aceasta se putea vedea, mai jos de gura de foc a vulcanului din care ieşeau flăcări jucăuşe, alte cratere secundare, sub Munţi din Grecia. Legenda spune că uriaşii, revoltându-se împotriva lui Zeus şi voind să se Urce în cer, au aşezat în acest scop muntele Pelion peste muntele Ossa. (n. t.), Fatare strimte sau puţuri întunecate, în fundul cărora sforăiau flăcările subpământene. Se auzea apoi un vuiet continuu, ca izbucnirile năprasnice ale unui uragan, ca şi cum aburii supraîncălziţi dintr-un cazan uriaş ar fi forţat supapele. Nu era vorba, totuşi," de o erupţie, ci toată frământarea aceasta care se simţea pornind din măruntaiele muntelui era produsă de bubuiturile craterului superior şi al gurilor vulcanice care găureau conul.

Se făcuse ora nouă. Pe cer scânteiau mii de stele, pe care densitatea redusă a atmosferei la această înălţime le făceau şi mai scânteietoare. înspre apus, cornul lunei se îneca în apele Mării Eoliene. Dacă muntele acesta n-ar fi fost un vulcan în activitate, liniştea şi seninătatea nopţii ar fi fost sublime.

— Cred că am ajuns, nu-i aşazise doctorul.

— Da, iată Casa Inglese, răspunse călăuza. Şi-i arătă un perete, găurit de două ferestre şi de o uşă, o clădire aşezată în aşa fel, încât era apărată de zăpadă, la vreo cincizeci de paşi spre stânga, adică la patru sute douăzeci şi opt de metri dedesubtul piscului conului central. Era casa construită, în 1811, de ofiţerii englezi, pe un platou format din lavă, numit Piano del Lago.

Această casă, numită şi Casa Etna, după ce a fost mult timp întreţinută pe cheltuiala domnului Gemoilaro, fratele savantului arheolog cu acelaşi nume, fusese de curând restaurată prin grija Clubului Alpin. Nu departe se zăreau în întuneric nişte ruine de pe timpul romanilor, care fuseseră botezate Turnul Filosofilor. Legenda spune că de aici s-ar fi aruncat Empedocle în craterul vulcanului. într-adevăr, trebuia să fii înzestrat cu o mare doză de înţelepciune, pentru ca să poţi suporta opt zile de singurătate în locurile acestea, aşa că e lesne de înţeles fapta celebrului filosof din Agrigent!

Intre timp, doctorul Antekirtt, Petru Bâthory şi călăuza se îndreptaseră spre Casa Inglese. Ajunşi acolo, bătură la o uşă care se deschise numaidecât. Se aflau acum în mijlocul oamenilor lor. Această Casă Inglese se compune doar din trei camere, cu masă, scaune şi obiecte de bucătărie; dar e de ajuns pentru ca cei care urcă pe Etna să se poată odihni aici, după ce au atins o altitudine de două mii opt sute optzeci şi opt de metri.

până în momentul acela,. Luigi, temânclu-se ca nu cumva prezenţa micului detaşament să trezească vreo bănuială, nu voise să facă focul, deşi era un frig straşnic. Acum însă nu mai era nevoie de această măsură de prevedere, căci Zirone ştia că doctorul va rămâne peste noapte în Casa Inglese. Aruncară deci în vatră, câteva lemne din cele ce fee mai găseau în cămară. în curând, flăcările dădură şi căldură, şi lumină, care lipseau amândouă deopotrivă.

Între timp, doctorul, luâmdu-l pe Luigi deoparte, îl întrebă dacă nu s-a întâmplat ceva deosebit de când sosiseră.

— Nimic, răspunse Luigi. Mă tem numai că prezenţa noastră aici nu a rămas tocmai aşa de secretă cum am fi dorit noi.

— Şi de ce?

— Pentru că, începând de la Nicolosi, dacă nu mă înşel, am fost urmărit de un individ, care a dispărut cu puţin înainte de a ajunge noi la poalele conului.

— Ai dreptate, destul de rău că s-a întâmplat aşa, Luigi. Asta ar putea să-i taie pofta lui Zirone de a mai veni să mă surprindă aici. Dar de când s-a întunecat, n-a dat nimeni târcoale prin jurul casei?

— Nimeni, domnule doctor, răspunse Luigi. Am mers până acolo cu precauţiile, încât am cotrobăit şi printre ruinele Turnului Filosofilor. Dar sunt pustii.

— Să aşteptăm, Luigi, dar să stea un om tot timpul de pază în faţa uşii. Se poate vedea până departe, căci e o noapte senină, şi ceea ce e mai important este să nu fim luaţi prin surprindere!

Ordinele doctorului fură executate întocmai, şi, după ce se aşeză pe un scăunel în faţa vetrei, oamenii săi se culcară pe nişte grămezi de paie în jurul lui.

Matifou, însă, se apropie de doctor. Se uita la el, fără să îndrăznească să-i vorbească. Dar era lesne de ghicit ce anume gânduri îl frământau.

— Vrei să ştii ce e cu Pescade, nu-i aşazise doctorul. Ai răbdare!... O să se întoarcă în curând, cu toate că acum joacă un rol, care l-ar putea face să cadă...

—.în braţele noastre, adăugă Petru, voind să-l liniştească pe Matifou în privinţa bunului său prieten.

Se scurse încă un ceas, fără ca ceva deosebit să tulbure adânca singurătate din jurul conului. Nici o umbră nu se ivise pe povârnişul alb al zăpezii din faţa acestei Piano del Lago. Doctorul şi Petru nu-şi puteau stăpâni un simţământ de nerăbdare şi de nelinişte. Dacă din nefericire Zirone ar fi fost prevenit despre prezenţa micului detaşament, nu s-ar mai fi aventurat să atace Casa Inglese. însemna că planul doctorului ar fi dat greş. Şi totuşi, trebuia să pună mâna măcar pe acest complice al lui Sarcany, dacă nu chiar pe Sarcany însuşi, şi să-i smulgă secretele.

Cu puţin înainte de ora zece se auzi detunătura unei arme de foc, la o jumătate de milă mai sus de Casa Inglese.

Ieşiră cu toţii afară, se uitară, dar nu văzură nimic suspect.

— Şi totuşi, a fost o împuşcătură, zise Petru.

— E poate vreun vânător de vulturi sau de mistreţi care stă la pândă pe munte! răspunse Luigi.

— Să intrăm, zise doctorul, să nu fim văzuţi!

Intrară în casă. Dar peste zece minute, marinarul care făcea de pază dădu buzna înăuntru, strigând:

— Păzea! Mi se pare că am văzut…

— Mai mulţi oameni?… întrebă Petru.

— Nu, unul singur!

Doctorul, Petru, Luigi şi Matifou se repeziră la uşă, având grijă să rămână în umbră. într-adevăr, un om, alergând ca o capră neagră, urca povârnişul de lavă ce dădea pe platou. Era singur, şi după ce mai făcu câteva salturi căzu în braţele care îl aşteptau deschise – în braţele lui Matifou. Era Pescade.

— Repede!… Repede!… Adăpostiţi-vă, domnule doctor strigă el.

Într-o clipă, toţi intrară în Casa Inglese, a cărei uşă se închise numaidecât.

— Şi Zirone? întrebă doctorul. Ce e cu el?… Ai putut deci să-l părăseşti?

— Da… ca să vă dau de ştire…!

— Nu mai vine…?

— Ba da, peste douăzeci de minute va fi aici!

— Cu atât mai bine!

— Ba, cu atât mai rău!… Nu ştiu cum de a fost înştiinţat că dumneavoastră aţi trimis înainte vreo doisprezece oameni!

— De bună seamă că individul acela care ne-a urmărit i-a dat de veste, zise Luigi.

— În sfârşit, vorba e că ştie, răspunse Pescade, şi şi-a dat seama că îi întindeţi o cursă.

— Să vină dar, exclamă Petru.

— Vine, domnule Petru, vine. Dar la cei doisprezece indivizi care i-au fost aduşi din Malta s-a mai adăugat şi restul bandei, care s-a întors chiar azi dimineaţă la Santa-Grotta!

— Câţi bandiţi sunt în total întrebă doctorul.

— Vreo cincizeci, răspunse Pescade.

Situaţia doctorului şi a micii sale trupe, compusă numai din unsprezece marinari, la care se mai adăugau Luigi, Petru, Matifou şi Pescade, adică şaisprezece contra cincizeci, era cât se poate de critică. În tot cazul, dacă aveau de luat o hotărâre, trebuia luată repede, căci un atac era de aşteptat din clipă în clipă. Dar mai întâi de toate, doctorul voi să afle de la Pescade tot ce se întâmplase, şi iată ce află:

Chiar în dimineaţa aceea, Zirone se întoarse de la Catania, unde stătuse toată seara; individul pe care doctorul îl văzuse că le dădea târcoale în grădina vilei Bellini era tocmai Zirone. când ajunse la taverna Santa-Grotta, îl aştepta aici un muntean, care îl informă că vreo doisprezece oameni venind din diferite direcţii ocupau Casa Inglese. Asta îi fu de ajuns lui Zirone ca să-şi dea seama de situaţie. Acum, nu mai era el cel care căuta să-l atragă în cursă pe doctorul Antekirtt, ci doctorul acesta, de care i se spusese să se păzească, îl atrăgea pe el în capcană. Totuşi, Pescade stărui ca Zirone să atace Casa Inglese, spunându-i că maltezii lui vor putea înfrunta uşor mica trupă a doctorului. Dar Zirone era nehotărât. Ba chiar i se părură ciudate stăruinţele lui Pescade, aşa că dădu ordine să fie supravegheat, lucru de care Pescade îşi dădu seama numaidecât. într-un cuvânt, poate că Zirone ar fi renunţat să-l răpească pe doctor, nefiind sigur de reuşită, dacă restul bandei sale nu s-ar fi înapoiat, pe la ora trei după-amiază. Acum, că avea vreo cincizeci de oameni la dispoziţie, nu mai stătu pe gânduri şi întreaga bandă, părăsind taverna din Santa-Grotta, se îndreptase spre Casa Inglese.

Pescade înţelese că doctorul şi oamenii lui erau pierduţi dacă nu-i anunţa la timp, ca să poată fugi, sau măcar să caute să se apere. Aşteptă deci ca banda lui Zirone să se apropie de Casa Inglese, a cărei poziţie n-o cunoştea. Pe la orele nouă, luminile care se zăreau la ferestrele ei îi îngădui s-o recunoască, pe povârnişul conului, la mai puţin de două

mile. Numaidecât, Pescade se repezi în această direcţie. Focul de armă tras după el – împuşcătura aceea care se auzise de la Casa Inglese – nu-l nimerise. Cu sprinteneala sa de clovn ieşi îndată din bătaia puştii, şi iată cum ajunse aici, cu douăzeci de minute înaintea trupei lui Zirone.

După ce termină de povestit, doctorul îi strânse mâna îndrăzneţului şi inteligentului băiat, mulţumindu-i pentru fapta sa; discutară apoi ce le mai rămânea de făcut.

Să plece de la Casa Inglese, să opereze o retragere în toiul nopţii, pe coastele acestui munte, când Zirone şi ai săi cunoşteau toate potecile şi toate ascunzişurile, însemna să se expună unei nimiciri totale. Era de o mie de ori mai bine să rămână până la ziuă în această clădire, să se întărească, să se apere aici. Când se va lumina de ziuă, dacă vor trebui să plece de aici, cel puţin vor pleca pe lumină, nu vor orbecăi pe povârnişurile acestea, printre râpe şi sulfatare. Aşa că fu hotărât să rămână aici şi să reziste. Începură numaidecât pregătirile de apărare. Mai întâi închiseră cele două ferestre şi ferecară bine obloanele pe dinăuntru. Vor trage prin golurile dintre căpriorii acoperişului din faţă. Fiecare om, înarmat cu o puşcă cu tragere rapidă, avea vreo douăzeci de cartuşe la el. Doctorul, Petru şi Luigi puteau să le vină în ajutor cu revolverele lor. Matifou n-avea decât braţele, iar Pescade doar mâinile. Dar, poate că nu erau dintre cei mai prost înarmaţi!

Trecură aproape patruzeci de minute, fără nici un semn de atac. Oare Zirone, ştiind că doctorul Antckirtt fusese prevenit de Pescade şi că prin urmare nu mai putea fi luat prin surprindere, să fi renunţat la planurile lui de a-l atacatotuşi, având cincizeci de oameni sub comanda sa, precum şi avantajul de a cunoaşte bine locurile, însemna că toate şansele erau de partea lui. Deodată, pe la ora unsprezece, marinarul de gardă dădu buzna înăuntru. Banda se apropia, răsfirându-se, astfel încât să înconjoare casa din trei părţi, căci prin spatele casei nu mai era nici o posibilitate de retragere din pricina povârnişului.

După ce se încredinţară de această manevră, uşa fu închisă, baricadată, şi fiecare se aşeză la postul său, în dreptul golurilor dintre căpriori, cu recomandaţia de a nu trage decât în plin. în timpul acesta, Zirone şi bandiţi săi înaintau încet, cu băgare de seamă, ascunzându-se după stânci, ca să iasă la creasta platoului Piano del Lago. Aici, pe creastă, erau adunate grămezi uriaşe de trachită şi bazalt, desigur că pentru a proteja Casa înglese de troienele din timpul viscolelor iernii. O dată ajunşi pe acest platou, atacatorii puteau să ia casa cu asalt, să spargă uşa sau ferestrele, apoi, fiind în număr mare, să pună mâna pe doctor şi pe oamenii săi. Deodată se auzi o detunătură. Un fum uşor se prelinse pe lângă unul din căpriorii acoperişului. Unul din bandiţi se prăbuşi, lovit de moarte. Banda se dădu repede câţiva paşi îndărăt şi se adăposti după stânci. Dar, încetul cu încetul, folosind cutele terenului. Zirone o aduse iarăşi chiar sub buza platoului.

Douăsprezece împuşcături, însă, luminară faţada clădirii şi alţi doi bandiţi fură culcaţi la pământ, pe zăpadă. Atunci, Zirone, scoţând un strigăt, dădu semnalul de asalt. Cu preţul câtorva noi răniţi, întreaga bandă se năpusti asupra clădirii. Uşa fu ciuruită de gloanţe şi doi marinari dinăuntru, răniţi uşor, trebuiră să se dea la o parte.

Lupta începu să devină crâncenă. Bandiţii sfărâmară cu răngile şi cu securile uşa şi una din ferestre. Asediaţii trebuiră să facă o ieşi-re pentru a-i respinge, în mijlocul împuşcăturilor dintr-o parte şi din cealaltă. Pălăria lui Luigi fu găurită de un glonţ, iar Petru ar fi fost străpuns de unul din tâlhari, dacă n-ar fi intervenit la timp Matifou, care smulse baioneta din mâinile banditului, culcându-l la pământ dintr-o lovitură. în timpul acestui contraatac, Matifou a fost extraordinar. Mereu era ochit, dar nici un glonţ nu-l atinse. Gândul că Pescade ar fi fost pierdut dacă Zirone punea mâna pe el, îi dădea puteri înzecite. în faţa unei rezistenţe atât de înverşunate, tâlharii trebuiră să dea

înapoi pentru a doua oară. Doctorul şi oamenii lui putură să intre iarăşi înăuntrul clădirii şi să examineze situaţia.

— Ce muniţii mai avem? întrebă el.

— Câte zece-douăsprezece cartuşe de cap de om, răspunse Luigi.

— Şi cât e ceasul?

— Abia e miezul nopţii!

Mai erau încă patru ceasuri până la ziuă. Trebuiau să facă economie de muniţii, pentru a proteja retragerea, când se va crăpa de ziuă. Dar în cazul acesta, cum să se mai apere şi să oprească pe bandiţi de a ocupa Casa Inglese, când Zirone va porni din nou asaltul?

Ceea ce şi făcură bandiţii, peste un sfert de oră, după ce îşi adunară răniţii, adăpostindu-i după o ridicătură de lavă în formă de meterez. Acum, bandiţii, îndârjiţi de o asemenea rezistenţă şi înfuriaţi peste măsură văzându-şi cinci sau şase tovarăşi scoşi din luptă, urcară din nou povârnişul şi apărură iarăşi la creasta platoului. în timp ce înaintau, cei dinăuntru nu traseră nici un foc. De unde, Zirone trase concluzia – şi pe bună dreptate – că asediaţii începeau să ducă lipsă de muniţii.

Începu să-şi încurajeze banda. De altfel, gândul de a pune mâna pe un arhimilionar putea foarte bine să-i aţâţe pe nişte tâlhari de teapa lor. De astă dată, atacul lor fu atât de înverşunat, încât forţară şi uşa şi fereastra, şi cu siguranţă că ar fi luat clădirea cu asalt, dacă o nouă salvă, după care urmară apoi altele, n-ar fi ucis cinci sau şase dintre ei. Trebuiră să se retragă din nou la marginea platoului, dar de astă dată răniseră destul de grav doi dintre marinari.

Celor din Casa Inglese nu le mai rămăseseră decât patru sau cinci focuri de tras. în asemenea condiţii, o retragere, fie chiar şi în miezul zilei, era aproape cu neputinţă. Simţeau că sunt pierduţi, dacă nu le venea de undeva vreun ajutor. Dar de unde putea să le vină acest ajutor?

Din nenorocire, nu se puteau aştepta ca Zirone şi tovarăşii săi să renunţe la planul lor. Mai rămăseseră încă vreo

patruzeci, teferi şi bine înarmaţi. Ştiau că în curând asediaţii nu vor mai putea răspunde la focurile lor, aşa că porniră din nou asaltul. Deodată, nişte blocuri enorme, rostogolindu-se pe povârnişul platoului ca nişte stânci luate de o avalanşă, striviră trei bandiţi, înainte ca aceştia să aibă timp să se dea la o parte.

Era Matifou, care desprinsese şuncile de bazalt, aruncându-le de pe creasta platoului. Dar nici acest mijloc de apărare nu era de ajuns. De altfel, în curând nu va mai găsi nici stânci pe care să le prăvălească. Nu le mai rămânea deci decât să piară cu toţii, sau să facă tot ce le stătea în putinţă ca să caute vreun ajutor dinafară.

Pescade avu atunci o idee. Nu voi s-o împărtăşeascădoctorului, care poate că nu şi-ar fi dat consimţământu. Dar i-o spuse lui Matifou. Din cele ce auzise vorbindu-se în taverna din Santa-Grotta, ştia că la Cassone se află un detaşament de jandarmi. Ca să ajungi până la Cassone nu-ţi trebuia decât o oră, şi tot peatâta ca să te întorci. Oare era într-adevăr cu neputinţă să te duci să anunţi detaşamentul acesta? Nu, dar pentru asta ar fi trebuit mai întâi să răzbaţi printre rândurile tâlharilor, şi apoi s-o iei la goană înspre partea apuseană a masivului.

— Aşadar, trebuie neapărat să trec, şi voi trece! îşi zise Pescade. Ce dracu, sunt sau nu sunt un clovn?

Şi îi destăinui lui Matifou în ce fel se gândise să procedeze, ca să se ducă după ajutor.

— Dar… făcu Matifou, e foarte periculos…

— Vreau s-o fac!

Matifou n-ar fi îndrăznit niciodată să i se împotrivească lui Pescade.

Cei doi prieteni se furişară în partea dinspre dreapta a clădirii, într-un loc unde zăpada era adunată din belşug.

Peste zece minute, în timp ce lupta continua, Matifou se ivi şi el, rostogolind un imens bulgăre de zăpadă. Apoi, printre celelalte stânci pe care marinarii continuau să le prăvălească peste atacatori, Matifou dădu drumul acestui

bulgăre, care o porni pe povârniş în jos, trecu printre tâlharii lui Zirone, oprindu-se la cincizeci de paşi în urma lor, într-o groapă.

Aproape sfărâmat de lovitură, bulgărul se desfăcu şi dintr-însul ieşi o făptură vie, sprintenă, „dată naibii”, cum obişnuia să spună despre sine. Era Pescade.

Închis în această carapace de zăpadă îngheţată, îndrăznise să o pornească de-a rostogolul, cu riscul de a se prăbuşi în fundul unei prăpăstii. Şi acum, iată-l alergând într-un suflet pe poteci, înspre Cassone.

Trecuse de miezul nopţii. Doctorul, nevăzându-l pe Pescade, se temu că fusese rănit. îi strigă.

— A plecat! zise Matifou.

— A plecat?

— Da… după ajutor!

— Şi cum?

— Într-un bulgăre! Matifou povesti toată năzdrăvănia lui Pescade.

— Ah! Straşnic băiat!… exclamă doctorul… Curaj, prieteni, curaj!… Bandiţii ăştia nu vor reuşi să ne dea gata!

Şi bucăţile de stânci continuară să se prăvălească peste atacatori. Dar în curând terminară şi acest mijloc de apărare.

Către ora trei dimineaţa, doctorul, Petru, Luigi şi Matifou, urmaţi de ceilalţi oameni ai lor şi ducându-şi şi răniţii, trebuiră să evacueze casa, lăsând-o pe mâna lui Zirone. Douăzeci de bandiţi fuseseră ucişi; totuşi, avantajul numărului era încă de partea lui. Dar mica trupă nu putea să bată în retragere decât urcând povârnişul conului central, această îngrămădire de lavă, de zgură, de cenuşă, în vârful căreia era un crater, adică un abis de foc.

Se retraseră, totuşi, pe acest povârniş, cu răniţii după ei. Din cei trei sute de metri cât are conul, urcară două sute cincizeci, printr-un nor de aburi sulfuroşi, pe care vântul îi abătea asupra lor. începea să se crape de ziuă; zorile luminau crestele munţilor Calabriei, înspre coasta orientală

a strâmtorii Messina. Dar în situaţia în care se aflau doctorul şi oamenii săi, ziua nu le mai putea aduce nici o rază de nădejde. Trebuiau să bată mereu în retragere, să urce tot mai sus, trăgând şi ultimele gloanţe ce le mai rămăseseră şi slujindu-se de ultimele bucăţi de stânci pe care Matifou le prăvălea cu o putere supraomenească. Se socoteau, aşadar, pierduţi, când, deodată, se auziră nişte împuşcături la poalele conului. în rândurile bandiţilor domni un moment de nehotărâre. Apoi începură să o rupă la fugă. Recunoscu seră pe jandarmii din Cassone, în fruntea cărora se afla Pescade. Curajosul băiat nici nu trebui să se ducă până în sat, căci jandarmii, auzind împuşcături, veneau acum încoace. Pescade nu trebui decât să-i conducă înspre Casa Inglese.

Doctorul şi oamenii săi reluară ofensiva. Matifou se năpusti ca o avalanşă asupra bandiţilor, doborî doi din ei, care nu avuseseră timp să fugă, şi se repezi asupra lui Zirone.

— Bravo, Matifou, bravo! strigă Pescade, sosind. Trânteşte-l!… Pune-l cu umerii la pământ!… începe lupta, domnilor, începe lupta între Zirone şi Matifou! Zirone îl auzi, şi, cu mâna care-i rămăsese liberă, trase un foc de revolver asupra lui Pescade. Pescade se prăbuşi.

Atunci se petrecu ceva înspăimântător. Matifou îl apucă pe Zirone de gât şi îl târî după el, fără ca ticălosul, aproape sugrumat, să se poată împotrivi.

Zadarnic doctorul, care voia să-l aibă viu, îi striga să-l cruţe. Zadarnic Petru şi Luigi alergară să i-l Smulgă. Matifou nu se mai gândea decât la un singur lucru: că Zirone îl împuşcase, poate mortal, pe Pescade! Nu mai era stăpân pe sine, nu mai auzea nimic, nu mai vedea nimic, nici măcar nu se mai uita la această rămăşiţă de om pe care-l târa după sine. în sfârşit, dintr-un ultim salt, se repezi înspre craterul larg căscat al unui sulfatar şi îl azvârli pe Zirone în acest puţ de foc. Pescade, destul de grav rănit, sta sprijinit,de genunchiul doctorului, care îi examina rana şi îl

pansa.când Matifou veni lângă el, lacrimi mari îi curgeau din ochi.

— Nu-ţi fie frică, dragul meu Matifou, nu-ţi fie frică!… Nu are să fie nimic! murmură Pescade.

Matifou îl luă în braţe ca pe un copil, şi cu toţii îl urmară coborând povârnişul conului, în timp ce jandarmii îi curăţau pe ultimii fugari din banda lui Zirone.

Peste şase ore, după ce se înapoiară la Catania, doctorul şi oamenii săi erau pe bordul vasului Ferrato. Pescade fu dus în cabina lui. Avându-l pe doctorul Antekirtt ca medic şi pe Matifou ca infirmier – cum era să nu fie bine îngrijit? De altfel, rana sa – un glonţ în partea de sus a umărului – nu era gravă. Vindecarea era doar o chestiune de timp. când trebuia să se odihnească, Matifou îi spunea o poveste – veşnic aceeaşi – şi Pescade adormea adânc.

Cu toate acestea, planurile doctorului eşuaseră dintru început. După ce că era cât pe-aci să cadă în mâinile lui Zirone, până la urmă nu izbutise nici măcar să pună mâna pe acest tovarăş al lui Sarcany, de la care ar fi smuls secretele acestuia. Şi asta numai din pricina lui Matifou. Dar… puteai să i-o iei în nume de rău?

În afară de aceasta, deşi doctorul ţinu să mai rămână încă opt zile la Catania, nu izbuti să afle nimic în legătură cu Sarcany. Dacă acesta avusese de gând să se întâlnească cu Zirone în Sicilia, fără îndoială că-şi schimbase acum planurile când aflase despre sfârşitul atacului împotriva doctorului Antekirtt şi despre moartea vechiului său tovarăş. Aşa că, în ziua de 8 septembrie, Ferrato porni în larg, îndreptându-se cu toată viteza spre Antekirlta, unde acostă în curând. Aici, doctorul, Petru şi Luigi urmau să reia şi să discute planurile în care îşi concentraseră întreaga for viaţă. Trebuiau acum să-l găsească pe Carpena, care de bună seamă că ştia ce se mai întâmplase cu Sarcany şi cu Silas Toronthal.

Din nenorocire pentru spaniol, dacă cu ocazia nimicirii bandei lui Zirone el izbutise să scape, rămânând la taverna

din Santa-Grotta, în schimb şansa aceasta a lui fu de scurtă durată. într-adevăr, peste zece zile, unul din agenţii doctorului îl înştiinţa că ticălosul de Carpena fusese arestat în Siracuza, dar nu în calitate de complice al lui Zirone, ci pentru o crimă pe care o făptuise în urmă cu cincisprezece ani, un omor săvârşit la Almayate, în provincia Balaga, după care fugise din patria lui, stabilindu-se la Rovigno. La trei săptămâni după aceea, Carpena, după ce fusese extrădat, fu condamnat la ocnă pe viaţă şi trimis pe coasta Marocului, în presidiul 1 din Ceuta, unul din principalele locuri de pedeapsă din Spania.

— În sfârşit, zise Petru, iată pe unul din ticăloşii ăştia la ocnă, şi încă pe viaţă!

— Pe viaţă?… Nu!… răspunse doctorul. Dacă Andrea Ferrato a murit la ocnă, în schimb Carpena nu trebuia să moară la ocnă.

PARTEA A PATRA.

I. PREZIDIUL DIN CEUTA în ziua de 21 septembrie, la trei săptămâni după ultimele evenimente petrecute în provincia Cataniei, un steam-iaht rapid – Ferralo – naviga pe un vânt plăcut dinspre nord-vest, între vârful peninsulei europene, care pe pământul Spaniei este posesiune engleză, şi vârful peninsulei Almina, care pe teritoriul marocan este posesiune spaniolă. Dacă ar fi să dai crezare mitologiei, distanţa de patru leghe ce desparte aceste două ţărmuri ar îi opera lui Hercule – un precursor al domnului de Lesseps – care cică ar fi deschis zăgazurile apelor Atlanticului, sfărâmând cu o lovitură de măciucă această porţiune de brâu a Mediteranei.

Pescade nu uită să-i spună prietenului său Matifou aceste lucruri, arătându-i stânca Gibraltaruluî, spre nord, iar spre sud, muntele Hacho. într-adevăr, legendarele Calpe şi Abyla sunt tocmai cele două coloane de stâncă ce poartă şi acum numele vestitului lor strămoş. Desigur că Matifou ar fi apreciat cum se cuvine acest „tur de forţă”, fără ca în sufletul său simplu şi modest să se strecoare vreo umbră de

invidie. Acest Hercule al Provenţei s-ar fi închinat în faţa fiului lui Jupiter şi al Alcmenei. Dar Matifou nu se afla acum printre pasagerii steam-iahtului. Şi nici Pescade. Rămăseseră amândoi în Antekirtta, unul îngrijindu-l pe celălalt. Dacă ar fi fost nevoie, mai târziu, de ajutorul lor, ar fi fost chemaţi printr-o depeşă şi aduşi numaidecât cu unul din Electricele insulei.

Numai doctorul şi Petru Băthory se aflau pe bordul lui Ferrato, al cărui comandant era căpitanul Kostrik, iar Luigi era comandant-secund. Ultima expediţie făcută în Sicilia pentru a da de urmele lui Sarcany şi Silas Toronthal nu dăduse nici un rezultat, căci se terminase prin moartea lui Zirone. Trebuiau deci să continue cercetările, silindu-l pe Carpena să spună tot ce ştie despre Sarcany şi complicele său. Şi cum spaniolul, condamnat la muncă silnică pe viaţă, fusese trimis în presidiul din Ceuta, trebuia căutat acolo, căci numai acolo puteau sta de vorbă cu el.

Ceuta este un orăşel fortificat, o mică cetate, un fel de Gibraltar spaniol, aşezat pe povârnişul răsăritean al muntelui Hacho. Spre portul Ceutei se îndrepta acum steam-iahtul. Era ora nouă dimineaţa şi mai erau încă trei mile până la ţărm. Această gură a Mediteranei forfoteşte de viaţă şi de mişcare. Pe aici se adapă Mediterana din apele Atlanticului. Pe aici intră miile de vase, venind din Europa septentrională şi din cele două Americi, care se îngrămădesc în sutele de porturi înşirate de-a lungul imensului său perimetru. Pe aici intră sau ies acele uriaşe pacheboturi şi acele vase de război, cărora geniul unui francez le-a deschis o poartă înspre Oceanul Indian şi înspre mările sudului. Nu există ceva mai pitoresc decât canalul acesta îngust, încadrat între munţii aceştia cu un aspect atât de variat, înspre nord se profilează crestele munţilor Andaluziei, înspre sud, de-a lungul acestor coaste minunat crestate, începând de la capul Spartei şi până la peninsula Almina, se înalţă unele în spatele celorlalte culmile întunecate ale Bullonilor, muntele Maimuţelor,

vârfurile munţilor Sepiem fratres în dreapta şi în stânga se văd oraşe pitoreşti, ghemuite în fundul unor golfuleţe, aşternute la poalele dealurilor sau întinzându-se de-a lungul prundurilor joase, dominate de înălţimile munţilor ce se văd în zare – oraşele Tarifa, Algesiras, Tanger, Ceuta. Apoi, între aceste două ţărmuri, în faţa vapoarelor rapide pe care nici marea, nici vântul nu le pot opri, sau a vaselor cu pânze pe care uneori briza dinspre vest le ţin pe loc cu sutele la gura Atlanticului, se desfăşoară priveliştea întinderilor de ape veşnic în mişcare, veşnic schimbătoare, ici cenuşii şi învolburate, colo albastre şi liniştite, învrâstate de crestele valurilor ce marchează linia dantelată şi în zig-zag a contracurenţilor. Nimeni nu poate rămâne nepăsător în faţa farmecului acestor minunate privelişti pe care două continente, Europa şi Africa, le pun faţă în faţă, aici, în strâmtoarea Gibraltarului. între timp, Ferrato se apropia cu viteză de ţărmul african. Golful, în fundul căruia se ascunde Tangerul, începea să se strâmteze, în timp ce stâncile Ceutei se zăreau cu atât mai limpede, cu cât dincolo, ţărmul coteşte înspre sud. Se vedeau din ce în ce mai lămurit, ca un ostrov uriaş, ivindu-se pe neaşteptate la poalele unui cap, legat de continent printr-un istm îngust. Mai sus, înspre creasta muntelui Hacho, se zărea acum o mică fortăreaţă, construită pe locul unde odinioară fusese o cetăţuie romană, în care stau tot timpul de veghe paznicii însărcinaţi cu supravegherea strâmtorii şi mai ales a teritoriului marocan, teritoriu în care e cuprinsă şi Ceuta. Aşezarea acestui oraş pe ţărmul mării este întrucâtva asemănătoare aşezării micului principat Monaco de pe teritoriul francez. La ora zece dimineaţa, Ferrato aruncă ancora în acest port, sau mai bine-zis la vreo patru sute de metri de debarcaderul bătut din plin de valurile din larg. Nu este aici decât o radă pentru vasele străine, larg expusă talazurilor Mediteranei. Din fericire, când vasele nu pot ancora la. vest de Ceuta, se găseşte un alt loc de ancorare

de cealaltă parte a stâncilor, la adăpost de vâturile dinspre uscat.

După ce organele sanitare se urcară pe bord, după ce hârtiile vasului fură vizate şi găsite în perfectă regulă, către ora unu după-amiază, doctorul, însoţit de Petru, coborî pe cheiul de la poalele zidurilor oraşului. Nu mai încăpea nici o îndoială că voia să pună mâna pe Carpena. Dar cum să procedeze? Aceasta urmă să o hotărască abia după ce va cerceta locurile şi orientându-se după împrejurări, fie răpindu-l pe spaniol cu forţa, fie chiar înlesnindu-i evadarea din presidiul Ceutei.

De astă dată, doctorul nu căută nicidecum să se ascundă. Dimpotrivă. Agenţii săi, care veniseră numaidecât pe bord, răspândiseră repede ştirea sosirii acestui personaj atât de celebru. Cine, în toate ţările acestea arabe, de la Canalul de Suez şi până la capul Spartei, nu auzise de faima acestui mare învăţat, care trăia acum în insula sa Antekirtta, din îndepărtatul colţ ai Mării Syrtelor. Aşa că, atât spaniolii, cât şi marocanii îi făcură o primire entuziastă. De altfel fu îngăduită şi vizitarea vasului Ferrato, şi o mulţime de bărci se apropiară de iaht.

Bineînţeles că tot zgomotul acesta în jurul persoanei sale îşi avea rostul lui bine cumpănit în cadrul planurilor pe care şi le făcuse doctorul. Faima sa trebuia să-i vină în ajutorul acestor planuri. De aceea, nici el, nici Petru nu căutară să se sustragă din faţa manifestaţiilor publicului. Mai întâi închiriară o trăsură de la cel mai mare hotel din Ceuta şi vizitară oraşul cu străzile lui înguste, cu casele mohorâte, semănând una cu cealaltă, ici-colo cu grupuri de pomi piperniciţi şi plini de praf, printre care se ascundea câte o cârciumă nenorocită, cu vreo două clădiri publice cu aspect de cazărmi, într-un cuvânt, nimic deosebit, afară doar de cartierul maurilor, ceva mai puţin şters decât celelalte. Către ora trei, doctorul porunci să fie dus la guvernatorul Ceutei, căruia voia să-i facă o vizită, un act de curtoazie foarte firesc din partea unui străin de seamă.

E de prisos să mai spunem că acest guvernator nu putea să fie un funcţionar civil. Ceuta este, mai îutâi de toate, o colonie militară, numărând ca la vreo zece mii de suflete, de ofiţeri şi soldaţi, de negustori, Pecari sau marinari, răsfiraţi atât pe întinsul oraşului, cât şi pe fâşia de teren ce se prelungeşte înspre răsărit, până la marginile acestei posesiuni spaniole. Ceuta era administrată pe atunci de colonelul Guyarre. Acest ofiţer superior avea sub ordinele sale trei batalioane de infanterie, aparţinând armatei de pe continent şi care îşi făceau stagiul aici în Africa, un regiment permanent de pază a coloniei, două baterii de artilerie, o companie de pontonieri, plus o companie de mauri, ale căror familii locuiesc într-un cartier separat. cât despre condamnaţi, numărul lor se ridica la vreo două mii.

Ca să ajungă din oraş la reşedinţa guvernatorului, trăsura trebui să o ia pe un drum pietruit, din afara zidurilor oraşului, care ducea până la capătul dinspre răsărit al coloniei. în dreapta şi în stânga drumului, fâşia aceasta de pământ cuprins între poalele munţilor şi ţărmul mării este bine cultivată, datorită muncii sârguincioase a locuitorilor, care au dus o luptă înverşunată împotriva acestui pământ destul de neroditor. Nu lipsesc de aici nici legumele de tot felul, nici pomii fructiferi, dar nu e mai puţin adevărat că nici braţele de muncă nu lipsesc. Căci deţinuţii nu sunt întrebuinţaţi numai de către slat, fie în ateliere speciale, fie la lucrările de fortificaţii, fie la şoselele ce trebuiesc tot timpul bine întreţinute, ba chiar şi în poliţia oraşului, când buna lor purtare îngăduie să fie folosiţi ca paznici, fiind în acelaşi timp ei înşişi păziţi. Aceşti oameni, trimişi în presidiul din Ceuta pentru a-şi ispăşi pedepsele începând de la douăzeci de ani şi până la condamnarea la muncă silnică pe viaţă, pot fi întrebuinţaţi şi de persoanele particulare în anumite condiţii, stabilite de guvernator.

În timpul cât vizitase Ceuia, doctorul întâlnise câţiva dintre ei, umblând liberi pe străzile oraşului, şi anume, chiar dintre aceia care sunt întrebuinţaţi la muncile gospodăreşti;

îi văzu însă într-un număr mult mai mare, în afara zidurilor oraşului, lucrând pe şosele şi la câmp. Ceea ce trebuia să afle doctorul înainte de toate erau: în care din aceste categorii de condamnaţi se afla Carpena? Căci planul doctorului putea suferi o schimbare, după cum spaniolul, închis sau liber, lucra la persoane particulare sau era întrebuinţat la lucrările obşteşti.

— Întrucât a fost condamnat de curând, îi spuse el lui Petru, se prea poate să nu se bucure încă de avantajele pe care le au condamnaţii mai vechi şi care în acest timp au avut o purtare mai bună.

— Dar dacă e închis? întrebă Petru.

— Înseamnă că-l vom putea răpi mai greu, răspunse doctorul. în orice caz, trebuie să-l răpim, şi-l vom răpi!

În timpul acesta, trăsura mergea lin pe drum, în trapul domol al cailor. La două sute de metri în afara zidurilor oraşului, un număr de deţinuţi supravegheaţi de paznici lucrau la pietruirea şoselei. Erau vreo cincizeci, unii spărgând piatra, alţii răspândind-o pe şosea sau bătătorind-o cu nişte tăvăluguri. Aşa că trăsura trebui să meargă pe marginea drumului, pe unde nu se lucra încă. Deodată, doctorul îl apucă de braţ pe Petru.

— Uite-l! îi zise el în şoaptă.

Un individ stătea sprijinit în coada cazmalei, la vreo douăzeci de paşi de tovarăşii săi. era Carpena. iată că, după cincisprezece ani, doctorul îl recunoscuse pe sărarul din Istria, în aceste haine de condamnat, aşa cum Maria Ferrato îl recunoscuse în hainele lui de maltez, când îl întâlnise pe uliţele din Manderaggio. Criminalul acesta, tot pe atât de trândav, pe cât era de nepriceput la nici o meserie, nu putea fi întrebuinţat nici măcar în atelierele presiciului. Nu era bun decât la munca asta brută, de a sparge piatră pe o şosea.

Dar de-aci doctorul îl recunoscuse, în schimb Carpena nu putea să recunoască în el pe contele Mathias Sandorf. De-abia îl zărise atunci, în casa pescarului Andrea Ferrato, în

momentul când îi adusese acolo pe agenţii poliţiei. Totuşi auzise şi el, ca toată lumea, despre sosirea la Ceuta a doctorului Antekirtt. Or, Carpena ştia că acest doctor atât de renumit era tocmai persoana despre care îi vorbise Zirone, în noaptea aceea, când se întâlniseră pe coasta Siciliei, lângă grota lui Polifem – era omul de care Sarcany îi sfătuia să se păzească ca de foc, era milionarul pe care banda lui Zirone încercase zadarnic să-l răpească atacând Casa Inglese.

Ce se va fi petrecut oare în mintea lui Carpena, când se pomeni pe neaşteptate în faţa doctorului? Ce fel de gânduri se vor fi întipărit, ca pe o placă fotografică, în mintea lui, într-o străfulgerare de o clipă? Ar fi greu de ghicit. Dar, deodată, spaniolul simţi că doctorul pune stăpânire pe întreaga lui fiinţă printr-un fel de forţă morală, că întreaga sa fiinţă se topea în faţa persoanei doctorului, că o voinţă străină, mai puternică decât voinţa lui, îl copleşea cu totul. Zadarnic voi să i se împotrivească, nu izbuti, trebui să i se supună.

Doctorul, oprind trăsura, se uită la el îndelung, cu o privire pătrunzătoare. Flăcările acestor priviri produceau asupra lui Carpena un efect ciudat şi irezistibil. Puterile începură parcă să-l părăsească. Simţi că i se bat pleoapele, închise ochii, şi un fior puternic îi trecu prin tot trupul. Apoi când fu anesteziat complet, Carpena se prăbuşi pe marginea şoselei, fără ca tovarăşii săi să fi băgat de seamă ceva. De altfel, chiar dacă ar fi observat ceva, Carpena căzuse într-un somn hipnotic, din care nu-l puteau trezi niciunul din ei. Apoi, doctorul porunci vizitiului să-şi continue drumul înspre reşedinţa guvernatorului. Toată scena aceasta nu-l reţinuse din drum mai mult de o jumătate de minut. Nimeni nu băgase de seamă ce se petrecuse între spaniol şi el, nimeni în afară de Petru Bâthory.

— De acum înainte, omul acesta este al meu, zise doctorul, şi-l voi putea constrânge…

— Să ne spună tot ce ştieântrebă Petru.

— Nu, ci să facă tot ce voiesc eu să facă, şi fără ca el să ştie ce face. De altfel, de la cea dintâi privire mi-am dat seama că-l pot stăpâni, că-l pot aduce cu totul sub puterea voinţei mele.

— Totuşi, omul ăsta nu e un om bolnav…

— Cum, adică? Crezi că aceste efecte ale hipnozei nu se produc decât asupra nevropaţilor? Nu, Petru, dimpotrivă, tocmai aceştia sunt mai refractari!

E nevoie, din contră, ca mediumul să aibă o voinţă personală destul de trează, şi am avut norocul să găsesc în acest Carpena o fire cu totul gata să se supună influenţei mele. De aceea va rămâne adormit atâta timp cât eu nu voi interveni ca să-l trezesc.

— Bine, fie, zise Petru, dar la ce foloseşte asta, din moment ce, chiar în starea în care se găseşte el acuma, este cu neputinţă să-l facă să ne spună tot ceea ce ne interesează pe noi?

— Ai dreptate, zise doctorul, bineînţeles că eu nu-l pot face să spună ceea ce nici eu însumi nu ştiu. Dar ceea ce îmi stă mie în putere, este ca atunci când voi găsi de cuviinţă să-l silesc să facă ce vreau eu, fără ca el să se poată împotrivi. De pildă, mâine-poimâine, peste opt zile, peste şase luni, chiar dacă este treaz, dacă vreau, eu să plece de aici, va pleca…!

— Să plece de aici! făcu Petru. Să plece aşa, cu una, cu două?… Vorba e dacă o să-l lase paznicii!

Căci influenţa sugestiei nu poate merge atât de departe, încât să-l ajute să-şi rupă lanţurile, sau să spargă poarta ocnei, sau să treacă peste un zid peste care nu se poate trece…

— Ai dreptate, zise doctorul, nu-l pot sili să facă ceea ce eu însumi n-aş putea să fac, şi tocmai de aceea mă duc acum să-i fac o vizită guvernatorului Ceutei!

Doctorul Antekirlt nu exagera câtuşi de puţin. Aceste fenomene de hipnoză sunt acum recunoscute de toată lumea. Lucrările şi observaţiile lui Charcot, Brown-Sequart,

Azam, Richet, Dumontpallier, Mandsley, Bernheim, Hack Tuke, Rieger şi ale altor alţi savanţi nu mai pot lăsa nici o umbră de îndoială în privinţa lor. în timpul călătoriilor sale în Orient, doctorul putuse studia cele mai interesante dintre aceste lucrări şi adusese acestei ramuri a psihologiei o mulţime de observaţii noi. Era, aşadar, la curent cu aceste fenomene şi cu rezultatele care pot fi obţinute, înzestrat el însuşi cu o mare putere de sugestie, pe care şi-o exercitase adeseori în Asia mică, tocmai pe aceasta se baza el, plănuind să pună mâna pe Carpena, căci se dovedise că spaniolul nu era refractar acestei influenţe.

Dar dacă doctorul se putea socoti acum stăpân pe voinţa lui Carpena, dacă-l putea face să acţioneze când şi cum voia el, transmiţându-i propria-i voinţă, mai trebuia însă ca deţinutul să aibă şi o oarecare libertate, de mişcare, când va veni momentul să-l facă să săvârş'ească cutare sau cutare lucru. Dar pentru asta avea nevoie de autorizaţia guvernatorului. Iar doctorul spera că va obţine această autorizaţie de la colonelul Guyarre, care ar putea înlesni evadarea spaniolului.

Peste zece minute, trăsura ajunse în dreptul marilor cazărmi, situate aproape de capătul coloniei, şi opri în faţa reşedinţei guvernatorului. Colonelul Guyarre fusese informat despre prezenţa doctorului Antekirtt la Ceuta. Acest personaj, devenit celebru graţie însuşirilor sale excepţionale şi averii sale uriaşe, era un fel de suveran care se afla într-o călătorie de plăcere. Aşa că, după ce fu introdus în salonul rezidenţei, guvernatorul îi făcu cea mai frumoasă primire, atât lui, cât şi tânărului său însoţitor, Petru Bâthory. Şi, înainte de toate, se oferi să-i conducă să viziteze colonia, „acest crâmpei de Spanie care se adânceşte într-un mod atât de fericit în teritoriul Marocului".

— Primim cu multă plăcere invitaţia dumneavoastră, domnule guvernator, răspunse doctorul în limba spaniolă, limbă pe care Petru Bâthory o înţelegea şi o vorbea şi el tot

atât de curent. Dar nu ştiu dacă vom avea timp suficient ca să putem profita de amabilitatea dumneavoastră.

— Oh, colonia nu e mare, domnule doctor, răspunse guvernatorul. într-o jumătate de zi am şi străbătut-o în lung şi în lat. De altfel, nu aveţi de gând să rămâneţi aici mai mult timp?

— Nu, doar vreo patru sau cinci ore, răspunse doctorul. Trebuie să plec chiar astă-seară la Gibraltar, unde sunt aşteptat mâine dimineaţă.

— Să plecaţi chiar astă-seară, xclamă guvernatorul, îngăduiţi-mi să insist să mai rămâneţi. Vă asigur, domnule doctor, că mica noastră colonie militară merită să fie vizitată mai îndeaproape. Fără îndoială că aţi văzut multe lucruri în timpul călătoriilor dumneavoastră, dar vă asigur că, măcar în privinţa sistemului său penitenciar, Ceuta merită să atragă atenţia atât a savanţilor cât şi a economiştilor!

Fireşte că, dintr-un amor propriu, guvernatorul îşi cam lăuda colonia. Cu toate acestea nu exagera de loc, căci sistemul adminsitrativ al presidiului Ceutei – identic celui al presidiilor Sevillei – este considerat ca unul dintre cele mai bune din întreaga lume, atât în privinţa condiţiilor de trai a deţinuţilor, cât şi a îndreptării lor. Guvernatorul stărui, deci, ca un om atât de eminent ca doctorul Antekirtt să binevoiască a-şi amâna plecarea, pentru a onora cu vizita sa diferitele servicii ale penitenciarului.

— Îmi e cu neputinţă, domnule guvernator. Dar, astăzi, sunt al dumneavoastră, şi dacă doriţi…

— Acum este ora patru, zise colonelul Guyarre, aşa că vedeţi ce puţin timp ne mai rămâne…

— Adevărat, răspunse doctorul, şi regret cu atât mai mult, cu cât, aşa după cum dumneavoastră ţineţi să vă vizitez colonia, eu aş fi dorit să-mi faceţi cinstea de a-mi vizita iahtul!

— Şi nu puteţi cu nici un chip, domnule doctor, să vă amânaţi cu o zi plecarea la Gibraltar?

— Aş face-o cu plăcere, domnule guvernator, dacă o întâlnire pe care, după cum vă spuneam, o am fixată pentru mâine dimineaţă, nu m-ar sili să pornesc chiar în astă-seară!

— Îmi pare foarte rău, răspunse guvernatorul, şi am să regret totdeauna că n-am putut să vă reţin mai mult. Dar, băgaţi de seamă! Vasul dumneavoastră se află sub bătaia tunurilor fortăreţei mele, şi dacă vreau, numaidecât îl dau la fund!

— Gândiţi-vă şi la represalii, domnule guvernator, răspunse doctorul, râzând. Vreţi să intraţi în conflict cu puternicul regat al Antekirttei?

— Ştiu că riscul ar fi prea mare, răspunse guvernatorul, pe acelaşi ton de glumă. Dar ce nu riscă omul, ca, să vă poată avea alături încă douăzeci şi patru de ore?

Petru, care nu luase parte la această convorbire, se întreba dacă doctorul mergea sau nu spre ţinta pe care şi-o propusese. Hotărârea acestuia de a părăsi Ceuta chiar în seara aceea îl cam mira. Cum putea fi pusă la cale, într-un timp atât de scurt, evadarea lui Carpenapeste câteva ceasuri, deţinuţii se vor întoarce în presidiu, unde vor sta închişi tot timpul nopţii. în asemenea împrejurări era foarte problematic ca să i se creeze spaniolului vreo posibilitate de a putea evada de acolo.

Dar Petru înţelese că doctorul urmărea un plan bine cumpănit, când îl auzi spunând:

— Într-adevăr, domnule guvernator, sunt dezolat că nu vă pot satisface această dorinţă, cel puţin azi. Dar poate că am putea aranja lucrurile într-alt fel.

— Spuneţi cum, domnule doctor?

— Ca să fiu mâine dimineaţă la Gibraltar, trebuie să plec de astă-seară. Cred însă că nu voi rămâne pe acele stânci engleze mai mult de două sau trei zile. Azi e joi, şi în loc să-mi continui drumul înspre nordul Mediteranei, nimic mai simplu decât să trec iarăşi duminică dimineaţă prin Ceuta…

— Nimic mai simplu, într-adevăr, răspunse guvernatorul, şi de asemenea nimic mai plăcut pentru mine decât să vă reîntoarceţi. E adevărat că stărui atâta şi dintr-un amor propriu. Dar cine pe lumea asta nu este cât de cât vanitos. Aşadar, ne-am înţeles domnule doctor, pe duminică, da?

— Da, dar cu o condiţie!

— Primesc orice condiţie.

— Aceea de a binevoi să poftiţi, împreună cu aghiotantul dumneavoastră, să luaţi dejunul pe bordul iahtului meu.

— Primesc, domnule doctor, primesc cu plăcere… dar, tot cu o condiţie.

— Accept şi eu orice condiţie, domnule guvernator, o accept dinainte.

— Aceea de a primi să cinaţi, împreună cu domnul Bâthory, la mine la reşedinţă.

— De acord, zise doctorul, aşa că între dejun şi cină…

— Voi abuza de autoritatea mea, pentru a vă face dmiraţi splendorile regatului meu, răspunse colonelul Guyarre, strângând mâna doctorului.

Petru Bâthory primise şi el invitaţia, înclinându-se uşor în faţa amabilului guvernator al Ceutei, care se arăta a fi foarte mulţumit. Doctorul se ridică să plece şi Petru citi în ochii săi că îşi atinsese scopul. Dar guvernatorul ţinu să-i însoţească pe viitorii săi musafiri până în oraş. Luară loc deci cu toţii în trăsură şi porniră pe unicul drum ce duce de la reşedinţa guvernatorului până la Ceuta. Bineînţeles că, în tot timpul drumului, guvernatorul, ca un spaniol sadea ce era, profită de ocazie ca să le atragă atenţia asupra frumuseţilor mai mult sau mai puţin discutabile ale micii colonii şi să le vorbească despre îmbunătăţirile pe care voia să le aducă el aici atât sub raport militar, cât şi civil; să caute să-i convingă că această poziţie a străvechii Abyle valorează cel puţin tot pe.atâta ca şi poziţia Calpei, de pe partea cealaltă a strâmtorii; să afirme că Ceuta ar putea fi transformată foarte uşor într-un adevărat Gibraltar, tot atât de imposibil de cucerit ca şi perechea sa, aflată sub

stăpânire britanică; să protesteze împotriva cuvintelor pline de trufie ale domnului Ford, că „Ceuta ar trebui să aparţină Angliei, căci Spania nu ştie ce să facă cu ea, şi de-abia este în stare s-o păstreze”; în sfârşit, era foarte supărat că aceşti englezi încăpăţânaţi, de îndată ce au pus piciorul undeva, au şi prins rădăcini!

— Da, exclamă el, înainte de a se gândi să ne ia Ceuta, ar face mai bine să-şi păzească Gibraltarul lor. Căci este acolo un munte, pe care Spania ar putea într-o bună zi să li-l arunce în cap!

Doctorul, fără să-l întrebe cum ar putea Spania să provoace un asemenea cataclism geologic, nu voi să-i contrazică afirmaţiile rostite cu înflăcărarea unui adevărat hidalgo. De altfel, conversaţia lor fu întreruptă de o smucitură a trăsurii, care se opri brusc. Vizitiul trebuise să-şi oprească caii în faţa unui grup de vreo cincizeci de deţinuţi, care împiedicau drumul.

Guvernatorul făcu semn unui brigadier. Acesta se apropie cu pas reglementar, luă poziţia de drepţi şi, salutând milităreşte, aşteptă ordinele. Toţi ceilalţi, deţinuţi şi paznici, se aşezară pe două rânduri, în dreapta şi în stânga drumului.

— Ce s-a întâmplat? întrebă guvernatorul.

— Excelenţă, zise brigadierul, am găsit un condamnat întins pe marginea şanţului. Se pare că nu e decât adormit, şi cu toate acestea nu izbutim să-l trezim.

— De câtă vreme e în starea aceasta?

— Cam de o oră.

— şi de-atunci doarme într-una?

— Într-una, excelenţă. Nu simte nimic, de parc-ar fi mort. L-am zgâlţâit, l-am înţepat, am tras chiar un foc de pistol lângă urechea lui, dar nu simte nimic, n-aude nimic!

— De ce n-aţi trimis după doctorul presidiului? întrebă guvernatorul.

— Am trimis, excelenţă, dar nu era acasă; şi, până când va veni, nu mai ştim ce să facem cu omul ăsta.

— Duceţi-l la spital!

Brigadierul porni să execute ordinul, când doctorul, intervenind, zise:

— Domnule guvernator, îmi daţi voie ca, în calitatea mea de medic, să examinez pe acest adormit încăpăţânataş dori să-l văd mai de aproape.

— Da, la urma urmei asta ţine de meseria dumneavoastră, răspunse guvernatorul. Un păcătos ca ăsta să fie tratat de doctorul Antekirtt!… Mare cinste a dat peste el!

Coborâră cu toţii din trăsură, şi doctorul se apropie de deţinutul lungit pe marginea şanţului. Omul dormea scufundat într-un somn adânc; numai respiraţia-i grea şi bătăile pulsului arătau că e încă viu.

Doctorul făcu semn celorlalţi să se dea mai la o parte. Apoi, aplecându-se peste acest trup nemişcat ca o bucată de lemn, îi şopti ceva şi îl privi îndelung, ca şi cum ar fi voit să-i transmită propria-i voinţă. Apoi ridicându-se, zise:

— Nu e nimic grav. Omul ăsta a avut pur şi simplu un acces de somn magnetic.

— Adevărat? făcu guvernatorul. Foarte curios! Şi puteţi să-l treziţi?

— Nimic mai simplu! răspunse doctorul.

După ce trecu mâna peste fruntea lui Carpena, îi ridică uşor pleoapele, zicând:

— Trezeşte-te! Vreau să te trezeşti!

Carpena începu să se mişte, şi deschise ochii, continuând să rămână într-un fel de stare de somnolenţă. Doctorul îşi trecu de câteva ori palma pe dinaintea feţei adormitului, ca pentru a-i mai face vânt, şi încetâncet toropeala acestuia se risipi. Apoi se ridică de jos şi, fără să-şi dea seama de cele ce se petrecuseră cu el, se înapoie printre tovarăşii săi.

Guvernatorul, doctorul şi Petru Bâthory se urcară din nou în trăsură, care îşi urmă drumul spre oraş.

— În definitiv, zise guvernatorul, poate că individul era puţin cherchelit.

— Nu cred, răspunse doctorul. A avut o simplă criză de somnambulism.

— Dar cum s-a produs?

— E o întrebare la care nu vă pot răspunde, domnule guvernator. Poate că omul are deseori asemenea crize. în orice caz, acum e pe picioare şi i-a trecut. Trăsura trecu de zidurile de fortificaţie, intră în oraş, străbătu oraşul de-a curmezişul şi se opri în mica piaţă din faţa debarcaderului.

Doctorul şi guvernatorul îşi luară rămas bun unul de la celălalt, foarte cordial.

— Iată Ferrato, zise doctorul arătând steam-iahiul ce se legăna uşor pe valuri. Sper că n-o să uitaţi, domnule guvernator, că aţi binevoit să acceptaţi să luaţi dejunul pe bordul vasului meu, duminică dimineaţa?

— Nu, aşa după cum sper că nici dumneavoastră, domnule doctor, n-o să uitaţi că veţi cina la reşedinţă, duminică seara.

— Neapărat, neapărat!

Se despărţiră, şi guvernatorul rămase pe ţărm până ce barca se îndepărtă. când ajunseră pe bord, doctorul îi spuse lui Petru, care îl întrebase dacă totul se petrecuse aşa cum dorise dânsul:

— Întocmai!… Duminică seara, cu permisiunea guvernatorului, Carpena va fi pe bordul lui Ferraio.

La ora opt, steam-iahtul ridică ancora, se îndreptă spre nord, şi în curâud muntele Haeho, care domină această parte a coastei marocane, se pierdu în negurile nopţii.

ÎI. O EXPERIENŢĂ A DOCTORULUI.

Pasagerului căruia nu i s-a spus dinainte ce destinaţie are vasul pe bordul căruia se află, nu poate ghici în ce punct al globului a pus piciorul când a debarcat la Gibraltar. în primul rând, va vedea un chei de-a lungul căruia sunt scobite o mulţime de bazine mici servind la acostatul vaselor, apoi un zid de împrejmuire străbătut de o poartă, apoi o piaţă având o formă neregulată, de jur împrejurul căreia va vedea cazărmi înalte, clădite una în spatele

celeilalte pe coasta dealului şi, în sfârşit, o stradă lungă, îngustă şi întortochiată, numită Main-Street.

La capătul acestei străzi, al cărei caldarâm e veşnic umed, printre hamali, contrabandişti, văcsuitori de ghete, vânzători de ţigări şi de chibrituri, printre cărucioare, camioane, căruţe încărcate cu legume şi cu fructe, forfoteşte un talmeş-balmeş de oameni de toate naţiile – maltezi, marocani, spanioli, italieni, arabi, francezi, portughezi, nemţi – în sfârşit, câte puţini din toţi, apoi, bineînţeles, cetăţeni ai Regatului Unit, reprezentaţi în special prin infanteriştii cu tunicile lor roşii şi prin artileriştii cu tunicile albăstrui, cu şepci le acelea ce seamănă cu nişte tichii de brutar şi pe care le poartă pe-o ureche, încât te întrebi cum de nu le ia vântul în fiecare clipă. Şi totuşi, te afli la Gibraltar, iar această Main-Street străbate tot oraşul, începând de la Poarta Mării şi până la Poarta Alameda. De acolo se prelungeşte înspre Punctul Europei printre vile multicolore şi scuaruri înverzite, pe sub umbra pomilor înalţi, printre straturi de flori, parcuri de obuze şi de baterii cu tunuri de toate tipurile, printre desişuri de plante din toate zonele, pe o lungime de patru mii trei sute de metri. Cam aceeaşi lungime are şi stânca Gibraltarului, ce seamănă cu un dromader fără cap, îngenunchind pe nisipurile din San Roque şi a cărui coadă se prelungeşte până în apele Mediteranei.

Această stâncă uriaşă se ridică drept în sus până la o înălţime de patru sute douăzeci şi cinci de metri, înspre partea continentului pe care îl ameninţă cu tunurile sale „dinţii babei”, cum le spun spaniolii – peste şapte sute de piese de artilerie, ale căror guri se văd ieşind prin numeroasele ochiuri ale cazematelor. La poalele muntelui scăldat de apele golfului sunt îngrămădiţi douăzeci de mii de locuitori şi şase mii de oameni din garnizoană, fără să mai punem la socoteală şi quadrumaneie, acele faimoasa „monos”, maimuţele fără coadă, aceşti urmaşi ai celor mai vechi băştinaşi ai ţinutului, în realitate adevăraţii stăpâni ai

acestui pământ, şi care ocupă şi acum înălţimile străvechiului Calpe. Din vârful acestui munte poţi vedea toată strâmtoarea, poţi observa tot ţărmul marocan, poţi admira într-o parte Mediterana, în cealaltă parte Atlanticul, iar telescoapele englezeşti au în faţă un orizont deschis de două sute de kilometri, pe care îl pot scormoni până în cele mai mici amănunte, şi aşa şi fac.

Dacă, printr-o fericită împrejurare, Ferrato ar fi ajuns cu două zile mai devreme în rada Gibraltarului, dacă doctorul Antekirtt şi Petru Băthory ar fi debarcat pe chei, dacă ar fi trecut dincolo de Poarta Mării şi, luând-o pe Main-Streef, ar fi trecut şi de Poarta Alamedei, ajungând până în frumoasele grădini care, înspre stânga, urcă până pe la jumătatea povârnişului, poate că întâmplările povestite aici ar fi decurs într-un ritm mai rapid, ba chiar poate că ar fi luat o întorsătură cu totul neaşteptată.

Căci, în după-amiaza zilei de 19 septembrie, pe o bancă din grădina umbrită de arbori bătrâni, stând cu spatele către raza portului împănată cu tunuri de coastă, doi inşi stăteau de vorbă în taină, având grijă să nu cumva să fie auziţi de lumea care se plimba prin apropiere: erau Sarcany şi Namir.

Cititorul îşi aminteşte, desigur, că Sarcany trebuia s-o întâlnească pe Namir în Sicilia, în timpul când a avut loc atacul contra Casei Inglese, atac care s-a terminat cu moartea lui Zirone. înştiinţat la vreme, Sarcany îşi schimbă planul de bătaie, ceea ce făcu ca doctorul să-l aştepte zadarnic în timpul celor opt zile cât mai rămăsese la Catania. La rândul său, Namir, în urma ordinelor pe care le primise, părăsi imediat, Sicilia şi se înapoie la Tetuan, unde locuia pe atunci. Apoi, de la Tetuan veni la Gibraltar, unde avea întâlnire cu Sarcany. Sosise aici în ajun şi avea de gând să plece a doua zi.

Namir, această crudă tovarăşă a lui Sarcany, îi era devotată, cu trup şi suflet. Ea era aceea care îl crescuse, într-un sat de prin Tripolitania, îngrijindu-l ca pe copilul ei.

Nu-l părăsise niciodată, nici chiar pe vremea când el se îndeletnicea cu meseria de samsar, în Tripolitania, unde era în strânse legături cu temuţii sectar senusişti, care plănuiau acum, după cum am spus, să atace Antekirtta.

Namir care se simţea strâns legată atât sufleteşte, cât şi prin fapte de Sarcany, pe care îl iubea ca o mamă, îi era poate chiar mai apropiată decât îi fusese vreodată Zirone, tovarăşul său de bucurii şi de suferinţe. La un simplu semn. al lui, ea ar fi fost în stare să săvârşească şi un omor, ba chiar să-şi dea şi viaţa pentru el, fără să stea nici o clipă la îndoială. Sarcany putea avea deci încredere desăvârşită în Namir, şi dacă o chemase la Gibraltar, era pentru că voia să-i vorbească de Carpena, care eventual i-ar fi putut face mult rău. De când sosise Sarcany la Gibraltar, aceasta era prima şi singura lor convorbire. Vorbeau în arabă, ca să nu-i înţeleagă nimeni.

Înainte de toate, Sarcany începu prin a-i pune o întrebare şi căpătă un răspuns la o chestiune, pe care fără îndoială că amândoi o socoteau de cea mai mare însemnătate, pentru că de ea depindea viitorul lor.

— Ce e cu Sava?… întrebă Sarcany.

— E în siguranţă, la Tetuan, răspunse Namir. În privinţa asta poţi să fii liniştit.

— Dar acum, în timpul cât lipseşti tu…?

— În timpul cât lipsesc eu, am lăsat casa în paza unei evreice bătrâne, care n-o va slăbi din ochi nici o clipă. Casa mea e o închisoare în care nu poate răzbi nimeni! De altminteri, Sava habar n-are că se află la Tetuan, habar n-are cine sunt eu, habar n-are nici chiar că e în mâna ta!

— Îi mai vorbeşti şi acum, din când în când, de această căsătorie?

— Da, Sarcany, răspunse Namir. Nu vreau s-o las să se dezobişnuiască de gândul că trebuie să fie nevasta ta… şi a ta va fi!

— Trebuie, Namir, trebuie să fie, cu atât mai mult cu cât din toată averea lui Toronthal n-a mai rămas nimic. Bietul

Silas, se ţine scai ghinionul de el!

— N-o să mai ai nevoie de el, pentru a ajunge iarăşi bogat, şi încă mai bogat decât ai fost vreodată!

— Ştiu, Namir, ştiu, dar termenul ultim când mai pot să mă însor cu Sava se apropie pe zi ce trece. Iar pentru asta, am nevoie ca ea să consimtă de bună voie, şi dacă refuză…

— Nici o grijă, am s-o silesc eu să consimtă, răspunse Namir. Da, am să-i smulg eu consimţământul acesta… Poţi să te bizui pe mine, Sarcany.

Cu greu şi-ar putea închipui cineva o înfăţişare mai hotărâtă şi mai sălbatică decât aceea a marocanei în timpul cât vorbea astfel.

— Bine, Namir zise Sarcany. Continuă să fii cu ochii în patru. Am să te văd peste scurt timp.

— N-ai de gând să ne iei în curând din Tetuan? întrebă marocana.

— Nu,atâta timp cât nu voi fi silit s-o fac, pentru că acolo nimeni n-o cunoaşte şi nici n-are cum s-o cunoască pe Sava. Dacă cumva împrejurările m-ar sili să te iau de acolo, te înştiinţez din timp.

— Şi acum, Sarcany, urmă Namir, spune-mi de ce m-ai chemat la Gibraltar?

— Pentru că trebuie să-ţi vorbesc despre anumite lucruri, pe care e mai bine să ţi le spun decât să ţi le fi scris.

— Haide, spune, Sarcany, şi dacă e vorba de vreo poruncă, fii fără grijă că am s-o aduc la îndeplinire.

— Iată care este acum situaţia mer, zise Sarcany. Doamna Bâthory a dispărut, iar fiul ei a murit. Aşadar, din partea acestei familii n-am de ce să mă tem Doamna Toronthal e moartă, iar Sava este în mâna mea. sunt liniştit şi dinspre partea asta. Dintre celelalte persoane care cunosc sau mi-au cunoscut secretele, unul, Silas Toronthal, complicele meu, este cu totul sub stăpânirea mea; celălalt, Zirone, a pierit în decursul ultimei sale expediţii din Sicilia. Aşa că, dintre toţi aceştia, niciunul nu va sufla un cuvânt.

— Atunci, de cine te temi, întrebă Namir.

— Mă tem doar să nu se amestece în treburile mele doi indivizi, dintre care unul îmi cunoaşte o parte din trecut, iar celălalt se pare că vrea cu orice preţ să-mi strice socotelile, şi asta nu-mi place de loc.

— Unul din ei e Carpena, nu-i aşazise Namir.

— Da, răspunse Sarcany, iar celălalt e doctorul Antekirtt, ale cărui legături cu familia Bâthory, pe când se afla la Raguza, mi s-au părut întotdeauna foarte suspecte. De altfel, am aflat de la Benito, hangiul de la Santa-Grotta, că arhimilionarul ăsta a fost cel care i-a întins o capcană lui Zirone, cu ajutorul unui oarecare Pescador, care era în serviciul lui. Asta înseamnă că a vrut să pună mâna pe Zirone – întrucât nu puteau pune mâna pe mine – şi să-i smulgă anumite secrete.

— Asta se vede cât de colo, zise Namir. Trebuie să te păzeşti mai mult ca oricând de acest doctor Antekirtt.

— Şi, pe cât e cu putinţă, va trebui să ştiu în orice moment ce face şi mai ales unde se află.

— Grea treabă, Sarcany, zise Namir, căci după câte am auzit vorbindu-se la Raguza, azi îl vezi în capătul ăsta al Mediteranei, iar mâine – în celălalt capăt!

— Da, aşa-i! Omul ăsta parcă are gluga fermecată, căci dai de el unde nici nu te aştepţi exclamă Sarcany. Dar asta nu înseamnă că-l voi lăsa aşa, cu una, cu două, să-mi încurce iţele, chiar de-ar fi să mă duc după el până în Antekirtta lui.

— După ce ai să te căsătoreşti cu Sava, zise Namir, n-ai să te mai temi nici de el, nici de nimeni.

— Fără îndoială, Namir… şi până atunci…

— Până atunci, vom fi cu ochii în patru! De altfel, noi vom avea totdeauna avantajul că vom şti unde e el, fără ca el să poată şti unde suntem noi! Să vorbim acum de Carpena. Ia spune, Sarcany, de ce ţi-e frică de omul ăsta?

— Carpena ştie ce legături am avut cu Zirone! De ani de zile era amestecat şi el în fel de fel de afaceri în care eram vârât şi eu, aşa că ar putea să spună anumite lucruri…

— Ai dreptate. Dar Carpena se află acum în presidiul din Ceuta, condamnat la muncă silnică pe viaţă!

— Păi, tocmai asta îmi dă de gândit, Namir! Da! Căci Carpena, ca să-şi mai uşureze situaţia, ar putea să facă unele mărturisiri. După cum noi ştim că e deportat la Ceuta, tot aşa o ştiu şi alţii, care-l cunosc personal, ca de pildă Pescador ăla, care l-a tras pe sfoară cuatâta dibăcie pe când era la Malta! Şi cu ajutorul lui Pescador, doctorul Antekirtt poate ajunge uşor până la Carpena. Poate să-i cumpere secretele, să i le plătească cu aur. Poate chiar încerca să-l ajute să evadeze din presidiu. E un lucru atât de firesc, încât mă întreb Namir, cum de n-a făcut-o până acum!

Sarcany, care avea o minte foarte ageră, ghicise planurile doctorului în legătură cu spaniolul şi îşi dădea seama de primejdiile care-l pândeau. Namir trebuia să recunoască, deci, că acest Carpena, în situaţia în care se găsea acum, putea să devină foarte periculos.

— De ce naiba n-a pierit el în locul lui Zirone! exclamă Sarcany.

— Dar… ceea ce nu s-a întâmplat atunci, în Sicilia, de ce n-ar putea să se întâmple acum, la Ceuta, răspunse cu un aer rece şi nepăsător Namir.

Întrebarea era cât se poate de limpede. Namir îi explică atunci lui Sarcany că nimic nu-i era mai uşor decât să vină din Tetuan la Ceuta ori de câte ori voia el. Între aceste două oraşe este o distanţă de cel mult douăzeci de mile. Tetuan e ceva mai în spatele Ceutei, la sud de litoralul marocan. Şi, deoarece condamnaţii lucrează la drumuri sau umblă liberi prin oraş, i-ar fi foarte uşor să intre în legătură cu Carpena, care o cunoştea, să-i dea de înţeles că Sarcany se îngrijea de evadarea lui, ba chiar să-i dea şi ceva bani sau ceva de-ale gurii. Şi chiar dacă s-ar întâmpla ca vreo bucată de pâine sau vreun fruct să fie otrăvit, cine s-ar mai sinchisi de moartea lui Carpena. cine şi-ar mai bate capul să cerceteze de ce a murit?

Puţin i-ar păsa guvernatorului Ceutei că închisoarea pierduse un pungaş. Şi, în cazul acesta, Sarcany n-ar mai avea să se teamă de spaniol, nici de doctorul Antekirtt, care ţinea cu orice preţ să-i afle secretele.

Într-un cuvânt din toată convorbirea aceasta rezultau următoarele planuri: în timp ce unii se vor ocupacu pregătirile evadării lui Carpena, ceilalţi urmau să-i zădărnicească fuga, trimiţându-l înainte de vreme pe lumea cealaltă, de unde nu va mai putea evada niciodată!

Totul era pus la cale, aşa că Sarcany şi Namir intrară în oraş, apoi se despărţiră. Chiar în seara aceea, Sarcany părăsi Spania, ducându-se să-l întâlnească pe Silas Toronthal, iar a doua zi, Namir, după ce va traversa golful Gibraltarului, se va îmbarca la Algesiras pe bordul pachebotului care face cursa regulată între Europa şi Africa.

Dar tocmai în momentul când să iasă din port, pachebotul întâlni un iaht de plăcere, care naviga prin golful Gibraltarului. înainte de a ancora în apele engleze. Era Ferrato. Namir, care-l văzuse pe când era la Catania, îl recunoscu numaidecât.

— Doctorul Antekirtt e aici! murmură ea. Sarcany are dreptate, pericolul există, şi încă prin apropiere.

Peste câteva ceasuri, marocana debarcă la Ceuta. Dar înainte de a se înapoia la Tetuan luă toate măsurile pentru a intra în legătură cu spaniolul. Planul ei era simplu, trebuia neapărat să reuşească, dacă îi va rămâne destul timp ca să-l ducă la îndeplinire.

Se ivi însă o încurcătură la care Namir nu se putea aştepta. Carpena, în urma intervenţiei doctorului cu ocazia primei sale vizite la Ceuta, se dăduse drept bolnav, şi izbuti să se interneze pentru câteva zile în spitalul penitenciarului. Aşa că Namir nu putu face altceva decât să dea târcoale prin jurul spitalului, fără să poată ajunge până la Carpena. Totuşi, ceea ce o mai liniştea puţin era gândul că, dacă ea nu-l putea vedea, cu siguranţă că nici doctorul

Antekirtt sau agenţii lui nu-l vor vedea. Aşadar, se gândea ea, deocamdată nu era nici un pericol. Căci nu putea fi vorba de o evadare atâta timp cât condamnatul nu va începe, să lucreze din nou la drumuri.

Namir se înşela însă în prevederile ei. Internarea lui Carpena în spital urma, dimpotrivă, să înlesnească planurile doctorului, şi probabil chiar să le ducă la bun sfârşit.

În seara zilei de 22 septembrie, Ferrato ancoră în fundul acelui golf al Gibraltarului, atât de mult bătut de vânturile dinspre est şi sud-vest. Dar steam-iahtul nu urma să mai rămlnă, aici în ziua de 23, adică sâmbătă. Aşa că doctorul şi cu Petru, după ce în dimineaţa aceea debarcară pe uscat, se duseră la oficiul poştal de pe Main-Street, ca să-şi ridice scrisorile sosite la poste-restante.

Una, adresată doctorului de către unul din agenţii săi din Sicilia, îl înştiinţa că, de la plecarea steamiahtului, Sarcany nu-şi mai făcuse apariţia nici la Catania, nici la Siracuza, nici la Messina. Cealaltă adresată lui Petru Băthory de Pescade, iî informa că era aproape vindecat şi că rana nu-i va lăsa nici o urmă. Doctorul putea să-l cheme de îndată ce va găsi de cuviinţă, pe el şi pe Matifou, care le prezenta amândurora omagiile sale respectuoase de Hercule aflat la odihnă. în sfârşit, a treia scrisoare, adresată lui Luigi, venea din partea Măriei. Era scrisă cu toată căldura unei adevărate mame.

Dacă doctorul şi Petru Băthory s-ar fi plimbat cu treizeci şi şase de ore mai devreme prin grădinile Gibraltarului, i-ar fi întâlnit aici pe Sarcany şi pe Namir. Ziua fu întrebuinţată pentru a aproviziona steamiahtul cu cărbuni, din acele magazii plutitoare ancorate în rada portului. împrospătară de asemenea şi provizia de apă dulce, atât pentru cazane, cât şi pentru nevoile echipajului. Totul era deci în ordine, când doctorul şi Petru, după ce luaseră masa la un, restaurant din Comercial Square, se înapoiară pe bord, în momentul când tunul, „the first gun fire”anunţă închiderea

porţilor acestui oraş în care domnea o disciplină tot atât de desăvârşită ca într-un penitenciar din Norfolk sau Cayenne.

Cu toate acestea, ferrato nu ridică ancora în seara aceea. Cum nu-i trebuiau mai mult de două ore pentru a traversa strâmtoarea, nu porni decât a doua zi, la opt dimineaţa. Apoi, după ce trecură pe sub focul bateriilor engleze, care binevoiră să-şi rectifice tirul lor de exerciţii, pentru ca nu cumva să-l lovească în plin, se îndreptă cu toată viteza spre Ceuta. La nouă şi jumătate era în dreptul muntelui Hacho; dar cum vântul bătea dinspre nord-vest, locul unde ancorase cu trei zile în urmă nu mai era potrivit. Căpitanul manevră deci înspre partea cealaltă a oraşului, într-un golfuleţ a cărui poziţie îl punea la adăpost de vânturile dinspre uscat, şi Ferrato aruncă ancora la vreo patru sute de metri de ţărm.

Peste un sfert de oră, doctorul debarcă pe chei. Namir, care-l pândea, observa cu băgare de seamă toate mişcările steam-iahtului. Doctorul Antekirtt nu o putu recunoaşte pe marocana, pe care abia o zărise odată, pe întuneric, în bazarul din Cattaro; în schimb ea, care-l întâlnise adeseori la Gravosa şi la Raguza, îl recunoscu numaidecât. Aşa că luă hotărârea să nu-l scape din ochi, tot timpul cât va rămâne la Ceuta. La debarcare, doctorul era aşteptat pe chei de guvernatorul coloniei, însoţit de unul din aghiotanţii săi.

— Bună ziua, scumpul meu oaspete, bine aţi venit exclamă guvernatorul sunteţi un om de cuvânt! Şi întrucât sunteţi al meu cel puţin pe tot timpul zilei…

— Voi fi al dumneavoastră, domnule guvernator, numai după ce veţi fi şi dumneavoastră oaspetele meu! Nu uitaţi că vă aşteaptă dejunul pe bordul iahtului Ferrato!

— Dacă e aşa, domnule doctor, n-ar fi politicos să-l lăsăm să ne aştepte prea mult.

Barca duse pe bord pe doctor împreună cu invitaţii săi. Masa era foarte luxos aranjată, şi cu toţii făcură onorurile cuvenite prânzului servit în sufrageria steamiahtului.

În timpul dejunului, conversaţia se învârti îndeosebi în jurul administraţiei coloniei, a moravurilor şi obiceiurilor locuitorilor ei, a relaţiilor dintre spanioli şi indieni. întâmplător, doctorul aduse vorba despre condamnatul acela pe care îl trezise dintr-un somn magnetic în urmă cu două sau trei zile, pe drumul care duce la reşedinţă.

— Nu-şi mai aduce aminte de nimic, nu-i aşa? întrebă el.

— De nimic, răspunse guvernatorul, dar acum nu mai e întrebuinţat la pietruirea şoselei.

— Dar unde e, întrebă doctorul, cu o uşoară nelinişte în glas, pe care numai Petru o băgă de seamă.

— E la spital, răspunse guvernatorul. Se pare că criza aceea i-a cam zdruncinat puţin prea preţioasa domniei sale sănătate.

— Cine e individul ăsta?

— Un spaniol, numit Carpena, un criminal de rând, care nu merită nici o atenţie, domnule doctor… Şi dacă într-o bună zi ar muri, vă asigur că n-ar fi nici o pierdere pentru presidiu!

Vorbiră apoi despre cu totul altceva. Bineînţeles că nu trebuia să se vadă că doctorul stăruie prea mult asupra cazului acestui deţinut, care după câteva zile de stat în spital avea să fie complet refăcut.

După ce terminară masa, se servi cafeaua, ţigările şi havanele, sus pe puntea dinapoi a vasului. Apoi doctorul îi propuse guvernatorului să debarce, ca să nu întârzie prea mult. De acum încolo îi stătea la dispoziţie, aşa că era gata să viziteze colonia spaniolă şi toate serviciile ei. Propunerea fu acceptată, şi până la ora cinci guvernatorul avea tot timpul să-i facă ilustrului său oaspete onorurile coloniei. Doctorul şi Petru Bâthory fură plimbaţi prin toată colonia, prin oraş şi pe câmp. Li se explicară toate amănuntele în legătură cu penitenciarul şi cu cazărmile. Era zi de duminică, deţinuţii nu erau întrebuinţaţi la obişnuitele lucrări obşteşti, aşa încât doctorul putu să-i vadă şi în altfel

de condiţii. Pe Carpena îl văzu doar în treacăt, într-unul din saloanele spitalului, şi se prefăcu că nu-l observă.

Doctorul avea de gând să se înapoieze la Antekirtta chiar în noaptea aceea, dar numai după ce îşi va fi petrecut toată seara la reşedinţa guvernatorului. De aceea, pe la ora zece, se duseră la reşedinţă, unde îl aştepta o cină foarte elegant servită, care trebuia să fie o replică a dejunului de pe bord. E de prisos să mai spunem că în timpul acestei plimbări între extra muros, doctorul fusese urmărit de Namir, fără să bănuiască de loc că era spionat îndeaproape.

Cina decurse într-o atmosferă de bună dispoziţie. Fuseseră invitate câteva persoane marcante ale coloniei, mai mulţi ofiţeri cu soţiile lor, doi sau trei comercianţi bogaţi, lume care nu-şi ascunse câtuşi de puţin plăcerea de a-l vedea şi de a-l auzi pe doctorul Antekirtt. Doctorul le povesti bucuros despre călătoriile sale prin Orient, prin Siria, Arabia şi prin nordul Africii. Apoi, aducând vorba şi despre Ceuta, nuputu decât să-l felicite pe guvernator, care administra atât de bine această colonie spaniolă.

— Dar, adăugă el, desigur că supravegherea condamnaţilor vă dă uneori destul de mult de lucru.

— De ce credeţi asta, scumpe domnule doctor?

— Pentru că ei încearcă, firește, să evadeze. Şi cum orice deţinut e cu gândul la evadare mai mult decât se gândesc gardienii săi să-l păzească, înseamnă că avantajul este de partea deţinutului, încât nu ma-aş mira dacă la apelul de seară să mai lipsească din când în când câte unul.

— Aşa ceva nu se întâmplă niciodată, răspunse guvernatorul. Şi, la urma urmei, încotro s-o ia? Pe mare, e cu neputinţă să evadeze. Pe uscat, printre populaţiile acestea sălbatice din Maroc, primejdia e prea mare. Aşa că deţinuţii noştri rămân mai bine aici în presidiu, dacă nu de plăcere, măcar din prudenţă!

— Fie cum spuneţi dumneavoastră, răspunse doctorul, în cazul acesta trebuie să vă felicit, domnule guvernator, căci

s-ar putea ca pe viitor paza deţinuţilor să devină din ce în ce mai grea!

— Şi din ce cauză, vă rog? întrebă unul din comeseni, pe care această discuţie îl interesa cu atât mai mult, cu cât tocmai el era directorul penitenciarului.

— Ei bine, domnule, răspunse doctorul, pentru că studiul fenomenelor magnetismului a făcut progrese însemnate, pentru că procedeele sale pot fi aplicate de toată lumea, în fine, pentru că efectele, sugestiei devin din ce în ce mai frecvente şi pentru că ele tind nici mai mult, nici mai puţin decât să substituie o personalitate prin alta!

— În cazul acesta, ce e de făcut?… întrebă guvernatorul.

— În cazul acesta, socotesc că e bine să supraveghezi deţinuţii, dar e tot atât de bine să supraveghezi şi paznicii. în timpul călătoriilor mele, domnule guvernator, am fost martorul unor fapte atât de neobişnuite, încât cred că în privinţa acestor fenomene nimic nu e cu neputinţă. De aceea, în interesul dumneavoastră, să nu uitaţi că dacă un deţinut poate evada fără ca el să-şi dea seama de asta, găsindu-se sub influenţa unei voinţe străine de a sa, un paznic, care ar fi supus, aceleiaşi influenţe, îl poate lăsa să fugă, fără să-şi dea nici el seama.

— Nu vreţi să ne explicaţi în ce constau aceste fenomene? întrebă directorul penitenciarului.

— Ba da domnule, răspunse doctorul. Să luăm un exemplu, ca să puteţi înţelege mai uşor. Să presupunem că un paznic are o înclinare firească de a ieri influenţa magnetică sau hipnotică – e acelaşi lucru – şi să admitem că un deţinut exercită asupra lui această influenţă… Ei bine, din momentul acela, deţinutul a pus stăpânire pe paznic pe care îl va sili să facă orice vrea el, pe care îl va trimite unde vrea el, pe care îl va face să-i deschidă poarta închisorii, atunci când el îi va sugera acest gând.

— Fără îndoială, răspunse directorul, dar cu condiţia să-l adoarmă în prealabil…

— În privinţa aceasta vă înşelaţi, domnule, continuă doctorul. Toate actele acestea pot fi săvârşite chiar şi în stare de trezie, şi fără ca paznicul să-şi dea seama!

— Cum adică? Vreţi să spuneţi…

— Vreau să spun ceea ce şi spun, că sub această influenţă, un deţinut îi poate spune paznicului său:în cutare zi, la ora cutare, vei face cutare lucru” – şi paznicul îl va face! „În cutare zi îmi vei aduce cheile celulei” – şi el i le va aduce! „În cutare zi vei deschide poarta prezidiului” – şi el o va deschide, „în cutare zi voi trece prin faţa ta, şi tu n-o să mă vezi că trec!”

— Treaz fiind…?

— Absolut treaz!

La această afirmaţie a doctorului, cei de faţă nu-şi putură stăpâni o mişcare de neîncredere.

— Şi totuşi, nimic mai adevărat decât ceea ce spune domnul doctor, zise atunci Petru Bâthory. Chiar eu însumi am fost martorul unor asemenea fapte.

— Cu alte cuvinte, zise guvernatorul, voinţa unei persoane poate fi suprimată pur şi simplu prin privirea a unei alte persoane?

— În întregime, răspunse doctorul, aşa după cum, la anumite persoane, pot fi provocate alterări de simţuri, ca de pildă să ia sarea drept zahăr, laptele drept oţet, sau apa obişnuită drept apă purgativă – şi cu toate efectele corespunzătoare! Nimic nu e cu neputinţă în materie de iluzii sau de halucinaţii. Creierul este supus unor astfel de influenţe.

— Domnule doctor, zise atunci guvernatorul, cred că sunt în asentimentul tuturor invitaţilor mei răspunzându-vă că toate lucrurile acestea trebuie să le vezi, ca să le poţi crede!

— Şi nici atunci!… adăugă una din persoanele prezente, care crezu de cuviinţă să facă această rezervă.

— Păcat, continuă guvernatorul, că puţinul timp cât rămâneţi aici la Ceuta, nu vă poate îngădui să ne convingeţi printr-o experienţă.

— Ba da, pot… răspunse doctorul.
— Chiar acum?
— Chiar acum, dacă vreţi!
— Cum adică?… Spuneţi!
— Desigur că n-aţi uitat, domnule guvernator, urmă doctorul, că unul din condamnaţii de aici a fost găsit acum trei zile pe drumul ce duce aici la reşedinţă, scufundat într-un somn care, după cum v-am spus, nu era altceva decât tocmai un somn magnetic?
— Adevărat, zise directorul penitenciarului, şi omul ăsta este acum la spital.
— Şi vă mai aduceţi aminte că eu l-am trezit, după ce niciunul din paznici nu izbutise să-l trezească?
— Exact.
— Ei bine, aceasta a fost de ajuns ca să creeze între mine şi deţinutul acela… Cum se numeşte?
— Carpena.
— Între mine şi acest Carpena o legătură de sugestie, care îl pune sub stăpânirea absolută a voinţei mele.
— când e în faţa dumneavoastră…?
— Chiar şi când suntem departe unul de celălalt!
— când dumneavoastră sunteţi aici, la reşedinţă, iar el e acolo, la spital?… întrebă guvernatorul.
— Da. Şi dacă vreţi să daţi ordin ca acest Carpena să fie lăsat liber, să i se deschidă porţile spitalului şi ale penitenciarului, ştiţi ce va face…?
— Ei, asta-i, va fugi răspunse râzând guvernatorul.
Râsul lui fu atât de contagios, încât toţi cei de faţă râseră şi ei.
— Nu, domnilor, continuă foarte serios doctorul Antekirtt, acest Carpena nu va fugi decât dacă vreau eu să fugă, şi nu va face decât ceea ce vreau eu să facă!
— Şi ce poate să facă, de pildă?
— De pildă, după ce i se va da drumul din închisoare, pot să-i poruncesc să o ia pe drumul care duce aici, la reşedinţă, domnule guvernator

— Şi să vină aici?
— Chiar aici! Şi dacă vreau eu, să stăruie să vă vorbească!
— Mie?
— Da, dumneavoastră. Şi, dacă n-aveţi nimic împotrivă, fiindcă se va supune tuturor sugestiilor mele, am să-i sugerez gândul de a vă lua drept alt personaj… de pildă… drept regele Alfons al Xll-lea.
— Drept majestatea sa regele Spaniei?
— Da, domnule guvernator, şi o să vă ceară…
— Graţierea lui!
— Da, graţierea lui! Şi, dacă n-aveţi nimic împotrivă, o să vă ceară pe deasupra şi crucea ordinului Isabelei!
Ultimele cuvinte ale doctorului Antekirlt fură primite de toată lumea cu un nou hohot de râs.
— Şi în timp ce va face toate astea, individul va fi treaz? întrebă directorul penitenciarului.
— Tot aşa de treaz ca şi noi!
— Nu!… Nu se poate!… E ceva de necrezut, e cu neputinţă! exclamă guvernatorul.
— Încercaţi!… Daţi ordin să i se lase acestui Carpena întreaga libertate de acţiune… Pentru mai multă siguranţă, ordonaţi paznicilor ca după ce va părăsi închisoarea, să-l urmărească de la distanţă… Veţi vedea că va face tot ceea ce v-am spus eu!
— De acord, şi când veţi dori…
— Acum e ora opt, zise doctorul, uitându-se la ceas. La ora nouă, e bine?
— E perfect! Şi ce se va întâmpla după experienţă?
— După experienţă, Carpena se va înapoia liniştit la spital, fără măcar să-şi amintească nimic din tot ce s-a petrecut. Vă repet – şi aceasta este singura explicaţie ce se poate da acestor fenomene – Carpena va fi sub o influenţă hipnotică venind din partea mea, aşa că, în realitate, toate lucrurile acestea nu le va face el, ci eu!
Guvernatorul, care se vedea cât de colo că nu credea o boabă din tot ce spusese doctorul, scrise un bilet prin care

dădea ordin gardianului-şef al presidiului să-i lase deţinutului Carpena toată libertatea de a face ce vrea, urmărindu-l doar de la distanţă. Apoi unul din curierii de la reşedinţă duse numaidecât acest bilet la destinaţie.

După ce se termină cina, oaspeţii se ridicară şi, la invitaţia guvernatorului, trecură în salonul cel mare. Conversaţia continuă, bineînţeles, asupra diferitelor fenomene de magnetism sau de hipnotism, oare dau loc atâtor controverse, fenomene în care foarte mulţi cred, foarte mulţi nu cred. în timp ce se servea cafeaua, în mijlocul fumului de ţigări şi de havane pe care nici spaniolele nu le dispreţuiesc, doctorul Antekirtt povesti zeci de fapte, ale căror martor sau autor fusese chiar el însuşi, în exerciţiul profesiunii sale, toate foarte interesante, toate indiscutabile, dar care se părea că nu conving pe nimeni.

Mai spunea de asemenea că această putere de sugestie ar trebui să preocupe foarte serios pe legislatori, pe criminalist! şi pe magistraţi, căci ea ar putea fi întrebuinţată şi într-un scop criminal. Incontestabil că, datorită acestor fenomene, s-ar putea ivi cazuri de crime, ale căror autori ar fi aproape cu neputinţă de descoperit.

Deodată, la ora nouă fără douăzeci şi şapte de minute, doctorul se opri, zicând:

— În momentul acesta, Carpena părăseşte spitalul. Apoi peste un minut, adăugă: Acum iese pe poarta penitenciarului!

Tonul cu care rosti aceste cuvinte produse o puterniică impresie asupra invitaţilor. Numai guvernatorul, dădea din cap, cu neîncredere. Conversaţia continuă, unii pronunţându-se pentru, alţii contra, vorbind cu toţii în acelaşi timp, până când, deodată, doctorul – era nouă fără cinci – zise din nou:

— Carpena este la poarta reşedinţei.

Peste câteva clipe intră în salon un servitor, care îi spuse guvernatorului că un individ, în costum de deţinut, ţinea morţiş să-i vorbească.

— Lasă-l să intre, răspunse guvernatorul, a cărui neîncredere începea să slăbească în faţa evidenţei faptelor.

Tocmai bătea ora nouă, când Carpena se arătă în uşa salonului. Ca şi cum n-ar fi văzut pe niciunul din cei de faţă, deşi ţinea ochii perfect deschişi, se îndreptă spre guvernator şi îngenunchind în faţa lui, zise:

— Sire, vă cer graţierea!

Guvernatorul, năucit cu totul, de parcă ar fi fost el însuşi stăpânit de halucinaţie, nu ştia ce să mai răspundă.

— Puteţi să-i acordaţi graţierea, zise doctorul zâmbind, nimic nu va ţine minte din tot ce s-a petrecut aici!

— Ţi-o acord, răspunse guvernatorul, cu demnitatea regelui Spaniei.

— Şi pe lângă această graţiere sire, continuă Carpena, tot în genunchi, binevoiţi să-mi acordaţi şi crucea ordinului Isabelei.

— Ţi-o dau!

Carpena făcu atunci un gest, ca şi cum ar fi luat un obiect pe care i-l întindea guvernatorul, îşi prinse de haină o decoraţie imaginară, apoi se ridică şi ieşi de-a-ndăratelea.

De astă dată, toţi cei de faţă, uluiţi, îl urmăriră până ieşi din clădirea reşedinţei.

— Vreau să-l însoţesc, vreau să-l văd înapoindu-se la spital, exclamă guvernatorul, care se lupta cu sine însuşi, ca şi cum n-ar fi vrut în ruptul capului să dea crezare celor văzute.

— Veniţi, zise doctorul.

Şi guvernatorul, urmat de Petru Bâthory, de doctorul Antekirtt şi ele alte câteva persoane, se luă după carpena, care se îndrepta acum spre oraş. Namir, după ce îl spionase din clipa când ieşise din închisoare, continua să-l observe tot timpul din umbră.

Noaptea era destul de întunecoasă. Spaniolul mergea pe drum cu un pas regulat, fără să şovăiască. Guvernatorul şi toţi ceilalţi se ţineau după el, la vreo treizeci de paşi, împreună cu doi paznici, care aveau ordinul să nu-l scape

din vedere. în apropiere de oraş, drumul ocoleşte golfuleţul celuilalt port, dinspre partea aceasta a stâncilor Ceutei. Pe faţa încremenită şi neagră a apei tremurau răsfrângerile a două sau trei lumini. Erau luminile farurilor de pe Ferrato, ale cărui forme se desenau nelămurit şi cărora bezna nopţii le dădea proporţii mult mai mari.

Ajuns la această cotitură, Carpena lăsă drumul şi o luă înspre dreapta, către o grămadă de stânci care se înalţă cu vreo douăsprezece picioare deasupra mării. Desigur că un gest de-al doctorului, pe care nimeni nu-l observase – poate chiar că nu fusese decât o simplă sugestie mintală a voinţei sale – îl făcuse pe spaniol să-şi schimbe astfel direcţia. Paznicii erau gata să grăbească pasul, să-l ajungă pe Carpena, să-l facă s-o ia din nou pe drumul drept, dar guvernatorul, ştiind că pe aici orice evadare era cu neputinţă, le ordonă să-l lase în pace. între timp, Carpena se oprise pe una din stânci, ca şi cum ar fi fost imobilizat acolo de o forţă irezistibilă. Nu era în stare să facă nici cea mai mică mişcare. Voinţa doctorului, care pusese cu totul stăpânire pe el, îl ţintuia pe loc.

Guvernatorul îl privi îndelung; apoi adresându-se musafirului său, zise:

— Eh, dragă doctore, în faţa evidenţei, vrând-nevrând, trebuie să ne dăm bătuţi!

— Sunteţi convins acum, domnule guvernator, sunteţi convins cu totul?

— Da, sunt perfect convins că există unele lucruri pe care trebuie să crezi chiar dacă nu le pricepi. Acum, domnule doctor, sugeraţi acestui om ghidul de a se înapoia numaidecât în presidiu. Vi-o porunceşte Alfons al Xll-lea!

Abia îşi terminase guvernatorul fraza, că, deodată, Carpena, fără măcar să scoată un ţipăt, se aruncă în apele portului. Era oare un accident? Era oare un act voluntar al său? Reuşise oare, printr-o împrejurare neprevăzută, să scape de sub puterea doctorului? Nimeni n-ar fi putut-o spune.

Alergară cu toţii spre stânci, în timp ce paznicii coborâră pe o mică plajă, pe care o făcea marea în acel loc… Dar nici urmă de Carpena. Câteva bărci de pescari, precum şi câteva de pe steam-iaht, sosiră în grabă… Zadarnic. Nu găsiră nici măcar cadavrul deţinutului, pe care de bună seamă că îl târâse curentul în larg.

— Domnule guvernator, zise doctorul Antekirtt, regret din tot sufletul că experienţa noastră a avut un deznodământ atât de tragic, pe care era cu neputinţă să-l prevedem.

— Dar cum vă explicaţi tot ce s-a întâmplat, întrebă guvernatorul.

— Prin faptul că, în exerciţiul acestei puteri de sugestie, ale cărei efecte nu le puteţi nega, răspunse doctorul, mai sânt şi anumite intermitenţe. Cu siguranţă că omul acesta mi-a scăpat, pentru o clipă. Şi, fie că l-a apucat ameţeala, fie dintr-un alt motiv, a căzut de pe acele stânci. îmi pare foarte rău, căci am pierdut un medium foarte preţios!

— Ei, aş! Am pierdut un criminal, şi nimic mai mult răspunse cu un ton filosofic guvernatorul.

Şi aceasta fu toată cuvântarea funebră în memoria lui Carpena. Doctorul şi Petru Bâthory îşi luară rămas bun de la guvernator. Trebuiau să pornească încă în decursul nopţii spre Antekirtta, aşa că mulţumiră gazdei pentru buna primire ce li-o făcuse în această colonie spaniolă.

Guvernatorul strânse călduros mâna doctorului, îi ură călătorie plăcută şi, după ce îi ceru să-i promită că va mai veni să-l vadă, porni înspre reşedinţa sa. Se va spune poate că doctorul Antekirtt cam abuzase de buna credinţă a guvernatorului Ceutei. E adevărat că poate fi judecat astfel, că purtarea lui poate fi criticată. Dar nu trebuie să uităm cărei opere îşi consacrase contele Mathias Sandorf întreaga sa viaţă, şi nici ceea ce spusese el într-o zi: „Sunt o mie de drumuri… dar o singură ţintă!”

Cel pe care îl luase el acum era unul din aceste o mie de drumuri. Peste câteva minute, una din bărcile de pe Ferrato

îi ducea pe bordul iahtului pe doctor şi pe Petru Bâthory. Luigi îi aştepta, la scara de urcare.

— Ce e cu omul?… întrebă doctorul.

— După cum aţi poruncit dumneavoastră, răspunse Luigi, barca noastră, care-l pândea la poalele stâncilor, l-a salvat, şi l-am închis într-una din cabinele din faţă.

— N-a spus nimic? întrebă Petru.

— Păi, cum putea să vorbească?… E ca adormit şi nu-şi dă seama de nimic!

— Bine, zise doctorul. Am vrut să cadă de pe acele stânci – şi a căzut!… Am vrut să adoarmă – şi iată-l adormit… Când am să vreau să se trezească – se va trezi!… Acum, Luigi, dă ordin să se ridice ancora, şi… la drum!

Cazanele erau sub presiune, pregătirile de plecare se terminară repede şi peste câteva minute, ferado porni în larg, îndreptându-se spre Întekirtta.

III. DE ŞAPTESPREZECE ORI

— De şaptesprezece ori…?

— De şaptesprezece ori!

— Da!… Roşul a ieşit de şaptesprezece ori!

— E cu putinţă?!

— Se poate să fie cu neputinţă, dar aşa el

— Şi jucătorii s-au încăpăţânat să joace contra roşului?

— Da… Banca a câştigat mai bine de nouă sute de mii de franci.

— De şaptesprezece ori! De şaptesprezece ori…!

— La ruletă sau la cărţi…?

— La cărţi!

— sunt mai bine de cincisprezece ani de când nu s-a mai pomenit aşa ceva!

— Cincisprezece ani, trei luni şi paisprezece zile! răspunse cu răceală un jucător bătrân, aparţinând onorabilei categorii a celor ruinaţi la mesele de joc. Da, domnule, şi – un amănunt foarte ciudat – era în plină vară, în ziua de 16 iunie 1867… He-he, tocmai eu să nu ştiu!

Acestea erau cuvintele sau, mai degrabă, exclamaţiile ce se schimbau în vestibulul şi chiar pe terasele Cercului Străinilor din Monte-Carlo, în seara zilei de 3 octombrie, la opt zile după evadarea lui Carpena din penitenciarul spaniol.

Apoi, în mulţimea aceea de jucători, bărbaţi şi femei, de toate naţiile, de toate vârstele şi din toate straturile sociale, izbucni un vuiet de entuziasm. Aplaudau roşul întocmai ca pe un cal care ar fi câştigat marele premiu la cursele de la Longchamps sau de la Epsorn. Căci pentru lumea aceasta cam deocheată, pe care atât continentul vechi, cât şi cel nou o varsă zilnic în micul principat Monaco, această „serie de şaptesprezece” era tot atât de importantă ca orice eveniment politic care ar fi răsturnat tot echilibrul european. Bineînţeles că roşul, în încăpăţânarea lui cu totul neobişnuită, făcuse şi numeroase victime, din moment ce câştigul băncii se cifra la o sumă atât de imensă. Aproape un milion, după cum se vorbea printre aceste grupuri de jucători, ceea ce însemna că aproape toţi jucătorii se înverşunaseră să joace într-una împotriva acestei culori.

Dintre toţi aceştia, doi străini fuseseră mai crunt loviţi de ceea ce cavalerii mesei verzi numesc „ghinion”. Unul din ei, având o ţinută foarte rece şi reţinută, deşi trecuse prin emoţiile care se puteau încă citi pe faţa-i palidă, iar celălalt, cu figura-i răvăşită, cu părul vâlvoi, cu o privire de nebun sau de disperat, coborâră scările terasei şi se pierdură în umbra parcului.

— Blestemata asta de serie ne costă peste patru sute de mii de franci! exclamă cel mai în vârstă.

— Poţi spune exact patru sute treisprezece mii! zise cel mai tânăr, cu vocea liniştită a unui casier care citeşte rezultatul unei adunări.

— Şi acum, nu mi-au mai rămas decât două sute de mii de franci… abia zise primul jucător.

— O sută nouăzeci şi şapte de mii numai, răspunse al doilea, cu un calm desăvârşit.

— Da… numai atâta, din aproape două milioane cât mai aveam când m-ai silit să viu aici cu dumneata!

— Un milion şapte sute şaptezeci şi cinci de mii de franci!

— Şi asta, în mai puţin de două luni…

— O lună şi şaisprezece zile.

— Sarcany, exclamă cel mai vârstnic, pe care sângele rece al tovarăşului său îl întărâtă la culme tot atât de mult ca şi exactitatea plină de ironie cu care îi corecta cifrele.

— Ei, ce e, Silas?

Cei doi care vorbeau erau Silas Toronthal şi cu Sarcany. De când plecaseră din Raguza, într-un scurt răstimp de trei luni ajunseseră să se ruineze cu totul, sau aproape cu totul. După ce îşi risipise toată partea ce-i revenise drept preţ al ticăloasei sale denunţări, Sarcany venise pe capul complicelui său, la Raguza. Apoi părăsiră oraşul împreună cu Sava. Şi atunci Silas Toronthal, împins de Sarcany pe aceste drumuri ale jocului şi risipei, îşi irosise în curând toată averea. Trebuie să spunem că nici nu i-a fost prea greu lui Sarcany să facă din fostul bancher, obişnuit cu speculaţiile şi nu o dată riscându-şi situaţia în aventuri financiare, un jucător, un client al cluburilor şi în cele din urmă al tripourilor.

De altfel, cum ar fi putut Silas Toronthal să i se împotrivească nu era el oare, acum mai mult ca oricând, sub dominaţia fostului său samsar din Tripolitania. E adevărat că uneori se mai revolta, dar Sarcany continua, să aibă asupra lui o autoritate morală, în faţa căreia Silas Toronthal trebuia să se supună, şi acum nenorocitul căzuse atât de greu, încât nu mai avea putere să se ridice. De aceea, Sarcany nici nu mai băga în seamă încercările complicelui său de a se sustrage influenţei sale. Brutalitatea răspunsurilor sale, voinţa sa de fier îl băgaseră repede din nou în jug pe Silas Toronthal.

Părăsind Raguza în condiţiile pe care le ştim, prima grijă a celor doi asociaţi fusese să o pună pe Sava la adăpost sigur, sub paza Namirei. Şi acum, pierdută în îndepărtatul Tetuan

de la marginile ţinuturilor marocane, ar fi fost foarte greu, dacă nu chiar imposibil, să mai fie descoperită de cineva. Acolo îşi luase nemiloasa tovarăşă a lui Sarcany sarcina să frângă voinţa fetei, pentru a-i smulge consimţământul la această căsătorie. Neclintită în hotărârea sa, îmbărbătându-se la amintirea lui Petru, Sava rezistase până acum cu îndârjire. Dar până când se va mai putea oare împotrivi?

Între timp, Sarcany îşi îndemna într-una tovarăşul să se arunce orbeşte în nebunia jocului, cu toate că şi el îşi pierduse averea la joc în Franţa, în Italia, în Germania, prin marile centre unde hazardul ţine tarabă sub toate formele, la Bursă, la curse, prin cluburile marilor capitale, în staţiunile climaterice şi balneare, Silas Toronthal se lăsă dus de Sarcany – şi în curând nu mai rămase decât cu câteva sute de mii de franci. în timp ce bancherul îşi risca banii săi proprii, Sarcany îi risca pe ai bancherului şi, alunecând pe această dublă pantă, cei doi mergeau de două ori mai repede spre ruină. De altfel, ceea ce jucătorii numesc „ghinion” – cuvânt prin care caută să-şi ascundă incalificabila lor prostie – se ţinea scai de ei, după ce îşi încercaseră norocul în fel şi chip. până la urmă, bacaraua le răpi cea mai mare parte din milioanele provenite din averea contelui Mathias Sandorf, aşa încât palatul de pe aleea Stradone trebui să fie scos la vânzare.

În sfârşit, sătui de atmosfera acestor cluburi deocheate, veniră în ultimă instanţă să caute un joc mai cinstit la mesele de ruletă şi de cărţi. Dacă şi acum erau jupuiţi de bani, cel puţin nu mai puteau arunca vina decât pe propria lor încăpăţânare de a lupta cu orice preţ împotriva ghinionului.

Şi iată de ce se aflau ei acum, de trei săptămâni, la Monte-Carlo, pironiţi la mesele de joc, încercând martingalele care li se păreau mai sigure, ţinându-se scai de jocul care tot timpul ieşea de-a-ndoaselea, studiind rotaţia cilindrului ruletei când mâna crupierului obosise în ultimul sfert de oră

de serviciu, pontând la maximum pe numerele care nu voiau nicicum să iasă, îmbinând combinaţiile simple cu combinaţiile multiple, ascultând sfaturile vechilor jucători ruinaţi, deveniţi acum profesori de joc, făcând în sfârşit toate încercările cele mai neghioabe, lăsându-se duşi de toate superstiţiile prosteşti, care-l aşază pe jucător între copilul care n-are minte şi idiotul care şi-a pierdut-o pentru totdeauna. Şi încă n-ar fi nimic dacă şi-ar risca numai banii, dar îşi mai slăbeşte şi inteligenta, stând şi făcând fel de fel de combinaţii absurde, şi îşi mai compromite şi demnitatea sa personală amestecându-se printre această lume atât de deocheată.

Ca să nu mai lungim vorba, după această seară ce urma să rămână celebră în analele cazinoului din Monte-Carlo, cei doi asociaţi care se încăpăţânaseră să lupte contra unei serii de şaptesprezece de roşu, la masa de cărţi, nu mai rămăseseră nici cu două sute de mii de franci. De acum, ruina completă nu mai era departe. Dar dacă acum erau aproape ruinaţi, în schimb nu-şi pierduseră mintea; şi, în timp ce stăteau de vorbă pe terasă, văzură un jucător, cu privirile aiurite, alergând prin parcul cazinoului şi strigând:

— Se-nvârte într-una!… Se-nvârte într-una!…

Nenorocitului i se năzărea că pontase pe numărul ce trebuia neapărat să iasă şi că cilindrul, într-o mişcare de rotaţie fantastică, se învârtea mereu şi că nu se va opri în vecii vecilor!… înnebunise.

— Te-ai mai liniştit, Silas întrebă Sarcany pe tovarăşul său care rămăsese încremenit. Să-ţi fie învăţătură de minte nebunul ăsta şi să nu-ţi pierzi capul!… N-am reuşit, e adevărat, dar o să ne vină şi nouă norocul, pentru că trebuie să vină şi fără să-l forţăm noi!… Să nu căutăm cu orice preţ să-l silim! E un lucru periculos, şi, de altfel, cu totul zadarnic.! Când n-ai noroc, n-ai noroc, şi pace! Dar, şi când e să vină, apoi vine oricum! N-avem decât să aşteptăm, şi când va fi să vină, să avem destulă îndrăzneală să jucăm cât se poate de tare!

Asculta oare Silas Toronthal aceste sfaturi, sfaturi de altfel absurde, ca toate raţionamentele pe care le faci când e vorba de un joc de noroc? Nu! Era cu totul doborât şi nu mai avea decât un singur gând: să scape de sub dominaţia aceasta a lui Sarcany, să fugă, să fugă atât de departe, încât trecutul său să nu se mai poată întoarce împotriva lui. Dar asemenea momente de hotărâre nu puteau dura multă vreme în sufletul său molatic, lipsit de orice energie. De altminteri, tot timpul era supravegheat îndeaproape de complicele său. înainte de a se despărţi de el pentru totdeauna, Sarcany avea nevoie să vadă odată realizată căsătoria sa cu Sava. După aceea se va descotorosi el de Silas Toronthal, îl va da cu totul uitării, nici măcar nu-şi va mai aduce aminte că omul ăsta slab a existat vreodată, că fuseseră amestecaţi vreodată în afaceri comune. până atunci însă, bancherul trebuia să depindă cu totul de voinţa lui.

— Silas, continuă Sarcany, prea am fost nenorocoşi azi, pentru ca norocul să nu se întoarcă în favoarea noastră!… Mâine, va fi de partea noastră!

— Dar dacă pierd şi puţinul ce mi-a mai rămas? răspunse Silas Toronthal, zbătându-se zadarnic împotriva acestor sfaturi proaste.

— Ne va mai rămâne Sava Toronthal! zise Sarcany repede. E o carte straşnică, în jocul nostru, care nu poate fi tăiată cu o carte mai mare!

— Da!… Mâine!… Mâine!… făcu bancherul, care se afla în starea sufletească în care un jucător şi-ar risca şi capul.

Cei doi se înapoiară la hotelul lor, situat la jumătatea drumului ce coboară de la Monte-Carlo la Condamina. Portul Monaco, cuprins între mica peninsulă Focinana şi fortul Antoine, formează un golf destul de deschis, expus vuiturilor din nord-est şi sud-est. El se întinde între stânca pe care se înalţă capitala statului Monaco şi platoul pe care se ridică hotelurile, vilele şi cazinoul de la Monte-Carlo, la poalele acelui măreţ Mont Angel, al cărui vârf înalt de o mie

o sută de metri domină pitoreasca panoramă a ţărmurilor Liguriei. Oraşul, care numără o mie două sute de locuitori, seamănă cu o fructieră aşezată pe această masă splendidă formată ele stânca Monacoului, scăldată din trei părţi de apele mării şi pierzându-se, spre partea dinspre uscat, în verdeaţa veşnică a palmierilor, rodiilor, sicomorilor, portocalilor, lămâilor, eucalipţilor, pomişorilor de piper, arbuştilor de indrişaim, crângurilor de aloeşi, de mirţi, de ricini, de fistici, ce cresc alandala ici şi colo, într-o harababură de toată frumuseţea.

De cealaltă parte a portului, Monte-Carlo are în faţă mica capitală cu ciudata sa îngrămădire de case, clădite pe toate povârnişurile, cu străzile-i înguste şi întortocheate căţărându-se până la drumul ce duce la Corniche, parcă agăţat la jumătatea muntelui, cu grădinile sale veşnic înflorite, cu priveliştea de case de toate formele, de vile de toate stilurile, dintre care unele stau povâmite peste apele atât de limpezi ale acestui mic golf mediteranian.

Între Monaco şi Monte-Carlo, în fundul portului, începând de la ţărm şi până la gâtul văii cu multe cotituri care desparte cele două grupuri de munţi, se aşterne un al treilea oraş – Condamina. Deasupra lui, înspre dreapta, se înalţă un munte falnic, care din pricina profilului său îndreptat înspre mare a fost botezat Capul Câinelui. în vârf, la o înălţime de cinci sute patruzeci şi doi de metri, se vede o fortăreaţă, care are tot dreptul să se socotească de necucerit, şi cinstea de a şti că aparţine Franţei. Aci se termină teritoriul Monacoului. De la Condamina la Monte-Carlo, trăsurile pot urca pe o şosea superbă. în partea sa de sus se înalţă clădiri particulare şi hoteluri. într-unul din acestea locuiau Sarcany şi Silas Toronthal. De la fereastra apartamentelor lor se vedea tot oraşul Condamina până sus de Monaco, până la Capul acela al Câinelui, cu mutra de buldog ce parcă contemplă Mediterana ca un sfinx din deşertul Libiei.

Sarcany şi Silas Toronthal se retrăseseră în camerele lor. Acolo examinară situaţia, fiecare din punctul său de vedere. Nestatornicia norocului va rupe oare comunitatea de interese care îi legase atât de strâns de cincisprezece ani încoace?

Mai întâi de toate, întorcându-se acasă, Sarcany găsise o scrisoare din Tetuan, pe care se grăbi s-o deschidă. în câteva cuvinte, Namir îi comunica două informaţii de cel mai mare interes pentru el: în primul rând moartea lui Carpena, care se înecase în portul Ceutei, în împrejurări destul de ciudate; în al doilea rând, apariţia doctorului Antekirtt în acest punct de pe coasta marocană, legăturile pe care le avusese cu spaniolul, apoi dispariţia lui grabnică.

După ce citi scrisoarea, Sarcany deschise fereastra camerei sale. Sprijinit cu coatele de parmalâc şi cu privirea pierdută îşi dădu drumul gândurilor.

— A murit Carpena?... întâmplarea asta a venit tocmai la timp!... Secretele pe care le deţinea s-au înecat o dată cu el!... Dinspre partea aceasta, iată-mă acum liniştit!... Nu mai am de ce să mă tem!

Apoi, ajungând la partea a doua a scrisorii:

— Cât despre apariţia doctorului Antekirtt îa Ceuta, asta e mai grav!... Cine o mai fi şi omul ăsta? La urma urmei, puţin mi-ar păsa, dacă de câtva timp nu s-ar amesteca, mai mult sau mai puţin direct, în treburile mele!... La Raguza avea legături cu familia Bâthory!... La Catania i-a întins o cursă lui Zirone!... La Ceuta şi-a avut şi el partea lui în povestea care până la urmă s-a terminat cu moartea lui Carpena!... Ceuta era foarte aproape de Tetuan... Dar nu cred că s-a dus la Tetuan, şi nici că ar avea vreo cunoştinţă de faptul că Sava e ascunsă acolo! Asta ar fi fost lovitura cea mai grozavă, şi în definitiv, s-ar putea să se mai producă şi de acum înainte!... Vom vedea dacă nu e cazul să luăm măsuri, atât pentru prezent, cât şi pentru viitornu mai e-mult până ce senuziştii vor fi stăpâni pe toată Cirenaica, şi nu vor avea de trecut decât un braţ de mare, ca să se arunce asupra

Antekirttei!… Şi dacă trebuie îndemnaţi din urmă… las’ pe mine…

Aşadar, mai erau o mulţime de piedici în calea planurilor sale de viitor. Pe drumul întunecatelor uneltiri pe care le urzea pas cu pas, în faţa ţelului pe care voia să-l atingă, pe care aproape că-l atinsese, cea mai mică piedică l-ar fi putut da peste cap, şi poate că pentru totdeauna. Şi acum, nu numai intervenţia aceasta a doctorului Antekârtt era de natură să-l îngrijoreze, dar însăşi situaţia actuală a lui Silas Toronthal începea să-l neliniştească de-a binelea. „Da, îşi zicea el, am ajuns amândoi la ananghie. Mâine vom juca ultima carte!… Sau banca se va duce de râpă, sau noi. Dacă o dată cu el mă ruinez şi eu, asta nu face nimic, voi şti eu să mă refac. Dar ce va face Silas? Aci, se schimbă socoteala! Din momentul acela poate deveni periculos, poate să facă mărturisiri, poate dezvălui secretul pe care mi se bazează acum tot viitorul!… Într-un cuvânt, dacă până acum am fost eu stăpân pe el, de-acum încolo va ajunge el stăpân pe mine ”

Situaţia era întocmai aşa cum o vedea Sarcany. Nu-şi putea face nici o iluzie în privinţa ţinutei morale şi a scrupulelor complicelui său. Chiar el fusese acela care îi dăduse lecţii înainte, în privinţa aceasta; era limpede că Silas Toronthal nu va sta la îndoială să profite de situaţie, acum, când nu va mai avea nimic de pierdut.

Sarcany se întreba, aşadar, ce avea de făcut. Adâncit cum era în gândurile lui, nu văzu nimic din tot ce se petrecea la intrarea portului Monaco, la câteva sute de paşi de el. La vreo sută de metri în larg, un vas deforma lunguiaţă, fără catarg şi fără coşuri luneca pe suprafaţa mării; corpul vasului, nu ieşea – decât cel mult cu un metru deasupra apei.’ în curând, apropiindu-se încetul cu încetul de mica peninsulă Focinana, căută un loc mai adăpostit pentru a ancora. Apoi se văzu desprinzându-se o barcă uşoară, care parcă era lipită de acest vas aproape invizibil. Trei oameni luară loc în ea. După câteva vâslituri ajunseră la o mică

plajă, pe care doi din ei debarcară, în timp ce al treilea ducea înapoi barca la vas… Peste câteva minute, vasul misterios, care nu-şi trădase prezenţa nici prin vreo lumină de pe bord, nici prin vreun zgomot, se pierduse în întunericul nopţii, ca şi cum nici n-ar fi trecut pe aici, cât despre cei doi oameni, aceştia, îndată ce coborâră pe ţărm, o luară, pe lângă stânci, îndreptându-se spre gară, şi urcară apoi strada Spelugues, care ocoleşte grădinile din Monte-Carlo.

Sarcany nu văzuse nimic. în momentul acela, gândurile lui zburau departe de Monaco, pe meleagurile Tetuanului… Dar nu se va duce acolo singur, ci îl va sili şi pe tovarăşul său să-l însoţească. „Silas, stăpân pe mine… îşi spunea el într-una. Silas să mă poată împiedica, printr-un singur cuvânt, să-mi ating ţinta!… Niciodată!… Dacă mâine hazardul n-o să ne dea înapoi ceea ce ne-a luat, am să ştiu eu cum să-l silesc să mă urmeze!… Da… să-mă urmeze până la Tetuan şi acolo, pe coasta aceea a Marocului, cine se va mai sinchisi de Silas Toronthal că a dispărut?”

Se ştie că Sarcany nu era omul care să dea înapoi din faţa unei noi crime, mai ales când împrejurările, depărtarea ţinutului, sălbăticia locuitorilor săi, imposibilitatea de a căuta şi de a găsi vinovatul, făceau atât de simplă săvârşirea ei. După ce îşi făcu acest plan, Sarcany închise fereastra, se culcă şi adormi în curând, căci conştiinţa nu-i era tulburată de nici o umbră de remuşcare.

Nu acelaşi lucru se întâmplă însă cu Silas Toronthal. Bancherul petrecu o noapte îngrozitoare. Ce-i mai rămânea din toată averea de odinioară? Abia două sute de mii de franci pe care reuşise să-i salveze – şi nici pe aceştia nu era stăpânbanii aceştia erau miza ultimei partide de jocaşa voia complicele său, aşa voia şi el. Creierul său slăbit, zăpăcit de calcule himerice, nu-i mai îngăduia să judece la rece şi limpede. Nu era în stare – cel puţin în momentul acela – nici măcar să-şi dea seama de situaţia sa, aşa ca Sarcany. Nu se mângâia cu gândul că acum rolurile se schimbaseră, că îl

avea acum în puterea sa pe cel care îl stăpânise pe el atât de multă vreme. Nu vedea decât prezentul cu ruina care se apropia ameninţător, şi nu se gândea decât la ziua de mâine care trebuia să-l scoată la mal sau să-l arunce pe ultima treaptă a mizeriei.

Aşa se scurse noaptea aceasta pentru cei doi tovarăşi. Dacă unul se mai putu odihni câteva ceasuri, în schimb celălalt se zbătu tot timpul în chinurile insomniei. A doua zi, pe la ora zece, Sarcany îl întâlni pe Silas Toronthal. Bancherul stătea la masă şi îşi umplea paginile carnetului cu cifre şi cu formule.

— Ia spune, Silas, îl întrebă el cu un ton nepăsător, cu tonul omului care nu vrea să acorde mizeriilor din lumea asta mai multă importanţă decât merită, ia spune, în timp ce visai ai pontat pe roşu sau pe negru?

— N-am dormit nici o clipă… Nu!… Nici o clipă! răspunse bancherul.

— Foarte rău ai făcut, Silas, foarte rău!… Azi trebuie să fii calm şi ar fi trebuit să te odihneşti câteva ceasuri. Uită-te la mine. Eu n-am tras decât un pui de somn, şi iată-mă acum în stare să înfrunt din nou norocul. La urma urmelor, norocul ăsta e ca o femeie care nu iubeşte decât bărbaţii care se pricep s-o stăpânească!

— Şi totuşi, femeia asta ne-a trădat!

— Aş’! A avut doar nişte toane!… Şi după ce îi trec toanele, se va întoarce iarăşi la noi!

Silas Torontal nu răspunse. Poate că nici nu auzea ce vorbea Sarcany, în timp ce ochii nu i se mai dezlipeau de foaia din carnet, pe care îşi făcuse calculele acelea zadarnice.

— Ce făceai acolo? întrebă Sarcany. Combinaţii, martingale?… Drace!… Arăţi bolnav de-a binelea, dragul meu Silas. Nu există calcule cărora hazardul să li se supună – şi doar numai hazardul se va pronunţa azi pentru sau contra noastră!

— Bine, dacă zici turăspunse Silas Toronthal după ce îşi închise carnetul.

— Aşa e cum îţi spun eu, Silas!… Eu ştiu doar un singur fel de a-i călăuzi paşii, adăugă Sarcany ironic. Dar pentru asta trebuie să fi făcut studii speciale…şi educaţia noastră este incompletă în privinţa aceasta. Deci… să ne lăsăm în voia norocului!… Ieri, norocul a fost de partea băncii. Poate că azi va fi de partea noastră!… Şi în cazul acesta, vom câştiga tot ce am pierdut până acum!

— Tot…!

— Da, tot, Silas. Să nu ne descurajăm. Dimpotrivă, s-avem curaj şi sânge rece!

— Şi dacă deseară vom fi ruinaţi? continuă bancherul, privindu-l pe Sarcany drept în faţă.

— În cazul acesta, vom pleca din Monaco!

— Şi unde o să ne ducem…?! exclamă Silas Toronthal. Ah, blestemată fie ziua când te-am cunoscut, Sarcany, ziua când am apelat la serviciile tale!… N-aş fi ajuns unde am ajuns acum!

— E cam târziu să mă învinuieşti acum, dragul meu, răspunse neruşinatul individ, şi e un lucru puţin cam prea comod să te lepezi de oamenii de care te-ai servit odinioară!

— Bagă de seamă! strigă bancherul.

— Da… Voi băga de seamă! murmură Sarcany.

Şi această ameninţare a lui Silas Toronthal nu putu decât să-l întărească în hotărârea pe care o luase în privinţa bancherului: să-l pună în starea de a nu-i mai putea face nici un rău.

Apoi continuă:

— Dragul meu Silas, să nu ne certăm. La ce bun?… Asta nu face decât să-ţi ataţe nervii… şi azi nu trebuie să fim nervoşi. Ai încredere şi nu deznădăjduit cum nu deznădăjduiesc nici eu… Dacă, din nenorocire, ghinionul s-ar ţine de noi şi azi, să nu uiţi că mă mai aşteaptă şi alte milioane, din care vei avea-şi dumneata partea dumitale!

— Da… ai dreptate!… Trebuie să-mi iau revanşa! continuă Silas Toronthal, în care se trezi iarăşi instinctul jucătorului ce-l părăsise pentru moment. Da! Banca a fost prea norocoasă ieri, aşa că deseară…

— Deseară vom fi bogaţi, foarte bogaţi, făcu Sarcany, şi îţi promit, Silas, că de astă dată nu vom mai pierde ceea ce vom recâştigade altminteri, orice s-ar întâmpla, mâine plecăm din Monte-Carlo!… Plecăm…

— Unde?

— La Tetuan, unde mai avem de jucat ultima partidă, o partidă frumoasă, o partidă straşnică!

IV. ULTIMA MIZĂ.

Saloanele Cercului Străinilor – numit de obicei cazinoul – erau deschise începând de la orele unsprezece. Deşi se adunaseră deocamdată puţini jucători, câteva mese de ruletă începuseră să funcţioneze. Poziţia acestor mese fusese controlată dinainte, căci are mare importanţă ca ele să fie perfect orizontale. Cea mai mică înclinare – ceea ce ar influenţa mişcarea bilei lansate în cilindrul turnant – ar fi numaidecât observată şi jucătorii s-ar folosi de acest defect spre paguba băncii.

Pe fiecare din cele şase mese de ruletă fuseseră depuşi câte şaizeci de mii de franci, în aur, în argint şi în bancnote; pe fiecare din cele două mese de cărţi, câte o sută cincizeci de mii de franci. Aceasta e, în aşteptarea deschiderii marelui sezon, miza băncii, şi;foarte rareori se întâmplă ca administraţia să fie nevoită să reînnoiască aceste prime fonduri. Chiar şi numai cu reluarea jocului şi cu zero, al cărui profit îi aparţine, administraţia trebuie să câştige, şi câştigă mereu. Dacă, prin urmare, jocul în sine este imoral, pe deasupra mai e şi stupid, fiindcă se desfăşoară în asemenea condiţii de inegalitate. în jurul fiecărei mese de ruletă, opt crupieri cu lopăţica în mână îşi şi ocupaseră locurile. Alături de ei, pe scaune sau în picioare, stăteau jucătorii sau spectatorii. Inspectorii se plimbau prin saloane, supraveghind atât crupierii, cât şi pontările, în

timp ce băieţii de serviciu umblau de ici-colo, servind atât publicul, cât şi personalul administrativ, care numără nu mai puţin de o sută cincizeci de funcţionari.

Pe la ora douăsprezece şi jumătate, trenul de Nisa aduse obişnuitul contingent de jucători. în ziua aceea erau parcă mai mulţi ca de obicei. Seria de şaptesprezece de roşu produsese efectul care era şi de aşteptat. Era un fel de atracţie nouă, şi toţi cei care trăiesc de pe urma hazardului veneau să-i urmărească peripeţiile cu mai multă înfocare. Peste un ceas saloanele erau pline. Toată lumea vorbea în special despre această pasă cu totul neobişnuită, dar toţi vorbeau în şoaptă. în definitiv nu există ceva mai jalnic decât sălile acestea imense, cu belşugul de aurărie, cu fantezia ornamentaţiei bogate, cu tot mobilierul acesta luxos, cu risipa de lustre ce revarsă valuri de lumină din lămpile de gaz, fără să mai vorbim de candelabrele ale căror lămpi cu abajururi verzui luminează în mod special mesele de joc. Cu toată afluenţa publicului, ceea ce domină aici nu este zgomotul conversaţiilor, ci zornăitul monedelor de aur şi de argint, numărate sau aruncate pe masă, fâşâitul bancnotelor, apoi mereu aceleaşi cuvinte: „Roşul câştigă şi culoare”, sau: „şaptesprezece, negru, impar şi pierde”, rostite cu o voce nepăsătoare de conducătorul jocului. Era un spectacol cât se poate de trist!

Dar doi dintre cei mai faimoşi jucători ce pierduseră în ajun nu-şi făcuseră încă apariţia în saloane. Câţiva jucători şi începuseră să urmărească diferitele şanse, să vadă din ce parte bate vântul norocului, unii la ruletă, alţii la cărţi. Câştigurile şi pierderile însă se compensau, încât se părea că „fenomenul” din seara precedentă nu se va mai repeta.

Sarcany şi Silas Toronthal intrară în clădirea cazinoului abia pe la ora trei. înainte de a-şi face apariţia în sălile de joc, se plimbară prin hol, urmăriţi tot timpul de privirile curioase ale publicului. Lumea îi pândea într-una, întrebându-se dacă vor mai încerca şi acum să se ia la luptă cu hazardul, cu acelaşi curaj care în seara trecută îi costase

atât de scump. Câţiva profesori de joc ar fi vrut grozav să profite de ocazie ca să le vândă taina martingalelor ce nu dau greş, dar nu era momentul potrivit să se apropie de ei. Bancherul, cu un aer buimac, abia mai vedea ce se petrece în jurul său. Sarcany era mai calm, mai închis ca oricând. Se plimbau foarte gânditori înainte da a încerca ultima lovitură.

Printre persoanele care îi priveau cu acea curiozitate deosebită cu care priveşti pacienţii sau condamnaţii, era şi un tânăr, ce părea foarte hotărât să nu-i piardă din ochi nici o clipă. Era un tânăr de vreo douăzeci şi doi, douăzeci şi trei de ani, cu o figură fină, cu un aer de şmecher, cu nasul ascuţit – un nas din acelea care parcă te privesc. Ochii, de o vioiciune deosebită, i se ascundeau după nişte ochelari cu lentile de sticlă simplă. Ca şi cum ar fi avut argint viu prin vine, îşi ţinea tot timpul mâinile în buzunarele pardesiului, anume ca să nu poată gesticula. Destul de corect îmbrăcat, fără să pară însă un filfizon, nu afecta nici o pretenţie în ţinută; totuşi, parcă nu se simţea prea bine în hainele acestea prea pe corp lucrate.

Faptul nu trebuie să ne mire, căci tânărul acesta nu era altul decât Pescade. Afară, în grădină, îl aştepta Matifou. Cel care îi trimisese în misiune specială în acest paradis, sau mai degrabă infern, din principatul Monaco, era doctorul Antekirtt. Vasul care îi adusese în ajun aici la Monte-Carlo, era Electric 2 din flotila Antekirttei. Şi iată în ce scop:

La două zile după ce fusese sechestrat pe bordul lui Ferrato, Carpena fusese dus pe uscat şi, cu toate protestele lui, încarcerat într-una din cazematele insulei. Aici, individul care scăpase din presidiile spaniole îşi dădu seama numaidecât că nu făcuse decât să schimbe o închisoare pentru alta. în loc să facă parte dintre deţinuţii aflaţi în mâna guvernatorului, se afla, fără să ştie, în mâinile doctorului Antekirtt. Dar unde, habar n-avea. Câştigase oare ceva de pe urma acestei schimbări? Era o întrebare pe

care şi-o punea şi el, cu oarecare îngrijorare. De altfel, era hotărât să facă orice, numai să-şi mai uşureze situaţia. De aceea, încă de la prima întrebare pe care i-o puse chiar doctorul, nu şovăi să răspundă cu toată sinceritatea. Îi cunoştea pe Silas Toronthal şi pe Sarcany?

Pe Silas Toronthal nu, pe Sarcany da, deşi nu-l văzuse decât foarte rar. Avea Sarcany relaţii cu Zirone şi cu banda lui pe când opera prin împrejurimile Cataniei? Da, fiindcă Sarcany era aşteptat să vină în Sicilia, şi cu siguranţă că ar fi venit, dacă acea nenorocită expediţie, care se terminase cu moartea lui Zirone, n-ar fi eşuat. Unde era Sarcany acum? La onte-Carlo, dacă între timp nu cumva plecase din acest oraş, unde îşi avea de câtva, timp reşedinţa, şi foarte probabil că era acolo împreună cu Silas Toronthal. Asta era tot ce ştia Carpena, dar informaţiile acestea îi erau de ajuns doctorului, ca să poată porni din nou în campanie. E de prisos să mai spunem că spaniolul nu ştia ce interes avea doctorul să-l ajute să evadeze din Ceuta, pentru ca pe urmă să-l captureze, şi nici nu ştia că trădarea pe care o săvârşise contra lui Andrea Ferrato îi era bine cunoscută celui care îl interoga. De altminteri, habar n-avea nici că Luigi era fiul pescarului din Rovigno. în această cazemată prizonierul urmă să fie mai bine păzit decât în penitenciarul din Ceuta, fără să poată comunica cu cineva, până în ziua când i se va hotărî soarta.

Aşadar, din cei trei trădători care provocaseră sângerosul deznodământ al conspiraţiei din Triest, unul se afla acum în mâinile doctorului. Mai rămânea să pună mâna şi pe ceilalţi doi. Carpena îi destăinuise unde îi putea găsi. Totuşi, cum doctorul era cunoscut de Silas Toronthal, iar Petru de Silas Toronthal şi de Sarcany, găsiră de cuviinţă să nu intervină decât în momentul când vor fi siguri de succes. Ceea ce era mai important însă acuma, când dăduseră de urma celor doi complici, era să nu-i piardă din vedere, până în momentul când împrejurările le vor permite să-i prindă. în acest scop, Pescade fu trimis la Monaco să-i urmărească pas

cu pas, împreună cu Matifou, care la nevoie să-i dea o mână de ajutor. Doctorul, Petru şi Luigi urmau să pornească şi ei pe bordul lui Ferrato, de îndată ce va sosi momentul potrivit. Cei doi prieteni ajunseră în timpul nopţii şi se puseră numaidecât pe treabă. Nu le fusese greu să descopere hotelul la care locuiau Silas Toronthal şi Sarcany. În timp ce Matifou se plimba prin împrejurimi aşteptând să se însereze, Pescade, care stătea la pândă, îi văzu pe cei doi asociaţi ieşind pe la ora unu după-amiază. I se păru că bancherul, foarte abătut, abia răspunde, cu toate că Sarcany îi vorbea destul de aprins. în dimineaţa aceea, Pescade aflase ce se petrecuse în ajun în saloanele cazinoului, aflase adică de acea uluitoare serie ce făcuse numeroase victime, printre care se vorbea mai cu seamă de Sarcany şi de Silas Toronthal. Trase concluzia, prin urmare, că cei doi vorbeau despre ghinionul acesta extraordinar. Cum aflase, pe deasupra, că cei doi jucători pierduseră enorm în ultimul timp, mai trase încă o concluzie – i nu se înşela – anume că ultimele lor resurse trebuiau să fie pe sfârşite, şi că se apropia momentul când doctorul va putea interveni din plin.

Aceste informaţii fură consemnate într-o depeşă pe care Pescade, fără să menţioneze nici un nume, o trimise chiar în dimineaţa aceea la oficiul telegrafic din La Valetta, de unde urma să fie transmisă imediat prin fir direct la Antekirtta. când Sarcany şi Silas Toronthal intrară în holul cazinoului, Pescade intră şi el după ei; apoi, când păşiră pragul saloanelor de ruletă şi ale celorlalte jocuri de cărţi, se ţinu după ei.

Era ora trei după-amiază. Jocul începea să se înteţească. Bancherul şi tovarăşul său făcură la început înconjurul sălilor. Se opriră un timp în faţa câtorva mese observând jocul, dar fără să ia parte la el. Pescade umbla de colo până colo, ca orice om curios, fără să-i piardă din ochi. Ca să nu dea cumva de bănuit, se gândi chiar să rişte câteva monede de cinci franci la ruletă, şi bineînţeles că pierdu, cu foarte

mult sânge rece, de altfel. Ar fi trebuit însă să asculte excelentul sfat pe care i-l dăduse, confidenţial, un profesor de joc foarte priceput:

— Ca să reuşeşti la joc, domnule, trebuie să te obişnuieşti să pierzi loviturile mici, ca să le câştigi pe cele mari. Aci e tot secretul!

Bătea ora patru când Sarcany şi Silas Toronthal socotiră că sosise momentul să-şi încerce norocul. La mesele de ruletă mai erau câteva locuri libere. Cei doi se aşezară faţă-n faţă, şi în curând conducătorul jocului se văzu înconjurat nu numai de jucători, ci şi de spectatorii nerăbdători să asiste la revanşa celor doi faimoşi ruinaţi din ajun. Pescade se aşează, foarte firesc, în primul rând al curioşilor, urmărind cu mult interes alternativele acestei lupte. în primul ceas şansele se arătau cam egale. Ca să şi le împartă mai bine, Silas Toronthal şi Sarcany nu se întovărăşiseră la joc. Pontau separat, dând lovituri destul de mari, fie pe combinaţiile simple, fie pe combinaţiile multiple pe care le prezintă ruleta, fie pe mai multe combinaţii deodată. Norocul nu se pronunţa însă nici în favoarea, nici împotriva lor.

Dar între orele patru şi şase se părea că norocul va rămâne de partea lor. Câştigară de câteva ori, cu numere pline, suma de şase mii de franci, suma cea mai mare ce se poate câştiga la ruletă. Mâinile lui Silas Toronthal tremurau când se întindeau peste masă ca să pună miza sau când se grăbeau să apuce aurul şi bancnotele de la crupieri. Sarcany, care tot timpul era perfect stăpân pe sine, nu lăsa să i se citească nimic pe figură. Se mulţumea doar să-şi încurajeze cu privirea tovarăşul de joc şi, de fapt, acum Silas Toronthal era acela de care se ţinea norocul. Pescade, deşi puţin cam ameţit de această goană nebună a aurului şi a bancnotelor, nu-i scăpa din ochi nici o clipă pe cei doi jucători. Se întreba dacă vor fi oare atât de prudenţi încât să se oprească la timp, ca să-şi păstreze banii pe care îi recâştigau văzând cu ochii. Se gândi, apoi, că dacă Sarcany

şi Silas Toronthal ar fi avut această înţelepciune – lucru de care, de altminteri, se îndoia – ar fi putut să fie tentaţi să părăsească Monte-Carlo, să fugă undeva într-un alt colţ al Europei, unde era mai greu să-i găsească. Având bani destui la dispoziţie, n-ar mai fi fost la discreţia doctorului Antekirtt.

„în orice caz, se gândi el, fără îndoială că cel mai bun lucru ar fi să se ruineze, şi nu-mi vine să cred în ruptul capului că pungaşul ăsta de Sarcany ar fi omul care să se oprească la jumătatea drumului, tocmai acum când a dat norocul peste el!”

Oricare ar fi fost în privinţa aceasta gândurile şi speranţele lui Pescade, fapt e că norocul nu-i părăsi pe cei doi jucători. în trei rânduri ar fi curăţat toată masa de bani, dacă conducătorul jocului n-ar fi adăugat de fiecare dată câte douăzeci de mii de franci.

Pentru spectatorii acestei lupte, dintre care cei mai mulţi ţineau cu cei doi jucători, fu un adevărat eveniment. Nu era oare un răspuns aspru dat acelei neruşinate serii de roşu de pe urma căruia administraţia profitase atât de mult în ajun? în fine, la ora şase şi jumătate, când suspendară jocul, Silas Toronthal şi Sarcany realizaseră un câştig de peste douăzeci de mii de napoleoni (patru sute de mii de franci). Se ridicară şi părăsiră masa de ruletă. Silas Toronthal mergea împleticindu-se de parcă era beat, beat de emoţie şi de oboseală nervoasă. Tovarăşul său, foarte liniştit, îl urmărea tot timpul, temându-se în primul rând ca nu cumva Silas să fie ispitit să o şteargă cu cele câteva sute de mii de franci, recâştigaţi cu atâta greutate, şi în felul acesta să scape de sub dominaţia lui.

Cei doi, fără să-şi spună un cuvânt, străbătură din nou holul, coborâră şi se îndreptară spre hotel. Pescade îi urmărea de la distanţă. când ieşi îl văzu pe Matifou lângă un chioşc din grădină, stând pe o bancă. Pescade se duse la el.

— A sosit momentul? întrebă Matifou.

— Ce moment...?
— Să... să...
— Să intri în scenă?... Nu, dragă Matifou!... încă nu... Rămâi încă în culise. Ai cinat?
— Da, Pescade.
— Felicitările mele! Stomacul meu e gol... şi zău că nu ăsta-i rostul unui stomac. Dar o să-l împac eu, n-avea nici o grijă, numai să am timp!... Să nu te mişti de aici până nu vin eu!

Şi Pescade porni în grabă pe poteca pe care coborau Sarcany şi Silas Toronthal. După ce se asigură că cei doi tovarăşi porunciseră să se ducă cina în apartamentele lor, Pescade îşi permise şi el să se aşeze la masă. Era tocmai timpul! Peste o jumătate de oră, aşa după cum spusese, îşi împăcase de-a binelea stomacul, care numai aşa îşi putea îndeplini rosturile lui în această maşinărie a corpului omenesc. Apoi ieşi, cu o ţigară fină de foi în gură, şi se aşeză din nou la pândă în faţa hotelului.

— De bună seamă că m-am născut să fiu santinelă, şopti el. Mi-am ratat vocaţia!

Singura întrebare pe care şi-o punea era aceasta: oare domnii ăştia se vor mai întoarce în seara asta la cazino?

Către ora opt, Silas Toronthal şi Sarcany se iviră în uşa hotelului. Lui Pescade i se păru că discutau aprins. Se părea că bancherul mai încerca pentru, ultima oară să se împotrivească stăruinţelor şi voinţei complicelui său, căci acesta termină prin a-i spune cu un glas poruncitor:

— Trebuie, Silas!... Aşa vreau eu!

Urcară apoi înspre parcul cazinoului. Pescade îi urmărea, fără să poată prinde ceva din convorbirea lor, spre marele lui regret. Iată însă ce-i spunea Sarcany, cu un ton ce nu admitea replica, bancherului, a cărui împotrivire se înmuia încetul cu încetul:

— Ar fi o nebunie, Silas, să te opreşti tocmai când norocul e iarăşi de partea noastră!... Se vede că ţi-ai pierdut capul cu totul!... Cum adică!... când ne păştea ghinionul forţam

jocul ca nişte nebuni, şi acum, când avem şi noi noroc, de ce să nu-l forţăm şi acum, ca nişte oameni deştepţi. Cum adică, acum, când avem şi noi o ocazie, care poate să nu se mai repete, să fim stăpâni pe noroc, să câştigăm o avere, tocmai acum să-l lăsăm să ne scape din mână?… Silas, nu simţi că şansa…

— Dacă nu cumva s-o fi isprăvit şi cu şansa! murmură Silas Toronthal.

— Nu! De o sută de ori nu! răspunse Sarcany. E ceva ce nu se poate explica, dar îl simţi, îl simţi până în măduva oaselor!… Astă-seară, pe mesele de joc de la cazino ne aşteaptă un milion de franci!… Da! Un milion, şi n-am de gând să-l las să-mi scape din mână!

— Atunci, joacă dumneata, Sarcany!

— Eu…?! Să joc singur?… De loc! Joc cu dumneata împreună, Silas!… Şi dacă ar fi să alegem între noi doi, ţi-aş ceda dumitale locul numai decât!… Norocul e ceva personal, şi e vădit că pe dumneata te paşte!… Aşa că joacă şi vei câştiga!… Vreau eu să joci!

În definitiv, ceea ce voia Sarcany era ca Silas Toronthal să nu se mulţumească cu câteva sute de mii de franci care i-ar fi permis să scape de sub dominaţia lui. Ceea ce voia el era ca vechiul său complice să ajungă din nou milionar, sau să piardă tot. Dacă va ajunge iar bogat, va continua să ducă viaţa pe care o dusese până atunci. Iar dacă va fi complet ruinat, va trebui să-l urmeze pe Sarcany oriunde ar vrea acesta să-l ducă. în ambele cazuri n-ar mai fi avut de ce să se teamă din partea lui. De altfel, deşi încerca să se împotrivească, Silas Toronthal simţea acum zbătându-se în el toate pasiunile jucătorului. în, starea nenorocită în care ajunsese acum, avea în acelaşi timp un simţământ de teamă, dar şi o dorinţă vie de a se reîntoarce în saloanele cazinoului. Cuvintele lui Sarcany îi aţâţau pofta de câştig. Era atât de vădit că în ultimele ceasuri sorţii se arătaseră a fi de partea lui, încât ar fi fost o greşeală de neiertat să se oprească la jumătatea drumului!

Nebunul! Ca toţi jucătorii, semenii săi, el punea în prezent ceea ce nu poate fi pus niciodată decât în trecut. în loc să zică: „Am avut noroc” – ceea ce era adevărat, el îşi zicea: „Am noroc” – ceea ce era cu totul greşit. Şi cu toate acestea, toţi cei care contează pe hazard, numai în felul acesta judecă. Ei uită prea uşor ceea ce spunea nu demult unul din cei mai mari matematicieni ai Franţei: „Hazardul are capricii, nu obiceiuri”…între timp, Sarcany şi Silas Toronthal ajunseseră în faţa cazinoului, mereu urmăriţi de Pescade. Aici se opriră un moment.

— Silas, zise Sarcany, fără nici o şovăire… Eşti hotărât să joci, nu-i aşa?

— Da!… sunt hotărât să risc totul! răspunse bancherul, care de altfel nu mai avea nici o umbră de şovăială din clipa când pusese piciorul pe cele dintâi trepte ale terasei.

— Nu mai trebuie să te influenţez eu! continuă Sarcany. Lasă-te în voia inspiraţiei dumitale! Poţi fi sigur că nu te va înşela. Joci la ruletă?

— Nu… la cărţi! răspunse Silas Toronthal, intrând în hol.

— Ai dreptate, Silas! Nu asculta pe nimeni altcineva decât pe dumneata… Ruleta l-a dat aproape o avere!… Cărţile o să ţi-o rotunjească!

Cei doi făcuseră mai întâi o plimbare prin saloane. Peste zece minute, Pescade îi văzu aşezându-se unul lângă celălalt la mesele de cărţi. Adevărul e că aici se pot da loviturile cele mai îndrăzneţe. Aici, dacă şansele jocului sunt simple, dacă n-ai de luptat decât împotriva partidelor nedecise, maximul e de douăsprezece mii de franci, şi câteva partide pot da diferenţe considerabile de câştig sau de pierdere. Aici este, deci, locul de predilecţie al aşa numiţilor mari jucători. Aici, în fine, se decid marile averi sau marile prăbuşiri, cu o uimitoare repeziciune pe care Bursele din Paris, din New-York sau din Londra ar putea-o pe drept cuvânt invidia.

În faţa mesei de cărţi, Silas Toronthal uitase de toate şovăirile sale de până acum. De astă dată nu mai juca „de

frică”, ci cu înverşunare, sau mai binezis ca un om gata să se îndârjească. De altminteri, s-ar putea oare spune că există o manieră de „a-ţi angaja banii”? Fireşte că nu, orice ar spune jucătorii vechi, căci eşti cu totul la voia întâmplării. Bancherul juca deci sub ochii lui Sarcany, care era de două ori interesat în această partidă hotărâtoare, oricare ar fi fost rezultatul ei. În. primul ceas, alternativele de pierdere sau de câştig fură cam egale. Totuşi, în cele din urmă balanţa înclină către Silas Toronthal.

Amândoi crezură că pot fi siguri de succes. Se „aţâţară”, cum se zice, şi. nu mai jucau decât la mizele cele mai mari. Dar în curând norocul trecu de partea băncii, care ştie să-şi păstreze neclintită sângele rece, care ştie ce înseamnă să-ţi pierzi capul şi ale cărei interese sunt considerabil apărate de această sumă maximă peste care jucătorii nu pot trece. Se dădură nişte lovituri teribile. Tot ce câştigase Silas Torontal după amiază se duse, încet-încet, pe apa sâmbetei… Bancherul, îngrozitor la vedere, cu faţa congestionată, cu priv-irile rătăcite, se agăţa de marginile mesei, de scaun, de teancurile de bancnote, de fişierele de aur de care nu se mai putea dezlipi, cu gesturi, cu mişcări, cu convulsii de om care se îneacă! Şi Sarcany nici măcar nu încercă să-l smulgă de aici, înainte de a se fi ruinat complet, înainte, de a fi dispărut sub aceste valuri ale dezastrului.

La ora zece, Silas Toronthal îşi riscase ultima miză. Câştigase, apoi pierduse iar. Şi când se scula de pe scaun, cu capul buimăcit, apucat de o poftă sălbatică de a vedea prăbuşindu-se tot cazinoul peste el şi peste toată lumea dinăuntru, rămăsese fără nici un ban! Nimic nu mai rămăsese din milioanele băncii sale, refăcută cu milioanele contelui Sandorf. însoţit de Sarcany ca de un temnicer, părăsi sălile de joc, străbătu holul şi ieşi valvârtej afară din cazino. Apoi se făcură nevăzuţi pe potecile ce urcă spre satul La Turbie. Pescade se şi luase după ei, dar, trecând pe lângă Matifou, care moţăia pe o bancă, îl luă cu el, spunându-i:

— Păzea!… Să fim numai ochi şi picioare! Şi Matifou porni numaidecât alături de Pescade în urmărirea celor doi.

În timpul acesta, Silas Toronthal şi Sarcany îşi continuau drumul, unul alături de celălalt, urcând încet-încet potecile care şerpuiesc pe coasta muntelui, prin grădini de măslini şi de portocali. Zigzagurile acestea capricioase îi permiteau lui Pescade şi lui Matifou să nu-i piardă din ochi, dar fără să-i poată auzi.

— Întoarce-te la hotel, Silas, repeta într-una Sarcany, cu un glas poruncitor. întoarce-te… şi recapătă-ţi sângele rece…

— Nulsuntem ruinaţi!… Să ne despărţim!… Nu mai vreau să te văd!… Nu mai vreau…

Să ne despărţim?… Şi de ce?… Ai să mă urmezi, Silas!… Mâine plecăm din Monaco!… Ne-au mai rămas bani destui ca să putem ajunge până la Tetuan, şi acolo vom face tot ce mai avem de făcut!

— Nu!… Nu!… Lasă-mă, Sarcany… lasă-mă zicea Silas Toronthal.

Şi-l împingea cu putere, când celălalt voia să-l ia de braţ. Apoi o lua înainte atât de repede, încât Sarcany abia putea să se mai ţină după el. Fără să-şi mai dea seama de ceea ce făcea, Silas Toronthal risca la fiecare pas să se prăvălească în râpele abrupte de pe marginile acestor poteci. Un singur gând îl frământa până la obsesie: să fugă din Monte-Carlo, unde se ruinase complet, să fugă cât mai departe de Sarcany, ale cărui sfaturi îl aduseseră în această stare nenorocită, în sfârşit, să fugă oriunde, la voia întâmplării, fără să ştie încotro, fără să ştie ce va mai face.

Sarcany îşi dădea seama că de acum nu mai avea nici o autoritate asupra complicelui său, că acesta îi scapă din mână. Ah! Dacă bancherul n-ar fi cunoscut secretele „care l-ar fi putut pierde, sau dacă nu i-ar fi putut primejdui ultima partidă pe care Sarcany voia s-o mai joace, nici nu s-ar mai fi sinchisit de omul ăsta pe care îl târâse pe marginea prăpastiei. Dar înainte de a se prăbuşi cu totul,

Silas Toronthal ar mai fi putut striga, şi strigătul acesta trebuia cu orice preţ înăbuşit!

De la gândul crimei pe care era hotărât s-o facă şi până la executarea ei imediată nu mai era decât un pas; şi Sarcany era hotărât să facă şi acest pas. La urma urmei, de ce nu ar face chiar în noaptea asta, aici, în locurile acestea, care în curând vor fi pustii, ceea ce voia să facă pe drumul Tetuanului, în pustietatea câmpiilor marocane? Dar la ora aceasta, pe drumul care ducea de la Monte-Carlo la La Turbie, mai treceau încă oameni întârziaţi. Un singur strigăt al lui Silas i-ar fi putut aduce în ajutorul lui, în timp ce ucigaşul voia ca crima să fie săvârşită în astfel de împrejurări, încât el să nu poată fi de loc bănuit. De aceea trebuia să mai aştepte. Mai sus, dincolo de La Turbie şi de frontiera Monacoului, pe drumul spre Corniche, cocoţat la o înălţime de peste două mii de picioare pe coasta primului şir al Alpilor Maritimi, Sarcany ar putea să fie sigur pe lovitură. Cine ar mai fi venit atunci în ajutorul victimei. Cum mai putea fi găsit atunci cadavrul lui Silas Toronthal, în fundul acestei prăpăstii de pe marginea drumului?

Totuşi, pentruultima dată, Sarcany voi să-şi oprească complicele şi să încerce să-l aducă la Monte-Carlo.

— Haide, Silas, vinozise el, apucându-l de braţ. Mâine vom începe din nou… Mai am ceva bani…

— Nu… lasă-mă… lasă-mă… strigă Silas Toronthal, cu un gest de furie.

Şi poate că dacă ar fi avut puterea să lupte cu Sarcany, sau dacă ar fi fost înarmat, n-ar fi stat la îndoială să se răzbune de tot răul pe care i-l făcuse fostul său samsar din Tripolilania. Cu o mână pe care mânia o făcea şi mai viguroasă, Silas Toronthal îl împinse pe Sarcany; apoi o luă la goană spre ultima cotitură a potecii şi urcă cele câteva trepte săpate în stâncă, intrând prin nişte grădini aşezate în terase. Ajunse apoi pe drumul ce ducea la La Turbie, pe creasta îngustă ce leagă Capul Câinelui de masivul muntelui Agel, vechea frontieră dintre Italia şi Franţa.

— Du-te, Silas, mai strigă o dată Sarcany. Du-te, dar să ştii că n-ai să te duci departe.

Apoi, apucând-o repede pe dreapta, sări peste un mic gard de piatră, urcă sprinten de-a lungul unei grădini aşezată în pantă, luând-o pieptiş, ca să-i iasă înainte, pe drum, lui Silas Toronthal.

Pescade şi Matifou nu auziseră nimic din toată convorbirea lor, dar îl văzuseră pe bancher îmbrâncindu-l pe Sarcany, apoi pe Sarcany dispărând în umbră.

— Ah! iar îşi vâră dracul coada în treaba noastră! făcu Pescade. Te pomeneşti că tocmai ăsta ne scapă din mână!… Asta ar mai lipsi, să ne mai scape, şi celălalt!… În orice caz, şi Toronthal e un vânat preţios!… De altfel, n-avem ce face, nu putem alege… înainte, Matifou, înainte! Şi din câteva salturi se apropiară numaidecât de Silas Toronthal.

Acesta urca repede pe drumul Turbiei. După ce lăsă în stâmga movila în vârful căreia se înalţă turnul lui August, trecu în goană prin faţa câtorva case şi ajunse în sfârşit pe drumul ce duce la Corniche. Pescade şi Matifou se ţineau după el, la mai puţin de cincizeci de paşi. Sarcany dispăruse, fie că o luase pe creasta dinspre dreapta, fie că îşi părăsise definitiv complicele, reîntorcându-se la Monte-Carlo. Drumul către Corniche – rămăşiţă a unui vechi drum roman – pornind din La Turbie coboară spre Nisa, printre stânci falnice, conuri izolate, prăpăstii adânci până la nivelul drumului de fier ce merge de-a lungul ţărmului. în partea cealaltă se zăreau nelămurit, în noaptea aceasta înstelată şi la lumina lunei ce se înălţa la răsărit, şase golfuri, insula Sainte-Hospice, gurile râului Var, peninsula Garoupe, capul Antibes, golful Juan, insulele Lerins, golful Napul, golful Cannes, iar în fund – munţii Esterel. Ici-colo se vedeau licărind luminile din porturi – din portul Beaulieu aşezat la poalele masivului Petite-Afrique, din portul Villefranche dominat de muntele Leuza, apoi câteva felinare de pe nişte bărci pescăreşti răsfrângându-se în apele liniştite din larg. Trecuse de miezul nopţii. în momentul

acela, Silas Toronthal, după ce aproape ieşise din La Turbie, părăsi drumul Corniche şi o luă repede pe o potecă ce duce la Eza, un fel de cuib de vulturi, cu o populaţie pe jumătate barbară, cocoţat semeţ pe o stâncă din vârful unui masiv acoperit cu pini şi cu roşcovi. Drumul acesta era cu desăvârşire pustiu. O bucată de vreme, Siras Toronthal merse drept înainte, ca un om care nu e în toate minţile, fără să-şi încetinească pasul şi fără să întoarcă măcar o dată capul; apoi, deodată se repezi spre stânga, pe o cărare ce mergea ’foarte aproape de marginea înaltei faleze, la poalele căreia calea ferată şi şoseaua trec pe sub un tunel. Pescade şi Matifou alergară după el.

În cele din urmă, Silas Toronthal se opri, la vreo sută de paşi în faţa lor. Se urcase în vârful unei stânci ce sta povârnită deasupra unei prăpăstii; dedesubtul stâncii, la o adâncime de câteva sute de picioare, începea marea. Ce voia să facă Silas Toronthal? îi trecuse oare prin minte să se sinucidă? Voia oare să termine o dată cu viaţa asta ticăloasă, aruncându-se în această prăpastie?

— Ei, drăcia dracului! făcu Pescade. Trebuie să-l avem viu! Ia înhaţă-l, Matifou, şi ţine-l zdravăn!

Dar abia făcură vreo douăzeci de paşi, că văzură un om ivindu-se din dreapta potecii, strecurându-se de-a lungul povârnişului printre tufişurile de mirţi şi de fistici, şi căţărându-se pe stânca pe care se afla Silas Toronthal. Era Sarcany.

— Mii de draci! exclamă Pescade. Desigur că vrea să-i dea un brânci tovarăşului său, să-l trimită pe lumea cealaltă!… Matifou, unul ţie, unul mie!

Dar Sarcany se oprise… Se temea să nu fie văzut de cineva…

Trase o înjurătură; apoi, năpustindu-se înspre dreapta, înainte ca Pescade să-l poată ajunge, se făcu nevăzut printre tufişuri. în clipa următoare, tocmai când Silas Toronthal era gata să-şi dea drumul în prăpastie, fu înhăţat de Matifou şi adus în drum.

— Lasă-mă!… striga el. Lasă-mă!

— Să vă lăsăm să alunecaţi de pe stâncă, domnule Toronthal? zise Pescade. Niciodată!

Inteligentul băiat nu era de loc pregătit pentru acest caz, pe care instrucţiunile nu-l putuseră prevedea. Dar dacă Sarcany le scăpase, în schimb puseseră mâna pe Silas Toronthal şi nu le mai rămânea decât să-l aducă la Anlekirtta, unde va fi primit cu toate onorurile la care avea dreptul.

— Vrei să-l transporţi pe domnul… cu preţ redus? îi întrebă Pescade pe Matifou.

— Bucuros!

Silas Toronthal, care habar n-avea de ceea ce se pe trecea, nu opunea nici cea mai mică împotrivire. Aşa că Pescade o luă pe o potecă destul de anevoioasă ce cobora la ţărm, urmat de Matifou, care aici târa, aici ducea pe sus corpul acesta, parcă lipsit de viaţă. Coborârea fu nespus de grea şi fără uimitoarea isteţime a lui Pescade, fără neobişnuita forţă a tovarăşului său, poate că amândoi s-ar fi prăvălit în râpă.

Totuşi, după ce îşi primejduiseră de douăzeci de ori viaţa, ajunseră până la ultimele stânci de la nivelul mării. Aici, ţărmul e format dintr-o sumedenie de golfuleţe, capricios scobite în masivul de gresie, cu pereţi de piatră înalţi şi roşcaţi, mărginite de tancuri de stânci feruginoase ce dau talazurilor o culoare sângerie. începea să mijească de ziuă, când Pescade găsi un adăpost în fundul uneia din adânciturile acestea, pe care mişcările ţărmului stâncos le-au scobit în străvechile epoci geologice şi în care îl putea lăsa pe Silas Toronthal în paza lui Matifou.

Acesta îl aduse aici, fără ca bancherul să pară că-şi dă seama unde se află şi fără să-i pese de tot ce se petrecea cu el. Apoi, adresându-se prietenului său, Pescade zise:

— Tu rămâi aici, Matifou!

— Rămân oricât va fi nevoie.

— Chiar şi douăsprezece ceasuri, dacă va trebui să lipsesc douăsprezece ceasuri?

— Chiar şi douăsprezece ceasuri.

— Şi fără să mănânci?

— Ei, şi? Dacă nu prânzesc, în schimb voi cina deseară… şi încă pentru doi.

— Şi dacă nu vei cina pentru doi, vei mânca după miezul nopţii pentru patru.

Matifou se aşează pe o stâncă, astfel încât să nu-şi piardă din ochi prizonierul. Pescade porni de-a lungul ţărmului, înspre Monaco. Se reîntoarse mai degrabă decât crezuse. Nu trecuseră nici două ore până găsise Electricul, ancorat într-unul din aceste golfuri mici şi pustii, apărate de stânci împotriva valurilor din larg. Peste un ceas, rapidul vas ajunse în faţa golfuleţuluii strâmt în dreptul lui Matifou, care, văzut dinspre mare, părea asemenea lui Proteu din mitologie păscând turmele lui Neptun.

Peste câteva minute, Silas Toronthal şi Matifou erau pe bord; apoi, fără să fie măcar zăriţi de vameşii sau de pescarii de pe coastă, Electricul porni cu toată viteza, îndreptându-se spre Antekirtta.

V. ÎN GRIJA LUI DUMNEZEU.

Şi acum, să ni se îngăduie să aruncăm o privire asupra coloniei Antekirttei. Silas Toronthal şi Carpena erau în mâna doctorului, iar acesta nu mai aştepta decât prilejul de a da din nou de urmele lui Sarcany. Pe de altă parte, agenţii săi însărcinaţi să găsească locul unde se retrăsese doamna Bâthory îşi continuau cercetările, rămase însă deocamdată fără rezultat. De când dispăruse mama sa, care nu mai avea alt sprijin decât pe bătrânul Borik, Petru Bâthory era tot timpul foarte deznădăjduit. Ce mângâiere ar mai fi putut aduce doctorul Antekirtt acestei inimi atât de crunt lovită în două rânduri când Petru îi vorbea de mama sa, nu-şi dădea oare seama doctorul că tânărul îi vorbea şi de Sava Toronthal, al cărei nume nu-l pronunţa niciodată?

În orăşelul acesta, care era capitala Antekirttei, nu departe de Stadthaus, Maria Ferrato ocupa una din cele mai frumoase locuinţe din Artenak. Acolo ţinuse doctorul să-i asigure toate mulţumirile vieţii. Fratele ei locuia şi el aici, împreună cu ea, când nu era plecat pe mare, însărcinat cu o misiune de transport sau de observaţie. când era şi el acasă, nu trecea o zi fără ca cei doi fraţi să nu-i facă o vizită doctorului sau fără ca acesta să nu vină să-i vadă. Pe măsură ce îi cunoştea mai bine, îi iubea tot mai mult pe copiii pescarului din Rovigno.

— Cât am fi de fericiţi, spunea adeseori Maria, dacă şi Petru ar putea fi fericit!

— El nu va putea fi fericit decât în ziua când îşi va putea regăsi mama, răspundea Luigi. Dar eu n-am pierdut încă orice speranţă, Maria. Cu mijloacele de care dispune doctorul, va trebui să se descopere o dată în ce loc a dus-o Borik pe doamna Bâthory după ce au plecat din Raguza!

— Şi eu nutresc această speranţă, Luigi. Şi totuşi, chiar dacă şi-ar regăsi mama, crezi că Petru ar fi cu totul mângâiat?

— Nu, Maria, căci e cu neputinţă ca Sava Toronthal să fie vreodată soţia lui.

— Luigi, zise Maria, oare ceea ce îi e cu neputinţă omului, îi e cu neputinţă şi lui Dumnezeu?

când Petru îi spusese lui Luigi că de acum înainte vor fi ca fraţii, el n-o cunoştea încă pe Maria Ferrato, nu ştia ce soră afectuoasă şi devotată va găsi în ea. De aceea, după ce o cunoscu şi o preţui, nu şovăi să-i încredinţeze toate necazurile lui. Se simţea parcă mai liniştit după ce stăteau de vorbă Împreună. Ceea ce nu voia să-i spună doctorului, ceea ce se ferea să-i spună lui, îi spunea Măriei. Găsea aici o inimă iubitoare, care suferea alături de el, o inimă care îl înţelegea, îl mângâia, un suflet cu credinţă în dumnezeu, care nu deznădăjduia niciodată. când Petru suferea prea mult, când simţea că trebuie să-şi descarce povara ce-i

copleşea sufletul, alerga la ea – şi de câte ori nu izbutise Maria să-i mai dea puţină încredere în viitor!

Şi totuşi, în cazematele din Antekirtta se afla acum un om Care trebuia să ştie unde se găsea Sava. Şi dacă ea mai era încă în mâna lui Sarcany. Era omul care se dăduse drept tatăl ei, era Silas Toronthal. Dar din respect faţă de memoria tatălui său, Petru n-ar fi, vrut în ruptul capului să-l întrebe despre Sava. De altfel, de când fusese adus aici ca prizonier, Silas'Toronthal era într-o stare fizică şi morală atât de proastă, cu nervii atât de istoviţi, încât n-ar fi fost în stare să spună nimic, chiar dacă ar fi avut tot interesul să vorbească. Dar el n-avea, în definitiv, nici un interes să dezvăluie ceea ce ştia despre Sava; pentru că, pe de o parte, habar n-avea că era prizonierul doctorului Antekirtt, iar pe de altă parte, nu ştia nici că Petru Bâthory era în viaţă şi că locuia pe această insulă Antekirtta, al cărei nume îi era necunoscut. Aşa că, după cum spunea Maria Ferrato, numai Dumnezeu mai putea aduce o dezlegare acestei situaţii.

Starea actuală a micii colonii n-ar fi pe deplin pusă în lumină, dacă în această trecere în revistă a celor din Antekirtta am uita să pomenim de Pescade şi Matifou. Cu toate că Sarcany izbutise să scape, cu toate că i se pierduse urma, totuşi capturarea lui Silas Toronthal era un lucru atât de important; încât Pescade fu copleşit de laude. Lăsat în voia propriei sale inspiraţii; şi iniţiative, acest brav băiat făcuse întocmai ceea ce, trebuia să facă în asemenea împrejurări. Or, din moment ce doctorul era mulţumit, cei doi prieteni n-aveau de ce să nu fie şi ei mulţumiţi. Se reîntoarseră deci la plăcuta lor locuinţă, aşteptând momentul când va mai fi iarăşi nevoie de serviciile lor, şi sperând că vor mai putea fi încă de folos.

De îndată ce sosiră în Antekirtta, Pescade şi Matifou făcură o vizită Măriei şi lui Luigi Ferrato; apoi se prezentară la câţiva din fruntaşi oraşului Artenak. Peste, tot fură bine primiţi, căci peste tot ştiau să se, facă iubiţi. Trebuia să-l

vezi pe Matifou în aceste împrejurări solemne, veşnic încurcat oarecum din pricina, staturii sale uriaşe, care umplea ea singură aproape un salon întreg!

— În schimb, eu sunt atât de pirpiriu, încât câştigul cumpăneşte paguba, zicea Pescade.

cât despre Pescade, el era sufletul coloniei, pe care o distra cu veşnica-i bună dispoziţie. Îşi punea în slujba tuturor inteligenţa şi iscusinţa sa. Ah, dacă lucrurile s-ar putea aranja astfel încât toată lumea să fie mulţumită, ce serbări ar mai organiza el, ce program de plăceri şi de atracţii s-ar mai desfăşura în oraş şi prin împrejurimi! Da! Dacă ar fi nevoie, Matifou şi Pescade n-ar şovăi să-şi reia vechea lor meserie de acrobaţi, ca să uimească toată populaţia din Antekirtta.

În aşteptarea acelor zile fericite, Pescade şi Matifou se îndeletniceau cu înfrumuseţarea grădinii lor, umbrită de arbori, şi a vilei lor ascunsă cu totul sub un covor de flori. Lucrările micului port înaintau de asemenea. Văzându-l pe Matifou mişcând din loc şi cărând blocurile acelea imense de stâncă, puteai să-ţi dai seama că acest Hercule din Rovenţa mu-şi pierduse nimic din uimitoarea-i putere. Dar dacă agenţii doctorului care o căutau pe doamna Bâtory nm ajunseseră la nici un rezultat, nici cei trimişi în căutarea lui Sarcany nu fuseseră mai norocoşi. Niciunul din ei nu izbutise să descopere în ce loc se ascunsese acest ticălos după ce plecase din Monte-Carlo. Oare Silas Torontal cunoştea ascunzătoarea lui Sarcany? Era un lucru cel puţin îndoielnic, date fiind împrejurările în care se despărţiseră unul de altul pe drumul Nisei. De altfel, admiţând că ar fi ştiut, ar fi consimţit oare să spună?

Doctorul aştepta deci cu nerăbdare ca bancherul să fie în stare să răspundă, pentru a face această încercare. Silas Toronthal şi Carpena fuseseră închişi, sub paza cea mai severă, într-un mic fort, situat în colţul nord-vestic al oraşului Artenak. Cei doi se cunoşteau, dar numai din nume, căci bancherul nu fusese niciodată amestecat direct

în afacerile lui Sarcany din Sicilia. De aceea se dăduseră dispoziţii foarte stricte ca nu cumva deţinuţii să bănuiască măcar că sunt închişi împreună în acest fort. Ocupau aici două cazemate, departe una de alta, din care nu erau scoşi decât ca să mai ia aer în curţi separate. Sigur de fidelitatea celor care îi păzeau – erau doi agenţi din miliţia Antekirttei – doctorul putea fi liniştit că nu se va stabili nici un fel de legătură între cei doi deţinuţi.

De asemenea, nu avea să se teamă nici de vreo indiscreţie din partea paznicilor: la toate întrebările lui Silas Toronthal şi ale lui Carpena cu privire la locul în care se aflau deţinuţi, nu primiseră niciodată vreun răspuns. Aşa că nimic nu le putea da de bănuit niciunuia din ei că ar fi căzut în mâna acelui misterios doctor Antekirtt, pe care bancherul îl cunoştea, fiindcă îi întâlnise de mai multe ori în Raguza. Totuşi, preocuparea permanentă a doctorului era să-l regăsească pe Sarcany şi să-l răpească, aşa cum fuseseră răpiţi şi cei doi complici ai săi. De aceea, pe la 16 octombrie, după ce constatase că Silas Toronthal se afla acum în stare de a putea răspunde la întrebările ce i-ar fi puse, se hotărî să procedeze la interogatoriul său. Mai întâi, se ţinu un consiliu în privinţa aceasta între doctor, Petru şi Luigi, la care fu chemat şi Pescade, ale cărui păreri erau vrednice de luat în seamă. Doctorul le comunică intenţia sa.

— Dar, observă Luigi, dacă Silas Toronthal va vedea că noi vrem să aflăm unde se află Sarcany, nu va bănui oare că avem de gând să punem mâna pe el?

— Ei, şi? făcu doctorul. Ce importanţă are dacă Silas Toronthal va bănui sau nu, acum când nu ne mai poate scăpa din mână?

— Are importanţă, domnule doctor, răspunse Luigi. Silas Toronthal se poate gândi că e în interesul lui să nu spună nimic din tot ce ar putea să-l pună în primejdie pe Sarcany.

— Şi de ce?

— Pentru că asta ar fi spre paguba lui însuşi.

— Pot să-mi dau şi eu părereaântrebă Pescade care, din discreţie, stătea deoparte.

— Desigur prietene, zise doctorul.

— Domnilor, începu Pescade, în împrejurările neobişnuite în care s-au despărţit aceşti doi gentlemeni, sunt îndreptăţit să cred că ei nu mai au nici un motiv să se cruţe unul pe altul. Silas Toronthal trebuie să-l urască din tot sufletul pe Sarcany, care l-a dus la ruină. Dacă, prin urmare, Toronthal ştie unde se află acum Sarcany, va mărturisi fără să mai stea la îndoială, cel puţin aşa cred eu. Dacă nu va spune nimic, înseamnă că nu are nimic de spus.

Acest raţionament era bine întemeiat. Era foarte posibil ca bancherul, în cazul că ar şti unde se refugiase Sarcany, nu s-ar socoti obligat să păstreze tăcere, când interesul său ar fi fost tocmai să mărturisească.

— Vom şti chiar azi cum stăm, răspunse doctorul. Iar dacă Toronthal nu ştie sau nu vrea să spună nimic, voi vedea eu ce e de făcut. Dar pentru că încă nu ştie că se află în mâna doctorului Antekirtt, şi cum nu ştie nici că Petru Bâthory este în viaţă, cel care va trebui să-i ia interogatoriul va fi Luigi.

— Sunt cu totul la ordinele dumneavoastră domnule doctor, răspunse tânărul.

Luigi se duse deci la fort şi fu introdus în cazemata în care era închis Silas Toronthal. Bancherul stătea într-un colţ, la o masă. Tocmai se dăduse jos din pat. Nu mai încăpea nici o îndoială că starea sa morală se îmbunătăţise. Nu se mai gândea acum nici la faptul că era complet ruinat, nici chiar la Sarcany. Ceea ce îl neliniştea mai mult era gândul că nu ştia de ce şi în ce loc era închis, şi cine era puternicul personaj care avusese interesul să pună mâna pe el. Nu ştia ce să mai creadă, aşa că se temea de orice.

când îl văzu pe Luigi Ferrato intrând, se ridică; dar, la un semn al tânărului, se aşează numaidecât la loc. Iată scurtul interogatoriu la care fu supus în decursul acestei vizite:

— Dumneata eşti Silas Toronthal, fost bancher în Triest şi în ultimul timp domiciliat la Raguza?
— La întrebarea asta n-am ce să răspund. Cei care mă ţin aici trebuie să ştie cine sunt.
— Ei ştiu.
— Cine sunt aceia?
— Vei afla mai târziu.
— Dar dumneata cine eşti?
— Cineva care are misiunea să te interogheze.
— Şi cine ţi-a dat această misiune?
— Cei cărora dumneata trebuie să le dai socoteală.
— Te întreb înc-o dată, cine sunt aceia?
— Nu sunt obligat să-ţi spun.
— În cazul acesta, nici eu n-am. ce să-ţi răspund.
— Bine, fie, dumneata ai fost la Monte-Carlo împreună cu un individ pe care îl cunoşti de multă vreme şi care nu te-a părăsit nici o clipă de la plecarea dumitale din Raguza. Individul acela, tripolitan de origine, se numeşte Sarcany. A fugit în momentul când dumneata ai fost arestat pe drumul Nisei. Şi acum, iată ce sunt însărcinat să te întreb: ştii unde se află acum acest om, şi dacă ştii, vrei să spui?
Silas Toronthal’s se feri să răspundă. Dacă voiau să afle unde era Sarcany, fără îndoială că voiau să pună mâna şi pe el. Dar pentru cepentru faptele săvârşite de ei împreună, şi mai ales pentru uneltirile lor în legătură cu conspiraţia din Triest. Dar cum ajunseseră, să fie cunoscute aceste fapte şi cine avea interesul să-l răzbune pe contele Mathias Sandorf şi pe cei doi prieteni ai săi, morţi de mai bine de cincisprezece ani, iată ce se întrebă bancherul înainte de toate. În orice caz, avea toate motivele să creadă că nu se afla în mâinile unei justiţii obişnuite, a cărei acţiune ameninţa să se exercite şi asupra complicelui său şi asupra lui, ceea ce nu putea decât să-l neliniştească şi mai mult. De aceea, cu toate că era sigur că Sarcany se refugiase la Tetuan, în casa Namirei, unde trebuia să-şi joace ultima-i partidă, şi încă într-un răstimp destul de scurt, se hotărî să

nu scoată nici un cuvânt despre acest lucru. Dacă mai târziu, interesele lui îi vor dicta să vorbească, va vorbi. până atunci însă trebuia să fie cât se poate de rezervat.

— Ei, nu-mi răspunzi?… întrebă Luigi, după ce îi lăsase bancherului destul timp de gândit.

— Domnule, zise Silas Toronthal, aş putea să-ţi răspund că ştiu unde se află acel Sarcany de care-mi vorbeşti, dar că nu vreau să-ţi spun. în realitate, însă, nu ştiu.

— Acesta e singurul dumitale răspuns?

— Singurul şi cel adevărat!

Luigi se retrase şi se duse să-i raporteze doctorului convorbirea avută cu Silas Toronthal. Cum acest răspuns al bancherului era, la urma urmei, de aşteptat, n-aveau ce face. Nu le mai rămânea, pentru a descoperi ascunzătoarea lui Sarcany, decât să-şi înteţească cercetările, fără să cruţe nici trudă, nici bani. Dar, în aşteptarea unui indiciu care să le permită să pornească din nou pe urmele lui Sarcany, doctorul trebui să se ocupe de chestiuni de cea mai mare însemnătate pentru siguranţa Antekirttei.

Din provinciile Cirenaicei îi sosiseră de curând anumite ştiri secrete. Agenţii săi îi recomandau să supravegheze mai atent regiunile golfului Sidrei. După cum spuneau ei, se părea că puternica asociaţie a senuziştilor îşi concentrează forţele la frontiera Tripolitaniei. O mişcare generală îi împingea încetul cu încetul înspre litoralul syrtic. Un schimb viu de mesaje, prin curierii conducătorului mişcării, avea loc între diferitele triburi din nordul Africii. Mişcarea primise arme din străinătate. în fine, se opera în mod vădit o concentrare de trupe în regiunea Benghazi, şi prin urmare în vecinătatea Antekirttei.

În vederea unui pericol, la care se putea aştepta din zi în zi, doctorul trebui să ia toate măsurile pe care i le dicta prudenţa. în timpul ultimelor trei săptămâni ale lunii octombrie, Pescade şi Luigi îl ajutară foarte activ în această operă, şi toţi membrii coloniei îi dădură concursul. Pescade fu trimis în mai multe rânduri, în secret, până pe coastele

Cirenaicei, ca să ia legătură cu agenţii doctorului, şi cu această ocazie se constată că pericolul ce amenința insula nu era câtuşi de puţin un pericol închipuit. Piraţii din Benghazi, întăriţi printr-o adevărată mobilizare a partizanilor lor din întreaga provincie, pregăteau o expediţie împotriva Antekirttei. Era oare pregătită pentru un termen apropiat această expediţie. Nu se putu afla nimic în această privinţă. în tot cazul, conducătorii senuzişti se aflau încă în provinciile din sud, şi, după toate semnele, nici o operaţie importantă nu urma să fie întreprinsă, fără ca ei să fie acolo ca s-o dirijeze. De aceea electricele Antekirttei primiră ordin să patruleze prin părţile Mării Syrtelor, pentru a supraveghea atât litoralul Cirenaicei şi Tripolitaniei, cât şi coasta Tunisului, până la capul Bon.

Dispozitivul dig al insulei, după cum se ştie, nu era complet terminat. Dar dacăr era cu putinţă să fie terminat la vreme, în schimb arsenalul Antekiritei era. aprovizionat din belşug cu muniţii de toate felurile. Anitekirtta, situată la douăzeci de mile de ţărmurile Cirenaicei, ar fi cu totul izolată în fundul golfului, dacă la o depărtare de două mile înspre sud-est nu s-ar afla un ostrov, cunoscut sub numele de ostrovul Kenkraf, având o circumferinţă de trei sute de metri. Doctorul plănuise ca acest ostrov să servească drept loc de deportare, dacă vreunul din colonişti ar fi meritat vreodată să. fie deportat, după pronunţarea sentinţei de condamnare dată de justiţia insulei, ceea ce nu se întâmplase încă. De aceea fuseseră construite acolo câteva barăci în acest scop. Dar ostrovul Kenkraf nu era fortificat; şi în cazul când o flotilă inamică ar fi venit să atace Antekirtta, ostrovul, prin simpla sa poziţie, constituia o adevărată primejdie, căci era de ajuns să debarce acolo, ca să-l transforme numaidecât într-o solidă bază de operaţii. Cum foarte uşor puteau fi depozitate aici muniţii şi alimente şi cum uşor putea fi instalată şi o baterie, ostrovul ar fi oferit atacatorilor un punct de sprijin foarte serios. Mai bine ar fi fost să nu existe acest ostrov, din moment ce nu mai

rămânea destul timp pentru a-i fortifica. Poziţia ostrovului Kenkraf şi avantajele pe care un duşman le putea trage de pe urma lui împotriva Antekirttei îl îngrijora tot timpul pedoctor. De aceea, după ce chibzui bine lucrurile, se hotărî să-l distrugă, clar în acelaşi timp să nimicească şi câteva sute de piraţi care s-ar fi hazardat să-l ocupe.

Planul acesta fu executat numaidecât. în curând, dupăterminarea lucrărilor făcute în solul său, ostrovul fu transformat într-o adevărată reţea de mine, legată de insula Antekirtta printr-un fir submarin. Era de ajuns curentul electric, transmis prin acest fir, pentru ca să nu mai rămână nici urmă de ostrov pe suprafaţa mării… Pentru a obţine acest formidabil efect de distrugere, doctorul nu se folosise nici de pulberea obişnuită, nici de fulmicotón, nici chiar de dinamită. El cunoştea compoziţia unui exploziv de curând descoperit, a cărui putere de distrugere e atât de mare, încât s-a putut spune că este faţă de dinamită ceea ce e dinamita faţă de pulberea obişnuită. Mai uşor de mânuit decât nitroglicerina şi mai uşor de transportat, pentru că nu necesită decât întrebuinţarea a două lichide izolate, pe care nu le amesteci decât în momentul când le foloseşti, suportând fără să îngheţe o temperatură de minus douăzeci de grade, în timp ce dinamita îngheaţă la cinci sau la şase grade; fără să facă explozie decât în urma unui şoc violent, ca explozia unei capsule de fulminant, explozivul acesta era tot atât de uşor de mânuit, pe cât era de teribil. Cum poate fi obţinut? Pur şi simplu prin acţiunea protoxidului de azot pur şi anhidra, în stare lichidă, asupra diferitelor carburi, uleiuri minerale, vegetale, animale, sau alţi derivaţi de corpi graşi. Din aceste două lichide inofensive luate fiecare în parte, solubile unul în celălalt, se face un singur lichid în proporţia dorită, aşa cum ai amesteca apa cu vinul, fără nici un pericol de mânuire. Aceasta este panclastila, cuvânt care înseamnă „distruge tot”, şi într-adevăr că distruge tot!

Explozivul fu deci introdus în solul ostrovului, sub formă de mine. Cu ajutorul firului submarin care lega ostrovul cu

Antekirtta, fir ce urma să aducă scânteia în capsele de înhumat cu care era prevăzută fiecare mină, explozia s-ar îi produs într-o clipă. Totuşi, din mai multă precauţie, întrucât s-ar fi putut întâmpla ca firul să nu poată fi întrebuinţat, fură îngropate în solul ostrovului câteva aparate legate între ele prin alte fire subterane. Era de ajuns ca piciorul să atingă, din întâmplare, la suprafaţa solului lamele unuia din aceste aparate, pentru a închide circuitul şi a provoca explozia. Ar fi fost greu, prin urmare, ca atacatorii, dacă ar fi debarcat în număr mare pe ostrovul Kenkraf, să mai scape vreunul cu viaţă.

Încă în primele zile ale lui noiembrie, lucrările acestea erau foarte avansate, când într-o bună zi se întâmplă ceva care îl obligă pe doctor să părăsească insula pentru câteva zile. în dimineaţa zilei de trei noiembrie, steamerul ce transporta cărbuni din Cardiff ancorase în portul Antekirttei. Pe drum, vremea rea îl silise să poposească la Gibraltar. Acolo, la post-restant, căpitanul găsi o scrisoare adresată doctorului, scrisoare pe care oficiile poştale de pe litoral o trimiteau de colo-colo, fără să poată da de urma destinatarului.

Doctorul luă scrisoarea, al cărei plic purta ştampilele din Malta, Catania, Raguza, Ceuta, Otranta, Malaga, Gibraltar. Adresa, se vedea că era scrisă de o mână care nu mai avea obişnuinţa şi poate că nici forţa de a mai mâzgăli cumsecade literele. în afară de aceasta, pe plic nu era decât un singur nume – acela al doctorului – cu mişcătoarea menţiune: „Domnului doctor Antekirtt, în grija lui dumnezeu.”

Doctorul rupse plicul, desfăcu scrisoarea – o foaie îngălbenită de vreme – şi citi cele ce urmează: „Domnule doctor, să dea dumnezeu ca scrisoarea aceasta să vă cadă în mână!… Eu sunt foarte bătrân… Pot să mor într-o bună zi… Ea va rămâne singură pe lume… Gândiţivă la ultimele zile ale unei vieţi care a fost atât de chinuită şi. fie-vă milă de. doamna Bâthory. Veniţi-i în ajutor! Veniţi!

Prea-plecatul dumneavoastră servitor, BORK.

Apoi, într-un colţ, un nume: „Cartagina”, iar dedesubt, cuvintele: „Regenta Tunisului”.

Doctorul era singur în salonul clin Stadlhaus în momentul când luase cunoştinţă de această scrisoare. De pe buze îi scăpă în acelaşi timp o exclamaţie de bucurie, clar şi de deznădejde, de bucurie că dăduse în sfârşit de urmele doamnei Băthory, şi de deznădejde, sau mai degrabă de teamă, căci ştampilele, de pe plic arătau că scrisoarea fusese trimisă de mai bine de o lună. Luigi fu chemat numaidecât.

— Luigi, zise doctorul, comunică-i căpitanului Kostrik să dea dispoziţii ca în două ceasuri Ferato să fie gata de plecare.

— În două ceasuri va fi gata de drum, răspunse Luigi. Pentru dumneavoastră, domnule doctor?

— Da.

— E vorba de un drum mai lung?

— De trei sau de patru zile numai.

— Plecaţi singur?

— Nu. Caută-l pe Petru; şi spune-i să fie gata să mă însoţească.

— Petru e plecat, dar cel mult peste un ceas se întoarce de la lucrările de pe ostrovul Kenkraf.

— Vreau să se îmbarce şi sora ta cu noi, Luigi. Să se pregătească şi ea imediat de plecare.

— Numaidecât.

Şi Luigi ieşi să execute ordinele primite. Peste un ceas, Petru sosi la Stadthaus.

— Citeşte! zise doctorul. Şi îi întinse scrisoarea lui Bâthori.

VI. APARIŢIA.

Steam-iahtul porni cu puţin înainte de amiază sub comanda căpitanului Kostrik şi a secundului Luigi Ferrato. N-avea ca pasageri decât pe doctor, pe Petru şi pe Maria, care trebuia s-o îngrijească pe doamna Băthory, în cazul

când ar fi fost cu neputinţă să fie transportată imediat de la Cartagina la Antekirtta.

Ne putem uşor închipui, fără să mai fie nevoie să insistăm, cât era de frământat Petru Báthory. în sfârşit, ştia unde se afla mama sa, se ducea acum s-o întâlnească. Dar de ce-o dusese Borik atât de în pripă din Raguza, şi încă pe această îndepărtată coastă a Tunisieiân ce mizerie trebuia să se aştepte să-i găsească oare pe amândoi?

Maria, căreia îi încredinţa frământările lui, căuta tot timpul să-l liniştească prin cuvinte de încurajare şi de speranţă. Pentru ea era lucru vădit că numai mâna providenţei făcuse ca scrisoarea aceasta să ajungă la destinaţie.

Se ordonă să se dea cea mai mare viteză iahtului, încât, cu ajutorul aparatelor de supraîncălzire, Ferrato depăşi viteza medie de cincisprezece mile pe oră. Distanţa din fundul golfului Sidrei până la capul Bon, situat la extremitatea nord-estică a peninsulei tunisiene, nu e decât de cel mult o mie de kilometri; apoi, de la capul Bon până la La Goulette, care este portul Tunisului, nu e decât o oră şi jumătate de drum cu un steam-iaht rapid. în treizeci de ore, fără să aibă vreme rea şi fără vreun accident, Ferrato trebuia deci să ajungă la destinaţie. în afara golfului marea era liniştită, dar vântul bătea dinspre nord-vest, fără să arate totuşi o tendinţă de a se înteţi. Căpitanul Kostrik ordonă direcţia capului Bon, vasul continuând să plutească puţin mai aproape de ţărm, pentru a putea fi mai aproape de adăpostul uscatului în caz că vântul s-ar înteţi. Nu va trece deci prin apropierea insulei Pantellaria, situată cam la jumătatea drumului dintre capul Bon şi Malta, căci avea de gând să ocolească cât mai îndeaproape capul. Rotunjindu-se dincolo de golful Sidrei, coasta, înspre vest, se arcuieşte larg înăuntru, descriind o curbă mare. Aici mai ales se desfăşoară litoralul regenţei Tripolitaniei, care se întinde până la golful Gabes, cuprins între insula Djerba şi oraşul Sfax; apoi coasta înaintează iarăşi puţin înspre est, către

capul Dinias, pentru a forma golful Hammamet, după care din nou înaintează spre nord-est, până la capul Bon.

Înspre acest golf Hammamet se îndrepta Ferato. Acolo trebuia el să se apropie şi mai mult de uscat, navigând tot timpul pe lângă coastă, până la La Goulette. în timpul acestei zile de 3 noiembrie şi în noaptea următoare, valurile dinspre larg se înteţiră văzând cu ochii. E de ajuns doar puţin vânt ca să răscolească această Mare a Syrtelor, pe care o străbat curenţii cei mai capricioşi ai Mediteranei. Dar în ziua următoare, încă de pe la ora opt, se zări uscatul chiar în dreptul capului Dinias, şi, la adăpostul acestei coaste mai înalte, navigaţia deveni mai uşoară şi mai rapidă.

Ferrato naviga de-a lungul ţărmului, la o depărtare de mai puţin de două mile, încât se puteau vedea foarte bine toate amănuntele litoralului. Dincolo de golful Hammamet, pe latitudinea Kelibici, se apropie şi mai mult de golfuleţul Sidi-Yusuf, apărat înspre nord de un lung şir de stânci. în schimb se întinde aici un minunat prund nisipos, în dos se profilează un şir de dealuri de formă rotundă, acoperite de arbuşti piperniciţi, crescuţi într-un pământ stâncos. în depărtare, nişte dealuri mai înalte se continuă cu djebelurile care formează lanţul muntos din interior. Ici-colo se vede câte un marabut părăsit, ca o pată albă în mijlocul verdeţei acestor costişe îndepărtate. în primul plan se zăresc ruinele unui mic fort, iar mai departe, un fort într-o stare mai bună, zidit pe un deal rotund, care închide înspre nord golful Sidi-Yusuf.

Cu toate acestea, ţinutul nu era pustiu. La adăpostul stâncilor erau ancorate mai multe vase levantine, şebecuri şi polacre, la vreo sută de metri de coastă. Dar apele acestea verzi sunt atât de transparente, încât se vede limpede fundul cu pietre negre şi cu nisipul uşor brăzdat de ancorele cărora refracţia le dădea nişte forme fantastice. De-a lungul prundului, la poalele dunelor mici presărate cu tamatini şi cu mastici, un diiar compus din vreo douăzeci de colibe îşi arăta corturile de pânză cu dungi galbene

spălăcite. Ai fi zis că e o uriaşă manta arabă aruncată alandala pe acest ţărm. în afara culelor acestei mantale păşteau câteva oi şi capre, care din depărtare păreau nişte corbi mari, gata să-şi ia zborul la o simplă detunătură de armă. Vreo zece cămile, unele lungite pe nisip, altele stând nemişcate ca nişte stei de piatră, rumegau printre nişte stânci ce ar fi putut servi drept chei de debarcare.

În timp ce trecea prin faţa golfului Sidi-Yusuf, doctorul putu observa că se debarcau muniţii, arme şi chiar câteva piese de artilerie. Prin însăşi poziţia sa, fiind atât de îndepărtat de graniţa regenţei Tunisului, golful Sidi-Yusuf era cât se poate de prielnic pentru o asemenea contrabandă. Luigi îi arătă doctorului materialul ce se descărca pe plajă.

— Da Luigi, răspunse el, şi dacă nu mă-nşel, cei care iau în primire armele sunt arabi. Nu ştiu, nu pot să-mi dau seama dacă aceste arme sunt destinate muntenilor împotriva trupelor franceze ce au debarcat de curând în Tunisia. Mai degrabă s-ar putea să fie ale numeroşilor partizani ai senuziştilor, ale piraţilor acestora de uscat şi de mare, care se concentrează acum în Cirenaica. Căci mi se pare chiar că printre arabii aceştia pot desluşi mai degrabă tipuri din interiorul Africii decât tipuri din provincia Tunisului.

— Dar cum se face de nu se opun autorităţile regenţei sau măcar autorităţile franceze acestor debarcări de arme şi de muniţii? întrebă Luigi.

— La Tunis nu se ştie nimic din tot ce se petrece în partea astalaltă a capului Bon, răspunse doctorul. Şi chiar când francezii vor fi stăpâni pe toată Tunisia, s-ar putea ca toată partea asta orientală a djebelurilor să le scape de sub control încă pentru multă vreme! în orice caz, debarcarea aceasta mi se pare foarte suspectă şi dacă Ferraln n-ar merge cu o viteză atât de mare încât le-ar fi cu neputinţă să ne ajungă, cred că flotila lor n-ar fi stat pe gânduri să ne atace.

Dacă acesta era gândul arabilor, precum spunea doctorul, într-adevăr că nu aveau de ce să se teamă. În mai puţin de o jumătate de oră steam-iahtul trecu de mica radă din Sidi-Yusuf. Apoi după ce atinse extremitatea capului Bon, atât de viguros tăiat în masivul tunisian, ocoli repede farul ce luminează toată partea aceasta formată dintr-o măreaţă îngrămădire de stânci.

După aceea Ferrato străbătu în plină viteză golful Tunisului, cuprins între capul Bon şi capul Cartagina. înspre stânga se înalţă povârnişurile djebelurilor Bon-Karnin Rossas şi Zaghuan, cu câteva sate împrăştiate prin văile lor. La dreapta, în toată splendoarea sa de reşedinţă regală arabă, scăldat în plină lumină, strălucea cetatea sfântă Sidi-Bu Said, care probabil că pe vremuri a fost una din mahalalele anticei Cartagine. în depărtare, Tunisul, atât de alb în bătaia soarelui, se înălţa mai sus de lacul Bahira, ceva mai în spatele acestui braţ, pe care La Goulette îl întinde spre debarcare tuturor pacheboturilor ce vin din Europa.

La vreo două sau trei mile de port era ancorată o escadră de vase franceze; apoi, ceva mai aproape, se vedeau legănându-se în lanţurile ancorelor lor câteva bastimente de comerţ, ale căror pavilioane atât de diferite dădeau o deosebită însufleţire acestei rade. Era ora unu când Ferrato aruncă ancora la vreo şase sute de metri de portul La Goulette. După ce formalităţile inspecţiei sanitare fură îndeplinite, se dădu voie pasagerilor steam-iahtului să, coboare pe uscat. Doctorul Antekirtt, Petru, Luigi şi sora sa luară loc în barcă. După ce ocoli digul, barca alunecă de-a curmezişul acestui canal strâmt, întotdeauna înţesat de bărcile ce se îngrămădesc la cele două cheiuri, şi ajunse în faţa acelei pieţe de formă neregulată, plantată cu pomi, mărginită de vile, de agenţii şi de cafenele, pe care forfotesc o mulţime de maltezi, de evrei, de arabi, de soldaţi francezi şi indigeni. De aici porneşte principala stradă a oraşului La Goulette.

Scrisoarea lui Borik fusese trimisă din Cartagina şi doar acest nume străvechi împreună cu câteva ruine risipite ici-colo, e tot ce a mai rămas din cetatea lui Hanibal.

Ca să ajungi pe ţărmul Cartaginei nu e nevoie să mai iei micul tren italian ce merge de la La Goulette la Tunis, ocolind lacul Bahira. Căci, dacă o iei fie pe plaja al cărei nisip bătătorit şi fin oferă pietonilor un minunat loc de plimbare, fie ceva mai departe peste câmpie, pe un drum plin de praf, ajungi uşor la poalele colinei pe care e zidită capela Saint-Louis şi mănăstirea misionarilor algerieni.

când doctorul şi însoţitorii săi debarcară, în piaţă aşteptau câteva trăsuri trase de cai mărunţi. într-o clipă se urcară într-una din aceste trăsuri şi porunciră birjarului să-i ducă cât mai repede la Cartagina. Trăsura, după ce o porni în trap de-a lungul străzii principale din La Goulette, trecu printre somptuoasele vile locuite de bogătaşii din Tunis pe timpul marilor călduri, şi pe lângă palatele lui Keredin şi Mustafa care se înalţă pe litoral, prin împrejurimile vechilor porturi ale cetăţii cartagineze. Aciun mai bine de două mii de ani, clădirile acestei rivale a Romei acopereau toată plaja, începând de la mica peninsulă pe care e aşezat acum oraşul La Goulette şi până la capul care îi mai poartă şi azi numele.

Capela Saint-Louis, zidită pe o ridicătură de vreo două sute de picioare, se înalţă chiar pe locul unde se spune că ar fi murit acest rege al Franţei în anul Î270. Capela se află în mijlocul unei curţi, în care găseşti tot felul de rămăşiţe antice, fragmente de arhitectură, bucăţi de statui, de vase, de coloane, de capiteluri, de monumente funerare, mai multe rămăşiţe de acestea decât arbori sau arbuşti. în spate se află mănăstirea misionarilor, al. căror stareţ este acum savantul arheolog, părintele Delattre. De aici, de pe înălţimea aceasta, se vede tot ţărmul. nisipos începând de la capul Cartagina şi până la primele clădiri din Lakâoulette.

La poalele acestui colnic se înalţă câteva palate în stil arab – dar şi cu zidărie după moda-engleză – profilându-şi pe

întinsul mării elegantele lor diguri cu coloane, lângă care pot acosta şi bărcile din rada portului. Mai departe se întinde acest minunat golf, ale cărui promontorii, peninsule înguste şi djebeluri sunt învăluite în haina amintirii istorice, cu toate că lipsesc ruinele.

Dar dacă palatele şi vilele se întind până pe locurile unde altădată se aflau porturile militare şi comerciale, nu e mai puţin adevărat că mai găseşti de asemenea, ici şi colo, pierdute prin văile dealurilor, printre surpăturile de stânci, pe un pământ cenuşiu şi aproape sterp, colibe sărăcăcioase în care îşi duc viaţa nevoiaşii de prin părţile locului. Cei mai mulţi dintre ei n-au nici o meserie, îndeletnicindu-se doar să scormonească prin pământ după resturi mai mult sau mai puţin preţioase din epoca vechii Cartagine – bronzuri, pietre, olărie, medalii, monede – pe care mănăstirea se îndură să le cumpere de la ei pentru muzeul său de arheologie, mai mult de mila lor, decât că ar avea nevoie de ele. Câte unele din colibele sau din adăposturile acestea n-au decât două sau trei bucăţi de zid, de parcă ar fi nişte marabute rămase încă albe sub clima acestui ţărm însorit. Doctorul şi însoţitorii săi mergeau de la o colibă la alta, cercetându-le, căutând unde locuieşte doamna Bâthory, şi nu le venea să creadă că biata femeie a putut ajunge într-un asemenea hal de mizerie.

Deodată, trăsura se opri în faţa unei dărăpănături, care avea drept uşă un fel de gaură într-un zid pe jumătate pierdut printre ierburi. în faţa acestei uşi şedea o bătrână, acoperită cu o manta negricioasă. Petru o recunoscu. Scoase un strigăt… Era mama sa!… Se repezi, îngenunche în faţa ei, o strânse în braţe… Dar ea nu răspundea la mângâierile lui, părea că nu-l recunoaşte.

— Mamă!… Mamă!… striga el, în timp ce doctorul, Luigi şi soră-sa se îngrămădiseră în jurul ei.

În momentul acela, de după colţul dărăpănăturii se ivi un moşneag. Era Borik. Mai întâi îl recunoscu pe doctorul Antekirtt, şi genunchii i se înmuiară. Apoi îl zări pe Petru…

pe Petru, al cărui convoi de înmormântare îl însoţise până la cimitirul din Raguza… Era prea mult pentru el! Se prăbuşi şi rămase nemişcat, în timp ce de pe buze îi scăpară aceste cuvinte:

— Ea şi-a pierdut minţile.

Aşadar acum, când fiul îşi regăsea mama, nu mai rămăsese din ea decât un trup fără viaţă. Şi vederea copilului său pe care îl ştia mort, şi care deodată îi apărea din nou în faţa ochilor, nu fusese de ajuns ca să-i trezească amintirile trecutului!

Doamna Bâthory se ridicase; avea nişte priviri rătăcite, dar încă vii. Apoi, fără să fi băgat de seamă ce se petrecea în jurul său, fără să fi scos un singur cuvânt, intră în cocioabă; la un semn al doctorului, Maria o urmă. Petru rămăsese încremenit în faţa uşii, fără să îndrăznească, fără să poată face un pas.

Între timp, datorită îngrijirilor doctorului, Borik îşi recăpătase cunoştinţa şi exclama într-una:

— Dumneavoastră, domnule Petrul… Dumneavoastră… în viaţă…!

— Da, răspunse Petru, da… în viaţă… când mai bine era să fi fost mort!

În câteva cuvinte, doctorul îl puse pe Borik la curent cu ceea ce se petrecuse la Raguza. Apoi, la rândul său, bătrânul servitor le povesti, nu fără greutate, suferinţele pe care le îndură în timpul acestor două luni.

— Dar spune-mi, întrebă mai întâi doctorul, doamna Băthory şi-a pierdut minţile din pricina morţii fiului său?

— Nu, domnule doctor, nurăspunse Borik. Şi iată ce povesti:

Doamna Băthory, rămasă singură pe lume, ţinuse să părăsească Raguza şi se mutase în satul Vinticello, unde avea nişte rude. în timpul acesta trebuiau să se ocupe şi de vânzarea puţinelor lucruri ce se mai găseau în modesta sa casă, căci nu mai avea de gând să locuiască acolo.

După şase săptămâni se reîntoarse la Raguza, însoţită de Borik, ca să termine de aranjat cu vânzările. Când ajunse în strada Marinella, găsi o scrisoare, ce fusese depusă în cutia poştală de la poartă. După ce citi această scrisoare, care parcă începuse să-i zdruncine mintea, doamna Băthory scoase un ţipăt, se repezi în stradă, alergă înspre aleea Stradone, o luă de-a lungul străzii, şi bătu la poarta palatului Toronthal, care se deschise numaidecât.

— Palatul Toronthal?… exclamă Petru.

— Da, răspunse Borik, şi când am reuşit s-o ajung din urmă, doamna Bâthory nu mă mai recunoscu… Era…

— Dar de ce s-a dus mama la palatul Toronthal? e ce?… întreba într-una Petru, privindu-l năucit pe bătrânul servitor.

— Voia, desigur, să vorbească cu domnul Toronthal, răspunse Borik, dar domnul Toronthal părăsise de două zile palatul împreună cu fiică-sa, fără să ştie nimeni unde plecase.

— Şi scrisoarea?… Scrisoarea…?

— N-am putut s-o găsesc, domnule Petru, răspunse bătrânul servitor, şi fie că doamna Bâthory a pierdut-o sau a distrus-o, fie că i-a luat-o cineva, n-am mai aflat niciodată ce cuprindea!

Era un mister la mijloc. Doctorul, care ascultase toată povestirea fără să scoată o vorbă, nu ştia cum să explice fapta doamnei Bâthory. Ce motiv atât de puternic o împinsese înspre palatul de pe aleea Stradone, de care totul o îndepărta, şi de ce, aflând de dispariţia lui Silas Toronthal, fusese atât de puternic zguduită, încât îşi pierduse minţile? Bătrânul servitor îşi termină istorisirea. După ce izbutise să ascundă faţă de lume starea doamnei Bâthory, căutase să facă rost de ultimele mijloace de trai, vânzând toate lucrurile ce le mai rămăseseră. Nebunia, liniştită şi blândă, a nenorocitei văduve îi îngăduise să acţioneze fără să trezească vreo bănuială din partea cuiva. Tot ceea ce voia el era să plece din Raguza, să se refugieze oriunde, dar cât

mai departe de acest oraş blestemat. Peste câteva zile reuşi să se îmbarce împreună cu doamna Bâthory pe unul din pacheboturile ce fac cursa pe litoralul mediteranean, şi ajunse la Tunis, sau mai bine-zis la La Goulette. Se hotărî să rămână aici. Şi aici, în această cocioabă părăsită, bătrânul se dărui cu totul îngrijirilor pe care le cerea starea doamnei Bâthory, ce părea că o dată cu minţile îşi pierduse şi graiul. Dar mijloacele lor de trai erau pe sfârşite, aşa că vedeau apropiindu-se în curând momentul când vor ajunge pe ultima treaptă a mizeriei.

În împrejurările acestea, bătrânul servitor îşi aduse aminte de doctorul Antekirtt, de interesul pe care-l arătase totdeauna faţă de familia lui Ştefan Bâthory. Dar Borik nu ştia unde era reşedinţa lui obişnuită. Îi scrise, totuşi, încredinţând providenţei scrisoarea ce conţinea un apel atât de desperat. Şi, după cum se vede, providenţa îşi îndeplineşte destul de conştiincios sarcina de curier, căci scrisoarea ajunsese la destinaţie.

Ceea ce era de făcut, trebuia făcut acum cât mai repede. Doamna Bâthory, fără să opună nici cea mai mică împotrivire, fu condusă la trăsura în care luă loc împreună cu fiul său, cu Borik şi cu Maria, oare trebuia să stea tot timpul cu ea. Apoi, în timp ce trăsura pornea din nou pe drumul ce ducea la La Goulette, doctorul şi Luigi se întoarseră pe jos, luând-o de-a lungul plajei. Peste un ceas se îmbarcară cu toţii pe bordul steam-iahtului care rămăsese sub presiune. Ancora fu ridicată îndată şi după ce ocoliră capul Bon, cei de pe Ferrato zăriră farurile de pe insula Pantellaria. A treia zi, în zori, vasul ancoră în portul Antekirttei. Doamna Bâthory fu numaidecât debarcată, condusă la Artenak, instalată într-una din camerele din Stadthauş, unde se mută şi Maria, ca să, o îngrijească. Ce nenorocire îl lovise iarăşi pe Petru Bâthory! Mamă-sa, care îşi pierduse mintea, mamă-sa, care înnebunise în împrejurări ce vor rămâne fără îndoială inexplicabile! Cel puţin dacă ar fi fost cunoscută cauza acestei nebunii, poate

că i s-ar fi putut găsi un leac. Dar nu se ştia nimic, nu se putea şti nimic!

— Trebuie vindecată!… Da!… Trebuie vindecată! Îşi spusese doctorul, care se consacră cu totul acestei sarcini. Sarcină grea, însă, căci doamna Báthory continua să rămână într-o stare de completă inconştienţă şi nici o amintire a trecutului nu se trezea vreodată într-însa.

Şi cu toate acestea, nu era oare cazul ca doctorul, pentru a schimba starea mintală a doamnei Báthory, să întrebuinţeze neobişnuita sa putere de sugestie, pe care o întrebuinţase şi până acum în atâtea rânduri şi cu rezultate atât de strălucite? N-ar fi putut oare să-i mai limpezească mintea, printr-o influenţă magnetică, şi s-o menţină în această stare până se va fi produs reacţiunea?

Petru îl rugă fierbinte să încerce chiar şi imposibilul pentru a o vindeca pe mama sa.

— Nu, răspunse doctorul, tocmai lucrul acesta ar’ fi cu neputinţă. Căci alienaţii sunt tocmai cei mai refractari pacienţi în faţa acestui gen de sugestie. Ca să cadă sub puterea acestei influenţe, ar trebui ca mama ta să mai aibă încă un dram. de voinţă personală, căreia să i-o pot substitui pe a mea. Ţi-o spun înc-o dată, asupra ei metoda aceasta ar rămâne fără nici un efect.

— Nu… nu vreau să cred asta, zise Petru, care nu se putea hotărî să se lase convins cu una, cu două. Nu vreau să admit că mama n-ar ajunge într-o bună zi să-şi recunoască fiul… fiul pe care-l crede mort…

— Da… pe care-l crede mort! răspunse doctorul. Dar… poate că dacă te-ar crede viu… sau poate că, dacă… adusă în faţa mormântului… te-ar vedea că apari deodată…

Doctorul se opri deodată asupra acestei idei. Poate că tocmai o asemenea zguduitură morală, provocată în condiţii prielnice, ar putea acţiona asupra doamnei Báthory?

— Am să încerc exclamă el.

Şi când îi spuse care era experienţa pe care îşi baza el toate nădejdile de a o vindeca pe mama lui Petru, tânărul

căzu în braţele doctorului. Din ziua aceea, singurul lor gând era cum să regizeze această încercare, care ar putea avea succes. Nu era vorba de altceva decât să trezească din nou în doamna Bâthory efectele amintirii, cu totul şterse în starea sa actuală, şi aceasta, în împrejurări atât de puternice, încât reacţia să se poată produce în spiritul ei. Doctorul apelă deci la Borik şi la Pescade, pentru a reconstitui cât mai exact colţul acela al cimitirului din Raguza şi forma monumentului funerar ce servea drept cavou familiei Bâthory.

În cimitirul insulei, la o depărtare de o milă de Artenak, sub un grup de arbori înverziţi, era o capelă mică, întrucâtva asemănătoare celei din Raguza. Nu trebuiră decât să facă unele mici modificări, astfel încât asemănarea dintre cele două capele să fie mai izbitoare. Aşezară apoi pe peretele din fund o placă de marmură neagră, cu numele lui Ştefan Bâthory şi cu data morţii sale: 1867. în ziua de 13 noiembrie, doctorul socoti că sosise momentul să înceapă experienţele pregătitoare pentru a readuce la viaţă raţiunea adormită a doamnei Bâthory, şi anume, încetul cu încetul, pe nesimţite. Către ora şapte seara, Maria, însoţită de Borik o luă pe văduvă la braţ. Apoi, după ce o scoase din Stadthaus, o conduse afară din oraş, până la cimitir. Acolo, în faţa micii capele, doamna Bâthory rămase nemişcată şi mută, cum stătea întotdeauna, deşi la lumina unei lămpi ce ardea înăuntrul capelei ar fi putut citi numele lui Ştefan Bâthory săpat în placa de marmură. Numai când Maria şi bătrânul îngenunchiară pe prag, i se aprinse un fel de licărire în priviri, care se stinse numaidecât. Peste un ceas, doamna Bâthory se reîntoarse la Stadthaus şi, o dată cu dânsa, toţi cei care – de aproape sau de departe – o urmăriseră tot timpul acestei prime încercări.

Experienţele continuară, a doua zi şi în zilele următoare, dar fără nici un rezultat. Petru le urmărise, foarte emoţionat, şi începuse să deznădăjnuiască văzând că rămâneau fără succes, deşi doctorul îi repeta într-una că

timpul avea să fie cel mai bun ajutor al lui. De aceea nu voia să facă încercarea cea mare decât atunci când se va vedea că doamna Băthory este îndeajuns de pregătită pentru a-i resimţi cât mai profund şocul. Totuşi, în starea mintală a doamnei Băthory se petrecea, cu fiecare vizită la cimitir, o oarecare schimbare peste care nu se putea trece cu vederea. Astfel, într-o seară, în timp ce Borik şi Maria îngenuncheaseră pe pragul capelei, doamna Băthory, care rămăsese puţin mai în urmă, se apropie încet, puse mâna pe grilajul de fier, se uită la peretele din fund, puternic luminat de lampa dinăuntru, şi se dădu repede înapoi. Maria, întorcându-se lângă ea, o auzi atunci şoptind de mai multe ori un nume. Era pentru prima dată, de atâta vreme, că buzele doamnei Băthory rostiseră un cuvânt! Dar toţi cei care o putură auzi rămaseră uluiţi, mai mul-t decât uluiţi: încremeniţi! Căci numele acesta nu era al fiului său, nu era numele lui Petru… Era numele Savei!

Dacă e lesne de ghicit ce simţi atunci Petru Băthory, în schimb cine ar putea spune ce se petrecu în sufletul doctorului la această evocare atât de neaşteptată a Savei Toronthaltotuşi nu spuse nici un cuvânt şi nu lăsă să i se ghicească nimic din tot ceea ce simţea. Apoi, într-o altă seară când experienţa fu repetată, doamna Băthory, ca şi cum ar fi fost dusă de o mână nevăzută, se duse şi îngenunche singură pe pragul capelei. îşi plecă capul, scoase un oftat adânc, şi din ochi i se prelinse o lacrimă. Dar în seara aceea nu-i scăpă de pe buze nici un nume, încât s-ar fi putut crede că uitase numele Savei. Adusă la Stadthaus, doamna Bâthory căzu pradă unei agitaţii nervoase cum nu mai manifestase niciodată până atunci. Liniştea aceea caracteristică până la acea dată stării sale mintale, făcu loc unei frământări cu totul neobişnuite. Se vedea limpede că în creierul său se producea o răbufnire de viaţă, ceea ce însemna că erau multe speranţe de vindecare. Toată noaptea doamna Bâthory fu foarte neliniştită şi zbuciumată. în mai multe rânduri rosti câteva

cuvinte nelămurite, pe care Maria abia le putu auzi; se vedea că visa. Dar dacă visa, însemna că judecata începea să-i revină, însemna că va fi vindecată, dacă mintea i s-ar fi menţinut treză!

Doctorul se hotărî ca, chiar a doua zi, să facă încercarea cea mare, regizând lucrurile astfel, încât să producă un efect şi mai izbitor. în tot timpul zilei de 18 noiembrie doamna Bâthory fu în prada unei violenţe nervozităţi. Maria fu foarte impresionată, în timp ce Petru, care stătea aproape tot timpul lângă mama sa, avea cele mai bune presimţiri.

Sosi şi noaptea – o noapte întunecoasă, fără nici o adiere de vânt, după o zi care, sub această latitudine coborâtă a Antekirttei, fusese caldă. Doamna Bâthory, însoţită de Maria şi de Borik, plecă de la Stadthaus pe la ora opt şi jumătate. Doctorul, ceva mai în urma lor, o urmărea, împreună cu Luigi şi cu Pescade. Toată mica colonie era. într-o înfrigurată aşteptare a efectului care urma, poate, să se producă. Câteva torţe, aprinse pe sub copacii înalţi, aruncau o lumină fumurie asupra zidurilor capelei. în depărtare, la intervale regulate, clopotul bisericii din Artenak trăgea a înmormântare.

Numai Petru Bâthory lipsea din acest cortegiu care înainta încet peste câmp. Dar dacă o luase înainte era pentru ca să apară numai în momentul deznodământului acestei supreme încercări. Era cam ora nouă când doamna Băthory ajunse la cimitir. Deodată, ea lăsă braţul Măriei Ferrato şi înainta spre capelă. O lăsară liberă, în voia noului simţământ ce părea că o stăpânea cu totul. în toiul unei tăceri adânc, întreruptă doar de dangătul clopotului, doamna Băthory se opri şi rămase aşa, nemişcată. Apoi îngenunche pe prima treaptă, se încovoie, şi atunci o auziră plângând…

În clipa aceea, grilajul capelei se deschise încet, înfăşurat într-un linţoliu alb, ca şi cum atunci ar fi ieşit din mormânt, Petru apăru în plină lumină…

— Copilul meu!... Copilul meu!... izbucni doamna Băthory, întinzând braţele şi prăbuşindu-se, leşinată. N-avea nici o importanţă în sufletu-i se treziseră din nou amintirea şi judecata Mama se redeşteptase. îşi recunoscuse fiul! îngrijirile doctorului o readuseră numai decât la viaţă; şi după ce îşi recapătă cunoştinţa, când ochii săi întâlniră pe cei ai fiului său, strigă:

— Trăieşte!... Petru al meu!... Trăieşte!

— Da... trăieşte pentru tine, mamă... trăieşte ca să te iubească...

— Şi ca s-o iubească... şi pe ea.

— Pe ea...?

— Da... pe Sava...!

— Pe Sava Toronthal?... strigă doctorul.

— Nu... pe Sava Sandorf!

Şi doamna Băthory scoase din buzunar o scrisoare mototolită, ce conţinea ultimele rânduri scrise de mina doamnei Toronthal în preajma morţii sale, şi o întinse doctorului. Rândurile acestea nu mai puteau lăsa nici o îndoială asupra naşterii Savei!... Sava era fetiţa ce fusese răpită din castelul din Artenak!... Sava era fiica contelui Mathias Sandorf!

PARTEA A C I N C E A.

I. O STRÂNGERE DE MÂNA A LUI MATIFOU.

Dacă, după cum se ştie. contele Mathias Sandorf ţinuse cu orice preţ să rămână doctorul Antekirtt, pentru toţi membrii coloniei afară doar de Petru, este pentru că voia să rămână necunoscut până la completa desăvârşire a planurilor sale. De aceea, când doamna Băthory rosti într-un mod atât de neaşteptat numele fiicei lui, el fu destul de stăpân pe sine ca să-şi ascundă emoţia. Totuşi inima încetase un moment de a-i mai bate şi, dacă nu s-ar fi stăpânit îndeajuns, s-ar fi prăbuşit pe pragul capelei ca lovit de trăsnet.

Aşadar fiica lui trăiaaşadar ea îl iubea pe Petru şi era iubită de el! Şi tocmai el, Mathias Sandorf, fusese acela care

făcuse totul pentru a împiedica această căsătorieşi când te gândeşti că secretul acesta, care i-o reda pe Sava, n-ar fi fost descoperit niciodată, dacă doamna Bâthory nu şi-ar fi recăpătat ca prin minune judecata! Dar ce se întâmplase în urmă cu cincisprezece ani la castelul din Artenak, acuma se ştia totul! Copila aceasta, rămasă singură moştenitoare a bunurilor contelui Mathias Sandorf, copila aceasta a cărei moarte nu s-a putut constata niciodată, fusese răpită şi dată după aceea în mâinile lui Silas Toronthal. Iar mai târziu, când bancherul se stabilise la Raguza, doamna Toronthal trebuise s-o crească pe Sava Sandorf ca pe propria-i fiică. Iată drăceasca uneltire a lui Sarcany, adusă la îndeplinire de complicea sa, Namir. Sarcany ştia că Sava trebuia să ajungă în posesia unei averi uriaşe când va împlini optsprezece ani, iar după ce va ajunge soţia lui, va şti el s-o impună ca moştenitoare Sandorfilor. Aceasta ar fi fost încoronarea mârşavei lui vieţi. Ar fi ajuns stăpânul domeniilor din Artenak.

Îi eşuase oare deocamdată odiosu-i plan? Da, fără îndoială. Căci dacă această căsătorie s-ar fi săvârşit, Sarcany s-ar fi grăbit de mult să tragă toate foloasele de pe urma ei. Cum îl copleşeau acum remuşcările pe doctorul Antekirft! Nu fusese tocmai el cel care provocase această tristă înlănţuire de fapte, mai întâi refuzând să-l ajute pe Petru, apoi lăsându-l pe Sarcany să-şi continue planurile, când, întâlnindu-l la Callaro, l-ar fi putut doar pune în imposibilitate de a mai face rău, şi, în sfârşit, nelăsându-i-l doamnei Bâthory pe fiul său pe care îl salvase de la moarte? într-adevăr, câte nenorociri n-ar fi fost evitate dacă Petru s-ar fi aflat lângă mama sa, când sosise scrisoarea doamnei Toronthal la locuinţa lor din strada Marinella. Dacă ar fi ştiut că Sava era fata contelui Sandorf, ar fi putut-o oare salva Petru din ghearele lui Sarcany şi ale lui Silas Toronthal? Unde era acum Sava Sandorf? în mâinile lui Sarcany, desigur Dar unde o ţinea ascunsă Cum i-ar fi putut-o smulge? Căci, peste câteva săptămâni, fiica contelui

Sandorf împlinea optsprezece ani, limita stabilită pentru a nu-şi pierde calitatea de moştenitoare – şi faptul acesta îl va determina pe Sarcany să facă tot ce îi stătea în putinţă pentru a o sili să consimtă la această căsătorie odioasă. într-o clipă, doctorului Anlekirtt îi trecură prin minte toate aceste fapte, După ce reconstituise, ca şi doamna Bâthory şi Petru, tot acest trecut, se gândi la reproşurile – neîntemeiate, desigur – pe care soţia şi fiul lui Ştefan Bâthory puteau fi îndemnaţi, să i le adreseze. Şi cu toate acestea, chiar dacă lucrurile ar fi stat aşa, putea el oare accepta o atare apropiere dintre Petru şi fata care, în ochii tuturor şi ai lui însăşi, se numea Sava Toronthal?

Trebuia acum s-o găsească cu orice preţ pe Sava, pe fiica lui, al cărei nume, adăugat celei a contesei Rena, soţia sa, fusese dat goeletei Savarena, aşa.cum numele lui Ferrato fusese dat steam-iahtului. Nu mai era nici o zi de pierdut. Doamna Bâthory fusese condusă din nou la Stadthaus, iar doctorul, însoţit de Petru, care trecea din-tr-o stare de bucurie într-alta de deznădejde, se înapoie şi el acasă, fără să rostească un cuvânt.

Istovită de violenţa reacţiuni, ale cărei efecte se produseseră într-însa, clar vindecată, vindecată de-a binelea, doamna Bâthory stătea în camera sa, când doctorul şi fiul. ei veniră s-o vadă. Maria, pricepând că trebuia să-i lase singuri, se retrase. Doctorul se apropie şi, punându-i mâna pe umărul lui Petru, zise:

— Doamna Bâthory, îl socotesc de mult pe fiul dumneavoastră ca pe fiul meu. Dar ceea ce am făcut până acum din prietenie, am s-o fac de acum înainte din dragoste părintească, însurându-l cu Sava… cu fiica mea…

— Fiica dumneavoastră?… exclamă doamna Bâthory.

— Da… eu sunt contele Mathias Sandorf.

Doamna Bâthory se ridică brusc, întinse mâinile şi căzu în braţele fiului său. Dar dacă nu putea vorbi, în schimb putea să audă. în câteva cuvinte, Petru îi spuse totul, cum contele Mathias Sandorf fusese salvat datorită devotamentului

pescarului Andrea Ferrato, de ce timp de cincisprezece ani ţinuse să treacă drept mort, cum apăruse iarăşi la Raguza sub numele de doctorul Antekirtt. Povesti tot ce făcuseră Sarcany şi Silas Toronthal, cum îi denunţaseră pe conspiratorii din Triest, povesti despre trădarea lui Carpena, din cauza căruia căzuseră victimă tatăl său şi. Ladislan Zathmar, în sfârşit, cum doctorul îl răpise din cimitirul din Raguza, viii fiind, pentru a-l asocia şi pe el la opera de justiţie pe care voia s-o săvârşească. Termină istorisirea spunând că doi din aceşti ticăloşi, Silas Toronthal şi spaniolul Carpena, se aflau acum în nâinile lor, dar că al treilea, Sarcany, lipsea încă, Sarcany, care voia să se însoare cu Sava Sandorf!

Timp de o oră,.doctorul, doamna Bâthory şi fiul său, care de-acum înainte urmau să fie uniţi într-o strânsă afecţiune, vorbiră în amănunt numai despre lucruri în legătură cu nenorocita fată. Bineînţeles că Sarcany nu se va da înapoi de la nimic ca s-o silească pe Sava la această căsătorie, care urma să-i asigure averea contelui Sandorf. Examinară îndeosebi această situaţie. Dar dacă planurile acestuia îi erau acum cunoscute, nu însemna că erau mai puţin primejdioase. Aşa că, în primul rând, trebuiau s-o găsească pe Sava, chiar de ar fi fost să răscolească tot pământul! înainte de toate rămase stabilit că numai doamna Bâthory şi Petru trebuiau să fie singurii care să ştie că Mathias Sandorf se ascundea sub numele de doctorul Antekirtt. A dezvălui acest secret însemna a dezvălui că Sava era fata lui, lucru care, în interesul noilor cercetări ce urmau să fie întreprinse, nu trebuia să se afle.

— Dar unde e Sava?… Unde s-o căutăm?… De unde s-o luăm? întrebă doamna Bâthory.

— O vom şti, răspunse Petru, la care deznădejdea făcuse loc unei hotărâri de neclintit.

— Da!… Vom şti! zise doctorul, şi admiţând că Silas Toronthal nu ştie locul unde s-a ascuns Sarcany, trebuie

însă cel puţin să ştie unde o ţine netrebnicul acela pe fiica mea…

— Şi dacă ştie, va trebui s-o spună! făcu Petru.

— Da… va trebui să vorbească, răspunse doctorul.

— cât mai curând!

— cât mai curând.

Doctorul Antekirtt, doamna Băthory şi Petru nu mai puteau rămâne multă vreme într-o asemenea stare de nesiguranţă. Luigi, care se afla împreună cu Pescade şi cu Matifou în sala mare din Stadthaus, unde îi găsise ’Măria, fu chemat îndată. I se dădu ordin să meargă împreună cu Matifou la fort şi să-l aducă pe Silas Toronthal. Peste un sfert de oră, bancherul părăsea cazemata în care era închis, ţinut strâns de mână de Matifou. O luară de-a lungul străzii principale din Artcnak. îl întrebă pe Luigi unde îl duceau, dar acesta nu-i răspunse. Bancherul era cu atât mai neliniştit, cu cât nu ştia nici în mâna cărui puternic personaj se găsea de când fusese arestat.

Silas Toronthal intră în hol. Mergea în urma lui Luigi, mereu ţinut de Matifou. îl zări numai pe Pescade, dar n-o văzu nici pe doamna Băthory, nici pe fiul acesteia, care se retrăseseră mai la o parte. Deodată se pomeni în faţa doctorului, cu care încercase zadarnic să intre în relaţii, pe când acesta era în trecere prin Raguza.

— Dumneavoastră… dumneavoastră! exclamă el.

Apoi revenindu-şi, nu fără oarecare greutate zise:

— Aha, va să zică doctorul Antekirtt a pus să mă aresteze pe teritoriul francez… El e cel care mă ţine prizonier, contra oricărui drept…

— Dar nu şi contra oricărei justiţii! răspunse doctorul.

— Şi ce v-am făcut? întrebă bancherul, căruia se vedea că prezenţa doctorului îi dăduse oarecare încredere. Da… ce v-am făcut?

— Mie?… O să afli în curând, răspunse doctorul. Dar, mai întâi să te întreb Silas Torontal, ce i-ai făcut acestei femei nefericite…

— Doamna Bâthory?! strigă bancherul, dându-se înapoi în faţa văduvei care înaintase spre el.

— Şi fiului său, adăugă doctorul.

— Petru… Petru Bâthory, bâlbâi Silas Toronthal.

Şi de bună seamă că s-ar fi prăbuşit, dacă Matifou nu l-ar fi ţinut cu toată puterea în picioare.

Aşadar Petru Bâthory, pe care-l credea mort, Petru al cărui convoi îl văzuse trecând spre cimitir, Petru care fusese înmormântat în cimitirul din Raguza, Petru era aici, în faţa lui, ca un strigoi ieşit din mormânt! Silas Toronthal rămăsese încremenit văzându-l în faţa, lui. începu să-şi dea seama că nu va mai putea scăpa de pedeapsa fărădelegilor sale… Simţea că era pierdut.

— Unde e Sava? întrebă deodată doctorul.

— Fiica mea?

— Sava nu e fiica dumitale!… Sava e fiica contelui Mathias Sandorf, pe care dumneata împreună cu Sarcany l-aţi trimis la moarte, după ce cu atâta mârşăvie l-aţi denunţat, pe el şi pe cei doi tovarăşi ai săi, Ştefan Bâthory şi Ladislau Zatmar!

În faţa acestei acuzaţii atât de categorice, bancherul se simţi cu totul strivit. Nu numai că doctorul Antekirţt ştia că Sava nu era fata lui, dar mai ştia şi că e fiica contelui Mathias Sandorf! Ştia cum şi de către cine fuseseră trădaţi conspiratorii din Triest Tot trecutul acesta odios se ridica împotriva lui Silas Toronthal.

— Unde e Sava? întrebă din nou doctorul, care trebui să facă un puternic efort de voinţă ca să se stăpânească. Unde e Sava, pe care Sarcany, complicele dumitale în toate crimele acestea, a răpit-o acum cincisprezece ani de la castelul din Artenak?… Unde e Sava, pe care mişelul acela o ţine ascunsă într-un loc pe care dumneata îl cunoşti… pe care trebuie să-l cunoşti, pentru a-i smulge consimţământul care pe ea o îngrozeşte? Te mai întreb înc-o dată, unde e Sava?

Oricât de teribilă era înfăţişarea doctorului, oricât de ameninţătoare îi erau cuvintele, totuşi Silas Toronthal nu

răspunse. Pricepuse că situaţia actuală a fetei îl putea salva. Ceva îi spunea că viaţa îi va fi salvată atâta timp cât nu va destăinui acest ultim secret.

— Ascultă, reluă doctorul, care izbutise să-şi recapete sângele rece, ascultă-mă, Silas Toronthal! Crezi poate că trebuie să-ţi aperi complicele! Te temi poate că dacă spui unde se află îl pui în primejdie bine, află că Sarcany, pentru a fi sigur de tăcerea dumitale, după ce te-a ruinat a încercat să te asasineze, aşa cum a făcut şi cu Petru Bâthory la Raguza!... Da... în clipa când agenţii mei te-au prins pe drumul Nişei, era gata să te trimită pe lumea cealaltă! Ei, te mai încăpăţânezi şi acum să taci?

Silas Toronthal, crezând morţiş că tăcerea îi va fi înspre folosul său, nu răspunse.

— Unde e Sava?... Unde e Sava?... repetă doctorul, de astă dată foarte furios.

— Nu ştiu… nu ştiu… răspunse Silas Toronthal, hotărât să păstreze secretul.

Deodată însă scoase un urlet şi, răsucindu-se din pricina durerii, încercă zadarnic să-l îmbrâncească pe Matifou.

— Iertare!… Iertare!… striga el.

Matifou, poate fără să-şi dea seama, îi strivea mâna într-a sa.

— Iertare! repeta el mereu.

— Vorbeşti sau nu…?

— Da… da… Sava… Sava… zise Silas Toronthal, care nu putea răspunde decât prin cuvinte răzleţe, Sava… în casa Namirei… spioana lui Sarcany… la Tetuan…!

Matifou dădu drumul braţului lui Şi las Toronthal, care căzu ţeapăn.

— Duceţi-l înapoi! zise doctorul. Ştim acum ceea ce voiam să ştim.

Şi Luigi, târându-l pe bancher afară din Stadfhaus, îl duse la cazematã. Sava era la Tetuan. Aşadar, pe când doctorul Antekirtt şi Petru Bâthory sosiseră, acum mai puţin de două luni, la Ceuta, pentru a-l răpi pe spaniol din presidiu, nu-i despărţeau decât câteva mile de locul unde marocana o ţinea sub paza ei pe biata fată.

— Chiar în noaptea aceasta Petru, plecăm la Tetuan, zise doctorul simplu.

Pe vremea aceea nu era linie ferată directă de la Tunis la frontiera Marocului. Aşa că, spre a ajunge în cel mai scurt timp la Tetuan, cel mai bun lucru era să se îmbarce pe unul din vasele cele mai rapide ale Antekirttei. înainte de miezul nopţii, Electric2 ridicase ancora şi pornise în largul Mării Syrtelor. Pe bord nu se aflau decât doctorul, Petru, Luigi, Pescade şi Matifou. Numai Petru era cunoscut de Sarcany. când vor ajunge la Tetuan, vor mai vedea ce au de făcut. Era mai bine oare să acţioneze mai degrabă prin viclenie decât prin forţă? Asta depindea de situaţia pe care o avea Sarcany în oraşul acela marocan, de felul cum stătea în

casa Namirei, de personalul de care dispunea. Să ajungă, mai întâi, la Tetuan!

Din fundul Syrtelor până la frontiera Marocului sunt vreo două mii cinci sute de kilometri, ceea ce înseamnă cam o mie trei sute cincizeci de mile marine. Dacă gonea cu toată viteza, Electric 2 putea face aproape douăzeci şi şapte de mile pe oră. Câte trenuri nu au această vitezăprin urmare, acestui fus lung de oţel, pentru care vântul nu era o piedică, care despica uşor valurile, care nu se sinchisea de vremea rea, nu-i trebuiau nici cincizeci de ore ca să ajungă la destinaţie. A doua zi, înainte de răsăritul soarelui, Electric 2 ocolise capul Bon. De aici, după ce trecu prin faţa golfului Tunis, nu-i mai trebuiră decât câteva ceasuri ca să piardă din vedere Bizerta. La Caile, Bone, Capul de Fier, a cărui masă metalică se spume că deviază acele busolelor, coasta Algeriei, Stora, Bougie, Dellys, Alger, Cberchell, Mostaganem, Oran, Nemours, apoi poalele munţilor Rif, mica peninsulă Mellila, care e spaniolă ca şi Ceuta, capul Tres-Forcas, după care ţărmul merge rotunjindu-se până la capul Negro, toată priveliştea aceasta a litoralului african se desfăşură în faţa ochilor lor în decursul zilelor de 20 şi 21 noiembrie, fără să întâmpine nici o neplăcere. Niciodată maşinile, acţionate de curentul acumulatoarelor sale, nu dăduseră un asemenea randament. Dacă cumva Electricul fu zărit fie de-a lungul coastelor, fie în largul golfurilor pe care le străbătea tăind-o în linie dreaptă de la un cap la celălalt, desigur că cei de la semafoare, crezură că e un vas fantomă sau poate un cetaceu de o putere neobişnuită, pe care nici un sieamer nu l-ar fi putut ajunge pe suprafaţa apelor mediteraneene.

Către ora opt seara, doctorul Antekirtt, Petru, Luigi, Pescade şi Matifou debarcară la gura micului râu din Tetuan, unde vasul lor rapid ancorase. La o sută de paşi de ţărm, la un fel de caruvanserai mai mic găsiră nişte catâri şi o călăuză arabă, care se oferi să-i conducă până în oraşul care se afla la o depărtare de cel mult patru mile. Preţul pe

care-l cerea fu acceptat fără nici o tocmeală, şi micul convoi porni numaidecât. De partea aceasta a munţilor Rif, europenii nu au de ce să se teamă de populaţia băştinaşă, nici chiar de nomazii care cutreieră ţinutul. De altminteri, regiunea este puţin locuită şi aproape necultivată. Drumul străbate o câmpie presărată cu nişte arbuşti piperniciţi, un drum făcut mai curând de copitele dobitoacelor decât de mâna omului. De o parte a drumului – râul, cu mlaştini de-a lungul lui, cu orăcăit de broaşte, cu cântec de greieri şi cu câteva bărci de pescuit ancorate în mijlocul apei sau trase, pe uscat. De partea cealaltă, pe dreapta, un lanţ de dealuri pleşuve, care se continuă până întâlnesc masivul munţilor din sud. Era o noapte minunată. Lumina lunei scălda toată câmpia. Crestele munţilor din depărtare se zăreau nelămurit în această lumină răsfrântă de apa limpede ca oglinda râului. în zare strălucea oraşul Tetuân, ca o pată albă pe un fond ceţos şi întunecat.

Arabul îşi conducea convoiul în pas întins. De două sau de trei ori trebuiră să se oprească în faţa unor posturi singuratice, ale căror ferestre, dinspre partea unde nu bătea luna, lăsau să se strecoare în întunericul de afară o lumină gălbuie. Ieşeau atunci unul sau doi marocani, bălăngănind un felinar palid şi vorbeau ceva cu călăuza. După ce schimbau câteva cuvinte de recunoaştere porneau mai departe.

Nici doctorul, nici ceilalţi nu scoteau un cuvânt. Adânciţi, în gânduri, lăsau în voia lor catârii, obişnuiţi cu drumul acesta de câmpie, ros de puhoaie, plin de bolovani sau de rădăcini. Unul din dobitoace însă, şi tocmai cel mai puternic, rămânea uneori în urmă. Dar nu trebuia să i se ia în nume de rău lucrul acesta, căci îl avea în spate pe Matifou. Tocmai asta îl făcu pe Pescade să-şi dea cu părerea:

— Poate că ar fi fost mai nimerit să ducă Matifou în spinare catârul, în loc să-l ducă bietul catâr pe Matifou.

Pe la nouă şi jumătate, arabul se opri în faţa unui zid înalt, alb, cu turnuri şi creneluri, care apără oraşul din partea aceasta. în zid se deschidea o poartă scundă, împodobită cu arabescuri, aşa cum se obişnuieşte prin Maroc. Deasupra, prin numeroase găuri, se vedeau ieşind în afară gurile tunurilor, asemenea unor caimani adormiţi leneş în lumina lunei. Poarta era închisă. Trebuiră să parlamenteze mult, cu banii în mână, până să le-o deschidă. Apoi se înfundară în nişte străzi întortocheate, strâmte, cele mai „multe boltite, şi întâlniră alte porţi, straşnic ferecate, care se deschiseră una după alta prin aceleaşi mijloace, în sfârşit, peste un sfert de oră, doctorul şi însoţitorii săi ajunseră la un han – singurul han din oraş – ţimut de o evreică şi la care drumeţii erau serviţi de o fată chioară. Lipsa de confort de aici, cu cămăruţele sărăcăcioase înşirate în jurul unei curţi interioare, s-ar putea explica prin numărul prea mic de străini care se încumetă să vină până la Tetuan. Şi nici nu există aici decât un singur reprezentant al unei puteri europene, consulul Spaniei, pierdut în mijlocul unei populaţii de câteva mii de locuitori, printre care elementul predominant este cel indigen.

Oricât de mult ar fi dorit doctorul să afle unde e casa Namirei şi să ceară să fie condus acolo numaidecât, totuşi se stăpânii. Trebuia să acţioneze cu cea ’mai mare băgare de seamă. O răpire putea să prezinte greutăţi foarte serioase în condiţiile în care desigur că se găsea Sa va. Toate motivele pentru sau contra furii examinate serios. Poate chiar va putea răscumpăra la un preţ oricât de mare libertatea fetei? Dar doctorul şi Petru trebuiau să se păzească să nu fie recunoscuţi, mai ales de Sarcany, care probabil că era la Tetuan. în mâinile lui, Sava reprezenta pentru viitor, o garanţie la care n-ar fi renunţat uşor. Pe de altă parte, aici nu erau într-una din acele ţări civilizate ale Europei, unde justiţia şi poliţia ar îi putut să le vină în ajutor. Cum era să dovedeşti aici, în ţinutul acesta cu sclavi, că Sava nu era proprietatea legitimă a marocanei. Cum era

să dovedeşti că ea era fata contelui Sandorf, referindu-te doar la scrisoarea doamnei Toronthal sau la mărturisirea bancherului în oraşele acestea arabe, casele sunt încuiate cu grijă, nu poţi pătrunde atât de uşor înăuntru. Chiar şi intervenţia unui cadiu ar fi riscat să rămână fără efect, în caz că ar fi obţinut-o.

Fusese hotărât, deci, ca mai întâi să supravegheze cât mai îndeaproape casa Naniirei, fără să trezească însă nici cea mai mică umbră de bănuială. în dimineaţa următoare, Pescade se va duce să culeagă informaţii, împreună cu Luigi, care, pe vremea când locuise în acea insulă cosmopolită a Maltei, învăţase puţină arabă. Vor căuta amândoi să afle în ce cartier, pe ce uliţă locuia această Namir, al cărei nume trebuia să fie cunoscut în Tetuan. Pe urmă, vor mai vedea ce au de făcut, după cum va fi cazul.

În aşteptare, Electric 2 stătea ascuns într-una din strâmtele scobituri ale ţărmului, la gura râului din Tetuan, gata de plecare la primul semnal… Noaptea petrecută la han i se păru doctorului şi lui Petru că nu se mai sfârşeşte. cât despre Pescade şi Matifou, dacă şi-au dorit vreodată să doarmă în paturi încrustate cu plăci de faianţă, înseamnă că acum erau mulţumiţi.

A doua zi, Luigi şi Pescade se duseră mai întâi prin bazar, unde forfotea o bună parte din populaţia Tetuanului. Pescade o cunoştea pe Namir, pe care o văzuse de zeci de ori pe străzile Raguzei, pe când făcea serviciul de spioană în slujba lui Sarcany. S-ar fi putut deci s-o întâlnească, fapt ce n-ar fi prezentat nici un neajuns, căci ea nu-l cunoştea. în cazul acesta, n-aveau decât s-o urmărească.

Marele bazar din Teiuan e 6 îngrămădire de şoproane, de hardughii, de cocioabe joase, strâmte, murdare, cu uliţe noroioase. Câteva pânze, în fel de fel de culori, întinse pe frânghii, le apăra împotriva arşiţei soarelui. La fiecare pas, magherniţe întunecoase în care se vând mătăsuri brodate, ceaprazuri în felurite culori, papuci, brâuri cu chimir, burnusuri, olarii, bijuterii, coliere, brăţări, inele,

mărunţişuri de aramă, lustre, vase pentru ars mirodenii, felinare – într-un cuvânt, tot ce se găseşte de obicei şi în magazinele speciale din marile oraşe ale Europei.

Se şi adunase lume multă, care voia să profite de răcoarea dimineţii. Erau acolo maure acoperite cu văluri, încât nu li se văd decât ochii, evreice cu faţa descoperită, arabi, kabili, marocani, umblând de colo până colo prin bazar, alături de câţiva străini. Prezenţa lui Luigi Ferrato şi a lui Pescade nu atrăgea în mod deosebit atenţia nimănui. Căutară timp de o oră prin mulţimea aceasta pestriţă pe Namir. Zadarnic. Nu se ivi nici marocana, nici Sarcany. Luigi se gândi atunci să întrebe pe unul din băieţii aceia pe care-i găseşti totdeauna mişunând prin bazarurile marocane, aproape goi, corcituri de toate rasele africane pe care le întâlneşti amestecate începând de la munţii Rif şi până la hotarele Saharei. Cei dintâi cărora li se adresară nu putură răspunde la întrebare. în sfârşit, unul din ei, un kabil de vreo doisprezece ani, cu o mutră de şţrengar parizian, îi asigură că el ştie unde locuieşte marocana şi se oferi să-i conducă în schimbul câtorva gologani.

Oferta fu primită şi toţi trei porniră pe uliţele întortocheate ce duc înspre fortificaţiile oraşului. Peste zece minute ajunseră într-un cartier aproape pustiu, cu case joase, foarte rare şi fără ferestre la stradă.

În timpul acesta, doctorul şi Petru aşteptau ca pe jăratic să se întoarcă Luigi şi Pescade. De zeci de ori erau gata să pornească şi ei înşişi în căutarea Namirei. Dar şi marocana şi Sarcany îi cunoşteau pe amândoi. Ar fi însemnat să dea totul peste cap, în cazul unei întâlniri care ar fi trezit bănuiala celor căutaţi, şi i-ar fi făcut să se păzească. Aşteptară, deci. în prada celor mai vii nelinişti. Era ora nouă, când Luigi şi Pescade se reîntoarseră la han. După chipul lor întristat se vedea că aduceau veşti proaste.

Într-adevăr, Sarcany şi Namir, însoţi ţi de o fată pe care nimeni n-o cunoştea, părăsiseră Tetuanul de cinci săptămâni, lăsând casa în paza unei bătrâne. Doctorul şi

Petru nu se aşteptau la această lovitură care căzu ca un trăsnet pe capul lor.

— Şi totuşi, plecarea aceasta e foarte explicabilă! băgă de seamă Luigi. Sarcany n-avea oare toate temeiurile să se teamă că Silas Toronthal, din răzbunare sau dintr-un alt motiv, va destăinui locul unde se ascunsese?

atâta vreme cât nu fusese vorba decât să-i urmărească pe trădători, doctorul Antekirtt nu deznădăjduise nici o clipă. Acuma, însă, când era vorba s-o scape pe fiică-sa din mâinile lui Sarcany, începuse să-şi cam piardă încrederea. Cu toate acestea, Petru şi cu el căzură de acord să se ducă numaidecât să viziteze casa Namirei. Poate că vor găsi pe acolo ceva mai mult decât simpla amintire a Savei Poate că vor găsi vreo urmă care să le spună ce se întâmplase cu ea. Şi poate că bătrâna evreică, căruia i se încredinţase paza casei, le-ar putea da, sau mai degrabă le-ar putea vinde câteva lămuriri, ce le-ar fi de folos în cercetările lor. Luigi îi duse acolo numaidecât. Doctorul, care vorbea araba ca un fiu al deşertului, se dădu drept un prieten al lui Sarcany. Era în trecere prin Tetuan, spunea el, ar fi fost bucuros să-l vadă, şi îi ceru voie să viziteze locuinţa.

La început, bătrâna se cam împotrivi, dar un pumn de pechini avură darul s-o mai îmbuneze. Şi, în primul rând, răspunse la toate întrebările doctorului, care se arăta foarte interesat de soarta stăpânului ei. Fata. care fusese adusă de marocană, trebuia să devină nevasta lui Sarcany. Era un lucru demult hotărât şi poate că această căsătorie s-ar fi făcut la Tetuan, dacă n-ar fi plecat aşa pe neaşteptate. De când sosise aici, adică de vreo trei luni, tânăra nu ieşise niciodată din casă. Ziceau că era o arabă, dar evreica credea că trebuie să fie o europeană. Cu toate acestea, ea n-o văzuse decât foarte puţin, în timpul cât marocana fusese plecată, aşa că n-ar putea să le spună mai multe.

În ceea ce priveşte locul unde le dusese Sarcany, bătrâna nu le putu spune nimic, căci habar n-avea nici ea. Tot ce ştia era că plecaseră de vreo cinci săptămâni, cu o caravană ce

se ducea înspre răsărit. Din ziua aceea, casa rămăsese în grija ei, şi ea trebuia s-o păzească până când Sarcany va găsi un cumpărător ceea ce arăta că n-avea de gând să se mai întoarcă la Tetuan.

Doctorul asculta cu un aer nepăsător aceste răspunsuri, pe care i le traducea numaidecât lui Petru Bâthory. în sfârşit, ceea ce era sigur era că Sarcany nu găsise cu cale să se îmbarce pe vreunul din pacheboturile ce fac escală la Tanger, nici să ia trenul de Oran. Aşa că se alăturase unei caravane care pleca din Tetuan… Dar încotro?… înspre o oază din deşert, sau mai departe, prin ţinuturile acelea aproape sălbatice, unde Sava ar fi fost cu totul la bunul său plac? De unde să afle? Pe drumurile Africii de Nord e tot aşa de greu să dai de urma unei caravane, ca şi de urmele unui singur om!

De aceea, doctorul stărui din nou pe lângă bătrâna evreică. Spunea într-una că avea veşti importante care-l interesau pe Sarcany, şi tocmai în legătură cu casa aceasta pe care voia s-o vândă. Dar cu toate acestea nu mai putu afla nimic. Se vede că femeia nu ştia nimic despre noul loc unde se ascunsese Sarcany pentru a grăbi deznodământul acestei drame.

Doctorul, Petru şi Luigi cerură atunci voie să viziteze casa, o casă cum sunt toate casele arabilor, ale cărei camere aveau ferestrele înspre o curte interioară, înconjurată de o galerie dreptunghiulară.

Ajunseră şi în camera pe care o ocupase Sava – o adevărată celulă de închisoare. Câte ceasuri nu petrecuse aici nefericita fată în prada celei mai cumplite deznădejdi, fără să mai poată aştepta vreun ajutor de undeva! Doctorul şi cu Petru cercetară cu privirea camera, fără să scoată un cuvânt, căutând cele mai neînsemnate semne care i-ar fi putut pune pe urmele celor pe care-i căutau.

Deodată, doctorul se apropie repede de un mic vas de mangal din aramă, care se afla într-un colţ al camerei, pe

un trepied. Erau câteva resturi de hârtie înăuntru, nearse complet.

Aşadar Sava scrisese. Şi, luată prin surprindere de această plecare neaşteptată, voise oare să ardă scrisoarea înainte de a pleca din Tetuan? Sau – ceea ce de asemenea era cu putinţă – poate că scrisoarea aceasta, găsită asupra Savei, fusese distrusă de Sarcany sau de Namir?

Petru urmări privirile doctorului, care se aplecase deasupra vasului. Ce să fie oare? Pe aceste resturi de hârtie, pe care o singură suflare le-ar fi putut preschimba în cenuşă, se vedeau câteva cuvinte – printre altele, acestea două, din nefericire incomplete: „Doam… Bâth…”

Oare Sava; neştiind, neavând de unde să ştie că doamna Bâthory dispăruse din Raguza, încercase să scrie, ca singurei persoane de pe lume, căreia i-ar fi putut cere să-i vină în ajutor? Apoi după numele doamnei Bâthory se mai putea descifra încă un nume – acela al fiului său… Petru, ţinându-şi răsuflarea, încerca să mai găsească vreun cuvânt care să se poată citi… Dar privirea se tulburase… Nu mai vedea nimic… Şi cu toate acestea, mai era un cuvânt care îi putea pune pe urmele fetei, un cuvânt pe care doctorul izbuti să-l găsească aproape întreg…

— Tripolitania! exclamă el.

Aşadar, Sarcany se ascunsese în regenta din Tripoli, ţinutul său de baştină, unde putea fi sigur că nu va fi găsitânspre provincia aceasta se îndreptase caravana, plecată din Tetuan în urmă cu cinci săptămâni!

— La Tripoli! zise doctorul.

Se îmbarcară chiar în seara aceea. Dacă Sarcany ajunsese în capitala regentei, sperau să ajungă şi ei acolo cel puţin la câteva zile după el.

ÎI. SĂRBĂTOAREA BERZELOR în ziua de 23 noiembrie, câmpia Sung-Etteâate, care se întinde dincolo de zidurile Tripolisului, oferea o privelişte foarte ciudată. Cine ar fi putut spune, în ziua aceea, dacă această câmpie este stearpă sau roditoare? Pe întinsul ei se înşirau corturi de

toate culorile, împodobite cu ciucuri şi cu steaguri în culori ţipătoare, şatre prăpădite de pânză jerpelită, care deabia îi puteau adăposti cât de cât pe cei dinăuntru contra asprului „gigly”, vântul uscat dinspre miazăzi; ici-colo, pâlcuri de Cai înşăuaţi cu şei orientale bogat împodobite, dromaderi care îşi întindeau pe nisip boturile lor late şi care semănau cu nişte burdufuri pe jumătate goale, măgăruşi mici ca nişte dulăi şi dulăi mari ca nişte măgăruşi, catâri cu uriaşele samare arabe, cu obâârteul şi ciochina rotunde ca nişte cocoaşe de cămilă; apoi, o mulţime de călăreţi, cu puşca pe spate, cu genunchii ajungându-le până în dreptul pieptului, cu picioarele virile în scări ce semănau cu nişte papuci, cu săbii duble la şold, galopâud prin gloata de bărbaţi, de femei, de copii, fără să le pese că ar putea să-i strivească sub copitele cailor; în sfârşit, băştinaşi, îmbrăcaţi aproape cu toţii la fel în acel „hauli” african, sub care n-ai putea deosebi o femeie de un bărbat, dacă bărbaţii nu şi-ar prinde la piept cu un cui de arămii culele acestei pături, în timp ce femeile îşi aduc poala de sus peste faţă, astfel încât să nu li se vadă decât ochiul stâng. Haina aceasta variază după clase: pentru cei săraci e o simplă manta de linii sub care îşi ascund goliciunea, cei mai înstăriţi poartă sub ca o vestă şi nişte nădragi largi, arăbeşti, iar cei bogaţi lasă să li se vadă pe dedesubt strălucitoarele podoabe, albe şi albaştri, aplicate pe un al doilea hauli mătăsos, subţire şi străveziu, sub care se zăreşte cămaşa presăraţii cu fluturaşi cusuţi cu fir de aur.

Dar nu numai tripolitani se înghesuiau pe câmpia aceasta. Veniseră şi negustori din Qhadames şi din Sokna cu escorta lor de sclavi negri; apoi evrei de prin părţile acelea şi evreice cu faţa descoperită, grase, aşa cum cred cele de pe aici că le şade bine, şi îmbrăcate destul de caraghios; apoi negri, veniţi dintr-un sat învecinat, din colibele lor nenorocite făcute din trestie şi din frunze de palmier, ca să ia şi ei parte la acest prilej de bucurie. şi de petrecere, şi având pe ei mai multe zorzoane decât veşminte, brăţări

grosolane de aramă, coliere de scoici, şiraguri de dinţi de animale, inele de argint în sfârcuri urechilor şi în nas; apoi mai erau acolo benuli şi awaghiri, de fel de pe ţărmurile Syrtei mari, cărora curmalii din ţinuturile lor le dă în acelaşi timp vin, fructe, pline şi dulciuri. în fine, prin înghesuiala aceasta de mauri, de berberi, de turci, de beduini şi chiar de „musafiri” – adică de europeni – se plimbau ţanţoşi. paşa lele, seicii, cadiii, caizii, toate căpeteniile ţinutului, făcându-şi drum prin mulţimea care se dădea la o parte, umilă şi prevăzătoare, din faţa soldaţilor cu sabia afară din teacă sau a bastoanelor poliţiştilor, când trecea, cu o nepăsare împărătească, guvernatorul general al acestei regiuni africane, al acestei provincii din imperiul turcesc, supusă din punct de vedere administrativ sultanului. Socotind la peste un milion şi jumătate numărul locuitorilor Tripolitaniei, şi şase mii de soldaţi – o mie pentru Djebel şi cinci sute pentru Cirenaica – oraşul Tripoli luat separat n-are mai mult de douăzeci până la douăzeci şi cinci de mii de suflete. Dar, s-ar fi putut spune că în ziua aceea populaţia lui se dublase, prin numărul mare de curioşi veniţi din toate părţile provinciei. E adevărat că aceşti „rurali” nici n-au mai încercat să-şi găsească sălaş în capitala regenţei, înăuntrul zidurilor oraşului, nici casele zidite din materiale atât de proaste, încât ajung foarte repede nişte ruine, nici străzile înguste, întortocheate, desfundate – s-ar putea spune chiar lipsite şi de aer – nici cartierul de lângă litoral, unde sunt consulatele, nici cartierul apusean al oraşului, locuit de evrei, nici ceea ce le mai rămâne musulmanilor din acest oraş n-ar fi putut adăpostiatâta popor.

Dar câmpia Sung-Ettelale era destul de întinsă ca să încapă aici toată mulţimea spectatorilor veniţi la această Sărbătoare a Berzelor, a cărei legendă se bucură şi acum de mare cinste în ţinuturile răsăritene ale Africii. Această câmpie – o porţiune de Savană, cu nisip galben, inundată uneori de valurile mării răscolite de vânturile de răsărit – înconjoară din trei părţi oraşul şi are o lăţime cam de un

kilometru. Printr-un foarte viu contrast, la marginea sa dinspre miazăzi se întinde oaza Manşie, cu case de o albeaţă strălucitoare, cu grădini udate cu apă scoasă dintr-un puţ cu o roată şi trasă de o vacă pricăjită, cu portocali, lămâi şi curmali, cu crânguri înverzite de arbuşti şi de flori, cu antilope, gazele, feneci, flamingo, – un petic de pământ pe care e înghesuită o populaţie de treizeci de mii de locuitori. Dincolo de această oază începe deşertul, care în nici un alt punct al Africii nu este atât de aproape de Mediterană, deşertul cu dunele sale mişcătoare, cu nesfârşitul său covor de nisip, pe care, după cum spunea baronul von Kxafft, „vântul face valuri tot atât de uşor ca şi pe mare”, un adevărat ocean libian căruia nu-i lipsesc nici chiar ceţurile, care se formează dintr-un nisip foarte fin.

Tripolitania – un teritoriu aproape tot atât de vast ca şi” Franţa – se întinde între regenţa Tunisului, Egipt şi Sahara, pe trei sute de kilometri de-a lungul litoralului mediteranean. în regiunea aceasta – una din cele mai puţin cunoscute din nordul Africii – în care te poţi ascunde mai bine ca oriunde, se refugiase Sarcany după ce plecase din Tetuan. De fel din Tripolitania – teatrul de operaţii al primelor sale isprăvi – nu făcea deci decât să se reîntoarcă în ţinutul său de baştină. întrucât, precum ştim, pe deasupra mai făcea parte şi din cea mai temută sectă din nordul Africii, el trebuia să găsească un ajutor eficace la acei senuzişti, al căror agent în străinătate fusese tot timpul, înijlocindu-le cumpărarea de arme şi de muniţii. Aşa că, ajungând la Tripoli, putu să fie găzduit chiar în casa moqaddemului Sidi Hazam, şeful sectarilor din acea regiune.

După ce Silas Toronthal fusese răpit pe drumul Nisei – răpire pe care nu şi-o putea încă explica – Sarcany plecase din Monte-Carlo. Cele câteva mii de franci pe care îi pusese deoparte din ultimele-i câştiguri, şi pe care fusese destul de prevăzător să nu-i rişte la masa de joc, îi îngăduiseră să facă faţă cheltuielilor de drum şi altor cheltuieli

neprevăzute. Şi de fapt, avea toate motivele să se teamă că Silas Toronthal, ajuns în culmea deznădejdii, va căuta să se răzbune pe el, fie vorbind despre trecutul lui, fie dezvăluind situaţia Savei. Mai ales că bancherul ştia că fata era la Tetuan, în paza Namirei. De aceea, Sarcany se hotărî să părăsească Marocul în cel mai scurt timp. Măsura aceasta era cât se poate de cuminte, căci de bună seamă că Silas Toronthal va destăinui în ce ţinut şi în ce oraş se afla fata păzită de marocană.

Sarcany luă deci hotărârea să se refugieze în regenta din Tripoli, unde nu-i vor lipsi nici mijloacele de acţiune, nici mijloacele de apărare. Dar dacă ar fi plecat fie cu pacheboturile ce făceau cursa de-a lungul litoralului, fie cu trenul de Algeria, aşa cum foarte bine se gândise doctorul, ar fi riscat prea mult. Aşa că preferă să se alăture unei caravane de senuzişti ce emigrau spre Cirenaica, adunând pe drum noi partizani de prin ţinuturile mai de seamă din Maroc, din Algeria şi din provincia tunisiană. Caravana, care trebuia să străbată repede cele cinci sute de leghe dintre Tetuan şi Tripoli, luând-o de-a lungul graniţei nordice a deşertului, porni la drum în ziua de 12 octombrie.

Şi acum, Sava era cu totul în mâinile celor care o răpiseră. Dar hotărârea sa rămase neclintită: nici ameninţările Namirei, nici furia lui Sarcany nu i-o vor putea zdruncina. La plecarea din Tetuan, caravana număra vreo cincizeci de partizani sau „khuani”, înregimentaţi sub conducerea unui imam care îi organiza milităreşte. De altminteri, nu urmau să străbată provinciile de sub stăpânire franceză, unde ar fi putut întâmpina oarecare greutăţi.

Continentul african, prin configuraţia ţărmului Algeriei şi Tunisiei, formează un arc până la coasta vestică a Syrtei mari, care coboară iarăşi brusc înspre sud. Ceea ce înseamnă deci că drumul cel mai scurt pentru a ajunge de la Tettian la Tripoli este cel pe care îl face coarda acestui arc şi care nu urcă înspre nord mai sus de Laghuat, unul din ultimele oraşe franceze de pe frontiera Savarei.

După ce ieşi din imperiul marocan, caravana o luă de-a lungul hotarului bogatelor ţinuturi ale acestei Algerii, care s-a propus să fie botezată „Noua Franţă” şi care, în realitate, e chiar Franţa însăşi, mai mult decât ar fi Noua Caledonie, Noua Olandă său Noua Scoţie însăşi Galedonia, Olanda sau Scoţia, căci abia treizeci de ore de drum pe mare despart Franţa de Algeria.

Trecând prin Benî-Matan, prin Ulad-Nail, prin Şarfat-el flamei, caravana mai spori cu câţiva partizani. Număra peste trei sute de oameni când atinse litoralul tunisian al Syrlei mari. Nu mai avea decât să-şi continue drumul de-a lungul coastei, aşa că, recrutându-şi noi khuani prin satele din ţinut, ajunse pe la 20 noiembrie la frontiera regenţei, după un drum de şase săptămâni.

Aşadar, în ziua când urma să se sărbătorească cu atâta vâlvă Sărbătoarea Berzelor, Sarcany şi Namir erau abia de trei zile oaspeţii nioqaddemului Sidi 1 Iazam, în casa căruia era închisă acum Sava.

Această casă, dominată de un minaret zvelt, cu pereţii săi albi, cu câteva găuri în zid, cu terase crenelate, fără ferestre înspre drum, cu o poartă îngustă şi scundă, semăna întrucâtva cu o mică fortăreaţă, în realitate, era o adevărată moschee situată în afara oraşului, la marginea câmpiei nisipoase şi a plantaţiilor oazei Manşie, cu grădini împrejmuite de un gard înalt, ce se întindeau până la marginea oazei. Casa era împărţită ca toate casele arabe, mumai că avea trei curţi interioare, împrejurul cărora era o galerie de formă dreptunghiulară, cu coloane şi arcade, în care dădeau diferitele camere, cele mai multe dintre ele luxos mobilate. în fundul curţii a doua, oaspeţii moqaddemului găseau o mare „skifa” – un fel de vestibul sau de hol, în care se ţinuseră până atunci mai multe consfătuiri sub preşedinţia lui Sidi 1 Iazam. Dacă locuinţa aceasta era apărată de zidurile-i înalte, mai avea pe deasupra şi un personal numeros, care ar fi putut s-o apere în cazul unui atac din partea triburilor nomade, sau chiar

împotriva autorităţilor tripolitane, care urmăreau să-i ţină în frâu pe senuziştii din regiune. Erau aici vreo cincizeci de partizani, bine înarmaţi atât în vederea apărării, cât şi a unui atac. O singură poartă dădea acces în această zauia; dar această poartă, foarte groasă, solidă şi bine ferecată, n-ar fi putut fi forţată uşor, şi chiar dacă ar fi fost forţată era greu de trecut.

Sarcany găsise deci în casa moqaddemului un adăpost sigur. Aici nădăjduia el să-şi desăvârşească planul. Căsătoria lui cu Sava trebuia să-i aducă o avere imensă, şi, la nevoie, se putea bizui pe ajutorul confraţilor săi, direct interesaţi şi ei în succesul lui. cât despre partizanii veniţi din Teluan sau strânşi în cursul drumului, aceştia se răspândiră prin oaza Manşie, gata să se adune la primul semnal. Fără ca poliţia tripolitană să bănuiască ceva, această Sărbătoare a Berzelor urma tocmai să servească cauza senuzismului. Aici, pe câmpia Sung-Etlelate, khuanii din nordul Africii trebuiau să primească cuvântul de ordine al muftiilor în vederea concentrării lor pe teritoriul Cirenaicei, din care să facă un adevărat regat al piraţilor, sub atotputernica autoritate a unui calif.

Împrejurările erau, de altfel, favorabile, căci tocmai în ţinutul Benghazi din Cirenaica avea asociaţia, încă de pe acum, cei mai mulţi partizani.

În ziua când urma să înceapă Sărbătoarea Berzelor în Tripolitania, trei străini se plimbau prin mulţimea adunată pe câmpia Sung-Ettelate. Nimeni n-ar fi putut bănui că străinii aceştia, îmbrăcaţi în costum arab, erau nişte europeni. De altminteri, cel mai în vârstă dintre ei se simţea foarte în largul său îmbrăcat în acest costum, ceea ce arăta că era obişnuit de multă vreme cu el. Era doctorul Antekirtt, însoţit de Petru Bâthory şi de Luigi Ferrato. Pescade şi Matifou rămăseseră în oraş, unde erau ocupaţi cu anumite pregătiri, şi desigur că nu trebuiau să apară pe scenă decât în momentul când urmau să-şi joace rolul.

Trecuseră doar douăzeci şi patru de ore de când Electric 2 aruncase ancora, în dosul stâncilor acelora înşiruite în faţa portului Tripolisului ca un fel de dig natural. Traversarea fusese tot atât de rapidă şi de astă dată. Un popas de trei ceasuri la Philippeville, în golfuleţul Filfila, şiatâta tot, adică tocmai timpul necesar ca să-şi procure nişte costume arabe. După care Electricul plecase mai departe, fără ca prezenţa lui în golful Numidiei să fie măcar semnalată. Aşa că, în momentul când doctorul şi însoţitorii săi. debarcaseră, nu pe cheiul din Tripoli, ci pe ţărmul stâncos dinafară portului, ci nu mai erau cinci europeni ce puneau acum piciorul pe teritoriul regenţei, ci cinci orientali, al căror veşmânt nu putea să atragă atenţia nimănui. Dacă cineva i-ar fi privit cu multă băgare de seamă, poate că Petru şi Luigi, neobişnuiţi cu un astfel de costum, s-ar fi dat de gol; dar Pescade şi Matifou, deprinşi cu tot felul de deghizări de pe când erau comedianţi, nu se simţeau stânjeniţi câtuşi de puţin.

când se însera, ascunseră Electricul în partea cealaltă a portului, într-unul din golfuleţele acestui litoral puţin păzit. Acolo trebuia să aştepte, gata de plecare la orice oră din zi şi din noapte.

De îndată ce debarcară, doctorul şi însoţitorii săi urcară ţărmul, stâncos, o luară pe cheiul format din blocuri mari de piatră care duce la Bab-el-Bahr, Poarta Mării, şi intrară pe uliţele strâmte ale oraşului. Primul hotel pe care-l găsiră în cale – şi n-aveau dece să aleagă – le păru destul de bun pentru câteva ceasuri sau, poate, pentru câteva zile. Se înfăţişară aici ca nişte oameni modeşti, dându-se drept simpli negustori tunisieni, care voiau să se folosească de ocazia că erau în trecere prin Tripoli pentru a asista şi ei la Sărbătoarea Berzelor. Cum doctorul vorbea tot atât de bine araba ca şi alte graiuri din jurul Mediteranei, nu se putea da de gol nici în privinţa aceasta. Hotelierul îi primi foarte bine pe cei cinci călători, care-i făceau marea cinste de a trage la el. Era un om mic şi îndesat, care turuia într-una ca o moară stricată. Aşa că doctorul, trăgându-l de limbă, află

în curând o seamă de lucruri care îl interesau în mod deosebit. în primul rând află că sosise de curând o caravană din Maroc; apoi că Sarcany, cunoscut de toată lumea de aici, venise şi el cu această caravană şi că fusese găzduit în casa lui Sidi Hazam.

Iată de ce, chiar în seara aceea, doctorul, Petru şi Luigi, după ce luară anumite măsuri de precauţie ca să nu fie recunoscuţi, se amestecară prin mulţimea nomazilor, care îşi aşezaseră corturile pe câmpia Sung-Ettelate. în timp ce se plimbau, iscodeau cu privirea casa moqaddemului de la marginea oazei Manşie.

Aşadar acolo era închisă Sava Sandorf! Niciodată de când fusese la Raguza, tatăl şi fiica nu fuseseră atât de aproape unul de celălalt! Dar acum îi despărţea un zid de netrecut. Fără îndoială că, pentru a i-o smulge, Petru ar fi consimţit la orice, chiar şi să intre la tocmeală cu Sarcany! Contele Mathias Sandorf era şi el gata să-i cedeze averea la care mişelul râvnea atâta. Şi totuşi, nu puteau să uite că trebuia să facă dreptate, pedepsind? pe denunţătorii; lui Ştefan Bâthory şi ai lui Ladislau Zathmar! Cu toate acestea, în condiţiile în care se găseau, ar fi fost cu neputinţă să pună mâna pe Sarcany şi s-o răpească pe Sava din casa lui Sidi Hazam, Trebuia oare să înlocuiască forţa, ce n-avea nici o şansă de reuşită, prin şiretenie? Va putea oare serbarea de rutine să, le fie într-ajutor? Da, fără îndoială, şi acesta fu planul de care se ocupară în seara aceea doctorul, Petru şi Luigi, plan ce fusese propus de Pescade. Încercând să-l pună în aplicare, bravul băiat îşi riscă viaţa; dar dacă reuşea să pătrundă în casa nioqaddemului, poate că va izbuti s-o răpească pe Sava Sandorfân faţa curajului şi isteţimii sale nimic nu părea a fi cu neputinţă.

Astfel că, în vederea executării acestui plan, a doua zi după-amiază, pe la orele trei, doctorul Antekirtt, Petru şi Luigi se aflau cu toţii în observaţie pe eâmpia Suug-Ettelate, în timp ce Pescade şi Matifou se pregăteau pentru

rolul pe care trebuiau să-l joace, în momentul când serbarea va fi în toi.

până la ora aceasta, nimic nu te făcea să presimţi larma şi tumultul ce va umplea câmpia luminată de nenumăratele torţe, de îndată ce se va înnopta. Abia dacă puteai băga de seamă cum tot umblau de icicolo, prin îmbulzeala asia de lume, partizanii senuzişti, îmbrăcaţi în costume foarte simple şi care îşi comunicau unii altora, doar prin semne numai de ei înţelese, ordinele şefilor lor.

Dar ar trebui să povestim pe scurt legenda orientală, sau mai degrabă africană, ale căror principale episoade, urmau să fie reprezentate în decursul acestei sărbători a berzelor, care pentru popoarele musulmane este „marea atracţie”. Era odată pe continentul african un neam de djini. Aceşti djini, sub numele de bulhebri, ocupau un. teritoriu întins, situat la marginea deşertului Hammada, între Tripolitania şi regatul Fezzan. Era, un popor puternic, temut de toţi, un popor nedrept, viclean, arţăgos, neomenos. Nici un suveran din Africa nu-i putuse veni de hac. Se întâmplă într-o zi că profetul Suleiman încercă, nu să-i atace pe djini, ci să-i convertească. în acest scop le trimise pe unul din apostolii săi să le propovăduiască dreapta credinţă şi fapta bună. Osteneală zadarnică. Hoardele acestea sălbatice îl prinseră pe bietul misionar şi-l omorâră. Djinii erau aşa de îndrăzneţi, pentru că ştiau că nici un rege din vecinătate n-ar fi cutezat să-şi trimită armatele în ţara lor atât de izolată şi în care foarte anevoie puteai pătrunde. în afară de asta, credeau că nici un sol nu se va putea duce să-i povestească. profetului Suleiman cum îl primiseră ei pe apostolul său. Se înşelau, însă. în ţinutul acela erau berze câtă frunză şi iarbă. După cum se ştie, berzele sunt nişte păsări blânde, deosebit de inteligente şi mai ales cu un simţ. Foarte ascuţit, căci legenda spune, că ele nu se aşază niciodată într-o ţară al cărui nume stă scris pe un ban de argint – argintul fiind izvorul tuturor relelor şi pricina de căpetenie ce-l împinge pe om în prăpastia tuturor patimilor.

Aceste berze, văzând în ce stare de stricăciune trăiesc djinii, se adunară într-o zi la sfat şi hotărâră să trimită pe una din ele la profetul Suleiman, pentru casă ceară dreapta lui răzbunare împotriva ucigaşilor misionarului. Numaidecât profetul o chemă pe pupăză, care era solul său la care ţinea mai mult, şi îi porunci să adune în înaltul cerului african toate berzele din lume. Porunca fu îndeplinită; şi când toată puzderia asta de păsări se strânse în faţa profetului Suleiman, legenda spune că „ele formară un nor atât de gros, încât umbriră tot ţinutul cuprins între Mezda şi Morz Uq”. Apoi, după ce fiecare barză luă în cioc câte o piatră, porniră toate înspre ţinutul djinilor; şi, plutind în zbor lin deasupra ţării lor, dădură drumul pietrelor până ce nimiciră tot neamul acesta rău de oameni, ale căror suflete stau acum închise până în vecii vecilor în fundul deşertului Ilamiriada. Aceasta era povestea care urma să fie pusă înscena în decursul acestei serbări. Câteva sute de berze fuseseră adunate şi îngrămădite sub nişte plase uriaşe întinse pe câmpia Sung-Hltelatc. Cele mai multe aşteptau într-un picior ceasul când li se va da drumul. Clămpănitul lor era asemenea zgomotului pe care-l fac o sumedenie de tobe. La semnalul dat, ele trebuiau să-şi ia zborul în văzduh, de unde să dea drumul unor bulgări mici de pământ peste mulţimea de credincioşi, în urletele spectatorilor, în vuietul instrumentelor, în hărmălaia pocniturilor de puşti, în lumina torţelor cu flăcări multicolore.

Pescade cunoştea programul acestei serbări, şi tocmai programul acesta îi dăduse ideea să joace şi el un rol aici. în felul acesta, s-ar putea să pătrundă în casa lui Sidi Hazam.

În momentul când soarele apuse, o lovitură de tun trasă din fortăreaţa din Tripoli dădu semnalul aşteptat cuatâta nerăbdare de gloata de pe câmpia Sung-LTtelate. Doctorul, Petru şi Luigi la început fură asurziţi de larma îngrozitoare ce se ridica din toate părţile, după care în curând fură orbiţi de miile de făclii ce se aprinseră pe toată câmpia. în clipa

când se auzi bubuitul tunului, mulţimea aceasta de nomazi stătea încă la cină. Ici vedeai berbecele fript sau pilaful de pasăre la turci sau la cei care ţineau să arate că sunt turci; colo, cuşcuşul, la arabii cât de cât mai înstăriţi; dincolo, o simplă „bazina”, un fel de fiertură de făină de orz cu ulei, pentru mulţimea mare de nevoiaşi, care aveau în buzunare mai mulţi malibubi de aramă decât mictali de aur; peste tot însă curgea „lagbi”, sucul acela de curmal, care, după ce fermentează ca o bere, îi poate duce pe cei ce-l beau la ultimul grad de beţie. La câteva minute după bubuitul tunului, bărbaţii, femeile, copiii, turci, arabi sau negri, parcă îşi ieşiseră cu totul din minţi. Orchestrele acestea barbare ar fi trebuit să aibă o sonoritate grozavă, ca să mai poată fi auzite în toată hărmălaia asta. Ici-colo, călăreţii îşi descărcau puştile lungi şi pistoalele de la oblâncul şeii, în timp ce artificiile şi pocnitoarele răpăiau asurzitor, ca nişte guri de foc în mijlocul unui tărăboi de nedescris. Aici, la lumina făcliilor, în pârâitul drăcesc al tobelor de lemn peste care se înălţa melodia unui cântec monoton, un şef negru, îmbrăcat fantastic, cu un brâu de oscioare ce zornăiau sinistru, îndemna la dans vreo treizeci de negri, care se schimonoseau în fel şi chip în mijlocul unui cerc de femei ce se zvârcoleau în ritmul unui joc sălbatic bătând din palme.

În altă parte, nişte aisasuaşi sălbatici, în ultimul hal de exaltare mistică şi de beţie alcoolică, făcând spume la gură, cu ochii ieşiţi din orbite, izbeau în nişte bucăţi de lemn, mestecând fier, scrijilindu-şi pielea, jonglând cu cărbuni aprinşi, încolăcindu-se de jur împrejur cu nişte şerpi lungi care îi muşcau de mâini, de obraji, de buze, şi cărora le răspundeau în acelaşi chip, mâncându-le coada sângerândă.

Dar în curând mulţimea se îndreptă în mare grabă spre casa lui Sidi Hazam, ca şi cum un nou spectacol i-ar fi atras în partea aceea. Erau acolo doi oameni, unul de o statură uriaşă, celălalt foarte pirpiriu, doi acrobaţi ale căror ciudate exerciţii de forţă şi de dibăcie provocau cele mai

zgomotoase urale ce se pot auzi din gura unor tripolitani. Erau Pescade şi Matifou. îşi aleseseră tocmai aici locul unde să-şi arate măiestria, la câţiva paşi numai de casa lui Sidi Hazani. îşi reluaseră vechea lor meserie de comedianţi. îmbrăcaţi în veştminte înzorzonate, pe care şi le făcuseră din nişte stofe arabe, încercau acum să obţină noi succese.

— Nu ţi-au ruginit balamalele, Matifou? îl întrebase înainte Pescade.

— Nu, Pescade.

— Şi nu vei da înapoi de la nici un exerciţiu, ea să-i facem praf pe nătărăii ăştia?

— Eu!… Să dau înapoi!

— Chiar de va trebui să spargem pietre în dinţi sau să înghiţim şerpi…?

— Prăjiţi?… întrebă Matifou.

— Nu… cruzi!

— Cruzi…?

— Da… şi vii!

Matifou se strâmbă, dar, dacă era nevoie, era hotărât să mănânce şi şerpi, ca orice aisasua. Doctorul, Petru şi Luigi, amestecaţi prin mulţimea spectatorilor, nu-şi mai luau ochii de la cei doi prieteni ai lor. Nu, balamalele lui Matifou nu ruginiseră. Nu-şi pierduse nimic din forţa lui uimitoare. în primul rând, cinci sau şase din cei mai zdraveni arabi care se încumetaseră să se ia la trântă cu el fură puşi într-o clipită cu umerii la pământ. începură apoi jongleriile care-i lăsară pe arabi cu gura căscată, mai ales când făcliile aprinse îşi luară zborul din mâinile lui Pescade într-ale lui Matifou şi înapoi, încrucişându-şi în drum dârele lor de foc. Şi totuşi, publicul acesta avea toate motivele să fie pretenţios. Căci se aflau printre ei şi o mulţime de admiratori de-ai tuaregilor, aproape sălbatici, „care sunt tot atât de sprinteni ca cele mai teribile fiare de prin părţile acelea”, cum sta scris pe reclama grozavă a celebrei trupe Bracco. Aceşti cunoscători îl aplaudaseră mai demult pe curajosul Mustaţa, Samsonul deşertului, omul-tun, „căruia

regina Angliei i-a trimis vorbă prin valetul său să nu mai repete experienţa, de teama unui accident!” Dar Matifou era mai grozav prin tururile sale de forţă, încât putea ţine piept oricărui rival.

În fine, un ultim exerciţiu puse vârf entuziasmului mulţimii cosmopolite care se înghesuia în jurul artiştilor europeni. Exerciţiul acesta, care în circurile europene era demult învechii, se părea că le era încă necunoscut acestor gură-cască din Tripolitania. De aceea, spectatorii se striveau înghesuindu-se să-i vadă mai de aproape pe cei doi acrobaţi care „lucrau” la lumina făcliilor. Matifou luase o prăjină lungă de douăzeci şi cinci sau treizeci de picioare şi o ţinea drept în sus, cu amândouă mâinile sprijinite de piept. în vârful prăjinii, Pescade, care se căţărase sprinten ca o maimuţă, se ’legăna în nişte poziţii de o îndrăzneală uimitoare, făcând să se îndoaie prăjina într-un mod îngrijorător. Dar Matifou rămase neclintit, mişcându-se doar foarte puţin, din când în când, ca să-şi menţină echilibrul. Apoi, când ajunse lâgă casa lui Sicii Bazam, avu puterea să ridice prăjina cu braţul întins, în timp ce Pescade trimitea bezele publicului. Gloata de arabi şi de, negri, în culmea entuziasmului, urla,» bătea din palme, tropăia din picioare. Nu, niciodată Samsonul deşertului, curajosul Mustafa, cel mai îndrăzneţ dintre tuaregi, nu se ridicase până la asemenea măiestrii.

În momentul acela, din fortăreaţa din Tripoli se auzi o lovitură de tun. La acest semnal, sute de berze slobozite de sub plasele, imense sub care erau ţinute se ridicară în văzduh, şi o ploaie de pietricele – adică de bulgăraşi de pământ – începu să cadă peste câmpie, în mijlocul unui vuiet asurzitor de ţipete ale păsărilor din văzduh, cărora le. răspundea un vuiet nu mai puţin asurzitor de pe pământ. Era momentul culminant al serbării. Ai fi zis că toate ospiciile de nebuni de pe vechiul continent îşi deşertaseră pacienţii aici, pe câmpia Sung-Ettelate din Tripolitania!

În tot timpul acesta, în tot timpul acestei veselii a mulţimii, casa moqaddemului rămăsese scufundată într-o surzenie şi o muţenie desăvârşită. Niciunul din oamenii lui Sidi Hazam nu se arătaseră în poartă sau pe terase. Dar… minune! în clipa când făcliile se stinseră, după ce norul de berze îşi luă zborul, Pescade se şi făcuse nevăzut, ca şi cum şi-ar fi luat şi el zborul în înălţimile cerului o dată cu credincioasele păsări ale profetului Suleiman. Ce se întâmplase cu el?

Matifou nu arăta să fie câtuşi de puţin îngrijorat de această dispariţie. După ce îşi săltase prăjina în aer, o prinse din zbor de celălalt capăt, învârtind-o deasupra capului, cum ar fi făcut un tambur-major cu un uriaş baston de dirijat. Era ca şi cum scamatoria lui Pescade i s-ar fi părut lucrul cel mai firesc din lume. Cu toate acestea, uimirea spectatorilor ajunse la culme şi entuziasmul lor se termină printr-un tunet de urale şi de aplauze, care răsună până dincolo de hotarele oazei. Niciunul din ei nu se îndoia că sprintenul acrobat îşi luase zborul în văzduh, în împărăţia berzelor. Oare nu tocmai lucrurile pe care nu şi le pot explica farmecă mai mult minţile?

III. CASA LUI SIDI HAZAM.

Era aproape ora nouă seara. împuşcăturile, muzica, strigătele, totul încetase ca prin farmec. încetul cu în-cetul, lumea începu să se împrăştie care-ncotro, unii mtorcându-se la Tripoli, alţii înapoindu-se în oaza Manşie şi prin satele învecinate. Peste un ceas, câmpia Sung-Ettelate deveni tăcută şi pustie. După ce îşi strânseră’ corturile, negrii şi berberii porniră înspre diferitele ţinuturi ale Tripolitaniei, în timp ce senuziştii se îndreptară spre Cirenaica şi în special spre Benghazi, pentru a întări acolo forţele concentrate ale califului. Numai doctorul Antekirtt, Petru şi Luigi nu părăsiră locul acela tot timpul nopţii. Pregătiţi pentru orice eveniment din clipa când Pescade dispăruse, îşi alesese fiecare postul său de observaţie chiar sub zidurile casei lui Sidi Flazam.

În timpul acesta, Pescade, după ce făcuse un salt grozav când Matifou ridicase prăjina cu braţul întins, căzuse pe parapetul uneia din terase, la picioarele minaretului ce domină cele trei curţi ale casei. în toiul acestei nopţi întunecoase nu-l putuse vedea nimeni, nici cei dinafară, nici cei dinăuntru, nici chiar cei din skifa, situată în fundul celei de a doua curţi interioare, şi în care se aflau câţiva khuani, unii dormind, alţii stând de veghe, din ordinul moqaddemului. Bineînţeles că Pescade nu-şi putuse face un plan definitiv, când atâtea împrejurări neprevăzute l-ar fi putut modifica. Nu ştia cum era împărţităcasa lui Sidi Bazam, nici locul unde era închisă tânăra fată, nici dacă era singură sau dacă era păzită, nici dacă ar fi avut destule puteri ca să fugă. De aceea trebuia să acţioneze oarecum la voia întâmplării. Totuşi, îşi zicea în sinea lui: „în primul rând, trebuie să ajung până la Sava Sandorf, fie prin forţă, fie prin şiretenie. Dacă nu mă poate urma numaidecât, dacă nu reuşesc s-o răpesc chiar în noaptea asta, trebuie cel puţin să ştie că Petru Bâthory e în viaţă, că e aici, chiar lângă casă, că doctorul Antekirtt şi tovarăşii săi sunt gata să-i vină în ajutor, în sfârşit, că dacă evadarea ei va trebui să sufere oarecare întârziere, nu trebuie însă să cedeze în faţa nicicărei ameninţări… E adevărat că s-ar putea să fiu surprins înainte de a fi ajuns până la ea!… Dar vom vedea atunci ce va fi de făcut!”

După ce sări dincolo de parapet – un fel de brâu de piatră cu creneluri – prima grijă a lui Pescade fu să scoată o frânghie subţire cu noduri, pe care o ascunsese sub veşmintele-i subţiri de clovn; apoi o legă de unul din creneluri, astfel încât să spânzure în afară, până la pământ. Era doar o măsură de precauţie, dar era bine să se gândească şi la asta. După ce termină treaba asta şi înainte de a se aventura mai departe, Pescade se întinse pe burtă, lângă parapet… Aşteptă nemişcat, în poziţia aceasta, pe care i-o dicta prudenţa. Dacă cumva fusese văzut, oamenii lui Sirii Hazam vor năvăli:încurând pe terasă, şi în cazul

acesta, el n-avea decât să se folosească de frânghie, cu ajutorul căreia sperase s-o salveze pe Sava Sandorf.

Dar în toată casa moqaddemului domnea o linişte desăvârşită. Cum nici Sidi Hazam, nici Sarcany şi niciunul din oamenii săi-nu luaseră parte la Sărbătoarea Berzelor, poarta casei nu mai fusese deschisă de când răsărise soarele. După câteva minute de aşteptare, Pescade înainta târâş spre minaret. De bună seamă că scara care deservea acest minaret-se continua până jos, în prima curte. Printr-o uşă a minaretului, ce dădea pe terasă, puteai coborî până în jos, în curţile interioare. Uşa aceasta era încuiată pe dinăuntru, nu cu cheia, ci cu un zăvor, pe care însă nu-l puteai trage dinafară decât dacă făceai o gaură în canat. Era o treabă pe care Pescade ar fi putut-o face, pentru că avea în buzunar un briceag dăruit de doctor şi de care s-ar fi putut servi foarte bine. Dar aceasta ar fi durat cam mult şi poate că s-ar fi făcut şi zgomot. Dar nici nu mai era nevoie. Căci la o înălţime de un metru deasupra terasei, minaretul avea o ferestruică: de aerisire. Era cam strâmtă ferestruica, dar nici Pescade nu era prea gros. Şi apoi, nu se pricepea eî să se strecoare ca o pisică pe unde nici n-ai fi crezut? Aşa că încercă; şi, după ce îşi juli puţin umerii, izbuti să pătrundă în interiorul minaretului.

„Iată un lucru pe care Matifou n-ar fi fost niciodată în stare să-l facă – îşi zise el – şi pe bună dreptate!” Apoi, tot pipăind pe întuneric, ajunse în dreptul uşii şi trase zăvorul, ca uşa să rămână liberă pentru cazul când ar fi fost nevoie să se întoarcă tot pe acolo. Coborând scara în spirală a minaretului, Pescade mai degrabă aluneca decât călca pe treptele de lemn, ca să nu cumva să scârţâie. Când ajunse jos, se pomeni în faţa unei alte uşi încuiate; dar fu de ajuns s-o împingă, şi uşa se deschise. Această uşă dădea într-o galerie cu coloane subţiri, înşirate de jur împrejurul primei curţi interioare, galerie de-a lungul căreia erau câteva camere. Ieşind din bezna aceea ce învăluia scara, galeria aceasta i se părea acum mai puţin întunecoasă. De altfel, nu

se zărea nici o lumină, nu se auzea nici un zgomot. în mijlocul curţii se afla un bazin cu o fântână arteziană, înconjurat de vaze mari de lut, în care creşteau tot felul de arbuşti – de piper, palmieri, leandri, cactuşi – a căror verdeaţă deasă formau de jurâmprejurul bazinului un fel de crâng. Pescade făcu înconjurul acestei galerii, cu paşi de lup, oprindu-se în faţa fiecărei camere. Părea că toate sunt pustii. Dar nu era aşa, căci în dosul uneia din uşi se auzi limpede un murmur de voci. La început,Pescade se dădu înapoi, speriat. Era vocea lui Sarcany, vocea aceea pe care o mai auzise de atâtea ori pe când era la Raguza; dar cu toate că îşi lipi urechea de uşă, nu putu înţelege nimic din tot ce vorbeau cei dinăuntru.

Deodată se auzi un zgomot mai tare, şi Pescade abia avu timp să se dea la o parte, apoi să se pitească după una din vazele mari din jurul bazinului. Sarcany ieşi din cameră, însoţit de un arab înalt de statură. îşi continuará convorbirea în timp ce se plimbau pe sub galerie. Din păcate, Pescade nu înţelegea nimic din ce vorbeau cei doi, căci vorbeau în arabă, limbă pe care el n-o cunoştea. Două cuvinte îl izbiră totuşi, sau mai bine-zis două nume: numele lui Sicii Hazam – şi de fapt, cel care discuta cu Sarcany era moqaddemul – şi numele Antekirttei, care reveni în mai multe rânduri în decursul acestei conversaţii.

„Foarte ciudatâşi zise Pescade. De ce or fi vorbind oare de Antekirtta?… Oare Sidi Hazam, Sarcany şi toţi piraţii ăştia din Tripolitania plănuiesc vreun atac împotriva acestei insule. Mii de draci! Şi să nu pricepi o boabă din graiul în care vorbesc pungaşii ăştia!”

Şi Pescade încercă să prindă măcar un cuvânt suspect, în timp ce stătea ghemuit după vazele cu verdeaţă, când iată că Sarcany şi Sidi Hazam se apropiară de bazin. Dar noaptea era destul de întunecoasă: ca să nu-l poată vedea. „Măcar, de ar fi fost singur Sarcany în curtea asta, îşi zicea el, poate că i-aş fi sărit în gât şi i-aş fi venit de hac, să terminăm, o dată cu el. Dar Sava Sandorf tot n-ar fi fost

salvată, şi doar pentru ea am făcut eu saltul ăla mortal!… Răbdare!… O să-i vină rândul şi lui Sarcany!”

Sidi Flazam şi Sarcany statură de vorbă vreo douăzeci de minute. Rostiră de câteva ori şi numele Savei, numind-o „arue”, cuvânt de care Pescade îşi aduse aminte că înseamnă în arabă „logodnică”. Se vedea că moqaddemul cunoştea planurile lui Sarcany şi îl ajuta…

Apoi cei doi se retraseră; pe o uşă dinspre colţul curţii, uşă prin care galeria aceasta comunica cu celelalte încăperi ale casei. De îndată ce dispărură, Pescade se furişă de-a lungul galeriei, până ajunse lângă uşa aceea. Fu de ajuns s-o împingă, că se şi pomeni în faţa unui gang îngust; intră pe pipăite, pe întuneric. La capătul gangului era o arcadă dublă, sprijinită la mijloc într-o coloană subţire, care dădea într-o a doua curte. Prin ferestrele dinspre curte ale skifei străbătea o lumină destul de puternică, aşa că ar fi fost riscant să treacă mai departe înăuntru se auzea zgomot de voci. Pescade şovăi o clipă. Căuta camera în care era închisă Sava, dar cura s-o găsească, aşa, la întâmplare?

Deodată, la celălalt capăt al curţii apăru brusc o lumină. O femeie cu un felinar arab în mână, împodobită cu tot felul de ciucuri şi de zorzoane de aramă, ieşise dintr-o încăpere aflată chiar în partea opusă, şi o lua de jur împrejurul galeriei în care dădea şi uşa skifei. Pescade o recunoscu… Era Namir. Probabil că marocana se ducea spre camera în care se găsea tânăra fată, aşa că Pescade se gândi cum s-o urmărească, şi, în primul rând, cum s-o lase să treacă înainte, fără ca ea să-l vadă. Era deci momentul care urma să hotărască asupra îndrăzneţei încercări a lui şi asupra soartei Savei Sandorf.

Namir înainta. Felinarul, pe care-l ţinea aproape de pământ, lăsa partea de sus a galeriei într-o întunecime cu atât mai adâncă, cu cât era mai puternic luminată pardoseala de mozaic. Dar cum Namir urma să treacă pe sub arcada aceasta, Pescade nu mai ştia ce e de făcut, când o rază a felinarului îi arătă că partea de sus a arcadei era

compusă din arabescuri în relief, în stilul arhitecturii maure. într-o clipă, Pescade se căţără pe coloana asta, se agăţat de unul din arabescuri şi rămase nemişcat ca un sfânt de piatră intr-o firidă. Namir trecu pe sub arcadă fără să-l observe. Apoi, ajungând în faţa skifei, deschise uşa. Dinăuntru ţâşni o fâşie de lumină brăzdând curtea de-a curmezişul, apoi se stinse numaidecât, de îndată ce uşa se închise. Pescade începu să se gândească şi, într-adevăr, ce loc mai potrivit decâtaici ar fi putut găsi ca să se laseîn voia gândurilor?

„Femeia care a intrat e Namir, îşi zise el. Aşadar, nu s-a dus în camera Savei Sandorf! Dar poate că de-acolo ieşea, şi în cazul acesta, camera fetei trebuia să fie cea din colţul curţii.? ia să vedem!”

Mai aşteptă însă câteva minute… Lumina dinăuntrul skifei părea că se micşorează încetul cu încetul, în timp ce zgomotul de voci se schimbă într-un murmur surd. Desigur că era ora când. toţi cei; din casa lui Sidi Hazam începeau să se culce. După ce se vor culca toţi, momentul va fi mai prielnic să treacă la acţiune, căci această parte a casei se va scufunda în tăcere chiar înainte de a se fi stâns şi ultima lumină. Ceea ce se şi întâmplă întocmai. Pescade îşi dădu drumul în jos pe coloana arcadei, se furişă de-a lungul galeriei, trecu pe dinaintea uşii skifei, o luă spre fundul curţii şi ajunse în faţa, camerei din care ieşise Namir. Apoi deschise binişor uşa, care nu era încuiată cu cheia, şi, la lumina unei lămpi de noapte, putu examina repede încăperea. Câteva draperii agăţate pe pereţi, ici-colo câteva scăunele de formă maură, nişte perne îngrămădite prin colţuri, un covor dublu pe jos, pe pardoseala de mozaic, o măsuţă joasă pe care se mai aflau resturile cinei, în fund un divan acoperit cu o stofă de lână, iată ce văzu Pescade dintr-o aruncătură de ochi. Intră şi închise uşa.

Pe divan stătea culcată o femeie, mai degrabă aţipită decât adormită, acoperită pe jumătate cu un burnus dintre acelea cu care se înfăşoară de obicei arabii din cap până-n

picioare. Era Sava Sandorf. Pescade o recunoscu numaidecât pe tânăra fată, pe care o întâlnise de atâtea ori pe străzile Raguzei. Cât de mult se schimbasepalidă, ca în clipa când trăsura sa de nuntă întâlnise convoiul de înmormântare al lui Petru Bâthory, cu o înfăţişare atât de tristă, în starea asta de toropeală în care se afla, totul arăta cât de mult trebuie să fi suferit! Nu mai era nici o clipă de pierdut. Căci dacă uşa nu fusese încuiată cu cheia, însemna că Namir se va reîntoarce lângă Sava. Poate că marocana o păzea zi şi noapte? Şi totuşi, chiar dacă fata ar fi putut părăsi camera asta, cum ar fi putut să fugă fără ajutorul cuiva dinafară. Casa lui Sidi Hazam nu era oare înconjurată cu ziduri înalte, ca o închisoare?

Pescade se aplecă peste divan, şi rămase uluit de asemănarea aceasta de care până acum nu-şi dăduse seama – asemănarea dintre Sava Sandorf şi doctorul Antekirtt! Fata deschise ochii. Văzând în faţa ei un străin, cu degetul pe buze, cu o privire rugătoare, în costumul acesta caraghios de acrobat, rămase la început mai mult încremenită de mirare decât îngrozită. Se ridică, dar avu destul sânge rece să nu scoată un ţipăt.

— Tăcere! zise Pescade. Nu trebuie să vă temeţi de mine!… Am venit aici să vă salvez!… Dincolo de zidurile acestea vă aşteaptă nişte prieteni, gata să-şi dea viaţa ca să vă scape din ghearele lui Sarcany!… Petru Bâthory trăieşte…

— Petru… trăieşte?… exclamă Sava, căutând să-şi stăpânească bătăile inimii.

— Citiţi!

Şi Pescade îi întinse fetei un bilet, care nu cuprindea decât aceste cuvinte: „Sava, ai încredere în cel ce şi-a pus viaţa în joc ca să ajungă până la dumneata!… sunt în viaţă!… Sunt aici!… PETRU BÂTHORY.”

Petru era în viaţă!… Se afla dincolo de zidurile acestea! Prin ce minune oare?… Va afla mai târziu!… Petru era aici!

— Să fugim, zise ea.

— Da, să fugim, răspunse Pescade, dar dacă vom avea norocul să scăpăm o singură întrebare: Namir obişnuieşte să vină noaptea în camera asta?

— Nu, zise Sava.

— Dar când lipseşte mai mult timp, vă încuie în cameră?

— Da.

— Aşadar, se va reîntoarce?

— Da… Să fugim!

— Chiar acum, zise Pescade.

Trebuiau mai întâi să urce scara minaretului şi să ajungă pe terasa ce dădea spre câmpie. Odată ajunşi acolo, evadarea era uşoară, cu ajutorul frânghiei ce spânzura în afara zidurilor.

— Veniţi, zise Pescade, luând-o de mână pe Sava. Erau gata să deschidă uşa camerei, când deodată se auziră nişte paşi pe lespezile galeriei. în acelaşi timp se auziră şi câteva cuvinte rostite cu un ton poruncitor. Pescade recunoscuse vocea lui Sarcany; se opri locului.

— E el!… E el!… şopti fata. Dacă te găseşte aici, eşti pierdut…!

— Nu mă va găsi răspunse Pescade. Şi, sprinten ca o sfârleză, se aruncă la pământ; apoi, cu mişcările acelea de acrobat, pe care de atâtea ori le executase pe când era comediant de bâlci, după ce se înfăşură într-unul din covoarele de pe jos, se rostogoli până în colţul cel mai întunecos al camerei.

În clipa aceea uşa se deschise, apoi se închise din nou în urma lui Sarcany şi a Namirei. Sava îşi reluase locul pe divan. De ce venea Sarcany la ea la ora aceastasă mai încerce înc-o dată să-i înfrângă împotrivirea?… Dar Sava se simţea acum mai tare ca oricând. Ştia că Petru era în viaţă şi că o aştepta dincolo de ziduri. înfăşurat în covor, Pescade nu putea vedea nimic, dar auzea totul.

— Sava, zise Sarcany, mâine dimineaţă plecăm de-aici, ne mutăm în altă casă. Dar nu vreau să plec de-aici până nu

consimţi să ne căsătorim, până nu ne cununăm. Totul e pregătit, şi numaidecât trebuie să…

— Nici acum şi nici mai târziu, răspunse fata, cu un glas pe cât de nepăsător, pe atât de hotărât.

— Sava, continuă Sarcany, ca şi cum nici n-ar fi vrut să audă răspunsul acesta, în interesul nostru al amândurora, trebuie ca dumneata să-ţi dai de bună voie acest consimţământ… în interesul nostru al amândurora, înţelegi?

— N-avem şi nici nu vom avea niciodată interese comune!

— Bagă de seamă ce vorbeşti!… Ţin să-ţi amintesc că ţi-ai dat odată acest consimţământ, pe când eram l-a Raguza…

— Din motive care acum nu mai există!

— Ascultă-mă, Sava, urmă Sarcany, care se silea să pară liniştit, deşi era cât se poate de întărâtat, e pentru ultima dată că vin să-ţi cer acest consimţământ…

— Pe care am să ţi-l refuz atâta timp cât voi avea puterea s-o fac!

— Ei bine, nu vei mai avea puterea s-o faci! strigă Sarcany. Nu mă scoate din răbdări! Înc-o dată îţi spun că Namir va şti să-ţi înfrângă puterea asta de care te foloseşti în contra meanu mi te împotrivi, Sava!… Imamul e aici, gata să oficieze slujba cununiei, după obiceiurile ţării acesteia, care este şi ţara mea… Aşa că, urmeazămă!

Sarcany făcu câţiva paşi spre fată, care, după ce se sculă brusc, se dădu înapoi până în fundul camerei.

— Mişelule! strigă ea.

— Ai să mă urmezi!… Ai să mă urmezi!… spunea într-una Sarcany, care nu se mai putea stăpâni.

— Niciodată!

— Bagă de seamă!

Şi Sarcany, după ce o apucă de braţ, voi s-o târască, ajutat de Namir, până în şkifa unde îi aştepta Sidi Hazam şi imamul.

— Ajutor!… Ajutor!… striga Sava. Ajutor, Petru Bâthory!

— Petru Bâthory făcu Sarcany. Chemi în ajutor un mort!

— Nu!... Petru Bâthory e în viaţă!... Ajutor, Petru!

Răspunsul acesta atât de neaşteptat căzu ca un trăsnet pe capul lui Sarcany, pe care nu l-ar fi înspăimântat mai mult nici chiar apariţia victimei sale. Dar îşi veni în fire imediat. Petru Bâthory era în viaţă!... Petru, pe care îl lovise cu propria-i mână, al cărui corp văzuse chiar el cum îl duceau la cimitir, în Raguza!... De bună seamă că fata aiurea, poate că din pricina deznădejdii îşi pierduse minţile! Pescade auzise toată convorbirea aceasta. Era limpede că Sava, spunându-i lui Sarcany că Petru Bâthory trăieşte, îşi punea viaţa în primejdie. De aceea, dacă ticălosul acesta ar fi vrut să-i facă vreun rău fetei, el era gata, cu cuţitul în mână, să-i sară în ajutor. Cel care îşi închipuia că n-ar fi fost în stare să-l lovească, înseamnă că nu-l cunoştea pe Pescade. Dar nu fu nevoie să ajungă până acolo, căci Sarcany, urmat de Namir, ieşiră din cameră şi încuiară uşa cu cheia. Acum urma să se hotărască soarta fetei. Dintr-o săritură, Pescade ieşi din covor, după ce-l desfăşură.

— Veniţi! îi spuse el Savei.

Cum broasca era de partea astălaltă a uşii, isteţul băiat o deşurubă uşor, repede şi fără zgomot, cu ajutorul cuţitului. Ieşiră, traseră uşa după ei, şi Pescade, ţinând-o de mână pe fată, porni de-a lungul galeriei, ocolind curtea. Putea să fie ora unsprezece şi jumătate. Pescade se feri să treacă pe dinaintea uşii skifei, unde mai era încă lumină, şi după ce ajunse pe partea cealaltă a galeriei, o luă prin gangul care dădea în prima curte.

De la capătul celălalt al gangului mai avea doar câţiva paşi până la scara minaretului, când deodată Pescade se opri, reţinând-o şi pe Sava. în curte, lângă bazin, erau trei oameni. Unul din ei, Sidi Hazam, dădea nişte ordine celorlalţi doi. Numaidecât aceştia dispărură pe scara minaretului, în timp ce moqaddemul intră într-una din camerele laterale. Pescade pricepu că Sidi Hazam avea de grijă să supravegheze împrejurimile casei. Deci, în

momentul când fata şi cu el vor ajunge pe terasă, o vor găsi ocupată şi păzită.

— Totuşi, trebuie să riscăm, orice s-ar întâmpla! zise Pescade.

— Da… Orice s-ar întâmpla, zise şi Sava.

Şi după ce străbătură galeria ajunseră la scara pe care o urcară cu cea mai mare băgare de seamă. Când ajunse sus, Pescade se opri. Pe terasă – nici un zgomot, nici măcar pasul unei santinele. Pescade deschise binişor uşa şi, urmat de Sava, se strecură de-a lungul crenelurilor. Deodată, din vârful minaretului se auzi un strigăt, în aceeaşi clipă un alt paznic se năpusti asupra lui Pescade, în timp ce Namir dădu buzna pe terasă, iar oamenii lui Sidi Hazam năvăliră în curţile interioare ale casei. Sava era să se lase iarăşi prinsănu, niciodată!… Dacă va cădea iarăşi în ghearele lui Sarcany, însemna că era pierdută!… Mai bine să moară decât s-ajungă iar în mâna lui!

Şi după ce îşi încredinţa sufletul lui dumnezeu, curajoasă fată alergă înspre parapet şi, fără să şovăiască nici o clipă, se aruncă din înaltul terasei. Pescade n-avu timp s-o mai oprească; dar, îmbrâncindu-l pe omul cu care se lupta, se repezi la frânghie, şi cât ai clipi din ochi ajunse jos.

— Sava!… Sava… strigă el.

— Domnişoara e aici! îi răspunse o voce bine cunoscută. Nu i s-a întâmplat nimic… Eram chiar aici când…

Un urlet turbat, urmat de un zgomot surd, îi curmă vorba lui Matifou. Namir, într-o pornire de furie oarbă, nevoind să lase să-i scape prada, se aruncase de pe terasă zdrobindu-se de pământ, aşa cum s-ar fi zdrobit şi Sava, dacă două braţe puternice n-ar fi prins-o din zbor. Doctorul Aritekirtt, Petru şi Luigi îi ajunseră din urmă pe Pescade şi pe Matifou, care o luaseră la fugă înspre ţărm. Sava, deşi leşinată, nu era nici o povară pentru braţele viguroase ale salvatorului său. în curând, Sarcany, urmat de vreo douăzeci, de oameni înarmaţi, se năpustiră pe urmele fugarilor. când banda lui ajunse la ţărmul golfului unde aştepta Electricul, doctorul

era pe bord împreună cu tovarăşii săi, şi după câteva învârtituri de elice rapidul vas se depărtase de ţărm. Sava, rămasă singură cu doctorul şi cu Petru Bâthory, îşi revenise în simţiri. Află că era fiica contelui Mathias Sandorf… Era în braţele tatălui ei.

IV. ANTEKIRTTA.

Peste cincisprezece ore după ce părăsise ţărmul Tripolitaniei, Electric 2 era semnalat de străjile din Antekirtta şi, după-amiază, ancoră în fundul portului. Ne putem lesne închipui, ce primire i se făcu doctorului şi bravilor săi însoţitori! Totuşi, deşi Sava se găsea acum în afară de orice pericol, se hotărî ca să se mai păstreze încă secret absolut. în ce priveşte faptul ea era fiica doctorului Antekirtt.

Contele Mathias Sandorf voia să rămână necunoscut până în momentul când îşi va fi desăvârşit opera. Dar era de ajuns ca Petru, care era ca fiul lui, să devină logodnicul Savei Sandorf, pentru ca toată lumea să-şi manifeste bucuria prin demonstraţii mişcătoare, atât la Stadthaus cât şi în tot orăşelul Artenak.

Şi tot atât, de lesne ne putem închipui ce trebuie să fi simţit, doamna Bâthory când îi fu redată Sava, după atâtea încercări grele! De altminteri, faţa se întrema repede, şi pentru asta îi fură de ajuns câteva zile, de fericire. cât despre Pescade, el îşi riscase viaţa – în privinţa asta nu mai încăpea nici o îndoială. Dar cum el găsea că fusese lucrul cel mai firesc din lume, nu era chip să. i se arate nici cea mai simplă recunoştinţă, cel puţin prin cuvinte. Petru Băthory îl îmbrăţişase cuatâta căldură, iar doctorul îl privise cu atâta bunătate, încât nici nu mai vru să audă de altceva. Pe deasupra, potrivit obiceiului său, punea tot meritul acestei isprăvi pe seama lui Matifou.

— Lui trebuie să-i mulţumiţi nu mie, zicea el. El a făcut totul. Dacă nu dovedea atâta dibăcie în exerciţiul cu prăjina, niciodată n-aş fi putut ajunge dintr-o săritură în casa pungaşului ăsta de Sidi fiazam, iar Sava Sandorf s-ar fi

prăpădit în cădere, dacă n-ar fi fost Matifou care s-o prindă din aer.

— Haida-de, făcea Matifou, prea umfli lucrurile, şi…

— Taci, dragul meu, urmă Pescade. Ce dracu! Nu vezi că eu nu sunt destul de puternic să pot duce în spinare nişte complimente de calibrul ăsta, pe când tu… Mai bine haidem să ne vedem de grădina noastră!

Se hotărî ca nunta lui Petru Bâthory cu Sava Sandorf să aibă loc cât mai curând, în ziua de 9 noiembrie. După ce va ajunge soţul Savei, Petru se va ocupa să o pună pe soţia sa în toate drepturile de moştenitoare a contelui Mathias Sandorf. Scrisoarea doamnei Toronthal nu lăsa nici o îndoială în privinţa naşterii fetei, şi la nevoie, va şti el să obţină şi de la bancher o declaraţie în acest sens. De altfel, mai era destul timp pentru aranjarea acestei situaţii, căci Sava Sandorf nu împlinise încă vârsta stabilită pentru a i se recunoaşte drepturile. Abia peste şase săptămâni împlinea optsprezece ani.

De altminteri, trebuie să mai adăugăm că în ultimii cincisprezece ani se produsese o schimbare politică foarte favorabilă chestiunii maghiare, şi în primul rând, în mintea oamenilor de stat nu mai stăruia amintirea acelei încercări de răscoală, atât de repede şi deatâta timp înăbuşită, în fruntea căreia fusese contele Mathias Sandorf. cât despre spaniolul Carpena şi bancherul Silas Toronthal, soarta lor va fi hotărâtă definitiv numai după ce va ajunge şi Sarcany alături de complicii săi, în cazematele din Antekirtta. Atunci îşi va căpăta deznodământul opera aceasta de justiţie. Dar în timp ce doctorul se gândea prin ce mijloace să-şi atingă această ţintă, el mai trebuia să vegheze şi asupra siguranţei coloniei. Agenţii săi din Cirenaica şi Tripolitania îl înştiinţaseră că mişcarea senuziştilor lua o dezvoltare din ce în ce mai mare, mai ales în ţinutul Benghazi, care era şi cel mai apropiat de insulă. Curierii speciali ţineau o permanentă legătură între conducătorii mai mici din toată provincia şi oraşul Jerhbub, „acest nou pol al lumii

islamice”, cum numea dl. Duveyrier, acest soi de Meccă, unde îşi avea. pe atunci reşedinţa Sidi Mohamed El-Mahedi, marele maestru al ordinului. Şi cum, la drept vorbind, aceşti senuzişti nu sunt decât, demnii urmaşi ai. vechilor piraţi barbari, care urăsc de moarte tot ce e european, doctorul avea toate motivele să se păzească.

Într-adevăr, oare nu senuziştilor trebuie să li se pună în socoteală, măcelurile din Africa din ultimii douăzeci de ani? Dacă au pierit Beurman la Kanem, în 1863, van der Decken şi însoţitorii săi pe fluviul Djuba, în. 1865, domnişoara Aâexine Tinne şi ai săi în Uadi-Abedjuch, în 1865 Dournaux-Duperre şi Joubert lângă, puţurile din In-Azhar, în 1874, apoi preoţii Paulmier, Bouchard dincolo de In-Calah, în 1876, preoţii Richard, Morat şi Pouplard, din misiunea. Ghadames, în nordul Azdjerului, colonelul Flatters, căpitanii Masson şi, de Dianous, doctorul Guiard, inginerii Beringer şi Roche, pe drumul ce duce la Wargla, în 1881 – este pentru că aceşti sângeroşi sectari au fost împinşi să pună în practică învăţăturile senuziste împotriva unor îndrăzneţi exploratori.

În privinţa aceasta, doctorul stătea adeseori de vorbă cu Petru Băthory, Luigi Ferrato, căpitanii flotilei, şefii miliţiei şi cu fruntaşii insulei. Putea rezista Antekirtta împotriva unui atac al acestor piraţi? Da, fără îndoială deşi dispozitivul fortificaţiilor sale nu era încă terminat, dar cu condiţia ca numărul atacatorilor să nu fie nemăsurat de mare. Pe de altă parte, aveau oare senuziştii vreun interes să pună mâna pe insulă? Da, căci insula domina tot acest golf al Sidrei, pe care-l formează ţărmurile Cirenaicei şi Tripolitaniei. Ne amintim că în sudul Antekirttei, la o distanţă de două mile, se afla ostrovul Kenkraf. Ostrovul acesta, care din lipsă de timp nu fusese fortificat, însemna un pericol în cazul când o flotilă, şi-ar fi făcut din el o bază de operaţii. De aceea, doctorul avusese grijă să-l mineze, şi toată masa stâncoasă a ostrovului era împănată acum de mine încărcate cu un exploziv teribil. Era de ajuns o

scânteie electrică trimisă prin firul ce-l lega de Antekirtta, pentru ca ostrovul Kenkraf să fie nimicit complet, cu tot ce s-ar găsi pe suprafaţa lui.

În ce priveşte celelalte mijloace de apărare ale insulei, iată ce se înfăptuise. Bateriile de coastă puse în poziţie de tragere aşteptau doar ca servanţii din corpul de miliţie al insulei să-şi ocupe fiecare postul său. Tunurile cu tragere lungă din fortăreaţa de pe colnicul din centrul insulei erau gata să deschidă focul. Numeroase torpile apărau intrarea portului. Ferrato şi cele trei Electrice erau pregătite pentru orice eventualitate, fie pentru a răspunde la un atac, fie pentru a ataca ele o flotilă inamică.

Cu toate acestea, insula avea şi o porţiune vulnerabilă, în sud-vestul litoralului său. în porţiunea aceasta a ţărmului, ce nu putea fi apărată de bateriile de coastă sau de tunurile fortăreţei, se putea efectua o debarcare. Aici era pericolul, şi ar fi fost prea târziu acum să se mai înceapă lucrările de apărare.

La urma urmei era oare chiar aşa de sigur că senuziştii vor ataca Antekirtta? în definitiv, asta însemna pentru ei ceva foarte serios, însemna o expediţie primejdioasă, care cerea un material de război considerabil. Luigi se mai îndoia că acest atac ar fi cu putinţă. într-o zi, pe când inspecta, împreună cu doctorul şi cu Petru, fortificaţiile insulei, îşi exprimă această îndoială.

— Eu nu sunt de părerea aceasta, răspunse doctorul. Antekirtta e o insulă bogată, care domină întinsul Mării Syrtelor. Chiar dacă n-ar fi decât aceste motive, şi insula tot va fi atacată mai devreme sau mai târziu, căci senuziştii au tot interesul să pună mâna pe ea.

— Nimic mai adevărat, adăugă Petru, şi trebuie să fim tot timpul cu ochii în patru.

— Dar ceea ce mă face în primul rând să mă gândesc la un atac neîndoios, continuă doctorul, este faptul că Sarcany este şi el un partizan al acestor khuani, şi mai ştiu că tot timpul a fost în serviciul lor, ca agent în străinătate. Apoi,

aduceţi-vă aminte dragii mei că Pescade a surprins, pe când era în casa moqaddemului, o convorbire dintre Sidi Hazam şi Sarcany, în decursul căreia numele Antekirtteia fost rostit în mai multe rânduri. Pe de altă parte, Sarcany ştie prea bine că insula aceasta este a doctorului Antekirtt, adică a omului de care el se teme, a omului care a pus la cale să fie atacat Zirone pe povârnişurile Etnei. Aşa că dacă n-a izbutit acolo în Sicilia, fără îndoială că va încerca să izbutească aici şi în condiţii mai bune!

— Are o ură personală contra dumneavoastră, domnule doctor? întrebă Luigi. Vă cunoaşte?

— Se prea poate să mă fi văzut la Raguza, răspunse doctorul, în tot cazul, nu se poate să nu ştie că am avut în oraşul acela legături cu familia Bâthory. Pe deasupra a mai aflat şi că Petru e în viaţă, în momentul când Pescade urma s-o răpească pe Sava din casa lui Sidi Hazam. Fără îndoială că toate lucrurile acestea se vor fi legat între ele în mintea lui, şi acum e ferm convins că Petru şi Sava s-au refugiat în Antekirtta. Aşa că are destule motive să aţâţe împotriva noastră toată hoarda senuziştilor, de la care nu trebuie să ne aşteptăm la nici o milă şi la nici o cruţare, în caz că ar reuşi să pună stăpânire pe insula noastră!

Doctorul vedea lucrurile cât se poate de limpede. Sarcany nu ştia încă, bineînţeles, că doctorul Antekirtt nu era altul decât Mathias Sandorf; dar ceea ce ştia era de ajuns pentru a ţine morţiş să i-o smulgă pe moştenitoarea domeniului de la Artenak. De aceea, nu era de mirare că îl îndemnase pe calif să pregătească o expediţie împotriva coloniei Antekirtta. Cu toate acestea, până la data de 3 decembrie nu se întâmplase nimic care să prevestească un apropiat atac.

De altfel se lăsau amăgiţi – în afară de doctor – de această bucurie de a se afla în sfârşit cu toţii împreună. gândul apropiatei căsătorii a lui Petru Băthory cu Sava Sandorf îi preocupa şi îi bucura pe toţi. îşi închipuiau că zilele grele trecuseră şi că nu se vor mai întoarce niciodată.

Trebuie să spunem că Pescade şi Matifou erau şi ei la fel de încrezători în viitor şi de liniştiţi. Erau atât de fericiţi de fericirea celorlalţi, încât trăiau într-o permanentă încântare de toate cele ce se petreceau în jurul lor.

— E ceva de necrezut, spunea mereu Pescade.

— Ce e de necrezut?… întreba Matifou.

— Că tu ai ajuns un mare rentier, dragul meu! Hotărât, trebuie să mă gândesc să te însor!

— Să mă însori!

— Da… cu o femeie mică şi frumoasă

— De ce cu o femeie mică?

— Ai dreptate… Cu una mare, cu o femeie voinică şi frumoasă!… Ce zici? Doamna Matifou!… Vom merge s-o căutăm în Patagonia!

Dar în aşteptarea căsătoriei lui Matifou, căruia trebuia să-i găsească până la urmă o tovarăşă de viaţă demnă de el, Pescade se ocupa de căsătoria lui Petru cu Sava Sandorf. Avea de gând să organizeze, cu îngăduinţa doctorului, o serbare publică, cu jocuri de bâlci, cu cântece şi dansuri, cu focuri de artilerie, cu un mare ospăţ în aer liber, cu serenade la locuinţa noilor căsătoriţi, cu retragere cu torţe, cu focuri de artificii. Las pe el în de-alde astea se pricepea de minuneva fi ceva splendid! Multă vreme se va vorbi numai despre astaveşnic numai despre asta se va vorbi! Dar tot avântul îi fu înăbuşit dintru-nceput. în noaptea de 3 spre 4 decembrie – era o noapte liniştită, dar întunecată de nişte nori groşi – o sonerie electrică sună în cabinetul doctorului Antekirlt, la Stadthaiis. Era ora zece. La acest apel, doctorul şi Petru părăsiră salonul în care îşi petrecuseră seara împreună cu doamna Bâthory şi cu Sava. Ajunşi în cabinet, recunoscură că apelul venea de la postul de observaţie de pe colnicul din mijlocul insulei. Urmă numaidecât un schimb de întrebări şi de răspunsuri printr-un aparat telefonic.

Străjile observaseră că dinspre sud-estul insulei se apropia o flotilă, care deocamdată, din cauza ceţei, se zărea nelămurit.

— Trebuie să convocăm consiliul, zise doctorul.

Nu trecură nici zece minute, că doctorul, Petru, Luigi, căpitanii Narsos şi Kostrik, precum şi şefii miliţiei insulei se şi întruniseră la Stadthaus. Li se comunică vestea dată de postul de observaţie al insulei. Peste un sfert de oră, după ce se duseră cu toţii în port, se opriră la capătul digului, la poalele farului. Din punctul acesta, ceva mai ridicat deasupra nivelului mării, era cu neputinţă să vezi flotila pe care o zăriseră străjile din vârful colnicului din centrul insulei. Dar dacă reflectoarele ar fi luminat puternic zarea înspre sud-est, fără îndoială că ar fi putut vedea şi numărul vaselor inamice şi ar fi putut să-şi dea seama şi de locul unde voiau să acosteze.

Nu însemna asta, însă, să descopere inamicului poziţia precisă a insulei. Doctorul era convins că nu. Dacă flotila care se apropia era o flotilă inamică, desigur că nu venea la întârnplare, desigur că cunoştea bine locurile şi nimic n-ar fi putut-o împiedica să ajungă până aici. Aparatele fură deci puse în acţiune şi, cu ajutorul celor două puternice fascicule de lumină, pe care reflectoarele electrice le proiectau pe întinsul mării, orizontul se lumină deodată, până departe.

Străjile nu se înşelaseră. Două sute de vase, cel puţin, înaintau în linie – şebecuri, polacre, trabacole, sacoleve şi altele. Nu mai încăpea nici o îndoială că era flotila senuziştilor, pe care aceşti piraţi o recrutaseră de prin toate porturile lor. Cum era o vreme liniştită, fără nici o boare de vânt, se îndreptau spre insulă servându-se numai de vâsle. De altfel se putuseră lipsi de ajutorul vântului, căci distanţa dintre Antekirtta şi Cirenaica este relativ mică. Dimpotrivă, marea aceasta liniştită urma chiar să le fie într-ajutor, căci le asigura o debarcare în condiţii mai favorabile. Flotila se găsea acum la o depărtare de patru sau cinci mile de ţărm, înspre sud-est. Nu putea acosta deci înainte de răsăritul soarelui. De altminteri ar fi fost cu totul nechibzuit să nu aştepte zorii zilei, fie pentru a forţa intrarea portului, fie

pentru a opera o debarcare pe coasta meridională a Antekirttei care, după cum am spus, era slab apărată.

După această primă recunoaştere, aparatele electrice se stinseră şi totul se scufundă iarăşi în întuneric. N-aveau decât să aştepte lumina zilei. Între timp, din ordinul doctorului, toţi oamenii din miliţie îşi ocupară posturile. Trebuiau să stea gata să tragă cele dintâi lovituri, de care depindea poate, însuşi rezultatul luptei. Ceea ce era sigur, era că atacatorii nu se mai puteau gândi acum să atace insula prin surprindere, căci lumina proiectoarelor le dezvăluise şi numărul vaselor şi direcţia. în timpul ultimelor ceasuri din noapte, paza fu întărită. Ca armament, probabil că nu erau atât de bine înzestraţi, încât să, poată înfrunta bateriile Antekirttei. Poate chiar că n-aveau de loc artilerie. Dar prin numărul mare de oameni pe care şeful expediţiei îi putea arunca în acelaşi timp în mai multe puncte ale insulei, fireşte că senuziştii erau de temut.

În sfârşit începu să se lumineze de ziuă şi cele din tâii raze ale soarelui risipiră ceţurile joase ale zării. Toate privirile se îndreptară spre larg, spre estul şi spre sudul Antekirttei. Flotila se desfăşură atunci într-o linie lungă şi curbă, ce tindea să se închidă tot mai mult, încercuind complet insula. Erau cel puţin două sute de vase, dintre care unele cu o deplasare între treizeci şi patruzeci de tone. Toate la un loc puteau să aibă o mie cinci sute sau două mii de oameni. La ora cinci, flotila se afla în dreptul ostrovului Kenkraf. Vor acosta oare acolo înainte de a ataca insula? Ar fi minunat dacă ar fi aşa. Căci lucrările de minare, executate acolo de doctor, ar fi avut drept rezultat, dacă nu să rezolve în întregime problema, cel puţin să compromită dintru început atacul senuziştilor. Trecu o jumătate de oră într-o aşteptare apăsătoare. S-ar fi crezut că vasele, care se apropiaseră încetul cu încetul de ostrov, vor opera acolo o debarcare… Dar nu se întâmplă aşa. Nici un vas nu acostă şi linia inamică se curbă mai mult spre sud, lăsând ostrovul în dreapta. Din momentul acela era limpede că Antekirtta va fi

atacată direct, sau mai bine-zis invadată, cel mai târziu peste un ceas.

— Nu ne mai rămâne acum decât să ne apărăm, zise doctorul adresându-se şefilor miliţiei.

La un semnal, toată lumea răspândită pe câmp se grăbi să se întoarcă în oraş, unde îşi ocupă fiecare postul ce îi fusese fixat dinainte. Din ordinul doctorului, Petru Bâthory luă comanda părţii dinspre sud a fortificaţiilor, iar Luigi partea dinspre răsărit. Apărătorii insulei – cinci sute de miliţieni, cel mult – fură astfel împărţiţi, încât să ţină piept inamicului prin orice punct ar încerca acesta să pătrundă în oraş. cât despre doctor, el urma să alerge de la un punct la altul, unde va crede el de cuviinţă că e necesară prezenţa lui. Doamna Băthory, Sava Sandorf şi Maria Ferrato trebuiră să rămână la Stadthaus. în privinţa celorlalte femei, se hotărâse ca în cazul, că oraşul ar fi cotropit, să se refugieze împreună cu copiii în cazemate, unde nu. vor avea să se teamă de nimic, chiar dacă inamicul ar fi bine înarmat.

O dată rezolvată chestiunea ostrovului Kenkraf – şi din nefericire se. rezolvase în paguba insulei – mai rămânea chestiunea portului. Dacă flotila ar fi vrut să-i forţeze intrarea, fortăreţele de pe cele două diguri care puteau executa un foc încrucişat, apoi tunurile de pe Ferrato, cele trei torpiloare – Electricele, precum şi minele puse în canalul de intrare, cu siguranţă că i-ar fi venit de hac. Ar fi fost chiar foarte bine ca atacul să fie dat aici. Dar se vedea cât de colo că şeful senuziştilor cunoştea perfect mijloacele de apărare ale Antekirltei şi ştia că trebuie să se apropie dinspre sud. A încerca un atac direct al portului, ar fi însemnat să rişte o înfrângere imediată şi completă. Planul său era să debarce în partea meridională a insulei, deosebit de prielnică acestei operaţii. Aşa că după ce se feri să se apropie de port, după cum se ferise să şi debarce pe ostrovul Kenkraf, îşi îndreptă flotila cu toată viteza înspre punctele slabe ale Antekirttei.

De îndată ce le ghici gândul, doctorul luă toate măsurile dictate de împrejurări. Căpitanii Narsos şi Kostrik se repeziră fiecare pe câte un torpilor, pe care se găseau câţiva marinari, şi se avântară afară din port. Peste un. sfert de ceas, cele două Electrice se năpustiră în mijlocul flotilei, rupseră frontul, aruncară în aer cinci sau şase vase şi scufundară vreo douăsprezece. Totuşi, inamicul era atât de numeros, încât cei doi căpitani trebuiră să se reîntoarcă la adăpostul digurilor.

În timpul acesta, Ferrato luase poziţia de atac şi începea să bombardeze flotila; dar focul său, la care se adăuga cel al bateriilor de coastă ce puteau acţiona foarte bine, fu cu totul neîndestulător pentru a opri această masă de piraţi să opereze o debarcare. Deşi pieriseră un mare număr din ei, deşi vreo douăzeci de vase fuseseră scufundate, mai bine de o mie de inamici putuseră pune piciorul pe ţărmul stâncos dinspre sud, de care marea atât de liniştită le îngăduia să se apropie foarte uşor. Se văzu atunci că senuziştilor nu le lipsea nici artileria. Şebecurile cele mari aduceau câteva tunuri de câmp, montate pe afeturi cu roţi. Putură uşor să le debarce pe această parte a litoralului, situată în afara bătăii tunurilor ce apărau oraşul şi chiar a celor din fortăreaţa de pe colnicul central.

De la postul său de pe înălţimea cea mai apropiată, doctorul putuse urmări desfăşurarea acestor operaţii. Să opună rezistenţă aici, în câmp deschis, era cu neputinţă, dat fiind numărul relativ mic al oamenilor săi. La adăpostul zidurilor, însă ar fi putut da de furcă serios asediatorilor, oricât ar fi fost ei de numeroşi. Aceştia, trăgând după ei tunurile uşoare, se înşiruiseră pe două coloane înaintau fără nici o teamă, cu acea nepăsare a arabului şi cu acea îndrăzneală a fanaticilor pe care le-o dau dispreţul faţă de moarte, speranţa jafului şi ura contra europeanului.

când ajunseră la distanţa potrivită, bateriile începură să verse asupra lor o ploaie de obuze şi de ghiulele. Căzură peste o sută, dar cei rămaşi nu dădură înapoi. Puseră

numaidecât tunurile de câmp în poziţie şi începură prin a face o spărtură într-o aripă a zidului unei întăriturii neterminate, dinspre sud. Şeful lor, mereu calm în mijlocul celor care cădeau unul după altul lângă el, conducea acţiunea. Sarcany, alături de el, îl îndemna să pornească asaltul, trimiţând câteva sute de oameni prin spărtura acelei întăriturii. Doctorul Antekirtt şi Petru Bâthory îl recunoscură de departe. îi recunoscu şi el. în timpul acesta, gloata atacatorilor se îndrepta spre spărtura aceea din zid, pe unde puteau acum pătrunde. Dacă reuşeau să treacă mai departe, dacă ar fi intrat în oraş, asediaţii, prea slabi pentru a le ţine piept, ar fi fost. siliţi să capituleze. Cu firea sângeroasă a acestor piraţi, victoria lor ar fi fost urmată de un măcel îngrozitor. Lupta corp la corp fu deci foarte înverşunată în punctul acesta. Sub comanda doctorului, nepăsător în mijlocul primejdiei, şi fără să fie atins de vreun glonţ, Petru Bâthory şi tovarăşii săi făcură minuni de vitejie. Pescade şi Matifou îi urmau pilda cu o îndrăzneală tot atât de mare, pe cât de mare le fu norocul de a nu fi fost nici măcar răniţi. Uriaşul, cu un cuţit într-o mână şi cu o secure în cealaltă, făcea goluri mari în jurul său.

— Aşa, Matifou, aşa!… Atinge-l la mir! Striga Pescade, al cărui revolver pe care îl încărca şi îl descărca tot într-una, răpăia ca o mitralieră.

Dar inamicul nu se lăsa. După ce fusese respins de câteva ori dincolo de spărtura zidului, acum era gata s-o treacă, când deodată, printre rândurile din spate, se produse o zăpăceală. Ferrato se apropiase de ţărm şi, cu tunurile sale grele, îndreptate toate în aceeaşi direcţie, cu tunul său cu tragere lungă, cu tunurile-revolvere Hotchkis, cu mitralierele sale Gatlings, care-i secera pe asediatori ca pe nişte spice, îi ataca din spate, îi bombarda acolo pe ţărm şi în acelaşi timp le nimicea şi le scufunda vasele, ancorate lângă ţărmul stâncos. Fu o lovitură teribilă şi cu totul neaşteptată pentru senuzişti. Nu numai că erau luaţi pe la spate, dar le era tăiată şi orice cale de retragere în caz că

vasele lor ar fi fost nimicite de proiectilele tunurilor de pe Ferrato.

Asediatorii se opriră atunci în faţa trecătorii pe care cei din miliţie o apărau cu înverşunare. Mai bine de cinci sute de inamici ce debarcaseră îşi găsiseră moartea până acum, în timp ce asediaţii avuseseră pierderi relativ mici. Şeful expediţiei îşi dădu seama că trebuia să se retragă imediat pe mare dacă nu voia să-şi expună oamenii la o distrugere sigură şi totală. Zadarnic încerca Sarcany să-i azvârle asupra oraşului; se dădu ordinul de retragere, şi senuzişti executară retragerea cu aceeaşi supunere cu care ar fi pornit şi să moară cu toţii până la unul, dacă li s-ar fi dat un astfel de ordin. Trebuia însă să li se dea acestor piraţi,o lecţie, pe care să n-o uite în vecii vecilor.

— Înainte, prieteni!… înainte strigă doctorul.

Şi sub comanda lui Petru şi a lui Luigi, vreo sută de ostaşi din miliţie se năpustiră asupra fugarilor care goneau spre ţărm. Prinşi între focul tunurilor de pe Ferrato şi acela al tunurilor ce apărau oraşul senuziştii trebuiră să se dea bătuţi. începu atunci în rândurile lor o zăpăceală de nedescris şi îi vedeai repezindu-se ca scoşi din minţi spre cele şapte sau opt vase care mai scăpaseră de obuzele artileriei antekirttiene.

În mijlocul acestei învălmăşeli, Petru şi Luigi urmăreau cu deosebire să pună mâna pe un singur om – pe Sarcany. Dar voiau să-l aibă viu şi nevătămat, şi numai printr-o minune scăpară de focurile de revolver, pe care mişelul le trase de câteva ori asupra lor. Se părea, totuşi, că şi de astă dată le va scăpa din mână şi va rămâne. iarăşi nepedepsit. Sarcany împreună cu şeful senuziştilor şi urmaţi de vreo zece oameni de-ai lor izbutiseră să se urce într-un mic polacru, care şi ridicase ancora şi pornea acum spre larg. Ferrato era prea departe ca să i se poată da de veste să-i urmărească, şi iată că ticălosul scăpa şi de astă dată!

În momentul acela, Matifou zări jos pe nisip un tun mic de câmp, demontat de pe afet. cât ai clipi din ochi se năpusti

asupra tunului, care rămăsese încărcat, îl târî cu o forţă supraomenească pe una din stânci, se încorda din toate puterile ca să îlpoată ţine vârtos de buloanele de fixare, şi cu o voce tunătoare strigă:

— Vino-ncoa, Pescade!

Pescade auzi strigătul lui Matifou, pricepu îndată ce voia să facă, alergă la el şi după ce ochi bine polacrul cu tunul, ţinut bine de acest afet viu, trase. Proiectilul lovi vasul în plin şi-l sfărâmă în bucăţi. Cu tot reculul tunului, uriaşul nici măcar nu se clinti. Şeful senuziştilor, precum şi cei mai mulţi din oamenii săi, azvârliţi în valuri, se înecară. Sarcany se zbătea în mijlocul valurilor, când Luigi se aruncă într-o clipă în apă, după el. Peste câteva minute, Sarcany l-a predat în labele uriaşe ale lui Matifou, care îl luară foarte bucuros în primire. Victoria era completă. Din cei două mii de asediatori care invadaseră insula, abia vreo câteva sute dacă mai putură scăpa de prăpăd şi mai ajunseră pe ţărmurile Cirenaicei. Fapt sigur era că, multă vreme de acum înainte, Antekirtta nu va mai fi ameninţată de atacurile acestor piraţi.

Contele Mathias Sandorf îi plătise Măriei şi lui Luigi Ferrato datoria de recunoştinţă. Doamna Bâthory, Petru şi Sava erau în sfârşit împreună. După ce răsplătise, nu-i mai rămăsese acum decât să pedepsească. în timpul celor câteva zile ce urmară după înfrângerea senuziştilor, locuitorii insulei munciră din răsputeri ca să pună totul în ordine. în afară de câteva răni uşoare, Petru, Luigi, Pescade şi Matifou, adică cei care fuseseră mai strâns legaţi de evenimentele acestei drame, scăpaseră teferi. Cu toate acestea ne-am putut da seama din cele întâmplate că nu căutaseră câtuşi de puţin să se cruţe. Ce bucurie când se văzură iarăşi cu toţii împreună în holul de la Stadthaus, cu Sava Sandorf, cu Maria Ferrato, cu doamna Băthory şi cu bătrânul său servitor Borik!

După ce îşi îndeplini ultimele îndatoriri faţă de cei ce căzuseră în luptă, mica colonie îşi putea relua acum viaţa

fericită de dinainte, care de bună seamă că nu va mai fi mult timp tulburată. înfrângerea senuziştilor fusese dezastruoasă, iar Sarcany, care îi aţâţase să pornească împotriva Antekirttei, nu va mai fi în mijlocul lor ca să-i mai îndemne la ură şi la răzbunare. De altminteri, doctorul se va ocupa în curând de sistemul de apărare a insulei. Nu numai Artenakul va fi pus la adăpost de orice urgie, ci chiar insula însăşi nu va mai avea nici un punct de pe coastă neîntărit, pe care să se poată opera o debarcare. în afară de asta vor fi atraşi aici noi colonişti, cărora bogăţiile solului le va asigura un trai cu adevărat îmbelşugat.

Nu mai rămăsese acum nici o piedică în calea căsătoriei lui Petru Băthory cu Sava Sandorf. Nunta fusese fixată pentru data de 9 decembrie, şi atunci va avea loc. Aşa că Pescade reluă cu toată sârguinţa pregătirile serbării, întrerupte de năvălirea piraţilor din Cirenaica. Cu toate acestea trebuia hotărâtă fără întârziere soarta lui Sarcany, a lui Silas Toronthal şi a lui Carpena. închişi fiecare separat în cazematele fortăreţei, habar n-aveau că se aflau toţi trei în mâna doctorului Antekirtt. în ziua de 6 decembrie, la două zile după retragerea senuziştilor, doctorul porunci să fie aduşi în holul de la Stadthaus, unde el stătea mai la o parte, cu Petru şi cu Luigi. Aici se văzură pentru prima dată cei trei prizonieri, în faţa tribunalului din Antekirtta, compus din dregătorii insulei, sub paza unui detaşament de miliţieni.

Carpena părea neliniştit clar, cu aceeaşi înfăţişare vicleană de totdeauna, arunca pe furiş priviri în dreapta şi în stânga, fără să cuteze să se uite drept în ochii judecătorilor săi. Silas Toronthal, foarte abătut, ţinea tot timpul capul plecat şi instinctiv, se ferea de vechiul său complice. Sarcany era frământat doar de un singur sentiment: turba de furie că ajunsese în mâinile doctorului Antekirtt. Luigi, înaintând atunci în faţa judecătorilor, luă cuvântul şi, adresându-se spaniolului, zise:

— Carpena, eu sunt Luigi Ferrato, fiul pescarului din Rovigno, pe care tu l-ai denunţat şi l-ai trimis la ocnele din Stein, unde a şi murit!

Carpena se sculă în picioare. O pornire de furie făcu să i se urce tot sângele în ochi. Aşadar, fata aceea din Malta, de pe uliţele din Manderaggio, care i se părea cunoscută, era într-adevăr Maria, iar cel care îl acuza acum era Luigi Ferrato, fratele ei!

La rândul său, Petru înainta şi el; întinzând întâi braţul înspre bancher, zise:

— Silas Toronthal, eu sunt Petru Bâthory, fiul lui Ştefan Bâthory, patriot ungur pe care în înţelegere cu Sarcany, care îţi era complice, l-ai denunţat într-un mod atât de mârşav poliţiei austriece din Triest, trimiţându-l la moarte!

Apoi adresându-se lui Sarcany: Eu sunt Petru Bâthory, pe care ai încercat să-l asasinezi pe străzile Raguzei! Eu sunt logodnicul Savei, fiica contelui Mathias Sandorf, pe care ai pus s-o răpească, acum cincisprezece ani, de la castelul din Artenak!

Silas Toronthal parcă fusese lovit cu o măciucă în cap văzându-l pe Petru Bâthory, pe care-l credea mort! Sarcany, în schimb, îşi încrucişase braţele pe piept şi, în afară de o uşoară tremurătură a pleoapelor, păstra aceeaşi nepăsare neruşinată.

Nici Silas Toronthal, nici Sarcany nu scoaseră un cuvânt. Ce-ar fi putut răspunde victimei lor, care părea că ieşise chiar atunci din mormânt pentru a-i acuza?

Dar cu totul altceva când doctorul Antekirtt, ridicându-se la rândul său, zise cu o voce gravă:

— Iar eu sunt tovarăşul lui Ladislau Zathmar şi al lui Ştefan Bâthory, pe care i-ai denunţat şi ai făcut să fie împuşcaţi în donjonul din Pisino. Eu sunt tatăl Savei, pe care ai răpit-o ca să pui mâna pe averea ei!… Eu sunt contele Mathias Sandorf!

De astă dată efectul acestei declaraţii fu atât de puternică, încât Silas Toronthal simţi că i se înmoaie genunchii, în timp

ce Sarcany se încovoia ca şi cum ar fi vrut parcă să intre în sine însuşi. Apoi cei trei acuzaţi fură interogaţi rând pe rând. Crimele lor nu erau de loc dintre acelea pe care le-ar fi putut tăgădui, sau care ar fi putut să fie iertate. Preşedintele magistraţilor îi aminti lui Sarcany că atacul insulei, pornit în interesul său personal, făcuse un mare număr de victime, al căror sânge cerea răzbunare. După ce le lăsă acuzaţilor toată libertatea de a se apăra, aplică legea conform dreptului pe care i-l dădea această jurisdicţie:

— Silas Toronthal, Sarcany, Carpena – zise el – aţi pricinuit moartea lui Ştefan Bâthory, a lui Ladislau Zathmar şi a lui Andrea Ferrato. sunteţi condamnaţi la moarte!

— când doriţi! răspunse Sarcany, a cărui neruşinare se trezea acum din nou.

— Iertare! strigă laş Carpena.

Silas Toronthal nu mai avea putere să vorbească. Cei trei condamnaţi fură duşi în cazematele lor unde erau păziţi cu străşnicie. Cum trebuiau să moară aceşti ticăloşi? Vor fi împuşcaţi oare în vreun colţ al insulei? Ar fi însemnat ca Antekirtta să fie pângărită cu sângele trădătorilor. De aceea se hotărî ca execuţia să aibă loc pe ostrovul Kenkraf. Chiar în seara aceea, unul din Electrice, cu zece oameni sub comanda lui Luigi Ferrato, îi luă pe cei trei condamnaţi pe bord şi îi duse pe ostrov, unde urmau să aştepte până a doua zi în zori plutonul de execuţie. Sarcany, Silas Toronthal şi Carpena văzură că le venise ceasul morţii. De aceea, după ce debarcară, Sarcany, mergând drept la Luigi, îl întrebă:

— Astă seară?

Luigi nu răspunse. Condamnaţii fură lăsaţi singuri. Se făcuse noapte când Electricul se înapoie la Antekirtta. Insula scăpase de prezenţa trădătorilor. Să mai încerce să fugă de pe ostrovul Kenkraf, pe care douăzeci de mile îl despărţeau de continent, era cu neputinţă.

— Să vezi că până mâine se mănâncă unul pe altul, zise Pescade.

— Pfui, făcu Matifou, cu scârbă.

Noaptea trecu în condiţiile acestea; dar la Stadthaus se putea vedea că Mathias Sandorf nu se odihni nici o clipă. Se închise în camera sa şi nu ieşi decât la ora cinci dimineaţa. Coborî în hol şi trimise îndată după Petru Bâthory şi Luigi. în curte, un pluton de miliţieni aştepta ordinul să se îmbarce şi să plece pe ostrov.

— Petru Bâthory şi Luigi Ferrato, zise atunci contele Sandorf, oare pe bună dreptate au fost condamnaţi la moarte aceşti trădători?

— Da, îşi merită pe deplin pedeapsa, răspunse Petru.

— Da, răspunse şi Luigi, şi trădătorii aceştia nu merită nici o milă!

— Atunci, să se facă dreptate, şi Dumnezeu să le dea iertarea pe care oamenii nu le-o mai pot da!

Abia terminase contele Sandorf vorba, că o explozie îngrozitoare zgudui clădirea şi întreaga insulă, ca şi cum s-ar fi produs un cutremur de pământ. Contele Sandorf, Petru şi Luigi se repeziră afară, în timp ce toată lumea, înspăimântată, ieşea de prin toate casele. Un mănunchi imens de flăcări şi de aburi, amestecat cu blocuri enorme de stâncă şi cu o puzderie de pietre, ţâşni spre cer la o înălţime uriaşă. Apoi toată această masă căzu iarăşi de jur împrejurul insulei, umflând apele mării, şi un nor gros rămase suspendat în văzduh. Nu mai rămăsese nimic nici din ostrovul Kenkraf, nici din cei trei condamnaţi pe care explozia îi nimicise. Ce se întâmplase?

Ne amintim că ostrovul nu numai că fusese minat în vederea unei debarcări a senuziştilor, ci fuseseră îngropate în pănânt şi nişte aparate electrice, pentru cazul când firul submarin n-ar mai putea fi întrebuinţat, şi era de ajuns să le atingi cu piciorul, pentru ca minele încărcate cu panclastită să facă explozie toate deodată. Ceea ce se şi întâmplase. Unul din condamnaţi atinsese din întâmplare unul din aceste aparate. De aici urmă distrugerea ostrovului.

— Dumnezeu a voit să ne cruţe de oroarea execuţiei, zise contele Mathias Sandorf.

Peste trei zile se celebră căsătoria lui Petru Bâthory cu Sava Sandorf în biserica din Artenak. Cu acest prilej, doctorul Antekirtt semnă cu numele său adevărat de Mathias Sandorf, nume de care nu se va mai despărţi acum, după ce făcuse dreptate. Vor fi de ajuns câteva cuvinte, ca să terminăm această povestire. Peste trei săptămâni Sava Bâthory fu recunoscută drept moştenitoare a bunurilor rezervate fiicei contelui Sandorf. Scrisoarea doamnei Toronthal, precum şi o scrisoare obţinută în prealabil de la bancher – declaraţie ce relata împrejurările şi scopul răpirii fetiţei – fuseseră de ajuns pentru a-i fi stabilită identitatea. Cum Sava nu împlinise încă optsprezece ani, i se înapoie ceea ce mai rămăsese din domeniul din Transilvania.

De altminteri, contele Sandorf ar fi putut reintra el însuşi în posesia bunurilor sale, întrucât putea beneficia acum de o amnistie ce se dăduse între timp în favoarea condamnaţilor politici. Dar dacă în ochii lumii redeveni Mathias Sandorf, în schimb ţinea să rămână şi mai departe şeful marii familii a Antekirttei. Acolo trebuia să-şi petreacă toată viaţa, în mijlocul celor care îl iubeau.

Datorită unor noi sforţări, mica colonie continuă să sporească. în mai puţin de un an populaţia insulei se dublă. O mulţime de savanţi şi de inventatori veniră aici, chemaţi de contele Sandorf, să-şi pună în practică descoperirile lor, care fără sfaturile şi fără ajutorul averii de care dispunea el, ar fi rămas zadarnice. în felul acesta, Antekirtta urma să devină în curând punctul cel mai important din Marea Syrtelor şi, o dată cu terminarea sistemului său defensiv, siguranţa sa avea să fie desăvârşită.

Ce să mai spunem de doamna Bathory, de Maria şi Luingi Ferrato, ce să mai spunem de Petru şi de Sava! Cuvintele sunt prea neputincioase pentru a putea exprima mulţumirea lor. Şi ce să mai spunem de Pescade şi Matifou, care treceau printre coloniştii cei mai de vază din

Antekirtta! Dacă regretau ceva, era faptul că nu mai aveau ocazia să-şi arate tot devotamentul faţă de cel ce le făcuse viaţa atât de fericită.

Contele Mathias Sandorf îşi îndeplinise datoria, şi dacă în mintea lui n-ar fi stăruit amintirea celor doi prieteni ai săi, Ştefan Bâthory şi Ladislau Zathmar, el ar fi fost tot atât de fericit, pe cât de fericit poate fi aici pe pământ un om generos când răspândeşte numai fericire în jurul său.

Zadarnic ne-am da osteneala să căutăm în toată Mediterana sau într-o altă mare de pe glob – fie chiar şi printre insulele Ferite – o insulă a cărei bogăţie să poată rivaliza cu aceea a Antekirttei. De aceea, când Matifou copleşit de atâta mulţumire, găsea de cuviinţă să spună:

— La drept vorbind, meritătm noi oare să fim atât de fericiţi?

Pescade îi răspundea:

— Nu, dragă Matifou, nu meritătm! Dar… ce să-i faci? Trebuie să ne resemnăm!

SFÂRŞIT